

UNIVERZITA KARLOVA

Fakulta filozofická

Ústav translatologie

Magisterská diplomová práce

**PŘEKLAD PRÁVNÍCH PŘEDPISŮ EVROPSKÝCH
SPOLEČENSTVÍ V ČESKÉ REPUBLICCE A DALŠÍCH
NOVÝCH ČLENSKÝCH STÁTECH EU**

**(Project management a sociologie jednotlivých subjektů
vstupujících do procesu překladu)**

Jan Hanzl

Vedoucí práce: Mgr. Naděžda Abdallaová

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci vypracoval samostatně a s využitím uvedených pramenů a literatury.

V Praze dne 28.4.2006

A handwritten signature in cursive script, reading "Jan Hamel", written over a horizontal dotted line.

Poděkování

Tato práce by nemohla vzniknout bez laskavého svolení a pomoci Mgr. Pavlíně Obrové, vedoucí Koordinačního a revizního centra Úřadu vlády České republiky. Za dovození využít pro účely této práce dokumenty a databáze Koordinačního a revizního centra i za ochotu a trpělivost, s jakou opakovaně odpovídala na mé otázky, jí mnohokrát děkuji.

Můj velký dík za poskytnutí důležitých informací patří též Mgr. Petru Kolevovi, který pracoval pro překladatelskou agenturu Presto, Mgr. Radovanu Pekařovi, právníkovi-lingvistovi z právní služby Rady, a Ing. Jiřímu Zelenkovi z Centra pro překlady technických předpisů při Úřadu pro technickou normalizaci, metrologii a státní zkušebnictví.

V neposlední řadě bych rád poděkoval i vedoucí své práce Mgr. Naděždě Abdallaové za cenné připomínky, trpělivost a trvalou ochotu pomoci.

Jan Hanzl

OBSAH

ÚVOD.....	1
1 TEORETICKÁ ČÁST.....	4
1.1 Velké projekty v dějinách překladu.....	4
1.1.1 Překlady Bible.....	5
1.1.1.1 Starověké překlady Bible.....	5
1.1.1.2 Překlady Bible do češtiny.....	6
1.1.1.3 Další příklady kolektivního překládání Bible.....	6
1.1.1.4 Překlady náboženských textů jiných náboženství.....	7
1.1.2 Překladatelské projekty v dějinách českého literárního překladu.....	7
1.1.3 Některé překladatelské projekty v dějinách světového neliterárního překladu.....	8
1.1.4 Překladatelské projekty v mezinárodních institucích.....	9
1.2 Project management.....	10
1.2.1 Organizace překladatelské práce podle E. A. Nidy.....	11
1.2.2 Project management lokalizace softwaru.....	13
1.2.3 Řízení překladatelského týmu.....	16
1.2.4 Shrnutí.....	17
1.3 Autorita a mocenské vlivy a jejich působení na překladatele a překlady.....	18
1.3.1 Sociologie překladu.....	18
1.3.2 Vliv mocenských center na překlad.....	21
1.3.3 Autoritativnost překladu.....	22
1.4 Překlad dokumentů ES/EU.....	23
1.4.1 Specifika překladu dokumentů ES/EU.....	24
1.4.1.1 Jazyková politika ES/EU.....	24
1.4.1.2 Tradiční pojmy teorie překladu a překlad právních předpisů ES/EU.....	26
1.4.1.3 Odpovědnost překladatele a překlad dokumentů ES/EU.....	27
1.4.1.4 Právní předpisy ES/EU jako hybridní texty.....	28
1.4.2 Překlad právních předpisů ES/EU v kandidátských zemích.....	29
1.4.2.1 Povinnost kandidátských zemí přeložit kompletní platné <i>acquis communautaire</i>	29
1.4.2.2 Základní specifika překladu právních předpisů.....	31
1.4.2.3 Některé zásady pro překlad <i>acquis communautaire</i> v kandidátských zemích.....	32
1.5 Metodika zkoumání.....	34
1.5.1 Základní metodické přístupy zkoumání.....	34
1.5.2 Sociologický model Pierra Bourdieua.....	34
2 EMPIRICKÁ ČÁST.....	37
2.5.1.2 Organizace a personální zabezpečení KRC.....	56
2.5.1.3 KRC jako tvůrce překladatelských pravidel a překladatelské normy.....	59
2.5.1.4 Revize překladů právních předpisů EU.....	65
2.5.1.5 KRC jako terminolog.....	71
2.5.1.6 KRC jako tvůrce a správce databází pro řízení a provádění překladů a revizí <i>acquis</i>	76
2.5.1.7 Postavení KRC v silovém poli.....	88
2.5.2 Překladatelské agentury.....	90
2.5.2.1 Polytechna.....	91
2.5.2.2 Presto.....	92
2.5.2.3 Postavení agentur v silovém poli.....	96
2.5.3 Ústřední orgány státní správy (gestoři).....	99
2.5.3.1 Schvalování překladů a závazných termínů resorty.....	99
2.5.3.2 Přidělování <i>gesce</i>	100
2.5.3.3 Činnost gestorů v procesu překladu a revize právních předpisů ES/EU.....	102
2.5.3.4 Schvalování odborné terminologie.....	103

2.5.3.5	Problémy ve spolupráci gestorů a KRC	105
2.5.3.6	Postavení ústředních orgánů státní správy (gestorů) v silovém poli	107
2.5.4	Úřad pro technickou normalizaci, metrologii a státní zkušebnictví	108
2.5.4.1	Činnost ÚNMZ v procesu překlada právních předpisů ES/EU	108
2.5.4.2	ÚNMZ a KRC	110
2.5.4.3	ÚNMZ a UTRIN	110
2.5.4.4	Srovnání Překladačských pokynů KRC a Pokynů pro překladačskou práci ÚNMZ/UTRIN	113
2.5.4.5	Postavení ÚNMZ v silovém poli	116
2.5.5	Finalizátoři v Radě a v Komisi	118
2.5.5.1	Rozdělení dokumentů k finalizaci	118
2.5.5.2	Finalizace přístupové smlouvy	120
2.5.5.3	Finalizace sekundární legislativy	122
2.5.5.4	Změny zavedené terminologie	124
2.5.5.5	Činnost finalizátorů	126
2.5.5.6	Postavení finalizátorů v silovém poli	127
2.5.6	TAIEX	129
2.5.6.1	Seznamy dokumentů určených k překlada a revizi	130
2.5.6.2	Databáze CCVista	135
2.5.6.3	TAIEX jako prostředník mezi TCU a evropskými institucemi	136
2.5.6.4	Pomoc při překlada judikátů Soudního dvora	137
2.5.6.5	Postavení TAIEX v silovém poli	138
2.5.7	Úřad pro úřední tisky (OPOCE)	139
2.5.7.1	Příprava zvláštního vydání Úředního věstníku	140
2.5.7.2	Formální úprava dokumentů	142
2.5.7.3	Česká sekce OPOCE	144
2.5.7.4	Publikace zvláštního vydání	144
2.5.7.5	Postavení OPOCE v silovém poli	145
2.5.8	Další útvary evropských orgánů	147
2.5.8.1	Výběr dokumentů pro překlad	147
2.5.8.2	Vyhodnocení překladačské a revizorské práce jednotlivých zemí	149
2.5.8.3	Metodické pokyny a instrukce	150
2.5.8.4	Překlad <i>acquis</i> v České republice podle hodnotících zpráv Evropské komise	152
2.5.8.5	Postavení právních a překladačských služeb Rady a Komise v silovém poli	153
2.5.8.6	Program PHARE	154
2.5.8.7	Finanční podpora pro Českou republiku	155
2.5.9	Ostatní aktéři	159
2.5.9.1	Právnícké fakulty	159
2.5.9.2	Ústav pro jazyk český	160
2.5.9.3	Vláda (vlády) České republiky	160
2.6	Překlad <i>acquis</i> v ostatních kandidátských zemích	161
2.6.1	Estonsko	161
2.6.1.1	Estonská TCU	161
2.6.1.2	Program PHARE	162
2.6.1.3	Produkty činnosti ELLC	163
2.6.1.4	Hodnocení estonských překladů	164
2.6.2	Maďarsko	164
2.6.2.1	TCU	164
2.6.2.2	Program PHARE	165
2.6.2.3	Terminologická práce v maďarské TCU	165
2.6.2.4	Hodnocení maďarských překladů	166
2.6.3	Lotyšsko	166

2.6.3.1	TCU.....	166
2.6.3.2	Program PHARE	167
2.6.3.3	Výsledky činnosti TTC	167
2.6.3.4	Hodnocení lotyšských překladů.....	168
2.6.4	Litva	169
2.6.4.1	TCU.....	169
2.6.4.2	Program PHARE	169
2.6.4.3	Hodnocení litevských překladů	170
2.6.5	Polsko	171
2.6.5.1	TCU.....	171
2.6.5.2	Program PHARE	171
2.6.5.3	Hodnocení polských překladů	172
2.6.6	Slovensko	172
2.6.6.1	TCU.....	172
2.6.6.2	Program PHARE	173
2.6.6.3	Hodnocení slovenských překladů	173
2.6.7	Slovinsko	174
2.6.7.1	TCU.....	174
2.6.7.2	Hodnocení slovinských překladů.....	174
2.6.8	Vyhodnocení vlivu programu PHARE na překlad evropské legislativy v kandidátských zemích	174
2.6.9	Výsledky dotazníkového šetření.....	176
2.6.9.1	Část I. - Obecné otázky	176
2.6.9.2	Část II – TCU	178
2.6.9.3	Databáze a informačních technologie	180
2.6.9.4	Spolupráce s dalšími aktéry.....	180
	ZÁVĚR.....	182
	SHRNUTÍ.....	189
	SUMMARY	190
	BIBLIOGRAFIE	191
	SEZNAM NEJPOUŽÍVANĚJŠÍCH ZKRATEK	213
	PŘÍLOHY	214

ÚVOD

Jedním z tzv. kodaňských kritérií, která musely Česká republika a další kandidátské země splnit, aby se mohly stát členskými státy Evropské unie, byla i schopnost převzít závazky vyplývající z členství. K těmto závazkům patřilo také převzetí tzv. *acquis communautaire*, tedy veškerých platných právních předpisů, které Evropská společenství, respektive Evropská unie, za dobu své existence přijala, a jejich účinné uplatňování ode dne vstupu do Evropské unie. Aby mohly být tyto předpisy účinně uplatňovány, bylo nutné je ještě před přistoupením přeložit do češtiny, respektive do jazyků všech nových členských států.

Jelikož rozsah *acquis communautaire*, které musely kandidátské země před vstupem do EU přeložit, představoval zhruba 80 000 stran Úředního věstníku Evropské unie a jelikož se tyto texty souběžně překládaly do devíti národních jazyků, jednalo se o naprosto unikátní projekt v dějinách překladu českého i světového. Ještě nikdy se takto velké množství textu do tolika jazyků najednou nepřekládalo a rovněž nelze příliš očekávat, že by se projekt podobného rozsahu v blízké budoucnosti opakoval.

Vzhledem k rozsahu a jedinečnosti nabízí tento projekt translatologii samozřejmě dostatečné množství materiálu ke zkoumání, a to z nejrůznějších hledisek. Tato práce si zvolila dvě: při popisu realizace projektu se zaměřuje jednak na sociologii jednotlivých zúčastněných aktérů, a jednak na způsob organizace a řízení celého projektu (*project management*).

Překlad není a nikdy nebyl izolovanou činností, která by se uskutečňovala odděleně od reality, a především od mocenských vztahů ve společnosti. Zejména u neliterárních textů vstupují do procesu překladu různí aktéři s různou mocenskou pozicí a různými zájmy. Překladaelé s těmito aktéry vstupují do vztahů, v nichž podléhají různým vlivům, a zároveň se snaží prosazovat své vlastní zájmy. Proces překladu *acquis* do češtiny a dalších jazyků vzhledem ke své povaze nabízí jedinečnou příležitost tyto aktéry identifikovat a analyzovat jejich pozici v systému, pravomoci, působnost, rozdělení kompetencí, konflikty i odpovědnost a vliv na výslednou podobu překladu. Zároveň se s ohledem na rozsah tohoto projektu jeví jako užitečné doplnit sociologický pohled na překlad *acquis* o hledisko *project managementu*, tedy o popis toho, jakým způsobem byl tento rozsáhlý projekt řízen a koordinován a jaké nástroje byly při jeho realizaci použity.

Teoretická část je rozdělena do pěti kapitol, které spolu možná na první pohled vzájemně příliš nesouvisejí, avšak pro pochopení všech souvislostí zkoumaných v empirické části jsou nezbytné.

První kapitola podává stručný přehled o velkých překladatelských projektech v dějinách překladu. Zvláštní pozornost je věnována překladům Bible jako patrně nejucelenějšího a také nejlépe popsaného překladatelského projektu v historii, zmíněny jsou i některé známé překladatelské (potažmo vydavatelské) projekty v oblasti literárního i neliterárního překladu.

Druhá kapitola popisuje základní přístupy k řízení překladatelských projektů, které nabízí translatologická literatura, aby bylo možné v jejich světle posoudit a zhodnotit organizaci a řízení projektu překladu evropské legislativy do češtiny a dalších jazyků nových členských států.

Třetí kapitola představuje základní poznatky sociologie překladu, zejména se zaměřením na působení mocenských autorit a vlivů na proces i produkty překladatelské činnosti. V historické perspektivě je načrtnut jednak vliv mocenských autorit na výběr textů k překladu, na překladatele a překladatelský proces, a jednak na výsledek v podobě propůjčení autoritativnosti přeloženým textům.

Čtvrtá kapitola se pak zabývá fenoménem překladu dokumentů ES/EU, stručně popisuje pojetí některých jeho aspektů z hlediska tradičních pojmů teorie překladu, a především představuje východiska procesu předvstupního překladu *acquis* v kandidátských zemích.

Pátá kapitola je metodologická a kromě shrnutí metod použitých k výzkumu představuje sociologický model Pierra Bourdieua, který je v empirické části použit k analýze postavení, úlohy, zájmů a vlivů jednotlivých aktérů zapojených do překladu *acquis*.

Hlavním těžištěm práce je nicméně její empirická část. V ní je nejprve souhrnně popsáno, jakým způsobem byl proces překladu *acquis* do češtiny organizován a řízen a jaké jsou jeho výsledky. Poté je detailně analyzována činnost každého z aktérů a na základě toho je pak aktér zasazen do silového pole v sociologickém modelu Pierra Bourdieua. Třetí oddíl srovnává způsob organizace překladu *acquis* před vstupem do EU v dalších kandidátských zemích a shrnuje výsledky dotazníkového šetření.

Je nutné zdůraznit, že práce se v první řadě zaměřuje na proces jako celek a na jeho jednotlivé aktéry. Jejím cílem není hodnotit správnost zvolených překladatelských řešení nebo provádět translatologickou analýzu přeložených předpisů. Konkrétní překladatelské problémy spojené s překladem *acquis* do češtiny zmíněny samozřejmě jsou, ale pouze

v rozsahu, v jakém dokládají a ilustrují úlohu jednotlivých aktérů v celém procesu a jejich vliv na výslednou podobu překladu.

Práce je celkově velmi obsáhlá, nicméně rozsah a jedinečnost popisovaného překladatelského projektu snad její obsáhlost ospravedlňují - byla by škoda této unikátní příležitosti nevyužít a realizaci projektu nepopsat opravdu komplexně.

Tato práce je pojata jako příspěvek k sociologii a k dějinám překladu. Z hlediska sociologického poukazuje na to, kolik různých aktérů s odlišnými zájmy, pravomocemi i odpovědností vstupovalo do procesu překladu evropské legislativy před přistoupením České republiky k Evropské unii, a popisuje, jakou úlohu v celém procesu hráli, jaké vztahy mezi nimi existovaly a jak průběh i výsledek překladu ovlivňovali. Ve vztahu k dějinám překladu pak podává ucelený přehled o tom, jakým způsobem se Česká republika vypořádala s největším překladatelským projektem ve své historii.

1 TEORETICKÁ ČÁST

1.1 Velké projekty v dějinách překladu

Práce zabývající se největším překladatelským projektem všech dob by samozřejmě měla připomenout další velké překladatelské projekty, které se dosud uskutečnily. Translatologická literatura pojednávající o dějinách překladu se téměř výhradně zaměřuje na překlad literární. Platí to jak pro díla českých autorů (Levý, Hrala et al.), tak i pro většinu autorů zahraničních (Venuti, Bassnettová, Lefèvere a další). Výjimkou jsou víceméně pouze kanadští teoretici Gémar a Delisle, kteří se ve svých dílech pojednávajících o překladu v Kanadě a jeho historii částečně věnují i sféře neliterární, zejména překladu dokumentů právních a politických. Specificky zaměřen je Nida, který se soustavně zabývá překladem a historií překladu Bible.

Z těchto skutečností vyplývá, že při pátrání po velkých překladatelských projektech¹ v dějinách nás translatologická literatura omezuje téměř výhradně jen na oblast literární. Překládat za účelem běžné či úřední komunikace se přitom nutně musely i texty neliterární, přinejmenším v zemích, v nichž se mluvilo nebo dodnes mluví více jazyky. To byl v minulosti také případ českých zemí, které byly součástí rakouské říše.² Zmínky o překladech jiných textů než literárních se přesto objevují jen velmi sporadicky (např. 240, s. 79)³, o způsobech jejich pořizování translatologická literatura neuvádí nic. Rovněž překladatelské projekty související s činností mezinárodních organizací a institucí se začínají popisovat a analyzovat až v posledních dvou desetiletích v souvislosti s evropským integračním procesem.

¹ Překladatelský projekt v této práci chápeme jako překlad rozsáhlejšího textu nebo uceleného souboru textů, na kterém se podílí větší počet překladatelů a dalších osob různých profesí a který je třeba řídit a koordinovat.

² Od doby pobělohorské až do poloviny 19. století byla jediným úředním jazykem rakouské říše němčina. Od roku 1848 však byla čeština postupně zaváděna jako vyučovací jazyk na českých gymnáziích a od roku 1880 získala na základě tzv. Stremayrových nařízení rovné postavení s němčinou při komunikaci s úřady.

³ Šarčevićová uvádí příklad překladatelského projektu, velmi zajímavého z hlediska tématu této práce, totiž překlad rakouského občanského zákoníku z roku 1811 do deseti jazyků (češtiny, chorvatštiny, maďarštiny, italštiny, polštiny, ruštiny, rumunštiny, srbštiny, slovinštiny a latiny). Na základě předpisu z roku 1849 měly být všechny jazykové verze rovnocenné, avšak navzdory snahám sjednotit výklad i aplikaci jednotlivých ustanovení vznikaly v praxi nepřekonatelné problémy, v důsledku nichž bylo pravidlo rovnocennosti v roce 1869 zrušeno. V případě rozporů nebo nejasností bylo poté rozhodující německé znění. Způsob, jakým byly uvedené překlady pořizeny, bohužel autorka podrobněji nerozebírá.

1.1.1 Překlady Bible

Za jeden z nejvýznamnějších (a také nejčastěji realizovaných) ucelených překladatelských projektů v dějinách překladu českého i světového lze považovat překlady Bible. Bible je nepřekládanější knihou vůbec, dosud byla přeložena do více než 2 000 jazyků, každoročně se jí vydá více než 60 milionů výtisků (183, s. 167). Původními jazyky Bible byly hebrejšтина a aramejšтина (Starý zákon) a řečtina (Nový zákon).

1.1.1.1 Starověké překlady Bible

Vůbec nejstarším dochovaným překladem Bible je překlad Tóry (pěti knih Mojžíšových) z hebrejštiny do řečtiny, tzv. Septuaginta, nazvaná podle počtu překladatelů, kteří se na překladu podíleli (70). Přeložit Tóru do řečtiny dal ve 3. století př. n. l. 72 židovským mudrcům za úkol egyptský faraón Ptolemaios II. Filadelfos. Překlad měl sloužit Židům žijícím v Egyptě, kteří neovládali v té době již v běžném styku méně používanou hebrejštinu natolik, aby si mohli přečíst originál. Samotný vznik Septuaginty je opředen legendami. Jedna z nich (z hlediska project managementu překladatelských projektů velice zajímavá) říká, že překladatelé byli uzavřeni do oddělených cel, každý z nich přeložil celý text, načež se po dvaasedmdesáti dnech práce ukázalo, že všechny překlady jsou naprosto shodné (208, s. 15). List Aristeův (jméno autora může být skutečné i smyšlené) zase říká, že překladatelé 72 dní pracovali ve velkolepě zařízeném domě na pobřeží moře, kde měli zajištěn veškerý komfort, a každý večer své překlady konfrontovali a zapisovali znění, na kterém se shodlo nejvíce překladatelů (255, s. 1).

Bez ohledu na tyto legendy však na překladu Septuaginty velmi pravděpodobně pracoval větší počet překladatelů, protože z hlediska kvality je tento překlad velmi nevyrovnaný, patrně v důsledku rozdílné znalosti hebrejštiny a řečtiny u jednotlivých překladatelů (183, s. 164).

Pro celé křesťanské náboženství, dějiny i další překlady však měla stěžejní význam Vulgata, tedy překlad celé Bible do latiny, který na konci 4. století pořídil z původních jazyků svatý Jeroným. Vulgata se stala oficiální verzí používanou katolickou církví a často sloužila i jako základ pro překlady do národních jazyků. Jeroným přeložil sám Starý i Nový zákon, avšak překlad Nového zákona pořídil poměrně rychle a spíše kompilační metodou, když z existujících latinských překladů vybíral řešení „nejméně neuspokojivá“ (224, s. 23).

1.1.1.2 Překlady Bible do češtiny

Překlady Bible do češtiny začaly vznikat od 11. století, první kompletní překlady se objevily ve 14. století, jejich autoři ovšem byli většinou neznámí. O překladu Bible do češtiny jako o překladatelském projektu je možné hovořit v případě Bible kralické, která vycházela v letech 1579 - 1588. Kralickou verzi přeložili do češtiny poprvé z původních jazyků, tj. nikoliv z latiny, filologové a teologové Jednoty bratrské. Vznik tohoto překladu inicioval bratrský biskup Jan Blahoslav, který sám přeložil Nový zákon. Měl v úmyslu přeložit i Starý zákon, ale zastihla ho smrt, takže překlad poté pořídila skupina osmi překladatelů, kterou vedl a koordinoval biskup Ondřej Štefan. Blahoslavův překlad Nového zákona pro souborné vydání Bible kralické pak revidoval Jan Němčanský (207, s. 917).

V letech 1677 – 1715 vycházela tzv. Bible svatováclavská, kterou z revidované latinské Vulgaty překládali postupně tři pražští jezuité. Podnět k vytvoření tohoto překladu dal pražský arcibiskup Ferdinand Sobek z Bilenberka ve snaze prosadit tridentské reformní (a protireformační) smýšlení do českého národního prostředí (207, s. 918).

Z pozdějších překladů Bible do češtiny je nutné zmínit tzv. ekumenický překlad, který poprvé vyšel celý v roce 1979. Myšlenka vytvořit společný, mezikonfesní překlad vznikla již za II. světové války, vlastní překladatelské práce byly zahájeny až v roce 1961 pod vedením profesorů M. Biče a J. M. Součka. Překlad pořizoval tým biblistů z různých církví, který spolupracoval i s konzultanty United Bible Societies. Ekumenický překlad se stal rozšířeným a autoritativním překladem Bible do moderní češtiny, v roce 1985 jej katolická církev doporučila k užívání prostřednictvím autority kardinála Tomáška (207, s. 918).

V současné době vzniká nový katolický překlad Bible opatřený vysvětlujícími poznámkami, na jehož vzniku se podílí skupina šesti odborníků. První svazek (Pět knih Mojžíšových) vyšel začátkem dubna 2006 (Lidové noviny 8.4.2006, s. 3).

1.1.1.3 Další příklady kolektivního překládání Bible

„Překladatelské týmy“ pracovaly na překladech Bible i v jiných zemích. Kolektivní práce totiž umožňovala proces překladu určitým způsobem směřovat a kontrolovat. Delisle (183, s. 163) dokonce tvrdí, že se postupem času stalo kolektivní překládání Bible normou, neboť společná odpovědnost mohla překladatele-jednotlivce částečně ochránit před svévolí a pronásledováním ze strany mocenských autorit, kterému byli vystaveni překladatelé

pracující samostatně.⁴ Z kolektivní překladatelské práce vzešel ve 14. století první překlad Bible do angličtiny pod vedením Johna Wycliffa. I slavný německý překlad z počátku 16. století nepořídil Martin Luther sám, ale za asistence skupiny učenců. V Británii pak v roce 1611 sestavila autorizovanou verzi (tzv. King James Bible) skupina učenců pověřená králem Jakubem I. Překladatelé, mezi nimiž byli církevní hodnostáři, profesori teologie i další učenci, pracovali v šesti skupinách, přičemž práci každé skupiny kontrolovaly všechny skupiny ostatní (183, s. 175). Spíše než vytvářet nový překlad se však překladatelé snažili vybírat nejlepší překladatelská řešení z překladů do té doby vytvořených (224, s. 17).

1.1.1.4 Překlady náboženských textů jiných náboženství

Krátce je vhodné se zmínit i o projektech překladů posvátných textů jiných náboženství. Ačkoliv jednou ze základních tezí islámu je nepřeložitelnost Koránu, najal už ve 12. století opat z Cluny skupinu učenců, aby pořídili překlad Koránu do latiny (183, s. 179). Zajímavým způsobem zorganizovali práci na překladu buddhistických náboženských textů do čínštiny v 1. století Čiňané. Jelikož jen málo misionářů umělo čínsky a ještě méně z nich ovládalo sanskrt, vznikaly překladatelské týmy, v nichž většinou cizí učenec předčítal text, který obvykle s pomocí tlumočníka nahrubo přeložil. Tento překlad pak zapisovali Čiňané, kteří jej „revidovali“, upravovali a vybrušovali (ibid., s. 182).

1.1.2 Překladatelské projekty v dějinách českého literárního překladu

V dějinách literárního překladu lze spíše než o překladatelských projektech hovořit o projektech edičních či vydavatelských. Jde o systematické překládání a vydávání děl v určitých tematických knižnicích nebo o souborné edice děl určitého autora.

Dějiny českého překladu nabízejí od dob národního obrození příklady obou uvedených typů projektů. Ve vrcholném období národního obrození například organizoval Josefovič Jungmann překlady lehčí prózy, aby byla prostým lidem v češtině v dostatečném množství k dispozici i literatura zábavná. Takto třeba zajistil vydání sedmi svazků povídek van der Velda, na jejichž překladu se podílelo osm překladatelů (209, s. 105). Od poloviny 19. století také vydávala řada nakladatelství knihy v rámci tematických knižnic (např. Bibliotéka zábavného čtení, Bibliotéka klasiků), počátkem 20. století se více prosazují knižnice zaměřené na díla jednotlivých literatur (Anglická knihovna, Severská knihovna, Knihovna

⁴ Například William Tyndale byl kvůli svým překladům Bible v roce 1536 upálen.

slovanských autorů atd.) (ibid., s. 202). Vycházela též souborná vydání děl nejvýznamnějších světových autorů (Zoly, Balzaka, Flauberta, France, Dickense a dalších), za vrcholný projekt tohoto typu lze považovat tzv. matiční překlad Shakespearových dramát, který v letech 1854 - 1873 vznikl v rámci Matice české a na kterém se podílelo pět překladatelů různých dobových překladatelských škol (ibid., s. 155).⁵

Veškeré tyto projekty ovšem spočívaly v překladu samostatných, nezávislých děl, které pořizovali různí překladatelé. Koordinován byl pouze výběr děl určených k vydání, případně pak časový harmonogram překladatelské práce.

Ojedinelým, skutečně překladatelským projektem v oblasti literárního překladu, v rámci něhož se na překladu jednoho poměrně rozsáhlého a překladatelsky náročného díla podílel větší počet překladatelů, byl překlad románů Françoise Rabelaise Gargantua a Pantagruel, který pořídila v první polovině 20. století tzv. Jihočeská Theléma.⁶ Na překladu knihy Gargantua pracovalo v letech 1909 - 1911 pod vedením Prokopa Miroslava Haškovce celkem šest překladatelů, z nichž každý přeložil samostatně několik kapitol, které si pak vzájemně kritizovali a upravovali. Na závěr provedl jeden z překladatelů (J. Rejlek) konečnou redakci textu (202, s. 99). Na překladu druhé knihy pak skupina pracovala v obměněné sestavě, souborně vyšly oba díly v roce 1931 a byly kritikou přijaty velmi kladně (F. X. Šalda, V. Vančura). Po válce pak vyšel tento překlad ještě dvakrát. Uvedený kolektivní překlad patří k významným počínům v dějinách českého překladu, a to jak způsobem práce na překladu literárního textu, tak náročností originálu, jenž je výrazově velice bohatý a obsahuje stovky slovních hříček (207, s. 531; 202, s. 99).

1.1.3 Některé překladatelské projekty v dějinách světového neliterárního překladu

V 9. století v Bagdádu a později ve 12. století ve španělském Toledu se velice intenzivně a ve velkém množství překládala klasická řecká vědecká a filozofická díla. Přestože nelze mluvit o překladatelském projektu v pravém slova smyslu, neboť výběr textů byl silně určován individuálními zájmy zadavatelů a učenců, je vhodné se i s ohledem na mocenské

⁵ Stoupenec jungmannovské tradice J. Malý, největší překladatel období romantismu F. Doucha, dramatik J. J. Kolár, vědec a filolog J. R. Čejka a botanik L. Čelakovský.

⁶ Šlo o kroužek mladých romanistů, jehož vznik inicioval docent pražské filozofické fakulty Prokop Miroslav Haškovec. Ten v roce 1908 uveřejnil článek, v němž rozebral myšlenku Rabelaisovy Thelémy, tedy společenství svobodných a vzdělaných lidí obou pohlaví („theléma“ znamená v řečtině „svobodná vůle“). Původně se skupina romanistů jmenovala Česká Theléma, při překladu druhé knihy se přejmenovala na Jihočeskou Thelému (207, s. 531).

vztahy v překladu podrobněji rozebírané v části 1.3 o činnosti těchto středověkých překladatelských center a způsobu jejich práce alespoň v krátkosti zmínit.

V 9. a 10. století v Bagdádu vybírala díla, která se mají přeložit, státní autorita, případně bohatý mecenáš, často však přitom hrály roli osobní zájmy jednotlivých kalifů a dvořanů (183, s. 113). Jednotliví překladatelé byli už tehdy oborově specializováni (i když tato specializace samozřejmě tehdy nebyla tak úzká jako dnes) a hráli významnou roli při vytváření arabské odborné terminologie, neboť byli často nuceni vytvářet v arabštině nové pojmy. Zpočátku využívali zejména transliterace, proto řada termínů byla v pozdějších stoletích, kdy docházelo k revizím těchto překladů, nahrazena neologismy, které více odpovídaly morfologickým strukturám arabštiny (ibid., s. 114).

Podobně zaměřené centrum existovalo ve 12. a 13. století v Toledu, avšak zde se překládalo do latiny, často prostřednictvím syrštiny či arabštiny (224, s. 14). Do konce 12. století byla dominantní autoritou v oblasti překladu církev, všichni překladatelé dokonce museli být povinně příslušníky katolické církve (ti, kdo nekonvertovali, byli najímáni pouze jako zprostředkovatelé, kteří ústně tlumočili arabské texty). Situace se pak uvolnila ve 13. století, kdy do překladu začali jako zadavatelé více zasahovat světší páni a mecenáši (183, s. 117). V této době bylo zcela běžné, že překladatelé pracovali ve dvojicích. V mnoha případech také odjížděli do zahraničí, aby si tam sami opatřili originály (ibid., s. 118).

1.1.4 Překladatelské projekty v mezinárodních institucích

Jedním z charakteristických rysů politického vývoje po druhé světové válce bylo masivní zakládání mezinárodních organizací (v roce 2000 jich existovalo přes 5 000 (232, s. 1)). Potřeba komunikace v rámci těchto organizací samozřejmě znamenala nárůst objemu překladatelské, a především tlumočnické práce. Ve snaze snižovat náklady však všechny tyto mezinárodní organizace přijaly princip komunikace v několika oficiálních (pracovních) jazycích (nejčastěji v angličtině nebo francouzštině), nejvíce oficiálních jazyků má OSN (šest: angličtinu, čínštinu, francouzštinu, ruštinu, španělštinu a nově i arabštinu, i když jen málo institucí OSN používá všechny tyto jazyky (230, s. 3)). Komunikace v mezinárodních organizacích kladla zvýšené nároky především na tlumočení (rozšíření simultánního tlumočení), předmětem překladu byly (a jsou) převážně pouze závěrečné oficiální dokumenty přijaté těmito organizacemi, které navíc zejména v posledním desetiletí řada mezinárodních organizací (např. OSN nebo Mezinárodní měnový fond) stále více zadává k přeložení externím agenturám (232, s. 5).

Naprostojedinejlym projektem mezinárodní spolupráce je z hlediska jazykového Evropská unie. Již od počátků byl evropský integrační proces založen na principu rovnosti jazyků. Na počátku v roce 1958 měla ES čtyři úřední jazyky (francouzštinu, němčinu, italštinu a nizozemštinu), v roce 1973 přibyla angličtina a dánština, v roce 1981 řečtina, v roce 1986 španělština a portugalština a v roce 1995 švédština a finština. Před každým rozšířením bylo povinností každé kandidátské země přeložit platné *acquis communautaire* do svého úředního jazyka. Objem *acquis* ovšem v průběhu let neustále narůstal, takže projekt jeho překlada do národních jazyků kandidátských zemí nebyl v minulosti nikdy tak rozsáhlý jako před rozšířením roce 2004.⁷

1.2 Project management

Problémy spojené s řízením a koordinací jednotlivých činností bylo nutné řešit vždy, když byl překladatelský projekt rozsáhlejší a když se na jeho realizaci podílel větší počet lidí. Překlad právních předpisů ES/EU⁸ do národních jazyků kandidátských zemí představuje projekt v dějinách překlada nejrozsáhlejší a jeho úspěch byl ve velké míře podmíněn kvalitou řídicí, koordinační a organizační práce. Z tohoto důvodu je nutné se stručně zmínit o základních principech řízení překladatelských projektů, jak o nich pojednává odborná translátologická literatura.

Řízení překladatelských projektů vychází z obecného členění manažerských činností na plánování, organizování, řízení, kontrolu a komunikaci (174, s. 24). Tyto činnosti pak jednotliví autoři přizpůsobují specifickým rysům konkrétního překladatelského projektu.

⁷ Alespoň zmínit je nutné i překladatelské projekty v oblasti lokalizace softwaru. V České republice patří v této oblasti k největším lokalizace softwarových produktů firmy Microsoft, která se uskutečňuje průběžně od počátků 90. let, kdy tato firma vstoupila na český trh. Příkladem rozsáhlého, nicméně neúspěšného lokalizačního projektu je lokalizace, kterou začátkem 90. let pro Českou spořitelnu prováděla firma Unisys. Šlo o desetitisíce stran, nicméně k aplikaci lokalizovaného softwaru nakonec nedošlo.

⁸ V celé práci používáme pojmy právní předpisy ES/EU, *acquis communautaire* i evropské právní předpisy, případně evropská legislativa jako synonymní. U prvně uvedeného pojmu záměrně používáme zkratky ES i EU, neboť právo ES (týkající se tzv. prvního pilíře EU) je podmnožinou práva EU (zahrnujícího ještě dva další pilíře EU). Právo ES je vybudováno na principu subordinace členských států ES, zatímco zbytek práva EU na zásadě koordinace jejich činnosti v rámci EU (249, s. 60). Předmětem překlada do češtiny byly v naprosté většině případy právní předpisy ES, což se také odráží v názvu některých dokumentů. V rámci přesnosti a úplnosti nicméně volíme označení právní předpisy ES/EU a obě zkratky volíme i v jiných kontextech v případě, že chceme zdůraznit historický aspekt (EU vznikla až na základě Maastrichtské smlouvy v roce 1993, předtím existovala pouze ES).

1.2.1 Organizace překladatelské práce podle E. A. Nidy

Jedním z prvních teoretiků překladu, který se zabýval i problematikou řízení překladatelských projektů a organizace překladatelské práce, byl Eugene A. Nida. Jeho kniha *The Theory and Practice of Translation* z roku 1974 obsahuje dodatek nazvaný *Organization of Translation Projects*, v němž Nida představuje způsob řízení konkrétního překladatelského projektu, kterým je překlad Bible do různých jazyků. Vychází přitom z operačního plánu, který byl pro tyto účely vypracován v United Bible Societies.

Nidou představený plán velice přesně popisuje, jakým způsobem mají veškeré procesy související s překladem Bible do určitého jazyka probíhat, a vymezuje úlohu, funkci a odpovědnost jednotlivých aktérů, kteří do procesu vstupují. Přestože jsou tento plán a z něho vycházející doporučení staré více než třicet let, zůstávají ve své obecné rovině stále univerzálně platné pro většinu překladatelských projektů (srov. project management lokalizace softwaru v kapitole 1.2.2 i výsledky empirického zkoumání).

Celý překladatelský projekt začíná podle Nidy výběrem jazyka, do kterého by se měla Bible překládat, a důkladným zkoumáním toho, zda má tato činnost smysl (s ohledem na vyjadřovací možnosti cílového jazyka, a především na jeho potenciál šířit křesťanství v daném jazykovém společenství (223, s. 177)). Dále je nutné zjistit, zda už Bible nebo její část do daného jazyka někdy přeložena byla, a pokud ano, zda je možné tyto překlady využít a do jaké míry je nutná jejich revize.

Nida zdůrazňuje, že je vysoce žádoucí, aby se do překladu zapojily všechny křesťanské skupiny daného jazykového společenství – jednak z důvodu efektivity celého procesu, aby nedocházelo k duplicitním činnostem, a jednak proto, aby se všechny skupiny shodly na jedné, autoritativní verzi překladu a při misionářské činnosti postupovaly jednotně (223, s. 178).

Do procesu překladu Bible podle Nidy vstupují tito aktéři:

- překladatelé (Translators) (3-5), provádějící vlastní překladatelskou činnost. K náplni jejich práce patří jednak vytváření vlastních překladů, a jednak kontrola překladů vytvořených ostatními kolegy. Čas od času by se překladatelé měli sejít, prodiskutovat vzájemné připomínky a dohodnout se na konečné verzi;
- revizoři (Reviewers) (8-10), vybíraní na základě znalosti jazyka originálu či oboru biblických studií nebo na základě výjimečných vyjadřovacích schopností v cílovém jazyce. Nida však zdůrazňuje, že jejich funkce je pouze podpůrná a poradní a že nemají provádět cenzuru;

- skupina poradců (Consultative Group) (25-50), kteří zastupují jednotlivé skupiny křesťanské obce daného jazykového společenství. Podle Nidy by v této skupině neměl chybět nikdo, jehož náklonnost projektu je z titulu jeho funkce či vlivu pro úspěšné přijetí překladu nezbytná. Poradci by se však měli vyslovovat k překladu až v závěrečné etapě, přičemž důležité jsou individuální reakce, nikoliv názor celé skupiny;
- koordinátor projektu (Project Secretary or Coordinator), zajišťující komunikaci mezi jednotlivými aktéry, rozesílání originálů a překladů, sjednávání schůzek atd. (223, s. 178-180).

Jakmile jsou všichni uvedení aktéři vybráni, mají podle Nidy společně jednak vypracovat základní zásady pro překladatelskou práci, a jednak definovat procesy a odpovědnost jednotlivých aktérů (223, s. 180).

Zásady pro překlad mají vycházet ze specifik daného cílového jazyka, mají být dostatečně podrobné, aby překladatelům a revizorům pomáhaly řešit konkrétní překladatelské problémy, ale zároveň by neměly být příliš obsáhlé a překladatele svazovat. Nida dále uvádí příklady jednotlivých zásad formulovaných pro překlad Bible do jazyka bantu, které jsou zejména v oblasti jazykových aspektů velice konkrétní, například:

„15. Third- person reference to the first person should be changed to first person wherever ambiguity might result.

16. First person plural reference to the first-person singular should be changed to first-person singular.“ (223, s. 182)

Pro organizaci celého procesu je potom důležité vymezit:

- odpovědnost a autoritu jednotlivých osob a skupin účastnících se procesu,
- způsob koordinace činností jednotlivých aktérů,
- pořadí jednotlivých činností,
- způsob rozhodování (223, s. 183).

K procesnímu uspořádání, k rozdělení odpovědnosti a organizaci překladatelské práce dále formuluje Nida tato doporučení:

- k překladu by se měly zadávat vždy kratší úseky, ne například celý Starý zákon najednou, aby bylo možné zadávání přizpůsobit rychlosti práce jednotlivých překladatelů;
- je nutné stanovit určité minimální množství textu, které je třeba přeložit do určitého pevného data, případně poskytnout finanční odměnu za rychlejší práci;

- v případě sporů mezi překladateli by se mělo o méně významných neshodách hlasovat, významnější problémy je lépe na určitou dobu odložit a později se k nim vrátit, případně se obrátit s dotazem na poradce;
- revizorům i konzultantům je třeba stanovit pevný termín pro předání připomínek;
- všechny připomínky ke konkrétní pasáži by měl shromažďovat a posuzovat jeden překladatel, případně koordinátor;
- konečné rozhodnutí ohledně určitého překladatelského řešení náleží překladatelům, protože oni na projektu pracují nejvíce a znají veškeré problémy s překladem spojené;
- v případně rozporů mezi překladateli a revizory je možné využít jako arbitra skupinu poradců (223, s. 183-185).

Po vytvoření finální verze a zohlednění připomínek revizorů a poradců by měly podle Nidy proběhnout ještě dvě závěrečné korektury, jedna zaměřená na kontrolu smyslu přeloženého textu, jedna na formální stránku (223, s. 185).

Přestože Nida formuluje požadavky na operační plán překladatelského projektu poměrně konkrétně a přesně a požaduje neustálé vyhodnocování efektivity plánu, připomíná zároveň, že i ten nejlepší plán je nutné realizovat pružně a s rozumem, v závislosti na konkrétní situaci (223, s. 174).

1.2.2 Project management lokalizace softwaru

Na opačném pólu proti Nidovu modelu ze 70. let pro překlad Bible nabízí translatologická literatura model řízení překladatelských projektů v nejmodernějším a nejdynamičtějším odvětví světového hospodářství – v oblasti informačních technologií. Model řízení lokalizace softwaru,⁹ který ve své knize *A Practical Guide to Localization* představuje Bert Esselink, využívá nejnovějších technologií a manažerských postupů a zároveň reaguje na požadavky, které i na překladatelskou činnost klade globalizace

⁹ Termín „lokalizace softwaru“ označuje „překlad a adaptaci softwaru nebo internetového produktu, který zahrnuje samotnou softwarovou aplikaci i veškerou dokumentaci k produktu“ (s. 1, překlad autor). Kromě vlastního překladu tedy lokalizace zahrnuje i řadu dalších činností, jako například konverzi přeložených dokumentů do jiného formátu, správu překladatelské paměti, vytváření terminologických databází, podporu vícejazyčných produktů, testování aplikací, služby on-line help atd. (189, s. 2). (S tímto pojetím však někteří translatologové nesouhlasí, srov. Pym (223, s. 1)). Poskytováním lokalizačních služeb se dnes převážně zabývají velké specializované společnosti jako Berlioz, GlobalNET, ALPNET, Lionbridge Technologies atd.

a internacionalizace světové ekonomiky. Na rozdíl od Nídy je Esselinkův přístup mnohem deskriptivnější povahy.

Lokalizační projekty se zaměřují na tři hlavní komponenty každého produktu - na samotný aplikační software, na dokumentaci (tištěnou i elektronickou) a na poskytování služeb online help (189, s. 10). Lokalizace každého z produktů pak představuje zvláštní projekt, za jehož průběh i výsledek obvykle nese odpovědnost jeden projektový manažer, a to od přípravy přes realizaci až po vyhodnocení.

Podle Esselinka sestává řízení lokalizačního projektu z těchto základních součástí (189, s. 428nn):

- Sestavení nabídky. Na základě požadavků klienta (nejčastěji softwarové společnosti) sestaví poskytovatel lokalizačních služeb nabídku obsahující údaje o rozsahu projektu, nabízených službách, předpokládaných cenách, předběžném časovém harmonogramu plnění a údajích o společnosti poskytovatele.
- Vytvoření projektu. Cílem této fáze je co nejpřesněji určit objem předpokládané práce s ohledem na jazyk (jazyky), do kterého (kterých) se bude překlad a lokalizace provádět, dále zkontrolovat množství a kvalitu zdrojového materiálu (seznámit se s aplikací v jazyce originálu a s veškerou dokumentací), sestavit přesný časový harmonogram prací a identifikovat množství potřebných zdrojů. Součástí této etapy je též seznámení překladatelů se lhůtami a instrukcemi, které je třeba dodržet, a poskytnutí všech potřebných překladatelských pomůcek (překladatelských pamětí, slovníků a glosářů z předchozích nebo podobných projektů). Součástí projektu je i plán rozpočtu a komunikace.
- Časový harmonogram. Jeho tvorba představuje velice zodpovědný úkol, protože případné nedostatky v plánovaném harmonogramu vedou k opoždění dodávky klientovi (a v případě simultánního uvolnění několika jazykových verzí dokonce k opoždění celé série). Při přípravě časového harmonogramu je třeba zohlednit především vzájemnou návaznost jednotlivých úkonů (například překlad dokumentace obsahující odkazy na vlastní aplikaci je možné provádět až poté, co je přeložena aplikace) a správně odhadnout dobu trvání jednotlivých činností (překladu jednotlivých komponent a jeho korektury, testování aplikace, kontroly kvality atd.). V průběhu realizace projektu je pak nutné neustále srovnávat skutečný průběh činností s plánem.
- Přidělení zdrojů. Podstatou této činnosti je sestavení týmu, který se bude na realizaci projektu podílet, zejména stanovení počtu příslušníků jednotlivých

profesí (překladatelů, grafiků, programátorů atd.). Esselink doporučuje při větším počtu překladatelů pověřit jednoho z nich řízením terminologických činností a omezit počet překladatelů na minimum, aby se v překladu snadněji zachovávala konsistence. Výsledky činnosti jednotlivých pracovníků se monitorují a v případě nedostatečného výkonu dochází k obměně týmu.

- Financování. Každý projekt má svůj rozpočet vyčísľující maximální náklady na jednotlivé činnosti. Náklady se zjišťují na základě předpokládaného množství a ceny práce jednotlivých profesí. Skutečné náklady by měly být nižší než náklady předpokládané v rozpočtu, rozpočet by pak měl být nižší než předpokládaný příjem z projektu. Stejně jako u časového harmonogramu i u zdrojů je třeba plnění rozpočtu průběžně kontrolovat.
- Řízení kvality. Kontrola kvality prováděných činností je klíčovou součástí celého procesu. Provádí se jednak na úrovni jazykové, tj. ověření přesnosti překladu, terminologické správnosti a konsistence prostřednictvím revizí, redakce či korektur uvnitř společnosti poskytovatele lokalizačních služeb (případně si provedení této kontroly v některých případech vyhraduje klient), a jednak na úrovni aplikační (testování lokalizované verze). Řada společností využívá kontrolních postupů standardizovaných normami ISO. V případě překladu „panuje obecná shoda, že kvalitní překlad musí být přesný a konsistentní z hlediska terminologie, stylu a formátu“ (189, s. 456, překlad autor), avšak žádná univerzálně uznávaná metoda hodnocení překladu neexistuje. Pro hodnocení kvality lokalizace softwaru se nejčastěji využívají modely LISA QA a DIN 2345 (ibid.).
- Komunikace. Komunikaci související s projektem lze rozdělit na vnitřní a vnější. Vnitřní komunikace se uskutečňuje mezi jednotlivými aktéry podílejícími se na realizaci projektu, kteří se často nacházejí v různých částech světa, ale i mezi jednotlivými týmy uvnitř jedné společnosti, a jejím účelem je zajistit přesné, spolehlivé a aktuální informace pro všechny zúčastněné. V souvislosti s komunikací musí být také vždy jasné, kdo má právo v dané záležitosti s konečnou platností rozhodnout (tj. kdo za dané rozhodnutí nese odpovědnost). Vnější komunikace se uskutečňuje mezi poskytovatelem lokalizačních služeb a klientem. Součástí této komunikace jsou pravidelné zprávy o postupu lokalizačních prací vypracovávané v pravidelných intervalech pro klienta a také vyřizování reklamací.

Součástí každého projektu je i závěrečné vyhodnocení výsledků z hlediska jazykového a technického, identifikace míst, v nichž je možné zlepšení, a návrhy procesních změn pro budoucí projekty (189, s. 23).

Velký důraz klade Esselink v procesu lokalizace na vytváření a organizaci terminologie. Řízením těchto činností obvykle bývá pověřen jeden z překladatelů, aby se zajistila maximální terminologická přesnost a konsistence (189, s. 402). K náplni jeho práce patří kontrola a schvalování odborné terminologie obecného charakteru i terminologie specifické pro daný projekt, správa terminologických databází, provádění terminologických rešerší v případě nových termínů či termínů, u nichž se nabízí více překladatelských variant, vytváření terminologických slovníků pro daný projekt, kontrola terminologické konsistence v překladech i v databázích atd. (189, s. 398). Terminologické databáze běžně obsahují příklad použití daného termínu, definice, ekvivalenty v jednom nebo několika cílových jazycích, gramatické kategorie i informace o kontextu použití (189, s. 399). Terminologii ovlivňuje též klient, který může mít zájem na používání určitých výrazů, protože vytvářejí jeho firemní image. Klient spolu s produktem určeným k lokalizaci proto dodává své slovníky, glosáře či jiné referenční materiály a před zahájením celého procesu lokalizace obvykle schvaluje základní terminologii (189, s. 401).

Esselinkova publikace velice komplexně a zároveň detailně popisuje proces a řízení lokalizačních projektů. Esselinkův pohled na proces lokalizace (a v rámci něj i na překlad) je ryze manažerský – jak proces lokalizace (překladu) uspořádat tak, aby byly efektivně využity dostupné zdroje (lidé, technologie), minimalizovány náklady a zároveň byl jeho výsledkem produkt (překlad), s nímž bude klient (nikoliv příjemce!) spokojen.

1.2.3 Řízení překladatelského týmu

Vytvoření týmu překladatelů pro daný projekt navrhuji ve svých pracích Nida i Esselink. Podrobněji způsob řízení a práce v překladatelských týmech rozpracovává například Koutsivitis (206). Překladatelské týmy se sestavují podle různých kritérií - nejčastěji podle zdrojového či cílového jazyka nebo podle odborné specializace.¹⁰ Koutsivitis dále zdůrazňuje, že zejména v nadnárodních či mezinárodních institucích, kde se překlad provádí na základě právních předpisů spíše než ze skutečné potřeby, je nutné překladatele dostatečně

¹⁰ Překladatelská oddělení jednotlivých orgánů EU jsou vytvářena na základě cílového jazyka, přičemž se stále uplatňuje zásada, že každý překladatel překládá do svého mateřského jazyka (255, s. 83). Překladatelské oddělení Komise Evropských společenství je dále rozděleno na základě oborové specializace, která se odvíjí od spolupráce s určitými generálními ředitelstvími (ibid., s. 84).

motivovat tým, že mu bude poskytnuta dostatečná autonomie a celková odpovědnost za překlad daného dokumentu. Čímž ovšem není dotčena nutnost revizí překladu a účinné spolupráce překladatele a revizora (206, s. 347).

Činnost všech členů týmu je třeba koordinovat, sledovat a řídit. V překladatelském týmu připadá zhruba 10 % veškerého času na řízení, 20 % na revize, 40 % na překlad, 10 % na terminologické a dokumentační činnosti a 20 % na administrativu (206, s. 345). Centralizovaně musí probíhat zejména přijímání dokumentů k překladu, stanovování priorit a řízení terminologických činností. Koutsivitis zdůrazňuje, že je nutné předem stanovit objem práce, který má každý z členů týmu ve stanoveném čase vykonat, avšak zároveň nelze při hodnocení zapomínat i na kvalitativní stránku práce (206, s. 348).

I Koutsivitis uzavírá, že aspekt řízení překladatelské činnosti je velice důležitý, protože na něm závisí kvalita výsledného produktu i schopnost překladu jakožto služby reagovat na požadavky zadavatelů (v jeho případě mezinárodních institucí) a zprostředkovávat komunikaci.

1.2.4 Shrnutí

Všechny uvedené modely a více či méně preskriptivní teze pro řízení překladatelských projektů vznikly v různých dobách a za různých okolností. Nidův model ze 70. let je spojen s šířením křesťanství a misionářskou činností v jazykových společenstvích různé velikosti, významu a vyspělosti, Esselinkův model z konce 90. let je motivován snahou uspět v podmínkách ostré konkurence na globalizovaném trhu s nejmodernějšími produkty, Koutsivitis vychází z překladatelských potřeb mezinárodních a nadnárodních institucí 21. století. Přesto mají mnoho společného.

Všechny modely představují překladatelský proces jako minimálně dvoustupňový, s následnou revizí a kontrolou kvality překladu. Vyzdvihují úlohu a odpovědnost osoby řídící a koordinující celý proces, ať už ji označují jako koordinátora (Nida), projektového manažera (Esselink) nebo vedoucího překladatelského týmu (Koutsivitis). Zdůrazňují nutnost pečlivého časového rozvržení a zohlednění návaznosti všech činností. Za nezbytné považují také stanovit všem účastníkům procesu pevné časové lhůty a množství práce, kterou v daném čase musejí vykonat. V neposlední řadě poukazují také na význam komunikace mezi členy týmu i s ostatními aktéry (klienty / zadavateli, poradci, odborníky atd.).

Veškeré tyto teze jsou pak motivovány snahou o efektivitu všech činností, u Nidy se projevující především zkoumáním toho, zda se překlad do určitého cílového jazyka vyplatí z hlediska misionářského a zda je možné využít existující překlady, u Esselinka a Koutsivitise pak explicitně vyjádřený požadavkem minimalizace nákladů a maximálního využití disponibilních zdrojů.

1.3 Autorita a mocenské vlivy a jejich působení na překladatele a překlady

Právní předpisy ES/EU představují dokumenty přijaté orgány v tomto případě nadstátní moci, a proto i jejich překlad v EU probíhá a v kandidátských zemích před přistoupením probíhal za účasti nejrůznějších autorit a mocenských orgánů a pod jejich vlivem. Postavením jednotlivých aktérů v procesu překladu a působením autorit a mocenských vlivů na překladatele a překlady se zabývá sociologie překladu.

1.3.1 Sociologie překladu

Ve svém paradigmatu translatologie označuje Holmes sociologií překladu oblast výzkumu, která se zabývá popisem funkce překladu v sociokulturní situaci recipientů (201, s. 95). Spolu s výzkumem produktů překladu a procesu překladu tvoří součást deskriptivní translatologie. Zároveň zařazuje Holmes do aplikované translatologie i tzv. *translation policy*, jejímž úkolem je vymezení úlohy překladatelů i překladu ve společnosti, včetně výběru textů pro překlad v daném sociokulturním prostředí (ibid., s. 78).

Zaměření sociologie překladu se však postupem času rozšířilo na zkoumání celkových společenských souvislostí procesu i výsledku překladatelské činnosti. Zvláštní pozornost věnují translatologové zkoumání mocenských struktur, do kterých překladatel i překlad vstupují. V takto širším pojetí se sociologií překladu věnují jednak představitelé tzv. manipulační školy (André Lefèvere nebo Susan Bassnettová), a jednak řada dalších translatologů, např. Theo Hermans, Jean Marc Gouanvic, Cay Dollerup, Michaela Wolfová a další. Někteří z nich (Gouanvic, Wolfová) také k popisu těchto mocenských vlivů a vztahů využívají sociologické modely.

Podle manipulační školy na překladatele působí vnější síly, které ovlivňují jeho činnost i výsledek této činnosti, proto se její představitelé zaměřují na zkoumání širších mocenských

vztahů ve společnosti a toho, jak překladatelskou činnost ovlivňují politické a ideologické faktory. Téměř výhradně se nicméně soustřeďují na oblast literárního překladu. Ústředními faktory ovlivňujícími překlad jsou podle Lefèvera ideologie, poetika a působení patronů (patrons), přičemž jako patrony označuje Lefèvere instituce nebo jednotlivce, kteří mohou procesům psaní, čtení nebo přepisování literatury bránit nebo tyto procesy podporovat (cit. 256, s. 126). Ideologie, poetika a působení patronů totiž v případě konfliktu s lingvistickým řešením překladatelského problému mají obvykle navrch.

U Hermanse (200, s. 7) se mocenské vztahy realizují prostřednictvím překladatelských norem. Překladatel vstupuje do strukturovaných mocenských vztahů s řadou aktérů - s klienty, sponzory, vydavateli, spotřebiteli, učiteli či kritiky a síla těchto jednotlivých aktérů pak určuje normy pro překlad, které se při překladatelské činnosti fakticky projevují tlakem na omezení výběru překladatelských řešení. Mocenské postavení aktérů může být dáno explicitním vymezením práv a povinností ve smlouvě nebo abstraktnějšími veličinami, jako jsou zkušenost, kontakty, autorita, tedy vším, co francouzský sociolog Pierre Bourdieu označuje za symbolický kapitál. Tyto mocenské struktury pak rozhodují o tom, zda bude daný text uznán za legitimní překlad daného originálu (180, s. 59). Překladatel proto přeložený text upravuje a manipuluje s ním tak, aby překlad odpovídal určitému modelu, určitému pojetí správnosti, a překladatel si tak zajistil přijetí, případně uznání (200, s. 10). Očekávání a zájmy jednotlivých aktérů se ovšem často překrývají, nebo jsou dokonce ve vzájemném rozporu. Proto překladatelé i další aktéři vytvářejí různé aliance a instituce, aby svou pozici v systému posílili a lépe prosazovali své zájmy (ibid.).

Síla norem je také závislá na překladatelském prostředí, která Hermans rozděluje na prostředí, v nichž existují jasná a všemi akceptovaná pravidla, jejichž nedodržení je sankcionováno, a dále na prostředí volnější, s implicitnějšími, méně striktními normami, které mohou být i vzájemně protichůdné. Příkladem prvního prostředí je překladatelská práce pro EU, příkladem druhého prostředí je třeba překlad poezie (200, s. 9).

Přestože Hermans pouze rozpracovává koncept norem,¹¹ kterému se věnuje řada dalších teoretiků (Tourey, Levý atd.), nezapomíná na jejich tvůrce ani na širší sociální kontext.

Podobně jako Hermans nahlíží na překlad například i Álvarez. Podle něj překlad byl a je nutně svázán s mocenskými vztahy, které jsou odrazem mocenské struktury v širším kulturním kontextu (172, s. 1), a překladatelé jsou ve své práci omezováni tím, co od nich

¹¹ V Hermansově pojetí jsou normy záležitostí očekávání, tj. toho, co příjemce, případně jiný subjekt od překladu očekává. Podle imperativních teorií normy stanovuje (nebo přinejmenším schvaluje, ale někdy přímo i ukládá) autorita, podle deskriptivní teorie je potvrzením normy její samotná existence (180, s. 56).

očekávají dominantní instituce a veřejnost, pro něž je překlad určen (ibid., s. 6). Aaltonenová (170, s. 92) doplňuje, že postavení překladatele je spojeno s mocenskými vztahy v přijímajícím polysystému, v němž se vytvořily konvence, kdo a za jakých okolností může s čím v procesu překladu manipulovat.

Dollerup se otázkami mocenských a autoritativních vztahů věnuje jak na abstraktní teoretické rovině, tak ve spojení s praxí, zejména s překladem v evropských orgánech. Rozlišuje případy, kdy je překlad určitého textu uložen zvnějšku (imposition), tj. nařídí-li jej nadřazená mocenská autorita (v minulosti to byl případ především náboženských textů, dnes jde hlavně o dokumenty upravující mezinárodní vztahy (188, s. 47)), a situaci, kdy vzniká překlad z vnitřních potřeb přijímající kultury (requisition). Konstatuje také, že překladatelská činnost je stále závislejší na finančních a tržních podmínkách a že mnohem větší vliv než autoři či překladatelé mají například vydavatelé (ibid., s. 54).

Gouanvic (196, s. 33nn) rozpracovává sociologické hledisko překladu v literární oblasti pomocí modelu francouzského sociologa Pierra Bourdieua, přičemž se zaměřuje na poválečný překlad americké science-fiction do francouzštiny, na postavení, které tyto překlady v silovém poli literatury vydávané ve Francii měly, a na důsledky pro další literární vývoj.

Wolfová nahlíží na překlad jako na mocenský akt a popisuje jej z hlediska kulturní antropologie. Ukazuje, jak prostřednictvím překladu uplatňuje jedna kultura svou mocenskou převahu nad jinou kulturou, což dokládá na případech šíření vlivu západních zemí v zemích třetího světa (256, s. 130). K podobným závěrům ostatně docházejí i představitelé manipulační školy (173).

Michaela Wolfová byla také hlavní organizátorkou konference *Translating and Interpreting as a Social Practice*, která se konala v květnu 2005 na univerzitě v Gratzu a jejímž cílem byla analýza sociálních souvislostí překladatelského procesu, postavení jednotlivých aktérů vstupujících do procesu překladu, úlohy různých institucí v překladu a také mocenských vztahů ovlivňujících překladatelský proces.¹²

Dosavadní přístupy k sociologickým aspektům překladu se v naprosté většině soustřeďují na literární oblast a důsledky v podobě kulturního vlivu na přijímající kulturu, případně analyzují vlivy mocenských struktur na překladatelské normy a překladatelské rozhodování. Nekonkretizují však, kdo všechno, jakým způsobem a v jaké míře překladatelský proces a jeho výsledek ovlivňuje.

¹² Do okamžiku odevzdání této diplomové práce nebyly žádné oficiální dokumenty z této konference k dispozici.

1.3.2 Vliv mocenských center na překlad

Autority stanoví meze přijatelnosti, ovlivňují výběr textů pro překlad i způsob, jakým se překlad má uskutečňovat (208, s. 19). V minulosti mocenské autority do procesu překladu zasahovaly přímo: iniciovaly vznik překladu, nebo jej kontrolovaly. Dvacáté století naproti tomu bylo jediným stoletím, kdy alespoň ve vyspělých demokratických státech mocenské autority (s několika výjimkami) nebyly do tvorby překladu zapojeny přímo a bezprostředně: obvykle se omezily na zadávání překladů a dále se o procesy i produkty překladatelské činnosti zajímaly pouze v případě, že u překladů, které se jich přímo dotýkají, vznikl problém (183, s. 132 - 133). Mocenské autority dnes řídí a kontrolují překlady prostřednictvím institucí, jejichž organizační struktura a uspořádání omezují riziko selhání a problémů (ibid., s. 135).

Ve středověku zadávala a kontrolovala překlady dvě mocenská centra - stát prostřednictvím panovníků, princů, lordů a dalších příslušníků vládnoucích vrstev, a katolická církev prostřednictvím papeže a církevních hodnostářů (208, s. 20; 183, s. 135). Vůči těmto autoritám mohli překladatelé využít jedinou výhodu, a to své odborné znalosti, jinak byli fakticky odkázáni na libovůli představitelů těchto mocenských center. Například jeden z nejvýznamnějších překladatelů v Bagdádu v 9. století Hunayn ibn Ishaq dostával nejprve od panovníka štědře zaplacen zlatem, nicméně poté upadl v nemilost, byl uvězněn, a překládat mohl zase až poté, co mu bylo oficiálně odpuštěno (183, s. 137). Lefèvere nicméně poznamenává, že překladatelé nebyli pronásledováni proto, že například překládají Bibli, a neumí řecky, ale proto, že způsob, jakým překládají, potenciálně ohrožuje autoritu těch, kteří ji momentálně mají (208, s. 16). Autoritou zadavatele se však mohli překladatelé také krýt – například překlady děl vzniklé pod záštitou církve byly chráněny její autoritou, a to i v případě, že si překlad konkrétního díla například církev přímo neobjednala a některý z učenců pracujících pro církev překlad pořídil z vlastní iniciativy, jak se často stávalo (183, s. 137).

Hlavní mocenskou autoritou byla po dlouhou dobu katolická církev. Sama sebe považovala za jedinou instituci oprávněnou vykládat, případně později překládat Bibli (v souladu se svými hermeneutickými pravidly) a šířit vzdělanost. Už sv. Augustin, navrhol sv. Jeronýmovi „přepsání“ některých pasáží Bible tak, aby odpovídaly učení katolické církve. Ve snaze zachovat čistotu nauky později prováděli zvláště určení církevní hodnostáři – cenzoři – opakované revize náboženských textů, které byly dávány k dispozici

duchovním, a vyslovovali se k nim z hlediska čistoty nauky i teologické přesnosti. Cenzoři mohli nepovolit vydání určité knihy, zařadit ji na seznam zakázaných knih, nebo dokonce autora (překladaatele) exkomunikovat. Tito cenzoři působili na všech církevních úrovních od biskupské výše a na „privilegovaných“ katolických univerzitách v Lovani, Paříži nebo v Cologne (183, s. 140). Autority obecně vždy pověřovaly zvláštní odborníky kontrolou překladů a schopností překladatelů - tito odborníci měli zaručovat, že překlad bude v souladu s požadavky autorit a jejich důvěra nebude zklamána (208, s. 22).

Od 16. století začaly překlad ovlivňovat též nově vznikající instituce typu Académie française, které se snažily využít pravomocí, jež jim byly v určitý okamžik státní nebo církevní autoritou svěřeny, rozvíjet je a vybudovat si co nejsilnější mocenské postavení (183, s. 139). V 18. století rozšiřují řady mocenských center ovlivňujících překladatelskou činnost též nakladatelství. S jejich silícím vlivem na rozhodování o tom, co a jak překládat, začal hrát stále větší úlohu i faktor finanční (208, s. 20). Ve 20. století pak také narůstá autorita autora, a to prostřednictvím právní ochrany autorských děl. Překlady literárních děl je tak možné za života autora a několik desítek let po jeho smrti vydávat pouze s jeho souhlasem, respektive se souhlasem jiných majitelů autorských práv (252, s. 9).

1.3.3 Autoritativnost překladu

Velmi užitečným konceptem z hlediska vlivu autorit na překlad a pojetí ekvivalence je autoritativnost překladu – pojem, který zavedl Cay Dollerup, ale používají jej i jiní (např. Šarčevićová). Dollerup tvrdí, že každý text má určitou autoritativnost, přičemž autoritativnost překladu bývá zpochybňována a napadána v mnohem větší míře než autoritativnost originálu (185, s. 155). Autoritativním je v Dollerupově pojetí „schválený překlad“ (approved translation), což samozřejmě implikuje existenci subjektu, který na základě vlastní autority přenesl autoritativnost i na přeložený text (185, s. 148). Autoritativnost původních textů je v případě mezinárodních institucí výsledkem velkého počtu rozhodnutí mnoha stran, takže výsledný text získává autoritativnost někde uvnitř procesu sjednávání či přijímání – jediný přesný okamžik podle Dollerupa neexistuje (185, s. 152). Autority, které dodávají autoritativnost překladu, mohou být různé:

- překladatel (například má-li oprávnění provádět překlady se soudním ověřením),
- autor (prostřednictvím autorského práva nebo osobního vstupu do překladatelského procesu),
- vydavatel nebo klient,

- příjemci překladu (příjemci obecně na základě všeobecné akceptace překladu nebo autoritativní jedinci, například literární kritici, kritici překladu atd. – srov. Lefèvere),
- státní nebo institucionální mocenská autorita (185, s. 152-154).

Klasické příklady autoritativních překladů nabízí opět historie překladů Bible. Autoritativnost dodávali konkrétním překladům představitelé církve, buď prostým přijetím a používáním překladu, nebo explicitním prohlášením překladu za oficiální. V době počátků křesťanství byla dlouho autoritativním překladem Septuaginta, přičemž některé východní ortodoxní církve ji za oficiální verzi považují dodnes. Úlohu autoritativního překladu Bible poté převzala Vulgata, kterou pak v roce 1546 církevní koncil v Trentu prohlásil za jedinou oficiální verzi (jedinou autentickou verzi pro „veřejné čtení, disputace, modlitby a výklad“ (183, s. 169)). Toto rozhodnutí bylo oficiálně zrušeno až v roce 1943. Anglické „autorizované verzi“ dodal autoritativnost panovník a vrcholný představitel anglikánské církve, král Jakub I, proto je tato Bible také označována jako „King James Bible“. Autoritativnost dodávaly církevní představitelé i českým překladům Bible, například ekumenický překlad z roku 1979 doporučil k používání kardinál Tomášek (viz kapitola 1.1.1.2).

Autoritativnost překladů je významná i u překladu právních předpisů, u nichž má navíc zvláštní složku, kterou je právní závaznost a vynutitelnost. Překladům normativních právních aktů propůjčuje autoritativnost ve většině případů orgán státní moci, který rozhoduje i o jejich ekvivalenci s originálem (193, s. 125).

1.4 Překlad dokumentů ES/EU

Fenomén překladu dokumentů přijatých orgány a institucemi EU¹³ se stal předmětem podrobnějšího a rozsáhlejšího zkoumání až ve druhé polovině devadesátých let. Mezi hlavní příčiny zvýšení zájmu o teoretické popsání a analýzy překladatelských procesů a produktů spojených s evropským integračním procesem pravděpodobně patří rozšíření EU v roce 1995, kdy se počet úředních jazyků EU zvýšil na jedenáct, dále pád komunismu a směřování států střední a východní Evropy k začlenění do EU, což představovalo potenciální nárůst počtu

¹³ Wagnerová (253, s. 263) kritizuje označení překladatelských procesů a produktů souvisejících s EU jako „EU translation“, neboť EU není organizace, nýbrž seskupení zemí, odmítá i označení „translation in the EU“, neboť to fakticky zahrnuje jakýkoliv překlad, který vzniká v některém z členských států EU. Jako správné označení tohoto fenoménu navrhuje „translation for the EU institutions“, nicméně toto označení zase přesně nevystihuje specifický proces překladu veškeré platné evropské legislativy prováděný v přístupujících státech, který byl „překladem pro orgány EU“ až ve své poslední fázi.

úředních jazyků EU o dalších až třináct nových jazyků, a v neposlední řadě celkový posun v teorii překladu od přístupů lingvistických a textově orientovaných k analýze širších kulturně-spoločenských souvislostí překladu.

Zkoumáním tohoto fenoménu i jeho jednotlivých aspektů se v posledních letech soustavněji zabývá poměrně stabilní okruh osob. Jsou to jak lidé, kteří jsou do překladatelské činnosti v evropských orgánech přímo zapojeni (Emma Wagnerová, Brian McCluskey, Kristina Cunninghamová), tak příslušníci akademické obce (v oboru translatologie například Cay Dollerup, Kaisa Koskinenová, Radegundis Stolzeová, Anna Trosborgová, Christina Schäffnerová, v oboru práv například Susan Šarčevićová), kteří se pokoušejí praktické zkušenosti s překladem dokumentů ES/EU popsat na základě tradičních konceptů teorie překladu, případně nabízejí nová teoretická východiska. Všichni se nicméně shodují na tom, že překlad dokumentů ES/EU je specifickým jevem a uskutečňuje se ve zvláštních podmínkách (236, s. 249; 226, s. 36).

1.4.1 Specifika překladu dokumentů ES/EU

1.4.1.1 Jazyková politika ES/EU

Evropská společenství a Evropská unie vždy byly a stále jsou založeny na zásadě rovnosti všech jazyků.¹⁴ Tato zásada je vyjádřena v nařízení Rady č. 1/58 o užívání jazyků v Evropském hospodářském společenství, které stanoví úřední jazyky Společenství (původně byly v roce 1958 čtyři, před rozšířením v roce 2004 jich bylo 11, dnes je jich 20) a rovněž povinnost vydávat Úřední věstník, nařízení a jiné texty obecného dosahu ve čtyřech úředních jazycích.

Důvodem tohoto přístupu je skutečnost, že EU je jedinou mezinárodní strukturou, která přijímá právní akty ukládající přímo práva a povinnosti nejen členským státům, ale i jejich občanům (214, s. 10). A jelikož k základům každého demokratického uspořádání patří rovnost občanů před zákonem i právo každého občana na přístup k právním předpisům upravujícím jeho práva a povinnosti ve srozumitelném jazyce, musí být všechny právní předpisy ES/EU zveřejňovány ve všech úředních jazycích (182, s. 24). Toto jazykové uspořádání je tedy výsledkem politických rozhodnutí – jelikož jazyk může sloužit (a v minulosti mnohokrát sloužil) jako nástroj kolonizace a politické nadvlády, má být

¹⁴ Pym (230, s. 2) přirovnává systém překladatelské práce v EU k fungování Svaté říše římské, kde bylo centrální rozhodování relativně slabé a velká volnost byla ponechána jednotlivým národním státům a jejich jazykům. Překladatelská činnost tedy byla odrazem symbolické jazykové plurality a zároveň symbolického sjednocení.

rovnost jazyků současně jedním z projevů i jednou ze záruk rovnosti států a jejich občanů (226, s. 32).¹⁵

Důsledkem této politiky pro překlad je, že všechny texty jsou a priori považovány za rovnocenné a ekvivalence existuje mezi všemi jazykovými verzemi navzájem (podrobněji je problematika ekvivalence rozebrána v kapitole 1.4.1.2). Koskinenová (205, s. 54) v této souvislosti také poukazuje na to, že se oficiální dokumenty EU důsledně vyhýbají označení „překlad“ a odkazují pouze na „jazykové verze“.

Přestože oficiálně jsou si v EU všechny jazyky rovny, je tato rovnost do značné míry pouze iluzorní, protože některé jazyky jsou používány výrazně více než jiné. Tyto upřednostňované jazyky se někdy označují jako pracovní (175, s. 7), jednací („procedural“ – 255, s. 10) nebo hlavní („core“ – 186, s. 276) a používají se jednak při komunikaci v rámci evropských orgánů a institucí, a jednak při tvorbě návrhů právních aktů, které jsou poté překládány do ostatních jazyků. V 60. letech byly hlavními jazyky francouzština a němčina, v 70. letech se k nim přidala angličtina, která postupně zatlačovala do pozadí němčinu. Až do poloviny 90. let byly hlavními jazyky francouzština a angličtina, od poloviny 90. let pak jasně dominuje angličtina (186, s. 276). Tento jev označuje Pym (230, s. 1) jako paradox diverzity: na jedné straně roste využívání jednoho jazyka jako univerzálního dorozumivacího prostředku, což by mělo vést ke snížení objemu překladatelské práce, avšak současně s tím ve skutečnosti objem překladatelské práce narůstá.

Multilingvní jazyková politika ES/EU sice nebyla nikdy oficiálně zpochybněna (226, s. 46), nicméně bývá občas kritizována, především proto, že její realizace je neefektivní a velice nákladná. Její obhájcí však uvádějí, že náklady na překlady a tlumočení nedosahují ani 1 % celkových výdajů souhrnného rozpočtu EU (235, s. 9). Obavy z toho, že stávající systém nebude s 20 úředními jazyky fungovat, a že je tedy třeba jazykovou politiku EU změnit, se silněji projevily před rozšířením v roce 2004 (216, s. 123; 177, s. 25). Podle pracovníků evropských orgánů však bude stávající systém překladatelské práce i nadále fungovat bez problémů (214, s. 20; 182, s. 31).

¹⁵ O tom, jak citlivou politickou záležitostí jsou otázky používání jazyků a jejich rovnost, je možné se přesvědčovat prakticky neustále. Z poslední doby jmenujme třeba demonstrativní odchod francouzského prezidenta Chiraka z jednání během zasedání Evropské rady v březnu 2006, když šéf francouzské podnikatelské asociace UNICE Ernest-Antoine Seilliere svůj příspěvek uvedl slovy, že bude mluvit anglicky, protože „angličtina je jazykem podnikatelů“ (Lidové noviny, 25.3.2006), nebo stížnosti německých, ale i českých politiků na to, že nemají unijní dokumenty k dispozici ve svých národních jazycích (Mladá fronta DNES, 22.4.2006).

1.4.1.2 Tradiční pojmy teorie překladu a překlad právních předpisů ES/EU

Specifická jazyková politika ES/EU vede k problémům při aplikaci tradičních pojmů teorie překladu na překlad dokumentů ES/EU.

Význam ztrácejí například pojmy jako „originál“ a „překlad“, neboť výsledkem legislativního a současně s ním probíhajícího překladatelského procesu je jedenáct¹⁶ rovnocenných jazykových verzí, které by bylo možné označit za překlady, nicméně neexistuje k nim jediný originál, ze kterého by byly všechny překlady odvozeny (236, s. 251). Fakticky sice legislativní návrhy vznikají nejčastěji v angličtině (v minulosti převažovala francouzština), okamžikem vydání právního předpisu ovšem rozdíl mezi originálem a překlady mizí a všechny texty se stávají rovnocennými. Originál či originály se však také mohou znovu objevit, například při překladu *acquis* do nových jazyků (241, s. 319). V případě překladů evropských legislativních textů tak pojmy originál a překlad představují pojmy nestálé, dynamické a proměnlivé.¹⁷

Podle některých teoretiků (Koskinenová, Schäffnerová) je rovněž nutné přehodnotit v souvislosti s překladem dokumentů ES/EU pojem ekvivalence. V případě překladů právních předpisů ES/EU totiž vychází ekvivalence všech jazykových verzí z výše uvedeného nařízení č. 1/58, a tedy jde o inherentní, apriorní vlastnost všech překladů, nikoliv o kvalitativní, určitým způsobem definovaný požadavek na přeložené dokumenty, jak je tomu v teorii překladu (205, s. 49). Samotnou ekvivalenci jednotlivých překladatelských řešení lze přitom často zpochybnit. Seymour (238, s. 8nn) například poukazuje na rozdílný sémantický rozsah i chápání výrazů vyjadřujících v jednotlivých jazycích koncept „autentičnosti“ jednotlivých jazykových verzí (*the texts in each of the languages being equally authentic*), který je použit v Amsterodamské smlouvě, nebo odlišné modální aspekty překladatelských řešení zvolených v jednotlivých jazycích pro vyjádření anglického imperativního *shall* používaného v právních předpisech.

Specifický rys ekvivalence vyplývá v případě překladů legislativy ES/EU z jejich funkce. Primární funkcí překladu je totiž často jeho pouhá existence (180, s. 143). Překlad v EU nemá primárně funkci komunikační, ale má v prvé řadě vysokou hodnotu symbolickou a překlady textů do všech úředních jazyků svou prostou existencí představují důkaz jazykové rovnosti. Tento vztah mezi texty označuje Koskinenová (205, s. 51) za existenční ekvivalenci. Tuto existenční ekvivalenci podtrhuje podle Koskinenové i zřejmé, i když

¹⁶ Dnes už dvacet.

¹⁷ Větší množství originálů představuje problém z hlediska teorie překladu, z hlediska právního výkladu to však podle Wagnerové problém není. Pokud není vyjádřen stejný význam, měl by existovat alespoň stejný právní účinek, případně je možné problém právního výkladu vyřešit pomocí legislativního záměru (255, s. 7).

nepsané zdůrazňování vnější podobnosti (surface similarity), které se projevuje například snahou zachovávat v oficiálních dokumentech stejnou grafickou podobu i umístění odstavců či nadpisů na stránce (205, s. 55). Vnější podobnost má vyvolat dojem, že příjemci všech jazykových verzí získají stejné sdělení (ibid.)

Problematický je v případě EU z hlediska teorie překladu i pojem „kultura“ a „mezikulturní komunikace“. Koskinenová (204, s. 293; 205, s. 54) sice nejprve tvrdí, že komunikace v EU je zcela akulturní, neboť nelze jednoznačně určit zdrojovou ani přijímající kulturu, zároveň však rozlišuje komunikaci intrakulturní (mezi orgány EU a v rámci těchto orgánů) a interkulturní (mezi orgány EU na straně jedné a státními orgány, respektive občany členských států, na straně druhé) (204, s. 295). Schäffnerová (236, s. 252) tvrdí, že vytvořené legislativní texty fakticky vytvářejí novou, nadnárodní právní a jazykovou kulturu celé Evropské unie. Tento názor potvrzuje i řada dalších teoretiků (254, s. 70; 239, s. 304).

1.4.1.3 Odpovědnost překladatele a překlad dokumentů ES/EU

Tradiční teoretické modely omezovaly odpovědnost překladatele na věrnost originálu či autorovi a jeho záměru, případně na odpovědnost vůči příjemci. Širší společenské souvislosti odpovědnosti (loajality) překladatele přinesla až teorie Skoposu, v souvislosti s celkovou etikou překladatelské činnosti se tímto tématem v poslední době neintenzivněji zabývají Andrew Chesterman nebo Anthony Pym. Dotýká se jich i Lefèvere v rámci koncepcí patronátu nebo Venuti poukazující na omezení překladatelské práce autorskými právy a „neviditelností“ překladatele.

Chestermanovo pojetí etiky překladatelské práce vychází nikoliv z tradičních pojmů práv a povinností, nýbrž z koncepce hodnot, které jsou primární a ze kterých práva a povinnosti vyplývají (179, s. 147). Toto pojetí se ovšem úzce soustřeďuje na překladatele, nezahrnuje etiku zadavatele a dalších aktérů. Chesterman rovněž podrobněji nezkoumá etické otázky spojené se spoluprací v překladatelském týmu, neboť i překladatelské týmy zařazuje pod souhrnný pojem překladatel.

Podle Chestermana je jednou z norem překladatelské činnosti norma odpovědnosti vůči všem zúčastněným stranám. Tato norma je založena na hodnotě označované jako důvěra (trust). Na rozdíl od koncepce loajality, která označuje vztah překladatele k autorovi textu, originálu i příjemcům překladu (225, s. 29) a implikuje určité podřízení postavení loajálního subjektu vůči těm, kterým je loajalita projevována, důvěra podle Chestermana označuje interpersonální vztah mezi rovnoprávnými aktéry. Zatímco loajalita je požadována pouze

po překladateli, důvěru musejí projevit všechny zúčastněné strany (autor, zadavatel, překladatel, příjemce) (179, s. 153).

Na rozdíl od Chestermana se Pym zajímá i o to, kdo rozhoduje o tom, co se bude překládat, a kdo stanovuje normy, jimiž se má překlad řídit, tedy o vztah překladatelů a různých autoritativních orgánů a institucí. Podle Pyma má ovšem překladatel více než vůči institucím zdrojové či přijímající kultury odpovědnost vůči překladatelské profesi jako celku a vůči ostatním překladatelům, neboť překladatelé zakládají nové překlady na překladech již vzniklých, čímž zároveň vzájemně kontrolují a potvrzují (validate) svou práci (231, s. 4). Tato zásada překladatelské etiky podle Pyma vyplývá ze změn v překladatelské práci, které spočívají ve využívání informačních technologií, v týmové práci i v silné převaze anonymních či institucionálních textů (ibid.)

Pym se zabývá i překladatelskou odpovědností v orgánech EU. Všimá si (231, s. 1), že za případné chyby v překladu tu nejsou odpovědni překladatelé individuálně, ale kolektivně, jelikož na překladu dlouhých dokumentů pracuje běžně větší počet překladatelů dané jazykové sekce a naprostá většina textů prochází následně ještě revizí. Koskinenová (205, s. 60) doplňuje, že provázanost evropských právních předpisů bezpočtem odkazů a citací překladatele svazuje a omezuje jejich individuální odpovědnost. O to větší sice mají překladatelé odpovědnost kolektivní, neboť překladatelská služba jako celek zodpovídá za každý přeložený dokument, nicméně tato kolektivní odpovědnost „seems to lie on no-one's shoulders“ (ibid.).

Pymovu zásadu odpovědnosti vůči „překladatelské profesi“ upravuje Šarčevićová (240, s. 81) na odpovědnost ve vztahu k právnímu nástroji a jeho záměru, účinkům a obsahu.

1.4.1.4 Právní předpisy ES/EU jako hybridní texty

Při tvorbě evropských právních předpisů pozoruje Schöffnerová (237, s. 172) snahu o homogenní diskurz, nicméně v průběhu mnohostranných jednání se normy a konvence jednotlivých jazyků a zemí vzájemně mísí a ovlivňují.¹⁸ Orgány ES/EU tímto způsobem vytvářejí nové typy dokumentů, a to jak z hlediska právního (specifické právní předpisy jako nařízení, směrnice, rozhodnutí atd.), tak z hlediska textové lingvistiky (nové textové typy a žánry s vlastními charakteristikami). Někteří (Trosborgová, Schöffnerová) tyto texty považují za zcela zvláštní textový typ, který označují za hybridní. Hybridní texty vznikají

¹⁸ Podrobný popis procesu navrhování a přijímání právních předpisů v EU ve všech úředních jazycích současně, viz například Døllerup (186, s. 80).

typicky v multilingvním, mezinárodním či nadnárodním prostředí v rámci procesů ekonomické a politické integrace a internacionalizace (237, s. 177) a mají tyto charakteristiky:

- jsou výsledkem překladatelského procesu a zcela vědomého výběru překladatelských řešení,
- z hlediska přijímající kultury obsahují cizí či neobvyklé rysy, nesplňují zcela zavedené normy a konvence,
- jsou v přijímající kultuře akceptovány, protože alespoň určitý čas plní zamýšlený účel v komunikační situaci (237, s. 169).

Jiní teoretici (205, s. 58) ideu hybridních textů naopak nepovažují za příliš užitečnou, neboť jejich vymezení je natolik široké, že je nelze odlišit od jakýchkoliv jiných přeložených textů.

1.4.2 Překlad právních předpisů ES/EU v kandidátských zemích

1.4.2.1 *Povinnost kandidátských zemí přeložit kompletní platné acquis communautaire*

Za účelem zachování demokratických principů a rovnosti všech občanů před zákonem musely vždy státy nově přistupující k ES/EU pořídit překlady veškerého *acquis communautaire* platného ke dni rozšíření tak, aby bylo možné je v nových členských státech ihned od okamžiku rozšíření aplikovat (255, s. 4).

Acquis communautaire zahrnuje:

- primární legislativu (zakládací smlouvy a jejich novely),
- sekundární legislativu (nařízení, směrnice, rozhodnutí a některé další předpisy přijaté evropskými orgány),
- judikaturu Evropského soudního dvora a Soudu prvního stupně (jen nejvýznamnější a pouze nejdůležitější pasáže, neboť některé rozsudky nebo části rozsudků odkazují na již neplatné předpisy) (255, s. 107).

Odpovědnost za překlad evropské legislativy před rozšířením je rozdělena. Pořídit překlady a provést jejich revizi je povinností členských států, závěrečnou autentifikaci a zveřejnění v Úředním věstníku Evropské unie zajišťují orgány EU (Komise Evropských společenství a Rada Evropské unie) (197, s. 26; 214, s. 15). Přeložit a zveřejnit platné

acquis communautaire je jedním z mála předstupních požadavků, který je pro všechny kandidátské země stejný (242, s. 34).

Proces překladu a revizí měl podle předpokladů Komise trvat v kandidátských zemích zhruba čtyři roky, rok před rozšířením měly být zahájeny závěrečné autentifikace v Radě a v Komisi (182, s. 31).

Celkem měly kandidátské země podle odhadů Komise přeložit před rozšířením v roce 2004 více než 80 000 stran textu¹⁹, což je nejvíce v historii – při rozšíření v roce 1995 překládalo Švédsko a Finsko zhruba 50 000 stran (255, s. 108). Největší část tvoří sekundární právo, které je souborně publikováno ve zvláštním vydání Úředního věstníku v jazycích nových členských států. Předpisy v jazycích nových členských států jsou stejně právně závazné jako všechny ostatní jazykové verze (255, s. 4).²⁰

Podle Gozziho (197, s. 31-32) má povinnost kandidátských zemí přeložit před vstupem do EU platné evropské právní předpisy čtyři dimenze:

- dimenzi sociální, vyplývající z toho, komu jsou přeložené právní předpisy určeny (veškerému obyvatelstvu nového členského státu, Stolzeová (239, s. 305) však upozorňuje, že toto „obyvatelstvo“ fakticky tvoří dvě naprosto odlišné skupiny, a to „právníci“ a „laici“),
- dimenzi ekonomickou, spojenou s náklady, které realizace celého překladatelského procesu vyžaduje a které musejí nést z větší části kandidátské země,
- dimenzi právní, tedy význam přeložených textů do budoucna pro soudce a právníky a pro zajištění celkové právní jistoty,
- dimenzi kulturní, spočívající v obohacování jazyků kandidátských zemí, které bude vynuceno potřebou vyjádřit nové pojmy a myšlenky.

Pro splnění úkolu přeložit veškeré platné *acquis* je stanoven pevný termín, který je dán zcela nekompromisně datem rozšíření (240, s. 106). Pokud by některý z kandidátských států úkol ve stanoveném termínu nesplnil, mohlo by to vést k závažným právním komplikacím, v krajním případě by mohl být ohrožen celý proces rozšíření (197, s. 32).²¹

¹⁹ V celé práci se počty stran evropských předpisů týkají počtu stran Úředního věstníku EU. Různé publikace se v koeficientu přepočtu stran Úředního věstníku na normostrany liší. Například podle Wagnerové (255, s. 110) je 1 strana Úředního věstníku více než 2 NS, Gozzi (197, s. 26) pracuje s koeficientem přibližně 1,8 NS.

²⁰ Přestože pro účely výkladu evropského práva jsou všechny jazykové verze rovnocenné, Šarčevićová (243, s. 255) se na základě stanoviska generálního advokáta ve věci *Řecko v. Inter-kom* z roku 1998 domnívá, že při rozhodování sporů ohledně výkladu určitého ustanovení bude Soudní dvůr v případě pochybností o přesnosti některé z „nových“ jazykových verzí pravděpodobně upřednostňovat ty verze, které byly oficiální již v okamžiku přijetí příslušného předpisu. Podrobněji k interpretaci a aplikaci evropských právních předpisů v případě nesrovnalostí jednotlivých jazykových verzí, viz Šarčevićová (243) nebo Sacco (234, 235).

²¹ Před negativními právními důsledky včasného nepřeložení či nezveřejnění přeložených právních předpisů

1.4.2.2 Základní specifika překladu právních předpisů

Teoretické reflexi překladu právních textů se věnuje řada odborníků, nejčastěji právníků, kteří se zabývají srovnávacím právem nebo sami překlady právních předpisů pořízují. Patrně nejkomplexněji je teorie překladu právních textů rozpracována v Kanadě, což je důsledkem reálné potřeby vydávat právní předpisy v angličtině i francouzštině. Vůdčí osobností zabývající se touto problematikou soustavně a systematicky je Jean-Claude Gémard. V České republice je autorem ojedinelé publikace zaměřené na překlady právních textů z hlediska lingvistického Michal Tomášek.

Překlad normativních textů patří do komunikace pro zvláštní účely (Special Purpose Communication), k níž využívá specializovaný jazyk (Language for Special Purposes) (239, s. 301- 302; 240, s. xiii). Právě tento specializovaný jazyk a skutečnost, že pravidla stanovená v těchto textech jsou právně vynutitelná, jsou tím, co překlad právních předpisů odlišuje od překladu jiných obecných i specializovaných textů (193, s. 112).

Základní požadavky kladené na jazyk právních předpisů jsou podle Tomáška (247, s. 28, 54) tyto:

- významová přesnost,
- jednoznačnost,
- stručnost,
- srozumitelnost,
- ustálenost (projevující se lexikálními, větnými či konstrukčními šablonami),
- ústrojnost,
- úkonnost,
- neexpresivnost.

Právní předpisy představují autoritativní texty, jimž autoritativnost propůjčil příslušný orgán státní moci. Autor je anonymní (velmi často též kolektivní), aktivním účastníkem komunikace je stát nebo státní orgán (247, s. 30). Jazyk právních předpisů má jednak funkci preskriptivní, tj. zakotvuje povinné normy chování, a jednak funkci deskriptivní, tj. vymezuje, na koho a co se preksripce vztahuje (247, s. 16).²²

ES/EU varovala v odborném tisku i řada českých právníků (viz 212, 215, 227). Srov. výsledky celého procesu popsané v kapitole 2.4.1.

²² Právní předpisy ES/EU mají také standardní strukturu. Podrobnější stylistická analýza právních předpisů ES/EU, viz Filipová (191).

Problémy při překladu právních předpisů jsou dány jednak odlišnostmi výchozího a cílového jazyka, a jednak růzností právních systémů (247, s. 95). Pravidla jsou totiž v jednotlivých právních systémech a kulturách vyjádřena různým způsobem a každý právní text (originál) obsahuje termíny pro danou právní kulturu a systém specifické (193, s. 116, 120). To samozřejmě klade vysoké nároky na překladatele, který by měl podle teoretiků být odborníkem jak v oblasti jazyků či překladatelství, tak v oblasti práva.²³

Teoretici se dále shodují na tom, že posuzovat ekvivalenci mezi originálem a překladem právního předpisu je nutné na základě jejich výkladu. Překlad by neměl být ekvivalentní pouze z hlediska jazykového, což je obvyklým cílem „prostého“ překladatele (239, s. 302), ale má mít též stejné právní účinky, tj. být ekvivalentní z hlediska právního (240, s. xiii). „Překladatel nemůže překládat slovo od slova, ale na základě logické metody vnitrojazykového překladu nalézat vhodná řešení v překladu mezijazykovém.“ (247, s. 20) Právní ekvivalence se tedy ověřuje pomocí vnitrojazykového překladu (výkladu) ve zdrojovém a cílovém jazyce (ibid. s. 41-42). Gémar (193, s. 120) však poukazuje na to, že jen zlomek přeložených textů se stane předmětem výkladu soudního orgánu, takže ekvivalence většiny přeložených textů zůstává virtuální a ponechává většinu veřejnosti v iluzi (dané autoritativností překladu), že ekvivalentní skutečně jsou. Srozumitelnost překladu je druhořadá (239, s. 309).

Z hlediska jazykového je při překladu právních předpisů nutné dbát především na správný převod normativního obsahu (příkazy, zákazy, povolení) a zachovat jednotný překlad opakujících se standardizovaných obrátů (240, s. 102, 105). Předpis by měl být převeden tak, aby obsah zůstal neporušen a přeložený text odpovídal jazykovému úzu i normě cílového jazyka (247, s. 96).

1.4.2.3 Některé zásady pro překlad *acquis communautaire* v kandidátských zemích

Celkovou strategii pro překlad právních předpisů ES/EU před přistoupením si musí každá země vytvořit sama, nicméně určité obecné pokyny, které je třeba dodržovat, existují (242, s. 34). Vyplývají z překladatelské praxe evropských orgánů, překladatelských zkušeností s předchozími rozšířeními i z obecných principů evropského práva a vlastností jednotlivých jazyků.

Nejdůležitější pravidla, která je třeba při překladu *acquis* dodržet, jsou následující:

²³ Gémar (193, s. 122) tvrdí, že v ideálním případě by překladatel právních textů měl být odborníkem na srovnávací právo a mít know-how lingvisty, podobný požadavek implicitně vyslovuje i Tomášek (247, s. 12, 20).

- udržovat překlad co nejabstraktnější, nekonkretizovat pomocí termínů vnitrostátního práva přijímajícího státu (239, s. 304);²⁴
- zachovat věrnost „právnímu nástroji“ jako celku; předpokládá se, že všechny jazykové verze jsou shodné z hlediska záměru, účinku i významu, a to v uvedeném pořadí důležitosti, takže v případě jazykových rozporů mezi verzemi je nutné při překladu zohlednit legislativní záměr normotvůrců a účinek právního předpisu (240, s. 80 – 81);
- povinně konzultovat více jazykových verzí, zejména je třeba mít na paměti, že anglická znění všech předpisů přijatých před rokem 1973 jsou překladem (240, s. 81);²⁵
- vytvořit vlastní jazykové označení právních skutečností ES/EU (247, s. 14), čímž fakticky vznikne dvojí terminologie – jedna pro vnitrostátní právo a jedna pro evropské právo v daném jazyce (240, s.83);
- zachovat v překladu stejné členění do vět, aby odkazy a citace byly ve všech jazycích totožné (240, s. 90);
- používat terminologii konsistentně - jednou schválený a použitý termín používat pro označení stejné skutečnosti později znovu, i když se třeba ukáže, že daný výraz není ideální, nebo se objeví přesnější termín (240, s. 87);
- neopravovat chyby a nevylepšovat již autentifikované verze (240, s. 87);
- zajistit jasnost, významovou jednoznačnost a respektovat struktury cílového jazyka (241, s. 18).

Teoretici dále zdůrazňují, že překlady *acquis* jsou kolektivním dílem a poukazují na nutnost spolupráce mezi překladateli, revizory i odborníky z jednotlivých oborů (254, s. 72-73). Zejména vyzdvihují význam revizí překladů, které je nutné provádět z hlediska jazykového, terminologického a právního (197, s. 30; 239, s. 309).

Jelikož výsledkem celého procesu jsou autoritativní překlady, musejí být spolehlivé a „legally watertight“ (255 s. 72; 240, s. 105).

²⁴ Evropské právní předpisy, zejména nařízení a směrnice, představují mezinárodní kompromis a jsou určeny všem členským státům najednou, přičemž tyto státy mají různou právní kulturu i právní systémy. Zcela záměrně jsou proto formulovány co nejobecněji a vyhýbají používání právní terminologie specifické pro jednotlivé členské státy. Takto ovšem musejí vypadat i v překladu do jednotlivých jazyků, tudíž kritiky toho, že jejich jazyk není z hlediska přijímajícího státu přirozený, nejsou namístě (255, s. 58; 253, s. 267, srov. hybridní texty).

²⁵ Tomášek (247, s. 137) rovněž nedoporučuje vycházet pouze z angličtiny, neboť ta má problémy přesně a úsporně vyjádřit *ratio legis* normotvůrce. Jedenáct jazyků podle něho poskytuje překladateli dostatečný výběr ke spolehlivé metodě překladu. Srov. věrnost právnímu nástroji u Šarčevicové.

1.5 Metodika zkoumání

1.5.1 Základní metodické přístupy zkoumání

Analýza sociologických a manažerských aspektů procesu předvstupního překladu právních předpisů ES/EU do češtiny a dalších jazyků kandidátských zemí se opírá o výzkum spíše kvalitativní povahy.

Organizace a řízení překladatelské práce i úloha, pravomoci a odpovědnost jednotlivých aktérů v České republice je zkoumána na základě přímého pozorování, nepřímého pozorování spočívajícího v analýze oficiálních dokumentů, zpráv a dalších materiálů příslušných orgánů a také na základě rozhovorů s kompetentními pracovníky. Cennými zdroji informací byl rovněž seminář nazvaný *Translating for the Directorate-General for Translation of the European Commission*, jenž se konal 3. a 4. března 2005 v Praze a jehož tématem byly mimo jiné i zkušenosti z překladu evropské legislativy před vstupem ČR do EU. Ke klasifikaci a usouvztažnění pozorovaných jevů byl využit sociologický model silových polí Pierra Bourdieua, který je nastíněn v následující kapitole.

Ke zkoumání shodných a rozdílných rysů v organizaci předvstupního překladu evropské legislativy v České republice a v dalších nově přistupujících zemích bylo využito dotazníkové šetření, které se zaměřilo na získání základních údajů o organizaci překladatelské práce v dané zemi.²⁶ Další informace pak byly čerpány z oficiálních internetových stránek orgánů zodpovědných v jednotlivých zemích za předvstupní překlad evropské legislativy a z různých oficiálních hodnotících zpráv vypracovaných evropskými orgány.

1.5.2 Sociologický model Pierra Bourdieua

Podle francouzského sociologa Pierra Bourdieua není sociologie jen rekonstrukcí objektivních vztahů, ale i zkoumáním subjektivní zkušenosti a orientace aktérů (245, s. 105). Tento praxeologický přístup, který má vést k překonání tradičního dualismu mezi makro a mikroúrovní, je patrně hlavním důvodem, proč Bourdieuovy pojmy a modely využívají

²⁶ Vzhledem k tomu, že z osmi oslovených nových členských států dotazník vyplnily příslušné orgány pouze tři země, má toto srovnání spíše jen rámcovou informativní povahu. Oslovena nebyla Malta, jejímž úředním jazykem je kromě maltštiny také angličtina. Původně se totiž předpokládalo, že Malta jako oficiální použije anglickou verzi, později maltské orgány toto rozhodnutí změnilo a zahájily překlad *acquis* do maltštiny. Jelikož však práce na překladech do maltštiny byly zahájeny později než překlady do jazyků ostatních kandidátských zemí a jelikož Malta nebyla nucena v rámci zajištění právní jistoty přeložit veškeré platné *acquis* do maltštiny ještě před přistoupením, nebyla kvůli těmto specifickým podmínkám do zkoumání zahrnuta. Desátým novým členským státem byl Kypr, jehož úředním jazykem je řečtina, proto právní předpisy ES/EU nepřekládal.

pro zkoumání sociálních jevů i badatelé z jiných oborů. V teorii překladu se například v rámci pojednání o normách a konvencích odvolává na Bourdieuovo pojetí kapitálu a dispozic Theo Hermans (200, s. 9n), a Jean Marc Gouanvic (196, s. 33) dokonce navrhuje na Bourdieuově koncepci postavit celou sociologii překladu. Hlavní výhody Bourdieuova přístupu jsou podle Gouanvika (ibid.) tyto:

- Bourdieuova teorie se neomezuje pouze na spotřební statky a ekonomický kapitál, ale zohledňuje i produkty symbolické hodnoty a symbolický kapitál;
- prostřednictvím pojmů „aktér“, „silové pole“ a „habitus“ umožňuje objektivněji vymezit úlohu překladatele a zasadit jej do sociálních souvislostí, aniž by docházelo k nadhodnocování či podhodnocování jeho významu.

Gouanvic dále aplikuje Bourdieuův model na překlad americké literatury do francouzštiny po druhé světové válce, tedy uvádění symbolického kapitálu v podobě amerických knih do silového pole francouzské kultury. Bourdieuův koncept však lze použít i na proces překladu evropské legislativy v České republice, pouze se pozornost přesune od symbolického kapitálu spíše na vlastní silové pole, jednotlivé aktéry na tomto poli působící, jejich zájmy a silové vztahy mezi nimi. Nejprve je ovšem nutné Bourdieuův sociologický model stručně představit a vysvětlit nejdůležitější pojmy.

Základním konceptem Bourdieuovy teorie je *habitus*. Přestože se jedná o pojem stěžejní, není v žádných Bourdieuových pracích definován jednoduše, stručně a jasně, ale vždy je vymezován a objasňován různými složitými formulacemi (245, s. 106). „Habitus představuje generativní a jednotící princip, který z charakteristických vztahových rysů, vlastních určitému postavení, vytváří jednotný životní styl, tj. celek, v němž se sjednocuje volba osob, statků i praktických činností.“ (176, s. 16) Pojem habitus se tak stává spojovacím článkem mezi objektivismem a subjektivismem, mezi sociální strukturou na straně jedné a jednotlivci na straně druhé (245, s. 106). Je základem toho, co Bourdieu označuje jako praktický nebo sociální smysl (*le sens pratique*), který slouží jednotlivým aktérům k orientaci v konkrétních (silových) polích praxe uvnitř sociálního světa (245, s. 107).

Praxe utvářená z habitu se realizuje v určitém strukturovaném rámci, který Bourdieu označuje výrazem pole. „Protože struktura těchto sociálních polí představuje pro aktéry zdroj nátlaku, lze je rovněž označit jako „silová“ pole.“ (245, s. 107) Praxe sociálních aktérů jsou tedy omezené jednak tlaky vnitřními (habituálně podmíněnými), a jednak tlaky vnějšími, danými strukturními vztahy uvnitř silových polí. Faktory působící zvnějšku silových polí mohou mít na situaci uvnitř pole také svůj vliv, ale projevují se „lomeně“, protože silové pole je vůči nim částečně autonomní (245, s. 107).

Aktéři pohybující se uvnitř silového pole mají své partikulární zájmy a sledují různé cíle, proto mezi nimi dochází ke konfliktům. Zároveň jsou ovšem ve svém jednání omezeni určitými „pravidly hry“, která se v poli utvářejí na základě konsensu, a také množstvím zdrojů, které mají k dispozici, a tím, jak jsou schopni tyto zdroje označované jako kapitály strategicky využít. Kolem aktérů a skupin s větším kapitálem pak vznikají mocenská centra a střety mezi jednotlivými aktéry snažícími se uchovat nebo změnit poměr sil přispívají k uchování nebo změně celého pole (176, s. 38).

Pojem kapitál Bourdieu neomezuje pouze na kapitál ekonomický, tj. na různé formy materiálního bohatství, ale rozlišuje dále kapitál kulturní, jehož hlavní složkou jsou vzdělání a znalosti, kapitál sociální, jenž se opírá o využívání trvalé sítě vztahů založených na vzájemné známosti či vzájemném uznávání, a konečně kapitál symbolický, tj. čest, prestiž, autoritu apod. Zvláštní postavení má v tomto ohledu stát, u něhož dochází ke koncentraci různých druhů kapitálu, takže se stává držitelem určitého metakapitálu, jenž mu umožňuje vládnout nad různými silovými poli a nad různými jednotlivými kapitály a kursem směny mezi nimi (176, s. 75).

Tento Bourdieův sociologický model lze použít i k analýze procesu překlada evropských právních předpisů v České republice. Předmětem zkoumání je totiž silové pole procesu překlada evropské legislativy, ve kterém se pohybuje řada aktérů, z nichž každý v tomto poli zaujímá určité postavení a disponuje určitým kapitálem, který mu dává určitou moc. Zároveň každý aktér sleduje vlastní zájmy a cíle a v rámci svého strategického jednání vstupuje do vztahů, případně konfliktů s ostatními aktéry, čímž silové pole ovlivňuje. Smyslem této práce je tedy identifikovat jednotlivé aktéry vstupující do silového pole překlada evropské legislativy, zjistit hlavní mocenská centra, analyzovat postavení, kapitál, zájmy a cíle aktérů a jejich vliv v silovém poli.

2 EMPIRICKÁ ČÁST

2.1 Překlad právních předpisů ES/EU v České republice – přehled

Pro zahájení prací na překladu evropských právních předpisů do češtiny byly rozhodující tři politické události:

- v červnu 1993 Evropská rada na svém zasedání v Kodani rozhodla o tom, že do Evropské unie budou moci vstoupit země střední a východní Evropy, pokud budou mít zájem a pokud splní obecné, ekonomické a politické podmínky členství (tzv. kodaňská kritéria). Těmito podmínkami byly:
 - stabilita institucí zajišťujících demokracii, právní stát, dodržování lidských práv a práv menšin,
 - existence fungující tržní ekonomiky a schopnost vyrovnat se s konkurenčním prostředím trhů EU,
 - schopnost převzít závazky vyplývající z členství, včetně cílů politické, hospodářské a měnové unie;
- v říjnu 1993 byla v Lucemburku podepsána Evropská dohoda zakládající přidružení mezi Českou republikou na jedné straně a Evropskými společenstvími a jejich členskými státy na straně druhé, která vstoupila v platnost 1. února 1995 a která v článcích 69 – 71 ukládá České republice povinnost zajistit postupnou slučitelnost svých právních předpisů s právními předpisy Společenství (25);
- v lednu 1996 podala vláda České republiky oficiální žádost o vstup do Evropské unie.

Překlad právních předpisů ES/EU do češtiny se následkem uvedených tří událostí stal nutností, neboť výsledné překlady sloužily jako podklad pro:

- posuzování slučitelnosti existujících či nově přijímaných českých právních předpisů s právem ES/EU,
- oficiální české znění právních předpisů ES/EU, platné ode dne vstupu ČR do EU.

Ke dni vstupu ČR do EU mělo být zveřejněno zvláštní české vydání Úředního věstníku Evropské unie obsahující veškeré platné právní předpisy ES/EU v českém jazyce (65).²⁷ Ty

²⁷Odhady celkového počtu stran, které musejí kandidátské země přeložit, se v průběhu let vyvíjely. Projekt zajištění oficiálních překladů právních předpisů ES (64), vypracovaný v roce 1998, odhadoval zhruba 70 000 stran Úředního věstníku, Evropská komise ve své hodnotící zprávě z roku 2000 (75), která se poprvé zmiňuje o překladech *acquis* do národních jazyků kandidátských zemí, uvádí 60 000 – 70 000 stran, zpráva KRC

se tím staly součástí českého právního řádu a získaly stejnou platnost jako ostatní jazykové verze (tj. přestaly být pouhým překladem).

Z hlediska systému překladatelské práce a hlavních problémů, které se v rámci překladatelské činnosti řešily, lze proces překladu evropské legislativy v České republice rozdělit do tří období: do roku 1998, 1999 – srpen 2002, září 2002 – srpen 2005.

2.1.1 Období do roku 1998

Toto první období by bylo možné označit jako „období chaosu“. Od počátku 90. let až do konce roku 1998 vznikaly české překlady právních předpisů ES/EU nesystematicky a ad hoc, podle potřeb jednotlivých subjektů (ministerstev a dalších státních orgánů, profesních sdružení, výzkumných ústavů, vysokých škol atd.) (45, 52). V rámci státní správy pořizovala překlady především jednotlivá ministerstva pro potřeby své legislativní činnosti – ve většině případů překlad prováděli sami odborníci příslušného ministerstva, menší část překladů byla v závislosti na dostupnosti finančních prostředků zadávána překladatelským agenturám.²⁸ Výsledné překlady byly k dispozici jen omezenému počtu lidí a byly často neúplné, protože se překládaly jen části, které pracovníci příslušného ministerstva zrovna potřebovali, nebo naopak české znění představovalo kompilát několika předpisů (45).

Přeložené texty měly různý formát, neexistovala mezi nimi téměř žádná intertextuální provázanost, stejné termíny a obraty se v různých předpisech překládaly různě. Odborná terminologie nebyla sjednocená, protože překlady vznikaly izolovaně a překladatelé (odborníci) mezi sebou neměli téměř žádný kontakt. Například termín *standard gross margin – marge brute standarde – Standarddeckungsbeitrag* se v různých českých verzích překládal jako *standardní příspěvek na úhradu, hrubá standardní marže* nebo *hrubé standardní rozpětí, u typology – typologie – Klassifizierungssystem* se pravděpodobně v závislosti na použité verzi originálu objevovaly v češtině *typologie i klasifikační systém*, klíčový termín Společné zemědělské politiky *farm gate price – prix au départ de l'exploitation – Preis ab Hof* se v překladech ministerstva zemědělství překládal jako *farmářská cena*, zatímco Český statistický úřad překládal *cena zemědělské produkce (loco farma)* (45, 153).

Z uvedených skutečností je zřejmá i neefektivnost celého systému, neboť jeden předpis byl často přeložen vícekrát a různým způsobem. Vínou na tomto chaotickém způsobu

předkládaná vládě za rok 2001 (133) už zmiňuje 80 000 stran. Zvláštní vydání Úředního věstníku v češtině má celkem 79584 stran (129).

²⁸ Část těchto překladů byla financována z prostředků programu PHARE.

překládání měla neexistence instituce, která by jednak koordinovala pořizování překladů a bránila duplicitním činnostem, a jednak sjednocovala používanou terminologii a opakující se formulace. Takovou instituci založila vláda až na podzim roku 1998, kdy zřídila Koordinační a revizní centrum (KRC).

Na tomto místě nelze nezmínit, že k překladům evropské legislativy se české vlády dlouhou dobu stavěly velice pasivně.²⁹ Přestože směřování České republiky do Evropské unie bylo zřejmé již od počátku 90. let, přestože v jiných zemích střední a východní Evropy se na oficiálních překladech *acquis* začalo systematicky pracovat už od poloviny 90. let a přestože TAIEX od roku 1996 na nutnost zřídit takovou překladatelskou a koordinační jednotku (Translation and Coordination Unit – TCU) a zahájit systematický překlad *acquis* opakovaně upozorňoval, zřídila KRC až sociálnědemokratická vláda na podzim 1998. Hlavním impulsem k tomu, aby se česká vláda otázkou oficiálních překladu *acquis* začala zabývat, bylo navíc varování ze strany TAIEX, že nebude-li do stanoveného data založena TCU a vypracován projekt zajištění oficiálních překladů právních předpisů ES/EU, nebude možné pro tyto účely čerpat finanční pomoc ve výši 450 000 eur z programu PHARE (64).

Celkem bylo do září 1998 přeloženo zhruba 12 000 stran Úředního věstníku, avšak pouze na úrovni tzv. pracovních překladů. Tyto překlady sloužily v dalším období v závislosti na kvalitě buď jako podklad pro další revizi a vytvoření oficiálního překladu, nebo alespoň jako zdroj oborové odborné terminologie (65, 51).

Systematičtěji probíhal před rokem 1998 překlad technických předpisů. Již 3. března 1993 vláda svým usnesením schválila zásady sbližování právních předpisů s technickým obsahem a technických norem s technickými předpisy Evropských společenství (119). V něm stanovila, že každé ministerstvo nebo úřední orgán státní správy (tzv. gestor) je odpovědný za sbližování technických předpisů s technickými předpisy ES v oboru své působnosti a že v rámci plnění tohoto úkolu má analyzovat věcný a právní obsah jednotlivých technických předpisů ES a zabezpečovat nejvýhodnější formu jejich převzetí do právního řádu ČR. Koordinátorem sbližování technických předpisů bylo stanoveno tehdejší ministerstvo hospodářství, které zároveň odpovídalo za přizpůsobování českých technických norem.

V rámci Programu technické harmonizace pak byly v letech 1995-1998 ověřovány postupy a metodika pořizování překladů technických předpisů s využíváním dvou pracovníků Úřadu pro technickou normalizaci, metrologii a státní zkušebnictví (ÚNMZ) spadajícího

²⁹Personálně i finančně náročného úkolu zajistit překlad evropských právních předpisů se žádný ze státních orgánů nechtěl ujmout. V roce 1997 se dokonce obrátil náměstek ministra zahraničí na Ústav translatologie FF UK s žádostí, zda by překlad evropské legislativy nezajistilo toto univerzitní pracoviště. Ředitelka Ústavu translatologie tuto žádost odmítla.

pod ministerstvo průmyslu a obchodu. V uvedeném období skupiny expertů sestavené pro jednotlivé předpisy z odborníků příslušných ministerstev a jiných orgánů státní správy přeložily a pracovníci ÚNMZ projednali zhruba 5 000 stran Úředního věstníku technických předpisů (65). Vedle toho vznikaly od roku 1996 na základě těchto překladů ve spolupráci se Střediskem technické harmonizace (STH) a Jazykovou laboratoří (JL) společnosti UTRIN, s.p., odborné čtyřjazyčné terminologické slovníky a databáze (155).

Technické předpisy projednané ÚNMZ byly v dalším období předávány KRC, které provádělo jejich revizi především z hlediska právního a jazykového, do odborné oborové terminologie pracovníci KRC zasahovali minimálně (51).

Vedle překladů evropské legislativy v rámci státní správy je nutné na tomto místě zmínit i některé ucelené překlady evropských právních dokumentů, které pořídili odborníci z Právnické fakulty Univerzity Karlovy v Praze. Pravděpodobně nejvýznamnější je v tomto ohledu překlad Smlouvy o Evropské unii a úplného znění Smlouvy o založení Evropského společenství, který pořídili Luboš Tichý, Richard Král, Jana Plaňabová, Pavel Svoboda a Jiří Zemánek a který vyšel v roce 1994 v nakladatelství Viktoria Publishing (105). Tento překlad byl schválen překladatelským oddělením Evropské komise jakožto věrný překlad odpovídající originálu přijatých dokumentů, nicméně jelikož ČR nebyla členským státem EU, a čeština tedy nebyla úředním jazykem EU, nemohl být oficiálně platný. Jeho smyslem bylo seznámit odbornou i laickou veřejnost se základními prameny evropského práva (ibid.). Tento překlad Smlouvy o EU, respektive Smlouvy o založení Evropského společenství, se později stal základem pro oficiální překlad těchto dokumentů a významnou pomůckou pro pracovníky KRC při překladu a revizi veškerého primárního práva (45).³⁰

2.1.2 Období 1999 – srpen 2002

Toto období by bylo možné nazvat obdobím „utváření organizační struktury pro systematický překlad *acquis* do češtiny a vytváření základní terminologie“. Práce související s překladem evropské legislativy se totiž zaměřovaly především na:

- centralizaci výběru a zadávání předpisů k překladu,
- překlad a revize překladu primární legislativy,
- obchodní veřejnou soutěž na dodávky překladů sekundární legislativy,
- zavedení standardního postupu pořizování a revizí překladů ve spolupráci

³⁰Nelze zapomenout ani na to, že významným zdrojem terminologie evropského práva byl i oficiální český překlad Evropské dohody.

překladatelské agentury, KRC a dalšího ústředního orgánu státní správy ve funkci gestora,

- vytvoření a organizaci základního terminologického materiálu pro překlad evropské legislativy,
- vytvoření metodických pokynů pro překlad sekundární legislativy,
- překlady a revize sekundární legislativy.

Rozhodující událostí pro přechod k systematickému pořizování oficiálních překladů evropských právních předpisů bylo založení Koordinačního a revizního centra (KRC), tedy překladatelské a koordinační jednotky (TCU), která měla celý překladatelský proces překladu *acquis* v České republice řídit, koordinovat a nést odpovědnost za jeho průběh a kvalitu vytvořených překladů. KRC bylo zřízeno usnesením vlády č. 645 ze dne 30. září 1998 jako zvláštní oddělení Odboru kompatibility s právem ES při Ministerstvu spravedlnosti České republiky (123), k 1. březnu 1999 pak byl odbor kompatibility včetně KRC převeden pod Úřad vlády České republiky.

Prvotním úkolem KRC bylo soustředit veškeré překlady *acquis*, které do té doby pořídila jednotlivá ministerstva a další orgány státní správy, do jedné databáze a centralizací zadavatelské práce zabránit neefektivnímu a chaotickému pořizování dalších překladů. Jednotlivé resorty měly povinnost předávat své požadavky na překlady evropských právních předpisů KRC, které tyto požadavky evidovalo v databázi žádostí o překlady a na základě nich zadávalo předpis k přeložení agentuře. Starší pracovní překlady dodané jednotlivými resorty KRC zhodnotilo, a pokud byly úplné a kvalitní, provedlo jejich revizi za účelem sjednocení terminologie a zajištění intertextové provázanosti a zařadilo je mezi revidované překlady sloužící jako podklad pro oficiální české znění (51); pokud byly pracovní překlady neúplné nebo natolik nekvalitní, že by si jejich revize vyžádala mnoho času a faktické přepracování celého překladu, zadalo KRC dokument k novému překladu (45).

V rámci překladatelské a revizní činnosti se pracovníci KRC nejprve zaměřili na primární legislativu, neboť ta je základem celého práva EU, na ni všechny další právní předpisy ES/EU navazují a od ní se odvíjejí. Různé části primární legislativy již byly dříve interně přeloženy pro potřeby některých resortů, k dispozici měli pracovníci KRC i v předchozím období knižně vydané překlady nejvýznamnějších smluv (Římské, Maastrichtské a Amsterodamské), které pořídili odborníci z Právnické fakulty Univerzity Karlovy, nicméně žádný ucelený překlad primární legislativy k dispozici nebyl. Pracovníci KRC tedy postupovali chronologicky od nejstarších dokumentů po nejnovější, snažili se

v maximální míře využít překladů již vytvořených, nicméně museli zohledňovat intertextovou provázanost jednotlivých dokumentů a jednotná stylistická pravidla (45).

Všechny dokumenty primární legislativy byly přeloženy a zrevidovány během roku 1999, v roce 2000 sestavili pracovníci KRC konsolidovanou verzi zakládacích smluv ve znění platném po přijetí Amsterodamské smlouvy (156). Přeložením primární legislativy rovněž vznikl základní terminologický materiál nezbytný pro překlad sekundární legislativy. Tento terminologický materiál se stal jednak součástí databáze KRC, s níž revizoři pracovali, a jednak se promítl i do metodických pokynů vytvořených pracovníky KRC pro překlad sekundární legislativy.

Práce na pořizování oficiálních českých překladů sekundárního práva ES/EU byly zahájeny v srpnu 1999, kdy byla podepsána smlouva s vítězem obchodní veřejné soutěže, překladatelskou agenturou Polytechna Consulting, a.s., která do konce roku 2000 provedla překlad zhruba 26 700 tištěných stran Úředního věstníku (156). V roce 2000 pak proběhla obchodní veřejná soutěž na novou překladatelskou agenturu, v níž byla vybrána agentura Milan Havlín – Presto (133). Tato agentura v následujících pěti letech provedla překlady všech zbývajících sekundárních právních předpisů a v roce 2005 zvítězila znovu, ve výběrovém řízení na provedení překladů 869 rozsudků Soudního dvora.

Bezprostředně po založení KRC formulovali jeho pracovníci rovněž základní pravidla pro překlad právních předpisů, jejichž cílem bylo zajistit jednotnou úpravu přeložených dokumentů a jednotný překlad slovních spojení a úseků textu, které se v jednotlivých předpisech opakují. První verze Pokynů pro překlad právních předpisů ES vznikla v roce 1998 překladem anglicko-švédského manuálu, v dalších letech byly pokyny na základě společné práce všech pracovníků KRC a ve spolupráci s pracovníky ÚNMZ, kteří vytvořili podobné pokyny pro překlad technických předpisů, přepracovány. Nová, obsáhlejší verze, která vychází texty, termíny a fráze uváděla nejen v angličtině, ale také ve francouzštině a němčině, byla vytvořena v srpnu 2000. Následující dva roky byly Pokyny pro překlad opakovaně pozměňovány, aktualizovány a doplňovány podle toho, s jakými dalšími opakujícími se formulacemi se revizoři při revizi sekundární legislativy setkávali. Po srpnu 2002 se už manuál víceméně neměnil (45).

2.1.3 Období září 2002 – srpen 2005

Období počínající zářím 2002 je možné označit jako „období udržování, koordinace a finalizace“. Způsob práce byl v tomto období dán těmito faktory:

- na konci srpna 2002 měla Česká republika zrevidováno zhruba 40 000 stran Úředního věstníku (134), tj. přibližně polovinu všech předpisů, tudíž se pozornost při překladu a revizích přesunula od hledání, zavádění a schvalování termínů k zajišťování systematického používání termínů již zavedených a větší pozornost bylo nutné věnovat zachování návaznosti na již revidované, případně finalizované překlady;
- od srpna 2002 se Pokyny pro překlad právních předpisů ES měnily pouze minimálně, systém překladatelské a revizorské práce byl zaveden a ustálen, spolupráce mezi překladatelskou agenturou, KRC a resorty probíhala standardním zavedeným způsobem, tudíž již nebylo třeba řešit problémy s organizací překladatelské práce v rámci České republiky, neboť celý proces fungoval víceméně automaticky;
- v září 2002 zahájili právníci-lingvisté v Radě a Komisi poslední revize, tzv. finalizace (někdy též označované jako autentifikace nebo autentizace)³¹ českých verzí právních předpisů ES/EU (144);
- s blížícím se datem rozšíření zahájil Úřad pro úřední tisky Evropských společenství (OPOCE) přípravu tištěné verze zvláštního vydání Úředního věstníku v jazycích nových členských států (166).

V důsledku posledních dvou uvedených faktorů začaly do překladatelského procesu v České republice opět výrazněji vstupovat orgány Evropské unie. Na konci roku 2002 a na začátku roku 2003 prováděly orgány EU finalizace anglického i českého znění přístupové smlouvy, jejíž součástí byla i veškerá primární legislativa. V rámci tohoto procesu otevřeli právníci-lingvisté Rady a Komise znovu některé otázky, které již byly dříve v rámci KRC vyřešeny³² a v překladatelské praxi zavedeny, a donutili KRC a celou českou stranu zavedenou překladatelskou praxi změnit. Kromě toho si finalizace přístupové smlouvy vyžádala další revizi primární legislativy a především rozsáhlých technických adaptací, které tvořily přílohu přístupové smlouvy a obsahovaly velký počet odkazů na další předpisy, jejichž přesné citace bylo nutné zajistit (149). Název určitého předpisu uvedený v přístupové

³¹ Pojem „finalizace“ označuje finální revize překladů prováděné pracovníky orgánů EU. Vznikl počeštěním anglického výrazu „finalization“, který pro tento akt používali především pracovníci Úřadu pro technickou pomoc a výměnu informací (TAIEX). Často se pro stejný akt používá i výraz „authentication“, jelikož všechny jazykové verze evropských právních předpisů jsou „equally authentic“ – do češtiny se tento druhý výraz převádí jako „autentizace“ či „autentifikace“. Výraz finalizace se však v rámci celého představního procesu překladu používal asi nejvíce - závěrečnou úroveň překladu je podle terminologie KRC překlad „finalizovaný“ a právníci-lingvisté provádějící finalizace se často označovali jako finalizátoři. Jelikož finalizátoři představovali v celém procesu aktéry se specifickým vlivem a funkcí, držíme se v této práci převážně pojmů finalizace a finalizátor, přestože v odborných anglických textech převažuje spíše „authentication“.

³² Podrobněji viz kapitola 2.5.5.4.

smlouvě byl závazný a nebylo možné jej měnit, proto museli pracovníci KRC v lednu a únoru 2003 revize sekundární legislativy přerušit a věnovat se revizi přístupové smlouvy. Ke znění přístupové smlouvy a jejích technických adaptací se vyjadřovaly všechny resorty a pracovníci KRC vedle uplatňování vlastních připomínek museli ještě přijímat a z hlediska návaznosti na ostatní přeložené evropské předpisy posuzovat připomínky ostatních resortů (45).

V případě sekundární legislativy muselo KRC koordinovat svou činnost s požadavky OPOCE a finalizátorů, kteří z důvodu příprav dokumentů k tisku požadovali přednostní revize některých dokumentů. Blížící se datum rozšíření a tlak ze strany evropských orgánů si také vyžádal vyšší pracovní nasazení zaměstnanců KRC a urychlení revizí. Rovněž muselo KRC zohlednit některé požadavky OPOCE na formální úpravu textu (28, 50).

Významným přelomem v tomto období bylo vlastní datum rozšíření, tj. 1. květen 2004. Přestože k tomuto dni mělo být podle předpokladů už zvláštní vydání Úředního věstníku publikováno a přestože překlad předpisů přijatých po 1. květnu 2004 zajišťovala česká překladatelská oddělení nově zřízená přímo v jednotlivých evropských orgánech, a tudíž práce pro českou stranu fakticky nepřibývala, revize evropské legislativy přijaté před rozšířením v České republice pokračovala i nadále, neboť zdaleka ne všechny dokumenty se stihly před rozšířením přeložit a zrevidovat.³³

Budování českých překladatelských oddělení v evropských orgánech v první polovině roku 2004 rovněž negativně ovlivnilo fungování KRC, neboť valná většina revizorů KRC odešla pracovat do těchto překladatelských oddělení a KRC se potýkalo s nedostatkem pracovní síly. Přestože v prvním pololetí roku 2004 přijalo nové zaměstnance, jejich zapracování si vyžádalo určitý čas, a provádění revizí se tudíž zpomalilo (59).

Přestože OPOCE předpokládal, že kandidátské země dodají přeložené a zrevidované překlady sekundární legislativy pro zvláštní vydání do konce roku 2004 (45), bylo zpoždění v překladech a revizích tak velké, že nakonec stanovil jako konečné datum k odevzdání finalizovaných překladů 31. srpen 2005. Pokud by některá země některý předpis ve svém národním jazyce do uvedeného data nedodala, OPOCE by ve zvláštním vydání Úředního věstníku otiskl příslušný předpis v angličtině. Pro KRC bylo datum odevzdání posledních revidovaných překladů stanoveno o měsíc dříve, tj. na 31. červenec 2005, aby se stihly provést finalizace. KRC i všechny ostatní TCU kandidátských zemí své povinnosti

³³Přeložit a zrevidovat před vstupem do EU veškerou evropskou legislativu přijatou před 1. květnem 2004 se nepodařilo žádně z kandidátských zemí.

ve stanoveném čase splnit stihly, ve zvláštním vydání žádný předpis v anglickém znění nevyšel (59).

2.2 Organizace překladu právních předpisů ES/EU v České republice

Právním základem pro organizaci překladatelské práce bylo již zmiňované vládní usnesení č. 645/1998, které rovněž stanovilo, jakým způsobem má překlad *acquis* probíhat, které subjekty budou do procesu vstupovat a jaké jsou v celém systému pořizování českých překladů *acquis* jejich pravomoci a odpovědnost (123).

Ve středu celého systému stálo KRC. KRC na základě požadavků jednotlivých resortů a s ohledem na seznam platných předpisů vypracovaných orgány EU zadávalo jednotlivé dokumenty k překladu překladatelské agentuře, která byla vybrána v obchodní veřejné soutěži. Pro každý předpis byl určen gestor, tedy ministerstvo nebo jiný ústřední orgán státní správy, odpovědný za sbližování práva v příslušné oblasti. Každý z gestorských resortů měl povinnost jmenovat koordinátora pro spolupráci při procesu pořizování a revizí překladů (123). Tento koordinátor pak zprostředkoval kontakt mezi revizory KRC a odborníky na daném ministerstvu nebo úřadu a jménem gestorského resortu schvaloval závazné termíny a revidované překlady.

Agentura ještě před zahájením překladu vypracovala k příslušnému předpisu seznam závazných termínů, který zaslala příslušnému resortnímu koordinátorovi ke schválení. Koordinátor buď seznam závazných termínů schválil sám, nebo jej předal ke schválení příslušnému odborníkovi. Po obdržení schváleného seznamu závazných termínů provedl agenturní překladatel překlad dokumentu. Vytvořený překlad zaslal opět ke schválení koordinátorovi příslušného resortu. Koordinátor zaslal schválený překlad zpět agentuře, která zapracovala případné připomínky a odeslala překlad v elektronické i písemné formě do KRC. Překlad takto dodaný agenturou byl v označován jako „pracovní překlad“ (51, 52).

V KRC byl překlad uložen do databáze pracovních překladů. Revizoři KRC nejprve překlad schvalovali z hlediska úplnosti, bezchybnosti a dodržení dalších smluvních podmínek, aby mohl být agentuře proplacen, a poté prováděli revizi překladu se zaměřením na právní a technické náležitosti překladu, formulační a terminologickou jednotnost a návaznost na další evropské a české předpisy. Tento tzv. revidovaný překlad byl odeslán resortnímu koordinátorovi příslušného gestora ke konečnému schválení. Koordinátor nebo jím pověřený odborník provedl poslední odbornou revizi textu se zaměřením na použitou odbornou terminologii a odeslal překlad s případnými připomínkami zpět do KRC. Příslušný

revizor KRC pak připomínky, které uznal za relevantní, do dokumentu zapracoval a překlad byl označen jako „schválený“. Následně proběhla v KRC poslední jazyková a redakční revize, během níž specializovaný pracovník KRC opravoval náhodné gramatické a stylistické chyby. Takto zkontrolovaný překlad pak byl uložen do databáze revidovaných překladů a v rámci Informačního systému pro aproximace práva (ISAP) zveřejněn na internetu. Šlo však stále ještě o „neúřední revidované znění“ (59).

Schválené revidované překlady KRC dále předávalo evropským orgánům k poslední revizi, tzv. finalizaci. Překlady byly předávány nejprve Úřadu pro technickou pomoc a výměnu informací (TAIEX), z jehož databáze CCVista je měli odebírat finalizátoři v Komisi a v Radě, později KRC odesílalo revidované dokumenty finalizátorům do Komise a Rady přímo. Tato poslední revize v evropských orgánech byla formálním aktem autentifikace, jenž propůjčil českým překladům status originální verze právního předpisu, která má stejnou platnost jako jakákoliv jiná jazyková verze. Přestože finalizované verze byly ještě před přistoupením zveřejňovány na internetu v databázi evropských právních předpisů Eur-Lex, jediné právně závazné znění představuje verze otištěná ve zvláštním vydání Úředního věstníku v českém jazyce. Autentifikace propůjčující českému překladu platnost originálu tak měla svou složku obsahovou (finalizace znění předpisu v Radě, respektive v Komisi) i formální (publikace ve zvláštním vydání, kterou prováděl OPOCE).

Mírně odlišný postup stanovilo usnesení č. 645/1998 pro překlady technických předpisů. Jejich překlady prováděly skupiny expertů sestavené z odborníků jednotlivých ministerstev a dalších orgánů a revidovali je pracovníci ÚNMZ. Výsledkem byl projednaný překlad, jenž byl postoupen KRC (123). Další fáze překladatelského procesu, tj. revize, schválení resortem, jazyková kontrola a finalizace, již byly stejné jako u všech ostatních předpisů.

2.3 Zveřejňování českých překladů *acquis*

Vzhledem k přípravě České republiky na vstup do Evropské unie bylo třeba, aby s právními předpisy ES/EU byly seznámeny nejen ústřední orgány státní správy (které měly k pracovním i revidovaným překladům přístup prostřednictvím ISAP), ale také aby tyto dokumenty byly zpřístupněny všem zájemcům z řad odborné i laické veřejnosti.

Zakládací smlouvy a veškeré další primární právo v českém znění tvořilo součást přístupové smlouvy mezi Českou republikou a Evropskými společenstvími a jako takové bylo určeno k publikaci v rámci vnitrostátních sbírek.

Sekundární právo mělo být oficiálně zveřejněno v českém zvláštním vydání Úředního věstníku, které mělo podle plánů vyjít ke dni vstupu ČR do EU. Vzhledem k rozsahu sekundárního práva však bylo nutné umožnit českým občanům, aby se s evropskými předpisy mohli seznámit předem. Původní Projekt počítal s tím, že české překlady vytiskne tiskárna ministerstva vnitra, která má na starosti tisk české Sbírký zákonů (64). Z níže uvedených autorskoprávních důvodů i z důvodů finančních a kapacitních však česká vláda od tohoto způsobu zveřejnění upustila a vyžádala si nový návrh na zajištění průběžného zveřejňování oficiálního českého znění právních předpisů ES (45).

Na základě předloženého návrhu pak vláda svým usnesením č. 946 ze dne 15. září 1999 rozhodla, že revidované české překlady právních předpisů ES budou zveřejňovány prostřednictvím internetu (124). Důvody, které vládu k tomuto rozhodnutí vedly, byly jednak právní, a jednak ekonomické.

Právní důvod byl ten, že k Úřednímu věstníku EU a k předpisům v něm zveřejňovaným uplatňuje autorská práva OPOCE. Česká republika proto musela nejprve na základě jednání s OPOCE získat jeho souhlas se zveřejňováním revidovaných překladů. To se v roce 1999 podařilo,³⁴ ovšem s výhradou toho, že zveřejňované překlady nebudou oficiálním českým zněním předpisů ES, neboť jediným oficiálním vydáním z hlediska EU, rovnocenným všem ostatním jazykovým verzím, je vydání v Úředním věstníku EU. Revidované překlady ještě navíc mohly doznat změn v průběhu finalizace.

Z právních aspektů vyplývaly i důsledky ekonomické. Za těchto okolností nebylo možné vytisknout a prodávat kompletní řadu neoficiálních překladů tak, aby byly tržbami z prodeje pokryty náklady na její vydání. Navíc by použitelnost takto vydaných překladů byla omezena, neboť v okamžiku vydání Úředního věstníku by zcela ztratily svůj význam. Nemalou roli při rozhodování hrála i skutečnost, že velké množství evropských předpisů bylo úzce specializovaných, a zajímalo tudíž jen velice omezený počet subjektů (157).³⁵

Revidované překlady tak začaly být od konce roku 1999 zveřejňovány na internetu na stránkách Úřadu vlády v rámci veřejně přístupné části databáze ISAP. Zájemci z řad veřejnosti tudíž měli možnost se k těmto překladům dostat jednak přímo z počítače s připojením k internetu, a jednak prostřednictvím nově zřízené služby na okresních úřadech. Jelikož v té době už všechny okresní úřady měly přístup k internetu zajištěn, sloužily jako

³⁴O podobný souhlas žádali v pozdější době i jiné kandidátské země, nicméně například Maďarsko mělo s jeho získáním problémy (45).

³⁵To byl třeba případ směrnic, u nichž znalost přesného obsahu byla důležitá především pro ústřední orgány státní správy, které je transponovaly do českého právního řádu, zatímco ostatní subjekty mohly vycházet ze slučitelných českých předpisů (157).

kontaktní místa, kde mohli zájemci žádat o vyhledání, případně, za poplatek, i vytištění příslušného předpisu.

Postupem času byly revidované a finalizované předpisy zveřejňovány v databázi CCVista a od roku 2004 i v databázích Eur-Lex a Celex. V okamžiku přistoupení k EU tak byla české veřejnosti k dispozici veškerá sekundární legislativa přijatá do roku 2002 i naprostá většina předpisů přijatých v letech 2003 a 2004 (45, 128). Ke dni rozšíření nebyla zveřejněna jen část nejnovějších předpisů, u nichž ovšem hrozilo nebezpečí, že jejich uplatňování nebude moci být po právních subjektech v České republice požadováno (39). KRC se snažilo tomuto stavu předejít tím, že přednostně revidovalo veškerá nařízení a rozhodnutí určená všem členským státům (směrnice již byly převážně transponovány do českého práva) a že v případě potřeby bylo připraveno zveřejnit i nerevidované pracovní překlady chybějících předpisů, které už obvykle byly k dispozici, případně mohla pracovní překlad narychlo pořídit agentura (45). K žádným zásadním právním sporům plynoucím z nedostupnosti této malé části předpisů však naštěstí nedošlo.

Zvláštní vydání Úředního věstníku vycházelo postupně od léta 2004 do konce roku 2005.

Zároveň je ovšem nutné zmínit, že informovanost o dostupnosti českých překladů právních předpisů ES/EU byla zřejmě nedostatečná, a to i mezi odbornou veřejností, neboť ještě pět měsíců po rozšíření, v době, kdy nebylo zveřejněno jen malé množství revidovaných či finalizovaných překladů, a to převážně mezinárodních smluv se třetími zeměmi, si právníci stěžovali na nedostatek kvalitních překladů evropských právních norem (26).

2.4 Výsledky procesu překladu právních předpisů ES/EU do češtiny

Výsledkem překladu právních předpisů ES/EU do češtiny je přibližně 80 000 tištěných stran zvláštního vydání Úředního věstníku obsahujících české znění veškerého *acquis* platného k 1. květnu 2004. Posoudit výsledky celého, zhruba šestiletého procesu ovšem není nikterak snadné, protože hledisek, z nichž je možno jej hodnotit, a faktorů, které jej ovlivňovaly, je obrovské množství, navíc některé důležité informace (zejména přesné statistiky) jsou zpětně těžko dostupné.

2.4.1 Hledisko časové

Se systematickým překladem právních předpisů ES/EU do češtiny začala Česká republika poměrně pozdě, v podstatě až v roce 1999. Přesto se jí prvotní zpoždění podařilo brzy dohnat, neboť během kulatého stolu o překladech, který se konal v Bruselu v listopadu 1999, se ukázalo, že z hlediska postupu prací na překladu *acquis* dosahuje Česká republika výsledků srovnatelných s ostatními kandidátskými zeměmi (156). V roce 2001 předala TAIEX k umístění do databáze CCVista z kandidátských zemí nejvyšší počet revidovaných dokumentů, v polovině roku 2002 měla zrevidovánu zhruba polovinu (37 000 stran) z předpokládaného celkového množství dokumentů (134).

Do skluzu oproti požadovaným lhůtám se Česká republika začala dostávat v roce 2003. Podle původních požadavků OPOCE měly být do konce roku 2003 předloženy k finalizaci veškeré sekundární předpisy přijaté do konce roku 2002, přičemž v listopadu 2003 byly na seznam dokumentů k odevzdání do konce roku 2003 zařazeny ještě dokumenty přijaté v prvním pololetí 2003 (151). Nicméně jelikož většina kandidátských zemí tyto povinnosti ve stanovené lhůtě splnit nedokázala, evropské orgány tento požadavek nakonec zmírnily a pro dokumenty z roku 2002 a starší stanovila jako termín odevzdání konec února 2004, pro všechny dokumenty z roku 2003 pak konec března 2004. Česká republika splnila únorový termín z 98 %, březnový se jí splnit nepodařilo (27).

Jako další termín pro odevzdání všech překladů stanovil OPOCE konec roku 2004, nicméně ani tento termín se České republice ani dalším kandidátským zemím splnit nepodařilo. Začátkem února zbývalo nerevidováno ještě zhruba 4 000 stran Úředního věstníku, v naprosté většině mezinárodních smluv (45, 59). Konečným a splněným termínem odevzdání revidovaných překladů se tak nakonec stal 31. červenec 2005.

Otázka, zda Česká republika stihla nebo nestihla přeložit všechny potřebné právní předpisy včas, začala krátce před rozšířením zajímat i média. Dne 17. března 2004 otiskla Mladá fronta DNES článek s titulkem *Česko nestihá přeložit zákony EU*, v němž poukázala na to, že chybí zhruba 25 000 stran předpisů a že Česko do 1. května 2004 přeložit všechny předpisy nestihne. O den později vedoucí pracovníci odboru kompatibility tuto informaci v článku nazvaném *Úřady: ČR stihne přeložit právní normy Unie včas*, který zveřejnilo Právo, vysvětlili tím, že více než polovina z dosud nerevidovaných předpisů patří do kapitoly vnějších vztahů, která do vstupu být přeložena nemusí. Navíc poukázali na to, že na rozdíl od ostatních kandidátských zemí předává ČR evropským orgánům výlučně revidované překlady, u nichž je garantována jejich kvalita (128).

Důvodů, proč nebyly stoprocentně přeloženy, zrevidovány, zfinalizovány a zveřejněny veškeré předpisy platné ke dni rozšíření, je řada:

- fakticky se jednalo o nemožný úkol vzhledem k tomu, že poslední předpisy přijímaly evropské orgány ještě den před rozšířením (jen v posledních čtrnácti dnech před rozšířením přijaly evropské orgány 325 předpisů, za celý duben 2004 celkem zhruba 7 000 stran (30, 60)) a že některé z těchto předpisů vyšly v Úředním věstníku EU až v červenci 2004 (48);³⁶
- seznamy platných předpisů určených k překladu se neustále měnily, takže úsilí, čas i peníze byly vynakládány na překlady předpisů, které se nakonec ve zvláštním vydání Úředního věstníku neobjevily;
- koordinace činností mezi vnitrostátní a evropskou úrovní nebyla dostatečná, lhůty stanovené evropským orgány byly často nesplnitelné (podrobněji viz kapitola 2.5.1.2);
- KRC se v roce 2004, tj. v závěrečné etapě celého procesu, potýkalo s personálními problémy, neboť většina zkušených revizorů odcházela na místa překladatelů a právníků-lingvistů do evropských orgánů, takže průběh revizí se v ČR ještě zpomalil;
- KRC bylo v ČR založeno pozdě, a přestože se počáteční zpoždění podařilo dohnat, poslední dokumenty by bývaly zřejmě mohly být odeslány dříve než v červenci 2005, kdyby se s překladem a revizemi dříve začalo;
- při publikaci jednotlivých svazků Úředního věstníku se čekalo, dokud nebudou finalizovány překlady ze všech kandidátských zemí.

2.4.2 Hledisko efektivity práce

Podle údajů z databáze KRC³⁷ bylo finalizováno celkem 101 187 stran právních předpisů. Vedle toho ovšem zůstalo na úrovni překladů revidovaných 3 095 stran, na úrovni překladu schválených dalších 9 687 stran a na úrovni pracovních překladů 23 408 stran. Celkově tedy KRC pořídilo překlad 137 377 stran, z nichž zhruba čtvrtina (26,35 %) zůstala

³⁶ Například nařízení Rady (ES, Euratom) č. 1293/2004 z dne 2004, kterým se mění nařízení (EHS, Euratom) č. 2290/77 o platových poměrech členů Účetního dvora, vyšlo v Úředním věstníku EU 15. července 2004.

³⁷ Číselné údaje je nutné brát s rezervou, neboť některé předpisy mohly být v databázi uloženy dvakrát a při takto vysokém počtu dokumentů nebylo v silách autora této práce všechny údaje ověřit. Kategorie přeložených a revidovaných dokumentů rovněž zahrnují přeložené a revidované rozsudky Soudního dvora, na nichž KRC pracuje od léta 2005. Údaje odrážely stav k 30.12.2005.

v určité fázi nedokončenosti. Rovněž ne všechny finalizované dokumenty byly nakonec otištěny v Úředním věstníku (ten má zhruba 80 000 stran).

Je tedy zřejmé, že práce na překladech *acquis* neprobíhala zcela efektivně, neboť poměrně mnoho času, úsilí a finančních prostředků se vynaložilo na překlady a revize dokumentů, které v konečné fázi určeny k otištění v Úředním věstníku nebyly. Na druhou stranu řada takto přeložených dokumentů posloužila jako podklad pro sbližování práva a pro překlad dalších předpisů.

Určitá neefektivita ve výběru dokumentů k překladu je zcela jasně důsledkem toho, že překlad *acquis* před přistoupením představoval to, co se někdy v manažerské terminologii označuje jako „střelba na pohyblivý cíl“. Seznamy předpisů se neustále měnily, neboť evropské orgány stále přijímaly předpisy nové, které rušily nebo pozměňovaly platné předpisy přijaté dříve (45). Navíc odpovědnost za vypracování seznamu platných předpisů určených k překladu na sebe nechtěl žádný z aktérů vzít; otázka seznamů a odpovědnosti za jejich tvorbu se s konečnou platností vyřešila teprve v průběhu roku 2002, finální verzi seznamu rozeslaly evropské orgány až v květnu 2005 (viz kapitoly 2.5.6.1 a 2.5.8.1).

2.4.3 Hledisko nákladů

Vyčíslit celkové náklady na překlad *acquis* před přistoupením ČR k EU je obtížné. Na základě databáze KRC, Projektů zajištění oficiálních překladů a zpráv o činnosti KRC předkládaných vládě je možné dojít k následujícím orientačním částkám:

*Tabulka č. 1: Náklady na překlady *acquis* v ČR*

Pořízení pracovních překladů	65 000 000 Kč
Provoz KRC (1998 – 2005)	70 000 000 Kč
Provoz CTP ÚNMZ	35 000 000 Kč
Celkem	170 000 000 Kč

V této částce však nejsou zahrnuty náklady na schvalování překladů resorty, které jsou rozptýleny v provozních rozpočtech gestorských orgánů, a dále náklady spojené s finalizací a s tiskem zvláštního vydání Úředního věstníku EU v češtině, které nesly evropské orgány.

Rovněž je nutné zmínit, že část nákladů na pořízení pracovních překladů (zhruba 13,5 milionu Kč) byla hrazena z prostředků programu PHARE, který rovněž poskytl počítačové vybavení pro 10 revizorů KRC a od poloviny 90. let se podílel na financování Informačního systému pro aproximaci práva (ISAP), do nějž byly zahrnuty databáze potřebné pro řízení a realizaci celého překladatelského procesu. Další prostředky z fondů EU byly vynaloženy na programové vybavení, na školení a na zajištění dalších potřeb nezbytných pro překlad (např. originálů Úředního věstníku). Přesnou výši nákladů na pořízení oficiální české verze *acquis* proto zjistit nelze.

Srovnáme-li výše uvedenou orientační výši nákladů s počtem přeložených stran, připadají na jednu stranu překladu Úředního věstníku tyto hrubé částky:

Tabulka č. 2: Náklady přepočtené na jednu stranu překladu

1 strana oficiálního překladu (primární + sekundární)	2 000 Kč
1 strana finalizovaného překladu (primární + sekundární)	1 680 Kč
1 strana překladu (po zahrnutí všech provedených překladů)	1 240 Kč

Údaje o nákladech vynaložených EU ani o nákladech vynaložených na překlad ostatními kandidátskými zeměmi nejsou k dispozici.

2.4.4 Hledisko kvality překladu

Již v průběhu celého procesu hodnotily právní služba Rady a Komise kvalitu překladů dodávaných k finalizaci a české překlady si v tomto hodnocení vedly velice dobře. V roce 2003 například patřila Česká republika spolu s Maďarskem a Estonskem k jediným zemím, které Komise nekritizovala za kvalitu dodávaných překladů, a jejichž vládám tudíž neposílala oficiální dopis upozorňující na nízkou kvalitu překladů a na nutnost překladatelskou a revizní činnost výrazně zlepšit (39, 150). I v pozdějších letech zástupci evropských orgánů hodnotili kvalitu českých překladů velmi pozitivně, a dokonce v důsledku toho tolerovali i určité zpoždění v jejich přísunu (45).

Posuzovat kvalitu českého překladu předpisů přeložených před přistoupením je možné jednak z hlediska *translatologického*, a jednak z hlediska *právního*.

Z hlediska translatologického je možné zhodnotit překlady jednotlivých předpisů pomocí translatologické analýzy českého překladu a cizojazyčného originálu (cizojazyčných originálů) podle vybraného teoretického modelu. Provést důkladnou translatologickou analýzu všech překladů je však v případě 80 000 stran *acquis* nerealizovatelné a i analýza dostatečně reprezentativního vzorku by byla tématem samostatné diplomové práce, takže v této práci se jí zabývat nebudeme.

Z hlediska právního se kvalita překladů projeví teprve v budoucnu, až dojde k právním sporům, které budou vyžadovat výklad evropských právních předpisů. Výklad českého znění by samozřejmě měl být totožný s výkladem všech ostatních jazykových verzí, protože všechny oficiální jazykové verze jsou rovnocenné. Důležité je, aby jednotlivá ustanovení umožňovala takový výklad, který odpovídá účelu dané právní úpravy, protože v případě zpochybnění znění určitých ustanovení v určitém jazyce přihlíží Soudní dvůr především k účelu celého předpisu (45).

Ukazatelem, který o kvalitě provedených překladů vypovídá alespoň částečně, je počet oficiálních oprav (korigend) navržených k předpisům publikovaným ve zvláštním vydání Úředního věstníku v jazycích nových členských států. Oficiální údaje k dispozici nejsou, protože svazek Úředního věstníku obsahující opravy ke zvláštnímu vydání dosud nebyl publikován, nicméně k českému vydání schválili právníci-lingvisté v Radě dosud zhruba 30 oprav, což je číslo nízké jak absolutně, tak i relativně ve vztahu k jiným novým členským státům (například k polskému vydání bylo dosud navrženo více než sto oprav) (50).

2.5 Sociologie jednotlivých aktérů vstupujících do procesu překladu právních předpisů ES/EU

2.5.1 Koordinační a revizní centrum (KRC)

2.5.1.1 Zřízení KRC

Záměr vytvořit KRC, tedy jednotku odpovědnou za překlady právních předpisů ES/EU do češtiny, byl schválen usnesením vlády č. 537 ze dne 21. srpna 1998 (122). Toto usnesení také uložilo ministru spravedlnosti, ministru zahraničních věcí a předsedovi Legislativní rady vlády předložit návrh opatření k realizaci tohoto záměru. KRC bylo poté fakticky zřízeno usnesením vlády č. 645 ze dne 30. září 1998 jako zvláštní oddělení Odboru kompatibility

s právem ES při Ministerstvu spravedlnosti České republiky.³⁸ Na základě usnesení č. 163 ze dne 24. února 1999 pak byly některé z činností vykonávaných Odborem kompatibility s právem ES – včetně všech činností KRC – převedeny k 1. březnu 1999 z ministerstva spravedlnosti na Úřad vlády České republiky, kde KRC funguje dodnes.

Nejvýznamnější důvody zřízení KRC byly následující:

- nutnost z důvodu rozsahu centrálně řídit a koordinovat proces překládání právních předpisů ES/EU do češtiny;
- nutnost provádět důkladné revize překladů z hlediska jazykového, právního a technického tak, aby byla zajištěna konsistence celého přeloženého systému práva ES/EU (nikoliv pouze jednotlivých dokumentů) a návaznost na český právní řád;
- skutečnost, že soukromý subjekt (překladatelská agentura) nemůže být oficiálně odpovědný za kvalitu překladů právních předpisů ES/EU;
- možnost získat finanční prostředky na pořizování překladů právních předpisů ES/EU z programu PHARE.

Právě poslední z uvedených důvodů byl hlavním impulsem k tomu, že bylo KRC v roce 1998 zřízeno a práce na překladech *acquis* začala od té doby probíhat systematicky a organizovaně. Možnost využít v období 1998 – 1999 z programu PHARE zhruba 450 000 ECU na úhradu nákladů spojených s pořizováním překladů totiž byla vázána na „věrohodné prokázání spoluúčasti české strany spočívající ve vybudování jednotky pro překlady a revize ve státní správě ČR“ (64). Založením KRC do určeného data tedy Česká republika prokázala spoluúčast na organizačním zajištění i financování celého projektu, čímž splnila hlavní podmínku pro čerpání těchto prostředků.³⁹ Vládou schválený Projekt zajištění oficiálních překladů právních předpisů ES se o možných úsporách výdajů státního rozpočtu v důsledku příspěvků z programu PHARE výslovně zmiňuje a je sestaven tak, aby byly splněny všechny podmínky pro jejich čerpání. Finanční motivace se i vzhledem k neutěšenému stavu veřejných financí v České republice tedy ukázala jako (jediná?) účinná.

Projekt zajištění oficiálních překladů právních předpisů předepisuje KRC tyto základní činnosti (123):

- metodicky usměrňovat pořizování překladů legislativy ES a vydávat k tomu

³⁸ Zvažovalo se umístění KRC jednak v budově ministerstva spravedlnosti, a jednak mimo prostory ministerstva spravedlnosti. Varianta umístění v budově ministerstva spravedlnosti se nakonec ukázala ekonomicky výhodnější (64).

³⁹ Náklady na zřízení a provoz samotného KRC však být z prostředků PHARE financovány nemohly, neboť šlo jednak o povinnou finanční spoluúčast české strany, a jednak pravidla programu PHARE nedovolovaly poskytovat finanční prostředky státním orgánům (65).

potřebné a závazné pomůcky a závazné pokyny pro terminologickou, stylistickou a formální jednotnost překladů (manuály, slovníky atd.);

- zadávat překlady agentuře, koordinovat zadávání překladů resorty (stanovení priorit, zamezení duplicit) a provádět jejich likvidaci;
- vytvářet slovníky „klíčových pojmů“, jimiž jsou stále se opakující výrazy, typická víceslovná spojení, uvozovací a závěrečné klausule apod.;
- opatřovat kopie oficiálních výtisků právních předpisů určených k překladu a předávat je agentuře;
- napomáhat součinnosti resortů s dodavatelem překladů / agenturou;
- vést evidenci zadaných a provedených překladů včetně informací o provedené revizi v centrální databázi evidence překladů (databáze č. 3 v rámci ISAP);
- požadovat, aby u všech překladů byl pořizován seznam závazných termínů, který bude podkladem pro závěrečnou revizi;
- provádět konečnou revizi překladů a kontrolovat použití závazných termínů potvrzených resortem;
- vyvozovat závěry z nekvalitních překladů snížením odměny nebo i odmítnutím překladatele pro další překlady;
- spolupracovat s MPO-ÚNMZ, zejména při sjednocování metodologie, terminologie a frazeologie;
- spolupracovat s překladatelskou službou Evropské komise prostřednictvím TAIEX, vytvářet terminologické databáze dle jejich požadavků a informovat je o aktuální situaci;
- zajišťovat školení revizorů.

Z tohoto přehledu vyplývá, že KRC v procesu překladu evropské legislativy do češtiny působilo jako:

- hlavní řídicí centrum pro činnosti prováděné v České republice a koordinátor činnosti jednotlivých subjektů zapojených do procesu,
- tvůrce překladatelských pravidel a překladatelské normy,
- zadavatel a příjemce překladů,
- revizor překladů, někdy též překladatel,
- terminolog,
- tvůrce a správce databází pro řízení a provádění překladů a revizí *acquis*.

2.5.1.2 Organizace a personální zabezpečení KRC

Podle vládou schváleného Projektu mělo v KRC pracovat 20 zaměstnanců, z toho 15 revizorů překladů, 1 revizor pro český jazyk, 1 informatik, 1 asistent pro koordinaci činností, 1 sekretářka a 1 vedoucí. Vzhledem k závazku vlády nezvyšovat počty zaměstnanců v ústřední státní správě byla pro KRC delimitována neobsazená pracovní místa dalších ústředních státních orgánů.

První revizoři začali pracovat v KRC ještě na podzim roku 1998. V březnu 1999 pak prošli všichni revizoři dvoutýdenním školením v Bruselu a v Maastrichtu, kde byli seznámeni s historií evropské integrace, s mechanismem fungování Evropské unie, různými programy EU, ale také se způsobem revize překladů právních předpisů v EU. V plném personálním obsazení začalo KRC pracovat v červnu 1999 (52).

Mezi revizoři KRC byli rovnoměrně zastoupeni právníci i lidé s vysokoškolským vzděláním lingvistického zaměření (filologové, překladatelé). Pracovali tu však i jazykově dobře vybavení odborníci jiných profesí (ekonomové nebo absolventi vysokých škol technického či přírodovědného směru). Každý z revizorů se specializoval na předpisy z určitého oboru (např. pěstování a výroba vína, ekoznačky, motorová vozidla, veterinární medicína, bankovníctví, hospodářská soutěž atd.).⁴⁰ Počáteční oborové znalosti byly samozřejmě výhodou, avšak nikoliv podmínkou, neboť po revizi většího počtu předpisů, které upravovaly danou problematiku a ve kterých se používané termíny opakovaly, se i revizoři postupně stávali v daném oboru odborníky (51). Oborová specializace samozřejmě zvyšovala produktivitu revizní činnosti, neboť příslušný revizor se v dané problematice po určitém čase orientoval jak z hlediska věcného, tak terminologicky. Princip oborové specializace byl narušen až v poslední etapě překladu sekundární legislativy (zhruba od poloviny roku 2004), kdy byly některé kapitoly *acquis* již uzavřeny, zatímco předpisy z jiných oborů (např. veterinární oblast) nestíhali jejich specialisté ve stanovených lhůtách sami revidovat (59).

K 1. květnu 2002 proběhla v KRC reorganizace. KRC bylo rozděleno na pracoviště koordinační, odpovědné za zajištění překladatelské a revizní činnosti po stránce technické a za koordinaci činností ve vztahu k resortům, překladatelské agentuře a evropským orgánům, a na pracoviště revizní, provádějící právní a jazykové revize českých překladů *acquis*. Koordinační pracoviště zahrnovalo především technicko-administrativní personál, do revizního pracoviště spadali všichni revizoři (142).

⁴⁰Vzhledem k velkému objemu předpisů v kapitole zemědělství není překvapivé, že se více než polovina revizorů zabývala zemědělskými obory.

K náplni práce koordinační složky KRC (v různých obdobích 3 – 6 pracovníků) patřily především úkoly koordinační, komunikační a administrativní povahy. Pracovníci koordinační složky:

- ukládali do databáze KRC znění anglických předpisů z Celexu, respektive z CD-ROM, která poskytl TAIEX;
- prováděli tisk předpisů v anglické, německé, francouzské a případně další požadované jazykové verzi pro potřeby překladu a revize;
- odesílali žádosti o překlad překladatelské agentuře spolu s originálními dokumenty, přijímali překlady a seznamy závazných termínů, umisťovali je do databáze, předávali je revizorům ke schválení a vyřizovali s agenturou případné reklamace;
- odesílali schvalovací formuláře resortním koordinátorům, přijímali je podepsané zpět, označovali schválení překladu resortem v databázi KRC;
- odesílali revidované a schválené překlady do TAIEX, respektive právníkům-lingvistům Rady a Komise k finalizaci, přijímali finalizované verze a umisťovali je do databáze;
- kontrolovali docházku revizorů (59).

Pro účely technicko-administrativní práce pracovaly také v KRC 2 – 3 brigádnice na zkrácený úvazek. Kromě administrativních činností jako kopírování či ukládání souborů do databází patřilo k jejich hlavním úkolům také provádět hromadné opravy v revidovaných překladech, tj. pokud se na základě žádosti resortu nebo dohody v KRC změnil do té doby používaný překlad určitého termínu, opravovaly tyto pracovnice podle pokynů revizorů již revidované dokumenty. Zejména se tyto opravy prováděly v souvislosti s kombinovanou nomenklaturou, jejíž překlad se neustále vyvíjel a jejíž definitivní verze byla k dispozici až na jaře 2004, tudíž bylo zapotřebí všechny dokumenty obsahující odkazy na její položky zkontrolovat, popřípadě opravit.

V čele KRC stála po celou dobu jeho existence Pavlína Obrová, její zástupkyní byla Petra Seidlová, která se po změně organizační struktury v květnu 2002 stala vedoucí revizního oddělení.

Vedoucí KRC a její zástupkyně:

- řídily činnost celého oddělení;
- prováděly výběr nových zaměstnanců;
- stanovovaly a upravovaly postup při revizní činnosti;

- zastupovaly KRC navenek, ve vztahu k překladatelské agentuře, resortům a dalším orgánům státní správy a účastnily se kulatých stolů a setkání pořádaných evropskými orgány;
- vypracovávaly zprávy o činnosti KRC pro vládu;
- schvalovaly proplácení faktur překladatelské agentuře;
- svolávaly a řídily porady revizorů KRC, rozhodovaly v případě terminologických sporů o konečném řešení;
- aktualizovaly podle podkladů evropských orgánů seznam platných předpisů a označovaly v databázi dokumenty určené k prioritní revizi;
- zadávaly dokumenty k přednostní revizi;
- kontrolovaly práci revizorů a upozorňovaly na její nedostatky;
- obracely se jménem KRC s dotazy na resorty, evropské orgány, vysoké školy a další subjekty;
- komunikovaly s evropskými orgány.

Přestože se po roce 2000 počet zaměstnanců oddělení ještě mírně zvýšil a revizím překladů se věnovalo až 21 zaměstnanců, nebylo toto personální zabezpečení vzhledem k množství překladů, které muselo být revidováno, a lhůtám pro odevzdání stanovovaným evropskými orgány dostatečné. Například na podzim 2003, kdy přípravy na přistoupení České republiky k EU vrcholily a požadavky evropských orgánů na urychlení revizí se stále zvyšovaly, pracovalo v KRC celkem 27 zaměstnanců, z nichž 19 provádělo jazykové a právní revize⁴¹. Pokud by mělo KRC splnit požadavky evropských orgánů, které v listopadu 2003 rozeslaly seznam, jímž počet stran k odevzdání do konce roku navýšily zhruba o 10 000 (151), musel by každý z revizorů KRC denně (bez započtení dovolených) zrevidovat zhruba 33 stran Úředního věstníku (169). Tento cíl se samozřejmě splnit nepodařilo. Důsledky zvyšujících se požadavků na výkonnost ze strany evropských orgánů na straně jedné a nedostatečným počtem revizorů v KRC pak byly následující:

- zaměstnanci pracovali přesčas;
- Česká republika se v odevzdávání revidovaných překladů dostávala oproti plánovaným termínům do skluzu;
- revizi některých předpisů, zejména takových, které měly určitou standardizovanou podobu (např. nařízení o uložení antidumpingových cel vůči třetím zemím),

⁴¹ Ve stejné době pracovalo v koordinační jednotce v Maďarsku 64 zaměstnanců, z nichž 45 se věnovalo revizím překladů, 7 terminologii, 1 technickému zabezpečení a další potom koordinační a kontrolní činnosti. Ve finské jednotce údajně pracovalo 9 měsíců před přistoupením 70 lidí (169).

z časových důvodů provedli na základě neformální dohody s KRC právníci-lingvisté Rady v rámci procesu finalizace;

- obtížně se realizovala systematická oborová specializace revizorů; ti pak často pracovali s dokumenty zcela mimo obor své dosavadní specializace, což jejich práci dále zpomalovalo;
- KRC muselo odmítat některé oprávněné požadavky resortů, protože v důsledku jejich plnění by docházelo k ještě výraznějšímu skluzu v odevzdávání revidovaných dokumentů (zejména šlo o revize překladů některých úmluv, které požadovalo ministerstvo spravedlnosti – například překlad přístupového instrumentu k Dohodě o EHP).

Problémy související s personálním obsazením KRC se ještě více prohloubily v prvním pololetí roku 2004. Jelikož od 1. května 2004 začaly překlady veškerých evropských dokumentů provádět samy evropské orgány, zahájily v první polovině roku 2004 přijímání českých překladatelů a revizorů. Zkušenosti s překladem evropské legislativy byly samozřejmě obrovskou výhodou, takže pracovníci KRC byli při přijímacích pohovorech na místa překladatelů, případně právníků-lingvistů v evropských orgánech velice úspěšní. A jelikož finanční ohodnocení překladatelů a revizorů přímo v orgánech EU je ve srovnání s českou státní správou více než pětinasobné, většina pracovníků KRC nabízené možnosti využila. V prvním pololetí 2004 odešlo do evropských orgánů deset pracovníků KRC, zatímco nových pracovníků bylo přijato šest. Noví revizoři samozřejmě potřebovali určitý čas na zácvik, takže produktivita v době, kdy měla podle požadavků evropských orgánů stoupat nejstrměji, naopak spíše klesala (59).

Odliv revizorů z KRC zejména na překladatelská místa v orgánech EU stále trvá. Dnes pracuje v KRC deset revizorů, kteří mají na starost revize překladů rozsudků Soudního dvora přijatých do roku 2000 a připomínkování překladů nově navrhovaných právních předpisů ES/EU z hlediska návaznosti na dokumenty již přeložené.

2.5.1.3 KRC jako tvůrce překladatelských pravidel a překladatelské normy

S cílem zavést do překladu evropských právních předpisů systém a sjednotit překlad opakujících se obrátů a formulací a formální úpravu české verze *acquis* vypracoval KRC Pokyny pro překlad právních předpisů ES (tzv. „manuál“). Tento manuál stanovil základní zásady, kterými byli povinni se při překladu *acquis* řídit všichni, kdo se tohoto procesu účastnili, tj. překladatelé, resortní koordinátoři i revizoři KRC a ÚNMZ. Manuál byl rovněž prostřednictvím webových stránek Úřadu vlády (<http://isap.vlada.cz>) zpřístupněn veřejnosti.

Pokyny pro překlad právních předpisů vznikaly postupně, od roku 1998 zhruba do konce srpna 2002. Později už byly upravovány jen sporadicky, zejména na žádost finalizátorů z evropských orgánů.⁴² Manuál se vyvíjel průběžně s tím, jak probíhala revize sekundárních předpisů a revizoři se setkávali s dalšími obraty a formulacemi, jejichž překlad bylo zapotřebí sjednotit.

První verze Pokynů vznikla na ministerstvu spravedlnosti ještě před založením KRC, a to na základě manuálu ÚNMZ a formulací obdobných metodických pokynů, které při překladu *acquis* před přistoupením v roce 1995 používalo Švédsko. Švédský manuál obsahoval jednak standardizované anglicko-švédské překlady zejména úvodních a závěrečných formulací evropských právních předpisů, a jednak ukázkové šablony pro formátování textu. Totéž v anglicko-české verzi obsahoval i první manuál český (45).

Po založení KRC pak dostali manuál k připomínkování všichni revizoři, k podání nových připomínek byl vyzván též ÚNMZ. První připomínky se týkaly především úpravy překladů některých formulací a doplňování manuálu o formulace nové. Jelikož si však při zanášení svých připomínek revizoři někdy nevšimli, že stejnou nebo podobnou formulaci do manuálu zapsal někdo jiný, dostaly se občas do manuálu různé varianty překladu téže věty nebo formulace, na což v dubnu 1999 upozornili pracovníci ÚNMZ (155). V květnu 1999 proto jedna pracovnice KRC znovu celý manuál zkontrolovala, odlišné formulace sjednotila a celý dokument zestručnila. V červnu 1999 měl být manuál vytištěn, aby byl k dispozici překladatelské agentuře, takže jej znovu zkontrolovali dva revizoři KRC, pracovník ÚNMZ a právník Legislativní rady vlády (45).

Převážná část formulací obsažených v manuálu se týkala způsobu označování právních předpisů, odkazů na jiná ustanovení daného předpisu či na jiné předpisy, formulace úvodních či závěrečných vět atd., a proto pracovníci KRC při tvorbě české verze maximálním způsobem vycházeli z českých Legislativních pravidel vlády.⁴³ Tímto způsobem se snažili zajistit, aby si české právní předpisy i evropské právní předpisy v českém znění co nejvíce odpovídaly z hlediska formálního, stylistického a legislativně technického (45).⁴⁴

⁴²Tyto úpravy nicméně byly některých případech zásadní, viz např. překlad *platnost a účinnost* v části 2.5.5.4.

⁴³Legislativní pravidla vlády jsou schvalována vládními usneseními a jejich účelem je sjednotit postup ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy při přípravě právních předpisů. Obsahují mimo jiné také část věnovanou legislativně technickým požadavkům na obsah a formu připravovaných právních předpisů a tyto legislativně technické požadavky přesně předepisují, jakým způsobem se má právní předpis označovat a členit, jakým způsobem se mají provádět odkazy, jakou formu mají mít pozměňovací či zrušovací ustanovení atd. i jaký styl se má při formulaci právních předpisů použít.

⁴⁴Základní obecný pokyn k překladu právních předpisů ES říká, že „cílem překladu jsou texty, které se stylisticky co nejméně odlišují od českých právních textů a zároveň významem co nejpřesněji odpovídají původním textům v jazycích ES“ (54).

Hlavní problém tohoto prvního manuálu spočíval v tom, že se revize sekundární legislativy v širším měřítku začaly provádět až po jeho vytištění.⁴⁵ Právě při provádění vlastních revizí se totiž ukázalo, které další formulace je třeba sjednotit a které byly naopak v manuálu zbytečné, protože se v předpisech vyskytovaly jen zřídka (52). Nejvíce problémů se objevovalo v části, která upravovala formulace pozměňovacích ustanovení. Kromě toho, že se pozměňovací formulace několikrát měnily, neodpovídaly také, jak se zjistilo ve druhé polovině roku 1999, požadavkům na formulace pozměňovacích ustanovení, stanoveným v Legislativních pravidlech vlády (45).⁴⁶

Z toho důvodu byla v dubnu 2000 zahájena v KRC velká revize Pokynů (50). Na pracovních poradách revizorů se diskutovaly formulace, které je třeba do manuálu zařadit, i jeho uspořádání. Znovu se na základě připomínek ÚNMZ diskutovaly problémy týkající se platnosti a účinnosti předpisů, používání *vnitrostátní* vs. *národní* při překladu *national*, překladu obecných právních výrazů jako *legislation* či *jurisdiction* nebo převodu módálního slovesa *should*. Zapracováním dohodnutých změn do dokumentu byl pověřen zvláštní pracovník. Ten také předložil novou verzi Pokynů k připomínkám ostatním revizorům KRC, ÚNMZ i resortním koordinátorům v srpnu 2000, aby bylo možné včas zapracovat jejich připomínky a poskytnout ji překladatelské agentuře, s níž byla nově uzavřena smlouva na dodávky překladů (45).

Po vydání v září 2000 se pak nová verze pokynů už jen doplňovala o další ustanovení, u nichž revizoři během své práce zjistili, že se v předpisech opakují a že je třeba jejich překlad sjednotit, případně rozpracovat jejich výklad.⁴⁷ S jednou výjimkou v dubnu 2003, týkající se překladu ustanovení o platnosti a účinnosti, se manuál od září 2002 už významně neměnil.

Nová verze manuálu se lišila od předchozí především ve čtyřech ohledech:

- byla obsáhlejší,
- byla jinak strukturovaná,
- obsahovala vedle anglického a českého znění příslušného termínu, obratu či formulace také jejich verzi francouzskou a německou,
- neobsahovala vzorové šablony pro formát, protože tyto šablony již byly k dispozici v elektronické podobě.

⁴⁵Převážnou část roku 1999 se KRC věnovalo překladům a revizi primární legislativy.

⁴⁶Příklady nesouladu mezi pozměňujícími formulacemi podle části 7.4 původního manuálu a legislativně-technickými požadavky Legislativních pravidel jsou uvedeny v příloze č. 13.

⁴⁷Například šlo o doplnění zvláštní podoby preambule v některých rozhodnutích o antidumpingových opatřeních nebo o rozšíření části o ustanoveních stanovících odchylku (59).

Pokyny rovněž v úvodu stanoví základní požadavky na jazyk a styl českých textů. Tyto požadavky vyplývají z obecných požadavků odborného stylu. K těmto pokynům, které fakticky vymezují obecnou překladatelskou normu pro překlad *acquis* (doprovázenou konkrétními ilustračními příklady), patří především (54):

- jednoznačnost, přesnost – tj. nutnost přeložit vše důležité pro smysl vyjádření, vyvarovat se falešných skladebných dvojic (*program Komise na ochranu vody, nebezpečí přípravku pro zdraví*) apod.,⁴⁸
- ustálenost, jednotnost a důslednost v používání termínů – obvyklá zásada, že opakování slov je neobratné, zde neplatí; je třeba se naprosto důsledně vyhýbat obměňování termínů a standardních vazeb a dodržovat jednotný překlad nejpoužívanějších formulací;
- srozumitelnost – tj. např. vyvarování se přílišného hromadění podstatných jmen slovesných (*za účelem usnadnění provádění opatření*), upřednostnění stručnějších možností vyjádření (*v průběhu procesu přeměny – během přeměny*) nebo naopak vložení potřebného výrazu apod.;
- neexpresivnost – tj. vyhýbání se expresivním, archaickým nebo slangovým výrazům, včetně tzv. odborného slangu.

Manuál dále v úvodu zdůrazňuje, že z důvodů vysoké intertextuální provázanosti právních předpisů nelze při překladu nijak měnit členění textu, zejména není povoleno věty rozdělovat ani spojovat, neboť tím by se mohla přesnost odkazů na jednotlivá ustanovení a jejich části narušit. Stanoví rovněž pravidlo pro přechylování ženských jmen (v běžném textu přechylovat, ve funkci podpisu ponechat původní podobu bez přechýlení).

⁴⁸Plnění tohoto požadavku ovšem revizoři KRC sobě samým i překladatelům občas ztížili svými dalšími rozhodnutími, například tím, když se po zvážení všech významových a jazykových hledisek dohodli na překladu adjektiv *Community – communautaire – gemeinschaftlich* nikoliv shodným přívlastkem *komunitární*, ale pomocí neshodného přívlastku *Společenství* či různých opisů (*Community statistics on science and technology – statistika Společenství v oblasti vědy a techniky, Community taxation system – režim zdaňování ve Společenství*). Většina pracovníků KRC totiž měla za to, že použití tohoto do češtiny nově přejatého výrazu není vzhledem ke specifickému jazykovému stylu v právních předpisech vhodné, není v souladu s požadavky legislativních pravidel vlády a že v rámci zachování jednotnosti obecné terminologie by případně bylo velmi obtížné vymezit jednoznačná pravidla pro používání výrazů *Společenství a komunitární*. Důsledkem ovšem bylo, že v některých předpisech se falešné skladebné dvojice v souvislosti s výrazem *Společenství* přeci jen objevují (i když správné porozumění neohrožují), např. *Community action programme to promote activities in the field of the protection of Community's financial interests – akční program Společenství na podporu činnosti v oblasti ochrany finančních zájmů Společenství* (rozhodnutí 2004/804/ES). V šesti českých překladech se nicméně výraz *komunitární* objevuje, avšak v těchto případech jde o označení abstraktní kvality, totiž *komunitární povahy* určitého opatření nebo jevu. K volnějšímu překladatelskému řešení u podobných abstraktních označení *Community dimension – dimension communautaire – gemeinschaftliche Dimensionen* nebo *Community spirit – esprit communautaire – gemeinschaftlicher Geist*, v nichž by byl překlad pomocí neshodného přívlastku *Společenství* nesmyslný, nebo dokonce směšný (*duch Společenství*), přistoupil v rozhodnutí 1993/588/EHS jeden z revizorů KRC, když namísto výrazu *komunitární* použil obecnější adjektivum *evropský*. Přestože jde o sémantické rozšíření, lze toto řešení vzhledem ke kontextu a k abstraktnosti označovaných kvalit považovat za přijatelnou překladatelskou modulaci na základě metonymie (108).

V závěru obecné části Pokynů je uveden požadavek týkající se slovosledu, tj. požadavek řídit se větnou stavbou originálu pouze potud, pokud je to v souladu s požadavky české gramatiky a stylistiky a pokud vznikne logický text; v opačném případě má překladatel na základě svých profesionálních zkušeností a znalostí rozhodnout, jakým způsobem je nutné se od formální podoby originálu odchýlit.

V posledních dvou odstavcích upozorňují tvůrci manuálu na základě svých osobních zkušeností s překlady *acquis* na rizika při překladu z jednotlivých jazykových verzí, tj. zdůrazňují nutnost používat při překladu a revizích větší počet jazykových verzí, aby byl výsledný český text co nejpřesnější:

„Překladatelé z angličtiny by si měli uvědomit, že anglický právní systém i anglická terminologie v jiných oblastech jsou často odlišné od kontinentální terminologie. Anglická terminologie má sklon větší nejednotnosti, než jaká je běžná v jiných jazycích a jaká je přípustná pro české překlady; vyskytují se i výrazy po odborné stránce nesprávné nebo zavádějící. V těchto případech je nezbytné přihlížet k francouzské, popřípadě německé verzi.

Překladatelé z němčiny by si měli být vědomi toho, že německé znění je překladové a že němečtí překladatelé občas podléhají tendenci dávat obecným termínům anglickým nebo francouzským konkrétnější zužující význam. Tento postup je nesprávný a v překladu do češtiny je třeba se vyvarovat jeho důsledků.“

V dalších částech dokumentu jsou již stanovena konkrétní pravidla pro formulaci a podobu jednotlivých částí právních předpisů ES/EU s konkrétními autoritativními překladatelskými ekvivalenty.

První část se zabývá názvy dokumentů a obsahuje čtyřjazyčný přehled všech právních předpisů a jiných aktů vydávaných orgány ES/EU, způsob uvádění datace a předmětu dokumentu (se zvláštním zřetelem k názvům dokumentů měnících, zrušujících či provádějících jiné předpisy), jakož i tzv. informativními doplňky v názvu.⁴⁹

Druhá část je věnována preambuli právních aktů EU a obsahuje přehled orgánů vydávajících evropské právní předpisy, formulaci právních východisek aktu (odkazů na další primární či sekundární legislativu a přípravný proces), obecnou formální podobu odůvodnění i znění některých standardizovaných bodů odůvodnění a přijímací formule.

⁴⁹Např. informace o oznámení adresátovi, je-li potřebné k platnosti aktu, informace o významu pro Evropský hospodářský prostor, číslo dokumentu, není-li uvedeno dříve atd.

Nejobsáhlejší část manuálu upravuje podobu vlastního textu dokumentu. Zaměřuje se na členění textu, názvy jeho dílčích jednotek (části, hlavy, články, body, odstavce atd.) a způsob odkazu na ně, dále uvádí názvy nejčastěji se opakujících ustanovení a znění standardizovaných ustanovení týkajících se výborů a přezkumných postupů.

Velice podrobně je rozpracována část týkající se pozměňujících ustanovení. Pozměňovací formulace téhož smyslu se totiž v jednotlivých jazycích i dokumentech často různí, jelikož se pravidla pro jejich podobu v průběhu času měnila. V českých překladech je podle Pokynů proto třeba se v prvé řadě zaměřit na smysl těchto ustanovení a na pravidla české formulace, zatímco doslovné znění původních verzí má sloužit jen jako vodítko.

Vlastní české znění pozměňovacích ustanovení zcela vychází z formulací těchto typů ustanovení v českých právních předpisech, jak je vymezují Legislativní pravidla vlády. Zvláštní pozornost je věnována rozlišení toho, kdy se nové ustanovení *doplňuje* (za ustanovení stejné kategorie) a kdy se *vkládá* (před nebo mezi ustanovení stejné kategorie).⁵⁰

Dále pak Pokyny upravují znění uvozovacích vět a používání interpunkce ve výčtech a definicích a celá část zaměřená na vlastní text předpisů je uzavřena obsáhlým přehledem závěrečných ustanovení, která se v evropských předpisech pravidelně objevují, včetně ustanovení týkajících se platnosti a účinnosti, a způsobem provádění datace a podpisů na konci předpisu.

Závěrečná část manuálu je věnována vybrané obecné terminologii, zejména názvům základních dokumentů, přehledu oficiálních názvů členských států EU a jejich úředních jazyků a dále některým zkratkám a latinským výrazům. Dále obsahuje manuál ještě stručné poznámky k formátování stránek (šablony jsou k dispozici v elektronické podobě). Přílohu tvoří přehled generálních ředitelství a dalších útvarů Komise.

Pokyny pro překlad právních předpisů ES působily v procesu překladu *acquis* jako:

- závazný autoritativní dokument pro všechny aktéry podílející se na překladu *acquis*,
- nástroj k zajištění jednotného překladu opakujících se obrátů a formulací,
- překladatelská pomůcka pro překlady dalších evropských dokumentů,
- základ pro vytvoření velkého Interinstitutional Style Guide, který v roce 2004 vypracovala česká sekce OPOCE.

⁵⁰I přes podrobné vysvětlení a velké množství konkrétních příkladů v manuálu patřilo nerespektování rozdílu mezi *vložením a doplněním* nového ustanovení k velmi častým chybám překladů dodávaných do KRC překladatelskými agenturami.

Závaznost Pokynů vyplývala ze skutečnosti, že jej vypracovali zaměstnanci orgánů odpovědných za překlad *acquis* a že jej připomínkovali nejen další významní aktéři podílející se na překladu *acquis*, ale i další autority, zejména právníci odboru kompatibility i Legislativní rady vlády. Překladatelské agentury a jejich překladatelé měli smluvní povinnost pokyny dodržovat, jinak se vystavovali nebezpečí, že jim bude překlad vrácen k přepracování. Nedodržování stanovených pokynů revizorem KRC vedlo k negativnímu hodnocení jeho práce. Pokud manuál nedodržoval některý z resortů, žádný postih mu sice nehrozil, nicméně své řešení odchylné od překladu uvedeného v Pokynech neprosadil. Konečné slovo mělo totiž KRC.

Pokyny představovaly hlavní autoritativní dokument určující závaznou překladatelskou normu pro překlad právních předpisů ES/EU. KRC ovšem vytvářelo i další normativní nástroje, z nichž nejvýznamnějšími byly samotné revidované překlady a dále pak databáze závazných termínů (viz kapitola 2.5.1.6), jejichž obraty, formulace a terminologii se musely při překladu a revizi dalších předpisů používat.

Při překladu *acquis* dodržovali překladatelé a revizoři samozřejmě i jazykové normy dané Pravidly českého pravopisu, Slovníkem spisovné češtiny a Akademickým slovníkem cizích slov a normy ISO pro oficiální názvy a zkratky názvů států a jejich měnových jednotek.

2.5.1.4 Revize překladů právních předpisů EU

Revize pracovních překladů v KRC se zaměřovala na právní, odbornou i jazykovou stránku překladu a probíhala podle přesně stanovených pravidel stanovených vedením KRC. Cílem revizí bylo zajištění:

- významové správnosti a přesnosti,
- formulační a terminologické konsistence,
- textové provázanosti souvisejících dokumentů,
- návaznosti na český právní řád,
- srozumitelnosti (51).

Při výběru překladů k revizi museli revizoři dodržovat tyto zásady (58):

- přednostně revidovat závazné předpisy určené všem členským státům, tj. nařízení, směrnice a rozhodnutí určená všem členským státům. Nezávazné předpisy (např. doporučení) nebo předpisy určené jen některým členským státům (např. rozhodnutí určená jen některým členským státům a závazná jen v některých

jazycích) se revidovaly pouze tehdy, pokud si jejich revidovaný překlad výslovně vyžádal některý z orgánů ES/EU;

- před zahájením revize zkontrolovat platnost předpisu v databázi Celex (platnost musela být delší než do 1.5.2004), ověřit v databázi KRC, zda se jedná o prioritu, případně zda již není zrevidován. Pokud byl dokument mezi prioritami, ale byl neplatný po 1.5.2004 nebo šlo o formálně platnou novelu neplatného dokumentu nebo dokumentu nezařazeného mezi priority, měl revizor povinnost ověřit potřebu dokumentu u vedoucí KRC;
- revidovat nejprve základní předpis a poté jeho novely. Pro zjišťování návaznosti jednotlivých předpisů bylo možné používat seznam platných předpisů TAIEX případně bibliografické údaje uváděné ke každému předpisu v databázi Celex;
- v případě, že je pracovní překlad nekvalitní, neúplný nebo konsolidovaný,⁵¹ zadat dokument k opravnému překladu, případně jej přepracovat či chybějící části dopřelozit podle toho, co je z hlediska revize efektivnější (u delších dokumentů bylo obvykle výhodnější zadat jej k novému přeložení, překlad kratších předpisů obvykle znovu provedli sami revizoři, zvláště pokud se jednalo novelu jiného předpisu).

Vlastní revize překladu se uskutečňovala na základě anglické, francouzské a německé verze tak, že revizor:

- vyhledával v revidovaných překladech, zda již nebyl nějaký související dokument nebo dokument s podobnými formulacemi zrevidován. Pokud ano, převzal z něj příslušný termín nebo příslušnou pasáž textu, případně ji upravil podle potřeb svého textu. Nejsměrodatnější pro překlad byly dokumenty finalizované, schválené a revidované, nejméně závazné byly překlady pracovní. Jestliže bylo nalezených dokumentů víc a nebyly zcela jednotné ve formulacích, měl revizor povinnost upozornit příslušné revizory na zjištěné rozpory a vycházet z dokumentů finalizovaných;
- prováděl za stejným účelem vyhledávání v primárním právu a v přístupové smlouvě; zde nalezené formulace měly přednost před formulacemi obsaženými v překladu sekundárního práva;
- vyhledával prostřednictvím databáze KRC jiné předpisy obsahující daná slova nebo slovní spojení v angličtině. Pokud byl nalezený předpis finalizován,

⁵¹Stávalo se zejména zpočátku, kdy se při revizích vycházelo z překladů pořizovaných v dřívější době jednotlivými resorty.

revidován či schválen, mohl revizor zjistit překlad daného výrazu, a pokud se jednalo o stejný význam i kontext, byl povinen jej do svého překladu převzít, aby byla zajištěna jednotnost v použité terminologii;

- vyhledával v databázi závazných termínů (podle angličtiny, francouzštiny či němčiny, případně češtiny), v databázi chemických termínů či technických termínů STH, v poslední etapě též v databázi kombinované nomenklatury;
- porovnával jednotlivé jazykové verze, v případě rozporů mezi nimi bylo doporučeno řídit se smyslem ustanovení případně širšího kontextu, v krajním případě pak poměrem 2:1 (ze standardních tří jazykových verzí), případně v databázích Celex či Eur-Lex dohledat další jazykové verze,⁵²
- ověřoval terminologickou návaznost na české právní předpisy prostřednictvím vyhledávání v databázi ASPI;
- prováděl konzultace s kolegy a poté i s resorty. Konzultace v rámci KRC měla přednost z toho důvodu, že KRC odpovídalo za konsistenci českého překladu evropské legislativy jako celku, zatímco resorty se více zaměřovaly na českou právní terminologii v dané oblasti, a navíc svá stanoviska občas měnily (59).

Klíčovým prvkem revize překladů bylo zajištění přesnosti odkazů a intertextové provázanosti jednotlivých dokumentů. Při odkazu na jakékoliv ustanovení a při jeho novelizaci či doplnění měli revizoři povinnost vycházet z revidovaného překladu citovaného ustanovení. Pokud citovaný dokument byl obsažen v seznamu platných předpisů, musel jej revizor zrevidovat přednostně, případně vyznačit v poznámce skutečnost, že daný dokument citoval, aby bylo možné při pozdější revizi zajistit jednotnost citované pasáže v obou dokumentech. Jestliže bylo třeba citovat dokument, který z důvodu neplatnosti nebyl určen k přeložení, učinil revizor informativní poznámku o citaci v databázi KRC, v případě citace názvu tento název přeložil, aby se případně i v dalších dokumentech tento název později citoval ve shodné podobě (58, 59). Pokud někdo ve výjimečném případě měnil název určitého předpisu, měl povinnost na základě údajů v poznámkách na změnu upozornit

⁵² Jednotlivé jazykové verze nejsou samozřejmě zcela bezchybné. Například v čl. 10 odst. 1 písm. d) dohody 727/1991 mezi EHS a Švýcarskou konfederací píše anglické znění o *legal personality – právní subjektivitě*, zatímco francouzská i německá verze označení *personne morale – juristische Person* odkazují na *právníckou osobu* (102). V pátém bodě odůvodnění v preambuli rozhodnutí č. 1999/399/ES podle francouzského znění lucemburské orgány „...*appliquent aux mouvements nationaux de porcs des règles au moins équivalentes...*“ (tj. uplatňují pravidla) zatímco podle anglického „...*apply for national movement of pigs rules at least equivalent...*“ (tj. požadují pravidla) a podle německého „...*beantragen, auf staatlicher Ebene Vorschriften für den Verkehr mit Schweinen anwenden zu dürfen, die... mindestens gleichwertig sind*“ (tj. požadují, aby směly uplatňovat) (101). Případy více či méně zjevných rozporů mezi jazykovými verzemi museli v rámci své činnosti řešit všichni revizoři.

všechny revizory, kteří název daného dokumentu citovali, případně provést opravy v příslušných překladech (45).

Přesnosti citací názvů jiných předpisů věnovalo vedení KRC při kontrole práce revizorů zvláštní pozornost. Například v únoru 2002 vedení KRC zjistilo, že český název nařízení Komise č. 1068/93 citují revidované předpisy v sedmi různých variantách, tudíž uložilo revizorům provést nápravu tohoto stavu a velice důrazně upozornilo, že nepřesnost v citacích názvů jiných předpisů nebude žádnému z revizorů tolerovat (5). Od té doby se problémy s nepřesnými citacemi objevovaly už jen velmi zřídka (45).

Velice přísná pravidla museli revizoři dodržovat i při nahrazování, změnách a doplňování konkrétních ustanovení. Formulace v pozměňovacích předpisech musela přesně navazovat na uvození v pozměňovaném předpise, tj. bylo zapotřebí zachovat gramatické i syntaktické struktury původní formulace, jakkoliv se třeba v novele jevily jako nesmyslné či nekoherentní (59).

Například směrnice Rady 2003/123/ES, která novelizuje směrnici 90/435/EHS o společném systému zdanění mateřských a dceřiných společností různých členských států, v článku 1 doplňuje dvě nové odrážky do článku 1 novelizované směrnice. Odrážky uvedené v novele však musejí syntakticky navazovat na uvozovací větu obsaženou v novelizované směrnici:

Článek 1 směrnice 2003/123/ES:

Směrnice 90/435/EHS se mění takto:

1. V čl. 1 odst. 1 se doplňují dvě nové odrážky, které znějí:

„- na rozdělování zisku obdržného v tomto státě se nacházejícími stálými provozovkami společností jiných členských států, který pochází od jejich dceřiných společností jiného členského státu, než ve kterém se stálá provozovna nachází;

- na rozdělování zisku vytvořeného společnostmi tohoto státu v jiném členském státě se nacházejícím stálým provozovkám společnosti stejného členského státu, jichž jsou dceřinými společnostmi.“

Uvedené odrážky navazují na uvozovací větu v čl. 1 odst. 1 směrnice 90/435/EHS:

1. Každý členský stát použije tuto směrnici

- na rozdělování zisku obdržného společnostmi tohoto státu, který pochází od jejich dceřiných společností ostatních členských států,

- na rozdělování zisku vytvořeného společnostmi tohoto státu společností ostatních členských států, jichž jsou dceřinými společnostmi. (48)

Odstraňování nedostatků spočívajících v nedodržení syntaktické návaznosti na český překlad příslušného ustanovení novelizovaného předpisu patřilo při revizi agenturních překladů v KRC k nejzásadnějším a velice četným opravám (45, 59).

Kontrolní mechanismy a odpovědnost za revize

Kontrolní mechanismy revizní činnosti byly velmi silné jednak na vertikální úrovni, ze strany vedení KRC, ale především na úrovni horizontální. Jelikož revizoři při své práci neustále vyhledávali v překladech revidovaných svými kolegy a v rámci zachování intertextové provázanosti přebírali jejich překladatelská řešení, mohli také velice snadno objevovat případné nepřesnosti či nekonsistence. Na zjištěné nedostatky pak byli povinni své kolegy upozornit (59).

Obtížnější byla kontrola množství revidovaných předpisů, respektive počtu stran. Databáze sice umožňovaly sledovat, kolik stran jednotliví revizoři ve stanoveném období zrevidovali, nicméně vypovídací hodnota těchto údajů byla omezená, a to ze tří hlavních důvodů:

- počet stran se týkal stran Úředního věstníku, nikoliv normostran, takže vzhledem k velmi různému počtu znaků na jednotlivých stranách tyto údaje neumožňovaly spravedlivé srovnání;
- překladatelská obtížnost jednotlivých dokumentů byla velice různorodá, některé obsahovaly pouze obecnou terminologii, jiné naopak terminologii specializovanou, některé předpisy citovaly či pouze mírně pozměňovaly celé pasáže jiných předpisů, jiné obsahovaly zcela novou právní úpravu atd.;
- rychlost revize závisela také na kvalitě dodaného pracovního překladu.

Už samotný Projekt zajištění oficiálních překladů (123) zdůrazňoval, že přesnou kvantitativní normu revizní činnosti z výše uvedených důvodů stanovit nelze, tudíž počty stran uváděné v databázích sloužily při hodnocení revizorů pouze pro orientaci, hlavní důraz kladlo vedení KRC na kvalitu provedených revizí, případně na schopnost dodržovat co nejlépe lhůty stanovené evropskými orgány a pružně reagovat na měnící se požadavky ohledně prioritních dokumentů (45).

Zpětnou vazbu ke své práci získávali revizoři z několika zdrojů:

- od vedení KRC;

- od kolegů;
- od odborníků z gestorských resortů;
- v případě závažných nedostatků z evropských orgánů, konkrétně od TAIEX a právníků-lingvistů v Radě a v Komisi (59).

Právě u posledně jmenované kategorie byla zpětná vazba značně omezená, ačkoliv právníci-lingvisté v Radě a v Komisi finalizovali všechny dokumenty revidované v KRC. Zvláštní upozornění zasílali finalizátoři do KRC pouze v případě závažných, případně neustále se opakujících chyb (viz kapitola 2.5.5.5). Běžně byl nicméně finalizovaný dokument pouze zaslán zpět do KRC, kde jej administrativní pracovníci umístili do databáze revidovaných překladů. Revizoři si tak finalizované dokumenty prohlíželi pouze v případě osobního zájmu a ke zjištění provedených změn museli použít funkci srovnání dokumentů v textovém editoru MS Word (59).

Za provedené revize překladů nesli revizoři jednak odpovědnost individuální, a jednak odpovědnost kolektivní. Individuální odpovědnost se uplatňovala v rámci KRC, případně dalších orgánů státní správy, a vycházela z toho, že ve všech interních databázích bylo u každého revidovaného předpisu uvedeno jméno revizora. V případě zjištění chyby nebo nekonsistence v překladu určitého předpisu bylo možné zjistit, kdo revizi příslušného dokumentu prováděl (59).

Individuální odpovědnost v rámci KRC však byla výše uvedenou intertextovou provázaností zároveň omezována, protože zejména při přebírání formulací z již finalizovaných dokumentů neměl revizor možnost tuto podobu už nijak ovlivnit a byl povinen ji v rámci zachování konsistence převzít i tehdy, pokud podle jeho názoru nebylo finalizované řešení zcela přesné a sám by volil jiné řešení (59).

Například čl. 34 odst. 2 bod 4 směrnice 2000/12/ES o přístupu k činnosti úvěrových institucí a o jejím výkonu obsahuje odkaz na *revaluation reserves within the meaning of Article 33 of Directive 78/660/EEC* – *les réserves de réévaluation au sens de l'article 33 de la directive 78/660/CEE* – *die Neubewertungsrücklagen im Sinne des Artikels 32 Absatz 2 der Richtlinie 86/635/EWG*, což bylo do češtiny převedeno v souladu se zněním příslušného ustanovení citované směrnice jako *rezervní fondy na nové ocenění ve smyslu článku 33 směrnice Rady 78/660/EHS* (48), přestože výstižnější a v souladu s oficiálním českým překladem Mezinárodních účetních standardů, tedy autoritativního dokumentu v této oblasti, by byl překlad *rezervní fondy z přecenění*.

V případě závažné významové chyby revizor samozřejmě na zjištěnou chybu upozornil, a buď bylo možné chybu ještě opravit v evropských orgánech před odesláním k tisku, nebo KRC navrhlo opravu (korigendum) (59).

Jako celek odpovídalo KRC vládě České republiky, které rovněž předávalo každý rok zprávy o činnosti a o dosaženém pokroku v překladu a revizi *acquis*, a jejím prostřednictvím dále evropským orgánům i občanům České republiky za to, že česká znění právních předpisů ES/EU bude významově správná, terminologicky konsistentní a srozumitelná stejně jako jiné jazykové verze.

2.5.1.5 KRC jako terminolog

Naprosto klíčovou úlohu sehrálo KRC při formování a sjednocování české právní terminologie v oblasti evropského práva. Terminologie a způsob překladu konkrétních výrazů stanovené v KRC se staly základem jak pro výklad a provádění evropských právních předpisů v České republice, tak pro veškeré pozdější překlady evropských dokumentů, které dnes pořizují čeští překladatelé pracující pro překladatelská oddělení evropských institucí.

Formování a sjednocování české právní terminologie pro účely překladu *acquis* bylo vedle revizí překladů hlavní náplní činnosti KRC zejména v prvních letech jeho existence. Základní terminologie byla stanovována při překladu a revizích primární legislativy v roce 1999,⁵³ v následujících letech, zhruba do září 2002, se zaváděla a ustalovala terminologie v oblasti sekundární legislativy. Hlavním nástrojem pro vytváření a sjednocování české terminologie evropského práva byly

- terminologické porady pracovníků KRC;
- tvorba Pokynů pro překlad právních předpisů ES;
- konzultace s autoritami v oboru, tj. s odborníky na právo a překlad právních textů z právnických fakult v Praze a v Brně (59).

Na poradách, které se konaly zpočátku každý týden, později minimálně jednou měsíčně (45), pracovníci KRC diskutovali o překladu právních, ale i oborových odborných termínů a po případné konzultaci s odborníky z resortů rozhodovali o konečném překladatelském řešení tak, aby bylo možné je ve všech předpisech používat jednotně. Termíny určené k projednání na poradách oznamovali revizoři prostřednictvím sběrné databáze předem, aby si mohli kolegové připravit případná řešení a argumenty na jejich podporu. Pro stanovení

⁵³Pracovníci KRC samozřejmě vycházeli z terminologie použité v dříve pořízených překladech evropských dokumentů (viz kapitola 2.1.1).

českého ekvivalentu používali vždy revizoři větší počet jazykových verzí, standardně se v KRC pracovalo s angličtinou, francouzštinou a němčinou, někteří jeho pracovníci však používali i španělskou či řeckou nebo dánskou verzi dokumentu (143). V zápisech z porad pak byla uváděna jednak dohodnutá terminologie, u níž se pracovníci KRC (na základě stanovisek odborníků) na překladu shodli, a dále nedořešená terminologie, u níž byl vždy některý z pracovníků pověřen zasláním dotazu odborníkům z příslušného resortu, případně z TAIEX či jiného evropského orgánu, nebo provedením terminologické rešerše zaměřené na výskyt termínu v jiných předpisech, případně v jiných dokumentech.

Vzhledem k možnostem různé formulace bylo nutné na poradách sjednocovat i termíny zdánlivě bezproblémové (např. *EU applicant States – candidats à l'adhésion – EU-Beitrittskandidaten – kandidáti na přistoupení k EU* (v některých předpisech, včetně primární legislativy, která musela být opravena, se používalo *kandidáti na členství v EU*), *less favoured areas – zones défavorisées – benachteiligte Gebiete – znevýhodněné oblasti* (nikoliv méně příznivé), *export licence, permit, certificate – permis de, certificat de, licence d'exportation – Ausföhrlizenz – vývozní licence*, zatímco překlad *vývozní povolení* byl stanoven jako jediný ekvivalent k *export authorization* atd.) (141).

U překladu problematického výrazu *national* se revizoři shodli na kompromisním řešení. Ve smyslu „členského státu“ bylo rozhodnuto používat výraz *vnitrostátní*. Pokud toto řešení nebylo vhodné, používali revizoři výrazy *státní, členského státu* apod. Výraz *národní* se používal pouze ve smyslu „vztahující se k národu, lidu, etniku“ (v souladu se Slovníkem spisovné češtiny), případně v již zavedených slovních spojeních, na nichž resort trvá (např. *national production – production nationale – einzelstaatliche Produktion – národní produkce* – na základě požadavku Českého statistického úřadu) (140).

Kromě obecné právní terminologie evropského práva spoluvytvářeli revizoři KRC rovněž odbornou překladovou terminologii v jednotlivých oborech. V těchto případech spolupracovali s odborníky z jednotlivých resortů, přijímali jejich návrhy, zajišťovali jednotné používání zvolených termínů a případně řešili terminologické rozpory, pokud různé resorty žádaly různý překlad (viz kapitola 2.5.3.5).

Stávalo se také, že se překlad určitého termínu vyvíjel a bylo nutné dosavadní překlad změnit. I tady bylo ale důležité, aby původně „chybné“ řešení bylo používáno systematicky, protože pak se snadněji vyhledávalo a opravovalo (51).

Terminologická práce byla rovněž komplikována tím, že jednotlivé jazykové verze používaly termíny rozsahem svých významů ne zcela totožné, například pokud anglická

a francouzská verze obsahují latinské označení *equidae*, tj. *koňoviti*, zatímco německé znění užší výraz *Pferde*, tj. *koně* (52). Problematika související s chybami v jednotlivých jazykových verzích už zmíněna byla.⁵⁴

Terminologická práce byla někdy velice obtížná, zejména v případech, kdy český ekvivalent dosud neexistoval (například překlad výrazu *establish – établir – niederlassen* – viz příloha č. 15) nebo pokud se obsah a rozsah termínu v evropském právu lišil od obsahu a rozsahu termínu v českém právu (např. opakovaně řešený problém týkající se vyjadřování platnosti a účinnosti – viz kapitola 2.5.5.4).

Lze samozřejmě najít i případy, kdy se stoprocentní jednotnost v používání odborné terminologie uhlídat nepodařilo (jako příklad může posloužit překlad *certificate of deposit – certificat de dépôt - Einlagezertifikat* v patnácti případech jako *vkladový list* a v devíti případech jako *depozitní certifikát* nebo problémy s překladem *dangerous goods* popsané v části 2.5.3.4 (48)). To je samozřejmě důsledkem velkého množství a různorodosti evropských právních předpisů, poměrně vysokého počtu lidí, kteří se na jejich překladu a revizích podíleli, ale také nedostatečně pečlivé práce jednotlivých překladatelů či revizorů. Obecně je však terminologická konsistence českých překladů *acquis* poměrně vysoká (59).

Překlad celního sazebníku⁵⁵

Český celní sazebník byl sice již od poloviny 90. let sestavován na základě evropského společného celního sazebníku od poloviny 90. let a procházel schvalovacím řízením na jednotlivých resortech, avšak přesto revizoři KRC při sestavování oficiálního českého překladu evropského sazebníku naráželi na rozpory mezi zněním českého celního sazebníku a termíny požadovanými jednotlivými resorty. Na nepřesnosti v českém celním sazebníku upozorňovali i pracovníci ministerstev. Například v českém sazebníku pro rok 2001 byl pod kódem CN 1001 9010 uveden výraz *obyčejná pšenice*, zatímco nomenklatura EU používala na stejném místě výraz *Common wheat*, tedy správně botanicky *pšenice obecná*, u podpoložky českého sazebníku CN 1006 3061 byla uvedena *rýže omlétá*, kdežto anglická verze nomenklatury EU odkazovala na *wholly milled rice*, tedy *rýže zcela omlétá*, neboť pro celní účely je rozlišení stupně omlétosti rýže důležité (153). Jedna z pracovníků KRC zaznamenala nedostatky v českém celním sazebníku i v názvosloví ryb, kdy celní sazebník

⁵⁴ Na rozpory mezi jednotlivými jazykovými verzemi evropských předpisů opakovaně poukazoval v časopisech *Právo a podnikání* nebo *Právní rádce* revizor KRC František Schilla (99 - 102).

⁵⁵ Celní sazebník představuje v evropské legislativě jeden z nejrozsáhlejších dokumentů s velkým množstvím vysoce specializované odborné terminologie, který je navíc velmi silně intertextově propojen s dalšími předpisy, a proto jeho překlad a revize představovaly jeden z nejnáročnějších úkolů v celém procesu překladu *acquis* před vstupem do EU.

uváděl na různých místech u jednoho latinského názvu pokaždé jiný český název, navíc některé latinské názvy byly občas deformované (ibid.).

Hlavní problém vyplýval z toho, že jednotlivé odborné resorty a resorty spravující celní otázky a statistiku pracovaly až do doby, kdy se začala systematicky překládat evropská legislativa, odděleně a že při překladu na resortech se obvykle nepoužívala jiná verze než anglická.

Problematika termínů obsažených v celním sazebníku spočívala v tom, že se jednalo o tzv. průřezové termíny, na nichž se musel shodnout větší počet resortů (přínejmenším věcně příslušný resort a Generální ředitelství cel zodpovědné za celní sazebník). Jelikož na celní sazebník odkazuje řada oborových předpisů, stávalo se, že například ministerstvo zemědělství nesouhlasilo s danou citací celního sazebníku z toho důvodu, že je odborně nesprávná. Naproti tomu GŘC trvalo na překladu obsaženém v českém celním sazebníku. To byl důvod, proč vznikla v KRC „tabulka rozporů“ (140).

Jako první se do tabulky rozporů začaly zapisovat rozpory týkající se zemědělských termínů. KRC se s ministerstvem zemědělství v roce 2000 dohodlo, že při zjištění rozporu mezi odbornou terminologií schválenou resortem a znění v celním sazebníku KRC tuto skutečnost zaznamená a poté předá tabulku rozporů ministerstvu, které k ní přihlédně při redakci nového českého celního sazebníku pro rok 2001 a případně termín opraví. Změny prosazené ministerstvem pak muselo KRC opravit i ve všech revidovaných překladech. Na podobném postupu se KRC později dohodlo i s dalšími resorty (45).

Další problém při překladu celního sazebníku spočíval v tom, že se neustále vyvíjel a měnil. Měnila se jak podoba společného celního sazebníku EU (tj. originálu), tak celního sazebníku ČR vydávaného každoročně vládním nařízením. Kombinovaná nomenklatura byla komplexně revidována v KRC a jednotlivými resorty schválena v rámci nařízení č. 2204/1999, k finalizaci se však odesílala v podobě vytvořené nařízením č. 1789/2003. Při poslední kontrole KN koncem roku 2003 a začátkem roku 2004 tak bylo třeba zanášet pouze ty změny, které byly opodstatněny změnou originální verze (originálních verzí) oproti znění obsaženému v nařízení č. 2204/1999, protože tato znění už bylo použito odkazech na KN obsažených v jiných revidovaných a finalizovaných předpisech (33). Případné chyby v překladu však bylo zapotřebí odstranit a poté hromadně opravit všechny odkazy v jiných předpisech; provedením hromadných oprav byly v rámci urychlení oprav pověřeny pomocné administrativní síly (brigádnice).

Při poslední revizi KN byl použit stejný systém jako při poslední revizi přístupové smlouvy začátkem roku 2003, tj. vedení KRC přidělilo jednotlivé kapitoly skupinám revizorů (na základě oborové specializace revizorů i účasti na její dřívější revizi), v nichž postupně každý v dokumentu navrhl změny a umístil je zpět do databáze. Konečným zapracováním všech připomínek pak byly pověřeny dvě revizorky (53).

Odchytky při překladu KN od překladu uvedeného v českém celním sazebníku byly povoleny pouze v těchto případech:

- mezi originálním textem a českým sazebníkem byly zjevné významové rozdíly:
 - neodpovídaly si faktické údaje, tj. ty, které se nedotýkaly překladu samotného, například v číslech (např. český celní sazebník obsahoval u příslušné položky text obsahující *nejméně 85 % hmotnostních vlny*, zatímco v textu originálu bylo uvedena hodnota 75 %). V takovém případě se vycházelo z originálu;
 - v českém celním sazebníku některé položky chyběly nebo byly naopak navíc. V takovém případě se vycházelo z originálu;
 - mezi originálem a zněním příslušné položky českého celního sazebníku byl terminologický rozdíl z hlediska překladů evropské legislativy, například terminologie celního sazebníku neodpovídala závaznému termínu schválenému gestorem. V takovém případě se převážně vycházelo z originálu a případně KRC překlad konzultoval s Generálním ředitelstvím cel a příslušným resortem;
- celní sazebník byl nejednotný a pro označení totožné skutečnosti používal různé formulace, například *obsahující přidaný cukr / s přidavkem cukru*. V tomto případě KRC po případné poradě s gestorem zvolilo a jednotně používalo jednu formulaci (66).

U kombinované nomenklatury bylo zapotřebí dále sjednotit:

- překlad jednotlivých úrovní KN (třída, kapitola, podkapitola, číslo, položka, podpoložka);⁵⁶
- překlad technické terminologie v identickém významu a kontextu;
- způsoby odkazu na jednotlivé části KN (*pravidlo 5 písm. b*), *zboží kapitoly 95, aktivní uhlí čísla 3802*);
- překlad hlavičky tabulky se sazebními položkami (kód KN, popis zboží, celní

⁵⁶Kombinovaná nomenklatura byla zavedena v roce 1987. U odkazů na celní sazebníky z období před rokem 1987 se na základě pokynů Generálního ředitelství cel používalo pro čtyřmístný kód (např. 61.02 atd.) označení *číslo* a pro čtyřmístný kód doplněný jedním nebo více písmeny (např. 61.01 B V e) atd.) označení *položka*. Podle kombinované nomenklatury se od roku 1987 označuje čtyřmístný kód *číslo*, šestimístný kód *položku* a osmimístný kód *podpoložku*.

sazba všeobecná, smluvní, doplňková jednotka);

- tvrdé mezery v textu (mezi skupinami číslic v kódu KN v textu, např. 8482 91 10, mezi skupinami číslic v číslech nad 10 000, před jednotkami napsanými zkratkou (30 mm), před znakem %, zastupuje-li podstatné jméno);
- opakující se formulace (Do této kapitoly nepatří: Následujícími výrazy se rozumí: být vyšší / nižší než (nikoliv nad / pod, přesahovat, převyšovat atd.), nejméně / nejvýše, o obsahu, o délce, o hmotnosti, % objemových, jinde uvedené v této kapitole (v tomto čísle) neuvedené ani nezahrnuté) (53).

Podobně náročné z hlediska rozsahu, terminologické náročnosti i nutnosti udržet terminologickou jednotnost a intertextovou návaznost byly i další dokumenty obsahující nejrůznější klasifikace, jako například Evropský systém účtů (ESA), Mezinárodní klasifikaci zaměstnání (KZAM), Statistickou odvětvovou klasifikaci ekonomických činností (NACE), Číselník produktů (PRODCOM) atd.

2.5.1.6 KRC jako tvůrce a správce databází pro řízení a provádění překladů a revizí acquis

Pro potřeby své činnosti vytvářelo a spravovalo KRC řadu databází. Tyto databáze vytvářeli administrativní pracovníci KRC ve spolupráci s dalšími pracovníky odboru kompatibility v programu Lotus Notes a byly součástí velkého Informačního systému pro aproximaci práva (ISAP), který pro účely sblížení právních předpisů vytvářeli pracovníci odboru kompatibility již od poloviny 90. let (30). Některé z vytvořených databází byly zpřístupněny veřejnosti na internetových stránkách Úřadu vlády (<http://isap.vlada.cz>). Vytvořené databáze je možné rozdělit na databáze pro překladatelskou a revizní činnost a na databáze pro řídicí a koordinační činnost.

Mezi databáze pro překladatelskou a revizní činnost patřily:

- databáze závazných termínů,
- databáze KRC (svodná databáze o stavu překladů),
- databáze revidovaných překladů,
- databáze přístupové smlouvy,
- databáze pracovních překladů,
- databáze chemických termínů,
- závazné termíny STH,
- databáze kombinované nomenklatury,

- databáze pracovních překladů,
- pokyny pro překlad právních předpisů pro překlad.

Databáze pro řídicí a koordinační činnost zahrnovala:

- databázi žádostí o překlady,
- databázi Directory TAIEX,
- databázi došlé pošty.

Všestranné využití, tj. pro obě kategorie účelů měla tzv. Sběrná databáze.

Funkci jednotlivých databází si nyní popíšeme podrobněji.

Databáze závazných termínů (4A)

Tato databáze obsahovala jednoslovné i víceslovné odborné termíny v angličtině, češtině, francouzštině a němčině, vyskytující se v právních předpisech ES/EU, a sloužila jako nástroj sjednocování odborné terminologie.

Základem pro její vytvoření byly příslušným resortem schválené závazné termíny, které do KRC ke každému přeloženému dokumentu musely dodávat překladatelské agentury (135). Revizoři pak schválené termíny kontrolovali a zadávali je do databáze – počet nově zadaných termínů se u každého revizora kontroloval a zohledňoval se při hodnocení jeho práce (45).

Databáze závazných termínů obsahuje tyto kategorie termínů:

- technické termíny schválené resortními koordinátory;
- právní výrazy schválené právními odborníky ministerstva spravedlnosti nebo Úřadu vlády;
- názvy institucí, úmluv a jiných důležitých dokumentů,
- realie Evropské unie a jejích členských států,
- různé zkratky (např. INCOTERMS atd.) (59).

Každý termín se do databáze zadával v češtině, angličtině, francouzštině a němčině, dále se uvádělo celexové číslo předpisu, v němž se termín vyskytl,⁵⁷ závaznost termínu, gestorský resort a jméno odpovědného koordinátora. Počítač ke každému termínu automaticky doplnil jméno revizora, který termín zadal, a datum a čas uložení termínu.

⁵⁷Odkaz na předpis, v němž se daný překlad použil, byl velice důležitý pro zařazení termínu do kontextu. Například překlad anglického termínu *dolphin do* češtiny jako *dalby* by (bez znalosti francouzského *duc d'albe* nebo německého *Dalben*) bylo na první pohled možné označit za nesprávný, kdyby nebyl použit v překladu nařízení EHS č. 2598/1970 upravujícím účtovou osnovu pro systém výdajů na dopravní infrastrukturu, nebyl schválen ministerstvem dopravy a neoznačoval položku v dopravním systému (52).

Závaznost zadaných termínů byla trojího typu – Z (závazný termín), P (pomocný termín) a N (neschválený termín). Závazný termín prošel řádně celou schvalovací procedurou, tj. odborný oborový termín byl schválen gestorským resortem, obecný právní termín na poradě celého KRC. Neschválený termín je takový, který byl navržen gestorovi ke schválení, pomocné termíny se objevují v revidovaných překladech, avšak jednotlivě gestorem potvrzeny nebyly (152).

K významnému zdokonalení databáze došlo v roce 1999, kdy byla jednak rozšířena o možnost blíže vysvětlit a vymezit použití termínu v kolonkách *definice*, *osobní poznámka*, *oblast použití (skupina, podskupina)*, a jednak byl určen jeden pracovník-terminolog, který měl na starosti celkovou správu a údržbu databáze (56).

Povinností revizorů při zadávání termínů do databáze bylo:

- uvádět termíny ve čtyřech jazycích (ve výjimečných případech postačovaly tři);
- při zápisu termínu zkontrolovat pomocí vyhledavače, zda se v databázi termín již nevyskytuje;
- nepřejímat agenturou dodané termíny automaticky, ale kontrolovat je a případné nesrovnalosti konzultovat s resortem;
- nepřejímat z agenturou dodaného seznamu termíny spadající logicky do jiného resortu než gestora dokumentu;
- nepřipisovat k jednotlivým heslům další ekvivalenty a nepřekládat zadané termíny různě, aniž by nebylo uvedeno řádné zdůvodnění takového postupu;
- doplňovat úplnými a vyjasněnými pojmy databázi co nejvíce, aby termíny z jednotlivých oborů mohli využívat všichni pracovníci KRC i překladatelé (138).

Navzdory takto stanoveným úkolům vznikaly při tvorbě databáze problémy, které terminolog v lednu 2001 shrnul takto:

- 1) Opakují se některé termíny nejen se stejným, ale i s jiným českým výrazem, aniž je definicí vysvětlen rozdíl v užívání.
- 2) Termín je uložen pouze s jediným cizojazyčným ekvivalentem, čímž ztrácí na své informační kvalitě.
- 3) Termín schválí resort, kterému to nepřísluší (například pokud termín z oblasti školství schválilo ministerstvo zemědělství) (153).

První z uvedených problémů byl částečně způsoben tím, že různé resorty měly na překlad některých termínů různé názory, případně se postoje téhož resortu k překladu určitého termínu v čase měnily (podrobněji viz kapitola 2.5.3.5). Přesto však za tyto

nedostatky nesli plnou odpovědnost jednotliví revizoři KRC. Po upozornění na tyto problémy se situace znatelně zlepšila, termíny byly zadávány ve všech požadovaných jazykových verzích a schváleny příslušnými resorty (45).

Interní databázi závazných termínů bylo možné třídit a seskupovat podle různých kritérií – podle jazyka, celexového čísla předpisu, gestora, data zadání nebo jména zadavatele. Vyhledávat v databázi bylo možné ve všech čtyřech jazykových verzích (59).

Do databáze závazných termínů ovšem nezádávali odborné termíny jen revizoři KRC. Významným zdrojem terminologie byl rovněž ÚNMZ, který poskytl svou databázi technických termínů. Do databáze byly do kategorie pomocných termínů zařazeny i terminologické slovníky dalších resortů a specializovaných orgánů státní správy: součástí databáze se stal anglicko-česko-francouzsko-německý terminologický slovník vypracovaný Českým telekomunikačním úřadem, anglicko-český slovník Komise pro cenné papíry a anglicko-český slovník vytvořený ministerstvem financí.

K 31. březnu 2006 obsahovala databáze závazných termínů celkem 12 740 hesel. První termíny do ní byly umístěny v září 1999, a naprostá většina termínů byla vložena mezi zářím 1999 a srpnem 2002, tedy v období, kdy se terminologie utvářela a ustalovala. Od září 2002, kdy se pozornost překladatelů i revizorů zaměřila na dodržování termínů již schválených, se databáze rozrostla „jen“ o necelých 800 nových termínů.

Databáze závazných termínů byla a je přístupná veřejnosti na webových stránkách Úřadu vlády (<http://isap.vlada.cz>), nicméně její aktualizace probíhá oproti interní verzi dostupné pracovníkům KRC vždy s určitým odstupem. Poslední aktualizace proběhla 24. června 2005.⁵⁸ Veřejně přístupná verze má formu tabulky ve formátu MS Excel, obsahující pouze jednotlivé termíny ve všech čtyřech jazykových verzích, označení závaznosti termínu a zkratku gestora.

Závazné termíny plnily v oblasti odborné terminologie obdobné funkce jako Pokyny pro překlad právních předpisů ES z hlediska celého procesu překladu. Databáze závazných termínů poskytovala

- závazný autoritativní překlad odborných termínů v systému právních předpisů ES/EU,
- nástroj k zajištění jednotného překladu odborné terminologie,
- pomůcku pro překlady dalších evropských dokumentů i odborných textů obecně,

⁵⁸Od té doby se databáze závazných termínů výrazně nemění ani nerozšiřuje, neboť KRC dokončil revize překladů sekundární legislativy a provádí revize překladů judikatury Soudního dvora, která se opírá o terminologii již použitou v primárním a sekundárním právu.

- základ pro vytvoření velké terminologické databáze pro české sekce překladatelských oddělení evropských orgánů a institucí (dosud nerealizováno).

Autoritativnost závazným termínům propůjčilo jejich schválení koordinátorem, respektive odborníkem na danou problematiku na příslušném gestorském resortu, a také skutečnost, že se po revizi staly součástí revidovaného překladu evropského právního předpisu. Odpovědnost za správnost termínu nesl příslušný resort, za jeho jednotné používání potom KRC. Jelikož byla k dispozici veřejnosti, sloužila databáze závazných termínů i jako určitá vizitka terminologické práce KRC.

Databáze KRC (Svodná databáze o stavu překladů – 3E)

Tato databáze byla vytvořena v roce 2001 a šlo o nejdůležitější databázi pro revizi sekundární legislativy. Obsahovala celkový přehled předpisů ES/EU pro překlady a revizi. U každého z předpisů bylo uvedeno, v jakém stavu se z hlediska překladu do češtiny nachází (nepřeložen, přeložen, revidován, schválen, finalizován). Pokud byl předpis přeložen a přidělen k revizi, bylo u něj uvedeno i jméno revizora.

V databázi bylo možné vyhledávat podle celexového čísla předpisu, podle jména revizora, podle gestorského resortu, podle priority revizí, podle kapitol v seznamu TAIEX, a především podle výrazů a slovních spojení v angličtině. Jelikož databáze obsahovala i anglické znění příslušných předpisů, objevil se po zadání žádaného slova nebo obratu do vyhledavače seznam předpisů obsahujících hledané výrazy. Pokud byl předpis revidován, schválen nebo finalizován, bylo možné prostřednictvím propojení s databází revidovaných překladů zjistit, jakým způsobem byly hledané výrazy přeloženy v jiném předpise. Tento způsob vyhledávání usnadňoval revizorům ověřování správnosti překladu jednotlivých slov a slovních spojení a jeho správné používání zároveň zajišťovalo jednotný překlad shodných termínů. Databáze KRC tedy byla kromě manuálu hlavním nástrojem pro zajištění konsistence a intertextuální provázanosti celého systému evropských právních předpisů v češtině.

Po rozbalení příslušného předpisu v seznamu se objevil úvodní identifikační list s údaji o příslušném předpise (viz příloha č. 8). Identifikační list obsahoval především tyto údaje:

- celexové číslo předpisu a jeho platnost dle údajů databáze Celex;
- zařazení předpisu do kapitoly v seznamu TAIEX;
- nutnost prioritní revize do určitého data (tento údaj byl důležitý zejména pro řízení celého projektu a bylo nezbytné jej před započítím revize kontrolovat zvlášť

pečlivě, neboť priority se dle seznamů zasílaných evropskými orgány často měnily);

- jméno revizora;
- název předpisu v angličtině spolu s údaji o pozdějších změnách tohoto předpisu (na základě údajů z databáze Celex);
- překlad názvu do češtiny;
- poznámku (viz níže);
- označení gestora aproximace;
- označení toho, zda je překlad názvu uzamčen, či ne (tj. zda je možné jej měnit)
- propojení do databáze revidovaných překladů, pokud byl překlad již revidován, a údaj o úrovni překladu.

Pod tabulkou se případně nacházely další údaje o pozdějších změnách předpisu, pokud jich bylo více, než se jich vešlo do kolonky s názvem, či odkaz na zvláštní soubor, pokud se jednalo o technický předpis.⁵⁹ Pod těmito údaji následovalo anglické znění předpisu v textové podobě, tj. bez tabulek a jiných grafických prvků.⁶⁰

Velice důležitá z hlediska provázanosti jednotlivých předpisů je kolonka obsahující poznámky. Kromě různých obecných poznámek souvisejících s předpisem (například o předběžném schválení resortem, o opakované revizi či pozdním dodání připomínek) se do této kolonky zapisovala též všechna celexová čísla předpisů, ve kterých byl název tohoto předpisu v plném znění citován. Tento mechanismus zajišťoval, aby při případné pozdější změně v překladu názvu tohoto předpisu příslušný pracovník tuto změnu zanesl i do všech ostatních uvedených předpisů, které tento název citují, a přesnost odkazů a provázanost dokumentů tak zůstala zachována. K celexovému číslu předpisu citujícího název se z informativních důvodů doplňovaly iniciály revizora, který tento odkaz do poznámky zapsal.

Databáze poznámek k překladům byla původně zcela oddělená a revizoři do ní zapisovali překlad názvu citovaného dokumentu, který ještě nebyl přeložen či revidován. Databáze tedy sloužila jak k zanášení navrhovaných překladů názvů určitého citovaného dokumentu, tak k ověření toho, zda byl daný název dokumentu již někým přeložen, či nikoliv. Tento způsob práce byl zejména výhodný v situaci, kdy byla přeložena jen menší

⁵⁹Sem se umísťovaly české překlady projednané ÚNMZ.

⁶⁰Zvažovalo se i připojení francouzské verze, nicméně především kvůli technickým problémům způsobeným tím, že francouzština obsahuje některé specifické grafické znaky, které by komplikovaly jak zadávání textu do databáze, tak vyhledávání v něm, nakonec zůstala uvedena pouze verze anglická (42). Text ve francouzštině byl poté do databáze zařazen u judikátů soudního dvora, neboť francouzština je hlavním jednacím jazykem tohoto orgánu, nicméně grafické problémy se vyřešit nepodařilo a specifické francouzské znaky jsou v databázi uvedeny ve zkrácené podobě, což omezuje vyhledávání.

část dokumentů. Jakmile však již byla velká část dokumentů přeložena, počet položek v databázi poznámek narůstal a databáze se stávala nepřehlednou, byly v únoru 2001 údaje z ní překlopeny do databáze KRC do kolonky poznámek (42). Po určitou dobu existovaly obě databáze paralelně, což často vedlo jednak k duplicitním poznámkám, a jednak k problémům v případech, kdy citovaný dokument nebyl v databázi KRC obsažen (nejčastěji proto, že byl starý a neplatný), na podzim 2001 však byla nakonec databáze poznámek zrušena a všechny citace se zapisovaly do databáze KRC (45).

Databáze revidovaných překladů (3A)

Tato databáze obsahovala revidované české překlady evropských právních aktů. Byla a je také veřejně přístupná na internetových stránkách Úřadu vlády (<http://isap.vlada.cz>) a jejím prostřednictvím plnila vláda povinnost, kterou měla vůči veřejnosti, totiž zveřejnit včas překlady právních předpisů ES/EU tak, aby se s nimi mohli občané seznámit. Databáze revidovaných překladů představovala hlavní zdroj úředně schválených českých překladů evropských předpisů do doby, než se tyto objevily v databázi Eur-Lex a vyšly ve zvláštním vydání Úředního věstníku.

Pro revizory KRC byla významná také z toho důvodu, že umožňovala fulltextové vyhledávání v českých překladech, tj. po zadání určitého slova nebo slovního spojení v češtině do vyhledavače byly nalezeny všechny předpisy, v nichž se hledaný výraz nacházel. V této databázi proto bylo možné snadno ověřit, zda určitý český výraz v českých překladech *acquis* použit byl, nebo ne.

Podobně jako v databázi KRC byl každý z předpisů v databázi 3A uveden identifikačním listem, který obsahoval tyto údaje:

- celexové číslo předpisu a jeho platnost dle údajů databáze Celex;
- označení toho, zda je předpis určen k finalizaci;
- název předpisu v angličtině;
- překlad názvu do češtiny;
- autor překladu (tj. jméno překladatelské agentury);
- druh předpisu (nařízení, směrnice atd.);
- pramen, tj. číslo, datum vydání a stránky Úředního věstníku, v němž byl předpis původně otištěn;
- označení gestora odborné terminologie a jméno koordinátora;
- rozsah textu (počet stran a velikost souboru v kB);

- úroveň překladu, tj. zda byl revidován a schválen resortem;
- poznámka;⁶¹
- označení toho, zda proběhla, či neproběhla revize dokumentu z hlediska češtiny;
- průběh schvalovacího procesu (datum odeslání překladu ke schválení, datum schválení resortem, označení, zda byl dokument finalizován a uzamčen);
- jméno zpracovatele, jméno posledního editora, datum zpracování a datum poslední editace;
- ikony s odkazem na revidovaný, případně finalizovaný dokument ve formátu *.doc či *.rtf a na dokument ve formátu *.pdf.

Pod identifikačním listem se stejně jako v databázi KRC nacházel text revidovaného, případně finalizovaného dokumentu.

Identifikační list revidovaného překladu vyplňoval revizor.

I dokumenty v databázi revidovaných překladů bylo možné třídit podle různých hledisek – podle celexového čísla nebo druhu dokumentu, data zpracování, data poslední editace, gestora, revizora, případně i podle čísla a data vydání příslušného Úředního věstníku.

Databáze pracovních překladů (3)

Do databáze pracovních překladů byly zařazovány v prvním období existence KRC překlady pořízené dříve jednotlivými resorty, později pak překlady dodané překladatelskými agenturami. Tato databáze sloužila jako zdroj překladů pro revize, ve výjimečných případech i jako zdroj terminologie. Vzhledem k tomu, že dokumenty v databázi pracovních překladů neprošly revizí ani hlavním schvalovacím procesem, byla důvěryhodnost použité terminologie ve srovnání s překlady revidovanými, schválenými, či dokonce finalizovanými značně omezená..

Identifikační list překladu byl velmi podobný jako v již popsaných databázích, rozšířeny byly pouze údaje o gestorovi (přesná adresa a telefonní číslo koordinátora). Databáze neumožňovala fulltextové vyhledávání.

Databáze pracovních překladů sice byla k dispozici na webových stránkách, nicméně pouze v sekci s přístupem omezeným pro orgány státní správy.

⁶¹Pole poznámek v této databázi bylo do značné míry shodné s poznámkami v identifikačním listu v databázi KRC. Jelikož však byl po finalizaci identifikační list uzamčen, nebylo možné do něj nic zapisovat, tudíž ani aktualizovat odkazy.

Databáze přístupové smlouvy

Tato databáze byla vytvořena v květnu 2003 poté, co bylo finalizováno české znění přístupové smlouvy. Obsahuje anglické a české znění celé přístupové smlouvy, tj. veškerého primárního práva, příloh, technických adaptací a dodatkových protokolů. Databáze sloužila především pro vyhledávání v primárním právu a technických adaptacích a byla z hlediska závaznosti nadřazená ostatním databázím, tj. v případě rozporu mezi zněním obsaženým v přístupové smlouvě a v revidovaném překladu sekundárního předpisu bylo nutné znění sekundárního předpisu přizpůsobit.

České znění přístupové smlouvy bylo veřejně přístupné na webových stránkách Úřadu vlády (<http://isap.vlada.cz>).

Databáze chemických termínů

Tato databáze patří k nejmladším, byla vytvořena až v polovině roku 2004.⁶² Jde o elektronický terminologický slovník chemický, který sestavil ÚNMZ. Obsahuje téměř 18 000 názvů chemických látek a sloučenin v angličtině a v češtině.

Závazné termíny STH

Velmi podobný databázi závazných termínů byl technický terminologický slovník legislativy ES, který na základě překladu technických předpisů vypracovalo Středisko technické harmonizace a v listopadu 2002 jej Úřadu vlády poskytl ÚNMZ. Slovník obsahoval 14 380 technických termínů v anglické, české, francouzské a německé verzi, u nichž bylo uvedeno i celexové číslo zdrojového dokumentu. Všechny termíny databáze STH byly zařazeny do kategorie pomocných termínů.

Databáze kombinované nomenklatury (KN)

Obsahovala kompletní přílohu nařízení Komise (ES) č. 1789/2003 ze dne 11. září 2003, kterým se mění příloha I nařízení Rady (EHS) č. 2658/87 o celní a statistické nomenklatuře a o společném celním sazebníku. Databáze obsahuje čísla jednotlivých položek celního sazebníku a jejich názvy v češtině tak, jak byly zrevidovány a finalizovány pro vydání výše uvedeného nařízení v Úředním věstníku. Vyhledávat lze v rámci jednotlivých kapitol. Databáze byla využívána především při revizi překladu mezinárodních smluv (tj. smluv

⁶²Chemická terminologie byla jinak rozsáhlou součástí databáze závazných termínů.

uzavřených s nečlenskými státy EU), jejichž součástí jsou obsáhlé přílohy se seznamy výrobků a kódy KN.

Databáze pracovních překladů SR

Na základě dohody o spolupráci při překladu evropských právních předpisů, uzavřené v roce 1999, si Česká a Slovenská republika vzájemně poskytovaly pořízené pracovní překlady. Slovenské pracovní překlady byly soustředěny ve zvláštní databázi a revizoři KRC v nich mohli hledat „inspiraci“ při řešení překladatelských problémů. S rostoucím počtem revidovaných a finalizovaných překladů v jazycích kandidátských zemí (tj. i ve slovenštině) v databázi CCVista však význam této databáze klesal.

Pokyny pro překlad právních předpisů pro překlad (3C)

Pracovníci KRC měli překladatelský manuál k dispozici jednak v tištěné podobě, a jednak v elektronické databázi, která umožňovala fulltextové vyhledávání.

Databáze žádostí o překlady (3B a 3D)

V těchto databázích se evidovaly žádosti o překlady dokumentů zaslané překladatelským agenturám. Databáze 3B obsahovala dokumenty týkající se spolupráce KRC s překladatelskou agenturou Polytechna Consulting, a.s., databáze 3D obsahovala žádosti pro agenturu Presto. Jednotlivé formuláře obsahovaly název a číslo dokumentu určeného k překladu, označení gestora, koordinátora a telefonní spojení na něj, směr překladu,⁶³ rozsah překladu, požadavek na vytvoření překladatelské paměti, termín odevzdání a předpokládanou cenu.

Tato databáze byla důležitá z hlediska řízení a koordinace zadávání dokumentů agenturám k překladu a pro následné schvalování dodaných překladů v KRC.

Databáze Directory TAIEX (1)

Tato databáze obsahovala seznam platných předpisů v členění do kapitol tak, jak jej vypracovával a aktualizoval TAIEX ve spolupráci s právní službou Komise a OPOCE.

⁶³V těchto žádostech se ve většině případů evropských právních předpisů uváděly minimálně dva, nejčastěji však tři zdrojové jazyky. KRC však zadával i překlady některých českých právních předpisů nejčastěji do angličtiny pro účely aproximace práva. Objem překladů do angličtiny však byl zanedbatelný.

Sloužila především k ověřování toho, zda je příslušný dokument určen k překladu, respektive k revizi, a zda je na seznamu priorit.

Databáze došlé pošty

V této databázi se shromažďovaly schvalovací formuláře resortních koordinátorů, tj. dokumenty, jejichž podpisem koordinátoři potvrdili překlad z hlediska správnosti odborné resortní terminologie a na základě nichž byl předpis v databázi KRC označen za schválený.

Sběrná databáze

Sběrná databáze představovala interní diskusní fórum pro revizory KRC, kteří touto cestou mohli požádat kolegy o radu při řešení určitého překladatelského problému, vyjádřit se k terminologickým problémům, upozornit na zjištěné nedostatky v překladech atd. Databáze sloužila též jako velmi významný nástroj vertikální komunikace na oddělení, tj. k přidělování úkolů nebo ke zveřejňování zápisů z porad.

Její součástí byla také i velmi cenná malá databáze nazvaná *Cherchez la femme*, která obsahovala seznam všech žen, které v historii ES/EU zasedaly v Komisi i v Radě, což byly s ohledem na nutnost rozlišovat u funkce osoby podepsané po příslušném aktem, zda jde o člena či členku Komise, respektive předsedu či předsedkyni Rady, informace nanejvýš užitečné.

Při terminologických problémech řešených prostřednictvím sběrné databáze bylo nutné na základě zásad dohodnutých na poradě uvádět kontext daného termínu, jeho ekvivalenty v angličtině, francouzštině a němčině, případně dalších jazyků, případný výskyt termínu v ASPI, varianty v revidovaných překladech či v databázi závazných termínů a navrhované vlastní překladatelské řešení (143). Ostatní kolegové pak měli za úkol se k danému termínu vyjádřit, pokud se týkala jejich specializace či pokud se daný terminologický problém již vyskytl v jimi revidovaných dokumentech. Jelikož v době překladu sekundární legislativy všichni revizoři příspěvky ve sběrné databázi pravidelně sledovali a k překládaným problémům se aktivně vyjadřovali (někdy až deset příspěvků denně a až deset reakcí na jeden příspěvek), byla spousta terminologických problémů vyřešena touto cestou, bez svolávání porad a bez plýtvání časem těch revizorů, kteří k danému problému neměli co říci.

Sběrná databáze rovněž účinně posloužila při kompletaci rozsáhlých dokumentů, jakými byly akt o přistoupení a celní sazebník. Jednotlivé části aktu o přistoupení, respektive jednotlivé kapitoly celního sazebníku, byly rozděleny mezi revizory, případně mezi skupiny

revizorů, kteří poté umisťovali revidované verze zpět na příslušnou úroveň, čímž se zpřehlednily informace o stavu revizních prací na těchto dokumentech a zjednodušila závěrečná kompletace obou dokumentů (59).

Význam sběrné databáze byl obrovský jak z hlediska překladatelského a revizního jako místa hledání a sjednocování překladatelských řešení a diskuze nad nimi, tak z hlediska manažerského jako místa vertikální i horizontální komunikace a koordinace činností v rámci KRC.

Ostatní databáze využívané při činnosti KRC

Vedle všech výše uvedených databází, na jejichž tvorbě se KRC aktivně podílelo, využívali revizoři při své práci i další databáze spravované odborem kompatibility, a to především různé databáze českých právních předpisů. Jako zdroj odborné terminologie i jako pomůcka k zajištění terminologického i právního souladu překladu s českými právními předpisy měli pracovníci KRC k dispozici tyto databáze:

- ASPI – kompletní databázi českých právních předpisů,
- předpisy Sbírky zákonů,
- aktualizovaná znění českých předpisů,
- judikaturu,
- předpisy Sbírky mezinárodních smluv,
- věstníky a zpravodaje,
- celní sazebník 1997 – 2004.

Z hlediska řízení a koordinace překladatelského procesu byla pro pracovníky KRC důležitá též databáze 1A, ve které si mohli ověřit správnost přidělené gesce ke konkrétnímu předpisu, a také seznam gestorů a jejich koordinátorů, včetně adres a telefonního spojení.

Pro ověřování terminologie s pomocí cizích jazyků využívali revizoři v KRC dále tyto zpravidla veřejně přístupné databáze a elektronické slovníky:

- Celex (<http://www.europa.eu.int/celex>) – do konce roku 2005 nejrozsáhlejší a nejúplnější databázi evropských právních předpisů (placenu);
- Eur-Lex (<http://www.europa.eu.int/eur-lex>) – veřejně přístupnou databázi evropských právních předpisů, jejíž nová verze se stala hlavní databází evropského práva po 1. květnu 2004;
- Eurodicatom (<http://europa.eu.int/eurodicatom>) – elektronický slovník spravovaný překladatelskou službou Komise, založený na bázi technologie TRADOS –

Multiterm obsahující termíny v jedenácti úředních jazycích EU včetně definic;

- slovník TIS (<http://tis.consilium.eu.int>) – elektronický slovník spravovaný překladatelskou službou Rady;
- CCVista (<http://ccvista.cadmos.carlbro.be>, od května 2003 <http://ccvista.taie.x.be>) – databázi revidovaných a finalizovaných překladů *acquis* v jazycích kandidátských zemí (podrobněji viz kapitola 2.5.6.2).

Je nad veškerou pochybnost, že bez takto rozsáhlého použití informačních technologií by překlad 80 000 stran právních předpisů ES/EU nebyl v požadované době a požadované kvalitě možný.⁶⁴ Informační technologie a vhodně vytvořené elektronické databáze výrazným způsobem usnadnily práci všech a aktérů podílejících se na překladu *acquis* a umožnily dosáhnout lepší koordinace a vyššího stupně efektivity celého procesu, jakož i mimořádně vysokého stupně jednotnosti formulací a terminologické konsistence v překladu.

2.5.1.7 Postavení KRC v silovém poli

KRC představovalo v silovém poli překladu evropské legislativy hlavní mocenské centrum v České republice. Disponovalo všemi formami kapitálu – ekonomickým (prostředky vyčleněnými ze státního rozpočtu, zprostředkovaně pak i z programu PHARE na překlady a revize překladů), kulturním (odbornými znalostmi svých zaměstnanců), sociálním (vazbami na odborníky v oblasti práva i v jednotlivých specializovaných oborech) a především symbolickým (autoritou, kterou mu pro překlad *acquis* do češtiny svěřila vláda). Právě v případě KRC vytvářela koncentrace jednotlivých forem kapitálu tzv. metakapitál, pomocí něhož KRC vládlo v silovém poli na území České republiky⁶⁵ a bylo hlavním aktérem určujícím pravidla fungování celého pole.

Pravomoci a autoritu v oblasti překladu *acquis* do češtiny získalo KRC na základě usnesení vlády č. 648 z roku 1998, které učinilo KRC odpovědným za průběh i výsledky celého procesu. KRC bylo primárně odpovědné vládě České republiky, které pravidelně překládalo zprávy o své činnosti a o postupu prací na přípravě oficiálního českého znění evropských právních předpisů. Určitou formu odpovědnosti však mělo i vůči evropským orgánům, a to za správnost a přesnost revidovaných překladů a za jejich včasné dodání k finalizaci a k tisku. Vzhledem ke zveřejňování revidovaných překladů mělo také

⁶⁴Navzdory tomuto klíčovému významu, který informační technologie pro celý proces překladu měly, neměli ještě v lednu 2001 někteří pracovníci KRC k dispozici počítač a emailovou schránku (45).

⁶⁵Větší množství symbolického kapitálu už koncentrovaly pouze evropské orgány, které představovaly hlavní mocenské centrum na úrovni evropské.

odpovědnost za správnost a přesnost zveřejněných překladů vůči jejich uživatelům z řad české laické i odborné veřejnosti.

Odpovědnost za kvalitu revidovaných překladů nesli jednotliví revizoři v rámci KRC a ústředních orgánů státní správy používajících ISAP individuálně (i když i tato odpovědnost byla do značné míry provázaná - viz kapitola 2.5.1.4), navenek pak odpovídalo KRC jako celek. V konečné fázi však odpovědnost za oficiální znění právních předpisů ES/EU v češtině KRC neneslo – aktem autentifikace tuto odpovědnost převzaly evropské orgány, které na oficiální české znění *acquis* uplatňují autorské právo.

Zájmy KRC vyplývaly z jeho odpovědnosti za překlad *acquis* jako celek. Jeho hlavní snahou bylo, aby české znění evropských právních předpisů přesně převádělo právní význam obsažený v ostatních jazykových verzích a zároveň tvořilo ucelený, vnitřně soudržný a ve vztahu k českému právu do určité míry autonomní systém. Prvořadá byla pro KRC nikoliv návaznost na český právní řád, ale soudržnost systému evropských právních předpisů v českém znění. Tento přístup byl hlavní příčinou konfliktů s gestory, kteří v první řadě prosazovali v rámci harmonizačního úsilí návaznost na české právo.

Na základě kapitálu, kterým disponovalo, KRC uplatňovalo vliv na celé silové pole i na jednotlivé aktéry a jejich činnost. Stanovovalo závazná pravidla pro překlad, tj. překladatelskou normu, kterou museli všichni ostatní aktéři respektovat. Rozhodovalo o tom, zda je agenturní překlad přijatelný a zda má být proplacen. Na úrovni České republiky mělo poslední slovo, pokud jde o znění jednotlivých předpisů, volně zasahovalo do pracovních překladů dodaných agenturami a rozhodovalo o přijetí či nepřijetí připomínek jednotlivých resortů k revidovanému znění, tudíž mělo velký vliv i na výslednou podobu překladu. Mezi revidovaným překladem a vydaným oficiálním zněním se nacházel pouze jeden (i když významný) kontrolní mezistupeň – finalizace v evropských orgánech.

Konflikty mezi KRC a ostatními aktéry se obvykle řešily buď dohodou, nebo KRC uplatnilo svůj mocenský vliv. S překladatelskými agenturami docházelo ke konfliktům v souvislosti s přijatelností odevzdávaných překladů – v těchto případech uplatňovalo KRC svou moc. Ve vztahu k ostatním ústředním orgánům státní správy a ÚNMZ vznikaly konflikty v souvislosti s používáním odborné terminologie, zněním jednotlivých formulací neterminologické povahy a dodržováním lhůt. Terminologické konflikty se v etapě vytváření a zavádění odborné terminologie obvykle řešily dohodou, v pozdější etapě, kdy už byla terminologie zavedena, uplatňovalo KRC svůj mocenský vliv vyplývající z odpovědnosti za český překlad *acquis* jako celek. V případě neterminologických sporů rovněž rozhodovalo KRC z titulu svého mocenského postavení. U konfliktů týkajících se dodržování lhůt se KRC

taktéž snažilo na základě své autority přimět ostatní aktéry k plnění povinností ve stanoveném čase, a pokud se aktér včas nevyjádřil, uplatňovalo KRC právo považovat překlad za schválený bez připomínek.

KRC rovněž vstupovalo do konfliktů s aktéry na evropské úrovni (TAIEX, OPOCE, právními službami Rady a Komise), kteří disponovali značným symbolickým kapitálem, a tedy i vlivem na celé silové pole. Vůči těmto aktérům bylo KRC ve většině případů v podřízené pozici, takže při výběru dokumentů k překladu, při organizaci a provádění překladatelské a revizní činnosti i při volbě konkrétních překladatelských řešení plnilo jejich instrukce a požadavky. Největší konflikty nicméně vznikaly v souvislosti se lhůtami pro předávání revidovaných překladů k finalizaci. Zatímco evropští aktéři vedle požadavku na kvalitu odevzdávaných překladů zdůrazňovali minimálně stejně silně i časový aspekt (tj. plnění stanovených lhůt), KRC přikládalo hlavní důraz kvalitě překladů i za cenu toho, že se jejich odeslání mírně opozdí. V tomto ohledu si KRC dokázalo prosadit svou – evropské orgány stanovené lhůty opakovaně prodlužovaly (samozřejmě i pod tlakem dalších kandidátských zemí) a počet českých dokumentů odeslaných z časových důvodů bez revize byl velmi nízký.

2.5.2 Překladatelské agentury

Z překladatelských agentur se na překladu evropských právních předpisů nejvíce podílely dvě, Polytechna Consulting, a.s., a Milan Havlín – Presto (později Presto – Překladatelské centrum, s.r.o). Jelikož překlad evropské legislativy představoval zakázku, u níž výše peněžních závazků bez DPH přesahovala 5 milionů Kč, musela být podle zákona⁶⁶ vypsána na její plnění obchodní veřejná soutěž (135). Na dodávky překladů byla vypsána dvě výběrová řízení: první vypsala v roce 1999 na základě programu PHARE Evropská Komise (respektive její delegace v České republice),⁶⁷ v roce 2000 pak vypsala obchodní veřejnou soutěž Úřad vlády. V souladu se zákonem 199/1994 Sb. pak byla zakázka zadaná vítězi soutěže z roku 2000 navýšena a v roce 2002 proběhlo další výběrové řízení formou oslovení pěti zájemců (45).

Agentury musely plnit povinnosti vymezené v zadávacích podmínkách veřejné soutěže. Podle těchto podmínek povinnostmi agentury bylo:

- zajistit překlad právních předpisů ES/EU dle požadavků KRC při dodržování

⁶⁶ Zákon č. 199/1994 Sb., o zadávání veřejných zakázek, ve znění pozdějších předpisů.

⁶⁷ V předchozích letech byla vypsána již jedna veřejná soutěž v rámci projektu PHARE č. 9405-01-01-05 na provádění pracovních překladů, sloužících k účelům aproximace práva.

klíčových pojmů (pokynů, instrukcí a slovníků dodaných KRC) a závazných termínů schválených příslušným ústředním orgánem státní správy, přičemž denní objem překladů měl činit 175 stran; překlady byly požadovány ve formátu Word 8.0 na disketě a vytištěné, přičemž musely plně odpovídat formální úpravě požadované zadavatelem;

- vytvářet seznamy závazných termínů ke každému překládanému dokumentu, které si musely nechat potvrdit příslušným resortem;
- na základě požadavků KRC vytvářet „translation memory“ k jednotlivým překládaným dokumentům⁶⁸;
- zajistit, aby každý překlad byl v rámci agentury zkontrolován osobou odlišnou od té, která dokument překládala, přičemž cena této kontroly musela být zahrnuta již v ceně za překlad;
- opravit překlad, který byl shledán nevyhovujícím, protože jazyk překladu neměl úroveň odborné spisovné češtiny nebo protože nebyly respektovány závazné termíny nebo klíčové pojmy a další požadavky a pokyny KRC (včetně formálních);
- poskytovat KRC další terminologické glosáře vznikající při překladech;
- spolupracovat při pořizování překladů s KRC a s ústředními orgány státní správy (135).

2.5.2.1 *Polytechna*

V roce 1999 zvítězila ve výběrovém řízení agentura Polytechna Consulting, a.s., a od srpna 1999 do konce roku 2000 dodala překlady cca 32 000 stran Úředního věstníku (cca 42 000 normostran překladu). Kontrakt s Polytechnou vypršel na konci roku 2000. KRC však nebylo s dodávanými překlady příliš spokojeno – důvodem byly jednak problémy s plynulostí dodávek překladů (podstatnou část dokumentů dodala agentura až v závěru zakázky⁶⁹ (45)). Dokladem o výhradách ke kvalitě překladů jsou i poznámky revizorů k některým dodaným překladům. Jeden z revizorů například vytýká překladu nařízení

⁶⁸ Tento bod nebyl v praxi realizován. Přestože program TRADOS poskytl Koordinačnímu a reviznímu centru TAIEX a zajistil i školení revizorů, nakonec se tento ani jiný překladatelský software podobného typu při revizích v KRC nepoužíval. Přispěla k tomu i skutečnost, že ještě začátkem roku 2001 nebylo KRC z hlediska informačních technologií plně vybaveno a výkonnostní parametry některých z používaných počítačů instalaci a provoz takového softwaru neumožňovaly (45). I evropské orgány nakonec upustily od požadavku předávání překladatelských pamětí z předpisů sekundární legislativy, vyžádaly si pouze překladatelskou paměť z dokumentů primárního práva (165).

⁶⁹ Částečně však za zpoždění mohlo i zdlouhavé schvalování termínů resorty, v čemž se situace zlepšila až v roce 2000 (133).

č. 1534/91/EHS, který už byl dříve jednou agentuře vrácen k přepracování, tyto zásadní nedostatky:

1) *Neúplnost odevzdaného českého textu*

a) *K překladu nebyl přiložen žádný seznam závazných termínů.*

b) *V článku 8 v úvodním odstavci nebyla vůbec přeložena slova „en fonction de l'expérience acquise“ (angl. „in the light of experience“).*

2) *Nedodržování závazných termínů podle databáze ISAP*

To se týká mnohokrát opakovaného soutěžněprávního termínu „pratiques concertées“ (angl. „concerted practices“), který figuruje i přímo v názvu předpisu.

3) *Naprostá pojmová zmatenost*

a) *Výraz „domaine des assurances“ (angl. „insurance sector“) je střídavě překládán jako „oblast pojišťovnictví“ a „oblast pojišťování“. Taková terminologická pluralita je podle manuálu nepřijatelná.*

b) *Ve třetím odstavci odůvodnění se nepíše o žádné „pojistné ekonomice“.*

4) *Slabá češtinářská úroveň*

Ve slově „výjimka“ se má psát první, tj. tvrdé, „y“ dlouhé, a naopak druhé, tj. měkké, „i“ krátké.

5) *Nedodržení řádného postupu podle smlouvy (vypuštění některých kroků)*

Sem patří vypracování seznamu závazných termínů, jeho předložení (spolu s překladem) rezortní koordinátorce ke schválení, a v neposlední řadě i výstupní kontrola (48).

Jelikož překlady pořízené agenturou Polytechna byly financovány z prostředků programu PHARE 9703-01-01-04, schvalovala výběr této agentury schválení ze strany delegace Evropské komise v ČR a smlouvu s vybranou agenturou uzavřelo Centrum pro zahraniční pomoc, které spadalo pod ministerstvo financí a prostřednictvím kterého se uskutečňoval převod finančních prostředků z EU do ČR. Platby agentuře se uskutečňovaly v eurech.

2.5.2.2 Presto

Ve veřejné soutěži vypsané v roce 2000 zvítězila agentura Milan Havlín - Presto. Ta potom s Úřadem vlády spolupracovala na překladech sekundární legislativy až do vstupu České republiky do EU⁷⁰ a dodala překlady zhruba 77 000 stran Úředního věstníku (cca 100 000 normostran).

⁷⁰ Agentura rovněž v roce 2005 zvítězila ve výběrovém řízení na překlady vybraných rozsudků Soudního dvora.

Na překladech evropských předpisů pracovalo pro tuto agenturu více než 50 překladatelů (v prvních fázích – postupem času se jejich počet ustálil zhruba kolem 20), dále pak v průměru šest korektorů a pět administrativních koordinátorů (32).

Překladatelé byli oborově specializováni a překlad prováděli na základě anglické, francouzské, případně německé verze předpisu, podle pokynů stanovených v zadávacím formuláři dodaném z KRC. V případě nesouladu jazykových verzí bylo pro agenturu rozhodující znění anglické (135) (zatímco pro KRC byly všechny verze rovnocenné). K povinnostem překladatelů patřilo podle zadávacích podmínek dokument nejen přeložit, ale také k němu vytvořit seznam závazných termínů, tj. seznam odborných termínů v angličtině, němčině a francouzštině a jejich navrhovaný český překlad.⁷¹ Český ekvivalent museli překladatelé konzultovat s gestorem předpisu (koordinátorem, případně dalšími odborníky příslušné instituce), který jejich použití oficiálně schvaloval. Spolu s přeloženým předpisem tedy překladatelé odevzdávali i koordinátorem potvrzený seznam závazných termínů, bez něhož by byl překlad považován za neúplný.⁷² Překladatelé tak současně hráli úlohu tvůrců nebo spolutvůrců terminologie a terminologických databází.

Ke své práci měli překladatelé k dispozici Pokyny pro překlad právních předpisů ES vypracované v KRC, dále prostřednictvím systému ISAP přístup do databází závazných termínů a revidovaných překladů a také kontakt na koordinátory jednotlivých resortů a na revizory v KRC. Vedle toho mohli využívat též databáze závazných termínů a názvů předpisů, které byly vytvářeny v rámci agentury, v neposlední řadě měli prostřednictvím internetu přístup k databázím evropských právních předpisů (Eur-Lex, Celex, CCVista) (32, 45).

Práce překladatelů procházela v Prestu korekturou a hodnocením, na základě kterého zároveň probíhala selekce překladatelů pro další spolupráci. Agentura zaměstnávala korektory, kteří kromě kontrol překladu a jazykových korektur prováděli hodnocení překladů. Klasifikovali překlady z hlediska věcné, stylistické a gramatické správnosti známkami od 1 (nejlepší) do 4. Pokud měl překlad horší známku než 1 a lepší než 4, vypracovávali korektoři posudek. Tento posudek neměl stanovenou pevnou strukturu, pouze shrnoval základní nedostatky překladu a doporučení pro další postup. Výsledek lepší než 4 ještě

⁷¹ Seznam závazných termínů je seznam překladů těch výrazů v každém překladu, které jsou důležité pro jeho pochopení. Mezi závazné termíny patří zejména takové, které byly již dříve publikovány v právním předpisu nebo technické normě, a vzhledem k účelu jejich použití je nutno zachovat jejich překlad ve stejném znění (135).

⁷² Praxe vytváření závazných termínů k jednotlivým předpisům překladatelem se udržela po celou dobu spolupráce mezi Úřadem vlády a agenturou. Postupně se však význam termínů dodávaných agenturou ke konkrétnímu předpisu snižoval, protože bylo nutné brát ohled na udržení konsistence se stále větším množstvím termínů již použitých v jiných dokumentech.

neznamenal pro překladatele žádnou sankci. Teprve v případě celkové známky 4 byly poznámky korektora zaneseny v režimu změn přímo do dokumentu na prvních několika stranách a dokument byl vrácen překladateli k dopracování. Jakmile korektor překlad přijal, převzal odpovědnost za jeho kvalitu na sebe (32).

Na základě známek od korektorů probíhalo potom v agentuře hodnocení překladatelů a výběr pro další spolupráci. Výhodou tohoto systému bylo, že se na hodnocení konkrétního překladatele podílel větší počet korektorů, čímž se subjektivita hodnocení částečně eliminovala. Nevýhodou bylo, že i přesto bylo hodnocení spíše subjektivní, protože neexistovaly konkrétní instrukce pro klasifikaci jednotlivých nedostatků, takže jejich posouzení záviselo vždy na subjektivních měřítkách konkrétního korektora.

Korektoři v Prestu prováděli kontrolu správnosti překladů a jazykovou korekturu. Kontrolovali úplnost překladu, významovou správnost, dodržování Pokynů, používání závazných termínů, terminologickou konsistenci, návaznost na další předpisy a jednoznačnost a srozumitelnost vyjádření. Poslední fází kontroly byla technická korektura zaměřená na dodržení předepsané grafické úpravy (šablon, tabulek, zalomení textu atd.). Kromě kontroly, korektur a hodnocení překladů měli korektoři též za úkol provádět opravy překladů, které byly vráceny z KRC. Žádnými sankcemi však korektoři za vrácený překlad postihováni nebyli.

Důležité je také zmínit finanční aspekt, který je pro soukromé subjekty v procesu překladu hlavním motivačním prvkem. Překladatelé byli placeni podle počtu přeložených normostran a ceny se mírně lišily v závislosti na obtížnosti textu. Polovinu smluvní částky obdrželi překladatelé po odevzdání překladu, zbytek až poté, co byl překlad schválen v KRC. Pokud byl překlad z KRC vrácen, snížila se úhrada překladateli v závislosti na počtu a druhu chyb. Překladatelé byli tímto systémem tedy motivováni k tomu, aby odevzdávali překlady co nejkvalitnější, protože jinak se vystavovali riziku snížení úhrady, případně i rozvázání spolupráce.

Korektoři byli v rámci motivace k co nejvyšším výkonům rovněž odměňováni podle počtu zkontrolovaných normostran. Jelikož však byla rychlost jejich práce do značené míry podmíněna kvalitou kontrolovaných překladů, mohli svou práci urychlit, a dosáhnout tak vyšších výdělků tím, že si ke kontrole vybírali předpisy od překladatelů, o nichž na základě svých zkušeností věděli, že standardně dodávají kvalitní překlady. Tuto praxi však částečně omezovali administrativní koordinátoři v agentuře, protože v rámci snah o úspory nákladů a maximalizaci zisku odesílali překlady od „osvědčených“ překladatelů do KRC

bez korektur.⁷³ Pokud korektor ohodnotil překlad známkou 4, byl placen podle času, který strávil opravou několika úvodních stránek dokumentu před vrácením překladateli.

Korektoři na rozdíl od překladatelů pracovali přímo v prostorách agentury, takže nemuseli nést náklady spojené s pořizováním informačních technologií nebo s internetovým připojením.⁷⁴ Mezi pomůcky, které měli korektoři k dispozici, patřila vedle Pokynů a závazných termínů KRC dále interní databáze závazných termínů, kterou sami vytvářeli, a také databáze originálních i českých názvů již přeložených předpisů. Přímo z kanceláří měli korektoři též prostřednictvím jednoho počítače přístup do databáze revidovaných překladů v systému ISAP (32).

Hlavní nedostatky v překladech dodaných agenturou Presto shrnuli revizoři KRC v červenci 2001, tj. zhruba po roční spolupráci s touto agenturou, takto:

- překlady často vycházejí z anglické verze, bez přihlížení k verzím ostatním, občas je dokonce odevzdán překlad se sdělením od překladatele, že v určité pasáži nelze z anglického znění poznat, oč se v překládaném textu jedná (např. u rozhodnutí s celerovým číslem 31999D0283(01)), přestože z dalších dvou jazykových verzí je možné smysl snadno pochopit a přeložit;
- nedodržení manuálem sjednocených formulací v poznámkách pod čarou (ačkoli právě ty jsou relativně vysoce formalizované);
- v šablonách obsažený zvláštní styl pro číslované body odůvodnění bývá v překladech často nahrazován manuálním číslováním;
- při překladu novel sice překladatelé vycházejí z původních předpisů, avšak ne vždy se tak děje u předpisů prováděcích;
- překlad používá budoucí čas tam, kde je v anglické verzi „shall“;
- překladatelé jsou často nedůslední, pokud jde o překlad cizího odborného termínu v rámci jednoho předpisu a používají pro tentýž pojem několik různých českých ekvivalentů (40).

Celkově však kvalita dodávaných překladů nebyla podle revizorů špatná a výše uvedené chyby se vyskytovaly spíše v jednotlivých překladech než obecně.

⁷³ I v těchto případech se však občas stalo, že byl překlad z KRC vrácen. V takové situaci však nenesl odpovědnost za kvalitu překladu žádný z korektorů, takže nebylo možné některému z nich vrácený dokument direktivně přidělit k opravě. Korektor tím získal pro jednání se zaměstnavatelem o způsobu odměny za tuto práci určitou výhodu.

⁷⁴ V této souvislosti je však nutné zmínit, že v srpnu 2002 způsobila agentuře, a potažmo i jejím korektorům značné problémy povodeň, neboť sklepní prostory domu v Revoluční ulici v Praze, v němž měla agentura kanceláře, byly zaplaveny. Následkem toho byly v domě přerušeny dodávky elektrického proudu a trvalo zhruba 2,5 měsíce, než se obnovil normální provoz v náhradních prostorách (32).

Za celou dobu spolupráce s agenturami KRC reklamovalo méně než 5 % překladů. Sankci spočívající v nezaplacení dodaného překladu z důvodu jeho nízké kvality nikdy neuplatnilo (45).

2.5.2.3 Postavení agentur v silovém poli

Pozice překladatelských agentur v silovém poli překladu evropské legislativy je poměrně slabá. Velkou moc nad nimi totiž má zadavatel zakázky, v tomto případě Úřad vlády, jenž svěřil pravomoci vyplývající z této funkce KRC.

Agentury disponují především sociálním kapitálem, tj. kontakty na osoby s příslušnými znalostmi a překladatelskými dovednostmi, a pouze malým symbolickým kapitálem (pověst firmy). Překladatelská agentura je soukromým podnikatelským subjektem, takže jejím hlavním cílem je maximalizace zisku, tedy maximální akumulace ekonomického (materiálního) kapitálu. Překlad evropských právních předpisů je z hlediska podnikatelského velice lukrativní, zejména proto, že jde o zakázku obrovského rozsahu a zákazníkem je státní instituce, tudíž riziko případného nezaplacení pohledávky je velmi nízké. Vedle ekonomického kapitálu získává agentura účastí na takovémto projektu také cenný sociální (kontakty) a symbolický kapitál (prestiž).⁷⁵

V silovém poli je však agentura aktérem, který nemá téměř žádné pravomoci. Nepodílí se na tvorbě pravidel pole, naopak je musí přijmout a plnit instrukce jiných aktérů, jinak by nezískala ekonomický kapitál, případně by byla z pole vyloučena (odstoupením zadavatele od smlouvy). Již pro samotný vstup do silového pole musela agentura splnit řadu povinností stanovených v zadávací dokumentaci obchodní veřejné soutěže. Agentura musela zejména mít:

- odpovídající technické a materiální vybavení pro provádění překladů na úrovni odpovídající aktuálnímu stavu techniky v překladatelské oblasti (tj. odpovídající kancelářskou techniku, počítače a příslušný software, včetně specializovaného softwaru pro vytváření slovníků a překladatelských pamětí, přístup k internetu),
- dostatečný počet překladatelů (s minimálně pětiletou překladatelskou zkušeností),
- zkušenosti s překlady právních předpisů,
- kancelář v Praze odpovědnou za celkovou interní koordinaci a administrativu při překládání v rámci agentury,

⁷⁵ Jak Polytechna, tak Presto se o účasti na překladu evropské legislativy a spolupráci s Úřadem vlády zmiňují na svých internetových stránkách (57, 67). Takováto reklama plynoucí ze získaného sociálního kapitálu zvyšuje prestiž překladatelské agentury pro další potenciální zákazníky.

- vedoucího týmu odpovědného za koordinaci překladů právních aktů ES a za provádění výstupní kontroly (135).⁷⁶

O tom, zda agentura zadané podmínky splnila, a o vítězi veřejné soutěže rozhodovala na základě předložených nabídek zvláštní hodnotící komise sestavená ze zástupců KRC, resortních koordinátorů a Úřadu vlády. Tato komise tedy určovala, která z překladatelských agentur do silového pole překladu evropské legislativy vstoupí. Další pravomoci zadavatele delegoval Úřad vlády na KRC: KRC zadávalo jednotlivé předpisy k překladu, hodnotilo, zda jsou překlady dodané agenturou ve stanovené kvalitě, a zda je tedy možné je agentuře proplatit (tj. rozhodovalo, zda agentura plní stanovené povinnosti). Hlavním zájmem agentury tudíž bylo dodávat včas překlady v kvalitě pro KRC přijatelné a spolu se všemi povinnými náležitostmi (seznamem závazných termínů, v příslušném formátu atd.). Vedle KRC se musela agentura (a její překladatelé) podřídit i dalším aktérům silového pole, především v otázkách odborné terminologie musela respektovat názory odborníků příslušných ministerstev a dalších ústředních orgánů státní správy.

Konflikty mezi agenturou a dalšími aktéry vznikaly převážně v situacích, kdy KRC agentuře vrátil k přepracování překlad, který podle názoru KRC nesplňoval stanovené podmínky (těchto případů však bylo velmi málo). Důvody k vrácení překladu mohly být zejména následující:

- neúplnost překladu;
- nerespektování závazných termínů nebo klíčových pojmů v překladu;
- nedodržení formulací stanovených v Pokynech;
- nekonsistence v používání terminologie;
- formální nedostatky (nepoužití předepsané šablony a odpovídajících stylů, nedodání seznamu závazných termínů atd.);
- nepřesné citace jiných předpisů, jejichž české znění již bylo k dispozici v přístupných databázích (CCVista, ISAP);
- gramatické chyby, nerespektování stylu odborné spisovné češtiny (45, 59, 135).

Mocenská převaha KRC nad agenturou však nutila agenturu požadavkům KRC vyhovět.

⁷⁶ V praxi dokládala agentura splnění těchto předpokladů v technické nabídce, která se skládala ze čtyř částí: prohlášení o souhlasu s podmínkami uvedenými zadání veřejné zakázky, popisu organizačního zajištění projektu, co se týče množství i kvality, charakteristiky agentury a jejich zkušeností s podobnými zakázkami, souhrnného seznamu překladatelů, konzultantů a administrativních pracovníků agentury, kteří by měli být do projektu zapojeni, a jejich strukturovaných životopisů podle zadaného vzoru. V samostatné obálce pak agentura podávala svou nabídkovou cenu.

Vliv agentury, respektive jejích překladatelů, na překlad se lišil případ od případu a celkově ho lze vzhledem k obrovskému množství přeložených stránek změřit jen obtížně. Agentura stála v počáteční části překladatelského řetězce, tudíž do jejího překladu zasahovala poté řada dalších aktérů (revizoři v KRC, gestoři, finalizátoři, eventuálně OPOCE). Pokud byly při překladu dodrženy stanovené podmínky a překlad byl schválen k proplacení, docházelo v nich později k některým terminologickým, formulačním nebo stylistickým úpravám, zejména z důvodu návaznosti na jiné evropské, případně české předpisy. Je však také nutné poznamenat, že revizoři v KRC neměli kvůli ostatním povinnostem vždy dostatek času na důkladné posouzení agenturního překladu při jeho schvalování k proplacení, takže byly přijaty i překlady, které pak při revizi vyžadovaly výrazné změny (například pokud novela jiného předpisu dostatečně přesně necitovala české znění původního předpisu). Vliv agentury na výsledný překlad lze ovšem celkově považovat za poměrně významný. Zároveň je nutné si uvědomit, že odpovědnost agentury je v celém systému omezená – končila schválením dodaného překladu v KRC.

Postavení samotného překladatele v silovém poli je velice slabé. Překladatel jako jednatel plní pro agenturu většinu z povinností stanovených KRC. Má pouze kapitál kulturní (know-how), postupně si i v rámci jakéhosi menšího silového „podpole“ tvořeného jím, agenturou, KRC a gestory vytváří určitou pověst, tj. kapitál symbolický. Jeho cílem je rovněž maximalizovat zisk, tedy kapitál materiální, s čímž úzce souvisí i snaha udržovat kapitál symbolický na co nejvyšší úrovni, protože představuje příslib přílivu dalšího materiálního kapitálu v budoucnosti. Uvnitř zmíněného podpole je však překladatel nejslabším aktérem – moc nad ním mají korektoři v agentuře i revizoři v KRC, protože rozhodují o kvalitě jeho práce, a tím i o tom, zda překladatel příslušný kapitál získá, i gestoři z řad jiných státních orgánů, kteří schvalují překladatelem navržené termíny, případně navrhnou termíny jiné, jimiž je překladatel povinen se řídit. Překladatel tedy nemá jinou možnost, než se snažit stanovené podmínky dodržovat tak, aby aktéři, kteří jeho překlady posuzují, neměli důvod je odmítnout. Jelikož spolu s překladem dodával překladatel i seznam závazných termínů (u nichž byl prvním navrhovatelem českého znění), hrál zejména v prvních letech překladu evropské legislativy poměrně významnou úlohu při tvorbě odborné terminologie v jednotlivých oborech.

2.5.3 Ústřední orgány státní správy (gestoři)

2.5.3.1 Schvalování překladů a závazných termínů resorty

Ústřední orgány státní správy pořizovaly od počátku 90. let až do roku 1998 samy nebo prostřednictvím překladatelských agentur překlady právních předpisů ES/EU, a to převážně ad hoc, pro interní potřebu za účelem sblížení českého práva s právem ES/EU (52). Jejich úloha v překladu *acquis* se však změnila v roce 1998 se založením KRC.

Usnesení vlády České republiky č. 645 ze dne 30. září 1998 o zajištění oficiálních překladů právních předpisů Evropských společenství uložilo členům vlády a vedoucím ostatních ústředních orgánů státní správy, kteří se podílejí na sblížení právních předpisů České republiky s právem Evropských společenství:

- zajistit prostřednictvím KRC pořízení oficiálních překladů právních předpisů ES ve věcech jejich působnosti tak, aby oficiální česká znění byla k dispozici státním orgánům i veřejnosti v dostatečném předstihu před přijetím ČR do EU, a to s přednostním zaměřením na překlady právních předpisů ES s přímým účinkem a na nově vydávané předpisy;
- jmenovat na každém ústředním orgánu státní správy resortního koordinátora pro spolupráci při procesu pořizování a revizí překladů (123).

Projekt zajištění oficiálních překladů schválený v rámci uvedeného usnesení dále těmito ústředním orgánům státní správy uložil povinnost předat KRC každý překlad pořízený nebo jinak získaný mimo stanovený systém pořizování oficiálních překladů, aby mohlo KRC tyto pracovní překlady zrevidovat pro účely vytváření oficiálních překladů. Povinnost předat pořízené překlady však byla splněna jen částečně, neboť ještě na konci roku 1999 disponovaly některé resorty přeloženými dokumenty, které nebyly předány KRC k evidenci a k revizi. Totéž se týkalo i předání anglických překladů českých právních předpisů (156).

Povinnost resortů předat KRC všechny překlady právních předpisů ES, které mají k dispozici, a to nejpozději do 1. března 2000, ještě výslovně stanovilo usnesení vlády č. 185 ze dne 16. února 2000. Toto usnesení také upravilo lhůty, během nichž se ústřední orgány musely vyjadřovat k seznamu navrhovaných závazných termínů (do 10 pracovních dní) a k provedení překladu (do 21 kalendářních dní) (125). Usnesení rovněž umožňovalo tzv. schválení mlčky, tj. pokud se příslušný orgán k závazným termínům nebo k překladu ve stanovené lhůtě nevyjádřil, mohlo KRC považovat dokument za schválený. Resorty možnosti schválení mlčky využívaly, často se však stávalo, že své připomínky dodávaly opožděně, což celý systém překladu a revizí zpomalovalo (133). K prodloužení docházelo

zejména v prvních letech systematického překládání, a to především u resortů, které měly na starosti největší množství předpisů.⁷⁷ Jak se však vstup do Unie blížil, zkracoval se i čas, během něhož si KRC, agentury a resort dokumenty vyměňovaly. Zatímco na konci 90. let to bývaly tři až čtyři měsíce, v letech 2003 a 2004 to byly tři až čtyři týdny (29).

O konečném přijetí či nepřijetí připomínek gestora rozhodoval revizor KRC. Připomínky týkající se odborné terminologie revizoři obvykle přijímali, zejména v období, kdy se terminologie teprve utvářela (45). V pozdějším období, kdy již byla základní terminologie vytvořena, ověřovali revizoři KRC zejména to, zda resortem navrhovaný termín není v rozporu s překladem již dříve schváleným a používaným; pokud resort navrhoval překlad odlišný nebo pokud navrhoval úpravu nespádající do oblasti odborné terminologie, KRC tyto změny obvykle nepřijalo (59).

2.5.3.2 Přidělování gesce

Přiřazování předpisů konkrétním ústředním orgánům státní správy (tzv. gestorům) se uskutečňovalo v souladu s Metodickými pokyny pro další zajišťování prací na sbližování právních předpisů ČR s právem ES, které byly schváleny v rámci usnesení vlády č. 432 ze dne 16. července 1997 (121).⁷⁸ Pro každý evropský právní předpis, který přicházel v úvahu pro právní úpravu v České republice, se stanovil jediný gestor. Pokud se zúčastněné resorty nedohodly jinak, byl jím ústřední orgán, v jehož působnosti bylo těžiště otázek, které byly předmětem předpisu, jenž měl být promítnut do českého práva. Další ústřední orgány se mohly gesce účastnit jako spolupracující. Gestor pak odpovídal za organizaci prací, za technické zajištění výstupů a za celkové sestavení a předložení návrhů českých právních předpisů (38).

Stejným způsobem se postupovalo i u překladů. Pokud si překlad vyžádal některý z ústředních orgánů, byl ve většině případů také jeho gestorem. Při překladu na základě seznamů vytvořených v evropských orgánech umístili koordinační pracovníci odboru kompatibility příslušný předpis do ISAP a ústřední orgány, které vzhledem k předmětu předpisu připadaly v úvahu jako gestoři, v databázi potvrdily, zda s výkonem funkce gestora souhlasí. Případné spory ohledně příslušnosti gesce se řešily dohodou příslušných orgánů, kterou zprostředkoval odbor kompatibility. Některé překlady podléhaly schválení dvou resortů, v naprosté většině případů šlo o celní předpisy, které schvalovalo věcně příslušné

⁷⁷K nejvytíženějším resortům obecně patřilo ministerstvo zemědělství a ministerstvo financí. Opožděně se vyjadřoval také ne už tolik vytížený Úřad pro ochranu hospodářské soutěže (59).

⁷⁸Toto usnesení včetně metodických pokynů bylo později zrušeno a nahrazeno usnesením č. 1212 ze dne 15. listopadu 1999 a v něm obsaženými metodickými pokyny. Princip přiřazování gesce však zůstal stejný.

ministerstvo a Generální ředitelství cel, a dále o předpisy týkající se hospodářské soutěže, které minimálně v určité etapě spadaly pod gesci ministerstva financí a Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže (45).

Procesu schvalování odborné terminologie v českých překladech evropských právních předpisů se účastnili tito gestoři:

- Česká národní banka (ČNB),
- Český báňský úřad (ČBÚ),
- Český statistický úřad (ČSÚ),
- Český telekomunikační úřad (ČTÚ),
- Ministerstvo dopravy a spojů (MDS),
- Ministerstvo financí (MF),
- Ministerstvo informatiky (MI),
- Ministerstvo kultury (MK),
- Ministerstvo obrany (MO),
- Ministerstvo práce a sociálních věcí (MPSV),
- Ministerstvo pro místní rozvoj (MPMR),
- Ministerstvo průmyslu a obchodu (MPO),
- Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy (MŠMT),
- Ministerstvo spravedlnosti (MŠP),
- Ministerstvo vnitra (MV),
- Ministerstvo zahraničních věcí (MZV),
- Ministerstvo zdravotnictví (MZ),
- Ministerstvo zemědělství (MZe),
- Ministerstvo životního prostředí (MŽP),
- Státní úřad pro jadernou bezpečnost (SÚJB),
- Úřad pro ochranu hospodářské soutěže (ÚOHS),
- Úřad pro ochranu osobních údajů (ÚOOÚ),
- Úřad pro technickou normalizaci, metrologii a státní zkušebnictví (ÚNMZ),
- Úřad pro veřejné informační systémy (ÚVIS),
- Úřad průmyslového vlastnictví (ÚPV),
- Úřad vlády (ÚV).

2.5.3.3 Činnost gestorů v procesu překlada a revize právních předpisů ES/EU

Zejména v prvních etapách systematického překládání *acquis* do češtiny spočívala významná úloha gestorů v zadávání právních předpisů ES/EU k překlada. Zatímco do roku 1998 tak činil každý orgán zcela nezávisle na ostatních orgánech, od podzimu 1998 měly resorty povinnost podávat žádosti o překlady prostřednictvím KRC (v případě technických předpisů prostřednictvím ÚNMZ), aby se překlady nežadávaly a nepoživovaly duplicitně. Požadavky na překlady podávaly jednotlivé ústřední orgány státní správy v závislosti na svých potřebách vyplývajících z procesu sbližování českého práva s právem evropským, za který v oblasti své působnosti odpovídaly (64). Postupem času úloha gestorů jako zadavatelů překlada ustoupila do pozadí, neboť zadávání dokumentů k překlada se začalo více odvíjet od požadavků evropských orgánů (45).

Do vlastního překladačského procesu vstupovali gestoři dvakrát na úrovni překlada (jednou při schvalování odborných termínů a jednou při předběžném schvalování agenturního překlada – viz kapitola 2.2) a jednou na úrovni revize, kdy znovu schvalovali revidované znění překlada. Rozdělení pravomocí v souvislosti s překladem jednotlivých dokumentů mezi KRC a resorty bylo přesně určeno. Zatímco KRC odpovídalo za dokumenty jako celky a za dodržování intertextové provázanosti v celém systému české verze evropských právních předpisů, gestoři byli odpovědní za správnost a jednotnost odborných termínů týkajících se specificky jejich věcné působnosti (přesné kritérium pro rozlišení toho, co ještě je odborný termín, za který gestor odpovídá, a co už ne, stanoveno nebylo) (64).

Na základě usnesení č. 645 z roku 1998 byl v každém gestorském orgánu stanoven koordinátor, který sloužil jako kontaktní osoba pro řešení problémů souvisejících s překladem odborných termínů v právních předpisech ES/EU (123). Na koordinátory se obraceli překladačelé i revizoři KRC a koordinátoři pak předávali dokumenty dál příslušným odborníkům. Když se k odborné terminologii nebo položené terminologické otázce odborník či odborníci vyjádřili, odeslali dokument zpět koordinátorovi, který jej předal překladačeli či KRC (52). Koordinátoři rovněž jménem příslušného orgánu podepisovali schvalovací formuláře potvrzující provedení kontroly dokumentu a souhlas s použitou terminologií a se zveřejněním v databázi revidovaných překladaů v ISAP.

Funkce koordinátora v případě většiny resortů nepředstavovala práci na plný úvazek, takže tuto činnost převážně vykonávali vedle svých běžných povinností pracovníci právního oddělení či oddělení pro evropskou integraci, v závislosti na organizační struktuře příslušného orgánu. Zpráva o průběhu překlada evropské legislativy za rok 1999 vypracovaná v KRC však uvádí, že v resortech, které měly v gesci velký počet právních

předpisů ES/EU, jeden koordinátor nestačí dostatečně pružně reagovat na požadavky schvalování závazných termínů a překladů, a proto dochází ke zpomalení dodávek překladů od agentury. Proto doporučil KRC v těchto orgánech pokud možno posílit útvary odpovědné za schvalování překladů a závazných termínů o dalšího pracovníka (týkalo se zejména ministerstva zemědělství a částečně i ministerstva financí) a zcela určitě zajistit zástupce koordinátora v době jeho nepřítomnosti (156).

Opoždování schvalovacího procesu oproti lhůtám stanoveným v usnesení vlády č. 185/2000 v některých případech konstatuje i zpráva z roku 2001, nicméně zároveň uvádí, že s většinou resortů je navázána dobrá spolupráce, příslušné odbory resortů vyhotovují svá stanoviska k překladům ve stanovených lhůtách a jejich pracovníci ochotně reagují na dotazy k odborným pojmům a neprodleně, většinou elektronickou poštou, zasílají své připomínky. Resorty rovněž využívaly možnosti schvalovat předpisy „mlčky“. Zpráva z roku 2001 ovšem kritizuje skutečnost, že koordinátoři ne vždy dostatečně využívají databázi ISAP, neboť žádají o překlad dokumentů v ISAP již zařazených nebo schvalují závazné termíny, které jsou již v ISAP zařazeny jako schválené (133).

2.5.3.4 Schvalování odborné terminologie

Při terminologické práci se gestoři řídili především terminologií českých právních předpisů. Například ve směrnici 2003/48/ES (viz příloha č. 5) navrhl gestor změnit překlad termínu *paying agent – agent payeur – Zahlstelle* z obecného označení *plátce úroků na platebního zprostředkovatele* tak, aby toto označení bylo v souladu s českou zákonnou úpravou (konkrétně s § 38 a dalšími zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů) (104). Při překladu termínu *tax authority – administration fiscale – Steuerverwaltung* MF nejprve váhalo mezi srozumitelným, věcně správným, obecným překladem *daňový orgán*, který však český právní řád nepoužívá, a termínem českého právního řádu *správce daně* a nakonec zvolilo termín z českého právního řádu (112).

Terminologická práce gestorů byla velmi komplikovaná i s ohledem na to, že různé útvary téhož ministerstva či státního orgánu často doporučovaly různý překlad. Jelikož přitom vycházely z terminologie českých právních předpisů, případně do češtiny přeložených mezinárodních smluv, ukázalo se při této příležitosti, že se odborná terminologie v různých českých právních předpisech a překladech vypracovaných i v rámci téhož resortu značně liší. Jako příklad je možné uvést argumenty a výsledky z pracovní schůzky, která se uskutečnila v lednu 2000 na ministerstvu dopravy a spojů a jejímž cílem bylo odstranit nejednotnost

v překladu termínu *dangerous goods – marchandises dangereuses – Gefahrgut*. Zatímco zástupci odboru silniční a železniční dopravy trvali na překladu *nebezpečné věci*, zástupce odboru civilního letectví prosazoval překlad *nebezpečné zboží*, který obsahují všechny dohody týkající se civilního letectví. Zástupce odboru plavby a vodních cest poukázal na to, že předpisy týkající se vnitrozemské plavby používají termín *nebezpečné věci*, zatímco dohody o námořní dopravě obsahují termín *nebezpečné zboží*. Pracovník legislativního odboru ministerstva dopravy vyjádřil názor, že pojem *věci* je nadřazen pojmu *zboží* a podal návrh na sjednocení termínu na *nebezpečné věci*. Přestože zástupci odboru civilního letectví a odboru plavby a vodních cest nejprve s tímto řešením nesouhlasili, dohodli se nakonec všichni účastníci pracovní schůzky na tom, že v překladech právních předpisů ES by se měl překlad sjednotit na *nebezpečné věci*, i když v oborech letecké a námořní dopravy se bude v překladech jiných dokumentů než předpisů ES používat termín *nebezpečné zboží* (137). Nejednotnost se však z přeložených právních předpisů EU odstranit nepodařilo – ve většině předpisů se používá termín *nebezpečné věci*, avšak v některých se objevuje i *nebezpečné zboží*, ačkoliv fakticky jde o tutéž označovanou skutečnost (48).

Největší problémy při schvalování termínů nastávaly u tzv. průřezových termínů, tj. u takových, které spadaly do působnosti několika resortů a kdy se příslušné resorty nedokázaly shodnout na jednotném překladu (51). Zatímco například MF a GŘC prosazovaly jako překlad *nomenclature* modifikovanou výpůjčku *nomenklatura*, ČSÚ požadoval v překladech týkajících se statistiky výraz *klasifikace*. V kontextu soudním nebo obchodním se na základě doporučení resortů pro překlad termínu *register* používal výraz *rejstřík*, ale v kontextu statistickém vyžadoval ČSÚ v souladu se svou zavedenou terminologií překlad *registr* (153). Zatímco ČNB a MF schvalovaly překlad *counterparty sector* kalkem jako *sektor protistrany*, trval ČSÚ na konkretizujícím překladu *sektor dlužníků / věřitelů* (59).

S různými návrhy i různými výklady například přišly MF a ČNB, když s nimi pracovníci KRC konzultovali překlad termínu *quotation* (ve významu zaznamenávání cen nebo kursů): zda *kotování*, *kótování*, *kotace* či *kótace*. Překladové slovníky, a dokonce i české právní předpisy podle údajů v databázi ASPI obsahovaly všechny vyjmenované varianty. ČNB se k rozhodnutí otázky délky o necítila kompetentní a mezi *kótováním* a *kotací* spatřovala významový rozdíl: *kótování* je proces určování ceny na trhu cenných papírů, *kotace* je cena cenného papíru na trhu cenných papírů. MF naproti tomu po konzultaci s odborníky z Burzy cenných papírů považovalo význam termínů *kótování* (*kotování*) a *kótace* (*kotace*) za totožný a s ohledem na již zveřejněný překlad směrnice 1982/121/EHS doporučilo používat výraz *kótování*. K délce hlásky si rovněž netrouflo zaujmout jednoznačné stanovisko, doporučilo

však s ohledem na převažující podobu v předpisech ministerstva dlouhé *ó*. Otázku *o/ó* předložilo KRC jazykové poradně Ústavu pro jazyk český, jejíž odborníci po dlouhých diskuzích a rešerších v jazykovém korpusu doporučili krátké *o* (34). Celý problém nakonec vyřešilo KRC tím, že se přiklonilo ke stanovisku MF a názoru ÚJČ a zavedlo jednotný český překlad *kotování* (141).

Ve výjimečných případech přistoupilo KRC k odlišnému překladu téhož termínu v závislosti na gestorském orgánu (například u výše zmíněných *rejstříků a registrů, nomenklatury a klasifikace* nebo *sektoru protistrany a sektoru dlužníků / věřitelů*). Šlo sice pouze o jiné formulační varianty s týmž významem, nicméně i takovéto formální odlišnosti mohou hrát v právním předpise roli, protože mohou vést ke sporu o to, zda je jejich význam zcela totožný, či zda se významově (i když třeba jen trochu) liší. Rozhodnutí o tom, zda zavést odlišné překlady podle požadavku resortů, či o tom, který resort je ke schválení termínu v konkrétním hraničním případě příslušný, však zůstávalo na jednotlivých revizorech, případně se tento problém řešil v rámci celého KRC na terminologických poradách (45).

2.5.3.5 Problémy ve spolupráci gestorů a KRC

Zhruba od roku 2000 bylo možné pozorovat ve spolupráci mezi gestory, agenturami a KRC další typ problému, a to že resorty požadovaly změnu terminologie již jednou schválené, a tudíž závazné. Takový přístup však odporoval strategii KRC, které naopak usilovalo o to, aby jednou schválený a použitý termín platil v určitém kontextu a významu jednou provždy (51).

Například MF se v roce 2001 dohodlo s KRC na překladu *debt securities* jako *dluhové cenné papíry*, nicméně při schvalování směrnice 2003/48/ES v roce 2004 jiný pracovník MF dojednané řešení škrtl s tím, že se nejedná o právní termín, a navrhl překlad *dlužné cenné papíry*. Tuto změnu revizor KRC samozřejmě nepřijal, protože by narušila prosazovanou terminologickou jednotnost (104).

Návrhy na změnu překladu určitého termínu byly v některých případech spojeny i se změnou osoby ve funkci koordinátora. Jeden resortní orgán například v krátkém časovém období vyměnil osobu koordinátora třikrát v pořadí A-B-C-A, tj. po dvou jiných se vrátil tentýž koordinátor, přičemž tito koordinátoři měli různý názor na překlad výrazu *reference* ve spojení *reference period*. Původně resort trval na překladu *sledované období*, nový koordinátor však vedle *sledovaného období* požadoval v určitých kontextech překlad

referenční období, přičemž původní koordinátor A se po svém návratu pokoušel prosadit změnu všech *referenčních období* zpět na *sledovaná období*. Tomuto poslednímu požadavku už ovšem KRC vyhovět odmítlo (52).

V polovině roku 2002 proto KRC resorty důrazně upozornilo, že další návrhy na změny závazných termínů již nebude akceptovat, neboť právní předpisy EU tvoří ucelený právní systém, v němž je nutné respektovat intertextovou a terminologickou provázanost, a změna určitého termínu tudíž může mít vliv na znění desítek či stovek dalších dokumentů. Jakákoliv taková úprava navíc znamenala zpomalení revize dalších dokumentů. KRC důrazně odmítlo přijímat úpravy, které by narušily terminologickou návaznost na primární právo a na již schválené předpisy. Toto pravidlo pak byly resorty nuceny bez výjimky dodržovat od podzimu 2002, kdy byly zahájeny finalizace předpisů, neboť finalizovaný a k tisku připravený dokument již nebylo možné měnit jinak než oficiální opravou (korigendem) (134).

KRC resorty rovněž vyzvalo, aby předkládaly pouze věcné připomínky zaměřené na odbornou stránku dokumentu. Například v roce 2001 upozornilo ministerstvo průmyslu a obchodu na to, že překlad *free movement of services – libre circulation des services – Freizügigkeit von Dienstleistungen* jako *volný pohyb služeb* je logicky nesmyslný, neboť služby se nehýbou, ale poskytují. Navrhovalo tudíž překlad změnit na *volné poskytování služeb*. Revizoři v KRC tento požadavek zamítli, a to z těchto důvodů:

- spojení *volný pohyb služeb* bylo v té době již zavedené a používané v překladech primárního i sekundárního práva;
- ostatní jazykové verze nejsou v tomto ohledu logičtější;
- fakticky jde o politickou proklamaci související s tzv. čtyřmi svobodami, tj. volným pohybem zboží, služeb, osob a kapitálu, zatímco v ostatních souvislostech se služby v češtině i v ostatních jazykových verzích běžně poskytují (132).

Zásahy gestorů do obecné terminologie byly často zcela v rozporu s praxí schválenou a zavedenou KRC. Tato skutečnost byla dána tím, že resortní koordinátor obvykle kontroloval překladu a jeho schválením pověřil odborníka na danou problematiku, který sice měl odborné jazykové znalosti (ve většině případů angličtiny), ale nebyl už dostatečně obeznámen s Pokyny pro překlad a s překladatelskou praxí zavedenou v KRC (59). Tak například ve směrnici 2003/48/ES (viz příloha č. 5) škrtil resort s odkazem na českou právní terminologii zavedený překlad *established* jako *usazen a* nahradil jej výrazem *sídlo*, jednou dokonce výrazem *zřízený*, překlad názvu ustanovení *aim*, podle manuálu sjednocený na *účel*, opravil na *cíl*, u odkazu na jinou *kapitolu* téhož předpisu napsal v rozporu s manuálem velké

počáteční písmeno (104). Takovéto změny byly zbytečné, protože revizoři KRC je nepřijímali a nahrazovali původním řešením. V některých případech byl samozřejmě zásah gestora do oblasti mimo odbornou terminologii prospěšný (např. při odstranění překlepů, vychýlení z vazeb a jiných drobných gramatických a stylistických nedostatků).

2.5.3.6 *Postavení ústředních orgánů státní správy (gestorů) v silovém poli*

Hlavní kapitál, který gestoři uplatňovali v silovém poli překladu evropské legislativy, byl kapitál kulturní, tedy odborné znalosti v příslušném oboru. Kulturní kapitál byl dále doplněn o kapitál symbolický, spočívající v autoritě gestora jako ručitele za správnost odborné terminologie, kterou mu svěřila svým usnesením vláda.

Pravomoci a odpovědnost gestorů v oblasti odborné terminologie vyplývaly z toho, že bez náležitého vlivu na terminologii spadající do jejich věcné působnosti by gestoři nemohli řádně plnit úkoly, které jim přísluší podle § 24 a 25 kompetenčního zákona,⁷⁹ a zejména zajistit harmonizaci českého práva s právem ES/EU. Gestoři odpovídali za to, že odborná terminologie používaná v českých překladech *acquis* bude věcně správná a že nedojde k terminologickým rozporům mezi českými právními předpisy a právními předpisy ES/EU. V některých případech však gestoři požadavek terminologické správnosti a souladu s českým právem fakticky prosazovali prostřednictvím požadavku terminologické *shody* s českým právem, když originální výraz substituovali termínem českého práva (viz výše uváděné příklady týkající se překladu *paying agent* nebo *tax authority*). Tento postup patrně vyplýval z jejich hlavní povinnosti v celém procesu přípravy ČR na vstup do EU, totiž zajistit soulad právních předpisů z oblasti své působnosti s právem ES/EU. Zde se však dostávali do konfliktu se zájmy KRC, které v první řadě dbalo na vytvoření české verze *acquis* jako autonomního a vnitřně soudržného systému práva. KRC rovněž na rozdíl od gestorů více vycházelo z toho (mimo jiné i díky instrukcím a poznatkům, které jeho revizoři načerpali během školení a seminářů od překladatelů, revizorů a právníků-lingvistů evropských orgánů), že právo ES/EU má obecnější povahu, protože musí pokrýt právní systémy všech členských států, a že je nutné při volbě překladatelských řešení zabránit rozporům, které by mohly vzniknout, pokud by se překladatelská substituce použila u termínů, jejichž právní vymezení si v evropském a českém právu ne zcela odpovídají. Z hlediska překladatelských postupů je

⁷⁹ Zákon č. 2/1969 Sb. České národní rady, o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České socialistické republiky, v platném znění, v § 24 stanoví, že ministerstva pečují o náležitou právní úpravu věcí patřících do působnosti České republiky; připravují návrhy zákonů a jiných právních předpisů týkajících se věcí, které patří do jejich působnosti, jakož i návrhy, jejichž přípravu jim vláda uložila; dbají o zachování zákonnosti v okruhu své působnosti a činí podle zákonů potřebná opatření k nápravě. § 25 pak ukládá těmto orgánům podobné povinnosti ve vztahu k mezinárodním smlouvám a mezinárodní spolupráci (136).

tedy možno říci, že zatímco gestoři prováděli především substituce termíny českého práva (*správce daně, platební zprostředkovatel*), KRC prosazoval nové termíny, nejčastěji kalkem (*sektor protistrany*), doslovným převodem (*dluhové cenné papíry*), případně přiřazením nového, specifického významu určitým již existujícím výrazům (*použitelnost, usazen*).

Gestoři se rovněž dostávali do konfliktu mezi sebou navzájem (případně i do vnitřního konfliktu mezi jednotlivými útvary příslušného orgánu), a to v případech, kdy každý z nich požadoval přeložit stejný termín jiným způsobem. Konečné slovo v takovém případě však mělo KRC z titulu své odpovědnosti za překlad evropské legislativy jako celek.

Při schvalování předpisů gestoři také často překračovali své pravomoci, když zasahovali do obecných právních termínů a formulací, tedy do oblastí, které jim nepříslušely a pro které neměli dostatek kulturního a symbolického kapitálu. V takovém případě byla jejich práce zcela zbytečná, a tudíž neefektivní, veškerý kulturní i symbolický kapitál k řešení těchto otázek mělo v České republice KRC.

2.5.4 Úřad pro technickou normalizaci, metrologii a státní zkušebnictví

2.5.4.1 Činnost ÚNMZ v procesu překladau právních předpisů ES/EU

Úřad pro technickou normalizaci, metrologii a státní zkušebnictví (ÚNMZ) byl zřízen zákonem České národní rady č. 20/1993 Sb. o zabezpečení výkonu státní správy v oblasti technické normalizace, metrologie a státního zkušebnictví. ÚNMZ spadá pod Ministerstvo průmyslu a obchodu České republiky a jeho hlavním posláním je zabezpečovat úkoly vyplývající ze zákonů České republiky v oblasti technické normalizace, metrologie a státního zkušebnictví, jakož i úkoly týkající se technických předpisů a norem, které vyplývají z členství České republiky v Evropské unii (127).

V procesu překladau evropské legislativy plnil ÚNMZ hned několik úkolů najednou. Měl mimo jiné na starosti:

- metodické usměrňování a pořizování překladů technických předpisů ES, včetně jejich projednávání s příslušnými orgány státní správy,
- zavádění technických předpisů ES do českého právního řádu,
- zpracovávání a udržování příslušných databází a vypracovávání návrhů souhrnných ročních informací o sblížování technických předpisů ČR a ES (127).

ÚNMZ tak v celém systému vystupoval jako zadavatel překladů, revizor, gestor, tvůrce překladatelských pokynů, terminologických slovníků a databází a také jako interpret přeložených právních předpisů. Některé z těchto úloh plnil ve spolupráci s dalšími institucemi, zejména spolu s KRC a dále s Ústavem technického rozvoje a informací (UTRIN).

Hlavní oblastí překladatelské působnosti ÚNMZ byly technické předpisy⁸⁰. ÚNMZ začal na jejich překladu pracovat už v roce 1995, tedy o tři roky dříve, než bylo zřízeno KRC a překlad evropské legislativy začal být prováděn systematicky a organizovaně. V rámci Programu technické harmonizace byly v letech 1995-1998 ověřovány postupy a metodika pořizování překladů technických předpisů s využíváním dvou pracovníků ÚNMZ. Překlady byly financovány z prostředků státní normalizace na základě dohody a spolupráce s gestorskými resorty a do roku 1998 bylo takto přeloženo cca 5 000 normostran (65). Vláda svým usnesením č. 645 ze dne 30. září 1998 pak rozhodla o tom, že ÚNMZ bude i nadále odpovědný za pořizování a projednávání překladů technických předpisů, a aby bylo možné zvládnout předpokládaný objem technických předpisů včas, vyčlenila ze státního rozpočtu částku na pořízení překladů technických předpisů skupinami expertů a zřídila v rámci ÚNMZ samostatný revizní a koordinační útvar – Centrum pro překlady technických předpisů (CTP) (64).

Od roku 1998 zajistil ÚNMZ odborné překlady v rozsahu zhruba 26 000 stran Úředního věstníku (155). Překlady pořizovaly na základě zadání CTP skupiny expertů, které byly sestaveny pro každou podkategorii technických předpisů na základě interního výběrového řízení gestorských resortů z odborníků příslušných ministerstev a jiných institucí⁸¹. V některých skupinách byli zastoupeni i překladatelé z překladatelské agentury Hieronymus. Skupiny expertů dodávaly do CTP překlad a současně ke každému předpisu sestavovaly terminologický slovník, který pak dále zpracovával UTRIN (155).

⁸⁰ Technickými předpisy se podle evropského práva (nejnověji podle směrnice 98/48/ES) rozumějí technické specifikace a jiné požadavky nebo předpisy pro služby včetně příslušných správních předpisů, jejichž dodržování je při uvedení na trh, při poskytování služby, při usazování poskytovatele služeb nebo při používání v členském státě nebo na jeho větší části závazné *de iure* nebo *de facto*, jakož i právní a správní předpisy členských států zakazující výrobu, dovoz, prodej nebo používání určitého výrobku nebo zakazující poskytování nebo využívání určité služby nebo usazování poskytovatele služeb (103). Konkrétně jde zejména o předpisy spadající do následujících oborů: bezpečnost a vady výrobků, elektrická zařízení, geneticky modifikované organismy, hluk, hnojiva, hračky, informace, ISO/EC a EN, kapalná paliva, kosmetické přípravky, léčivé přípravky, metrologie, motorová vozidla, nebezpečné látky a věci, odpady, omamné a psychotropní látky, paliva, potraviny, prostředky pro ochranu rostlin, rekreační plavidla, residua pesticidů, telekomunikace, různé materiály, všeobecné směrnice, vzájemné uznávání (MRA), výbušniny, zdravotnické prostředky, zdroje tepla, železnice (70).

⁸¹ Např. Českého telekomunikačního úřadu (ČTÚ), Českého metrologického institutu (ČMI), Ústavu zemědělských a potravinářských informací (ÚZPI), Ústavu pro výzkum motorových vozidel (ÚVMV), Českého úřadu bezpečnosti práce (ČUBP), Výzkumného ústavu bezpečnosti práce (VÚBP), Státního zdravotního ústavu (SZÚ), Státní rostlinolékařské správy (SRS) atd. (155).

CTP provádělo revize překladů, při nichž se zaměřovalo na věcnou správnost a konsistenci v používání odborných termínů, jakož i na dodržování formálních náležitostí stanovených v překladatelských pokynech KRC i ÚNMZ. K dalším úkolům pracovníků CTP patřilo:

- soustavné zdokonalování metodologie překladů,
- tvorba terminologických slovníků pro příslušné oblasti,
- zajišťování připomínkového řízení se spolupracujícími resorty a dalšími orgány,
- zajišťování a organizace oponentních řízení a porad expertů,
- koordinace postupů všech zúčastněných subjektů (64).

Při terminologických revizích také CTP spolupracovalo s dalšími institucemi z příslušného oboru – konzultovalo zejména odborníky z výzkumných ústavů a vysokých škol (155).

2.5.4.2 ÚNMZ a KRC

S KRC spolupracoval ÚNMZ od jeho založení, a to v těchto oblastech:

- ÚNMZ do KRC dodával projednané překlady technických předpisů a KRC tyto překlady revidovalo; KRC nemělo v rámci revize měnit projednané technické výrazy v překladech pořízených ÚNMZ, opravit mělo pouze případné neshody s obecnou terminologií a frazeologií, předepsanou v metodických pomůckách a pokynech vydaných KRC a ÚNMZ (64),⁸²
- ÚNMZ se podílel na vzniku Pokynů pro překlad právních předpisů ES, které pro potřeby své a svých překladatelů dále doplnil o specifické pokyny týkající se překladu technických předpisů,
- ÚNMZ působil jako terminologický poradce KRC v oblasti odborné terminologie.

2.5.4.3 ÚNMZ a UTRIN

Ústav technického rozvoje a informací (UTRIN), s. r. o.⁸³, je poradenskou firmou poskytující služby zejména v oblasti technických předpisů, systémů řízení jakosti

⁸² V počátečních etapách překladu evropské legislativy se v KRC k překladům z ÚNMZ přistupovalo jako k hotovým a revidovaly se pouze po formální stránce. Teprve později (zhruba od roku 2001) se i tyto překlady začaly revidovat důkladněji, tedy stejným způsobem jako překlady dodávané agenturami, neboť objem přeložené sekundární legislativy významně vzrostl, a bylo proto nutné zajistit terminologickou návaznost na větší množství předpisů (51).

⁸³ Společnost UTRIN byla založena již v roce 1967 jako státní podnik, v roce 1996 pak byla založena společnost UTRIN, s.r.o., která na základě smlouvy s Fondem národního majetku koupila společnost UTRIN, s.p. Předmět činnosti však zůstal stejný (131).

a procesních změn. V roce 1996 ÚNMZ vybral UTRIN, s.p., ve veřejné soutěži jako partnera pro spolupráci na technickém a metodickém zabezpečování překladů technických předpisů. V rámci UTRIN bylo zřízeno Středisko technické harmonizace (STH) a Jazyková laboratoř (JH), které úzce spolupracovaly s ÚNMZ na vytváření pomůcek a databází pro překlady technických předpisů (131). Ve smluvní spolupráci s ÚNMZ se UTRIN podílel na:

- tvorbě Pokynů pro překladatelskou práci na technických předpisech ES,
- vydávání slovníkové řady Terminologie technické harmonizace,
- vydávání Sborníků technické harmonizace (155).

Pokyny pro překladatelskou práci na technických předpisech ES byly poprvé vydány v roce 1998 a byly koncipovány jako normativní dokument, který doplňuje metodiku KRC a vztahuje se na okruh předpisů, za jejichž české znění odpovídá ÚNMZ. V těchto Pokynech je zdůrazněno, že „hlavním zdrojem pro jednotné zpracování překladů jsou Pokyny pro překlad právních předpisů ES Koordinačního a revizního centra při Úřadu vlády“ a že se příručka vydaná ÚNMZ & UTRIN týká „prvků specifických pro oblast technických předpisů“ (55). Pokyny vypracovávala (a několikrát upravovala a aktualizovala) Jazyková laboratoř STH při UTRIN, konečné znění pak vždy schvaloval ÚNMZ (155). Podrobnější srovnání překladatelských pokynů vypracovaných v KRC a v ÚNMZ & UTRIN je obsaženo v kapitole 2.5.4.4.

Jak již bylo řečeno, sestavovaly skupiny expertů při překladu jednotlivých předpisů terminologické slovníky. UTRIN (konkrétně opět Jazyková laboratoř v STH) pak z dodaných glosářů vytvářel v programu MS Access integrovanou terminologickou databázi tak, aby bylo možné výrazy nejen vyhledávat, ale také třídit, provádět výběry, filtrovat atd. Na základě těchto databází pak ÚNMZ ve spolupráci s UTRIN vydával slovníkovou řadu Terminologie technické harmonizace. Každý ze slovníků obsahuje terminologii určitého oboru a zachycuje české ekvivalenty termínů z předpisů, které byly v daném oboru přeloženy od roku 1996 (115, 155).

Slovníková řada Terminologie technické harmonizace obsahuje tyto svazky: Potraviny (0b, leden 2001), Motorová vozidla (0c, listopad 2001), Chemické látky a léčivé přípravky (0d, prosinec 2001), Stavební výrobky, hluk, strojní zařízení (0f, listopad 2002), Telekomunikace (0h, srpen 2003).

Slovníky Terminologie technické harmonizace mají dvojí funkci: funkci dokumentační, která spočívá v zachycení autentických českých překladových ekvivalentů zvolených, projednaných a schválených pro určitý kontext (vyznačený odkazem na předpis), a v možnosti porovnat je s termíny tří jazykových verzí (anglické, francouzské a německé).

Fakticky jde tedy o vedlejší produkt překladu evropské legislativy, který však ve vztahu k pozdějším předpisům může plnit i funkci instruktivní, neboť slouží jako vodítko pro překladatele a zpracovatele dalších právních dokumentů ES/EU, a stává se z něj tedy důležitý nástroj pro zachování terminologické konsistence mezi předpisy (a pomůcka pro překlady různých technických textů mezi češtinou a angličtinou, němčinou a francouzštinou obecně) (115).

Odpovědnost za slovníky a databáze je omezená a rozdělená mezi STH a skupiny expertů. V předmluvách ke slovníkům je výslovně uvedeno, že „odpovědnost za věcnou správnost ekvivalentů nese vždy příslušná skupina expertů“ a že slovník „obsahuje české ekvivalenty, které si činí nárok na adekvátnost pouze v rámci sekundárních právních předpisů Společenství“. Správu, údržbu a doplňování celého integrovaného slovníku a databází naproti tomu zajišťovala Jazyková laboratoř STH na základě smluvní spolupráce s ÚNMZ (115, 155). Databáze je také pod názvem INTEGRA veřejně přístupná na internetu na adrese <http://www.sth.cz>.

Vedle slovníků vznikaly ve spolupráci ÚNMZ a UTRIN i Sborníky technické harmonizace, které obsahovaly návody, vysvětlivky a komentáře k přeloženým technickým předpisům. Cílem těchto publikací bylo seznámit uživatele s výkladem a používáním překládaných předpisů, takže ÚNMZ a UTRIN tu vystupovaly i jako interpreti evropských technických předpisů a jejich českých překladů v jednotlivých výrobních odvětvích. Součástí sborníků jsou i překlady základních směrnic ve dvousloupcové úpravě paralelně s originálními anglickými texty, seznamy evropských harmonizovaných norem i údaje o relevantních technických normách ČSN EN, odkazy na seznamy příslušných notifikovaných orgánů v Úředním věstníku ES nebo na internetových stránkách a další informace. Publikace této edice mají výlučně informativní charakter a výslovně se v nich upozorňuje, že uváděná znění překladů nemají žádnou právní závaznost, neboť závazné je pouze znění předpisů zveřejněných v Úředním věstníku ES nebo znění vnitrostátních předpisů ČR zveřejněná ve Sbírce zákonů ČR. Sborníky byly v případě změn v příslušných předpisech aktualizovány a nově vydány (110).

K nejvýznamnějším sborníkům technické harmonizace souvisejícím s překlady evropské legislativy patří:

- č. 14 – Příručka pro zavádění směrnic založených na novém přístupu a globálním přístupu (naposledy aktualizováno v červnu 2000),
- č. 15 – Komentář ke směrnici č. 98/37/ES o strojním zařízení (naposledy aktualizováno v říjnu 2000),

- č. 16 – Příručka pro uplatňování směrnic 73/23/EHS – nízké napětí a 89/336/EHS – elektromagnetická kompatibilita (naposledy aktualizováno v září 2004),
- č. 21 – Užitečné informace ke směrnici 89/686/EHS o osobních ochranných prostředcích (naposledy aktualizováno v říjnu 2004),
- č. 22 – Příručka k provádění směrnice o spotřebičích plyných paliv (90/396/EHS) (naposledy aktualizováno v únoru 2002),
- č. 23 – Příručka k provádění směrnice 2000/14/ES – Hluk zařízení určených k použití ve venkovním prostoru (naposledy aktualizováno v březnu 2003),
- č. 25 – Příručka ke směrnici 1999/5/ES o rádiových zařízeních a telekomunikačních koncových zařízeních (naposledy aktualizováno v srpnu 2003),
- č. 26 – Příručka ke směrnici 89/106/EHS o stavebních výrobcích (naposledy aktualizováno v říjnu 2004),
- č. 27 Příručka ke směrnici 94/25/ES o rekreačních plavidlech (naposledy aktualizováno v říjnu 2004) (97).

2.5.4.4 Srovnání Překladatelských pokynů KRC a Pokynů pro překladatelskou práci ÚNMZ/UTRIN⁸⁴

Na rozdíl od Překladatelských pokynů KRC (dále jen „pokyny KRC“), pod nimiž je podepsáno Koordinační a revizní centrum jako celek, tj. autorství dokumentu je institucionální, je u Pokynů pro překladatelskou práci ÚNMZ (dále jen „pokyny ÚNMZ“) uvedeno jméno zpracovatele, kterým byl pracovník Jazykové laboratoře STH Petr Potůček.

Pokyny ÚNMZ jsou členěny do sedmi kapitol a obsahují tři přílohy (55).

První kapitola pojednává obecně o jazyku a stylu českých technických předpisů. Zvláštní pozornost je tu v poznámce pod čarou věnována vztahu překladů technických předpisů ES k normám ČSN: „Termíny pro překlad se musí ověřovat podle příslušných termínů uváděných v platných českých technických normách (dále ČSN), popř. v názvoslovných ČSN pro odpovídající oblast, pokud existují, pokud jsou tyto termíny věcně správné a ve stejném kontextu, musí být v překladu použity; v případě, že se v kontextu poněkud odlišují, je třeba k nim přihlédnout.“ Pokud je v jednom nebo více originálních jazykových verzích použit termín nepřesný, dvojznačný, vyhovující jinému kontextu, či dokonce

⁸⁴ Při tomto srovnání je nutné vzít v úvahu skutečnost, že se oba dokumenty v čase vyvíjely, měnily, aktualizovaly, doplňovaly a také navzájem ovlivňovaly. Aby bylo možné poukázat na jejich základní shodné a odlišné rysy, bylo provedeno srovnání verzí 1.04 (KRC) z února 2002 a 5.0 (ÚNMZ) z března 2002.

nesprávný, nebo je-li zastaralý nebo nepřesný naopak termín použitý v ČSN, stanoví pokyny ÚNMZ povinnost projednat tento problém ve skupině expertů a vyřešit jej tak, „aby byl v překladu použit termín z odborného hlediska a podle smyslu zcela odpovídající. **V případě, že je v překladu použit termín, který se vědomě liší od normalizovaného termínu z ČSN, pak musí být ÚNMZ-CTP předloženo řádné zdůvodnění.**“ Základním východiskem pro překlad technických předpisů je tedy terminologie ČSN.

V podkapitole o vázanosti překladatele formou originálu se objevují první rozdílné přístupy. Zatímco pokyny KRC rozdělení jedné věty originálu do několika vět českých striktně zakazují (případné změny v členění textu by mohly způsobit potíže při odkazech a novelizacích), pokyny ÚNMZ tak kategorické nejsou: „Není-li nezbytně nutné rozdělit jednu větu originálu na více vět v českém překladu z důvodu srozumitelnosti nebo z jiného vážného důvodu, bude překladatel důsledně dodržovat větné členění originálu.“ Přestože pokyny ÚNMZ považují za originální jazykové verze anglickou, francouzskou nebo německou, stanoví, že v rámci technické harmonizace se český překlad předpisu pořizuje a posuzuje primárně vzhledem k anglickému znění, s přihlédnutím k verzi německé a francouzské. Pokyny KRC v tomto ohledu výslovně žádný z jazyků neupřednostňují, pouze poukazují na některé obecné tendence jednotlivých jazykových verzí (sklon anglické verze k větší terminologické nejednotnosti, sklon německé verze ke konkretizaci). Pokyny ÚNMZ rovněž povolují vložení poznámky překladatele „k upozornění na pojetí běžné v českém prostředí, popř. většinou u starších směrnic upozornění na posun terminologického úzu od doby jejich vypracování, pokud byl z důvodu autentičnosti překladu zachován dobový přístup“.⁸⁵

Druhá kapitola pokynů ÚNMZ pojednává o překladatelských pomůckách dostupných v Jazykové laboratoři STH. Pomůcky vyjmenované v pokynech obou institucí jsou téměř totožné, pokyny ÚNMZ zmiňují navíc doporučení týkající se chemického názvosloví. Tato kapitola dále obsahuje zmínky o formátování dokumentů, o němž je v pokynech KRC pojednáno podrobněji ve zvláštní kapitole, a informace o technických slovnících vytvářených ve spolupráci ÚNMZ a UTRIN.

Ve třetí kapitole pokynů ÚNMZ jsou uvedeny základní názvy nejvýznamnějších orgánů a institucí ES/EU, základních dokumentů a právních aktů. Podrobnější a úplnější přehled poskytují v této oblasti pokyny KRC.

⁸⁵ Taková poznámka překladatele však plní pouze informativní funkci pro revizory překladu, gestory, koordinátory a další odborníky, kteří s textem pracují před jeho finalizací. V Úředním věstníku se poznámky překladatele neatiskují.

Čtvrtá kapitola se zabývá způsobem odkazování v právních předpisech a pátá formální úpravou výčtů a definic. V obou případech se jedná o shrnutí pravidel rozpracovaných podrobněji v pokynech KRC. Pokyny ÚNMZ uvádějí navíc jeden typ složitějších definic, které se častěji používají v technických předpisech.

Šestá kapitola je nazvaná „Výrazy, kterým je třeba věnovat zvýšenou pozornost“ a obsahuje několik zcela odlišných podkapitol. První je věnována modálním slovesům (zejména překladům sloves *shall a should* v právnícko-technických textech) a navazuje na ni příloha 1 se srovnávací tabulkou modálních sloves v angličtině, francouzštině, němčině a češtině. Pokyny KRC se takto podrobně modálními slovesy nezabývají. Druhá podkapitola se zabývá problematikou specifickou pro technickou harmonizaci, a to umístěním zkratkových slov v sousloví⁸⁶, sjednocením některých dalších důležitých termínů a také přebírá z pokynů KRC přehled hlavních typů nadpisových formulací v evropských právních předpisech. Třetí podkapitola se zabývá pravopisem odborných termínů v českých překladech, zejména pokud jde o slova, u nichž Pravidla českého pravopisu z roku 1993 povolují dva tvary, tj. podobu tzv. konzervativní i progresivní (např. isotop vs. izotop, diagnosa vs. diagnóza, methylalkohol vs. metylalkohol atd.). Pokyny zde citují „Doporučení redaktorům odborných a popularizačních časopisů přírodovědeckého zaměření a autorům vysokoškolských i středoškolských přírodovědných učebnic“, která zformulovali ve spolupráci s ředitelem Ústavu pro jazyk český AV ČR Jiřím Krausem přední čeští odborníci jednotlivých přírodovědných oborů.⁸⁷ Ve většině případů se odborníci přiklání k pravopisu konzervativnímu, který zdůvodňují především etymologií a podobou s mezinárodní uzací. Za těmito doporučeními pokyny uvádějí, že je nutné vždy zvažovat konkrétní typ textu. U textů povahy terminologické se má uplatnit progresivní typ pravopisu, u textů povahy nomenklaturní (názvoslovné)⁸⁸ je nutné se řídit uvedenými doporučeními, tj. spíše konzervativnější. „Proto se také v českých překladech právních předpisů např. z oblasti potravin v přílohách prosazují konzervativní pravopisné podoby *glukosa, sacharosa* atd.“ Zbylé části této kapitoly se stručně zabývají opět záležitostmi podrobněji rozpracovanými v pokynech KRC (psaním uvozovek, časovými výrazy a akronymy).

⁸⁶ Jde o překlady sousloví typu *EEC mark of conformity, EEC type examination* atd. Pokyny stanoví pravidlo, že u jednoslovných termínů stojí zkratka v postpozici za obecným termínem (např. *EC mark – značka ES*, zatímco u víceslovných má zkratka stát před klíčovým podstatným jménem, které je určeno ještě jiným přívlastkem (např. výše uvedená *EHS značka shody, EHS přezkoušení typu*).

⁸⁷ Tomislav Barth z Ústavu organické chemie a biochemie AV ČR, Radim Černý z Lékařské fakulty UK v Plzni, Jiří Duchoň z I. lékařské fakulty UK, Jaroslav Kahovec z Ústavu makromolekulární chemie AV ČR, Arnošt Kotyk z Fyziologického ústavu AV ČR a Stanislav Zadražil z Přírodovědecké fakulty UK. Jaroslav Kahovec je v pokynech také uveden jako konzultant pro otázky grafické podoby chemického názvosloví.

⁸⁸ Které texty jsou zde považovány za terminologické a které za nomenklaturní, pokyny neuvádějí.

Sedmá kapitola obsahuje obecné pokyny pro jednotnou formální úpravu českých překladů technických předpisů ES/EU. Stejná pravidla jsou uvedena i v pokynech KRC, avšak ÚNMZ si stanovil ještě některé dodatečné formální požadavky. Překlady dodávané ÚNMZ musejí obsahovat v záhlaví dokumentu odkaz na příslušný Úřední věstník, v zápatí poznámku o tom, zda se jedná o „projednaný překlad“ nebo „překlad k projednání“, dále označení gestora, číslo skupiny expertů a datum. Tyto údaje se v Úředním věstníku neuvádějí. Pokyny ÚNMZ dále povolují změnit velikost písma v přílohách tak, aby formát co nejvíce odpovídal rozvržení originálu. ÚNMZ rovněž požaduje ke každé směrnici uvádět ve zvláštním souboru doplňující informace (kódové číslo dokumentu, číslo skupiny expertů, datum, údaje o projednání překladu, číslo předpisu, plný anglický název směrnice, anotace a klíčová slova).

V přílohách obsahují pokyny ÚNMZ již zmíněnou srovnávací tabulku modálních sloves, dále slovník zkratk důležitých technických pojmů i evropských reálií s výkladem a českým překladem a konečně modelové vzory zpracovaných technických předpisů.

Celkově lze shrnout, že pokyny ÚNMZ mají funkci normativního dokumentu, který předepisuje některá pravidla pro překlad technických předpisů. Vycházejí z pokynů KRC, jejichž některé části stručně shrnují. Kromě toho obsahují:

- pokyny pro překlad prvků, které jsou specifické pro oblast technické harmonizace,
- pokyny obecnější jazykové povahy (např. modální slovesa, pravopis termínů atd.),
- pokyny pro úpravu některých formálních prvků pro potřeby ÚNMZ.

2.5.4.5 Postavení ÚNMZ v silovém poli

ÚNMZ zaujímal velice vlivnou pozici v oblasti technických předpisů. Jakožto státní orgán v sobě pro účely překladu technické legislativy koncentroval všechny formy kapitálu: ekonomický (finance), kulturní (odborné znalosti), sociální (vazby na odborníky a specializované instituce) i symbolický (jako ručitel za autoritativní akt schvalování překladů technických předpisů), přičemž nejvýznamnějším vkladem byly v jeho případě právě odborné znalosti a vazby na odborníky.

Pravomoci v oblasti překladu evropské technické legislativy byly ÚNMZ svěřeny usneseními vlády. Odpovědnost ÚNMZ za technické předpisy je ovšem celková, neomezují se pouze na tvorbu, revize, schvalování a interpretace překladů evropských předpisů, nýbrž i na celkovou harmonizaci českých technických předpisů s evropskými a zavádění evropských technických předpisů do české legislativy. V tomto ohledu je ÚNMZ odpovědný Ministerstvu průmyslu a obchodu České republiky. V rámci ÚNMZ je odpovědnost za dílčí

součástí překladatelské práce rozdělena: za výsledný překlad předpisů po odborné i formální stránce odpovídalo CTP, za odbornou terminologii skupiny expertů, za metodické pokyny pro překlad a správu a aktualizace terminologických databází externí spolupracující orgán, kterým byla Jazyková laboratoř STH při UTRIN.

Zájmy ÚNMZ v oblasti překladu technické legislativy nelze sledovat odděleně od dalších úkolů tohoto úřadu, zejména od odpovědnosti za harmonizaci českých technických předpisů s předpisy ES/EU. Hlavním zájmem ÚNMZ při překladu bylo zavedení přesné a jednotné terminologie a zajištění jejího konsistentního používání. Úřad rovněž usiloval o udržení maximální terminologické návaznosti na normy ČSN, které sloužily jako významný terminologický zdroj, a jakékoliv odchýlení termínů těchto norem bylo nutné zdůvodňovat. Snaha o maximální zachování této terminologické návaznosti usnadňovala celkový proces technické harmonizace, avšak byla též zdrojem konfliktů s dalšími aktéry v silovém poli, zejména s KRC a právníky-lingvisty v evropských institucích, kteří použitou terminologii posuzovali z hlediska evropské legislativy jako celku (tj. nejen v užším rámci technických předpisů a s menším důrazem na harmonizaci s vnitrostátní legislativou). Pokud daný aktér neprosadil své řešení bez vědomí ÚNMZ, tj. na základě síly plynoucí z většího množství kapitálu nebo z výhodnější pozice blíže ke konci překladatelského řetězce, docházelo k řešení konfliktů (nejčastěji terminologických sporů) obvykle dohodou (zejména ve vztahu ÚNMZ a KRC). Mocenské převahy však například využili právníci-lingvisté v Radě a Komisi při sjednocení překladu klíčového výrazu *notify - notifier – anzeigen* do češtiny jako *oznámit*, přestože ÚNMZ v technických předpisech trval na v češtině v této oblasti používaném výrazu *notifikovat* a technické předpisy obsahující výraz *oznámit* zprvu odmítal schvalovat (podrobněji viz kapitola 2.5.5.4).

Nevýhodou ÚNMZ proti ostatním aktérům v silovém poli byla jeho pozice téměř na začátku překladatelského řetězce. Překlad projednaný ÚNMZ byl následně kontrolován nejméně na dvou úrovních (revize v KRC, finalizace v evropských institucích, někdy ještě též schválení příslušným resortem), tudíž vedle formálních úprav a jazykových korektur docházelo v projednaných překladech někdy i k určitým terminologickým změnám.⁸⁹ Tyto změny, pokud nebyly s ÚNMZ projednány, pak mohly působit potíže při harmonizaci – časový odstup mezi projednáním překladu na ÚNMZ a zveřejněním finalizovaného znění v databázích ISAP a CCVista mohl být poměrně dlouhý, a tak se někdy stalo, že se v mezičase v rámci harmonizace začal připravovat český předpis na základě překladu projednaného, jenž se pak ovšem terminologicky lišil od znění finalizovaného, a návrh

⁸⁹ Přestože podle Projektu neměly být projednané technické výrazy v překladech pořízených ÚNMZ při konečné revizi měněny (64).

českého předpisu tedy bylo nutné přepracovávat (155). Možnost vrátit takovéto změny v překladech technických předpisů zpět měl ÚNMZ jen velmi omezenou – jedinou možností bylo navrhnout oficiální opravu (korigendum) českého znění příslušného předpisu, která se rovněž zveřejňuje v Úředním věstníku. I v tomto případě však musel ÚNMZ na návrhu oprav spolupracovat s KRC a o vydání či nevydání opravy rozhodovali jako poslední právníci-lingvisté v Radě, respektive v Komisi (50).

2.5.5 Finalizátoři v Radě a v Komisi

2.5.5.1 Rozdělení dokumentů k finalizaci

Proces finalizace (v některých dokumentech nazývaný též „autentizace“ či „autentifikace“), neboli finalní revize české verze evropských legislativních předpisů, byl zahájen v září 2002 (144). Finalizace prováděli právníci-lingvisté Rady a Komise. Finalizátoři měli jako svůj mateřský jazyk češtinu (resp. jazyk příslušné kandidátské země), vysokoškolské právnické vzdělání a procházeli zvláštním školením (50). První čeští finalizátoři začali pracovat v Bruselu v červenci 2002 a v následujících letech prováděli finalizace českých překladů celkem tři právníci-lingvisté v Radě a dva v Komisi (162).

Rozdělení předpisů k finalizaci mezi Radu a Komisi mělo být podle původních plánů určeno těmito faktory:

- autor příslušného předpisu (u sekundární legislativy), tj. zda se jednalo o dokument Komise nebo Rady, resp. Evropského parlamentu a Rady,
- pracovní zátěž, tj. aby množství předpisů určených k finalizaci bylo pro obě instituce přibližně stejné (45, 50).

Později se však právní služby obou institucí rozhodly na tomto rozdělení dokumentů k finalizaci:

Primární legislativa:

Rada

- smlouva o EHS (1957) a její protokoly,
- Smlouva o vytvoření jednotné Rady a jednotné Komise Evropských společenství (1965),
- Jednotný evropský akt (1986),
- Smlouva pozměňující některá ustanovení Protokolu o statutu Evropské investiční banky (1975),

- Smlouva pozměňující smlouvy o založení Evropských společenství s ohledem na Grónsko (1985),
- smlouvy o podmínkách přistoupení a o změnách smluv v souvislosti s přistoupením Španělska a Portugalska (1985), Rakouska, Finska a Švédska (1994),
- Amsterodamská smlouva (1997) se všemi přílohami, protokoly a závěrečným aktem, včetně ustanovení Smlouvy o Evropské unii a Smlouvy o založení Evropského společenství pozměněných Amsterodamskou smlouvou.

Komise

- smlouva o Euratomu a její protokoly (1957),
- Smlouva pozměňující některá rozpočtová ustanovení Smluv o založení Evropských společenství a Smlouvy o vytvoření jednotné Rady a jednotné Komise Evropských společenství (1970),
- Smlouva pozměňující některá finanční ustanovení Smluv o založení Evropských společenství a Smlouvy o vytvoření jednotné Rady a jednotné Komise Evropských společenství (1975),
- Akt o volbě zastupitelů ve Shromáždění ve všeobecných a přímých volbách (1976),
- rozhodnutí Rady, kterým se mění akt o volbě zastupitelů ve Shromáždění ve všeobecných a přímých volbách (1993),
- smlouvy o podmínkách přistoupení a o změnách smluv v souvislosti s přistoupením Dánska, Irska a Spojeného království Velké Británie a Severního Irska (1972) a Řecka (1979),
- Smlouva o Evropské unii (1992) a její přílohy, protokoly a závěrečný akt (163).

Sekundární legislativa (podle seznamu TAIEX):

Rada

- kap. 1 – Obecné, finanční a institucionální otázky (kromě jednacího řádu Komise),
- kap. 5 – Volný pohyb pracovníků a sociální politika,
- kap. 6 – Právo usazování a volný pohyb služeb,
- kap. 7 – Dopravní politika,

- kap. 10 – Hospodářská a měnová politika a volný pohyb kapitálu,
- kap. 12 – Energetika,
- kap. 13 – Průmyslová politika a vnitřní trh,
- kap. 14 – Regionální politika a koordinace strukturálních nástrojů,
- kap. 15 – Životní prostředí, spotřebitelé a ochrana zdraví,
- kap. 16 – Věda, informace, vzdělávání a kultura,
- kap. 17 – Právo podniků,
- kap. 18 – Společná zahraniční a bezpečnostní politika,
- kap. 19 – Prostor svobody, bezpečnosti a práva,
- kap. 20 – Evropa občanů.

Komise⁹⁰

- kap. 1 – Obecné, finanční a institucionální otázky (jednací řád Komise),
- kap. 2 – Celní unie a volný pohyb zboží,
- kap. 3 – Zemědělství,
- kap. 4 – Rybolov,
- kap. 8 – Politika v oblasti hospodářské soutěže,
- kap. 9 – Daně.

O předpisy z kapitoly 11 – Vnější vztahy se obě instituce dělily. Většinu překladů mezinárodních dohod finalizovali právníci-lingvisté v Radě, dokumenty související s přidružením však finalizovali pracovníci Komise (45, 50, 163).

2.5.5.2 Finalizace přístupové smlouvy

Jako první začali právníci-lingvisté překládat přístupovou smlouvu a finalizovat revidovaná znění primárního práva, které tvořilo její přílohu (50). Podle plánů právní služby Rady mělo být konečné anglické i české znění přístupové smlouvy připraveno do konce února 2003, aby bylo možné smlouvu včas ratifikovat. O tomto termínu právní služba Rady informovala KRC v březnu 2002 (160). Finalizátoři Rady, respektive Komise, vypracovali

⁹⁰Na první pohled se může zdát, že ve srovnání s Radou měla Komise k finalizaci přiděleno výrazně menší množství předpisů. Ve skutečnosti Rada finalizovala celkem zhruba 40 000 stran sekundární legislativy a Komise 35 000 stran (bez zahrnutí kapitoly 11). Optickou nevyváženost práce obou orgánů zapříčiňuje v tomto přehledu podle seznamu TAIEX skutečnost, že kapitola 3 – Zemědělství je mnohem obsáhlejší než ostatní kapitoly. Z rozdělení kapitol je také zřejmý princip přiřazování dokumentů každé z institucí podle autorství – Komise finalizovala především dokumenty spadající do společných politik Evropské unie, tj. v oblastech, v nichž má výlučné pravomoci.

připomínky ke všem dokumentům primární legislativy, které postupně zasílali KRC. Připomínky rozdělili právníci-lingvisté do dvou kategorií, a to na změny, které považovali za nutné, a na změny, které podle nich z hlediska obsahového ani právního nezbytné nebyly (68). O druhé skupině změn mělo rozhodnout KRC, avšak finalizátoři i pracovníci KRC se shodli na přijetí co možná nejmenšího počtu změn, aby nebyla ohrožena návaznost na ostatní dokumenty (164). Své připomínky k českému znění přístupové smlouvy měly na základě pokynu ministerstva zahraničí sdělovat pracovníkům KRC i jednotlivé resorty (45). Takto vytvořená znění představovala základ pro závěrečná autentifikační jednání, která se konala v Radě ve dnech 21. - 23. února 2003 (primární právo) a 23. - 28. března 2003 (přístupová smlouva) a kterých se za Českou republiku účastnili dva zástupci KRC a dva zástupci ministerstva zahraničí a za Radu a Komisi právníci-lingvisté pro český jazyk. Při jednání o českém překladu přístupové smlouvy se pozornost zaměřovala především na respektování předchozích překladů primární a sekundární legislativy EU a na návaznost na platné právní předpisy ČR. Konečné slovo měli právníci-lingvisté Rady (168).

Zpracovávání připomínek k českému znění přístupové smlouvy finalizátory ovšem značně komplikovaly tři okolnosti:

- souběžně s prací na českém znění upravovala právní služba Rady spolu se zástupci členských států ještě anglickou verzi, takže se stávalo, že revizoři v KRC a právníci-lingvisté v Radě pracovali s různými verzemi dokumentu v angličtině, následkem čehož vznikaly problémy při přijímání určitých připomínek;
- k překladu se vyslovovaly všechny resorty, takže v mnoha případech existovalo na řešení konkrétního překladatelského problému velké množství různých názorů;
- přístupová smlouva obsahovala i vícejazyčnou část, k níž mohli právníci-lingvisté zpracovat připomínky až v okamžiku, kdy bylo k dispozici konečné anglické znění; anglická verze se však neustále měnila (45).

Většina připomínek předložených KRC byla akceptována, zamítnuty byly pouze některé návrhy resortů, protože byly nerelevantní nebo neodpovídaly přesně originálu, případně jeden resort žádal něco jiného než všechny ostatní. Příslušné resorty pak byly informovány o tom, proč jejich připomínky akceptovány nebyly (168).

Součástí finalizace přístupové smlouvy byla i finální revize rozsáhlých technických adaptací.⁹¹ Pokud finalizátoři objevili rozpor mezi zněním technických adaptací, které schválil resort, a zněním, které revidoval KRC, vrátili dokument k opravě české straně, tj.

⁹¹ Jde o seznam aktů ES/EU, u kterých byla pro jednotlivé země sjednána přechodná období či jiné úpravy.

k dořešení mezi KRC a příslušným resortem (167). K takovým případům docházelo, pokud si resort při schvalování příslušné adaptace nevyžádal stanovisko KRC.⁹²

V dubnu 2003 pak právníci-lingvisté Rady připravili konečnou českou verzi přístupové smlouvy. Původně bylo dohodnuto, že tato konečná verze bude zaslána do KRC k poslední kontrole, zaměřené již pouze na formální náležitosti. Tato poslední kontrola v KRC se však již neuskutečnila, protože opět v Radě současně docházelo i k posledním úpravám anglické verze a nebyla nikdy včas k dispozici anglická a jí odpovídající česká verze (168). Od září 2003 pak již nebylo možné do českého znění primárního práva provádět žádné zásahy (151).

2.5.5.3 *Finalizace sekundární legislativy*

Ze sekundární legislativy byly nejprve zahájeny finalizace předpisů z kapitol 3, 4, 5, 6, 7 a 8, postupně byly otevírány další kapitoly (162). S harmonogramem finalizací seznamovali právníci-lingvisté zástupce KRC na pravidelných technických jednáních o překladech. Na základě požadavků OPOCE vždy právníci-lingvisté stanovili termín, do kterého mělo KRC odevzdat zrevidované všechny předpisy z příslušné kapitoly nebo subkapitoly, aby se stihla provést finalizace. Původně měly být do konce roku 2003 předány k finalizaci všechny platné dokumenty přijaté do konce roku 2002, v listopadu 2003 však byly na seznam překladů určených k odevzdání k finalizaci do konce roku 2003 přidány ještě dokumenty přijaté v první polovině roku 2003 (151). Splnit tento požadavek se KRC nepodařilo, především proto, že evropské instituce seznamy předpisů určených k finalizaci v jednotlivých kapitolách neustále měnily. Evropské orgány poté na žádost kandidátských zemí tyto lhůty opakovaně prodlužovaly (45).

V jednotlivých kapitolách postupovali finalizátoři podle subkapitol. Tento postup změnili finalizátoři Komise pouze v kapitole 3 – v říjnu 2002 rozhodli, že nebude nadále probíhat finalizace kompletních subkapitol, ale z jednotlivých subkapitol se přednostně

⁹²K této situaci mohlo docházet v důsledku toho, že vypracovávání a překlad přístupové smlouvy probíhaly stejně jako u jiných mezinárodních smluv pod vedením ministerstva zahraničí, tedy tak, že ministerstvo zahraničí rozesílalo návrhy překladů jednotlivých částí a technických adaptací ke schválení příslušným resortům. Jelikož však přístupová smlouva a její technické adaptace vycházely z dokumentů revidovaných v KRC, a tudíž bylo nezbytné zajistit terminologickou návaznost na tyto dokumenty, iniciovalo KRC návrh, aby s ním veškeré překlady a jejich změny v případě přístupové smlouvy byly konzultovány. V září 2002 proto vedoucí Odboru koordinace vztahů s EU na ministerstvu zahraničních věcí požádal zaměstnance všech resortů, aby veškeré překlady, respektive kontroly překladů přístupové smlouvy konzultovali s pracovníky KRC a zdůraznil, že každý resort je zodpovědný za to, že terminologie používaná v přístupové smlouvě odpovídá terminologii obsažené v revidovaných překladech *acquis*, resp. v legislativě ČR (45). Již v listopadu 2002 však při technických jednáních o překladech v Bruselu právníci-lingvisté evropských institucí a zástupci KRC zjistili, že resorty ne ve všech případech konzultují KRC ohledně souladu technických adaptací s revidovanými překlady (164). Následkem toho vznikaly rozpory mezi návrhem překladu, který schválil resort, a zněním, které bylo obsaženo v příslušném revidovaném předpise.

zrevidují nejdůležitější dokumenty. Seznamy dokumentů, které považovali za nejdůležitější, poslali do KRC (145).⁹³

Finalizace sekundární legislativy probíhaly až do srpna 2005, tedy ještě 16 měsíců po přistoupení (59). Hlavní příčinou bylo zpomalení přísunu revidovaných předpisů z KRC, které bylo způsobeno těmito důvody:

- Komise i Rada do 1. května 2004 přijaly velké množství nových předpisů, které bylo třeba přeložit a zrevidovat – jen v dubnu 2004 přijaly oba orgány zhruba 7 000 stran nových předpisů (45);
- definitivní seznam předpisů určených ke zveřejnění ve zvláštním vydání Úředního věstníku do KRC přišel v květnu 2005;
- KRC mělo personální problémy (k 1. květnu 2004 odešla většina zkušených revizorů do překladatelských orgánů evropských institucí, tudíž bylo potřeba přijmout a zaškolit nové pracovníky; počet revizorů v KRC se navíc celkově snížil).

Finalizátoři dbali především o návaznost překladů v systému evropského práva, zkoumání terminologické návaznosti na vnitrostátní předpisy pro ně bylo až na druhém místě. Rovněž ověřováním oborové odborné terminologie se nezabývali, neboť ta měla být ověřena na úrovni KRC, respektive jednotlivých resortů (50). Do této terminologie měli zasahovat pouze tehdy, pokud byla v rámci jednoho předpisu, případně v rámci určité kapitoly používána nekonsistentně. V kapitole 13 tak například sjednotili používání slovních spojení *EHS schválení typu*, *EHS prvotní ověření*, *EHS dílčí ověření*, *EHS úplné ověření*, *kladné a záporné chyby*, *normy a technické předpisy* (49).⁹⁴ O nejednotném používání termínů také vždy informovali KRC, kterému oznamovali také další případné nedostatky, které se opakovaně objevovaly v revidovaných překladech (41).⁹⁵

V některých případech však finalizátoři znovu zasahovali i do změn terminologie provedených při revizi v KRC a schválených příslušným resortem (například název směrnice

⁹³Šlo v prvé řadě o předpisy upravující organizaci trhu s jednotlivými plodinami a zemědělskými výrobky.

⁹⁴ U první skupiny pojmů šlo o pozici přívlastku *EHS* ve víceslovném názvu, u druhé skupiny o sjednocení formulace, která byla do té doby nejednotná (různé kombinace výrazů *pozitivní*, *negativní* a *kladná*, *záporná* respektive *normy* a *standardy*).

⁹⁵V září 2003 například poukázali finalizátoři na opakovaně nesprávné umístění čísla právních předpisů až za celý název předpisu v citacích: „...s ohledem na směrnici Rady ze dne 25. září 1989 o veterinárních otázkách obchodu s embryi skotu ve Společenství a dovozu těchto embryí ze třetích zemí (89/556/EHS), ve znění směrnice 90/425/EHS, a zejména na články 9 a 10 uvedené směrnice...“ namísto správného „...s ohledem na směrnici Rady 89/556/EHS ze dne 25. září 1989 o veterinárních otázkách obchodu s embryi skotu ve Společenství a dovozu těchto embryí ze třetích zemí, pozměněnou směrnicí 90/425/EHS, a zejména na články 9 a 10 uvedené směrnice...“. Jiným příkladem bylo sjednocování některých opakujících se obrátů. V některých revidovaných překladech se například sankce *uvalovaly*, v jiných se *ukládaly*. Finalizátoři používanou vazbu sjednotili na druhou zmíněnou verze, kterou považovali za přesnější a ústrojnější z hlediska českého jazyka (41, 149).

2003/48/ES, schválený resortem – viz příloha č. 4). Revizoři v KRC ani resorty neměli možnost svá rozhodnutí obhájit, pokud se finalizátoři sami nerozhodli s nimi tyto změny konzultovat, a mohli se seznámit až s výslednou, uzamčenou podobou v databázi CCVista nebo v databázi KRC, případně ve zvláštním vydání Úředního věstníku, kterou už nemohli nijak ovlivnit (59).

2.5.5.4 Změny zavedené terminologie

V rámci finalizace právníci-lingvisté znovu otevřeli některé problémy překladu právních termínů a formulací, které už byly dříve diskutovány a určitým způsobem vyřešeny v KRC.

Nejzávažnějším a nejdiskutovanějším z těchto problémů byla otázka překladu formulací vyjadřujících platnost a účinnost jednotlivých aktů, kterou znovu nastolili právníci-lingvisté z Komise v září 2002. V KRC se tato problematika diskutovala už od počátků jeho existence a poté opakovaně i v letech 2000 a 2001 v souvislosti s tvorbou a přepracováváním Pokynů pro překlad právních předpisů ES (45). Evropské právní předpisy totiž často používají v jednom předpisu *enter into force – entrer en vigueur – in Kraft treten* a současně *apply / take effect – être applicable / prendre l'effet – gelten / anwenden / wirksam werden*, tj. rozlišují tři stupně – platnost, účinnost a „aplikovatelnost“, zatímco české právo používá pouze *platnost a účinnost*. KRC do té doby překládal spojení související s *force – vigueur – Kraft* pomocí výrazu *platnost* a spojení související s *applicability – applicabilité – Anwendung / Geltung* výrazem *účinnost*, v případě slovesa *apply – être applicable – gelten / anwenden* též pomocí slovesa *uplatňovat*. Problém představoval výraz *effect*, který se podle kontextu překládal buď jako *účinnost* (zejména ve spojeních *cease to have effect*) nebo jako *platnost* (zejména ve spojení *take effect*, pokud v předpise následovalo ustanovení o *applicability*). KRC zaslalo právníkům-lingvistům Komise zdůvodnění svého postupu, ti se poté vyslovili pro paušální nahrazení překladů *vstoupit v platnost* spojením *nabýt účinnosti* a případná následná ustanovení o „aplikovatelnosti“ řešit pomocí výrazů *uplatňovat* či *vstoupit v užívání*. Právníci-lingvisté Komise také znovu oslovili zástupce akademické obce, kteří se však údajně k problému do konce března 2003 nevyjádřili (50). Jelikož v dubnu 2003 obě instituce dokončily práce na finalizaci přístupových smluv a OPOCE žádal zaslání dalších dokumentů sekundární legislativy, rozhodli se právníci-lingvisté Komise a Rady společně převzít odpovědnost za případné důsledky překladu výše uvedených spojení na sebe a celý problém vyřešili takto:

- spojení *enter into force – entrer en vigueur – in Kraft treten* navrhli překládat jako *vstoupit v platnost*, a to s výjimkou tzv. implementačních formulí směrnic, v nichž

se stanoví, že *Member States shall bring into force the laws...* – *Les Etats membres mettent en vigueur les dispositions législatives...* – *Die Mitgliedstaaten setzen in Kraft die erforderlichen Rechtsschriften...* a v nichž jde podle právníků-lingvistů z právního hlediska prokazatelně o to, aby *členské státy příslušné prováděcí předpisy uvedly v účinnost*;

- pro spojení s *apply / applicability* – *être applicable / applicabilité* – *gelten / anwenden / Geltung / Anwendung* zavedli v české právní terminologii dosud okrajové označení *používat / použitelnost*;
- spojení *take effect* – *prendre l'effet* – *wirksam werden / gelten* navrhli překládat pomocí výrazu *účinek* (podobně také spojení *with effect from* – *s účinkem od*), v ostatních formulích, zejména *cease to have effect* – *cesser d'avoir effet* – *Geltungsdauer enden* pak pomocí výrazu *použitelnost (použitelnost končí)* (154).

Tyto změny spolu s příslušnou úpravou manuálu zaslali do KRC, které je i přes výhrady některých pracovníků přijalo. KRC oznámilo tuto změnu dále ÚNMZ a překladatelské agentuře, jeho revizoři se začali novým pravidlem okamžitě řídit (45). Změnu v předpisech již revidovaných prováděli právníci-lingvisté v Radě a v Komisi při finalizaci (50).

Druhou významnou změnou, kterou do překladatelské praxe zavedené KRC a ÚNMZ zavedli finalizátoři, byl překlad termínu *notify – notifier – anzeigen* a příslušných odvozenin (ve smyslu přenosu informací určitým stanoveným postupem, zejména mezi orgány státní správy, respektive vnitrostátními orgány a institucemi ES/EU). Ve většině předpisů se pro tyto výrazy používal překlad *oznámit*, pouze u technických předpisů prosadil ÚNMZ v souladu se svou zavedenou terminologií výraz *notifikovat* (45, 155). Právníci-lingvisté Rady i Komise považovali tento dvojí překlad za neodůvodněný, neboť výraz *notifikovat* podle nich mohl vyvolat dojem, že se jedná o velice speciální postup se speciálními pravidly nebo speciální formou, odlišný od *oznámení*. To by ovšem neodpovídalo skutečnosti, protože se v obou případech jedná o sdělení informací prostým nebo kvalifikovaným způsobem, definovaným právní normou. Navrhli proto překlad sjednotit na *oznámit* (159). KRC tuto změnu respektovalo a revidované dokumenty příslušným způsobem opravilo (163), ÚNMZ protestoval, předpisy v nové verzi odmítal schválit (146), avšak právníci-lingvisté jeho protesty neakceptovali a svůj návrh prosadili.

2.5.5.5 Činnost finalizátorů

Vlastní postup finální revize přeložených předpisů se významně nelišil od revize prováděné KRC. Hlavní pozornost ovšem věnovali finalizátoři právní stránce překladu, tj. správnému používání právních termínů, důslednému respektování používaných a manuálem stanovených formulací a obrátů a právně jednoznačnému vyjadřování (50).

Překladatelské pomůcky, které měli finalizátoři k dispozici, byl stejné, jako měli revizoři v KRC. Finalizátoři měli přístup do databáze revidovaných překladů a do dalších veřejně přístupných databází evropských právních předpisů a terminologických slovníků. Žádné další databáze nevytvářeli, aby princip soustředění veškerých překladatelských databází a glosářů v KRC nebyl narušen a různé databáze nevznikaly na různých místech nekoordinovaným způsobem. Oproti revizorům v KRC měli finalizátoři výhodu v tom, že pracovali přímo v příslušné evropské instituci, a mohli tak přímo problémy konzultovat s příslušnými odborníky, kteří se na tvorbě těchto dokumentů podíleli, a mohli tudíž veškeré nejasnosti nebo význam konkrétních ustanovení kvalifikovaně vysvětlit. Finalizátoři měli rovněž přístup k interním a přípravným dokumentům příslušné instituce, v nichž mohli vyhledávat pomocné informace (50).

Na rozdíl od revizorů v KRC však finalizátoři museli pracovat výrazně rychleji. Jednak jich bylo málo, a jednak museli respektovat termíny stanovené v OPOCE, jemuž finalizované překlady posílali k vydání podle jeho edičního plánu. V extrémních případech se od finalizátorů požadovala finalizace až 100 stran překladu denně (50).

Finalizátoři rovněž hráli úlohu prostředníka mezi OPOCE a KRC. OPOCE na základě svého edičního plánu předával finalizátorům seznam dokumentů, které bylo třeba finalizovat přednostně, aby byly připraveny k tisku příslušné ucelené části zvláštního vydání Úředního věstníku. Finalizátoři pak postupovali na základě těchto prioritních seznamů, a pokud některý z dokumentů nebyl ještě revidován, případně přeložen, informovali neprodleně KRC a požádali jej o přednostní dodání tohoto dokumentu. V tomto ohledu hodnotí spolupráci obě strany, tj. finalizátoři i KRC, velice kladně, neboť aktivní komunikace mezi nimi významným způsobem přispěla ke zvýšení efektivity překladatelské a revizorské práce (45, 50). Nemalou roli hrála i skutečnost, že někteří z finalizátorů byli dříve pracovníky KRC.

Přímé vazby mezi finalizátory a KRC se projevily i v přijímání revidovaných překladů z KRC k finalizaci. Na základě původního plánu měl KRC posílat revidované překlady do TAIEX k uložení do databáze CCVista, z níž si měli finalizátoři dokumenty odebírat. Jelikož však v TAIEX docházelo při ukládání dokumentů do databáze CCVista k časovému

prodlení, odebírali si finalizátoři revidované předpisy přímo z KRC a k zařazení do databáze CCVista posílali již finalizované dokumenty (45). Tím celý proces urychlili, a do databáze CCVista se tak dostávala v naprosté většině případů česká znění v konečné, finalizované podobě.

V neposlední řadě též finalizátoři tlumočili do KRC požadavky OPOCE na změny ve formální úpravě dokumentů či upozornění, pokud v určitém předpise cokoliv chybělo (viz kapitola 2.5.7.2).

Posledním z úkolů, které finalizátoři plnili v souvislosti s překladem evropské legislativy, bylo schvalování oprav (korigend)⁹⁶ předpisů vydávaných v Úředním věstníku. Korigenda navrhovali revizoři z KRC nebo pracovníci resortů, pokud při své práci objevili v již finalizovaném a k tisku připraveném dokumentu závažnou chybu nebo terminologický nedostatek, které již nebylo možné opravit v původním dokumentu. Finalizátoři pak navrhovanou opravu posuzovali na základě těchto hledisek:

- závažnost chyby a její vliv na správný výklad příslušného předpisu, případně důsledky pro překlady dalších dokumentů,
- závaznost předpisu, v němž se chyba objevila,
- platnost předpisu, v němž se chyba objevila, tj. zda se připravuje jeho novelizace, či ne (50).

Jelikož počet oprav do určité míry vypovídá o kvalitě provedených překladů a může ovlivnit celkovou důvěru v příslušné jazykové verze evropských právních předpisů, snaží se čeští finalizátoři přijímat opravy pouze v případech závažných významových chyb v závazných předpisech, u nichž se v brzké době nepočítá s novelizací nepočítá. K české verzi zvláštního vydání Úředního věstníku bylo dosud přijato pouze zhruba 30 oprav (50).⁹⁷

2.5.5.6 Postavení finalizátorů v silovém poli

Od září 2002, kdy začaly probíhat finalizace českého znění evropské legislativy, představovali finalizátoři Rady a Komise v procesu překladu evropské legislativy nejsilnější mocenské centrum. Tato mocenská pozice vyplývala jednak z jejich postavení téměř na konci překladatelského řetězce, a jednak z autority nadnárodních orgánů, jejichž byli zaměstnanci

⁹⁶Součástí Úředního věstníku jsou i opravy chyb, které se v právních předpisech objeví, ať už vznikly z jakéhokoliv důvodu (včetně nepřesnosti v překladu). Chyby se opravují zvláštním předpisem, tzv. korigendem, v němž se vyznačuje, jaké jazykové verze se týká, a jenž obsahuje formulaci příslušného ustanovení v původním znění a ve znění opraveném.

⁹⁷ Příklad opravy viz příloha č. 7.

a jejichž jménem zásahy do textu prováděli. Evropské orgány totiž aktem finalizace převzaly odpovědnost za správnost českého znění právních předpisů.

Pozice téměř na konci překladatelského řetězce dávala finalizátorům velkou moc nad výslednou podobou textu. Pokud totiž v jednotlivých předpisech prováděli úpravy a sami se nerozhodli své návrhy konzultovat s KRC, případně s dalšími aktéry, pak se tyto změny velmi pravděpodobně objevily i ve výsledném oficiálním znění předpisu.⁹⁸ Zejména u předpisů sekundární legislativy finalizátoři občas prováděli změny v terminologii zavedené při revizi a schválené resortem, přičemž o těchto změnách se KRC a resort buď nedozvěděly vůbec, nebo v okamžiku, kdy již nebylo možné provádět žádné změny. V případě primárního práva sice probíhala komunikace s KRC i s resorty intenzivněji, nicméně i přesto finalizátoři hned v první fázi jednání o připomínkách autoritativně rozhodli, které změny jsou nutné, a o kterých může rozhodnout KRC. Při konečném rozhodování o jednotlivých připomínkách k překladu přístupové smlouvy měli finalizátoři rovněž poslední slovo.

Autorita evropského orgánu (Komise, Rady) zaštiťující práci finalizátorů představovala obrovský symbolický kapitál, silnější než symbolický kapitál (autorita) českých vnitrostátních orgánů. Finalizátoři prosadili změny v překladu některých významných ustanovení navzdory tomu, že dřívější překlad byl řádně schválen vnitrostátními autoritami a používán všemi aktéry. Svě změny dokázali prosadit i v případě, že se některé z vnitrostátních autorit proti nim výslovně postavily.

I když tedy do silového pole překladu evropské legislativy vstoupili finalizátoři až téměř jako poslední, zaujali okamžitě v celém poli dominantní postavení. V pozici hlavního mocenského centra tak finalizátoři vystřídali KRC, které ve většině případů respektovalo jejich rozhodnutí a svou práci přizpůsobovalo jejich požadavkům.

Hlavním cílem finalizátorů bylo provést poslední právní revizi české verze evropských právních předpisů v termínech stanovených OPOCE. Přestože za provedení překladů evropské legislativy odpovídaly kandidátské země, za oficiální české znění právních předpisů odpovídaly orgány ES/EU, které k němu rovněž uplatňovaly autorské právo. Finalizace tudíž evropským orgánům poskytovala záruku, že česká verze *acquis* je kvalitní a odpovídá požadavkům, které na jednotlivé jazykové verze právních předpisů Evropská unie klade, a že důvěra v evropské právo nebude vinou překladů ohrožena. Primární odpovědnost finalizátorů tudíž směřovala vůči evropským institucím. Zájem měli finalizátoři především na zajištění konsistence systému evropského práva jako celku a na terminologické jednotnosti a provázanosti jednotlivých dokumentů uvnitř tohoto systému, zatímco návaznost na českou

⁹⁸Po finalizaci procházely texty už jen kontrolou úplnosti a poslední formální jazykovou korekturou v OPOCE.

legislativu stála až na druhém místě. Z tohoto důvodu také do systému překladu evropské legislativy, a tím i do české právní terminologie prosadili z titulu autorit svých orgánů některé pojmové změny.

Finalizace představovala formální akt, jímž byl českému překladu evropského právního předpisu přiznán status oficiální originální verze právního předpisu, rovnocenné všem ostatním jazykovým verzím. Tento akt byl proto v celém procesu překladu naprosto klíčový a osoby, které jej prováděly, měly vůči evropským orgánům i vůči české veřejnosti obrovskou odpovědnost. A právě z titulu této odpovědnosti měly také značný vliv na celé silové pole překladu *acquis* a na jeho ostatní aktéry.

2.5.6 TAIEX

TAIEX neboli Technical Assistance and Information Exchange Instrument (Úřad pro technickou pomoc a výměnu informací) byl zřízen na základě Bílé knihy „Příprava přidružených zemí střední a východní Evropy na začlenění do vnitřního trhu Unie“, přijaté Komisí v květnu 1995 (71).⁹⁹ Tento úřad Komise spadající pod Generální ředitelství pro rozšíření začal fungovat počátkem roku 1996 a hrál úlohu prostředníka mezi institucemi EU (zejména jednotlivými útvary Komise a Rady) na straně jedné a kandidátskými zeměmi¹⁰⁰ na straně druhé. Jeho hlavním úkolem bylo centrálně řídit a koordinovat krátkodobou technickou pomoc kandidátským zemím v oblasti aproximace, aplikace a vynucování práva, nejprve pouze v souvislosti s jednotným trhem, po přijetí Agendy 2000 v roce 1997 pak v rámci celé evropské legislativy (111). Projekty technické pomoci v rámci TAIEX vznikaly v úzké návaznosti na program PHARE, který se také z velké části podílel na jejich financování.

V oblasti překladu *acquis* bylo hlavním úkolem TAIEX pomáhat při budování centralizovaných překladatelských a koordinačních středisek a napomáhat jejich řádnému fungování. Za tímto účelem TAIEX:

- seznamoval zástupce vyslaných kandidátských zemí se způsobem, jakým je organizována překladatelská práce v institucích EU a jaké požadavky evropské

⁹⁹V diplomové práci o překladu evropských právních předpisů a dokumentů nelze nepoukázat na to, že v oficiálním českém překladu výše zmíněné Bílé knihy je tento úřad poněkud zavádějícím způsobem označován jako „Úřad pro výměnu informací o technické pomoci“ (71).

¹⁰⁰V dnešní době, kdy je deset tehdejších kandidátských zemí již členskými státy EU, se činnost TAIEX soustřeďuje na nové kandidátské země, tj. Bulharsko, Rumunsko a Turecko, a na další potenciální kandidáty, tj. zejména země bývalé Jugoslávie a Albánie. Pokračuje však i spolupráce s deseti „bývalými“ kandidátskými zeměmi, např. v oblasti odborné přípravy úředníků nebo překladu judikátů Soudního dvora (59, 111).

instituce na překlady právních předpisů kladou;

- poskytoval rady při zakládání překladatelských a koordinačních středisek (TCU) v kandidátských zemích a při tvorbě národních strategií pro překlad evropské legislativy;
- zajišťoval formou pracovních návštěv, workshopů a stáží ve spolupráci s dalšími institucemi odbornou přípravu překladatelů, revizorů, právníků-lingvistů a dalších osob podílejících se na překladu *acquis* v kandidátských zemích;
- poskytoval kandidátským zemím technickou pomoc (hardware i software (zejména databázový systém Lotus Notes a překladatelský program TRADOS), dále přístup na specializované domény a do specializovaných databází EU);
- dodával do TCU v jednotlivých zemích originální znění dokumentů Evropské unie (starší dokumenty na tzv. mikrofiších, novější na CD-ROM);
- zprostředkoval spolupráci mezi TCU všech kandidátských zemí mezi sebou navzájem a s těmi útvary institucí Evropské unie, které se zabývají překladem, revizí překladů a publikací právních dokumentů;
- pořádal pravidelná jednání, na nichž si mohli zástupci TCU z kandidátských zemí vyměňovat zkušenosti a diskutovat o problémech vznikajících při překladu *acquis*;
- organizoval v jednotlivých kandidátských zemích rovněž odborně zaměřené kulaté stoly, na nichž se setkávali překladatelé a revizoři z kandidátských zemí i z evropských orgánů, kteří byli odborně zaměřeni na předpisy z určitého oboru (například semináře o překladu předpisů souvisejících se společnou zemědělskou politikou, rozvojem venkova, fyto-sanitárními opatřeními, životním prostředím, hospodářskou soutěží atd.);
- vedl statistiky o množství předpisů přeložených v jednotlivých zemích;
- vypracovával indikativní seznamy platných předpisů ES/EU, které je třeba přeložit, a tyto seznamy pak rozesílal do TCU jednotlivých zemí;
- vytvořil, vedl a aktualizoval veřejně přístupnou databázi CCVista, která obsahovala revidovaná a finalizovaná znění překladů evropských předpisů v jazycích kandidátských zemí (30, 111).

2.5.6.1 Seznamy dokumentů určených k překladu a revizi

Vytvoření spolehlivého seznamu předpisů, které mají kandidátské země přeložit a zrevidovat, představovalo z hlediska project managementu a efektivity celého procesu naprosto klíčový faktor, a to ze tří důvodů:

- pokud by byl na seznam dokumentů určených k přeložení zařazen předpis po rozšíření EU neplatný nebo pro nové členské země nezávazný, došlo by ke zbytečnému plýtvání zdrojů, neboť by se neúčelně vynakládaly čas i peníze na překlad a revize dokumentu, který by neměl žádnou právní platnost;
- pokud by se na tento seznam naopak nedostal platný předpis pro nové členské země závazný, vznikla by legislativní mezera;¹⁰¹
- s blížícím se datem rozšíření hrál stále důležitější roli i časový aspekt, neboť bylo zapotřebí dokončit překlady a revize překladů včas, tj. tak, aby byly verze předpisů v národních jazycích k dispozici nejpozději ke dni rozšíření,¹⁰² takže potřeba včasného dodání přesného seznamu předpisů byla zcela nezbytná.

Na základě seznamu platné legislativy Evropských společenství (Directory of Community Legislation in Force), který vydává OPOCE, sestavil TAIEX ve struktuře dané tímto seznamem databázi předpisů, které mají kandidátské země před vstupem do EU přeložit. Celé sekundární *acquis* je v tomto seznamu rozčleněno do 20 tematických kapitol rozdělených dále do subkapitol (úplný přehled kapitol i se všemi subkapitolami je obsažen v příloze č. 14) (129):

- Kapitola 1 - Obecné, finanční a institucionální otázky
- Kapitola 2 - Celní unie a volný pohyb zboží
- Kapitola 3 - Zemědělství
- Kapitola 4 - Rybolov
- Kapitola 5 - Volný pohyb pracovníků a sociální politika
- Kapitola 6 - Právo usazování a volný pohyb služeb
- Kapitola 7 - Dopravní politika
- Kapitola 8 - Politika v oblasti hospodářské soutěže
- Kapitola 9 - Daně
- Kapitola 10 - Hospodářská a měnová politika a volný pohyb kapitálu
- Kapitola 11 - Vnější vztahy
- Kapitola 12 - Energetika

¹⁰¹ Pokud nebudou v příslušném jazyce zveřejněna nařízení a některé další předpisy, nebudou podle právníků Komise moci státní orgány daného státu vyžadovat plnění povinností v těchto předpisech stanovených. Na druhou stranu práva založená těmito předpisy budou v těchto členských státech vynutitelná (39).

¹⁰² Ačkoliv byl tento požadavek opakovaně zdůrazňován a prezentován zcela nekompromisně jako nezbytná podmínka pro vstup kandidátských zemí do EU, nebyl v praxi stoprocentně naplněn. Na setkání pracovníků právní služby Rady a Komise se zástupci TCU kandidátských zemí v dubnu 2003 právníci Komise informovali, že pokud nebudou některé předpisy k dispozici ve zvláštním vydání Úředního věstníku v příslušném národním jazyce, neohrozí tato skutečnost sice rozšíření EU jako takové, ale vyvolá velmi složitou a nejasnou právní situaci (39), viz předchozí poznámka pod čarou.

- Kapitola 13 - Průmyslová politika a vnitřní trh
- Kapitola 14 - Regionální politika a koordinace strukturálních nástrojů
- Kapitola 15 - Životní prostředí, spotřebitelé a ochrana zdraví
- Kapitola 16 - Věda, informace, vzdělávání a kultura
- Kapitola 17 - Právo podniků
- Kapitola 18 - Společná zahraniční a bezpečnostní politika
- Kapitola 19 - Prostor svobody, bezpečnosti a práva
- Kapitola 20 - Evropa občanů

Toto rozčlenění *acquis* poté využívaly všechny subjekty podílející se na překladech, revizích a publikaci evropské legislativy v jazycích nových členských států, takto rozděleno bylo i zvláštní vydání Úředního věstníku. Průběžně se měnilo pouze konkrétní složení jednotlivých kapitol a subkapitol. Jak se totiž v praxi ukázalo, sestavit seznam veškerých evropských právních předpisů, u kterých byla stanovena nebo předpokládána platnost i po rozšíření a které budou závazné i pro nové členské státy, a tudíž by měly být přeloženy, byl vzhledem k celkovému objemu *acquis communautaire* úkol nadmíru obtížný (59). Jelikož evropské orgány neustále přijímaly nové právní předpisy, bylo navíc velice těžké odhadnout, které dokumenty budou ke dni přistoupení platné a které budou zrušeny, případně které dokumenty budou zahrnuty do zvláštního vydání Úředního věstníku a které nikoliv (134).

Seznam, který vznikl ve spolupráci TAIEX a OPOCE na základě databáze evropských právních předpisů Celex a na podkladě informací z jednotlivých generálních ředitelství Komise, rozeslal TAIEX kandidátským zemím v roce 1999. Seznam však stoprocentně spolehlivý rozhodně nebyl, neboť obsahoval řadu neplatných dokumentů a některé platné v něm naopak chyběly (45). TAIEX byl na tuto skutečnost opakovaně upozorněn i pracovníky KRC, avšak seznam se dlouhou dobu neměnil. I přes svou nedokonalost však byl tento první seznam spolu s databází Celex základním pramenem pro zadávání právních předpisů ES/EU k překladu a pro jejich revizi (134).¹⁰³ Pracovníci KRC ovšem měli vzhledem k nepřesnosti údajů v seznamu za úkol před zadáním překladu či započítím revize zkontrolovat v databázi Celex, zda je daný dokument opravdu platný (59). Pokud však byl daný předpis ještě před rozšířením zrušen nebo novelizován, nezabránila zbytečné práci ani tato posledně jmenovaná kontrola.¹⁰⁴

¹⁰³ Jako určité orientační vodítko používali pracovníci KRC také seznam předpisů, které překládalo Švédsko a Finsko, jež k EU přistoupily v roce 1995, a od května 2002 byl v databázi KRC vytvořen též pohled „revidováno jinou kandidátskou zemí“ - takto označené dokumenty bylo také možná brát s poměrně vysokou spolehlivostí jako prioritu (42, 134).

¹⁰⁴ Příkladem může být směrnice Rady 89/647/EHS ze dne 18. prosince 1989 o ukazateli kapitálové

Navzdory klíčovému významu, jaký tento seznam z hlediska project managementu a efektivity celého procesu měl, nebylo nikdy jasné, kdo je odpovědný za jeho sestavení. TAIEX a Komise navrhovaly, aby seznam vytvořil OPOCE jakožto úřad odpovědný za konečnou podobu zvláštního vydání Úředního věstníku. OPOCE to odmítal, neboť podle něj příslušel tento úkol právní službě Rady (39). TCU žádaly tento seznam od TAIEX na základě toho, že jim při prvních jednáních TAIEX v rámci technické pomoci vytvoření tohoto seznamu přislíbil a že při předchozím rozšíření Švédsko a Finsko podobný seznam obdržely (134). Při jednání u kulatého stolu v červnu 2002 však ředitelka TAIEX zdůraznila, že povinnost poskytnout kandidátským státům seznam právních předpisů, které ES vydají ve zvláštním vydání Úředního věstníku, Komise nemá (162). Na tvorbě seznamu se nakonec společně podíleli pracovníci TAIEX, OPOCE a právní služby Komise.

Od června 2002 TAIEX už jednotlivá generální ředitelství v souvislosti s připravovanými předpisy nekontaktoval a TCU kandidátských zemí informoval o všech nových platných předpisech bez rozdílu (39). Právní služba Komise po opakovaných žádostech TCU pověřila koncem roku 2002 vypracováním konečného seznamu *acquis* zvláštního pracovníka. Ten sestavil seznam zhruba během měsíce. Vycházel přitom z rozdělení do kapitol podle původního seznamu TAIEX, do nějž OPOCE doplnil platné předpisy s poznámkou „no status“, pokud daný dokument v původním seznamu TAIEX chyběl, nebo „alert“, pokud dokumenty neobsažené v původním seznamu TAIEX odkazovaly na dokument v uvedeném seznamu obsažený (*ibid.*). Tyto poznámky měly sloužit jako upozornění na nový dokument v seznamu, respektive na potřebu zohlednit při překladu příslušný referenční dokument. Při vytváření seznamu postupoval pověřený pracovník podle jednotlivých kapitol; začal kapitolami, které měly být podle požadavků OPOCE finalizovány jako první. Při kontrole seznamu v TAIEX a v OPOCE se však zjistilo, že při jeho přípravě některé dokumenty vypadly, např. Charta základních práv (45), takže na setkání zástupců právní služby Komise a Rady se zástupci TCU kandidátských zemí v dubnu 2003 požádala právní služba Komise TAIEX i OPOCE o spolupráci při další kontrole a aktualizaci seznamu. Vzhledem k nedostatkům vypracovávaných seznamů také právní služba Komise rozeslala TCU kandidátských zemí obecné instrukce pro výběr dokumentů k překladu (viz kapitola 2.5.8.1).

Výsledky těchto kontrol a aktualizací rozesílal TAIEX do TCU kandidátských zemí. U každé kapitoly uvedl, které dokumenty byly ze seznamu vyřazeny (*to be deleted*), které

přiměřenosti úvěrových institucí, která byla (včetně pěti novel) v KRC zrevidována v roce 1999. V roce 2000 však přijala Rada směrnici 2000/12/ES o přístupu k činnosti úvěrových institucí a o jejím výkonu, která směrnicí 89/647/EHS zrušila (48).

byly nově zařazeny (*to be added with relevant amendments*), které byly znovu zařazeny (*re-inserted*)¹⁰⁵ a u kterých došlo k přečíslování (*renumbered*) (4). Čas od času rozesílal i aktualizované celkové seznamy – na dlouhou dobu poslední dal k dispozici v březnu 2004, konečný ucelený seznam obdržely TCU kandidátských zemí až v květnu 2005 (45).

Hodnotit práci TAIEX a dalších evropských orgánů, související s tvorbou seznamů platných předpisů, tj. s klíčovou fází z hlediska project managementu celého procesu, je nutno ze dvou hledisek. Z hlediska úplnosti vytvořeného konečného seznamu lze tuto práci považovat za úspěšnou, neboť platné *acquis* v kandidátských zemích přeloženo bylo a dosud (dva roky po rozšíření) se alespoň v České republice neobjevily žádné hlasy upozorňující na to, že byl nějaký předpis opomenut. Z hlediska včasnosti a přesnosti poskytovaných seznamů však odvedenou práci za dostatečnou považovat nelze. Opakovaně totiž TCU kandidátských zemí získávaly seznamy nepřesné, obsahující dokumenty neplatné, v důsledku čehož bylo zbytečně vynakládáno úsilí, čas i peníze na překlady a revize neplatných, a tedy dále nepoužitelných dokumentů.¹⁰⁶ Vinu na tomto výsledku neslo samozřejmě i nejasné vymezení kompetencí a odpovědnosti v souvislosti s tvorbou seznamu.

Tabulka č. 3: Výsledný počet přeložených stran právních předpisů EU v ČR – konečný stav

	Finalizované	Schválené	Revidované	Přeložené
Počet stran Úř. věst.	101 187	9 687	3 095	23 408
%	73,7 %	7,1 %	2,2 %	17,0 %

Pramen: Databáze KRC¹⁰⁷

Z tabulky vyplývá, že poměrně velké množství dokumentů nebylo finalizováno. Důvodem byla skutečnost, že daný dokument nebyl v konečné fázi určen k otištění ve zvláštním vydání Úředního věstníku. Ne ve všech případech se tak stalo vinou TAIEX –

¹⁰⁵Některé dokumenty byly v průběhu celého procesu zařazeny a vyřazeny až třikrát.

¹⁰⁶Tyto překlady zůstávaly v databázi KRC označené jako „revidované“ nebo „přeložené“, popřípadě „schválené“, tudíž je bylo možné částečně využít pro další překladatelskou a revizní práci, a především pro účely aproximace práva. Odborné termíny obsažené v revidovaných a schválených překladech už byly ověřeny v KRC nebo příslušným resortem, takže bylo možné se na ně do určité míry spolehnout. Samozřejmě jejich závaznost byla nižší než u termínů použitých ve finalizovaných předpisech.

¹⁰⁷ Uvedená čísla je nutno brát spíše orientačně, neboť jednak mohou být některé dokumenty zaneseny v databázi duplicitně, a jednak jsou mezi pracovními a revidovanými překlady zahrnuty i některé rozsudky Soudního dvora, které se nefinalizovaly ani nepublikovaly v Úředním věstníku. Údaje byly zjištěny na konci roku 2005.

zejména v počátečních fázích překladu byly dokumenty překládány na základě požadavků resortů a v mnoha případech byl daný předpis v období mezi jeho překladem (revizí, schválením) a rozšířením EU zrušen nebo novelizován, aniž to mohl kterýkoliv z aktérů zapojených do překladatelského procesu odhadnout nebo předpokládat. Nepřesnost údajů v dodávaných seznamech však byla jedním z faktorů snižujících efektivitu celého systému.

2.5.6.2 Databáze CCVista

TAIEX rovněž vytvořil databázi všech revidovaných překladů, které kandidátské země pořídily. Tato databáze nazvaná CCVista byla a je přístupná na internetu (původně na adrese <http://ccvista.cadmos.carlbro.be>, od května 2003 na adrese <http://ccvista.taiex.be>) (3). TAIEX databázi zprovoznil v roce 2001 a kandidátské země měly tomuto úřadu dodat všechny do té doby revidované překlady (133). V dubnu 2002 se při jednání v rámci kulatého stolu o databázích zjistilo, že řada států dodala do databáze CCVista mnohem méně revidovaných dokumentů, než původně vykazovaly ve zprávách pro TAIEX (161). Česká republika předala první revidované překlady v listopadu 2001 a v dubnu 2002 měla revidovaných dokumentů v databázi CCVista nejvíce (134).

Původně TAIEX předpokládal, že databáze bude sloužit jako zdroj překladů pro všechny instituce EU, a zejména ji budou využívat právníci-lingvisté Rady a Komise, kteří budou překlady finalizovat a současně připravovat akt o přistoupení. Finalizátoři si měli předpisy z této databáze přebírat a po finální revizi je tam vracet zpět (prostřednictvím interní databáze Komise LiveLink) jako finalizované.(45).

Aktualizace databáze však probíhala pomalu, na což TCU kandidátských zemí TAIEX při technických jednání o překladech opakovaně upozorňovaly. Polsku se dokonce v několika případech stalo, že v důsledku zdlouhavé aktualizace databáze CCVista byl zfinalizován pracovní, nikoliv revidovaný překlad (169). Česká strana problémy s aktualizací této databáze řešila tak, že KRC předávalo revidované překlady finalizátorům přímo, a do databáze CCVista se tudíž české překlady dostávaly už finalizované (45).

Význam měla databáze i pro revizory jednotlivých TCU a překladatele, neboť v ní mohli vyhledávat a inspirovat se při hledání překladatelských řešení i v jazycích dalších kandidátských zemí (což bylo výhodné zejména pro příbuzné jazyky, jakými jsou například čeština a slovenština). Užitečná však byla i možnost kopírování tabulek, seznamů atd. (161). Databáze CCVista také v době příprav konečného seznamu platných předpisů sloužila jako orientační pomůcka, neboť dokumenty obsažené v připravovaném seznamu TAIEX v této

databázi označil znaménkem +, tedy jako prioritu. V případě pochybností TCU o tom, zda určitý dokument překládat, či ne, tak poskytla databáze alespoň základní vodítko (165).

Hlavním přínosem databáze CCVista byla skutečnost, že na jednom místě shromáždila revidované či finalizované verze evropských předpisů v jazycích všech kandidátských států a sloužila jako prostředník mezi TCU kandidátských zemí, právníky-lingvisty Rady a Komise a Úřadem pro úřední tisky.

2.5.6.3 TAIEX jako prostředník mezi TCU a evropskými institucemi

Jakmile byly v kandidátských zemích vytvořeny TCU, začal TAIEX pořádat dvakrát ročně tzv. kulaté stoly, což byla pravidelná setkání zástupců TCU kandidátských zemí a zástupců evropských institucí. Cílem těchto setkání bylo především sledovat pokrok kandidátských zemí v překladu právních předpisů ES/EU, diskutovat vzniklé problémy v této oblasti a hledat jejich řešení. Kulatých stolů se účastnili též zástupci právníků-lingvistů, překladatelů a revizorů z evropských institucí, kteří zástupce kandidátských zemí seznamovali se způsobem překladatelské práce v těchto institucích a s požadavky, které evropské instituce na překlady *acquis* do národních jazyků kladou (45).

V březnu 2002 založil TAIEX tzv. revizní buňku (Revision Cell). Jejím účelem bylo zintenzívnit pořizování a revizi překladů v jednotlivých kandidátských zemích, koordinovat tuto činnost mezi kandidátskými zeměmi navzájem (neboť dokumenty měly být otištěny současně ve všech jazycích a zpoždění překladů v jedné kandidátské zemi by znamenalo opoždění v tisku celé série dokumentů všech kandidátských zemí) a rovněž vytvořit přímý kontakt s ostatními institucemi ES/EU. Revizní buňka měla fungovat nepřetržitě po dobu nejméně jednoho roku s tím, že se jí vždy čtrnáct dní v měsíci měli účastnit zástupci TCU šesti kandidátských zemí. V této revizní buňce vykonávali zástupci TCU víceméně tutéž práci jako na domovském pracovišti, tedy revize překladů evropských právních předpisů (160). Výhody takto organizované práce byly následující:

- možnost přímého kontaktu s pracovníky překladatelské služby Komise, s právníky-lingvisty Rady a Komise i s úředníky podílejícími se na přípravě příslušných dokumentů,
- možnost pružnějšího přizpůsobení časového harmonogramu revizí aktuálním potřebám evropských orgánů,
- práce s elektronickými produkty používanými překladatelskou službou Komise (program EURAMIS, terminologické slovníky a databáze) (ibid.).

V rámci revizních buněk organizoval TAIEX rovněž návštěvy různých institucí EU a jejich útvarů zapojených do překladu (právních služeb, překladatelských služeb, knihoven, OPOCE). K činnostem revizní buňky byly přiřazeny i již zmiňované kulaté stoly (45).

Koncem roku 2002 však z důvodu nedostatku kancelářských prostor TAIEX revizní buňku přestal pořádat a nahradil je tzv. technickými jednáními o překladech (166). Technická jednání byla obvykle rozdělena do dvou částí, a to na společná jednání zástupců všech TCU kandidátských zemí se zástupci TAIEX, překladatelských služeb Rady, Komise, a případně dalších orgánů (např. OPOCE) a na dvoustranná jednání zástupců TCU kandidátských zemí s pracovníky z příslušné jazykové sekce příslušné instituce (ve většině případů s právníky-lingvisty Rady a Komise a příslušnou jazykovou sekcí OPOCE). Při společných jednáních se vyhodnocoval pokrok dosažený při překladu *acquis* a diskutovalo se o problémech a nedostacích společných všem nebo několika kandidátským zemím, během bilaterálních jednání zástupci TCU a příslušní právníci-lingvisté většinou upřesňovali časový harmonogram a seznam prioritních dokumentů pro finalizaci a diskutovali problémy týkající se dané jazykové verze evropských předpisů (ibid.).

Na TAIEX se rovněž obracely TCU jednotlivých zemí, pokud potřebovaly vyřešit určitý koncepční či terminologický problém. TAIEX na otázky buď odpověděl sám nebo dotaz předal kompetentnímu pracovníkovi či orgánu (45).¹⁰⁸

Činnost TAIEX jako prostředníka mezi TCU a evropskými institucemi měla pro průběh celého překladatelského procesu zcela jasně velký přínos. TAIEX zprostředkoval přesun požadavků a know-how od evropských institucí k TCU kandidátských zemí a na druhé straně umožňoval TCU kandidátských zemí obracet se v případě problémů na příslušné útvary evropských institucí a tyto problémy společně řešit. V případě České republiky také nelze zapomenout na to, že až teprve tlak TAIEX a motivace finanční podporou programu PHARE donutily českou vládu, aby se začala problémem překladu *acquis communautaire* do češtiny zabývat a zřídila KRC.

2.5.6.4 Pomoc při překladu judikátů Soudního dvora

TAIEX poskytl kandidátským zemím též pomoc při překladu judikátů Evropského soudního dvora. V první řadě zorganizoval pro zástupce TCU kandidátských zemí v roce 2001

¹⁰⁸ KRC se na TAIEX například v roce 2000 obrátil s koncepčním dotazem, která z jazykových verzí je originál (na což TAIEX odpověděl, že všechny jazykové verze jsou si rovnocenné a v případě rozporů je nutno postupovat pragmaticky), či s terminologickými dotazy na evropské realie *COM 7 declaration* nebo občasný výskyt výrazu *Assembly* pro Evropský parlament, na které TAIEX zprostředkoval odpovědi kompetentních odborníků (45)

návštěvu překladatelského oddělení Soudního dvora, kde byli tito zástupci seznámeni se způsobem překladatelské práce u Soudního dvora a s významem překládání judikatury Soudního dvora do národních jazyků. Zástupci TCU rovněž od překladatelského oddělení Soudního dvora obdrželi seznam vybraných cca 850 rozsudků Soudního dvora a Soudu prvního stupně, které měly kandidátské země přeložit do svých jazyků a zrevidovat (159). V roce 2002 pak dal TAIEX na své náklady přeložit 57 nejdůležitějších rozsudků Soudního dvora a v listopadu uspořádal seminář, na němž právníci-lingvisté Soudního dvora nejprve na jednom z nejvýznamnějších rozsudků, Anna Francovich a Danila Bonfacci proti Italské republice, předvedli metody revize rozsudků a poté měli účastníci z kandidátských zemí odborně zrevidovat svou jazykovou verzi (162). V letech 2003 a 2004 TAIEX u Soudního dvora zorganizoval pro revizory z kandidátských zemí další dvě odborné stáže, během nichž účastníci z kandidátských zemí s pomocí právníků a překladatelů Soudního dvora zrevidovali další významné rozsudky, čímž zároveň vytvořili základní terminologii a základní stylistická a formální pravidla, která se později aplikovala na překlad a revizi ostatních judikátů (59).

2.5.6.5 Postavení TAIEX v silovém poli

Činnost TAIEX byla postavena na sociálním kapitálu, tedy na kontaktech TAIEX s evropskými orgány a na straně jedné a s TCU kandidátských zemí na straně druhé. Hlavní náplní práce TAIEX totiž bylo fungovat jako prostředník mezi oběma stranami. Vedle sociálního kapitálu hrál pro překladatelský proces významnou úlohu kapitál ekonomický, tj. poskytnutí materiálního vybavení a finanční podpory (převážně z programu PHARE) TCU kandidátských zemí, i kapitál symbolický, neboť TAIEX jako součást Evropské komise měl z tohoto titulu určitou autoritu ve vztahu k TCU kandidátských zemí. Vhodnou kombinací všech těchto forem kapitálu dokázal TAIEX přinutit jiné aktéry, aby jednali podle jeho přání (kombinací motivace ekonomickým kapitálem a nátlaku za pomoci symbolického kapitálu například v roce 1998 donutil českou vládu, aby se konečně začala překladem evropské legislativy systematicky zabývat).

Pozici TAIEX v silovém poli je však poměrně obtížné určit, protože jeho úkol „poskytovat pomoc“, jak byl vymezen v Bílé knize, je velice obecný. Fakticky v tomto poli působil na několika místech současně: do překladatelského řetězce, na jehož spoluvytváření se v jednotlivých kandidátských zemích podílel, vstupoval jednak na samém začátku, když spolu s dalšími aktéry na evropské úrovni rozhodoval o tom, co mají kandidátské země vlastně překládat, a jednak později na jakémkoliv dalším místě, kde některému z aktérů

vznikl problém – TAIEX pak zprostředkoval kontakt na jiného aktéra, aby oba aktéři mohli společně problém vyřešit.

TAIEX měl jen minimální vliv na výslednou podobu konkrétních dokumentů, omezený pouze na upozornění týkající se zřejmých faktických nedostatků v překladech (chybná data, jména, čísla, vynechávky atd.). Jeho činnost prostředníka, organizace stáží, workshopů a seminářů však měly vliv na organizaci překladatelské práce. TAIEX také významně ovlivňoval koordinaci a efektivitu celého systému – koordinaci tím, že pravidelně organizoval setkání všech zúčastněných stran a vedl statistiky o počtu přeložených, revidovaných a finalizovaných předpisů v jednotlivých zemích, efektivitu pak tím, že spoluvytvářel seznamy platných předpisů. Právě v oblasti tvorby seznamů vznikaly největší konflikty s ostatními aktéry – jednak při samotném převzetí odpovědnosti za tento klíčový úkol, kterého se vzhledem k jeho náročnosti a nejasnému vymezení kompetencí žádný z aktérů nechtěl ujmout, a jednak pak při vlastním sestavování seznamu, kdy se aktéři, kteří se nakonec na tvorbě seznamu podíleli, často nemohli shodnout na tom, zda konkrétní předpis na seznam zařadit.

Cílem a zájmem TAIEX bylo napomoci řádnému fungování překladatelského procesu a urychlovat a koordinovat jej tak, aby byly přeložené předpisy v jazycích všech nových členských států k dispozici ke dni rozšíření. Přestože stejný konečný cíl, tj. přeložit a zrevidovat platné evropské předpisy do okamžiku rozšíření měli všichni aktéři z řad státních a evropských orgánů zapojených do překladu evropské legislativy, narážel někdy TAIEX, jak je patrné z hodnotících zpráv Evropské komise a z vyhodnocení projektů PHARE, na nedostatečně rychlé reakce příslušných subjektů v některých zemích (konkrétní problémy viz příslušné kapitoly).

2.5.7 Úřad pro úřední tisky (OPOCE)

Úřad pro úřední tisky Evropských společenství (Office for Official Publications of the European Communities, Office des publications officielles des Communautés européennes – OPOCE) je úřadem odpovědným za publikaci dokumentů přijatých či vypracovaných orgány a institucemi Evropské unie (17). Jeho činnost je upravena rozhodnutím Evropského parlamentu, Rady, Komise, Soudního dvora, Účetního dvora, Hospodářského a sociálního výboru a Výboru regionů ze dne 20. července 2000 o organizaci a způsobu práce Úřadu pro úřední tisky Evropských společenství (2000/459/ES, ESUO, Euratom). Podle čl. 3 odst. 1 uvedeného rozhodnutí je úkolem OPOCE zajistit vydávání Úředního věstníku Evropských

společenství¹⁰⁹, vydávání ostatních publikací orgánů Evropských společenství nebo jejich útvarů a vydávání publikací institucí a subjektů, pokud o to požádají. Plnění tohoto úkolu pak podle čl. 3 odst. 4 rozhodnutí mimo jiné zahrnuje:

- sestavování dokumentů určených k vydání,
- přípravu a ověření textů a jiných prvků podle pokynů orgánů, institucí a subjektů,
- dohled nad prováděním prací,
- kontrolu jakosti,
- katalogizaci a archivování publikací,
- rozšiřování publikací (129).

OPOCE má ovšem na starosti vydávání publikací nejen v tištěné formě, ale i jakýmkoliv jiným způsobem a prostřednictvím všech médií. „Vydáváním“ se totiž podle článku 2 citovaného rozhodnutí rozumí „výroba a šíření publikací v jakékoliv formě a úpravě stávajícími i budoucími metodami“. OPOCE je tedy také správcem největší elektronické databáze evropských právních předpisů Eur-Lex (<http://europa.eu.int/eur-lex>) (17).

2.5.7.1 Příprava zvláštního vydání Úředního věstníku

Z takto vymezených úkolů a povinností je zřejmá i úloha, kterou hrál OPOCE při překladu evropských právních předpisů do národních jazyků kandidátských zemí. Jako úřad odpovědný za vydávání Úředního věstníku Evropské unie byl odpovědný i za publikaci zvláštního vydání Úředního věstníku v jazycích nových členských států, které obsahovalo veškerou sekundární legislativu¹¹⁰ platnou ke dni rozšíření EU. Za účelem sestavení a tisku zvláštního vydání jmenoval OPOCE zvláštního koordinátora (166).

Úkolem OPOCE tedy bylo shromáždit všechny překlady platných předpisů sekundární legislativy v jazycích kandidátských zemí, upravit je po formální stránce do podoby obvyklé pro Úřední věstník a zajistit jejich tisk a distribuci. Vedle toho měl OPOCE na starosti i umístování finalizovaných překladů do databáze Eur-Lex a připravoval verzi této databáze v jazycích nových členských států. Návrhy TAIEX, aby OPOCE připravoval seznamy

¹⁰⁹Úřední věstník Evropských společenství, od 1.2.2003 Úřední věstník Evropské unie je vydáván každý pracovní den ve všech úředních jazycích Evropské unie. Obsahuje dvě navzájem příbuzné řady: řadu L, v níž se zveřejňují sekundární právní předpisy (nařízení, směrnice, rozhodnutí, doporučení, stanoviska), a řadu C, v níž se publikují různé informace a oznámení (např. přehled rozhodnutí Soudního dvora a Soudu prvního stupně, zprávy z jednání Parlamentu, dokumenty Účetního dvora a Hospodářského a sociálního výboru, oznámení o výběrových řízeních, informace o nabídkách práce atd.). Kromě toho vychází ještě řada S, tzv. doplňky, obsahující výzvy k podávání nabídek pro veřejné zakázky v určitých sektorech (17).

¹¹⁰Primární legislativa je součástí aktu o přistoupení a jako taková byla vytištěna v rámci vnitrostátních sbírek jednotlivých nových členských států.

a pořadí dokumentů pro tisk, OPOCE odmítal (podle něj příslušel tento úkol právní službě Rady), nicméně na přípravě, kontrole a aktualizacích seznamu platných předpisů s TAIEX spolupracoval, a především poskytl svůj každoročně vypracovávaný seznam platných předpisů (Directory of Community Legislation in Force). V roce 2003 provedl OPOCE dvě velké aktualizace seznamu v červnu a v prosinci, v roce 2004 pak seznamy kontroloval a aktualizoval v kratších, někdy i týdenních intervalech (39).

Do procesu překladu evropské legislativy v kandidátských zemích vstoupil OPOCE v roce 2003. Předpokládalo se totiž, že příprava tištěné verze zvláštního vydání Úředního věstníku bude trvat zhruba rok, tudíž že je nutné zahájit přípravné práce nejpozději 1. ledna 2003 (134).¹¹¹ O předpokládaném datu zahájení příprav tištěné verze byly TCU kandidátských zemí informovány v rámci revizní buňky v březnu 2002. Jako první se začínaly tisknout dokumenty z nejdůležitějších a nejrozsáhlejších kapitol, tedy zejména z oblasti celní unie a zemědělství (ibid.).

Práce však nezačaly tak rychle, jak si pracovníci OPOCE představovali. Na setkání právních služeb Rady a Komise se zástupci TCU kandidátských zemí v dubnu 2003 si zástupci OPOCE postěžovali, že na přípravu zvláštního vydání Úředního věstníku vyčlenili značné zdroje, neboť počítali s přísunem zhruba 1 000 stran denně; místo toho však obdrželi 1 000 stran za tři měsíce. Toto oznámení přimělo na uvedeném zasedání zástupce Rady k výzvě, aby TCU začaly upřednostňovat kvantitu před kvalitou a aby „dodávaly co možná nejvíce překladů v přijatelné kvalitě“ (39). V průběhu roku 2003 OPOCE na TCU opakovaně naléhal, aby svou práci urychlily, jinak bude úspěšnost celého procesu ohrožena (45).

Jak je v Úředním věstníku obvyklé, měly právní předpisy EU vyjít v jednotné podobě ve všech jazycích nových členských států, tj. tak, aby stejné stránky v jednotlivých jazycích obsahovaly vždy stejné části dokumentu, což samozřejmě OPOCE nutilo při formálním rozvrhování dokumentu zohledňovat délku jednotlivých úseků textu ve všech jazycích nových členských států najednou.

Podle praxe uplatňované i při minulých rozšířeních EU¹¹² OPOCE stanovil, že jednotlivé svazky zvláštního vydání budou publikovány synopticky, tj. najednou ve všech jazykových verzích (166), což ještě zvyšovalo nároky na koordinaci dodávek překladů z jednotlivých zemí. Opožděné dodání překladu určitého předpisu z jedné země totiž v tomto systému vedlo ke zpoždění v publikaci všech jazykových verzí. S ohledem na problémy s dodávkami

¹¹¹Na základě závěrů zasedání Evropské rady v Nice z roku 2001 se počítalo s rozšířením k 1. lednu 2004. O tom, že k rozšíření dojde 1. května 2004, rozhodla Evropská rada na summitu v Kodani 13. října 2002.

¹¹²Zde je však nutné upozornit na to, že nikdy v minulosti nemělo zvláštní vydání tolik jazykových verzí a nikdy v minulosti neobsahovalo zvláštní vydání tolik předpisů.

dostatečného množství překladů z některých kandidátských zemí se však OPOCE snažil uspořádat svazky zvláštního vydání tak, aby se pravděpodobnost celkového zablokování vinou absence jedné nebo několika jazykových verzí snížila a aby bylo ve výjimečných případech možné publikaci jedné, popřípadě několika málo jazykových verzí odložit a vydat příslušnou verzi s malým zpožděním. Při jednání s OPOCE padly otázky ze strany TCU i ze strany TAIEX, zda by nebylo možné synoptický přístup opustit, protože celý proces publikace komplikuje a brzdí, nicméně zástupci OPOCE se bránili tím, že pokud mají být předpisy publikovány ve formě zvláštního vydání Úředního věstníku, není jiný přístup možný, neboť jednotlivé svazky v různých jazykových verzích nemohou vycházet v různé dny (39). Úřední věstník Evropské unie musí podle nařízení č. 1/58 vycházet ve všech jazykových verzích současně, protože jinak by byla narušena právní jistota a rovnost všech jazykových verzí.

Synoptický přístup tak v praxi publikaci zvláštního vydání skutečně zpomaloval, neboť OPOCE musel často čekat na opožděné dodání určité jazykové verze. Koordinace překladatelské činnosti ze strany EU totiž nebyla tak silná a účinná, aby zajistila včasný přísun všech předpisů pro určitý svazek ze všech kandidátských zemí. OPOCE nicméně působil v celém procesu překladu jako určitý „motor“, urychlující překladatelskou práci v jednotlivých zemích, protože pro odevzdání překladů z jednotlivých kapitol a subkapitol stanovil pevné termíny a dodání chybějících překladů vždy prostřednictvím právníků-lingvistů Rady a Komise intenzivně urgoval (50).¹¹³ V závěrečné fázi dokonce TCU pohrozil, že předpisy, jejichž zfinalizované překlady neobdrží do konce srpna 2005, v příslušné jazykové verzi zvláštního vydání otiskne v angličtině, což by v příslušné zemi značně zkomplikovalo právní situaci (45). Tuto hrozbu však nakonec v žádné z nových jazykových verzí nebyl nucen splnit.

2.5.7.2 Formální úprava dokumentů

Zatímco KRC, respektive TCU jednotlivých kandidátských zemí, odpovídaly za obsahovou stránku přeložených předpisů, OPOCE odpovídal za formální úpravu dokumentů (161). V dubnu 2003 rozeslal OPOCE do TCU kandidátských zemí „Guide for the Ideal Format of Word Documents“ se základními pokyny k formátování dokumentů (KRC o podobné instrukce žádalo už v roce 1999) (28). Příručka obsahovala několik

¹¹³Zejména s blížícím se rozšířením a po něm bylo někdy obtížné termíny stanovené OPOCE dodržet, protože revize předpisů byly různě časově náročné. Pokud však OPOCE věděl, že se na přípravě dokumentu intenzivně pracuje, postupoval tolerantně a byl ochoten určitou krátkou dobu na dodání předpisu počkat i po stanoveném termínu (129).

nejobecnějších požadavků na používání stylů, řešení poznámek pod čarou, tabulek, komentářů a sledování změn. OPOCE žádal dokumenty po formální stránce co nejjednodušší,¹¹⁴ aby bylo možné provádět jejich formátování do podoby standardní pro Úřední věstník co nejnaději a co nejrychleji. Přeložené a revidované české překlady tyto požadavky splňovaly (59). V rámci konečných úprav prováděl OPOCE pomocí maker také některé formální opravy (u českých překladů byly například poznámky pod čarou číslovány průběžně v celém dokumentu, zatímco v Úředním věstníku se převážně uplatňuje číslování poznámek pod čarou v příloze odděleně od číslování poznámek pod čarou ve vlastním předpisu atd.) (166).

OPOCE však rovněž musel do předpisů doplňovat složitější tabulky, různé obrázky, grafy, schémata atd., protože vkládání těchto náročných grafických prvků do dokumentu na dřívějším stupni, tj. při překladu či při revizi, by bylo vzhledem ke složitosti této činnosti a k nutnosti přeformátování dokumentu pro Úřední věstník neefektivní. Graficky náročnější prvky se proto při překladu a revizi dokumentu řešily tak, že se legendy, popisky a veškerý text uváděly v dvojjazyčné verzi (nejčastěji anglicko-české), aby bylo pracovníkům OPOCE jasné, k čemu se jednotlivé popisky vztahují, a mohli je ve výsledném dokumentu umístit do správné pozice (147). Vytvořené obrázky schvalovalo KRC a spolu s ním finalizátoři v Radě nebo v Komisi, schválený obrázek už nebylo možné později měnit (166).

Z hlediska formy také stanovil OPOCE pro všechny nové jazykové verze společně některé úpravy, které se třeba lišily od praxe zavedené v určité jazykové verzi, a příslušná TCU musela zavedenou praxi změnit. V případě české verze patřilo k nejvýraznějším formálním změnám vynechávání č. v odkazech na Úřední věstník a rušení mezer za tečkami v datech v poznámkách pod čarou (podle manuálu měl mít odkaz podobu *Úř. věst. č. L 375, 31. 12. 1985, s. 3*, OPOCE jej změnil na *Úř. věst. L 375, 31.12.1985, s. 3*). Tyto změny sdělil OPOCE českému KRC prostřednictvím právníků-lingvistů v Radě a česká strana pak musela nové požadavky při překladech a revizích zohlednit a také upravit příslušným způsobem Pokyny pro překlad (45, 50).

Dodatečné úpravy v české verzi si občas vyžádalo i grafické rozvržení textu. OPOCE se například prostřednictvím finalizátorů v Radě obrátil na KRC se žádostí zkrátit český překlad *institute jiné než měnové finanční instituce* jako ekvivalent k *no-MFI – non-IFM – nicht-MFI*, protože česká verze je příliš dlouhá a nevejde se do vymezeného prostoru v tabulce. Problém spočíval v tom, že pro *monetary financial institutions*, tedy *měnové finanční*

¹¹⁴Hned první pokyn tohoto manuálu zní: „Do not try to make the Word document look like the printed version of the Official Journal.“ Rovněž používaných stylů mělo být co nejméně, z grafických prvků se měly vytvářet pouze jednoduché tabulky pomocí základních funkcí editoru Word (28).

institute, zkratka MFI v češtině zavedena a používána byla, avšak pro jiné instituce než MFI, podobná zkratka jako v angličtině, francouzštině či němčině zavedena nebyla. I *institute jiné než MFI* byly z hlediska prostoru v tabulce příliš dlouhé, takže nakonec OPOCE přijal řešení navržené KRC a schválené finalizátory *jiné než MFI*, opírající se o „čtení“ v nezkrácené podobě, tj. *jiné než měnové finanční instituce* (59).

Přestože v OPOCE probíhaly před vydáním poslední jazykové korektury, objevují se ve formální úpravě některých předpisů nedostatky - například české vydání směrnice 2000/12/ES obsahuje řadu malých písmen na začátcích věty, bezdůvodně vynechané řádky nebo uprostřed českého textu anglické slovo *margin*.

2.5.7.3 Česká sekce OPOCE

Pro práci na zvláštním vydání v češtině plánoval OPOCE přijmout celkem 20 redaktorů, v konečné fázi pracovalo v české sekci 11 lidí. Požadavkem na redaktory bylo středoškolské vzdělání a základní znalost jednoho úředního jazyka EU. Redaktoři byli odpovědní za konečnou úpravu textu před tiskem, včetně grafické úpravy a například sestavování obrázků do konečné podoby. Vedle nich pracovali v české sekci také korektoři, kteří prováděli poslední čtení a formálně-gramatické korektury překladů, a dále právníci, kteří připravovali českou verzi obsáhlé příručky *Interinstitutional Style Guide*, tedy dokumentu stanovujícího pravidla pro redakci českého znění evropských dokumentů, a konkrétně části týkajících se legislativních textů (165). K dispozici měli Pokyny pro překlad vypracované KRC, které do nové příručky v naprosté většině případů promítli. Během dvoustranných jednání mezi KRC a českou sekci OPOCE pak bylo dohodnuto, že vytvořený dokument bude zaslán do KRC k připomínkám (45). Konečná verze manuálu byla připravena v lednu 2005, a sloužila již tedy jako pomůcka především pro překladatelské jednotky při jednotlivých evropských institucích a pro všechny překladatelské „free-lancery“ pracující pro Evropskou unii (59).

2.5.7.4 Publikace zvláštního vydání

Zvláštní vydání Úředního věstníku mělo být podle původních předpokladů k dispozici ke dni rozšíření, nicméně tento cíl se realizovat nepodařilo (59). OPOCE pak předpokládalo uzavření zvláštního vydání do konce roku 2004, avšak TCU kandidátských zemí nestihly ani do tohoto data dodat revidované překlady všech požadovaných dokumentů, takže zvláštní vydání nakonec vycházelo postupně od 1. května 2004 až do podzimu 2005. Obsahovalo

celkem 217 svazků rozdělených do 20 kapitol podle Directory OPOCE, ovšem bez dalšího členění do subkapitol. Uvnitř jednotlivých kapitol jsou předpisy řazeny chronologicky podle data jejich původního uveřejnění (129). Jelikož ovšem žádná z kandidátských zemí nestihla všechny platné předpisy přeložit, respektive zrevidovat a zfinalizovat, do 1. května 2004 a vydávání jednotlivých svazků postupovalo v důsledku přijaté synoptické strategie pomaleji, byly finalizované a k tisku připravené předpisy zveřejňovány ve zvláštní části databáze Eur-Lex (<http://europa.eu.int/eur-lex/en/accession.html>) (59, 147). Tato databáze se pravidelně aktualizovala a umožňovala seznam předpisů prohlížet jak v členění do kapitol i subkapitol, tak podle jednotlivých svazků zvláštního vydání. U jednotlivých dokumentů bylo rovněž uvedeno, kdy byl poprvé otištěn v Úředním věstníku, kdy byl poprvé umístěn do této části databáze Eur-Lex a kdy byl naposledy aktualizován.

2.5.7.5 Postavení OPOCE v silovém poli

OPOCE koncentroval všechny formy kapitálu: svým ekonomickým kapitálem zajišťoval tisk zvláštního vydání Úředního věstníku v národních jazycích všech nových členských států, kulturní kapitál představovalo především know-how související s formátováním dokumentů, řešením jejich formální podoby či vkládáním různých složitých grafických prvků, sociální kapitál se projevoval především v podobě vazeb na další orgány ES/EU, zejména na Komisi, Radu a TAIEX, které mohl OPOCE využít k nátlaku na TCU kandidátských zemí, symbolickým kapitálem pak byla jeho autorita subjektu na základě právních předpisů ES/EU odpovědného za publikaci zvláštního vydání Úředního věstníku EU.

OPOCE odpovídal za formální jednotnost, bezchybnost a úplnost publikovaných předpisů a měl ze všech aktérů největší vliv na konečnou grafickou podobu přeložených dokumentů. Na obsahovou stránku měl naopak vliv minimální, neboť nedisponoval kapitálem, který by jej opravňoval obsah jakýmkoliv způsobem měnit. Symbolický kapitál (autorita) aktéra odpovědného za konečnou grafickou podobu dokumentů mu však v případě střetu požadavků na formátování (tj. zejména zajištění toho, aby všechny jazykové verze zvláštního vydání obsahovaly na odpovídajících si stránkách totožné úseky předpisu) s formální podobou určité jazykové verze (např. pokud byl text vzhledem k vymezenému prostoru příliš dlouhý), kdy tento rozpor nemohl řešit určitými standardními nástroji (např. mírným zmenšením mezer mezi odstavci), umožňoval přinutit jiného aktéra k formální úpravě či reformulaci příslušného úseku textu.

Zájmem OPOCE bylo řádně splnit úkoly, které mu na základě právních předpisů přísluší, tj. publikovat včas a bez formálních chyb zvláštní vydání Úředního věstníku ve všech jazycích nových členských států. Jelikož však byl posledním článkem v překladatelském řetězci, byl zcela závislý na práci všech článků předchozích, tudíž prostor pro manipulaci v silovém poli měl omezený. Prostřednictvím svého sociálního a symbolického kapitálu se však snažil i tento prostor maximálně využít – na ostatní aktéry vyvíjel neustálý tlak (pomocí stanovených lhůt a urgencí, použil však dokonce i hrozby), čímž je nutil k rychlejší práci.

Tímto způsobem se snažil OPOCE zmírnit konfliktní situaci, v níž se sám nacházel – na jedné straně byl povinen zajistit publikaci zvláštního vydání Úředního věstníku ke dni rozšíření, respektive s co nejkratším zpožděním, a na straně druhé neměl od ostatních aktérů k dispozici výsledky jejich práce, které ke splnění svého úkolu nezbytně potřeboval. Jeho pozice byla o to složitější, že právě od něj měl vzejít očekávaný výsledný produkt celého překladatelského procesu.

Výhodou pozice OPOCE jako posledního článku v řetězci byla naopak skutečnost, že představoval poslední instanci, kde bylo možné provádět v dokumentech opravy. Jakmile OPOCE dokument vsadil do šablony pro tisk, nebyly již jakékoliv zásahy do textu možné a všechny případné opravy se musely uskutečňovat oficiální opravou (korigendem) ve zvláštním dokumentu. Proto se na OPOCE ostatní aktéři (zejména finalizátoři a TCU) obraceli, pokud ve finalizovaných textech dodatečně objevili jakékoliv chyby.

Konflikty týkající se OPOCE a jeho postavení v silovém poli vznikaly víceméně v souvislosti s vytvářením seznamu platných předpisů k přeložení. Někteří aktéři (TAIEX, Komise) se domnívali, že by tento seznam měl definitivně vypracovat OPOCE, ten to však odmítl. V konečné fázi se OPOCE sice na tvorbě seznamu podílel, nicméně byl pouze jedním ze spolutvůrců. K dalším střetům zájmu pak docházelo mezi OPOCE a TCU, případně finalizátory, protože zatímco zájmem OPOCE bylo zajistit včasné vydání příslušného svazku Úředního věstníku ve všech jazycích najednou, tj. stanovit pro odevzdání všech překladů pro příslušný svazek určitý termín, s blížícím se datem rozšíření a po něm co nejbližší, TCU byly odpovědné za kvalitní překlad a revizi dokumentu, což v řadě případů bylo značně časově náročné a termín stanovený OPOCE nebyly schopny splnit. S výjimkou finálního termínu pro odevzdání posledních dokumentů však OPOCE určité krátké zpoždění toleroval.

2.5.8 Další útvary evropských orgánů

Procesu překladu *acquis* v kandidátských zemích se účastnily a do jisté míry jej řídily a koordinovaly i další útvary evropských orgánů. Do celého procesu vstupovaly zejména ty útvary, které se zabývají překladem legislativních textů v Evropské unii, tedy právní a překladatelské služby Rady a Komise.¹¹⁵

2.5.8.1 Výběr dokumentů pro překlad

Právní služba Komise na jednání v říjnu 2002 explicitně potvrdila, že TCU mají při výběru sekundárních předpisů k překladu dodržovat tato pravidla:

- je třeba přeložit všechny formálně platné a obecně závazné akty (jejich normativní části), i když *de facto* neplatí;
- pokud byla nahrazena celá příloha, překládá se poslední verze přílohy a následné novely;
- pokud má dokument více příloh, které byly různě měněny a nahrazovány, musí být kompletní první dokument v řadě a poslední kompletní příloha a její novely;
- u několika nejsložitějších dokumentů stanoví právní služba Komise po konzultaci s ostatními zainteresovanými stranami společný postup (zejména jde o dokumenty s rozsáhlými přílohami obsahujícími výčty chemických látek, textilních výrobků nebo technických parametrů motorových vozidel);
- chyby v textech se smějí opravovat pouze tehdy, pokud je některá z jazykových verzí správně; žádné vkládání komentářů ani poznámek pod čarou není možné (163).

Právní služba Rady řídila proces přípravy přístupové smlouvy a finalizace všech jejích částí. TCU kandidátských zemí upozornila zejména na nutnost mít pro přípravu přístupové smlouvy k dispozici zrevidovanou veškerou primární legislativu a akt o přistoupení z roku 1994. Vyžádala si rovněž, aby pro účely další překladatelské a revizní činnosti v Radě TCU spolu s revidovanou primární legislativou dodaly z ní vytvořenou překladatelskou paměť v programu TRADOS (160).

Právní služba Komise se intenzívně podílela na tvorbě seznamu platných předpisů – i když, jak při jednání u kulatého stolu v červnu 2002 podotkla ředitelka TAIEX, vytvořit

¹¹⁵Finalizátorům, kteří rovněž patřili k právním službám Rady respektive Komise, byla vzhledem k jejich významnému vlivu na konečné znění českých překladů věnována zvláštní kapitola.

takový seznam povinností Komise není. Sestavením finální verze seznamu byl nakonec pověřen její zvláštní pracovník.

Vedle souhrnného seznamu vytvářely právní služby Komise i Rady též dílčí seznamy priorit, tedy předpisů, které je třeba přeložit a zrevidovat přednostně. Na podzim 2002 rozeslala Komise seznam priorit obsahující nejdůležitější předpisy z kapitoly zemědělství, aby usnadnila TCU plánování překladatelské a revizorské činnosti v této nejrozsáhlejší kapitole (145). V únoru 2003 pak pro TCU kandidátských zemí vypracovala kritéria, kterými se mají při výběru předpisů k překladu a k revizi řídit, a to zejména v kapitolách, v nichž nebyly k dispozici aktualizované seznamy (35). Podle Komise měly TCU uplatňovat tato kritéria:

Nepřekládat

- individuální rozhodnutí typu „Entscheidung“, tj. závazná jen v některých jazycích, s výjimkou těch rozhodnutí, která jsou určena všem členským státům;
- rozhodnutí typu „Beschluss“, pokud nejsou platná ke dni rozšíření; další případy mají TCU posuzovat individuálně, ověřit název dokumentu a ustanovení týkající se platnosti;
- akty, které nejpozději ke dni rozšíření pozbývají účinků;
- nástroje „soft law“, tedy zprávy, sdělení (s výjimkou některých týkajících se hospodářské soutěže), výklady primárního práva zveřejňované Komisí, návrhy atd.;
- akty a úmluvy týkající se kandidátských zemí tzv. „první vlny“¹¹⁶;
- některé přílohy předpisů, pokud byly zcela nahrazeny, tj. postupovat tak, aby se překládala pouze poslední, platná verze;
- smlouvy o přistoupení náležející k primárnímu právu, které jsou už finalizovány.

Překládat

- smíšené mezinárodní dohody;
- interinstitucionální dohody;
- správní akty, např. předpisy týkající se zaměstnávání v evropských institucích, rozpočtu atd.;
- rozhodnutí, kterými se přijímají určité programy Společenství;

¹¹⁶Na základě závěrů zasedání Evropské rady v Lucemburku v prosinci 1997 byly kandidátské země rozděleny do dvou skupin. Se zeměmi první skupiny, tj. s Estonskem, Českou republikou, Kyprem, Maďarskem, Polskem a Slovinskem, byla přístupová jednání zahájena v březnu 1998. Na helsinském zasedání v prosinci 1999 však Evropská rada rozhodla, že přístupová jednání budou probíhat se všemi deseti kandidátskými zeměmi najednou.

- Chartu základních práv;
- některé pokyny týkající se státní podpory a hospodářské soutěže;
- akty Evropské centrální banky.

Tato kritéria posloužila TCU jako určité vodítko, nicméně jejich sestavení a rozeslání v únoru 2003 přišlo poměrně pozdě, protože v mnoha kandidátských zemích už byla přeložena více než polovina předpisů. Pro většinu TCU tak znamenala pouze potvrzení, případně upřesnění používané praxe.

2.5.8.2 Vyhodnocení překladatelské a revizorské práce jednotlivých zemí

Právní služby Rady a Komise od roku 2002 hodnotily překlady dodané jednotlivými zeměmi k finalizaci, a to z hlediska kvantitativního (tj. množství zaslaných dokumentů a jeho nárůst za příslušné období) i kvalitativního (tj. dodržování požadavků kladených na překlady evropských legislativních textů, zejména terminologické jednotnosti, konsistence, přesnosti a jednoznačnosti vyjádření).

V lednu 2003 vyhodnotila právní služba Komise množství a kvalitu revidovaných překladů dodaných jednotlivými zeměmi. Podle tohoto hodnocení je kvalita dodávaných překladů v šesti z devíti jazykových verzí horší než uspokojivá (39).¹¹⁷ Hodnocení právní služby Rady bylo příznivější – ve zprávě vypracované na podzim 2002 označila kvalitu překladů předložených k finalizaci za velmi dobrou v sedmi z devíti jazyků (ibid.).¹¹⁸ Klíčové setkání zástupců právní služby Komise, Rady, TAIEX, OPOCE a TCU kandidátských zemí se pak uskutečnilo v Bruselu v dubnu 2003, tedy rok před rozšířením. Kromě diskuzí nad provedeným hodnocením, neboť zástupcům některých TCU připadalo nespravedlivé a poukazovali na problémy, s nimiž se potýkají zejména v personálním zajištění překladů a revizí, Komise na jednání zdůraznila, že proces překladu sekundárního práva do jazyků nových členských států vstupuje do závěrečné fáze a že všichni aktéři účastníci se tohoto procesu musejí svou práci urychlit, aby se do rozšíření stihly všechny sekundární předpisy přeložit, zrevidovat, zfinalizovat a publikovat. Právní služba Rady zase byla toho názoru, že v této poslední etapě by měly TCU začít upřednostňovat kvantitu před kvalitou, tedy dodávat co možná největší množství revidovaných předpisů v přiměřené kvalitě (39).

¹¹⁷Jediné kandidátské země, které Komise nekritizovala, byly Česká republika, Maďarsko a Estonsko. Hodnocení se týkalo předpisů z kapitol, jejichž finalizace měla na starosti Komise, tj. celní unie, zemědělství, rybolov, hospodářská soutěž a daně (150).

¹¹⁸Problémy s kvalitou odevzdávaných překladů mělo podle Rady jen Polsko a Slovensko (39).

Po upozornění právní služby Komise na nedostatečnou kvalitu překladů v některých jazycích také předseda Komise Romano Prodi zaslal předsedům vlád příslušných zemí dopis, v němž je upozornil na znepokojující situaci v překladu *acquis* a na nutnost práci na překladech zlepšit a urychlit. Zástupci TCU těchto zemí (Slovinsko, Polsko, Slovensko) povětšinou zaslání takového dopisu uvítali, neboť očekávali, že autorita tohoto dopisu přiměje vládní představitele k tomu, aby problémy s personálním a finančním zabezpečením překladů *acquis* brali vážně a pomohli je odstranit (39).

Na základě informací TAIEX a právních služeb Rady a Komise také Generální ředitelství pro rozšíření sestavovalo pro pravidelné hodnotící zprávy Komise hodnocení pokroku dosaženého v překladu *acquis* do národních jazyků jednotlivých kandidátských zemí. Část věnovaná překladu se v hodnotících zprávách začala objevovat od roku 2000 (158).

Právní služba Komise se rovněž zabývala tím, jaké právní důsledky by mělo neotištění některých předpisů ve zvláštním vydání Úředního věstníku. Její právníci došli k závěru, že pokud některé předpisy ve zvláštním vydání Úředního věstníku v příslušném národním jazyce k dispozici nebudou, neohrozí tato skutečnost sice rozšíření EU jako takové, ale vyvolá velmi složitou a neprůhlednou právní situaci. Pokud nebudou v příslušném jazyce zveřejněna nařízení a některé další předpisy, nebudou moci státní orgány daného státu vyžadovat plnění povinností v těchto předpisech stanovených. Na druhou stranu práva založená těmito předpisy budou v těchto členských státech vynutitelná (39).

2.5.8.3 Metodické pokyny a instrukce

Překladatelské a právní služby Rady i Komise seznamovaly zástupce TCU se způsobem překladatelské práce v evropských orgánech, s překladatelskými pomůckami a používanými terminologickými databázemi. Během různých seminářů, kulatých stolů, workshopů a podobných vzdělávacích akcí organizovaných prostřednictvím TAIEX rovněž pracovníci těchto služeb formulovali řadu pokynů a doporučení pro překladatelskou a revizorskou práci. Tyto pokyny lze shrnout zhruba takto:

- při překladu termínů je vhodnější vymýšlet termíny nové, nezavedené, než používat již uplatňované domácí výrazy, které by mohly zavádět nebo předjímat jiný smysl (T. Gallas – vedoucí skupiny právníků-lingvistů Rady);
- naprosto klíčová je konsistence všech předpisů se zakládacími Smlouvami, tudíž veškeré odkazy na tyto Smlouvy je zapotřebí citovat absolutně přesně (B. Clark-Smith, vedoucí skupiny právních revizorů Komise);

- důležitá je zpětná vazba mezi revizorem a překladatelem – revizor by měl mít lepší právní i jazykové zázemí a předávat poznatky získané při revizích okamžitě překladateli (U. Stenqvist, pracovnice právní služby Rady);
- při revizích je třeba brát ohled na rozdíl mezi vnitrostátním právem, které řeší konkrétní problémy a hledá pro jejich označení konkrétní termíny, a právem EU, které je abstraktní, obecné a upravuje problémy společné více státům (U. Stenqvist, pracovnice právní služby Rady);
- univerzální pravidlo, tj. zda vymýšlet nové termíny, používat termíny staré a zavedené či doslovně převádět termíny Společenství do národního jazyka, neexistuje, je nutné s ohledem na předchozí doporučení postupovat případ od případu (U. Stenqvist, pracovnice právní služby Rady);
- je nutné v každé oblasti nejprve přeložit nejvýznamnější předpisy a od nich přecházet k méně významným, jež často na ty významnější předpisy odkazují (A. Christoffersen, právní revizor Komise);
- je nutné zachovávat počet vět, aby odkazy na věty jednotlivých ustanovení byly ve všech jazycích stejné (A. Christoffersen, právní revizor Komise (158, 159, 160)).

Některé z výše uvedených požadavků pracovníci KRC zahrnuli i do Pokynů pro překlad právních předpisů ES (např. požadavek na zachování počtu vět, povinnost přesných citací). Při vlastní revizní činnosti se snažili dodržet i další z uvedených instrukcí (srov. například překlad výrazu *establish* zavedením nového právního pojmu *usadit se*, jak je popsán v příloze č. 15).

Na seminářích se pracovníci TCU rovněž dozvěděli, jakým způsobem mají provádět revize dodaných překladů. Při revizi se podle zavedené překladatelské praxe v EU měli zaměřit na následujících pět aspektů:

- úplnost překladu,
- chyby (gramatické a základní významové, tj. čísla, jména, vzorce atd.),
- vnitřní konsistence (jednotné používání termínů),
- jasnost vyjadřování (tj. odstranění nejednoznačností, nepřesností, nadměrně složitého vyjadřování),
- logika (tj. smysl argumentu zachování logické návaznosti) (45).

Pracovníci překladatelské služby Komise¹¹⁹ rovněž seznamovali zástupce TCU s databázemi používanými pro překlad a s možností využití překladatelských programů (TRADOS, SYSTRAN) při překladu evropské legislativy. Přestože Komise původně předpokládala, že spolu s revidovanými dokumenty budou TCU předávat k příslušným dokumentům i překladatelskou paměť v programu TRADOS, v roce 2002 od tohoto požadavku upustila (161).

Překladatelská služba Komise rovněž plánovala organizaci překladatelské činnosti po rozšíření. V souladu se zavedenou praxí v Evropských institucích se i nadále počítalo s centralizací překladatelské činnosti v Bruselu a v Lucemburku, nicméně současně s tím vytvořila překladatelská služba Komise v kandidátských zemích i tzv. „field offices“ (někdy označované též jako „antény“), tedy detašovaná překladatelská pracoviště, zaměřená jednak na překlady nelegislativních dokumentů Evropské unie, a jednak na organizaci výběrových řízení na místa překladatelů v překladatelské službě Komise (165). V České republice začala tato anténa působit v lednu 2003.

2.5.8.4 Překlad *acquis* v České republice podle hodnotících zpráv Evropské komise

V hodnotící zprávě za rok 2000 Komise nejprve vysvětluje, proč je překlad *acquis* do národních jazyků nutný a dále že jde o úkol nesmírně rozsáhlý a náročný.¹²⁰ Dále popisuje organizační strukturu, která byla pro překlad *acquis* v České republice vytvořena a uvádí údaje o počtu přeložených a revidovaných stran (zrevidována celá primární legislativa a 10 000 stran sekundárních předpisů, přeloženo celkem 28 000 stran sekundární legislativy). Zpráva také zmiňuje, že se souhlasem OPOCE bylo na internetu zveřejněno zhruba 200 revidovaných dokumentů a že Česká republika a Slovensko spolu uzavřely dohodu o spolupráci v oblasti překladu *acquis* za účelem výměny pracovních překladů evropských předpisů. Komise toto první hodnocení uzavírá tím, že je třeba v této oblasti „vyvinout další úsilí“ (75).

Zpráva za rok 2001 informuje o uzavření smlouvy s novou překladatelskou agenturou v září 2000 a dále o tom, že nové překlady budou pořizovány zcela z prostředků státního rozpočtu. Statistické údaje uváděné ve zprávě jsou ze srpna 2001 (přeloženo 57 000 sekundárních předpisů), respektive z května 2001 (revidováno 25 000 stran). Je proto třeba vyvíjet „stálé úsilí“ (76).

¹¹⁹V rámci změn v organizační struktuře Komise se v červnu 2002 překladatelská služba Komise přeměnila na Generální ředitelství pro překlad. Pro zjednodušení používá tato práce jednotně označení „překladatelská služba Komise“.

¹²⁰Komise odhadovala zhruba 60 000 – 70 000 stran Úředního věstníku.

Zpráva z roku 2002 zmiňuje poprvé zahájení finalizací v Komisi a v Radě a aktualizuje statistické údaje (k září 2002 revidováno 39 200 stran, přeloženo 70 000 stran). S ohledem na blížící se datum rozšíření je třeba vyvíjet „stále další úsilí“ (77).

Poslední hodnotící zpráva, tj. zpráva z listopadu 2003, shrnuje, že překlad a revize *acquis* provádějí české orgány efektivně a v bezproblémové spolupráci s evropskými institucemi. Počet finalizovaných předpisů k září 2003 je vysoký, zhruba 25 – 30 % celkového objemu, další přísun velkého množství předpisů se očekává v brzké době. Zpráva uvádí, že kvalitě české terminologie byla podle všeho věnována dostatečná pozornost (7).

2.5.8.5 Postavení právních a překladatelských služeb Rady a Komise v silovém poli

Postavení těchto útvarů v silovém poli je dáno jejich příslušností k aktérům, kteří mají v celém systému kapitálu nejvíce, protože realizaci celého procesu rozšíření fakticky zajišťují. Právní a překladatelské služby Rady a Komise disponují značným ekonomickým kapitálem, tedy prostředky ze souhrnného rozpočtu Evropské unie, velice významným kulturním kapitálem v podobě know-how v oblasti organizace a realizace překladu právních předpisů v multilingvním prostředí, sociálním kapitálem ve formě kontaktů s odborníky i výkonnými představiteli obou orgánů i kapitálem symbolickým, představovaným mocenskou autoritou orgánu, který jejich činnost zaštiťuje.

Zájmem těchto útvarů je zajistit vytvoření nových jazykových verzí evropských právních předpisů v takové podobě, aby je bylo možné v praxi uplatňovat a aby nebyla narušena právní jistota a důvěra v evropské právo. Za to odpovídají orgánům, jichž jsou součástí. Tyto útvary proto ovlivňují jak konečné znění předpisů a řešení konkrétních překladatelských problémů¹²¹, tak způsob, jakým má překladatelská a revizní práce probíhat. Za tím účelem formulují požadavky jednak na to, co se má překládat a revidovat, a jednak na to, jakým způsobem se má při překladu a revizích postupovat a co musejí přeložené texty splňovat. Tyto požadavky sdělují zástupcům TCU kandidátských zemí, přičemž závaznost těchto pokynů a instrukcí je různá: vytvořené seznamy platných předpisů jsou pro TCU závazné, obecné požadavky na terminologickou konsistenci rovněž, avšak pro řešení terminologických problémů formulují pouze obecná doporučení, jelikož jim převážně chybí kulturní kapitál v podobě dokonalé znalosti příslušného jazyka, a ponechávají v tomto ohledu TCU určitý prostor. V každém případě však ve vztahu k vládám kandidátských zemí a jejich TCU jednájí z pozice autorit, jejichž názory by měly být respektovány a uplatňovány. Jejich kulturní

¹²¹Toto byl hlavní úkol českých právníků-lingvistů, kteří české překlady finalizovali. O finalizaci pojednává podrobněji část 2.5.5.

a symbolický kapitál jim také propůjčuje moc činnosti kandidátských zemí v oblasti překladu *acquis* hodnotit, kritizovat a vznášet požadavky na další zlepšení.

Ke konfliktům docházelo především mezi právními službami Komise a Rady, TAIEX a OPOCE ohledně rozdělení odpovědnosti za tvorbu seznamu platných předpisů a jeho faktického sestavování. Koordinace procesu tvorby seznamu se nakonec ujala právní služba Komise, která shromažďovala a vyhodnocovala připomínky ostatních aktérů zapojených do tohoto procesu. Konflikty vznikaly i mezi právními službami Komise a Rady na straně jedné a TCU kandidátských zemí na straně druhé v souvislosti s hodnocením práce TCU evropskými orgány, zejména pokud byla kvalita práce TCU kritizována. Některé TCU zpochybňovaly objektivitu statistik vycházejících z počtu stran Úředního věstníku a kritizovaly naopak právní služby Rady a Komise za nedostatečnou koordinaci požadavků. Rada a Komise však ze svého hodnocení neustoupily a v konečné fázi byly TCU stejně nuceny jejich požadavky splnit.

2.5.8.6 Program PHARE¹²²

Program PHARE (Poland and Hungary: Aid for Reconstruction of the Economy) zřídila Evropská společenství v červenci 1989¹²³ jako projekt nenávratné hospodářské pomoci, jehož cílem bylo podpořit reformní politiku v Polsku a Maďarsku. Po rozpadu sovětského bloku byla pomoc poskytována v rámci PHARE rozšířena i na další země (Československo, Bulharsko, Rumunsko a Jugoslávii). Postupně se tento program stal jedním z nejdůležitějších nástrojů finanční podpory plynoucí z EU do zemí střední a východní Evropy, a zejména do těch zemí, které usilovaly o vstup do EU. O poskytování finančních prostředků v rámci programu PHARE se opírala jak tzv. předvstupní strategie přijatá Evropskou radou na zasedání v Essenu v prosinci 1994, tak Bílá kniha nazvaná „Příprava přidružených zemí střední a východní Evropy na začlenění do vnitřního trhu Unie“ z června 1995, na základě níž se tento program stal hlavním finančním nástrojem pro přípravu kandidátských zemí na vstup do EU (71).

Část prostředků programu PHARE byla vyčleněna i na pořizování překladů právních předpisů ES/EU v kandidátských zemích do národních jazyků, na překlad právních předpisů těchto zemí do angličtiny pro účely předvstupního vyjednávání a na investice do zařízení potřebného pro provádění těchto překladů (zejména do informačních technologií).

¹²² Jelikož část činností souvisejících s překladem *acquis* byla financována z programu PHARE, který byl zaštitěn Evropskou komisí, je vhodné se na tomto místě o něm a o jeho vlivu na překladatelský proces zmínit.

¹²³ Nařízení Rady EHS č. 3906/89 ve znění pozdějších předpisů.

Finanční prostředky programu PHARE byly v oblasti překladu právních předpisů ES/EU v kandidátských zemích určeny především na:

- programy a projekty odborné přípravy, právní pomoci a rozvoje institucí,
- rozvoj překladatelských center při ústředních vládních orgánech,
- tvorbu glosářů zajišťujících konzistenci v překladu terminologie právních předpisů ES/EU,
- překlad *acquis communautaire* do národních jazyků kandidátských zemí.

Bezprostředním cílem této podpory v období 1992 – 1998 bylo:

- zřizování překladatelských oddělení při ústředních vládních orgánech, zajištění technologického vybavení těchto oddělení,
- vytváření pracovních překladů právních předpisů ES/EU zejména pro potřeby státních úředníků a aproximace práva,
- zavádění evropské terminologie a sestavování terminologických glosářů, které měly sloužit jako základní nástroj terminologické konsistence budoucích překladů a jako pomůcka pro státní úředníky v orientaci v evropské legislativě,
- odborná příprava překladatelů a zajišťování překladatelských kapacit,
- vytváření a schvalování postupů pro systematický překlad veškerého *acquis communautaire* (19).

2.5.8.7 Finanční podpora pro Českou republiku

Za koordinaci předvstupní pomoci i za celý proces programování, monitorování a implementace programu PHARE odpovídal v České republice národní koordinátor, kterým byl náměstek ministra financí. Při ministerstvu financí byl také v prosinci 1998 zřízen národní fond, prostřednictvím kterého se uskutečňoval převod finančních prostředků z EU do ČR. Celkovou odpovědnost za čerpání finanční pomoci a za dodržení podmínek stanovených v programu tak neslo ministerstvo financí.

Největší finanční podporu určenou na projekty související s překladem evropské legislativy obdržela Česká republika v rámci dvou projektů, a to PHARE CZ 9405-01-01-05 a PHARE CZ 9703-01-01-01-04 (64).

V rámci programu PHARE CZ 9405-01-01-05 bylo České republice poskytnuto celkem 200 000 eur, a to pro následující účely:

- Vydání čtyřjazyčného slovníku evropského práva. V tomto případě se de facto

jednalo o financování a distribuci druhého, upraveného vydání Čtyřjazyčného slovníku práva Evropské unie, který vypracovali členové Katedry evropského práva Právnické fakulty Univerzity Karlovy¹²⁴ v rámci projektu PHARE CZ 9304-01-01-01, jenž byl zaměřen na harmonizaci práva České republiky s právem ES. Tento anglicko-česko-francouzsko-německý slovník vyšel poprvé v roce 1997 a obsahoval výrazy z primární legislativy EU. Autoři v úvodu výslovně podotýkají, že jejich záměrem nebylo vytvořit právní slovník obecný, nýbrž postavit vedle sebe odpovídající výrazy z originálních znění předpisů evropského primárního práva v jednotlivých jazykových verzích (116), přičemž jako základ pro českou terminologii využili vlastní překlad některých pramenů primárního práva EU v publikaci Smlouva o Evropské unii – Smlouva o založení Evropského společenství, vydané nakladatelstvím Victoria Publishing v Praze v roce 1994 (105).¹²⁵ Zhruba 500 výtisků tohoto slovníku bylo bezplatně poskytnuto státním úřadům, vysokým školám a knihovnám. Slovník měl napomoci sjednocování terminologie při překladu práva Evropské unie v procesu sbližování českého zákonodárství s právem ES/EU a sloužil také jako vzor pro vytváření podobných slovníků v dalších kandidátských zemích střední a východní Evropy (19).

- Překlad právních předpisů ES do češtiny. Prozatím šlo pouze o pracovní překlady, protože ještě neexistoval ústřední orgán, který by jménem státu prováděl oficiální revize těchto překladů. Bylo přeloženo přes 2 000 předpisů převážně sekundární legislativy (cca 12 000 stran), které po konzultaci s konsorciem pověřeným prováděním programu PHARE vybíral odbor kompatibility při ministerstvu spravedlnosti.¹²⁶ Předpisy k překladu zadávala po konzultaci s odborem kompatibility i jednotlivá ministerstva (19).
- Překlad českých právních předpisů a jejich návrhů do cizího jazyka. Vybrané předpisy se překládaly zejména do angličtiny, aby se mohli zahraniční odborníci seznámit se stavem české legislativy a posoudit její slučitelnost s evropskou (19).

Cíl přeložit vybrané předpisy ES/EU do češtiny byl splněn pouze z hlediska kvantitativního. Hodnotící zpráva PHARE poukazuje na nedostatky týkající se kvality překladů, terminologie i celé organizace překladatelské práce. Opakovaně kritizuje

¹²⁴L. Tichý, R. Král, J. Zemánek a P. Svoboda.

¹²⁵I pořizení tohoto překladu bylo financováno z programu PHARE.

¹²⁶Vedle toho se také překládaly některé evropské předpisy do češtiny v rámci projektu CZ 9405-03-03, jehož cílem bylo vytvořit při českém parlamentu středisko pro právo ES, které mělo být pro české zákonodárce poradním orgánem v záležitostech evropského práva. V rámci tohoto projektu bylo vyčleněno na překlady evropských právních předpisů a dalších potřebných informací pro český parlament 20 000 eur, přičemž překladatelské aktivity byly koordinovány tak, aby nedocházelo k duplicitním překladům týchž předpisů (19).

skutečnost, že Česká republika zřídila instituci odpovědnou za revizi a koordinaci překladů (KRC) až na podzim 1998, po velkém tlaku ze strany orgánů Unie (TAIEX), a výslovně uvádí, že česká vláda v tomto ohledu nesplnila očekávání. Upozorňuje také na to, že do roku 1998 navíc neproběhla žádná systematická odborná příprava překladatelů pro překlad evropské legislativy (19).

Pozitivně zpráva hodnotí skutečnost, že alespoň minimální návaznost byla zajištěna tím, že překlad po více než tři roky prováděla jedna vybraná agentura¹²⁷ a v rámci ní stabilní okruh překladatelů. Zpráva též oceňuje, že ačkoliv práce na překladech neprobíhaly rovnoměrně a pravidelně, vznikaly překlady poměrně rychle – překlad jednoho předpisu byl v průměru pořízen za dva až tři týdny (19).

Celkové hodnocení výsledku projektu je však spíše negativní, neboť v důsledku nedostatečné organizace a koordinace překladatelské práce i nulové revize pořízených překladů měl projekt jen omezený dopad a nízkou účinnost.

Tabulka č. 4: Hodnocení projektu č. 9405-01-01-05: ¹²⁸

Efficiency	Effectiveness	Impact	Sustainability
2,5	3	2,5	2

Pramen: Evaluation of Phare Programmes in Support of EU Integration and Law Approximation, Czech Republic, Final Report, May 1999.

Projekt PHARE CZ 97-03-01-01 byl zaměřen na pořizování, koordinaci a revizi oficiálních překladů právních předpisů ES/EU. Celkem bylo pro tyto účely vyčleněno 450 000 eur a právě šance na získání takto vysoké finanční podpory působila jako hlavní motivační prvek, jenž v roce 1998 přiměl českou vládu k tomu, aby zřídila Koordinační a revizní centrum jakožto státní orgán zodpovědný za pořizování a právní revize oficiálních

¹²⁷ Artlingua, a.s.

¹²⁸ Hodnotící zprávy programu PHARE posuzují plnění všech projektů z hlediska čtyř kritérií:

- efficiency (efektivita) – poměr mezi vstupy a výstupy, a to z hlediska kvantitativního i kvalitativního (tj. u překladů zejména množství a kvalita přeložených dokumentů),
- effectiveness (účinnost) – míra, v níž výsledky fakticky přispívají k plnění bezprostředních cílů (tj. u překladů zejména možnost využití pořízených překladů jako pracovních respektive oficiálních překladů),
- impact (dopad) – vliv jednotlivých akcí na širší cíle (tj. u překladů zejména význam pro překlad dalších předpisů nebo pro aproximaci práva),
- sustainability (udržitelost) – pravděpodobnost, že daný dopad bude dlouhodobější.

Každý projekt byl poté podle každého z uvedených kritérií ohodnocen známkami od 1 (very poor) do 5 (very good). Vyšší známka tedy znamená lepší výsledek.

překladů právních předpisů ES/EU (64). Čerpání těchto prostředků totiž bylo podmíněno zřízením KRC do určitého data, a jelikož podle propočtů české vlády mělo jen samotné pořízení překladů evropské legislativy agenturami stát přes 100 milionů Kč, představovala potenciální finanční pomoc ve výši 450 000 eur (zhruba 13,5 milionu Kč) v napjatých podmínkách českého státního rozpočtu výraznou motivaci. KRC nakonec ve stanovené době fungovat začalo, a Česká republika tak mohla nabízené prostředky využít. V rámci projektu bylo pod vedením KRC v roce 1999 vypsáno výběrové řízení na překladatelskou agenturu¹²⁹, v němž zvítězila agentura Polytechna, a.s. Ta pak v období 1999 – 2000 dodala překlady 32 070 stran (viz kapitola 2.5.2.1).

Finanční pomoc z programu PHARE tedy byla plně využita, což je skutečnost pozitivní. Hodnocení vlastního výsledku překladatelské činnosti je nicméně problematické, a to jak z hlediska kvantitativního, tak z hlediska kvalitativního. Pokud jde o kvantitativní stránku, předpokládané množství *acquis*, které mělo být v rámci projektu přeloženo, se podle různých oficiálních dokumentů liší. Národní program přípravy České republiky na členství v Evropské unii například předpokládal přeložení 25 000 stran Úředního věstníku, což by znamenalo, že více než 32 000 přeložených stran představuje zcela jasně velký úspěch. Naproti tomu dle zadávací dokumentace obchodní veřejné soutěže spojené s tímto projektem se počítalo s přeložením 65 000 normostran a ve srovnání s tím se výsledek necelých 42 000 přeložených normostran jeví zcela opačně. Z hlediska kvalitativního je zase nutné připomenout, že dodávané překlady ne vždy dosahovaly požadované kvality (viz kapitola 2.5.2.1).

Celkově je však možné říci, že program PHARE působil v procesu překladu evropské legislativy v České republice jako významný, ne-li nejdůležitější motivační nástroj. Navzdory všem nedostatkům v realizaci totiž měly tyto projekty tři zcela neoddiskutovatelné přínosy:

- přiměly českou vládu ke zřízení KRC a k zahájení systematické práce na oficiálních překladech evropské legislativy do češtiny;
- financovaly pořízení celkem zhruba 54 000 normostran pracovních i oficiálních překladů evropských předpisů do češtiny;
- přispěly k tomu, že se v rámci sbližování práva a přípravy ČR na vstup do EU začala také diskutovat a řešit problematika překladů, tvorba překladatelských

¹²⁹Podle pravidel PHARE bylo možné pouze finanční prostředky poukazovat přímo zvolené agentuře, která z nich hradila náklady na překlady, tj. honoráře svým překladatelům. Náklady na honoráře pro překladatele mimo vybranou agenturu bylo možné z prostředků PHARE hradit jen tehdy, pokud překladatel vstoupil do smluvního vztahu s danou agenturou; tímto způsobem mohli být do celého procesu zapojeni překladatelé, kteří se podle zkušeností osvědčili v minulosti. Z peněz PHARE nebylo možné financovat činnost státních orgánů – provozní náklady KRC tudíž byly hrazeny ze státního rozpočtu a představovaly participaci české strany na celém projektu (64).

pomůcek a odborná příprava překladatelů pro překlad evropské legislativy.

V neposlední řadě také nelze zapomenout na to, že s finanční podporou programu PHARE vznikl a byl vyvíjen a modernizován Informační systém pro aproximaci práva (ISAP), jenž vedle databází právních předpisů ES/EU, databází českých předpisů, databází pro sledování procesu sblížení práva obsahoval i databáze pořízených překladů na různé úrovni a představoval jak nejdůležitější pomůcku pro revize překladů, tak i hlavní nástroj pro sledování a řízení celého procesu překladu evropských právních předpisů do češtiny.

2.5.9 Ostatní aktéři

Kromě již analyzovaných aktérů měli na překlad evropské legislativy do češtiny významný vliv ještě tři další aktéři, které by bylo vhodné alespoň stručně zmínit

2.5.9.1 Právnícké fakulty

V roce 2000, tedy v době, kdy se česká terminologie evropského práva teprve utvářela, se revizoři KRC obrátili na odborníky z právnických fakult v Praze a v Brně s žádostmi o jejich odborný názor na řešení nejzávažnějších a nejsložitějších právně-jazykových překladatelských problémů (45). Konkrétně šlo o překlad slovesa *establish* – *établir* – *niederlassen* a jeho derivátů (viz příloha č. 15) a o vyjadřování platnosti a účinnosti evropských právních aktů (viz kapitola 2.5.5.4). Obě fakulty zaslaly KRC svůj výklad a své návrhy překladatelského řešení, na jejichž tvorbě se podíleli odborníci z různých kateder (ústavního práva, správního práva, kateder jazyků). Tyto odborné názory pak sloužily revizorům v KRC jako významné vodítko při formulaci konečného překladatelského řešení, přestože v plném rozsahu neakceptovali žádný z návrhů. Otázku vyjadřování platnosti a účinnosti evropských právních aktů poté znovu otevřeli na podzim 2002 právníci-lingvisté Rady a Komise během procesu finalizace, avšak tehdy už oslovení odborníci z akademických kruhů nereagovali, takže o konečné podobě překladu rozhodli právníci-lingvisté Rady a Komise (154).

Poradní funkci též plnila katedra jazyků Právnícké fakulty v Praze, neboť v rámci kurzů „Angličtina pro právníky“ poskytovala odbornou jazykovou přípravu i revizorům KRC, kteří v tomto kurzu mohli nezávazně konzultovat s jazykovými odborníky i konkrétní překladatelské problémy.

Na tomto místě je rovněž nutné připomenout, že na Právnické fakultě v Praze působili (a působí) autoři překladu Smlouvy o Evropské unii a Smlouvy o založení Evropského společenství z roku 1994, z něhož vycházel i oficiální překlad revidovaný v KRC.

V silovém poli působí právnické fakulty a jejich odborníci jako významné autority zejména v oblasti výkladu právních termínů, neboť v ní disponují obrovským kapitálem kulturním (odbornými znalostmi) a z něho plynoucím na kapitálem symbolickým (respektem, autoritou). Avšak jejich názory, i když měly velkou váhu, hrály v KRC úlohu pouze poradní, neboť pravomoc s konečnou platností rozhodnout mělo v České republice na základě symbolického kapitálu pouze KRC.

2.5.9.2 Ústav pro jazyk český

S jazykovou poradnou Ústavu pro jazyk český (ÚJČ) spolupracovalo KRC po celou dobu své činnosti, neboť se na ni obracelo s jazykovými dotazy různého druhu. Jednalo se jak o otázky systémové, dotýkající se překladu *acquis* obecně (například psaní velkého písmene po dvojtečce ve výčtu, možnost používat výraz *komunitární*), tak o otázky ohledně správnosti tvaru či vazby konkrétního slova (například způsob psaní slov *kótování / kotování*, možnost vazby *postoj o...*, předložková vazba slovesa *alokovat*. atd.) (45, 59). Stanovisko ÚJČ bylo pro KRC závazné tehdy, pokud ÚJČ určitou možnost zamítl z toho důvodu, že je v rozporu s jazykovou normou. V ostatních případech (a těch byla naprostá většina) ÚJČ na základě mluvnických pravidel, slovníků či jazykového korpusu určité řešení pouze doporučil (59).

Díky svému kulturnímu i symbolickému kapitálu v oblasti používání českého jazyka ÚJČ také určitým způsobem ovlivnil jazykovou podobu české verze *acquis*, zejména v problematických nebo sporných případech. Konečné rozhodnutí však v konkrétním případě bylo na KRC.

2.5.9.3 Vláda (vlády) České republiky

Vláda jako orgán výkonné moci fakticky rozhodovala o zahájení překladu *acquis* a schválila celý projekt pořizování oficiálních překladů, organizaci překladatelské, revizní a schvalovací činnosti a průběžně schvalovala na základě zpráv předložených KRC i realizaci celého procesu.

Rozhodnutí o pořizování oficiálních překladů právních předpisů EU a o zřízení KRC přijala vláda až v září 1998 (123). Vzhledem k tomu, že směřování České republiky do EU

bylo jasné od počátku 90. let, že oficiální žádost o vstup podala Česká republika v lednu 1996 a že ve většině ostatních kandidátských zemích se s překladem *acquis* začalo už dříve, lze říci, že česká vláda toto rozhodnutí učinila pozdě. Na nutnost začít s překlady a zřídit KRC opakovaně upozorňoval TAIEX (19), české vlády však rozhodnutí dlouho odkládaly a přijaly je až v nejzazší možný okamžik, kdy už České republice hrozilo, že nebude moci čerpat na pořizování překladů finanční pomoc z programu PHARE (65). Nabízí se samozřejmě otázka, zda by bylo zpoždění v revizích a v odevzdávání překladů evropským orgánům k finalizaci stejně velké, kdyby byly systematické práce na překladech v České republice zahájeny dříve. Odpověď je takto zpětně obtížné určit – ke zpoždění by velmi pravděpodobně došlo, neboť značný podíl na něm mělo i velké množství nově přijatých předpisů a především nepřesnosti v seznamu platných předpisů, nicméně možná by nebylo tak velké.

Vláda rovněž byla hlavním aktérem, který schválením projektu pořizování oficiálních překladů a navazujících usnesení rámcově stanovil pravomoci a odpovědnost všech aktérů podílejících se na překladu *acquis* v České republice. Tato úloha vlády vyplývala z toho, že disponovala jednak kapitálem ekonomickým, tj. financemi na pořizování překladů a činnosti s tím související, a jednak kapitálem symbolickým, vyplývajícím z jejího postavení orgánu výkonné moci, jemuž jsou přímo nebo prostřednictvím jejích ministrů všechny ústřední orgány státní správy podřízeny.

2.6 Překlad *acquis* v ostatních kandidátských zemích

2.6.1 Estonsko

2.6.1.1 Estonská TCU

Estonské středisko pro právní jazyk (Estonian Legal Language Centre – ELLC) zahájilo činnost v září roku 1995. Nejdříve spadalo pod státní kancléřství, od 1. ledna 2003 se stalo součástí ministerstva spravedlnosti. Jeho úkolem je provádět překlady pro potřeby estonské vlády, v procesu přípravy Estonska na vstup do EU to konkrétně znamenalo:

- zajišťovat překlady právních předpisů ES/EU do estonštiny,
- zajišťovat překlad právních předpisů Estonska do angličtiny,
- vytvářet terminologické slovníky a databáze.

V sekci ELLC změřené na překlady předpisů ES/EU do estonštiny bylo zaměstnáno v různých obdobích od 20 do 75 překladatelů, terminologů a revizorů.

Překlady *acquis* procházely v ELLC jazykovou i právní revizí a byly schvalovány odborníky věcně příslušného resortu. Konsistenci v používání terminologie a frazeologie zajišťovalo využívání terminologických databází vytvářených v průběhu překlady *acquis* ve spolupráci s resorty.

Významnou pomoc při zakládání a práci ELLC poskytla Kanadská mezinárodní agentura pro rozvoj (Canadian International Development Agency) a také vláda provincie Ontario, která poskytla především manažerské know-how pro řízení procesu překlady legislativy. Finančně na fungování ELLC přispěl dále program PHARE, British Council, britské a francouzské velvyslanectví v Talinu, finské ministerstvo spravedlnosti a další.

V roce 2001 se překladatelské oddělení ELLC rozdělilo na tři části: jedna část zajišťovala překlady estonských právních předpisů do angličtiny, druhá překlady právních předpisů ES/EU do estonštiny a třetí, se sídlem nikoliv v hlavním městě Talin, ale v Tartu, byla specializována na překlad zemědělského *acquis* (15).

2.6.1.2 Program PHARE

Estonsko získalo v rámci kontraktu 97-0306 celkem 500 000 eur na podporu rozvoje TCU. Cílem tohoto projektu bylo:

- zvýšit kapacity pro překlad legislativy a dalších dokumentů ES/EU do estonštiny,
- zavést a standardizovat estonskou terminologii související s evropskou integrací,
- zlepšit kvalitu překladů právních textů, a zejména dokumentů ES/EU v Estonsku.

Finanční podpora v rámci tohoto projektu přinesla následující výsledky:

- přijetí a odbornou přípravu dvaceti nových zaměstnanců překladatelského centra,
- vytvoření terminologických databází a technických a právnických slovníků,
- nákup a instalaci nových informačních technologií pro překlad a revize *acquis*,
- posílení pozice překladatelského centra jako autority produkující revidované překlady evropských právních předpisů.

Hodnotící zpráva oceňuje, že prostředky z programu PHARE se účinně spojily s finanční pomocí poskytovanou Estonsku Kanadou, Francií a Velkou Británií na základě dvoustranných smluv prostřednictvím tzv. know-how fondu a že bylo dosaženo značného pokroku při budování institucionálních struktur pro překlad evropské legislativy. Zároveň však ostře kritizuje zbytečné prodlení, k němuž došlo vinou bruselských úředníků

uzavírajících s Estonskem příslušný kontrakt, neboť mezi vyhlášením výběrového řízení na plnění kontraktu a podpisem kontraktu uplynuly téměř dva roky (18).

2.6.1.3 Produkty činnosti ELLC

Přeložené dokumenty zveřejňovalo ELLC na svých internetových stránkách (<http://www.legaltext.ee/indexen.htm>). Vedle překladů evropské legislativy vydalo ELLC mimo jiné:

- překlad Bílé knihy z roku 1995 (1996),
- překlad Všeobecné dohody o clech a obchodu (1998),
- různé dokumenty primárního práva ES/EU včetně konsolidovaných verzí (1997, 1998, 2002),
- manuál pro právní překlady z angličtiny do estonštiny (1998),
- slovník *The Reform of the European Union: Institutions, Policies, Enlargement* (1999).

ELLC dále na svých internetových stránkách zpřístupnilo některé slovníky:

- mnohojazyčný slovník Evropské unie – původní anglicko-francouzsko-finský slovník vydaný finským ministerstvem spravedlnosti v roce 1996 rozšířilo ELLC na základě překladů primárního práva o estonštinu a němčinu. Tento slovník sloužil jako významný nástroj pro zachování terminologické konsistence;
- slovník právních termínů EU – tento slovník vznikl na bázi TRADOS-Multiterm a obsahuje právní termíny EU v angličtině a estonštině. Autoři podotýkají, že řadu pojmů z evropské legislativy estonské právo nezná, proto se při hledání estonského výrazu snažili spíše o překlad vysvětlující, který objasní smysl daného pojmu, případně o rozšíření významu určitého existujícího právního pojmu. U každého anglického výrazu je uveden kontext;
- slovník rozpočtu EU – slovník obsahující finanční a rozpočtovou terminologii v angličtině, francouzštině a estonštině vypracovalo ELLC ve spolupráci s ministerstvem financí. Vycházelo přitom z devítijazyčného slovníku *Vocabulary of the Budget of the European Communities*, který vydala Komise v roce 1992. Slovník obsahuje 815 hesel a jeho hlavním účelem bylo rozvinout estonskou finanční terminologii a usnadnit odborníkům porozumění finančním nařízením EU (15).

2.6.1.4 Hodnocení estonských překladů

Kvalitu estonských překladů evropské orgány vždy hodnotily velmi pozitivně. V klíčovém hodnocení právní služby Komise z dubna 2003 bylo Estonsko jednou ze tří kandidátských zemí, které za kvalitu překladů dodávaných k finalizaci Komise nekritizovala (39).

K 31. květnu 2000 mělo Estonsko zrevidovánu veškerou primární legislativu. Ze sekundární legislativy bylo přeloženo 18 530 stran Úředního věstníku, revidováno 11 385. V září 2001 mělo Estonsko zrevidováno 28 760 stran a hodnotící zpráva Komise požadovala urychlení prací. O rok později se počet zrevidovaných stran *acquis* zvýšil na 38 500. Hodnotící zpráva Komise z listopadu 2003 pak uvádí, že terminologická konsistence i kvalita estonských překladů je dobrá a že při udržení trvale vysokého přísunu revidovaných předpisů k finalizaci nebudou problémy s publikací zvláštního vydání Úředního věstníku v estonštině (6, 72, 73, 74).

2.6.2 Maďarsko

2.6.2.1 TCU

Funkci TCU v Maďarsku plnil od roku 1997 překladatelský institut (OFFI), který byl hlavním orgánem zajišťujícím překlad a dohled nad překladem právních textů pro vládní instituce. Byl součástí ministerstva spravedlnosti, avšak ještě v roce 1998 nebyl dostatečně vybaven, a to ani technicky, ani personálně. V roce 2000 v něm pak pracovalo pouze šest právníků-lingvistů na částečný úvazek a jeden právník-lingvista na plný úvazek. Postupně se však tento institut modernizoval, s technickým vybavením i s odbornou přípravou překladatelů a revizorů pomohl TAIEX. V roce 2003 už v OFFI na revizích překladu *acquis* pracovalo více než 45 pracovníků, na oddělení dále pracovalo 7 terminologů a více než deset koordinačních a technických pracovníků (20, 78).

Jako hlavní pomůcka pro překladatelskou a revizní činnost sloužil manuál obsahující jednotný překlad formulací opakujících se v sekundární legislativě, dále pak databáze názvů předpisů a v září 2000 byla vytvořena terminologická databáze obsahující maďarské ekvivalenty k právní i oborové odborné terminologii právních předpisů ES/EU (37).¹³⁰

¹³⁰ Terminologická práce v maďarské jednotce byla velice propracovaná a důkladná, tudíž je stručně popsána v části 2.6.2.3.

2.6.2.2 Program PHARE

Maďarsko obdrželo finanční podporu na činnosti související s překladem evropské legislativy především v rámci projektu HU 9602-01-01 Technical Inputs to Law Approximation (celkem 1 334 000 eur) a HU 9208-01-07 Approximation of Law (celkový rozpočet určený na překlady činil 800 000 eur, avšak do konce roku 1998 Maďarsko vyčerpalo jen 65 000 eur).

Z projektu HU 9602-01-01 směřovalo zhruba 66 000 eur do modernizace maďarské TCU a vytvoření dostatečných překladatelských kapacit. Projekt HU 9208-01-07 zase zahrnoval mimo jiné i překlad vybraných evropských právních a technických předpisů do maďarštiny a tvorbu slovníků.

Závěrečná hodnotící zpráva z roku 1999 však v případě Maďarska konstatovala značné nedostatky ve vybavení a fungování maďarské TCU a v kvalitě dodávaných překladů. Rovněž kritizovala nedostatečné financování z maďarské strany. Mezi hlavní úspěchy projektů patřilo pořízení překladu vybraných předpisů a technických norem, školení překladatelů a sestavení slovníku evropského práva (20).

2.6.2.3 Terminologická práce v maďarské TCU

Ve snaze o zajištění maximální terminologické konsistence v maďarských překladech *acquis* vyvinula maďarská TCU velice důkladný systém vytváření a schvalování maďarské odborné terminologie. Její databáze závazných termínů, jejíž první verze vznikla v září 2000 a poté byla průběžně aktualizována a rozšiřována, byla rozdělena do dvou částí: část přístupná veřejnosti prostřednictvím internetu obsahovala překlady pouze termíny finalizované, část přístupná pouze právníkům-lingvistům a terminologům TCU obsahovala i termíny na úrovni překladů pracovních, revidovaných a schválených.

Provádění terminologických rešerší měli na starosti zvláštní pracovníci – terminologové. Tito terminologové vždy u každého nově se vyskytnutého odborného (nikoliv právního – o jejich použití rozhodovali právníci-lingvisté) termínu zkoumali, zda existuje ekvivalent ve vnitrostátní legislativě, případně v odborných textech a zda je možné nalezený maďarský termín vykládat stejně jako termín z evropské legislativy. Obraceli se rovněž vždy na několik odborníků z konkrétního oboru – tito odborníci pracovali pro různé státní orgány, odborné organizace, vědecké instituce či vysoké školy a jejich seznam pro tyto účely vedlo ministerstvo spravedlnosti.

Terminologové však neměli právo o použití konkrétního nalezeného termínu v maďarských překladech rozhodovat. Na základě rešerší a konzultací vypracovali zprávu, kterou předložili právníkům-lingvistům, a ti pak o volbě konkrétního překladatelského řešení hlasovali. Pokud se oslovení odborníci nebo právníci-lingvisté na volbě maďarského termínu neshodli, byl svolán terminologický výbor složený ze zástupců všech institucí uvedených v seznamu ministerstva spravedlnosti, právníkům-lingvistů a terminologů a ten potom rozhodoval na základě konsensu (37).

2.6.2.4 Hodnocení maďarských překladů

Do roku 2000 bylo Maďarsko za činnost na překladu *acquis* spíše kritizováno. Nemělo dostatečně fungující TCU, nemělo dostatek překladatelských a revizních kapacit, kvalita pořízených překladů nebyla podle maďarského ministerstva spravedlnosti uspokojivá. Do září 2000 mělo Maďarsko přeloženo zhruba 35 000 stran Úředního věstníku, zrevidováno přibližně 20 000. Po modernizaci maďarského OFFI se však práce výrazně urychlila, o rok později již bylo přeloženo 51 500 a zrevidováno 45 000 stran. Právní služba Komise v květnu 2003 ocenila uspokojivou kvalitu maďarských revidovaných překladů. Závěrečná hodnotící zpráva z podzimu 2003 pouze poukázala na to, že některá ministerstva v poslední etapě přípravy rozšíření překladatelskou prací komplikují tím, že požadují terminologické změny v již finalizovaných dokumentech. Rovněž s maďarským zvláštním vydáním Úředního věstníku by neměly být podle této zprávy problémy (8, 78, 79, 80).

2.6.3 Lotyšsko

2.6.3.1 TCU

Lotyšská vláda formálně zřídila Překladatelské a terminologické středisko (Translation and Terminology Centre – TTC), odpovědné za překlady evropské legislativy do lotyštiny a za překlady lotyšské legislativy do angličtiny, v září 1996, středisko však začalo pracovat až v roce 1997. Na jeho činnost dohlížel Úřad pro evropskou integraci, v roce 2004 se z TTC stala samostatná státní agentura, od roku 2005 spadá pod ministerstvo pro školství a vědu (117). Zpočátku v TTC pracovalo celkem 18 lidí (právních revizorů, jazykových redaktorů a překladatelů) a s tímto počtem pracovníků nedokázalo plně uspokojovat požadavky resortů na překlady. Nějakou dobu také trvalo, než se vyjasnily pravomoci a odpovědnost TTC a dalších ústředních orgánů v celém systému překladu *acquis* (81). Později v TTC pracovalo

na překladech a jejich revizích více než 50 osob, kteří se specializovali vždy na předpisy z určitého oboru. Více než 50 % pracovníků mělo překladatelské vzdělání, zastoupení však byli i právníci, ekonomové, odborníci na biologii, chemii nebo fyziku. TTC spolupracovalo přibližně s 25 externími překladateli (61).

TTC sestavovalo pro překlad dokumentů z jednotlivých oborů pracovní skupiny. V těchto pracovních skupinách byli zastoupeni revizoři a terminologové TTC, zástupci resortů a Akademie věd (61).

TTC rovněž intenzivně využívalo překladatelskou paměť programu TRADOS a překladatelský program SYSTRAN.

2.6.3.2 Program PHARE

Podpora překladatelských aktivit z programu PHARE směřovala v Lotyšsku to tři hlavních projektů:

- 95-1262 – překlad Bílé knihy přijaté na zasedání Evropské rady v Cannes v červnu 1995 do lotyštiny (33 000 eur),
- 98-5121 – posílení překladatelských kapacit (300 000 eur),
- LE 9701.02 – podpora vybavení a fungování překladatelského a terminologického centra (TCU), včetně přípravy projektu pro překlad *acquis* (500 000 eur).

Výsledky projektů financovaných z programu PHARE považuje závěrečná hodnotící zpráva za neuspokojivé. Hlavním důvodem jsou podle ní kompetenční spory mezi jednotlivými ministerstvy a ústředními orgány. Lotyšské překladatelské centrum (TCU) nemělo ještě v polovině roku 1998 přesně vymezenou odpovědnost a dostatečně silnou pozici v celém systému a nedisponovalo dostatečnými překladatelskými kapacitami. Překlady právních předpisů ES/EU tak v té době vznikaly zcela *ad hoc*, podle aktuálních potřeb jednotlivých ministerstev a bez jakékoliv následné revize. Hodnotící zpráva však přiznává, že vinu na takové situaci má i vedení programu PHARE, protože jednotlivým ministerstvům byly poskytovány příspěvky na pořizování překladů, aniž by však tato finanční podpora byla podmíněna tím, že vytvořené překlady musejí projít revizí v TCU (21).

2.6.3.3 Výsledky činnosti TTC

Vedle překladů evropské legislativy TTC vytvořilo a vydalo také:

- příručku pro překladatele evropské legislativy,¹³¹
- konsolidovanou verzi Smlouvy o ES,
- anglicko-lotyšský slovník zemědělské terminologie,
- anglicko-lotyšský slovník termínů primárního práva ES/EU.

TTC pro svou práci sestavilo a na svých internetových stránkách (www.ttc.lv) zpřístupnilo též terminologické databáze:

- souhrnnou databázi (zhruba 145 000 hesel) termínů v angličtině, francouzštině, němčině, lotyštině, ruštině a latině. Všechny termíny schválil terminologický výbor Lotyšské akademie věd;
- anglicko-lotyšský slovník zemědělských termínů (zhruba 38 000 hesel);
- anglicko-lotyšský finanční slovník (zhruba 500 hesel);
- anglicko-lotyšský slovník primárního práva EU (zhruba 1 700 hesel);

Na internetových stránkách TTC je k dispozici rovněž celá primární i sekundární legislativa v lotyštině platná ke dni přistoupení.

2.6.3.4 Hodnocení lotyšských překladů

Lotyšsko dokázalo v prvních letech postupovat s překlady stejně rychle jako s revizemi. Začátkem roku 2000 bylo přeloženo zhruba 9 900 stran, zrevidováno bylo 8 400 stran, v polovině roku 2000 bylo přeloženo 14 400 stran a zrevidováno jen o málo méně. V září 2001 pak bylo přeloženo celkem 30 000 stran a zrevidováno 25 000, na podzim 2002 už mělo Lotyšsko přeloženo a zrevidováno přes 40 000 stran. V dubnu 2003 patřilo Lotyšsko ke státům, u nichž právní služba Komise kritizovala kvalitu překladů (39), nicméně podle hodnotící zprávy Komise z listopadu 2003 se kvalita používané lotyšské terminologie i lotyšských překladů v předchozích měsících výrazně zlepšila a zvláštní vydání Úředního věstníku v lotyštině by nemělo představovat při zachování stávajícího tempa a kvality problém (9, 81, 82, 83).

¹³¹ Příručka obsahovala základní zásady pro překlad evropské legislativy, výklad nejdůležitějších pojmů evropského práva a jejich překlad, pravidla pro překlad modálních sloves, zkratk a akronym a dále přehled nejčastěji se opakujících formulací, názvů států a teritorií a názvů regionů členských států (117).

2.6.4 Litva

2.6.4.1 TCU

Překladačské, dokumentační a informační středisko (Translation, Documentation and Information Centre – TDIC) mající na starosti mimo jiné i překlad *acquis* do litevštiny mělo být podle plánů zřízeno při ministerstvu zahraničních věcí již v roce 1994. Bylo však založeno až v září 1997, neboť předchozí tři roky zaměstnávaly litevská ministerstva a další ústřední orgány kompetenční spory o to, jakým způsobem proces evropské integrace organizačně zajistit. V rámci reorganizace na přelomu let 1997 a 1998 bylo TDIC převedeno pod ministerstvo pro evropské záležitosti, v polovině roku 1998 pak pod úřad premiéra. Tam začalo fakticky řídit překladačskou a revizní činnost až v roce 1999 (22).

Dlouhou dobu pracovalo v TDIC pouze 6 revizorů a s takto nízkým počtem zaměstnanců nedokázalo TDIC uspokojovat překladačské potřeby ministerstev, takže některá ministerstva začala znovu navrhovat, že si zřídí vlastní překladačská pracoviště (20). Postupně se v TDIC vytvořil standardní systém revizí a schvalování odborné terminologie resorty, revidované předpisy byly ukládány do společné databáze spravované parlamentem. Až v roce 2002 se počet revizorů zvýšil na 30 (169).

Litva byla za množství i kvalitu překladů opakovaně evropskými orgány kritizována a litevská vláda v roce 2003 obdržela od předsedy Komise varovný dopis, který upozorňoval na nedostatečnou činnost litevských orgánů při zajišťování překladu *acquis* do litevštiny (169).

2.6.4.2 Program PHARE

Litva obdržela z programu PHARE v rámci projektu LI 9704 jeden milion eur na vytvoření TCU a dále 600 000 eur na pořízení překladů zejména primárního práva do litevštiny.

Projekt dosáhl těchto výsledků:

- odborná příprava všech pracovníků překladačského a dokumentačního střediska (s pomocí Velké Británie),
- vytvoření funkční elektronické databáze evropské legislativy a pořízených překladů,
- překlad kompletního primárního práva Společenství (zatím bez revize) a 12 000 stran sekundární legislativy,

- splnění požadavků jednotlivých ministerstev na překlad evropských právních předpisů z 64 %.

Hodnotící zpráva programu PHARE oceňuje vysokou efektivitu práce na překladech evropské legislativy v Litvě a vysoké pracovní nasazení v této oblasti, nicméně poukazuje na stále nedostatečné personální vybavení TCU a kritizuje zbytečné prodlení mezi vyhlášením projektu v roce 1994 a podpisem kontraktu v roce 1997. Následkem toho bylo trvání projektu prodlouženo do března 2000 (22).

2.6.4.3 Hodnocení litevských překladů

Vzhledem k pozdnímu založení TDIC a nízkému počtu revizorů měla Litva v lednu 2000 přeloženo pouze 20 000 stran evropské legislativy, zrevidováno bylo jen zhruba 2 000 stran. V následujícím roce se zintenzívnila zejména revizní činnost, neboť v listopadu 2001 bylo v Litvě z celkových 28 500 stran zrevidováno plných 20 000. Údaje z dalších let jsou značně rozporuplné. V hodnotící zprávě z listopadu 2002 vyjádřila Komise znepokojení nad tím, že během uplynulého roku přeložila Litva jen zhruba 6 500 stran (tj. celkem 35 000 stran) a přibližně stejné množství překladů zrevidovala (tj. celkem 26 000). V dubnu 2003 však zástupkyně litevského TDIC na setkání v Bruselu oznámila, že přeloženo je již 57 000 stran, avšak zrevidováno jen 12 000. Na tomto setkání také právní služba Komise Litvu kritizovala jak za kvantitu, tak za kvalitu dodávaných překladů. Zástupkyně Litvy slíbila zrychlení zejména revizní činnosti vzhledem k tomu, že bylo do TDIC přijato více než 20 nových revizorů, a zároveň uvítala návrh na zaslání oficiálního dopisu litevské vládě, aby se neuspokojivou situací v překladu *acquis* začala vážně zabývat a zajistila větší množství finančních i lidských zdrojů (39).

Litvu jako jedinou z kandidátských zemí kritizovala v oblasti překladu *acquis* Evropská komise v poslední hodnotící zprávě z listopadu 2003. Opoždění Litvy v předávání překladů označila za nebezpečné a kritizovala též nedostatečnou spolupráci mezi TDIC a resorty. Ve zprávě Komise uvítala, že se počet revizorů v TDIC významně zvýšil, avšak žádala přijetí ještě dalších revizorů a urychlené dodávání revidovaných překladů, jinak bude zvláštní vydání Úředního věstníku v litevštině ohroženo (10, 84, 85, 86).

2.6.5 Polsko

2.6.5.1 TCU

Překlad *acquis* do polštiny byl zahájen už v roce 1996, nicméně pravomoci a odpovědnosti ministerstev a dalších orgánů, včetně překladatelského a koordinačního oddělení při Úřadu výboru pro evropskou integraci (Office of the Committee for the European Integration – OCEI), v celém procesu byly přesně vymezeny až v únoru 2000. Polský Národní program přípravy na členství poté stanovil ambiciózní cíl, totiž zrevidovat většinu překladů v roce 2001 tak, aby byly veškeré překladatelské činnosti ukončeny 6 – 7 měsíců před rozšířením (které se tehdy předpokládalo k 1. lednu 2003) (87).

Překladatelské oddělení mělo zpočátku 15 pracovníků, v dalších letech se jejich počet zvýšil. Část revizí rovněž prováděla ministerstva. V roce 2001 byla veřejnosti zpřístupněna databáze revidovaných překladů (96). Kromě toho OCEI sestavil a prostřednictvím internetu zveřejnil anglicko-francouzsko-německo-polské terminologické slovníky týkající se celního sazebníku, Smlouvy o EU, vnitřního trhu, regionální politiky, pravidelných hodnotících zpráv Evropské komise nebo ekonomiky a financí (47).

2.6.5.2 Program PHARE

Činnosti související s překladem právních předpisů byly v Polsku financovány zejména v rámci globálních programů SIERRA (500 000 eur) a FIESTA II (250 000 eur).

Program SIERRA zahrnoval projekty PL 9212-01-04-02-04 a PL 9212-02-06-01 zaměřené především na následující oblasti:

- překlad (primárního práva a zhruba 12 000 stran sekundárního práva, tj. zhruba 25 % *acquis* už v červenci 1998);
- revize překladů primárního práva (s polskou TCU trvale spolupracovali také dva revizoři placení z programu PHARE);
- terminologické práce (tvorba specializovaných glosářů, například z oblasti vnitřního trhu, Evropské dohody, Smlouvy o Evropské unii nebo celního sazebníku);
- tvorbu databází (pořízení Lotus Notes);
- publikaci revidovaných překladů.

Program FIESTA II zahrnoval projekt PL 9316-02-02-02 zaměřený na pořízení dalších překladů evropské legislativy včetně judikátů Evropského soudního dvora, zejména pro polské ministerstvo spravedlnosti a Úřad výboru pro evropskou integraci.

Celkově hodnotící zpráva programu PHARE Polsko chválí za vytvoření fungující TCU, množství přeloženého a zrevidovaného *acquis* a za vytvořené glosáře a překladatelské pomůcky, vytýká mu však nedostatečnou efektivitu plynoucí z toho, že TCU nemá dostatečné pravomoci ve vztahu k dalším ústředním orgánům, a některé činnosti jsou tak vykonávány duplicitně. Vedle toho také upozorňuje na nízký počet revizorů v TCU, což může ohrozit rychlost prováděných revizí. Projekt byl v důsledku tohoto zpoždění prodloužen do června 1999 (23).

2.6.5.3 Hodnocení polských překladů

V dubnu roku 2000 mělo Polsko přeloženo zhruba 26 000 stran Úředního věstníku, avšak zrevidováno pouze 4 600 stran. O rok později bylo množství přeložených a revidovaných dokumentů přibližně dvojnásobné. Další hodnotící zprávy Komise už číselné údaje nezmiňují. V květnu 2003 bylo Polsko stejně jako většina ostatních kandidátských zemí kritizováno za kvalitu dodávaných překladů. Zástupkyně polské TCU kvalitativní nedostatky zdůvodňovala především kritickým nedostatkem revizorů (v dubnu 2003 byli celkem 4 a plánovalo se přijetí 4 dalších). V podzimní hodnotící zprávě však Komise konstatovala, že množství dodávaných překladů se zvýšilo a že jejich kvalita je uspokojivá (11, 87, 88, 89).

V tiskové zprávě z 3. března 2004 OCEI uvádí, že 58 700 stran z požadovaných 75 200 bylo již finalizováno a že zbývající dokumenty již byly zrevidovány a odeslány k finalizaci (47).

2.6.6 Slovensko

2.6.6.1 TCU

Na Slovensku měla překlady *acquis* zajišťovat Centrální překladatelská jednotka zřízená v listopadu 1997 v rámci Institutu aproximace práva při Úřadu vlády. V překladatelské jednotce však pracovalo zpočátku jen 10 lidí, takže revize překladů postupovaly velice pomalu, počet zaměstnanců se zvýšil na 15 až v roce 2002.

S cílem urychlit revizní činnost v České republice i na Slovensku a snížit vysokou pracovní zátěž slovenské překladatelské jednotky byla mezi oběma zeměmi podepsána v roce 1999 dohoda o výměně pracovních překladů pro účely aproximace práva. Pro účely technické normalizace propůjčilo Slovensko také platnost některým překladům v českém znění (24, 90).

2.6.6.2 Program PHARE

Na Slovensku směřovala finanční pomoc z programu PHARE (zhruba 400 000 eur) v rámci obecných projektů na sblížení práva (SR 9305.01 a SR 9516-01-03) do budování a vybavování centrální překladatelské jednotky (TCU) při úřadu pro aproximaci práva a do pořizování a revize překladů legislativy. V rámci sektorových projektů přispěl program PHARE částkou 75 000 eur i na překlad účetních předpisů v rámci projektu 9302-04-02 zaměřeného na harmonizaci účetnictví.

Za pozitivní považuje hodnotící zpráva skutečnost, že úspěšně, i když poněkud opožděně, začala fungovat centrální překladatelská jednotka, byl vytvořen slovník pojmů souvisejících s EU a byla přeložena a zrevidována řada klíčových předpisů. Negativně naopak hodnotí kvalitu některých překladů, nedostatečné personální vybavení centrální překladatelské jednotky, a především problémy v koordinaci, neboť některé předpisy překládala různá ministerstva nezávisle na sobě, tudíž vzniklo několik rozdílných překladů téhož předpisu (24).

2.6.6.3 Hodnocení slovenských překladů

Do podzimu 2000 mělo Slovensko přeloženo zhruba 30 000 stran legislativy, zrevidováno pouhých 5 000. O rok později bylo ve slovenštině přeloženo zhruba 52 000 stran, zrevidováno jich bylo asi 17 000, v září 2002 bylo zrevidováno více než 30 000 stran. V roce 2003 Komise ocenila, že Slovensko výrazně urychlilo přísun revidovaných překladů, Rada však kritizovala v některých případech jejich kvalitu. V několika případech totiž museli pracovníci Rady v důsledku vážných nesrovnalostí překlady zcela předělat, což bylo podle zástupce slovenské TCU na jednání v Bruselu v dubnu 2003 způsobeno tím, že v rámci finalizace došlo k významným změnám v překladu primárního práva do slovenštiny (39). Včasná publikace zvláštního vydání Úředního věstníku ve slovenštině však podle Komise ohrožena nebyla (12, 90, 91, 92).

2.6.7 Slovinsko¹³²

2.6.7.1 TCU

Překladatelská jednotka (Translation Unit) byla ve Slovinsku zřízena v rámci ministerstva zahraničních věcí v roce 1997 a později byla převedena pod Vládní úřad pro evropské záležitosti (Government Office for European Affairs). Pracovalo v ní více než 35 zaměstnanců (překladatelů, revizorů, právníků, ekonomů, odborníků na IT). Přeložené překlady se odesílaly jednak vládnímu úřadu pro legislativu k právní revizi, a jednak příslušným resortům k odborné kontrole (62, 93).

2.6.7.2 Hodnocení slovinských překladů

V roce 2000 mělo Slovinsko přeloženo většinu dokumentů primárního práva a více než 23 000 stran sekundárního práva, avšak téměř žádné z překladů neprošly právní revizí. Na podzim 2001 už mělo Slovinsko přeloženo veškeré primární právo a 29 000 stran sekundárního práva, zrevidováno však bylo pouze asi 1 800 stran. Revize postupovaly pomalu i v dalších letech – v září 2002 bylo zrevidováno jen asi 10 000 stran, což značně znepokojovalo evropské orgány, protože přísun dokumentů k finalizaci byl velmi pomalý. Hlavní problém představovala kapitola Zemědělství, z níž ještě v roce 2003 nebyly Komisi předány prakticky žádné revidované dokumenty. Hlavní problém podle zástupce slovinské TCU na setkání v Bruselu v dubnu 2003 spočíval v tom, že příliš dlouho (několik týdnů) trvá, než je dokument schválen po odborné stránce příslušným resortem, někdy se překlad z příslušného ministerstva nevrátí vůbec (13, 39, 93, 94, 95).

Kvalitu dodávaných překladů označily Komise i Rada za uspokojivou, nicméně zvláštní vydání Úředního věstníku ve slovinštině bylo ohroženo pomalým přísunem revidovaných překladů (13, 39).

2.6.8 Vyhodnocení vlivu programu PHARE na překlad evropské legislativy v kandidátských zemích

Výsledky činností spojených s překladem evropské legislativy jsou podle kritérií stanovených vedením programu PHARE v jednotlivých zemích takovéto:

¹³² U Slovinska chybí část pojednávající o programu PHARE, neboť hodnotící zpráva o jeho realizaci ve Slovinsku v databázi mezi všemi ostatními hodnotícími zprávami chybí.

Tabulka č. 5 - Vyhodnocení programů PHARE zaměřených na překlad v jednotlivých kandidátských zemích

<i>země</i>	<i>Efficiency</i>	<i>Effectiveness</i>	<i>Impact</i>	<i>Sustainability</i>
Estonsko	2	4	4	3,5
Česká republika	2,5	3	2,5	2
Maďarsko	3	3	2,5	2,5
Lotyšsko	2	2,5	3	2
Litva	4	4	3	3
Polsko	3	4	3,5	3
Slovensko	3	3	3	2,5
překlad celkově	3,1	3,4	3,2	2,8

Pramen: Evaluation of Phare Programmes in Support of EU Integration and Law Approximation pro jednotlivé kandidátské země, May 1999.

Z tabulky i z předchozích částí pojednávajících o jednotlivých zemích je zřejmé, že nadprůměrných výsledků z hlediska kritérií PHARE dosahovalo ke konci roku 1998 Estonsko, Litva a Polsko, průměrných Maďarsko a Slovensko, pod průměrem se pohybovala Česká republika a Lotyšsko. Klíčovým faktorem tohoto hodnocení byla (ne)existence TCU. Státy, ve kterých taková jednotka alespoň částečně fungovala, logicky dosahovaly lepších výsledků, protože činnosti související s překladem *acquis* mohly probíhat systematictěji a koordinovaněji. Naproti tomu v zemích, kde taková jednotka ještě nebyla zcela funkční, protože byla založena „na poslední chvíli“ (Česká republika) nebo neměla dostatečně jasně vymezené postavení a pravomoci (Lotyšsko), musely být výsledky nutně horší, neboť se překládalo nesystematicky, nekonzistentně a chyběla instituce, která by příslušným překladům propůjčila příslušnou autoritu.

Obecně pak lze význam programu PHARE pro překlad evropské legislativy v kandidátských zemích shrnout takto: Program PHARE představoval naprosto klíčový

ekonomický nástroj, jenž kandidátské země podněcoval (a některé doslova donutil) k činnosti v oblasti překladu *acquis*, přispěl finančními prostředky i know-how k vytvoření překladatelských kapacit (lidských i technických) a uhradil nikoliv nevýznamnou část nákladů na překlad evropské legislativy v těchto zemích. Jeho hlavní přínos spočíval v tom, že práce na překladu evropské legislativy začala v kandidátských zemích probíhat systematicky, koordinovaně a na dostatečně kvalitní technologické úrovni. Zároveň však nelze nezmínit, že v důsledku nedostatečné koordinace činností mezi vedením programu a odpovědnými státními orgány v kandidátských zemích, a především v důsledku nedostatečné spolupráce ze strany státních orgánů některých zemí došlo v celém překladu *acquis* hned v počátečních fázích ke zbytečným prodlevám a práce na překladu *acquis* neprobíhaly tak efektivně, jak by při lepší a účinnější koordinaci a spolupráci probíhat mohly.

2.6.9 Výsledky dotazníkového šetření

S cílem získat podrobnější informace o průběhu a výsledcích překladu *acquis* před přistoupením bylo v květnu 2005 provedeno dotazníkové šetření mezi TCU nových členských států.¹³³ Z celkem osmi TCU nových členských států vyplnily dotazník tři (TCU z České republiky, Lotyšska a Slovinska). Slovenská TCU odpověděla, že údaje nemůže poskytnout, protože je v požadovaném rozsahu nesledovala, TCU zbývajících zemí ani na dvojí opakování žádosti nereagovaly. Výsledky vyplývající z tohoto šetření proto v této práci uvádíme spíše jen pro rámcové srovnání přístupu jednotlivých zemí a případně je doplňujeme i o údaje ze zbývajících zemí, pokud je bylo možné zjistit z jiných zdrojů (pravidelných hodnotících zpráv Evropské komise, hodnotících zpráv programu PHARE, internetových stránek příslušných TCU).

2.6.9.1 Část I. - Obecné otázky

Cílem této části bylo zjistit některé obecné charakteristiky a výsledky překladatelského procesu v jednotlivých zemích.

1. Systematický překlad *acquis* začal v Lotyšsku i ve Slovinsku v roce 1997, v České republice v roce 1999. Podobná byla v tomto ohledu situace i v ostatních zemích, nejdříve začalo Polsko, v roce 1996, v roce 1997 zahájilo překlad *acquis* také Estonsko, Maďarsko

¹³³ Do šetření nebyla zahrnuta Malta, která začala s překladem *acquis* do maltštiny později a u níž nebylo z právního hlediska nezbytně nutné zajistit včas vydání veškerého *acquis* v maltštině, protože úředním jazykem Malty je i angličtina, a tudíž mohla tato nová členská země využívat anglického znění.

a Slovensko, v roce 1999 Litva. Zatímco České republice se počáteční zpoždění podařilo brzy dohnat, Litva předávala revidované překlady se zpožděním prakticky neustále.

2. Do dne přistoupení nebylo finalizováno více než 10 000 stran Úředního věstníku v lotyštině a zhruba stejné množství i v češtině. Slovinsko tento údaj nedodalo, protože jej prý nemůže zpětně zjistit. Polsko v březnu 2004 v tiskové zprávě oznámilo, že pro polské vydání zbývá zfinalizovat zhruba 16 000 stran Úředního věstníku. Vzhledem k tomu, že jen v průběhu dubna 2004 přijaly evropské orgány zhruba 7 000 stran nových předpisů, jejichž překlad a revize připadly ještě členským státům, a vzhledem k tomu, že finalizace byly fakticky ukončeny až v srpnu 2005, je vysoce pravděpodobné, že počet stran Úředního věstníku, které nebyly zfinalizovány ke dni rozšíření EU, byl vyšší než 10 000 ve všech nových jazykových verzích.

3. Na otázku, z jakých jazyků se při překladu a revizích vycházelo, odpověděly všechny tři země, že z angličtiny, němčiny a francouzštiny.

4. Pořizování překladů právních předpisů řešila většina TCU outsourcingem, tj. zadáním překladu externím překladatelům či překladatelské agentuře. Překlad předpisů plně zajistily externí agentury v České republice, lotyšská TCU v rámci své činnosti pořídila překlady méně než 10 % dokumentů, slovinská TCU 10 – 50 % dokumentů. Převážně externí pořizování překladů využívaly i TCU zbývajících zemí.

5. K dalším činnostem, které byly předmětem outsourcingu, patřila jazyková kontrola (v České republice – jazykovou korekturu měla provádět překladatelská agentura), dále revize překladů a tvorba a správa databází (Slovinsko). Lotyšsko pověřovalo externí dodavatele pouze překladem. O outsourcingu revizní činnosti uvažovalo vzhledem velkému objemu dokumentů i Polsko.

6. Všechny TCU, které na dotazník odpověděly, vypracovaly pro potřeby překladatelské a revizní činnosti určitý manuál (Style Guide). Slovinsko vypracovalo svůj manuál obsahující opakující se termíny a formulace v angličtině, francouzštině a slovinštině v roce 1998 a vycházelo přitom z překladatelského manuálu Švédska. Česká republika vypracovala první, anglicko-českou verzi manuálu na základě švédského a finského manuálu a začala ji používat v roce 1998, druhá, anglicko-francouzsko-německo-česká verze vznikla v roce 2000. Lotyšsko začalo manuál využívat v roce 2000 a vycházelo nejen z manuálu švédského a finského, ale také z pokynů pro překlad právních textů, které se používají v Kanadě. Překladatelský manuál vytvořili v roce 1998 i v Maďarsku a v Estonsku.

7. Jedním z orientačních ukazatelů kvalit provedených překladů je počet navržených oficiálních oprav (korigend) ke zvláštnímu vydání. Všechny tři TCU, které na dotazník odpověděly, uvádějí, že k 1. květnu 2005 měly připraveno méně než 50 těchto oprav.¹³⁴

2.6.9.2 Část II – TCU

Cílem této skupiny otázek bylo zjistit, jakým způsobem fungovaly TCU jednotlivých zemí a jak byly personálně vybaveny.

1.-2. TCU byla v Lotyšsku založena v roce 1996 při European Integration Bureau, ve Slovinsku v roce 1997 při ministerstvu zahraničních věcí, později byla převedena pod Government Office for European Affairs, a v České republice byla založena v roce 1998 při ministerstvu spravedlnosti a v roce 1999 byla převedena pod Úřad vlády. S výjimkou Lotyšska a Slovenska se pozice všech TCU v systému ústředních orgánů státní správy alespoň jednou změnila, což svědčí o tom, že při stanovování pravomocí a odpovědnosti za překlady *acquis* (a obecněji i za přípravu na vstup do EU) vznikaly kompetenční spory. TCU většinou spadaly pod zvláštní orgán komplexně odpovědný za přípravu na vstup do EU (Lotyšsko, Polsko, Slovinsko) nebo pod orgány odpovědné za legislativní činnost a harmonizaci práva (Estonsko, Česká republika, Maďarsko, Litva, Slovensko). Podrobný přehled o datech založení a umístění TCU v jednotlivých zemích je obsažen v příloze č. 17.

3. TCU Lotyšska, Slovinska i České republiky:

- zadávaly překlady externím dodavatelům,
- přijímaly a schvalovaly takto dodané překlady,
- kontrolovaly kvalitu překladů,
- prováděly terminologické rešerše,
- prováděly jazykovou kontrolu,
- vytvářely a spravovaly databáze,
- koordinovaly a řídily celý překladatelský proces.

Slovinská a lotyšská jednotka navíc pořizovaly překlady a organizovaly terminologické porady s odborníky. Slovinská jednotka neprováděla právní revizi překladů – tu měl na starost zvláštní úřad.

¹³⁴ Tento údaj je nutné brát se značnou rezervou, neboť tato hodnota se mohla významně změnit. Korigend přijatých k českému vydání Úředního věstníku bylo v dubnu 2006 zhruba 30.

Naprostou většinu řídicích, koordinačních, kontrolních a terminologických funkcí tedy měly TCU společné, významněji se odlišovala pouze slovinská TCU, která prováděla pouze jazykovou kontrolu překladů, nikoliv už revizi z hlediska právního.

4.-6. a 10. Z hlediska personálního byla nejlépe vybavena lotyšská jednotka, u níž se průměrný počet zaměstnanců pohyboval v intervalu 50 – 100 lidí, slovinská TCU zaměstnávala v průměru 25 – 50 lidí, česká 10 – 25. Ve všech těchto TCU pracovali překladatelé, právníci, ekonomové, filologové, v lotyšské navíc odborníci na biologii, chemii a fyziku. V lotyšské jednotce měla údajně nadpoloviční většina zaměstnanců specializované překladatelské vzdělání, ve slovinské a české jednotce byli lidé s překladatelským vzděláním v menšině, avšak bylo jich více než 10 %. Lotyšsko i Slovinsko považují personální vybavení své jednotky za dostačující, Česká republika ne – TCU žádala vládu o výraznější navýšení počtu zaměstnanců, než se nakonec v letech 2002 a 2003 uskutečnilo.

Počet zaměstnanců TCU má vypovídací hodnotu pouze v souvislosti s úkoly, které mají tito pracovníci plnit, a s dosaženými výsledky. Lotyšská i slovinská jednotka sice měly výrazně vyšší počet pracovníků než česká, avšak tito zaměstnanci se rovněž podíleli na pořizování překladů. Navíc jak plyne z hodnotících zpráv, Slovinsko, jehož TCU trvale patřila z hlediska počtu zaměstnanců k největším, bylo spolu s Litvou, jejíž TCU byla relativně malá (v různých obdobích od 6 do 30 zaměstnanců), při předávání revidovaných překladů nejpomalejší. Z tohoto hlediska se jednotky, které se tolik nevěnovaly překladatelské práci, ale prováděly jazykové i právní revize současně, jeví jako efektivnější.

Lotyšská jednotka dávala jasně přednost lidem s překladatelským vzděláním, česká ani slovinská tolik ne, v české jednotce byli nejvíce zastoupeni právníci. Z toho, že s kvalitou českých i slovinských překladů byli pracovníci evropských orgánů spokojeni, zatímco kvalitu lotyšských překladů kritizovali, by bylo možné vyvodit, že vyšší podíl lidí s překladatelským vzděláním v TCU automaticky k vyšší kvalitě překladů nevede. To je však pouze hypotéza vycházející z hodnocení autoritativních orgánů a z velmi malého počtu zkoumaných jednotek, tudíž není možné v tomto ohledu vyvozovat jakékoliv definitivní závěry.¹³⁵

S výjimkou Estonska, Slovinska, Lotyšska a v posledním roce před přistoupením také Maďarska si zástupci všech TCU na jednání v Bruselu v květnu 2003 stěžovali na nedostatečné personální vybavení svých jednotek, což zároveň považovali za hlavní příčinu opoždění v revizích a v předávání dokumentů k finalizaci. Vítili proto tehdy návrh zaslat jménem předsedy Komise vládám kandidátských zemí varovný dopis, protože se

¹³⁵ Navíc není v dotazníku přesně specifikováno, o jaké konkrétní překladatelské vzdělání jde, tj. vysokoškolský studijní program, intenzivní kurs atd.

domnívali, že autorita tohoto dopisu bude natolik silná, že přiměje vládní činitele k navýšení rozpočtů a personálního stavu těchto jednotek.

8.-9. Při terminologické práci používaly všechny TCU v podstatě stejné metody – terminologické rešerše, konzultace s odborníky z příslušných státních orgánů, z akademických kruhů i z praxe. Lišil se zejména přístup k tomu, kdo měl v případě rozdílných terminologických názorů poslední slovo. V České republice to byla TCU, ve Slovinsku, Lotyšsku a také v Maďarsku to byly terminologické zvláštní výbory, v nichž byli zastoupeni i odborníci z jiných orgánů státní správy, případně akademické sféry. S kvalitou terminologie v překladech tří z uvedených zemí (s výjimkou Lotyšska) však evropské orgány byly spokojeny, tudíž k přijatelnému výsledku vedly oba uvedené přístupy.

2.6.9.3 Databáze a informačních technologií

Pro potřeby překladatelské a revizní činnosti sestavovaly TCU různé terminologické databáze. Tyto databáze v České republice, v Lotyšsku i ve Slovinsku obvykle obsahovaly termíny v angličtině, francouzštině, němčině a v úředním jazyce dané země a byly přístupné veřejnosti. TCU všech tří uvedených zemí vytvořily jednak jednu souhrnnou databázi zahrnující termíny z různých oborů, a jednak oddělené databáze chemických termínů a termínů kombinované nomenklatury. Slovinsko a Lotyšsko vytvářelo též oddělené, oborově zaměřené databáze, podobný přístup mělo i Estonsko.

Lotyšská, slovinská a také estonská TCU využívaly ve své práci překladatelskou paměť programu TRADOS, Lotyšsko využívalo též překladatelského programu SYSTRAN. Česká TCU tyto programy nevyužívala, přesto byla kvalita jejích překladů považována za přijatelnou. Slovinsko tyto nástroje naopak využívalo, ale přesto mělo problémy s včasným dodáváním požadovaných překladů. Na základě dostupných informací tedy nelze činit žádné závěry ani o vlivu využívání překladatelských programů na výsledky překladatelské činnosti. Bez použití moderních informačních technologií zejména pro účely tvorby databází a komunikace by nicméně celý proces překladu *acquis* ve všech nových členských státech nebyl možný.

2.6.9.4 Spolupráce s dalšími aktéry

Česká, lotyšská i slovinská TCU spolupracovaly při překladu a revizích s dalšími institucemi. Všechny uvedené TCU odesílaly revidované překlady ke schválení odborné terminologie jednotlivým resortům, slovinská TCU navíc odesílala dokumenty zvláštnímu

útvary k právní revizi. Lotyšská, ale třeba i maďarská TCU intenzivně spolupracovaly v oblasti odborné terminologie i s akademickými institucemi, česká TCU se pouze obracela s jazykovými otázkami na Ústav pro jazyk český a dvě zásadní právní otázky konzultovala s právníckými fakultami univerzit. Lotyšská jednotka také organizovala stáže pro studenty překladatelství a filologických oborů.

TCU, které odpověděly na dotazníky, se však značně liší v hodnocení spolupráce s orgány ES/EU. Zatímco lotyšská TCU považuje spolupráci s Radou a Komisí za průměrnou (druhý nejhorší stupeň) a spolupráci s TAIEX za dobrou (prostřední stupeň), podle slovinské TCU byla spolupráce s Radou i Komisí velmi dobrá (druhý nejlepší stupeň), s TAIEX dokonce výborná. Česká TCU považovala spolupráci se všemi třemi zmíněnými orgány za dobrou.

ZÁVĚR

Překlad právních předpisů ES/EU do češtiny a do jazyků dalších kandidátských států před vstupem do EU představoval největší překladatelský projekt v historii. Jeho rozsah kladl velké nároky na řízení, organizaci a koordinaci všech činností s překladem souvisejících. Realizace celého projektu jasně ukazuje, že jednotliví aktéři zapojení do tohoto procesu měli velice rozdílné mocenské postavení, přičemž největší vliv na překlad měly orgány státní, respektive nadstátní moci.

Project management

Řízení procesu překladu *acquis communautaire* do češtiny zcela odpovídalo moderním manažerským postupům, pokud jde o vytvoření jasné organizační struktury, návaznost jednotlivých procesů a řízení kvality. Nedostatky lze naopak najít v plánování, časovém rozvržení aktivit a v koordinaci na evropské úrovni. K posouzení nákladové efektivity nebyl k dispozici dostatek údajů. Komunikace probíhala vertikálním i horizontálním směrem velice intenzívně a za pomoci nejmodernějších komunikačních technologií.

Celková odpovědnost za řízení a koordinaci procesu překladu a jeho výsledky byla v České republice centralizována, nesl ji jeden orgán, kterým bylo Koordinační a revizní centrum (KRC) Úřadu vlády. Centralizované řízení zvyšovalo efektivitu celého procesu – centrální zadávání předpisů k překladu bránilo duplicitnímu překládání téhož dokumentu, centrální stanovení pravidel pro překlad překladatelskou prací urychlovalo. Centralizace odpovědnosti dávala KRC též možnost v případě rozdílných názorů jednotlivých aktérů s konečnou platností rozhodnout.

Při práci na překladech se postupovalo systematicky, tj. překládalo se nejprve chronologicky primární právo, poté sekundární právo, u sekundárního práva se jako první překládaly a revidovaly základní předpisy a poté jejich novely.

V souladu s teoretickými modely řízení překladatelské činnosti byl překladatelský proces v České republice organizován jako několikastupňový. Po provedení prvotního, pracovního překladu následovaly jeho opakované kontroly z hlediska právního, terminologického i jazykového tak, jak požadovaly evropské orgány. Přestože kvalita českých překladů se z hlediska právního projeví teprve v budoucnu, až dojde k právním sporům, které budou vyžadovat výklad konkrétních ustanovení, alespoň částečně o výsledku řízení kvality vypovídá spokojenost autoritativních orgánů EU s kvalitou překladů dodávaných k finalizaci

a dosud velmi nízký počet oficiálních oprav (korigend) k českému zvláštnímu vydání Úředního věstníku.

Nejslabším místem celého systému bylo plánování, což se negativně promítlo i do celkové efektivity prováděných činností. Problémy v plánování vyplývaly jednak z toho, že překlad *acquis* před přistoupením představoval „střelbu na pohyblivý cíl“, neboť evropské orgány průběžně přijímaly předpisy nové, které rušily nebo pozměňovaly platné předpisy přijaté dříve, a jednak z toho, že nebyl k dispozici přesný seznam předpisů sekundárního práva, které měly být přeloženy. Odpovědnost za vypracování tohoto seznamu navíc byla dlouho nejasná a i po jejím vyřešení v průběhu roku 2002 se vlastní obsah seznamu často měnil. Finální verzi rozeslaly evropské orgány až v květnu 2005. Poměrně mnoho času, úsilí a finančních prostředků se tak vynaložilo na překlady a revize dokumentů, které v konečné fázi určeny k otištění v Úředním věstníku nebyly, čímž se celý proces zpomaloval a snižovala se jeho efektivita. Na druhou stranu řada takto přeložených a nakonec nepublikovaných dokumentů posloužila jako podklad pro sbližování práva a pro překlad dalších předpisů.

Problémy se objevovaly i při stanovování časových lhůt pro jednotlivé činnosti. Lhůty byly stanovovány pouze překladatelským agenturám, omezený čas ke schválení terminologie měly i resorty. Do konce roku 2002 však víceméně žádné lhůty pro odevzdávání revidovaných dokumentů stanoveny nebyly. Bez pevných lhůt dlouho probíhaly i revize v KRC. Vedení KRC zcela jednoznačně upřednostňovalo kvalitu před kvantitou, a přestože produktivitu práce jednotlivých revizorů sledovalo a v případě nedostatků žádalo nápravu, z důvodu rozdílné náročnosti jednotlivých dokumentů žádnou minimální kvantitativní normu pro revizní činnost nestanovilo. Situace se změnila po zahájení finalizací sekundární legislativy, tedy koncem roku 2002. Evropské orgány začaly stanovovat lhůty pro odevzdání předpisů z jednotlivých kapitol, avšak tyto lhůty byly často nastaveny tak, že je žádný z kandidátských států nedokázal splnit, a musely proto být opakovaně prodlužovány.

Celkově lze shrnout, že při řízení procesu překladu *acquis* do jazyků nových členských států byly využity moderní manažerské a komunikační metody. Hlavní cíl projektu, totiž přeložit, zrevidovat, zfinalizovat a zveřejnit veškeré platné *acquis* ke dni rozšíření, splněn byl, i když se značným časovým zpožděním, které bylo způsobeno nedostatky v plánování, časovém rozvržení a efektivitě jednotlivých činností. Toto zpoždění mohlo mít závažné negativní důsledky pro uplatňování práva ES/EU, nicméně KRC i evropské orgány přijaly opatření spočívající především v průběžném zveřejňování přeložených, revidovaných či finalizovaných předpisů na internetu tak, aby omezení dostupnosti evropských právních

předpisů v českém znění a z něho vyplývající riziko vzniku právních problémů byly minimalizovány.

Sociologie jednotlivých aktérů vstupujících do překladu

Procesu překladu právních předpisů ES/EU do češtiny se přímo účastnili tito aktéři: překladatelská agentura a její překladatelé, Koordinační a revizní centrum (KRC), Úřad pro technickou normalizaci, metrologii a státní zkušebnictví (ÚNMZ), ústřední orgány státní správy v roli gestorů, právníci-lingvisté Rady a Komise, Úřad pro úřední tisky Evropských společenství (OPOCE). Kromě toho celý proces výrazně ovlivňovaly ještě Úřad pro technickou pomoc a výměnu informací (TAIEX), právní služby Rady a Komise a vláda České republiky. Určitý vliv na výstupy z tohoto procesu měly též vysokoškolské instituce, Ústav pro jazyk český a jiné odborné organizace. Všichni tito aktéři byli součástí silového pole překladu *acquis communautaire* do češtiny.

V tomto silovém poli se postupně vytvořila dvě mocenská centra. Prvním bylo KRC, které v celém procesu představovalo hlavní autoritu v České republice. Jeho vlivu zcela podléhali překladatelé a překladatelské agentury, ve velké míře gestorů a v obecných, netechnických aspektech i ÚNMZ. KRC stanovovalo závazná pravidla pro překlad (překladatelskou normu), rozhodovalo, zda je překlady dodávané agenturou splňují, volně do těchto pracovních překladů zasahovalo a rozhodovalo o přijetí či nepřijetí připomínek jednotlivých resortů nebo návrhů odborných poradních institucí. Hlavní snahou KRC bylo, aby české znění evropských právních předpisů přesně převádělo právní význam obsažený v ostatních jazykových verzích a zároveň tvořilo ucelený, vnitřně soudržný a ve vztahu k českému právu do určité míry autonomní systém, tedy v zásadě aby byla dodržena věrnost právnímu instrumentu a evropskému právu jako celku.

Druhé mocenské centrum představovaly právní služby Rady a Komise, konkrétně jejich právníci-lingvisté provádějící jménem evropských orgánů finální revize (finalizace, autentifikace) českých překladů před jejich zveřejněním. Aktem finalizace byl jednak českému překladu evropského právního předpisu přiznán status autoritativní originální verze rovnocenné všem ostatním jazykovým verzím po obsahové stránce (formální složkou autentifikace byla publikace ve zvláštním vydání Úředního věstníku, kterou zajišťoval OPOCE), a jednak orgány EU převzaly odpovědnost za správnost české verze. Autoritativnost finalizovaných překladů byla proto vyšší než autoritativnost překladů revidovaných, které se svolením OPOCE zveřejňovalo KRC. Zájem měli finalizátoři stejný

jako KRC – při revizní činnosti se soustředili na věrnost právnímu instrumentu a evropskému právu jako celku. Finalizátoři pracující pod záštitou Rady a Komise měli moc prosadit některé celkové pojmové a formulační změny, které byly dříve projednány a schváleny aktéry na vnitrostátní úrovni, a to i v případě, že se proti změnám někteří z těchto aktérů výslovně postavili. V důsledku postavení na samém konci překladatelského řetězce také měli finalizátoři značný vliv na konečné znění textu.

Právní služby Rady a Komise svůj vliv vůči ostatním aktérům uplatňovaly i tím, že formulovaly různě závazné požadavky na to, co a jakým způsobem se má překládat a revidovat. Ve vztahu k aktérům jednotlivých kandidátských zemí jednaly z pozice autorit, jejichž názory by měly být respektovány a uplatňovány, a rovněž práci ostatních aktérů hodnotily, kritizovaly a vznášely požadavky na další zlepšení. Ve spolupráci s OPOCE a TAIEX právní služby také vypracovávaly seznamy platných předpisů určených k překladu, a fakticky tak rozhodovaly o tom, kterými předpisy se mají ostatní aktéři zabývat.

KRC se ve většině případů požadavkům právních služeb Rady a Komise podřídilo, dokázalo si však prosadit svůj názor v souvislosti se lhůtami stanovenými pro předávání revidovaných překladů. Jelikož přikládalo hlavní důraz kvalitě překladů, prováděli jeho pracovníci revize i v časové tísní a za cenu toho, že se odeslání dokumentů oproti požadavkům evropských orgánů mírně opozdí.

Ve svízelné mocenské pozici se nacházel OPOCE, odpovědný za publikaci zvláštního vydání Úředního věstníku v jazycích nových členských států. Právě od něj měl vzejít očekávaný výsledný produkt celého procesu, nicméně jako poslední článek v překladatelském řetězci byl zcela závislý na práci všech článků předchozích, tudíž prostor pro manipulaci v silovém poli měl omezený. Jeho zájmem bylo publikovat včas, nebo alespoň s co nejmenším zpožděním, a bez formálních chyb zvláštní vydání Úředního věstníku ve všech jazycích nových členských států a za tím účelem využíval své autority úřadu spadajícího pod Komisi a vyvíjel na ostatní aktéry neustálý tlak pomocí stanovených lhůt, urgencí, případně i hrozeb

Specifickou pozici v silovém poli zaujímal TAIEX, který hrál úlohu zprostředkovatele mezi ostatními aktéry na evropské úrovni a na úrovni kandidátských zemí.

Nejslabšími aktéry v silovém poli byli naopak překladatelé a překladatelská agentura. Museli bez výhrad přijmout pravidla silového pole stanovená jinými aktéry a plnit jejich instrukce. Měli ovšem současně ze všech aktérů nejmenší odpovědnost – ta končila schválením provedeného překladu v KRC. Z tohoto důvodu se primární zájem agentur

a jejich překladatelů soustřeďoval na to, aby jimi vytvořený překlad byl pro KRC, případně další aktéry, přijatelný.

Omezený vliv měly i další ústřední orgány státní správy ve funkci gestorů a ÚNMZ. Jejich moc byla omezena na posuzování a schvalování odborné terminologie, která ještě podléhala (s výjimkou technických termínů v předpisech projednaných ÚNMZ) schválení v KRC. Gestoři však měli zájem poněkud odlišný než KRC. Jelikož byli odpovědni i za celkový proces harmonizace českého práva s právem ES/EU a za přijímání prováděcích předpisů, kladli větší důraz na terminologickou návaznost na české právní předpisy. To vedlo ke konfliktům s KRC.

Přestože výsledkem společného působení všech, a zejména dvou nejsilnějších aktérů (KRC a finalizátorů) byly autoritativní české verze právních předpisů ES/EU, které mají status originálu, tedy existenciální ekvivalenty původních jedenácti jazykových verzí, usilovali dva nejsilnější aktéři prostřednictvím věrnosti právnímu nástroji i o dosažení významové a právní ekvivalence českých textů tak, aby důvěra všech příjemců v české znění *acquis*, a tedy v právní jistotu nebyla zklamána.

Stejně jako mnohokrát v minulosti byly i zde do procesu překladu přímo zapojeny orgány státní a v tomto případě i nadstátní moci, které přímo iniciovaly, řídily, financovaly a kontrolovaly překladatelskou činnost. Na rozdíl od dob dřívějších tu však existovaly kontrolní mechanismy a rovněž pravomoci, zájmy i odpovědnost jednotlivých aktérů byly natolik rozdílné, že případné excesy mocenských vlivů byly značně omezeny.

Odpovědnost za výsledky celého procesu i jeho jednotlivých částí byla vůči třetím stranám vždy kolektivní. Pouze v rámci jednotlivých institucí či ve vztazích mezi aktéry, kteří byli v bezprostředním kontaktu (agentura-KRC, KRC-resort, KRC-finalizátoři), lze prostřednictvím přístupu k údajům v interních databázích stanovit individuální odpovědnost za překlad konkrétního předpisu. Tato odpovědnost jednotlivců je přitom vzájemně provázaná, což je dáno intertextovou provázaností právních předpisů. V tomto smyslu nese každý jednotlivec také odpovědnost vůči všem ostatním jednotlivcům podílejícím se na překladu a revizích *acquis*, a to až do dnešní doby. Pozice jednotlivce v systému se odvíjela od toho, jak silná byla autorita, která jeho činnost zaštiťovala.

Srovnání překladatelské práce jednotlivých kandidátských zemí

Vzhledem k tomu, že dotazník vyplnily překladatelské a koordinační jednotky (TCU) pouze tři z osmi oslovených nových členských států, není možné vyvozovat žádné

zobecnující závěry. Všechny tři kandidátské země měly v zásadě podobný systém práce, používaly překladatelský manuál i podobné databáze závazných termínů. Jednotlivé systémy se nicméně někdy mírně lišily v rozdělení činností mezi jednotlivé aktéry, v personálním vybavení TCU a v množství dalších aktérů zapojených do celého procesu.

Výsledky překladatelského procesu z hlediska kvantitativního i kvalitativního pak lze ve světle faktorů, které byly zkoumány v dotaznících, shrnout takto: Z kvantitativního hlediska je možné říci, že zpoždění v předávání revidovaných dokumentů k finalizaci bylo dáno především počtem pracovníků TCU, ale také organizací celého systému; naopak datum zahájení činnosti příslušné TCU (v rozmezí 1997 – 1999) v tomto ohledu velkou úlohu patrně nehrálo. Z kvalitativního hlediska, bereme-li jako kritérium kvality stanovisko autoritativních orgánů ES/EU, nelze říci, že by byl některý ze zkoumaných faktorů (například personální vybavení TCU, rozdělení úkolů v rámci státní správy, používání překladatelských programů atd.) sám o sobě určující. Kvalita překladů je patrně ze všeho nejvíce výsledkem pečlivosti a důkladnosti překladatelské a revizní činnosti.

Možnosti dalšího zkoumání

Právní předpisy ES/EU nabízejí nepřehledné množství materiálu i témat k translatickému zkoumání. Bylo by například vhodné provést podrobnější translatickou analýzu překladů předpisů z různých oborů, a vyvodit z ní, které překladatelské metody a postupy se při překladu právních předpisů ES/EU uplatňují nejvíce. S ohledem na velký počet zdrojových i cílových jazyků by bylo zajímavé do zkoumání zahrnout i další jazykové verze, například srovnat překlady do češtiny a do slovenštiny (případně jiného jazyka) nebo naopak zkoumat vliv jednotlivých zdrojových jazykových verzí (nejčastěji asi angličtiny, francouzštiny a němčiny). Podrobnější analýza a klasifikace změn, které v překladech prováděli revizoři v KRC, případně právníci-lingvisté v Radě a Komisi, by zase mohla přispět k popsání specifické a relativně nové činnosti právních revizorů překladů.

Na překladech pořízených před přistoupením by bylo možné dále rozpracovat faktický vliv jednotlivých gestů například zkoumáním terminologické konsistence mezi oborově specializovanými předpisy a průřezovými statistickými klasifikacemi (zejména celní nomenklaturou) nebo srovnáním překladů tematicky obdobných předpisů spadajících v konkrétních případech pod různou gesci (například předpisy z oblasti finanční spadaly střídavě pod gesci ministerstva financí a České národní banky).

Samostatným předmětem zkoumání, kterým by bylo možné se zabývat jak z hlediska translátologického, tak z hlediska právního, by mohl být v současné době probíhající překlad a revize překladu judikátů Soudního dvora. S tématem této práce by také úzce souviselo zkoumání výkladu evropských předpisů na základě české verze, kterou musejí provádět české soudy, nicméně to je rovněž záležitostí spíše právníckou.

Vzhledem k více než dvouletému členství České republiky v EU by také bylo možné uplatnit diachronní přístup, tj. srovnat překlady pořízené před přistoupením s překlady vznikajícími v současnosti přímo v evropských orgánech, a zjistit, zda v této oblasti překladu došlo k nějakému posunu či vývoji.

Možností zkoumání se tedy nabízí celá řada a jejich využití by bezesporu obohatilo poznání v oblasti teorie překladu a zároveň přispělo k lepšímu pochopení jednoho z nespécifičtějších a zároveň největších překládatelských fenoménů současnosti.

SHRNUTÍ

Tato teoreticko-empirická práce zkoumá největší překladatelský projekt v historii - překlad právních předpisů ES/EU do češtiny a jazyků dalších kandidátských zemí před rozšířením EU v roce 2004. Soustřeďuje se především na řízení a organizaci celého projektu a na činnost, úlohu, vliv, zájmy a odpovědnost jednotlivých aktérů, kteří byli do procesu překladu zapojeni nebo jej ovlivňovali.

Teoretická část nejprve podává stručný přehled největších překladatelských projektů, které se dosud uskutečnily, dále představuje některé teoretické přístupy k řízení překladatelských projektů a také shrnuje základní poznatky sociologie překladu v souvislosti s vlivem mocenských struktur a autorit na překladatele a na proces a produkt překladu. Součástí teoretické části je též shrnutí zvláštních rysů specifického fenoménu, kterým je překlad dokumentů ES/EU, a jejich dosavadní reflexe v teorii překladu.

Empirická část, která je těžištěm celé práce, vychází z pravidel kvalitativního výzkumu a používá metody přímého i nepřímého pozorování, rozhovorů a dotazníkového šetření. Nejprve chronologicky popisuje, jakým způsobem překlad právních předpisů ES/EU do češtiny probíhal, jak byl organizován, a shrnuje výsledky celého procesu. Následuje nejrozsáhlejší oddíl, ve kterém je detailně analyzována činnost každého z aktérů, jeho pozice v systému, zájmy, odpovědnost a vliv na ostatní aktéry i na výsledný překlad. Ke klasifikaci a usouvztažnění těchto jevů byl využit sociologický model silových polí Pierra Bourdieu. Závěrečný oddíl je věnován srovnání organizace překladatelské práce v jednotlivých kandidátských zemích.

Na základě výsledků empirického zkoumání je shrnuto využití moderních manažerských postupů při řízení velkých překladatelských projektů, a především je v souladu s některými již vyslovenými tezemi potvrzen vysoký vliv mocenských autorit na překlad právních předpisů, naopak slabé postavení překladatele a dále posilování kolektivní odpovědnosti na úkor odpovědnosti jednotlivce jako charakteristické rysy v překladu dokumentů ES/EU.

Přílohu práce tvoří některé výstupy činnosti jednotlivých aktérů a další přehledové tabulky a schémata shrnující či ilustrující zkoumané jevy.

SUMMARY

Containing both theoretical and empirical parts, the thesis examines the largest translation project in history: translation of EC/EU legislation into Czech and other languages of candidate countries before the 2004 EU enlargement. It focuses on project management and organization and analyses activities, roles, powers, interests and responsibilities of all actors involved in the translation process.

The theoretical part includes a brief overview of the largest translation projects in the history of translation, introduces certain theoretical approaches to translation project management and summarizes basic concepts of translation sociology relating to the influence of power and national and supranational authorities on translators, the translation process and translation products. Furthermore, it outlines the principal aspects of the translation of EC/EU documents and describes them from the perspective of translation theory.

The core of the thesis, the empirical part, is based on the principles of qualitative research; both direct and indirect observation methods, interviews and questionnaire inquiry have been applied. In the first section, chronology, organization and results of the process of translation of EC/EU legislation into Czech are described. In the second, the largest section, activities of all actors involved as well as their position in the system, interests, responsibilities and influence on both other actors and translated texts are analysed. The classification and reconciliation of the analysed facts draws on Pierre Bourdieu's model of social fields. The final section is focused on the comparison of the organization of the translation project in candidate countries.

The use of modern managerial techniques in the management of big translation projects is established on the basis of empirical research and, in conformity with the hypotheses pronounced in the theoretical part, the substantial influence of authoritative institutions on the translation of legislation, the weak position of individual translators and the expansion of collective responsibility at the expense of individual responsibility are confirmed as typical features of the EC/EU translation project.

The outputs of selected actors' activities and other tables and diagrams summarizing or illustrating the explored phenomena are presented in the Appendices.

BIBLIOGRAFIE

Primární zdroje

1. *Amsterodamská smlouva* [databáze revidovaných překladů]. Praha : Odbor kompatibility s právem ES, 2003 [cit. 2005-10-09]. Dostupný také z WWW: <<http://isap.vlada.cz/homepage.nsf/titul>>.
2. *Amsterodamská smlouva*. Přeložili Richard Král, Pavel Svoboda, Luboš Tichý, Jiří Zemánek. Odborná revize textu Zdeněk Masopust. 1. vyd. Praha : Delegace Evropské komise v ČR, Ústav mezinárodních vztahů, Vydavatelství Univerzity Karlovy KAROLINUM, 1998. 168 s. ISBN 80-85864-48-7.
3. *CCVista Translation Database* [online]. c1995- [cit. 2006-03-07]. Dostupný z WWW: <<http://ccvista.taiaex.be>>.
4. *Celkový seznam předpisů k 11.3.2004* [sběrná databáze KRC]. 4.3.2004.
5. *Citace názvů* [sběrná databáze KRC]. 4.2.2002.
6. *Comprehensive Monitoring Report on Estonia's Preparations for Membership – 2003* [online]. Brussels : European Commission, 2003 [cit. 2006-01-16]. Dostupný z WWW: <http://europa.eu.int/comm/enlargement/report_2003/pdf/cmr_et_final.pdf>.
7. *Comprehensive Monitoring Report on the Czech Republic's Preparations for Membership – 2003* [online]. Brussels : European Commission, 2003 [cit. 2006-01-16]. Dostupný z WWW: <http://europa.eu.int/comm/enlargement/report_2003/pdf/cmr_cz_final.pdf>.
8. *Comprehensive Monitoring Report on Hungary's Preparations for Membership – 2003* [online]. Brussels : European Commission, 2003 [cit. 2006-01-16]. Dostupný z WWW: <http://europa.eu.int/comm/enlargement/report_2003/pdf/cmr_hu_final.pdf>.
9. *Comprehensive Monitoring Report on Latvia's Preparations for Membership – 2003* [online]. Brussels : European Commission, 2003 [cit. 2006-01-16]. Dostupný z WWW: <http://europa.eu.int/comm/enlargement/report_2003/pdf/cmr_lv_final.pdf>.

10. *Comprehensive Monitoring Report on Lithuania's Preparations for Membership – 2003* [online]. Brussels : European Commission, 2003 [cit. 2006-01-16]. Dostupný z WWW: <http://europa.eu.int/comm/enlargement/report_2003/pdf/cmr_lt_final.pdf>.
11. *Comprehensive Monitoring Report on Poland's Preparations for Membership – 2003* [online]. Brussels : European Commission, 2003 [cit. 2006-01-16]. Dostupný z WWW: <http://europa.eu.int/comm/enlargement/report_2003/pdf/cmr_pl_final.pdf>.
12. *Comprehensive Monitoring Report on Slovakia's Preparations for Membership – 2003* [online]. Brussels : European Commission, 2003 [cit. 2006-01-16]. Dostupný z WWW: <http://europa.eu.int/comm/enlargement/report_2003/pdf/cmr_sk_final.pdf>.
13. *Comprehensive Monitoring Report on Slovenia's Preparations for Membership – 2003* [online]. Brussels : European Commission, 2003 [cit. 2006-01-16]. Dostupný z WWW: <http://europa.eu.int/comm/enlargement/report_2003/pdf/cmr_sl_final.pdf>.
14. *Establish* [sběrná databáze KRC]. 10.1.2003.
15. *Estonian Legal Language Centre* [online]. c1995- [cit. 2006-03-31]. Dostupný z WWW: <<http://www.legaltext.ee/indexen.htm>>.
16. *Eur-Lex* [online]. c1995- [cit. 2006-03-07]. Dostupný z WWW: <<http://europa.eu.int/eur-lex>>.
17. *The European Union's Publisher* [online]. 2006 [cit. 2006-01-15]. Dostupný z WWW: <<http://publications.eu.int>>.
18. *Evaluation of Phare Programmes in Support of EU Integration and Law Approximation: Estonia, Final Report, May 1999* [online]. Brussels : European Commission, 1999 [cit. 2005-11-25]. Dostupný z WWW: <http://europa.eu.int/comm/europeaid/evaluation/reports/cards/951483_est.pdf>.
19. *Evaluation of Phare Programmes in Support of EU Integration and Law Approximation: Czech Republic, Final Report, May 1999* [online]. Brussels : European Commission, 1999 [cit. 2005-11-25]. Dostupný z WWW: <http://europa.eu.int/comm/europeaid/evaluation/reports/cards/951483_cs.pdf>.
20. *Evaluation of Phare Programmes in Support of EU Integration and Law Approximation: Hungary, Final Report, May 1999* [online]. Brussels : European Commission, 1999 [cit.

- 2005-11-25]. Dostupný z WWW:
<http://europa.eu.int/comm/europeaid/evaluation/reports/cards/951483_hun.pdf>.
21. *Evaluation of Phare Programmes in Support of EU Integration and Law Approximation: Latvia, Final Report, May 1999* [online]. Brussels : European Commission, 1999 [cit. 2005-11-25]. Dostupný z WWW:
<http://europa.eu.int/comm/europeaid/evaluation/reports/cards/951483_lat.pdf>.
22. *Evaluation of Phare Programmes in Support of EU Integration and Law Approximation: Lithuania, Final Report, May 1999* [online]. Brussels : European Commission, 1999 [cit. 2005-11-25]. Dostupný z WWW:
<http://europa.eu.int/comm/europeaid/evaluation/reports/cards/951483_lit.pdf>.
23. *Evaluation of Phare Programmes in Support of EU Integration and Law Approximation: Poland, Final Report, May 1999* [online]. Brussels : European Commission, 1999 [cit. 2005-11-25]. Dostupný z WWW:
<http://europa.eu.int/comm/europeaid/evaluation/reports/cards/951483_pl.pdf>.
24. *Evaluation of Phare Programmes in Support of EU Integration and Law Approximation: Slovakia, Final Report, May 1999* [online]. Brussels : European Commission, 1999 [cit. 2005-11-25]. Dostupný z WWW:
<http://europa.eu.int/comm/europeaid/evaluation/reports/cards/951483_slk.pdf>.
25. Evropská dohoda zakládající přidružení mezi Českou republikou na jedné straně a Evropskými společenstvími a jejich členskými státy na straně druhé. In Šišková, D.; Týč, V. *Sbližování českého práva s právem ES: dokumenty*. 1. vyd. Praha : Linde, a.s., 1997, s. 17-146. ISBN 80-7201-059-X.
26. FOGLOVÁ, P. Uzpůsobení české legislativy právu evropskému není procesem ukončeným. *Mladá fronta DNES*. 2004, roč. XV, č. 236, sešit F, s. 1. ISSN 1210-1168.
- Gateway to the European Union* [online]. c1995- [cit. 2005-12-14]. Dostupný z WWW:
<<http://europa.eu.int>>.
27. GROHOVÁ, J. Česko nestihá přeložit zákony EU. *Mladá fronta DNES*. 2004, roč. XV, č. 64, s. 2. ISSN 1210-1168.
28. *Guide for the Ideal Format of Word Documents* [sběrná databáze KRC]. 23.4.2003.

29. HOLECOVÁ, S. 85 tisíc stran Brusel – Praha. *Hospodářské noviny*. 2004, roč. 9, č. 101, s. 1. ISSN 1213-7693.
30. *ISAP – Informační systém pro aproximaci práva* [online]. c1999- [cit. 2006-02-04]. Dostupný z WWW: <<http://isap.vlada.cz/homepage.nsf/titul/>>.
31. JETTMAROVÁ, Z., ředitelka Ústavu translatologie FF UK, *osobní rozhovor*, Praha, listopad 2005.
32. KOLEV, P., bývalý korektor v agentuře Presto, *osobní rozhovor*, Praha, listopad 2005.
33. *Kombinovaná nomenklatura –31999R2204* [sběrná databáze KRC]. 7.5.2001, 9.5.2001.
34. *Kótování, kótace, kotování, kotace* [sběrná databáze KRC]. 17.5.2001, 19.6.2001, 26.10.2001.
35. *Kritéria pro výběr k revizi: Final List of the Acquis (Guidelines for Exclusion)* [sběrná databáze KRC]. 20.2.2003.
36. *Legislativní pravidla vlády: úplné znění* [sběrná databáze KRC]. Praha : Úřad vlády, 2000, 2002 [cit. 2005-12-12]. Dostupný také z WWW: <<http://wtd.vlada.cz/scripts/detail.php?id=923>>.
37. LEJASIASAKA, I. Development and Use of Uniform Latvian Terminology at the Translation and Terminology Centre. *Terminologie et traduction*. 2001, no. 2, p. 119-129. ISSN 0256-7873.
38. *Metodické pokyny pro další zajišťování prací na sblížení právních předpisů ČR s právem EU ze dne 16. července 1997* [databáze Odboru kompatibility s právem ES].
39. *Minutes – Meeting held on Friday 4 April 2003 at the Legal Service of the Commission* [sběrná databáze KRC]. 21.5.2003.
40. *Nedostatky, které lze najít v překladech* [sběrná databáze KRC]. 3.7.2001, 11.7.2001, 17.7.2001, 18.7.2001.
41. *Nedostatky v revidovaných překladech* [sběrná databáze KRC]. 11.1.2001.
42. *Novinky v databázi KRC* [sběrná databáze KRC]. 16.1.2001, 28.2.2001, 5.12.2001, 10.12.2001, 7.11.2002, 6.3.2003.

43. *Nový harmonogram finalizace v Radě – červen 2003* [sběrná databáze KRC]. 27.6.2006.
44. *Obecné právní termíny* [sběrná databáze KRC]. 1.11.2000.
45. OBROVÁ, P., vedoucí Koordinačního a revizního centra Úřadu vlády České republiky, *osobní rozhovor*, Praha, listopad 2005, duben 2006.
46. *Odkazy na společný celní sazebník do roku 1987* [sběrná databáze KRC]. 11.2.2003.
47. *Office of the Committee for European Integration* [online]. c2006 [cit. 2006-03-31]. Dostupný z WWW: <<http://www.ukie.gov.pl>>.
48. *Originály a překlady právních předpisů ES/EU* [databáze KRC, databáze revidovaných překladů].
49. *Oznámení na žádost Rady – společné formulace ke kapitole 13* [sběrná databáze KRC]. 19.5.2003.
50. PEKAŘ, R., právník-lingvista, právní služba Rady Evropské unie, *osobní rozhovor*, Brusel, únor 2006.
51. PELEŠKOVÁ, M. *Verification of the translations of the acquis and TCU's terminology resources – experience from the Czech TCU*. Příspěvek na semináři *Translating for the Directorate-General for Translation of the European Commission*. Praha, 3. března 2005.
52. PELKA, J.; OBROVÁ, P. Překládání práva ES do češtiny. *Terminologie et traduction*. 2001, no. 2, p. 94-117. ISSN 0256-7873.
53. *Pokyny pro kontrolu kombinované nomenklatury 32003R1789* [sběrná databáze KRC]. 10.12.2003.
54. *Pokyny pro překlad právních předpisů ES*. Verze 1.04 a 1.08. Praha : Koordinační a revizní centrum, 2002, 2004. 99 s. Dostupný také z WWW: <<http://isap.vlada.cz/homepage.nsf/titul>>.
55. *Pokyny pro překladatelskou práci na technických předpisech ES*. Verze 5.0. Praha : ÚNMZ, 2002. 75 s.
56. *Pololetní zpráva* [sběrná databáze KRC]. 28.12.2000.

57. *Polytechna Consulting, a.s.* [online]. 2005 [cit. 2005-10-25]. Dostupný z WWW: <http://www.polytechna.cz/poly_preklad_index.html>.
58. *Postup při revizi překladů* [sběrná databáze KRC]. 28.1.2001.
59. *Pozorování přímé.*
60. *Pre-accession Translation of ES/EU Legislation – Česká republika* (dotazník), květen 2005.
61. *Pre-accession Translation of ES/EU Legislation – Lotyšsko* (dotazník), květen 2005.
62. *Pre-accession Translation of ES/EU Legislation – Slovinsko* (dotazník), květen 2005.
63. *Priority revizí* [sběrná databáze KRC]. 3.2.2004.
64. *Projekt zajištění oficiálních překladů právních předpisů ES* [databáze Odboru kompatibility s právem ES]. 1998.
65. *Předkládací zpráva – Důvody pro překlad a vydání právních předpisů ES v oficiálním českém znění* [databáze Odboru kompatibility s právem ES]. 1998.
66. *Překlad položek celního sazebníku* [sběrná databáze KRC]. 21.5.2001.
67. *Překladačské a jazykové centrum Presto* [online]. c1991- [cit. 2005-10-25]. Dostupný z WWW: <<http://www.presto.cz>>.
68. *Připomínky k novému aktu o přistoupení* [sběrná databáze KRC]. 20.9.2002.
69. *Připomínky nejsou zbytečné* [sběrná databáze KRC]. 10.3.2003.
70. *Přiřazení názvů oborů ke skupinám expertů* [databáze ÚNMZ]. 2005.
71. Příprava přidružených zemí střední a východní Evropy na začlenění do vnitřního trhu Unie: Bílá kniha. In Šišková, D.; Týč, V. *Sbližování českého práva s právem ES: dokumenty*. 1. vyd. Praha : Linde, a.s., 1997, s. 171-214. ISBN 80-7201-059-X.
72. *Regular Report from the Commission on Estonia's Progress Towards Accession* [online]. Brussels : European Commission, 2000 [cit. 2006-01-16]. Dostupný z WWW: <http://europa.eu.int/comm/enlargement/report_11_00/pdf/en/et_en.pdf>.

73. *Regular Report from the Commission on Estonia's Progress Towards Accession* [online]. Brussels : European Commission, 2001 [cit. 2006-01-16]. Dostupný z WWW: <http://europa.eu.int/comm/enlargement/report2001/et_en.pdf>.
74. *Regular Report from the Commission on Estonia's Progress Towards Accession* [online]. Brussels : European Commission, 2002 [cit. 2006-01-16]. Dostupný z WWW: <http://europa.eu.int/comm/enlargement/report2002/et_en.pdf>.
75. *Regular Report from the Commission on Czech Republic's Progress Towards Accession* [online]. Brussels : European Commission, 2000 [cit. 2006-01-16]. Dostupný z WWW: <http://europa.eu.int/comm/enlargement/report_11_00/pdf/en/cz_en.pdf>.
76. *Regular Report from the Commission on Czech Republic's Progress Towards Accession* [online]. Brussels : European Commission, 2001 [cit. 2006-01-16]. Dostupný z WWW: <http://europa.eu.int/comm/enlargement/report2001/cz_en.pdf>.
77. *Regular Report from the Commission on Czech Republic's Progress Towards Accession* [online]. Brussels : European Commission, 2002 [cit. 2006-01-16]. Dostupný z WWW: <http://europa.eu.int/comm/enlargement/report2002/cz_en.pdf>.
78. *Regular Report from the Commission on Hungary's Progress Towards Accession* [online]. Brussels : European Commission, 2000 [cit. 2006-01-16]. Dostupný z WWW: <http://europa.eu.int/comm/enlargement/report_11_00/pdf/en/hu_en.pdf>.
79. *Regular Report from the Commission on Hungary's Progress Towards Accession* [online]. Brussels : European Commission, 2001 [cit. 2006-01-16]. Dostupný z WWW: <http://europa.eu.int/comm/enlargement/report2001/hu_en.pdf>.
80. *Regular Report from the Commission on Hungary's Progress Towards Accession* [online]. Brussels : European Commission, 2002 [cit. 2006-01-16]. Dostupný z WWW: <http://europa.eu.int/comm/enlargement/report2002/hu_en.pdf>.
81. *Regular Report from the Commission on Latvia's Progress Towards Accession* [online]. Brussels : European Commission, 2000 [cit. 2006-01-16]. Dostupný z WWW: <http://europa.eu.int/comm/enlargement/report_11_00/pdf/en/lv_en.pdf>.
82. *Regular Report from the Commission on Latvia's Progress Towards Accession* [online]. Brussels : European Commission, 2001 [cit. 2006-01-16]. Dostupný z WWW: <http://europa.eu.int/comm/enlargement/report2001/lv_en.pdf>.

83. *Regular Report from the Commission on Latvia's Progress Towards Accession* [online]. Brussels : European Commission, 2002 [cit. 2006-01-16]. Dostupný z WWW: <http://europa.eu.int/comm/enlargement/report2002/lv_en.pdf>.
84. *Regular Report from the Commission on Lithuania's Progress Towards Accession* [online]. Brussels : European Commission, 2000 [cit. 2006-01-16]. Dostupný z WWW: <http://europa.eu.int/comm/enlargement/report_11_00/pdf/en/lt_en.pdf>.
85. *Regular Report from the Commission on Lithuania's Progress Towards Accession* [online]. Brussels : European Commission, 2001 [cit. 2006-01-16]. Dostupný z WWW: <http://europa.eu.int/comm/enlargement/report2001/lt_en.pdf>.
86. *Regular Report from the Commission on Lithuania's Progress Towards Accession* [online]. Brussels : European Commission, 2002 [cit. 2006-01-16]. Dostupný z WWW: <http://europa.eu.int/comm/enlargement/report2002/lt_en.pdf>.
87. *Regular Report from the Commission on Poland's Progress Towards Accession* [online]. Brussels : European Commission, 2000 [cit. 2006-01-16]. Dostupný z WWW: <http://europa.eu.int/comm/enlargement/report_11_00/pdf/en/pl_en.pdf>.
88. *Regular Report from the Commission on Poland's Progress Towards Accession* [online]. Brussels : European Commission, 2001 [cit. 2006-01-16]. Dostupný z WWW: <http://europa.eu.int/comm/enlargement/report2001/pl_en.pdf>.
89. *Regular Report from the Commission on Poland's Progress Towards Accession* [online]. Brussels : European Commission, 2002 [cit. 2006-01-16]. Dostupný z WWW: <http://europa.eu.int/comm/enlargement/report2002/pl_en.pdf>.
90. *Regular Report from the Commission on Slovakia's Progress Towards Accession* [online]. Brussels : European Commission, 2000 [cit. 2006-01-16]. Dostupný z WWW: <http://europa.eu.int/comm/enlargement/report_11_00/pdf/en/sk_en.pdf>.
91. *Regular Report from the Commission on Slovakia's Progress Towards Accession* [online]. Brussels : European Commission, 2001 [cit. 2006-01-16]. Dostupný z WWW: <http://europa.eu.int/comm/enlargement/report2001/sl_en.pdf>.
92. *Regular Report from the Commission on Slovakia's Progress Towards Accession* [online]. Brussels : European Commission, 2002 [cit. 2006-01-16]. Dostupný z WWW: <http://europa.eu.int/comm/enlargement/report2002/sl_en.pdf>.

93. *Regular Report from the Commission on Slovenia's Progress Towards Accession* [online]. Brussels : European Commission, 2000 [cit. 2006-01-16]. Dostupný z WWW: <http://europa.eu.int/comm/enlargement/report_11_00/pdf/en/sl_en.pdf>.
94. *Regular Report from the Commission on Slovenia's Progress Towards Accession* [online]. Brussels : European Commission, 2001 [cit. 2006-01-16]. Dostupný z WWW: <http://europa.eu.int/comm/enlargement/report2001/sl_en.pdf>.
95. *Regular Report from the Commission on Slovenia's Progress Towards Accession* [online]. Brussels : European Commission, 2002 [cit. 2006-01-16]. Dostupný z WWW: <http://europa.eu.int/comm/enlargement/report2002/sl_en.pdf>.
96. RZEWUSKA, M. Linguistic Preparation of Poland for Accession to the European Union. *Terminologie et traduction*. 2001, no. 2, p. 83-93. ISSN 0256-7873.
97. *Seznam sborníků technické harmonizace* [databáze ÚNMZ]. 2004.
98. *Seznam skupin expertů ke dni 16.12.2004* [databáze ÚNMZ]. 2004.
99. SCHILLA, F. Od „dní před vývozem“ ke „dnům po vývozu“. *Právo a podnikání*. 2003, roč. XII, č. 11, s. 19-22. ISSN 1211-1120.
100. SCHILLA, F. Rozhodnutí a směrnice označované jako „nařízení“: k hojně frekventované terminologické anomálii v německém znění evropských sekundárních právních aktů. *Právo a podnikání*. 2004, roč. XIII, č. 5, s. 18-20. ISSN 1211-1120.
101. SCHILLA, F. Tichá pošta. *Právní rádce*. 2004, roč. XII, č. 2, s. 80. ISSN 1210-4817.
102. SCHILLA, F. Úlety a přibližnosti. *Právní rádce*. 2003, roč. XI, č. 8, s. 77. ISSN 1210-4817.
103. *Směrnice Evropského parlamentu a Rady 98/48/ES ze dne 20. července 1998, kterou se mění směrnice 98/34/ES o postupu při poskytování informací v oblasti norem a technických předpisů* [Úřední věstník EU online].
104. *Směrnice Rady 2003/48/ES ze dne 3. června 2003 o zdanění příjmů z úspor v podobě úrokových plateb* [databáze KRC, databáze pracovních překladů, databáze revidovaných překladů, Úřední věstník EU online].

105. *Smlouva o Evropské unii. Smlouva o založení Evropského společenství*. Přeložili Luboš Tichý, Richard Král, Jana Plaňabová, Pavel Svoboda, Jiří Zemánek. 1. vyd. Praha : Victoria Publishing, a.s., 1994. ISBN 80-85865-02-5.
106. *Smlouva o založení Evropského společenství* [databáze revidovaných překladů]. Praha : Odbor kompatibility s právem ES, 2003 [cit. 2005-10-09]. Dostupný také z WWW: <<http://isap.vlada.cz/homepage.nsf/titul>>.
107. SOMSSICH, R.; VARGA, K. Consistency and Terminology in the Translation of Community Legislation in Hungary. *Terminologie et traduction*, 2001, no. 2, p. 59-81. ISSN 0256-7873.
108. *Společenství vs. komunitární* [sběrná databáze KRC]. 22.6.2000, 27.6.2000, 31.1.2001, 5.2.2001, 6.2.2001.
109. *Společný názor právníků-lingvistů Rady a Komise k překladu termínu „notification“* [sběrná databáze KRC]. 17.10.2002.
110. *Středisko technické harmonizace* [online]. c2004 [cit. 2006-04-06]. Dostupný z WWW: <<http://www.sth.cz>>.
111. *TAIEX* [online]. c2006 [cit. 2006-01-16]. Dostupný z WWW: <<http://taiex.cec.eu.int>>.
112. *Tax authority* [sběrná databáze KRC]. 7.2.2002, 11.2.2002.
113. *Tender* [sběrná databáze KRC]. 15.1.2001, 17.1.2001, 1.2.2001, 16.3.2001.
114. *Termín pro odevzdávání překladů* [sběrná databáze KRC]. 16.7.2003, 30.7.2003.
115. *Terminologie technické harmonizace: motorová vozidla*. 1. vyd. Praha : ÚNMZ, UTRIN, 2001. 156 s. Neprodejná publikace.
116. TICHÝ, L.; KRÁL, R.; SVOBODA, P.; ZEMÁNEK, J. *Čtyřjazyčný slovník práva Evropských společenství*. 2. vyd. Praha : Linde, a.s., 1999. 230 s. ISBN 80-7201-151-0.
117. *Translation and Terminology Centre* [online]. c1996- [cit. 2006-03-31]. Dostupný z WWW: <<http://www.ttc.lv>>.
118. *Upozornění z Komise – citace právních dokumentů* [sběrná databáze KRC]. 24.9.2003.

119. Usnesení vlády České republiky ze dne 3. března 1993 č. 97 o zásadách sblížení právních předpisů s technickým obsahem a technických norem s technickými předpisy Evropských společenství. In Šišková, D.; Týč, V. *Sblížení českého práva s právem ES: dokumenty*. 1. vyd. Praha : Linde, a.s., 1997, s. 147-149. ISBN 80-7201-059-X.
120. Usnesení vlády České republiky ze dne 4. května 1994 č. 237 o sblížení právních předpisů České republiky s právem Evropských společenství. In Šišková, D.; Týč, V. *Sblížení českého práva s právem ES: dokumenty*. 1. vyd. Praha : Linde, a.s., 1997, s. 152. ISBN 80-7201-059-X.
121. *Usnesení vlády České republiky ze dne 16. července 1997 č. 432 o metodických pokynech pro další zajišťování prací na slučitelnosti právních předpisů ČR s právem ES* [online]. Praha : Úřad vlády, 1998 [cit. 2005-09-12]. Dostupný z WWW: <http://wtd.vlada.cz/vlada/cinnostvlady_usneseni.htm>.
122. *Usnesení vlády České republiky ze dne 21. srpna 1998 č. 537 k přehledu dosud identifikovaných dopadů přípravy České republiky na členství v Evropské unii na státní rozpočet a institucionální zabezpečení* [online]. Praha : Úřad vlády, 1998 [cit. 2005-09-12]. Dostupný z WWW: <http://wtd.vlada.cz/vlada/cinnostvlady_usneseni.htm>.
123. *Usnesení vlády České republiky ze dne 30. září 1998 č. 645 o zajištění oficiálních překladů právních předpisů ES* [online]. Praha : Úřad vlády, 1998 [cit. 2005-09-12]. Dostupný z WWW: <http://wtd.vlada.cz/vlada/cinnostvlady_usneseni.htm>.
124. *Usnesení vlády České republiky ze dne 15. září 1999 č. 946 k zajištění průběžného zveřejňování revidovaného českého znění právních předpisů ES* [online]. Praha : Úřad vlády, 1999 [cit. 2006-03-03]. Dostupný z WWW: <http://wtd.vlada.cz/vlada/cinnostvlady_usneseni.htm>.
125. *Usnesení vlády České republiky ze dne 16. února 2000 č. 185 ke Zprávě o průběhu Projektu zajištění oficiálních překladů právních předpisů ES a o čerpání výdajů ze státního rozpočtu a z prostředků PHARE za rok 1999* [online]. Praha : Úřad vlády, 2000 [cit. 2006-03-03]. Dostupný z WWW: <http://wtd.vlada.cz/vlada/cinnostvlady_usneseni.htm>.
126. *Užitečné informace ke směrnici 89/686/EHS*. 1. vyd. Praha : ÚNMZ, 2002. 78 s. Neprodejná publikace.

127. *Úřad pro technickou normalizaci, metrologii a státní zkušebnictví* [online]. c2005 [cit. 2005-10-30]. Dostupný z WWW: <<http://www.unmz.cz>>.
128. Úřady: ČR stihne přeložit právní normy Unie včas. *Právo*. 2004, roč. 13, č. 65, s. 3. ISSN 1211-2119.
129. *Úřední věstník Evropské unie: zvláštní české vydání 2004*. Lucemburk : Úřad pro úřední tisky Evropských společenství, 2004. 217 svazků.
130. *Ústav mezinárodních vztahů Praha* [online]. c2004 [cit. 2006-03-07]. Dostupný z WWW: <<http://www.iir.cz>>.
131. *Ústav technického rozvoje a informací* [online]. c2004 [cit. 2005-10-30]. Dostupný z WWW:<<http://www.utrin.cz>>.
132. *Volný pohyb služeb* [sběrná databáze KRC]. 7.5.2001, 9.5.2001.
133. *Vyhodnocení průběhu Projektu zajištění revidovaných překladů právních předpisů ES a čerpání výdajů ze státního rozpočtu za rok 2001* [databáze Odboru kompatibility s právem ES]. 2001.
134. *Vyhodnocení průběhu Projektu zajištění revidovaných překladů právních předpisů ES a čerpání výdajů ze státního rozpočtu za 1. pololetí 2002* [databáze Odboru kompatibility s právem ES]. 2002.
135. *Zadávací dokumentace – obchodní veřejná soutěž na překlad právních předpisů ES do českého jazyka* [databáze Odboru kompatibility s právem ES], 1999.
136. *Zákon č. 2/1969 Sb. České národní rady, o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České socialistické republiky, v platném znění* [databáze ASPI]. Ver. 8.0. 2005, [cit. 2006-03-12].
137. *Zápis z jednání pracovní schůzky k nejednotnosti překladu termínu „dangerous goods“*. 26.1.2000.
138. *Zápis a závěry z porady ze dne 25. října 2000*.
139. *Zápis a závěry z porady ze dne 7. února 2001*.
140. *Zápis a závěry z porady ze dne 26. března 2001*.

141. *Zápis a závěry z porady ze dne 21. května 2001.*
142. *Zápis a závěry z porady ze dne 29. dubna 2002.*
143. *Zápis a závěry z porady ze dne 31. července 2002.*
144. *Zápis a závěry z porady ze dne 30. srpna 2002.*
145. *Zápis a závěry z porady ze dne 9. října 2002.*
146. *Zápis a závěry z porady ze dne 6. listopadu 2002.*
147. *Zápis a závěry z porady ze dne 18. prosince 2002.*
148. *Zápis a závěry z porady ze dne 12. února 2003.*
149. *Zápis a závěry z porady ze dne 26. února 2003.*
150. *Zápis a závěry z porady ze dne 9. dubna 2003*
151. *Zápis a závěry z porady ze dne 23. července 2003, 27. srpna 2003, 29. září 2003 a 12. listopadu 2003.*
152. *Závazné termíny* [databáze závazných termínů]. Dostupný také z WWW: <http://isap.vlada.cz/homepage.nsf/titul/>.
153. *Závazné termíny* [sběrná databáze KRC]. 25.1.2001, 26.1.2001, 23.2.2001, 9.3.2001, 10.3.2001.
154. *Závěrečné formulace (platnost, účinnosti, použitelnost)* [sběrná databáze KRC]. 21.6.2000, 2.8.2002, 16.9.2002, 10.4.2003, 15.4.2003.
155. ZELENKA, J., pracovník Centra pro překlady technických předpisů ÚNMZ, *osobní rozhovor*, Praha, listopad 2005, březen 2006.
156. *Zpráva o průběhu Projektu zajištění oficiálních překladů právních předpisů ES a o čerpání ze státního rozpočtu a z prostředků programu PHARE za rok 1999* [databáze Odboru kompatibility s právem ES]. 1999.
157. *Zpráva o zveřejňování českého znění právních předpisů ES ze dne 19. září 1999.*
158. *Zpráva z pracovní cesty ze dne 20. prosince 2000.*

159. *Zpráva z pracovní cesty ze dne 12. července 2001.*
160. *Zpráva z pracovní cesty ze dne 18. března 2002.*
161. *Zpráva z pracovní cesty ze dne 22. dubna 2002.*
162. *Zpráva z pracovní cesty ze dne 24. června 2002.*
163. *Zpráva z pracovní cesty ze dne 14. října 2002.*
164. *Zpráva z pracovní cesty ze dne 15. listopadu 2002.*
165. *Zpráva z pracovní cesty ze dne 10. prosince 2002.*
166. *Zpráva z pracovní cesty ze dne 16. prosince 2002.*
167. *Zpráva z pracovní cesty ze dne 11. února 2003.*
168. *Zpráva z pracovní cesty ze dne 7. dubna 2003.*
169. *Zpráva z pracovní cesty ze dne 30. září 2003.*

Sekundární literatura

170. AALTONEN, S. Translating Plays or Baking Apple Pies: A Functional Approach to the Study of Drama Translation. In SNELL-HORNBY, M., JETTMAROVÁ, Z., KAINDL, K. (eds.). *Translation as Intercultural Communication : Selected Papers from the EST Congress, Prague 1995*. Amsterdam : John Benjamins, 1997, s. 89-97.
171. ALCARAZ, E., HUGHES, B. *Legal Translation Explained*. Manchester : St. Jerome, 2002. 204 s. ISBN 1-900650-46-0.
172. ÁLVAREZ, R., VIDAL, M. C.-A. Translating: Political Act. In ÁLVAREZ, R., VIDAL, M. C.-A. (eds.). *Translation, Power, Subversion*. Clevedon : Multilingual Matters, 1996, s.1-9.
173. BASSNETT, S., LEFEVERE, A. *Constructing Cultures: Essays on Literary Translation*. Clevedon : Multilingual Matters, 1998. 143 s. ISBN 1-85359-352-4.

174. BĚLOHLÁVEK, F. et al. *Management*. 1. vyd. Olomouc : Rubico, 2001. 624 s. ISBN 80-85839-45-8.
175. BERTELOOT, P. *Language Policy in the European Union*. In ŠARČEVIĆ, S. (ed.). *Legal Translation: Preparation for Accession to the European Union*. 1st ed. Rijeka : Faculty of Law, 2001, s. 1-22.
176. BOURDIEU, P. *Teorie jednání*. 1. vyd. Praha : Karolinum, 1998. 179 s. ISBN 80-7184-518-3.
177. CAMPANA, M.-J. Vers un langage juridique commun en Europe? In SACCO, R. CASTELLANI, L. (eds.). *Les multiples langues du droit européen uniforme*. Torino : Hartmann Italian, 1999, s. 9-30.
178. CATFORD, J.A. *A Linguistic Theory of Translation*. 1st ed. Oxford : Oxford University Press, 1965. 103 s.
179. CHESTERMAN, A. Ethics of Translation. In SNELL-HORNBY, M., JETTMAROVÁ, Z., KAINDL, K. (eds.). *Translation as Intercultural Communication : Selected Papers from the EST Congress, Prague 1995*. Amsterdam : John Benjamins, 1997, s. 147-157.
180. CHESTERMAN, A. *Memes of Translation: The Spread of Ideas in Translation Theory*. Amsterdam : John Benjamins, 1997. 219 s. ISBN 90-272-1625-8.
181. CHESTERMAN, A. Proposal for a Hieronymic Oath. *The Translator*, 2001, vol. 7, no. 2, p. 139-154. ISSN 1355-6509.
182. CUNNINGHAM, K. Translating for a Larger Union – Can We Cope with More than 11 Languages? *Terminologie et traduction*, 2001, no. 1, p. 22-33. ISSN 0256-7873.
183. DELISLE, J., WOODSWORTH, J. *Translators Through History*. Amsterdam : John Benjamins, 1995. 345 s. ISBN 90-272-1616-9.
184. DIDIER, E. La traduction juridique en Europe. État et perspectives de la Common Law en Français (CLEF) et du Droit Civil en Anglais (DCA). In SACCO, R. CASTELLANI, L. (eds.). *Les multiples langues du droit européen uniforme*. Torino : Hartmann Italian, 1999, s. 31-48.

185. DOLLERUP, C. The Authoritativeness of Translations. *Across Languages and Cultures*, 2004, vol. 5, no. 2, p. 145-157. ISSN 1585-1923.
186. DOLLERUP, C. Complexities of EU Language Work. *Perspectives: Studies in Translatology*, 2001, vol. 9, no. 4, p. 271-292. ISSN 0907-676X.
187. DOLLERUP, C. Esselink, Bert. A Practical Guide to Localization (recenze). *Perspectives: Studies in Translatology*, 2001, vol. 9, no. 2, p. 140-143. ISSN 0907-676X.
188. DOLLERUP, C. Translation as Imposition vs. Translation as Requisition. In SNELL-HORNBY, M., JETTMAROVÁ, Z., KAINDL, K. (eds.). *Translation as Intercultural Communication : Selected Papers from the EST Congress, Prague 1995*. Amsterdam : John Benjamins, 1997, s. 45-56.
189. ESSELINK, B. *A Practical Guide to Localisation*. Rev. ed. Amsterdam : John Benjamins, 2000. 488 s. ISBN: 1-58811-006-0.
190. EVEN-ZOHAR, I. *Papers in Cultural Research* [online]. 2005, poslední revize 11.5.2005 [cit. 2006-02-27]. Dostupný z: <<http://www.tau.ac.il/~itamarez/works/books/index.html>>.
191. FILIPOVÁ, P. *Některá kritéria obtížnosti překlada legislativních textů ES z angličtiny do češtiny*. Diplomová práce. Praha : FF UK, 2001.
192. GÉMAR, J.-C. L'interprétation du texte juridique ou le dilemme du traducteur. In SACCO, R. (ed.). *L'interprétation des textes juridiques rédigés dans plus d'une langue*. Torino : Hartmann Italian, 2002, s. 103-142.
193. GÉMAR, J.-C. Seven pillars for legal translator: knowledge, know-how and art. In ŠARČEVIĆ, S. (ed.). *Legal Translation: Preparation for Accession to the European Union*. 1st ed. Rijeka : Faculty of Law, 2001, s. 111-138.
194. GÉMAR, J.-C. *Traduire, ou, L'art d'interpréter: Fonctions, statuts et esthétique de la traduction*. Québec : Presses d l'Université du Québec, 1995. 257 s. ISBN 2-7605-0824-2.

195. GÉMAR, J.-C. *Traduire, ou, L'art d'interpréter: Langue, droit et société: éléments de jurilinguistique*. Québec : Presses d l'Université du Québec, 1995. 232 s. ISBN 2-7605-0860-9.
196. GOUANVIC, J.-M. Pour une sociologie de la traduction: le cas de la littérature américaine traduite en France après la Seconde Guerre mondiale (1945-1960). In SNELL-HORNBY, M., JETTMAROVÁ, Z., KAINDL, K. (eds.). *Translation as Intercultural Communication : Selected Papers from the EST Congress, Prague 1995*. Amsterdam : John Benjamins, 1997, s. 33-44.
197. GOZZI, P. M. Translation of the acquis communautaire: Recent experiences in countries preparing for membership. In ŠARČEVIĆ, S. (ed.). *Legal Translation: Preparation for Accession to the European Union*. 1st ed. Rijeka : Faculty of Law, 2001, s. 23-34.
198. HAD, M., URBAN, L. *První pilíř Evropské unie*. 2. vyd. Praha : Ústav mezinárodních vztahů, 2000. 165 s. ISBN 80-85864-88-6.
199. HERMANS, T. Norms and the Determination of Translation: A Theoretical Framework. In ÁLVAREZ, R., VIDAL, M. C.-A. (eds.). *Translation, Power, Subversion*. Clevedon : Multilingual Matters, 1996, s. 25-51
200. HERMANS, T. Translation as Institution. In SNELL-HORNBY, M., JETTMAROVÁ, Z., KAINDL, K. (eds.). *Translation as Intercultural Communication : Selected Papers from the EST Congress, Prague 1995*. Amsterdam : John Benjamins, 1997, s. 3-20.
201. HOLMES, J. *Translated! : Papers on Literary Translation and Translation Studies*. Amsterdam : Rodopi, 1988. 115 s. ISBN 90-6203-739.
202. HRALA, M. et al. *Kapitoly z dějin českého překladu*. 1. vyd. Praha : Nakladatelství Karolinum, 2002. 272 s. ISBN 80-246-0386-1.
203. KNITTLOVÁ, D. *K teorii i praxi překladu*. 2. vyd. Olomouc : Univerzita Palackého, 2000. ISBN 80-244-0143-6.
204. KOSKINEN, K. How to Research EU Translation? *Perspectives: Studies in Translatology*, 2001, vol. 9, no. 4, p. 293-300. ISSN 0907-676X.

205. KOSKINEN, K. Institutional Illusions: Translating in the EU Commission. *The Translator*, 2000, vol. 6, no. 1, p. 49-65. ISSN 1355-6509.
206. KOUTSIVITIS, V. Organisation et gestion d'une équipe de traduction. *Terminologie et traduction*, 1994, no. 2, p. 343-353. ISSN 0256-7873.
207. kol. *Lexikon české literatury*. 1. vyd. Praha : Akademie věd, 2000. ISBN 80-200-0345-2.
208. LEFEVERE, A. Translation: Its Genealogy in the West. In BASSNETT, S., LEFEVERE, A. (eds.). *Translation, History & Culture*. 1st ed. London : Pinter Publishers, 1990, s. 14-28.
209. LEVÝ, J. *České teorie překladu*. 2. vyd. Praha : Ivo Železný, 1996. 273 s. ISBN 80-237-2952-7.
210. LORSCHER, W. *Translation Performance, Translation Process and Translation Strategies*. Tübingen : Narr, 1991. 307 s. ISBN 3-8233-4074-3.
211. MACÁKOVÁ, L. et al. *Mikroekonomie*. 2. vyd. Praha : Management Press, 1998. 548 s. ISBN 80-85943-17-4.
212. MALÍŘ, J. Publicita typických právních aktů ES. *Právní rozhledy*, 2004, č. 9, s. 338-346. ISSN 1213-4961.
213. MARZOCCHI, C. Emma Wagner, Svend Bech & Jesús M. Martínez: Translating for the European Union Institutions (recenze). *Across Languages and Cultures*, 2004, vol. 5, no. 2, p. 282-293. ISSN 1585-1923.
214. McCLUSKEY, B. Respecting Multilingualism in the Enlargement of the European Union – the Organisational Challenge. *Terminologie et traduction*, 2001, no. 2, p. 7-21. ISSN 0256-7873.
215. MLSNA, P. K nepublikování právních předpisů ES/EU v českém jazyce v Úředním věstníku EU. *Právní zpravodaj*, 2004, č. 9, s. 6-9. ISSN 1212-8694.
216. MORÉTEAU, O. L'anglais pourrait-il devenir la langue juridique commune en Europe? SACCO, R. CASTELLANI, L. (eds.). *Les multiples langues du droit européen uniforme*. Torino: Hartmann Italian, 1999, s. 111-125.

217. MOSSOP, B. *Editing and Revising for Translators*. Manchester : St. Jerome, 2001. 177 s. ISBN 1-900650-45-2.
218. NEWMARK, P. *About Translation*. Clevedon : Multilingual Matters, 1991. 184 s. ISBN 1-85359-117-3.
219. NEWMARK, P. *Approaches to Translation*. London : Prentice Hall, 1988. 200 s. ISBN 0-13-043795-6.
220. NEWMARK, P. *More Paragraphs on Translation*. Clevedon : Multilingual Matters, 226 s. 1998. ISBN 1-85359-40204.
221. NEWMARK, P. *A Textbook on Translation*. 1st ed. Singapore : Prentice Hall, 1988. 292 s. ISBN 0-13-912593-0.
222. NIDA, E. A. *Contexts in Translating*. Amsterdam : John Benjamins, 2001. 125 s. ISBN 90-272-1647-9.
223. NIDA, E. A., TABER, CH. R. *The Theory and Practice of Translation*. 2nd ed. Leden : E. J. Brill, 1982. 218 p. ISBN 90-04-06550-4.
224. NIDA, E. A. *Towards A Science of Translating*. Leiden : E.J.Brill, 1964. 331 s.
225. NORD, CH. *Translating as a Purposeful Activity: Functionalist Approach Explained*. Manchester : St. Jerome, 1997. 154 s. ISBN 1-900650-02-9.
226. NORDLAND, R. Equality and Power in EU Language Work. *Perspectives: Studies in Translatology*, 2002, vol. 10, no. 1, p. 31-53. ISSN 0907-676X.
227. PETR, M. K účinkům nařízení ES v České republice. *iPravnik* [online]. 2005, č. 7 [cit. 2005-07-22]. Dostupný z: <<http://www.ipravnik.cz/ipravnik/ipravnik.nsf>>. ISSN 1213-4961.
228. PYM, A. *The European Union and its Future Languages: Questions for Language Policies and Translation Theories* [online]. 1999, poslední revize 14.6.2005 [cit. 2006-03-12]. Dostupný z: <<http://www.tinet.org/~apym/on-line/acrossEU6.pdf>>.
229. PYM, A. Return to Ethics in Translation Studies. *The Translator*, 2001, vol. 7, no. 2, p. 129-138. ISSN 1355-6509.

230. PYM, A. *Translation and International Institutions: Explaining the Diversity Paradox* [online]. 2001, poslední revize 16.10.2005 [cit. 2006-03-12]. Dostupný z: <<http://www.tinet.org/~apym/on-line/diversity.html>>.
231. PYM, A. *Translational Ethics and Electronic Technologies* [online]. 2003, poslední revize 20.2.2004 [cit. 2006-03-12]. Dostupný z: <http://www.tinet.org/~apym/on-line/lisbon_ethics.pdf>.
232. PYM, A. *The Use of Translation in International Organizations* [online]. 2001, poslední revize 15.9.2005 [cit. 2006-03-12]. Dostupný z: <<http://www.tinet.org/~apym/on-line/transinst.html>>.
233. PYM, A. *What Localization Models Can Learn From Translation Theory* [online]. 2003, poslední revize 15.1.2006 [cit. 2006-03-12]. Dostupný z: <http://www.tinet.org/~apym/on-line/localization_translation_theory.pdf>.
234. SACCO, R. Langue et droit. In SACCO, R. CASTELLANI, L. (eds.). *Les multiples langues du droit européen uniforme*. Torino : Hartmann Italian, 1999, s. 126-143.
235. SACCO, R. L'interprète et la règle de droit européenne. In SACCO, R. (ed.). *L'interprétation des textes juridiques rédigés dans plus d'une langue*. Torino : Hartmann Italian, 2002, s. 226-238.
236. SCHÄFFNER, CH. Translation and the EU – Condition and Consequences. *Perspectives: Studies in Translatology*, 2001, vol. 9, no. 4, p. 247-261. ISSN 0907-676X.
237. SCHÄFFNER, CH., ADAB, B. The Idea of Hybrid Text in Translation: Contact as Conflict. *Across Languages and Cultures*, 2001, vol. 2, no. 2, p. 167-180. ISSN 1585-1923.
238. SEYMOUR, E. A Common EU Legal Language? *Perspectives: Studies in Translatology*, 2002, vol. 10, no. 1, p. 7-13. ISSN 0907-676X.
239. STOLZE, R. Translating Legal Texts in the EU. *Perspectives: Studies in Translatology*, 2001, vol. 9, no. 4, p. 301-311. ISSN 0907-676X.

240. ŠARČEVIĆ, S. Introduction. Translation procedures for legal translation. In ŠARČEVIĆ, S. (ed.). *Legal Translation: Preparation for Accession to the European Union*. 1st ed. Rijeka : Faculty of Law, 2001, s. ix-xiv, 75-109.
241. ŠARČEVIĆ, S. Multilingualism – The Challenge of Enlargement. *Perspectives: Studies in Translatology*, 2001, vol. 9, no. 4, p. 313-324. ISSN 0907-676X.
242. ŠARČEVIĆ, S. Preserving Multilingualism in an Enlarged European Union. *Terminologie et traduction*, 2001, 2001, no. 1, p. 34-50. ISSN 0256-7873.
243. ŠARČEVIĆ, S. Problems of interpretation in an enlarged European Union. In SACCO, R. (ed.). *L'interprétation des textes juridiques rédigés dans plus d'une langue*. Torino : Hartmann Italian, 2002, s. 239-272.
244. ŠIŠKOVÁ, N., TÝČ, V. *Sbližování českého práva s právem ES*. 1. vyd. Praha : Linde, 1997. 214 s. ISBN 80-7201-059-X.
245. ŠUBRT, J. *Postavy a problémy soudobé teoretické sociologie: sociologické teorie druhé poloviny 20. století*. 1. vyd. Praha : ISV nakladatelství, 2001. 164 s. ISBN 80-85866-77-3.
246. TOMÁŠEK, M. *Statě o Evropské unii*. Praha : Kodex, 1994. 64 s. ISBN 80-901683-0-2.
247. TOMÁŠEK, M. *Překlad v právní praxi*. 2. dopl. vyd. Praha : Linde, 2003. 143 s. ISBN 80-7201-427-7.
248. TOURY, G. *Descriptive Translation Studies and Beyond*. Amsterdam : John Benjamins, 1995. 311 s. ISBN 90-272-1606-1.
249. TÝČ, V. *Základy práva Evropské unie pro ekonomy*. 3. vyd. Praha : Linde, 2001. 335 s. ISBN 80-7201-296-7.
250. VANDERLINDEN, J. Le futur des langues du droit *ou* le dilemme du dernier orateur. SACCO, R. CASTELLANI, L. (eds.). *Les multiples langues du droit européen uniforme*. Torino : Hartmann Italian, 1999, s.149-171.
251. VENUTI, L. *The Scandals of Translation: Towards an Ethics of Difference*. 1st ed. London : Routledge, 1999. 210 s. ISBN 0-415-16930-5.

252. VENUTI, L. *The Translator's Invisibility. A History of Translation*. 1st ed. London : Routledge, 1995. 353 s. ISBN 0-415-11538-8.
253. WAGNER, E. Translation in the EU Machinery. *Perspectives: Studies in Translatology*, 2001, vol. 9, no. 4, p. 263-270. ISSN 0907-676X.
254. WAGNER, E. Translation of multilingual instruments in the European Union. In ŠARČEVIĆ, S. (ed.). *Legal Translation: Preparation for Accession to the European Union*. 1st ed. Rijeka : Faculty of Law, 2001, s. 65-74.
255. WAGNER, E., BECH, S., MARTÍNEZ, J.M. *Translating for the European Institutions*. 1st ed. Manchester : St. Jerome, 2002. 150 s. ISBN 1-900650-48-7.
256. WOLF, M. Translation as a Process of Power: Aspects of Cultural Anthropology in Translation. In SNELL-HORNBY, M., JETTMAROVÁ, Z., KAINDL, K. (eds.). *Translation as Intercultural Communication : Selected Papers from the EST Congress, Prague 1995*. Amsterdam : John Benjamins, 1997, 123-133.

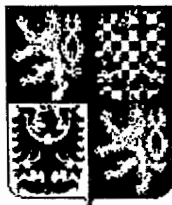
SEZNAM NEJPOUŽÍVANĚJŠÍCH ZKRATEK

ČNB	Česká národní banka
ČSÚ	Český statistický úřad
CTP	Centrum pro překlady technických předpisů
ES	Evropská společenství
EU	Evropská unie
ISAP	Informační systém pro aproximaci práva
KRC	Koordinační a revizní centrum
MF	Ministerstvo financí
OPOCE	Úřad pro úřední tisky Evropských společenství
STH	Středisko technické harmonizace
TAIEX	Úřad pro technickou pomoc a výměnu informací
TCU	Překladatelská a koordinační jednotka
ÚJČ	Ústav pro jazyk český
ÚNMZ	Ústav pro technickou normalizaci, metrologii a státní zkušebnictví
UTRIN	Ústav technického rozvoje a informací

PŘÍLOHY

1. Usnesení vlády č. 645/1998
2. Organizační schéma procesu překladu právních předpisů ES/EU v České republice
3. Schválený revidovaný překlad směrnice 2003/48/ES s vyznačením změn oproti pracovnímu překladu
4. Finalizovaný překlad směrnice 2003/48/ES s vyznačením změn oproti revidovanému překladu
5. Přípomínky gestora k překladu směrnice 2003/48/ES
6. Oficiální české znění směrnice 2003/48/ES z Úředního věstníku EU
7. Opravy předpisů (korigenda)
8. Informační list směrnice 77/388/EHS z databáze KRC
9. Informační list směrnice 77/388/EHS z databáze revidovaných překladů
10. Žádosti o překlad dokumentů
11. Doklad o schválení revidovaného předpisu gestorem
12. Výstupy z terminologických databází
13. Návrh na přizpůsobení pokynů pro překlad Legislativním pravidlům vlády
14. Kapitoly a podkapitoly seznamu platných právních předpisů ES (Directory)
15. Shrnutí problematiky překladu výrazu *establish*
16. Kapitál jednotlivých aktérů
17. Srovnávací tabulka organizace překladu v jednotlivých zemích
18. Vyplněné dotazníky – ČR, Lotyšsko, Slovinsko

VLÁDA ČESKÉ REPUBLIKY

USNESENÍ VLÁDY ČESKÉ REPUBLIKY

ze dne 30. září 1998 č. 645

o zajištění oficiálních překladů právních předpisů
Evropských společenství

Vazba na záznam z jednání vlády:

V l á d a

I. s c h v a l u j e Projekt zajištění oficiálních překladů právních předpisů Evropských společenství uvedený v části III předloženého materiálu (dále jen “Projekt”);

II. s t a n o v í , že náklady na pořízení překladů, potřebná zaměstnanecká funkční místa a náklady na zřízení a provoz Koordinačního a revizního centra v rámci Ministerstva spravedlnosti a Centra pro technické předpisy v působnosti Ministerstva průmyslu a obchodu budou zajištěny

1. delimitací zaměstnaneckých funkčních míst a příslušných finančních provozních prostředků v rozsahu uvedeném v příloze č. 1 tohoto usnesení z rozpočtových kapitol státního rozpočtu na rok 1998 do rozpočtové kapitoly Všeobecná pokladní správa a následně podle skutečného čerpání do rozpočtových kapitol Ministerstva spravedlnosti a Ministerstva průmyslu a obchodu,

2. na rok 1999 obdobným postupem jako v roce 1998 v rozsahu uvedeném v příloze č. 2 tohoto usnesení upraveném v souladu s Projektem,

3. v návrzích státních rozpočtů na léta 2000 až 2003 v potřebném rozsahu;

III. u k l á d á

1. členům vlády a vedoucím ostatních ústředních orgánů státní správy, kteří se podílejí na sblížení právních předpisů České republiky s právem Evropských společenství

a) zajistit prostřednictvím Koordinačního a revizního centra pořízení oficiálních překladů právních předpisů Evropských společenství ve věcech jejich působnosti tak, aby oficiální česká znění byla k dispozici státním orgánům i veřejnosti v dostatečném předstihu před přijetím České republiky do Evropské unie, a to s přednostním zaměřením na překlady právních předpisů Evropských společenství s přímým účinkem a na nově vydávané předpisy,

b) jmenovat na každém ústředním orgánu státní správy resortního koordinátora pro spolupráci při procesu pořizování a revizí překladů,

2. ministru spravedlnosti

a) v rozsahu stanoveném v Projektu koordinovat a metodicky řídit pořizování oficiálních překladů právních předpisů Evropských společenství,

b) zpracovat ve spolupráci s ministrem vnitra a vládě předložit návrh na zajištění průběžného zveřejňování oficiálního českého znění právních předpisů Evropských společenství,

3. ministru průmyslu a obchodu zajistit metodické usměrňování a provádění překladů souboru právních předpisů Evropských společenství s technickým obsahem, včetně jejich projednání s příslušnými ústředními orgány státní správy,

4. ministrům spravedlnosti a průmyslu a obchodu předkládat vládě vždy do 30. června a do 31. prosince každého kalendářního roku vyhodnocení průběhu Projektu a čerpání výdajů ze státního rozpočtu a z prostředků PHARE na Projekt;

IV. d o p o r u č u j e guvernérovi České národní banky postupovat v souladu s bodem III/1 tohoto usnesení.

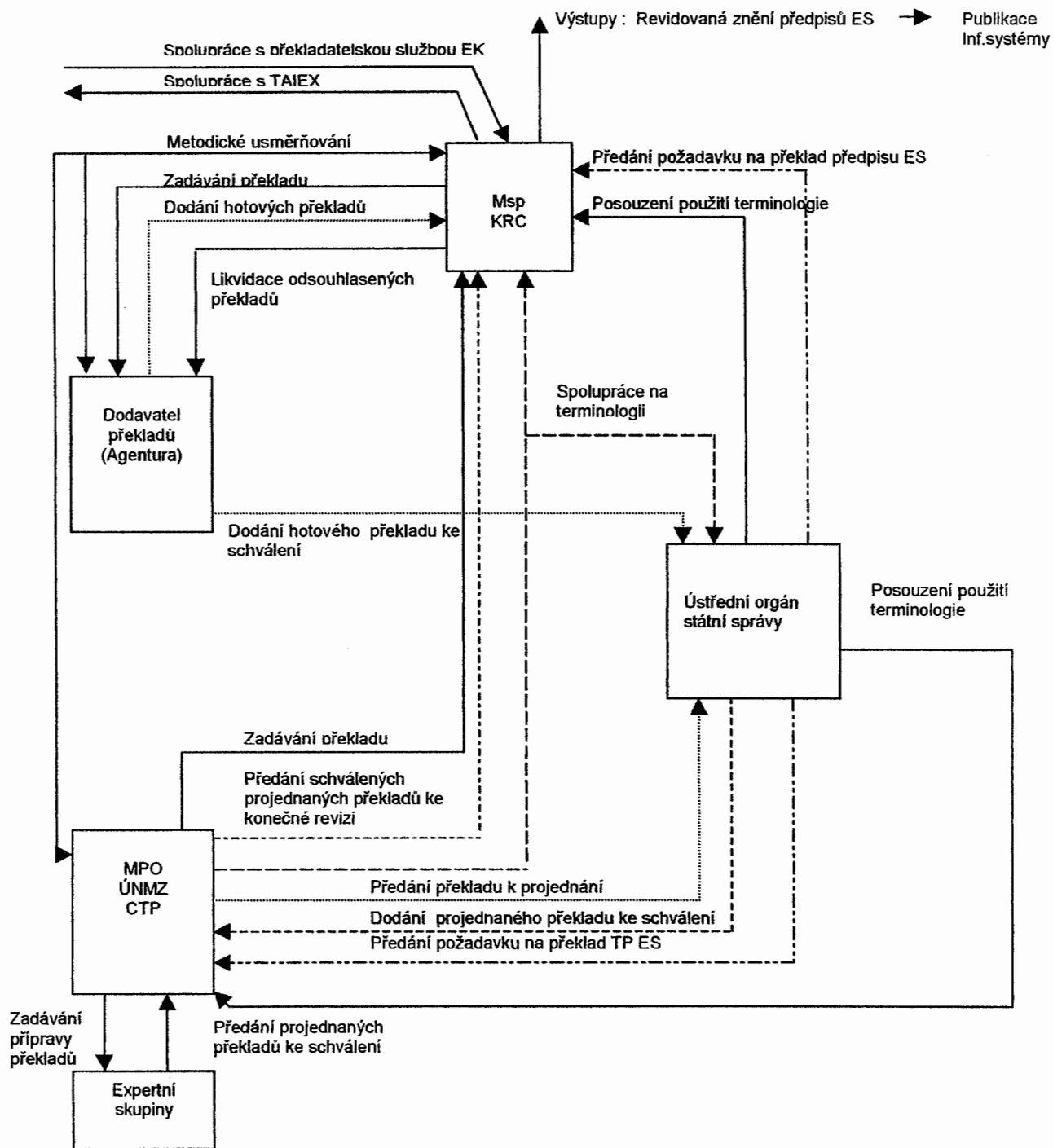
Provedou:

členové vlády,
vedoucí ostatních ústředních
orgánů státní správy

Předseda vlády

Ing. Miloš Z e m a n , v. r.

Základní prvky systému pořizování a revizí překladů legislativy ES a jejich základní vazby

SMĚRNICE RADY 2003/48/ES

ze dne 3. června 2003

o zdaňování příjmů z úspor v podobě výplaty úroků

o zdanění příjmů z úspor ve formě příjmů úrokového charakteru

RADA EVROPSKÉ UNIE,

s ohledem na Smlouvu o založení Evropského společenství, a zejména na článek 94 této smlouvy,

s ohledem na návrh Komise¹,

s ohledem na stanovisko Evropského parlamentu²,

s ohledem na stanovisko Hospodářského a sociálního výboru³,

vzhledem k těmto důvodům:

- (1) články 56 až 60 Smlouvy zaručují volný pohyb kapitálu;
- (2) příjmy z úspor v podobě výplaty úroků ze vzniklých nároků ve formě příjmů úrokového charakteru z pohledávek představují pro osoby s trvalým pobytem nebo sídlem v kterémkoli z u rezidentů všech členských států zdanitelný příjem;
- (3) podle čl. 58 odst. 1 Smlouvy mají členské státy právo použítuplatňovat příslušná ustanovení vlastních svých daňových zákonů, předpisů, která rozlišují mezi pláči daně, kteří jsou v odlišném postavení z pohledu jejich daňovými poplatníky podle místa bydliště nebo z pohledupodle místa, kde investovali svůj je jejich kapitál investován, a přijmout veškerá učinit všechna opatření potřebná nezbytná k zajištění prevenceek tomu, aby zabránily porušování vnitrostátních právních a správních předpisů, zejména v oblasti zdanění;
- (4) v souladu s čl. 58 odst. 3 Smlouvy by ustanovení daňových zákonů daňové předpisy členských států určená k potírání podvodů zaměřené na boj proti daňovým únikům či zneužívání neměla zneužití daňových režimů neměly představovat ani prostředek svévolné diskriminace, ani skrytéhozastřené omezování volného pohybu kapitálu a plateb, jak je vymezen v podle článku 56 Smlouvy;

¹ Úř. věst. č. C 270 E, 25.9.2001, s. 259.

² Úř. věst. č. C 47 E, 27.2.2003, s. 553.

³ Úř. věst. č. C 48, 21.2.2002, s. 55.

- (5) ~~v případech, kdy není zajištěna~~ pokud ~~neexistuje~~ koordinace vnitrostátních daňových systémů ve vztahu ke zdaňování v oblasti zdanění příjmů z úspor v podobě výplaty úroků, zvláště ve formě příjmů úrokového charakteru, zejména jde-li o ošetření úroků získaných z zeme zacházení s úroky získanými nerezidenty, mohou se osoby s trvalým pobytem nebo sídlem v některém z rezidentů členských států v současné době často v členském státě, v němž mají trvalé bydliště jehož jsou rezidenty, vyhnout všem formám zdanění úroků, které získají v jiném členském státě;
- (6) ~~tato situace vytváří překážky v tomto stav vede k narušování~~ pohybu kapitálu mezi členskými státy, který ~~není kompatibilní~~ což ~~není slučitelné s vnitřním trhem;~~
- (7) tato směrnice navazuje na dohodu, které bylo dosaženo na zasedání Evropské Rady ~~radu~~ v Santa Maria da Feira ve dnech 19. a 20. června 2000 a na následných jednáních Rady ve složení pro hospodářství a finance (ECOFIN), která se konala ve dnech 26. a 27. listopadu 2000, 13. prosince 2001 a 21. ledna 2003;
- (8) účelem ~~hlavním cílem~~ této směrnice je umožnit, aby příjmy z úspor v podobě úroků vyplacených ~~ve formě příjmů úrokového charakteru~~ vyplacené v jednom členském státě příjemci ~~jejich skutečným vlastníkům, kteří jsou fyzickými osobami s trvalým bydlištěm nebo sídlem v jiném členském státě, podléhaly~~ efektivnímu účinnému zdanění v souladu s právními předpisy uvedeného jiného členského státu;
- (9) cíle této směrnice lze nejlépe dosáhnout zaměřením pozornosti na vyplacení úroků ~~provedená nebo zajištěná~~ se na vyplacení nebo zajišťování úroků ~~hospodářskými subjekty usazenými ve v členských státech ve prospěch příjemců~~ skutečným vlastníkům, kteří jsou fyzickými osobami s trvalým bydlištěm nebo sídlem v jiném členském státě, nebo v jejich prospěch;
- (10) jelikož cíle této směrnice nemůže být z důvodu nedostatku jakékoli ~~koordinace vnitrostátních systémů~~ ~~zdaňování~~ ~~zdanění příjmů z úspor~~ v ~~náležitě~~ ~~míře~~ ~~uspokojivě~~ dosaženo samotnými členskými státy, a lze ho tudíž lépe splnit ~~dosáhnout~~ na úrovni Společenství, může Společenství přijmout opatření v souladu se zásadou subsidiarity ~~popsanou v podle článku 5 Smlouvy. V souladu se zásadou~~ ~~proporcionality vymezenou~~ ~~ustanovenou~~ v uvedeném článku se tato směrnice omezuje ~~ve spojitosti s dosažením tohoto cíle~~ ~~pouze na minimální požadavky a nepřekračuje~~ ~~míru nutnou~~ ~~rámcem toho, co je nezbytně nutné pro dosažení~~ ~~zmíněného účelu~~ ~~totoho cíle;~~
- (11) ~~platebním zprostředkovatelem plateb je~~ hospodářský subjekt, který vyplácí úroky nebo ~~zajišťuje~~ vyplacení úroků v ~~přímý~~ výplatu úroků přímo ve ~~prospěch příjemce~~ ~~jejich~~ ~~skutečného~~ ~~vlastníka;~~
- (12) ~~při vymezení postupů při výplatě úroků a činnosti~~ ~~pojmu výplata úroků a~~ ~~mechanismu platebního zprostředkovatele plateb~~ ~~by měl být, ve vhodných případech,~~ ~~uváděn v náležitých případech~~ ~~uveden odkaz na směrnici Rady 85/611/EHS ze dne 20. prosince 1985 o koordinaci právních a správních předpisů~~ ~~u~~ ~~týkajících se~~ ~~subjektů~~ ~~kollektivního investování do převoditelných cenných papírů (SKIPCP)⁴;~~

⁴ Úř. věst. č. L 375, 31.12.1985, s. 3. Směrnice naposledy pozměněná směrnicí Evropského parlamentu a Rady 2001/108/ES (Úř. věst. č. L 41, 13.2.2002, s. 35).

- (13) rozsah oblast působnosti této směrnice by měla být omezena na zdanění příjmů z úspor ve formě výplaty úroků ze vzniklých nároků a neměly by do něj spadat příjmy úrokového charakteru z pohledávek, s výjimkou, mimo jiné, záležitosti spojené záležitostmi spojených se zdaněním důchodů a pojistného plnění;
- (14) konečného cíle, kterým je zavedení efektivního zdanění úroků vyplacených v účinném zdanění úroků v tom členském státě, v němž má příjemce trvalé bydliště či sídlo pro daňové účely, jehož je skutečný vlastník daňovým rezidentem, může být dosaženo pomocí výměny informací, které se týkají výplaty úroků, mezi členskými státy;
- (15) směrnice Rady 77/799/EHS ze dne 19. prosince 1977 o vzájemné pomoci mezi příslušnými orgány členských států v oblasti přímých a nepřímých daní⁵ již poskytuje členským státům východisko základ pro výměnu informací k daňovým účelům o příjmech, na něž se vztahuje tato směrnice vztahuje, potřebných pro daňové účely. V případech, kdy. Pokud se tato směrnice neodchyluje od uvedené směrnice, by neodchyluje, měla být by se uvedená směrnice i nadále používána ve vztahu k takovýmto výměnám informací nadále používat společně s touto směrnicí;
- (16) automatická výměna informací mezi členskými státy o vyplacení výplatách úroků, na které se vztahuje tato směrnice, umožní efektivní zdanění úroků vyplacených v účinném zdanění těchto výplat v tom členském státě, v němž má příjemce trvalé bydliště nebo sídlo pro daňové účely, jehož je skutečný vlastník daňovým rezidentem, a to v souladu s vnitrostátními právními předpisy tohoto členského státu. Je proto potřebné nezbytné ustanovit, že se členské státy, které si vyměňují informace v souladu s touto směrnicí, by neměly mít dovoleno vycházet z nemohou dovolávat omezení týkající se výměny informací uvedených v podle článku 8 směrnice 77/799/EHS;
- (17) s ohledem na strukturální rozdílnosti rozdíly nemohou Rakousko, Belgie a Lucembursko provádět automatickou výměnu informací ve stejné době jako ostatní členské státy. Vzhledem k tomu, že srážková daň může zajistit minimální míru efektivního účinného zdanění, zejména při sazbě zvyšující se progresivně na 35 %, by měly výše zmíněné tři členské státy používat by během přechodného období ve spojitosti s tyto tři členské státy uplatňovat na příjmy z úspor, na něž se vztahuje tato podle této směrnice, srážkovou daň;
- (18) v zájmu předcházení rozdílů v ošetření aby nedocházelo k rozdílům v zacházení, neměly by Rakousko, Belgie a Lucembursko měly být zbaveny povinností mít povinnost provádět automatickou výměnu informací před tím dříve, než Švýcarská konfederace, Knížectví Andorry, Knížectví Lichtenštejnska, Knížectví Monaka Lichtenštejnské knížectví, Monacké knížectví a Republika San Marino zajistí účinnou výměnu požadovaných informací o výplatě výplatách úroků;

⁵ Úř. věst. č. L 336, 27.12.1977, s. 15. Směrnice naposledy pozměněná Aktem o přistoupení z roku 1994.

- (19) tyto členské státy by měly převést větší díl část svých příjmů z této srážkové daně tomu členskému státu, ve kterém má příjemce úroků trvalé bydliště jehož je skutečný vlastník úroků rezidentem;
- (20) tyto členské státy by měly do užívání zavést ustanovit postup, který by příjemcům usazeným pro daňové účely v jiném členském státě jenž by skutečným vlastníků, kteří jsou daňovými rezidenty jiného členského státu, umožňoval vyhnout se vyměření uplatnění této srážkové daně tím, že svého platebního zprostředkovatele plateb pověří vykazováním vyplacených zmocní k vykazování výplat úroků, nebo tím, že předloží potvrzení osvědčení vystavené kompetentním úřadem členského státu, v němž jsou usazeni pro daňové účely příslušným orgánem členského státu, jehož jsou skuteční vlastníci daňovými rezidenty;
- (21) členský stát, ve kterém je příjemce usazen pro daňové účely jehož je skutečný vlastník daňovým rezidentem, by měl zajistit, aby bylo zamezeno nedocházelo ke dvojímu zdanění vyplacených výplat úroků, k němuž které by mohlo dojít v důsledku vyměření být důsledkem uplatnění srážkové daně v souladu s postupy vymezenými v této směrnici. Tento členský stát by tak měl učinit tím, že tuto srážkovou daň přičte k částce daně splatné na jeho území a že příjemci proplatí hodnotu přesahující výši sražené daně. Místo využití této metody daňového kreditu však členský stát může vyplatit náhradu za srážkovou daň podle této směrnice. Měl by toho dosáhnout tím, že až do výše daně splatné na svém území provede zápočet daně ve výši srážkové daně a případnou částku, o kterou by srážková daň převyšovala daň splatnou na jeho území, vyplatí skutečnému vlastníku úroků. Členský stát však může místo použití této metody daňového zápočtu srážkovou daň skutečnému vlastníku vrátit;
- (22) aby bylo možné předejít nedocházelo k narušení řádného fungování trhu, neměla by se tato směrnice během přechodného období vztahovat na výplatu výplat úroků z některých převoditelných obchodovatelných dluhových cenných papírů;
- (23) tato směrnice by neměla členskými státům bránit ve vyměření výběru jiných druhů srážkové daně z úroků vznikajících, které mají zdroj na jejich území, než srážkové daně uvedené v této směrnici;
- (24) pokud Spojené státy americké, Švýcarsko, Andorra, Lichtenštejnsko, Monako, San Marino a příslušná závislá nebo přidružená území členských států nebudou uplatňovat opatření obdobná, která jsou rovnocenná opatřením uvedeným v této směrnici či opatření nebo jsou s nimi shodná, mohly by úniky kapitálu směrem do těchto zemí a na tato území ohrozit dosažení cílů této směrnice. Je tudíž nutné, aby tato směrnice byla tato směrnice používána od stejného data, k němuž taková opatření začnou uplatňovat všechny tyto země a všechna tato území začnou uplatňovat taková opatření;
- (25) Komise by měla každé tři roky předkládat předložit Radě zprávu o fungování této směrnice a navrhnout Radě veškeré úpravy v případě potřeby Radě navrhnout změny, které se ukáží být potřebné v zájmu lepšího zajištění efektivního zdanění jako nutné k lepšímu zajištění účinného zdanění příjmů z úspor a odstraňování překážek hospodářského soutěžení odstranění nežádoucího narušování hospodářské soutěže;
- (26) tato směrnice respektuje základní práva a zásady uznané zejména Chartou základních práv Evropské unie,

PŘIJALA TUTO SMĚRNICI:

KAPITOLA I

ÚVODNÍ USTANOVENÍ

Článek 1

Účel

1. Účelem směrnice je umožnit, aby příjmy z úspor v podobě úroků vyplacených ve formě příjmů úrokového charakteru vyplacené v jednom členském státě příjemcům, kteří jejich skutečným vlastníkům – fyzickým osobám, které jsou fyzickými osobami s trvalým bydlištěm nebo sídlem pro daňové účely v jiném členském státě daňovými rezidenty jiného členského státu –, podléhaly efektivnímu účinnému zdanění v souladu s právními předpisy uvedeného jiného členského státu.

2. Členské státy přijmou opatření potřebná nezbytná k zajištění toho, aby úkoly, jejichž splnění je nutně platební zprostředkovatelé usazení na jejich území splnili povinnosti nezbytné k provedení provádění této směrnice, byly realizovány zprostředkovateli plateb usazenými na území členských států a to bez ohledu na místo usazení dlužníka, ve vztahu k němuž byly uznány nároky, ze kterých jehož dluhu úroky plynou.

Článek 2

Definice příjemce skutečného vlastníka

1. Pro účely této směrnice se „příjemce skutečným vlastníkem“ rozumí všechny fyzické osoby, které přijímají výplaty fyzická osoba, která přijme výplatu úroků, nebo veškeré fyzické osoby, pro fyzická osoba, které je výplata úroků zajištěna, s výjimkou osob, které předloží důkaz zajišťována, pokud neprokáže, že výplata úroků nebyla provedena či zajištěna v jejich její vlastní prospěch, a že tedy:

- a) tyto osoby jednají jako zprostředkovatelé plateb ve smyslu čl. 4 odst. 1; nebo
- b) tyto osoby jednají tato osoba jedná jménem právnické osoby, subjektu, jehož zisk je zdaňován zdaněn v souladu s obecnými opatřeními pro zdaňování podnikatelských subjektů obecnou úpravou zdanění podnikatelské činnosti, subjektu kolektivního investování do převoditelných cenných papírů schváleného v souladu se směrnicí (SKIPCP) povoleného podle směrnice 85/611/EHS nebo subjektu uvedeného v čl. 4 odst. 2 této směrnice a, při čemž v posledně jmenovaném případě, oznámí osoba jméno a adresu tohoto subjektu hospodářskému subjektu, který úroky vyplácí, a

~~posledně uvedený subjekt ten pak předá tyto informace předá kompetentnímu úřadu příslušnému orgánu členského státu, v němž je sám usazen;~~ nebo

- c) ~~tyto osoby jedná tato osoba jedná jménem jiné fyzické osoby, která je příjemcem skutečným vlastníkem, a v souladu s čl. 3 odst. 2 informují informuje platebního zprostředkovatele plateb o totožnosti tohoto příjemce skutečného vlastníka.~~

2. ~~Má-li Pokud má platební zprostředkovatel plateb k dispozici informace naznačující, že fyzická osoba, které jsou úroky vypláceny je úrok vyplácen nebo pro kterou je výplata úroků zajištěna, zajišťován, možná není zřejmě příjemcem, skutečným vlastníkem a jestliže pokud se na tuto fyzickou osobu nevztahuje odstavec nevztahují ustanovení odst. 1 písm. a) ani 1 b), přijme platební zprostředkovatel plateb přiměřená opatření potřebná ke zjištění totožnosti příjemce, aby zjistil totožnost skutečného vlastníka v souladu s čl. 3 odst. 2. Není-li platební zprostředkovatel plateb schopen určit zjistit totožnost příjemce skutečného vlastníka, považuje danou osobu za příjemce skutečného vlastníka danou fyzickou osobu.~~

Článek 3

Totožnost a trvalé bydliště příjemců skutečných vlastníků

1. ~~Každý členský stát přijme na svém vlastním území postupy, které umožní nezbytné k tomu, aby mohl platební zprostředkovatel plateb určit zjistit pro účely článků 8 až 12 totožnost příjemců a jejich trvalé bydliště pro účely článků 8 až 12 skutečných vlastníků, a zajistí dodržování na svém území používání těchto postupů.~~

~~Tyto postupy musejí odpovídat minimálním požadavkům uvedeným být v souladu s minimálními požadavky stanovenými v odstavcích 2 a 3.~~

2. ~~Zprostředkovatel plateb určí—Platební zprostředkovatel zjistí totožnost příjemce skutečného vlastníka na základě minimálních požadavků, které se liší v závislosti na tom, kdy jsou uzavřeny smluvní vztahy podle data uzavření smluvních vztahů mezi platebním zprostředkovatelem plateb a příjemcem úroků skutečným vlastníkem:~~

- a) ~~u smluvních vztahů uzavřených před datem 1. ledna lednem 2004 určí zjistí platební zprostředkovatel plateb totožnost příjemce skutečného vlastníka, která se skládá z jeho ze jména a adresy skutečného vlastníka, na základě informací, jež má k dispozici, a to zejména v souladu s předpisy platnými v členském státě, ve kterém v němž je platební zprostředkovatel usazen, a se směrnicí Rady 91/308/EHS ze dne 10. června 1991 o předcházení zneužití finančního systému k praní peněz^{6,7};~~
- b) ~~u smluvních vztahů uzavřených dne 1. ledna 2004 nebo po 1. lednu 2004 nebo později nebo u transakcí provedených v této době bez existence smluvního vztahu~~

⁶ Úř. věst. č. L 166, 28. 6. 1991, s. 77. Směrnice naposledy pozměněná směrnicí Evropského parlamentu a Rady 2001/97/ES (Úř. věst. č. L 344, 28. 12. 2001, s. 76).

⁷ Úř. věst. L 166, 28. 6. 1991, s. 77. Směrnice naposledy pozměněná směrnicí Evropského parlamentu a Rady 2001/97/ES (Úř. věst. L 344, 28. 12. 2001, s. 76).

dne 1. ledna 2004 nebo po 1. lednu 2004 určí zjistí platební zprostředkovatel plateb totožnost příjemce skutečného vlastníka, která se skládá z jeho ze jména a adresy skutečného vlastníka a z jeho daňového identifikačního čísla, pokud bylo členským státem, v němž jehož je příjemce usazen pro daňové účely skutečný vlastník daňovým rezidentem, přiděleno. Tyto podrobnosti jsou zjištěny z údajů se zjistí na základě cestovního pasu nebo z úředního průkazu totožnosti předloženého příjemcem skutečným vlastníkem. Pokud tyto údaje nejsou v není adresa v cestovním pasu či na úředním průkazu totožnosti uvedeny uvedena, je adresa zjištěna z jakéhokoli na základě jiného listinného průkazného dokladu totožnosti předloženého příjemcem skutečným vlastníkem. Není-li daňové identifikační číslo uvedeno v cestovním pasu, na úředním průkazu totožnosti, ani na žádném jiném listinném průkazném dokladu totožnosti předloženém příjemcem, jako je např., včetně případného potvrzení o trvalém bydlišti pro daňové účely daňovém domicilu, který skutečný vlastník předložil, jsou informace o totožnosti nahrazeny uvedením data a místa doplněny datem a místem narození příjemce zjištěnými z jeho skutečného vlastníka; tyto údaje se zjistí na základě jeho cestovního pasu či z úředního průkazu totožnosti.

3. Zprostředkovatel plateb Platební zprostředkovatel zjistí adresu trvalého bydliště příjemce skutečného vlastníka na základě minimálních požadavků, které se liší v závislosti na tom, kdy došlo k podle data uzavření smluvních vztahů mezi platebním zprostředkovatelem plateb a příjemcem skutečným vlastníkem úroků. V návaznosti na podmínky popsané níže platí, že za místo trvalého pobytu je považována země, ve které má příjemce své s výjimkou níže uvedených ustanovení platí, že se bydliště skutečného vlastníka nachází v té zemi, v níž má skutečný vlastník trvalé bydliště:

- a) u smluvních vztahů uzavřených před datem 1. ledna lednem 2004 zjistí platební zprostředkovatel plateb místo trvalého pobytu příjemce bydliště skutečného vlastníka na základě informací, které má k dispozici, zejména v souladu s předpisy platnými v členském státě, v němž je usazen, a se směrnici 91/308/EHS;
- b) u smluvních vztahů uzavřených dne 1. ledna 2004 nebo po 1. lednu 2004 lednu 2004 a později nebo u transakcí provedených v této době bez existence smluvního vztahu dne 1. ledna 2004 nebo po 1. lednu 2004 zjistí platební zprostředkovatel plateb místo trvalého pobytu příjemce bydliště skutečného vlastníka na základě adresy uvedené v cestovním pasu, v úředním průkazu totožnosti nebo; v případě potřeby případně z jakéhokoli listinného průkazného dokladu totožnosti předloženého příjemcem, a to v souladu s následujícím postupem: v případě skutečným vlastníkem, a to podle následujícího postupu: u fyzických osob předkládajících, které předkládají cestovní pas či úřední průkaz totožnosti vystavený členským státem, a které mají jsou dle vlastního prohlášení trvalé bydliště ve rezidenty třetí zemi, je místo trvalého pobytu zjištěno za pomoci země, se bydliště zjistí na základě potvrzení o místě trvalého pobytu pro daňové účely vydaného kompetentním úřadem daňovém domicilu, které vydal příslušný orgán třetí země, v níž má již je daná fyzická osoba, dle vlastního tvrzení, trvalé bydliště prohlášení rezidentem. Pokud takové potvrzení není předloženo, je za místo trvalého pobytu považován členský stát, který vydal má se za to, že se bydliště skutečného vlastníka nachází v členském státě, který vydal cestovní pas nebo jiný úřední doklad totožnosti.

Článek 4

Definice platebního zprostředkovatele plateb

1. Pro účely této směrnice se „platebním zprostředkovatelem plateb“ rozumí veškeré hospodářské subjekty, které provádějí hospodářský subjekt, který provádí nebo zajišťuje výplatu úroků v přímý, přímo ve prospěch příjemce skutečného vlastníka bez ohledu na to, zda je tento subjekt dlužníkem ve spojitosti se vzniklými nároky, ze kterých, z jehož dluhu úroky plynou, nebo subjektem pověřeným, jenž byl dlužníkem nebo příjemcem provádět nebo zajišťovat skutečným vlastníkem pověřen výplatu úroků provést nebo zajistit.

2. Všechny subjekty usazené v členském státě, kterým jsou vyplaceny úroky nebo pro které je výplata úroků ve prospěch příjemce zajištěna, jsou při provádění či zajištění takové výplaty rovněž považovány za zprostředkovatele plateb. Jakýkoli subjekt, který je usazen v členském státě a kterému je vyplácen nebo zajišťován úrok ve prospěch skutečného vlastníka, je v okamžiku této výplaty či zajištění výplaty rovněž považován za platebního zprostředkovatele. Toto ustanovení není možné použít v případě, že hospodářský subjekt se nepoužije, pokud má hospodářský subjekt provádějící výplatu či zajištění výplaty úroků důvod domnívat se na základě úředního dokladu předloženého uvedeným subjektem druhým z uvedených subjektů domnívat, že:

- a) se jedná o právnickou osobu, s výjimkou právnických osob zmíněných uvedených v odstavci 5; nebo
- b) zisky této osoby podléhají zdanění v souladu s obecnými opatřeními platnými pro obecnou úpravu zdanění podnikatelských subjektů, podnikatelské činnosti; nebo
- c) se jedná o subjekt kolektivního investování do převoditelných cenných papírů uznávaný v souladu se směrnicí (SKIPCP) povolený podle směrnice 85/611/EHS.

Hospodářský subjekt provádějící nebo zajišťující výplatu výplatu či zajištění výplaty úroků takovému subjektu usazenému v jiném členském státě usazenému subjektu, který je dle tohoto odstavce považován za platebního zprostředkovatele plateb, sdělí jméno a adresu tohoto subjektu a celkovou výši úroků tomuto subjektu vyplacených subjektu nebo pro subjekt či zajištěných kompetentnímu úřadu úroků příslušnému orgánu členského státu, v němž je hospodářský subjekt usazen a který tyto sám usazen, a tento orgán pak informace předá kompetentnímu úřadu příslušnému orgánu členského státu, ve kterém v němž je usazen subjekt považovaný podle tohoto odstavce za platebního zprostředkovatele.

3. Subjekt zmíněný v odstavci považovaný za platebního zprostředkovatele podle odstavce 2 má však možnost být pro účely této směrnice považován za subjekt kolektivního investování do převoditelných cenných papírů (SKIPCP) uvedený v odstavci 2c). Uplatnění k využití této možnosti vyžaduje je nutné, aby členský stát, ve kterém je v němž je tento subjekt usazen, vydal potvrzení, které pak tento subjekt předloží hospodářskému subjektu, jenž provádí výplatu či zajištění výplaty úroků.

Členské státy vymezí stanoví podrobná pravidla k uplatnění této možnosti pro subjekty usazené usazenými na jejich území.

4. Jsou-li subjekt považovaný za platebního zprostředkovatele podle odstavce 2 i hospodářský subjekt a subjekt uvedený v odstavci 2 provádějící výplatu či zajištění výplaty úroků usazení ve stejném členském státě, přijme tento členský stát opatření potřebná nezbytná k zajištění toho, abyže subjekt splňoval požadavky jednající jako platební zprostředkovatel splní ustanovení této směrnice v případě, že jedná jako zprostředkovatel plateb.

5. Právníckými osobami, na které se nevztahuje odst. 22 písm. a), jsou:

- a) ve Finsku: „avoin yhtiö (Ay)“ a „kommandiittiyhtiö (Ky)“/ „öppet bolag“ a „kommanditbolag“,
- b) ve Švédsku: „hadelsbolag (HB)“ a „kommanditbolag (KB)“.

Článek 5

Definice kompetentního úřadu

Definice příslušného orgánu

Pro účely této směrnice se „kompetentním úřadem příslušným orgánem“ rozumí:

- a) v případě členských států veškeré úřady orgány, které členské státy oznámí Komisi,
- b) v případě třetích zemí kompetentní úřady příslušný orgán pro účely dvoustranných a mnohostranných daňových úmluv smluv nebo, pokud takovéto úmluvy neexistují takovýto orgán neexistuje, jiný úřad orgán, který je oprávněn vydávat potvrzení o trvalém bydlišti pro daňové účely daňovém domicilu.

Článek 6

Definice výplaty úroků

1. Pro účely této směrnice se „výplatou úroků“ rozumí:

- a) ~~zaplacené nebo na účet připsané úroky, které souvisejí se vzniklými nároky všeho druhu, ať již jsou zajištěné zástavním právem, či nikoli, a bez ohledu na to, zda je s nimi spojeno právo podílet se na ziscích dlužníka, a především na příjmech ze státních cenných papírů a z obligací a dluhových cenných papírů, včetně premií spojených s takovýmito cennými papíry, obligacemi a dluhovými cennými papíry; sankce účtované za pozdní úhradu nejsou považovány za výplatu úroků;~~
- a) vyplacené nebo na účet připsané úroky, které souvisejí s pohledávkami jakéhokoli druhu, ať zajištěných či nezajištěných zástavním právem na nemovitosti a majících či nemajících právo účasti na zisku dlužníka, a zvláště, příjmy z vládních cenných papírů a příjmy z obligací nebo dluhopisů, včetně premií a výher, které se vážou

k těmto cenným papírům, obligacím nebo dluhopisům; penále ukládané za pozdní platbu se za výplatu úroků nepovažuje.

- b) úroky narostlé nebo aktivované vzniklé nebo kapitalizované při prodeji, úroky z náhrady nebo splacení vzniklých nároků nebo zpětném odkupu pohledávek uvedených v písmeni a),
- c) příjmy plynoucí z výplaty úroků prováděné přímo či prostřednictvím subjektu zmíněného uvedeného v čl. 4 odst. 2 a rozdělené 2 a rozdělované:
- i) subjektem kolektivního investování do převoditelných cenných papírů oprávněným v souladu se směrnicí (SKIPCP) povoleným podle směrnice 85/611/EHS,
 - ii) subjekty, které mají právo využít možnosti uvedené v čl. 4 odst. 3,
 - iii) podniky subjekty kolektivního investování usazenými mimo území uvedené v článku 7;
- d) příjmy z z prodeje, náhrady nebo splacení nebo zpětného odkupu akcií nebo či podílů v následujících podnicích a subjektech, pokud tyto podniky a subjekty investují přímo či nepřímo, prostřednictvím jiných podniků subjektů kolektivního investování nebo jiných subjektů uvedených níže, více než 40 % svých aktiv do vzniklých nároků, jak je popsáno pohledávek uvedených v písmeni a):
- i) v subjektu kolektivního investování do převoditelných cenných papírů schváleném v souladu se směrnicí (SKIPCP) povoleném podle směrnice 85/611/EHS,
 - ii) v subjektech, které mají právo využít možnosti uvedené v čl. 4 odst. 3,
 - iii) v podnikech subjektech kolektivního investování usazených mimo území uvedené v článku 7.

Členské státy však mají možnost zahrnout příjmy zmíněné v písmeni podle písmene d) do definice úroků úrok zahrnout pouze v rozsahu, v jakém tyto příjmy odpovídají ziskům příjmům přímo nebo nepřímo plynoucím z výplat úroků ve smyslu písmen a) a b).

2. Pokud jde o odstavec 1 písm. c) a d), nemá-li platební zprostředkovatel plateb žádné informace týkající se podílu příjmů, který plyne z výplat úroků, je za výplatu úroků považována celková výše úroků.

3. Pokud jde o odstavec 1 písm. d), nemá-li platební zprostředkovatel plateb žádné informace týkající se o podílu aktiv investovaných do vzniklých nároků pohledávek nebo do akcií či podílů vymezených v uvedeném odstavci, je tento podíl považován za vyšší než 40 %. V případě, že platební zprostředkovatel nemůže určit zjistit výši příjmů realizovaných příjemcem skutečným vlastníkem, má se za to, že tyto příjmy odpovídají výnosům z prodeje, z náhrady či splacení akcií nebo zpětného odkupu akcií či podílů.

4. Jsou-li úroky definované vymezené v odstavci 1 vyplaceny subjektu uvedenému v čl. 4 odst. 2 nebo připsány na jeho účet vedený na jméno tohoto subjektu, který tento subjekt

nemá právo využít možnosti zmíněné v podle čl. 4 odst. 3, jsou tyto úroky považovány uvedeným subjektem za výplatu úroků provedenou tímto subjektem.

5. Pokud jde o odstavce 41 písm. b) a d), členské státy mají možnost požadovat od zprostředkovatele plateb platebních zprostředkovatelů na svém území anualizaci úroků po dobu, která nesmí překročit, aby úroky za časové období ne delší než jeden rok přepočítli na roční základ, a takto přepočtené úroky mají možnost považovat tyto annualizované úroky za výplatu úroků i v případě, že během tohoto období nedojde k žádnému prodeji, k žádné náhradě zpětnému odkupu ani splacení.

6. Odchylně od odstavců 41 písm. c) a d) mají členské státy možnost vyjmout/vyloučit z definice výplaty úroků všechny příjmy ve smyslu uvedených ustanovení pocházející od podniků či subjektů usazených na jejich území členských států zmíněné v uvedených ustanoveních v případech, kdy, pokud investice těchto podniků a subjektů do vzniklých nároků uvedené v odstavci 1a) nepřevyšily pohledávek podle odst. 1 písm. a) nepřevyší 15 % aktiv uvedených těchto subjektů. Podobně mají členské státy odchylně od odstavce 4 možnost vyjmout/vyloučit z definice výplaty úroků v odstavci 1 úroky zaplacené/vyplacené či připsané na účet subjektu zmíněného uvedenému v čl. 4 odst. 2, který nemá právo využít možnosti dle čl. 4 odst. 3 a je usazen na území členských států, v případech, kdy příslušného členského státu, pokud investice takového subjektu do vzniklých nároků uvedené v odstavci 1a) nepřesahují pohledávek ve smyslu odst. 1 písm. a) nepřesáhnou 15 % jeho aktiv.

Uplatnění této možnosti členskými státy členským státem je závazné pro ostatní členské státy závazné.

7. Podíl zmíněný uvedený v odstavci 41 písm. d) a v odstavci 3 bude od 1. ledna 2011 činí činit 25 %.

8. Podíl zmíněný uvedený v odstavci 41 písm. d) a v odstavci 6 je stanoven odkazem se stanoví na základě investiční strategie vymezenou v pravidlech financování nebo v politiky vymezené v předpisech či v zakládacích nástrojích dokumentech těchto podniků či subjektů, kterých se daná záležitost týká, a; v případě, že takto vymezen není, je definován pomocí odkazu neexistence těchto údajů se tento podíl stanoví na skutečnou skladbu základě skutečného složení aktiv příslušných těchto podniků či subjektů.

Článek 7

Územní rozsah působnosti

Tato směrnice se vztahuje na úroky vyplacené platebním zprostředkovatelem plateb usazeným na území, vena než se vztahu k němuž je Smlouva použitelná podle článku 299 Smlouvy.

KAPITOLA II

VÝMĚNA INFORMACÍ

Článek 8

Předkládání informací platebním zprostředkovatelem plateb

1. ~~V případech, kdy má příjemce trvalé bydliště nebo sídlo v jiném členském státě, než ve kterém~~ Pokud je usazen skutečný vlastník rezidentem jiného členského státu než toho, v němž je usazen platební zprostředkovatel plateb, předkládá platební zprostředkovatel plateb kompetentnímu úřadu příslušnému orgánu členského státu, v němž je sám usazen, informace v následujícím minimálním rozsahu:

- a) ~~totožnost a trvalý pobyt příjemce~~ totožnost a trvalý pobyt příjemce bydliště skutečného vlastníka zjištěné v souladu s článkem podle článku 3,
- b) ~~jméno a adresa~~ jméno a adresa platebního zprostředkovatele plateb,
- c) ~~číslo účtu příjemce~~ číslo účtu příjemce skutečného vlastníka nebo, pokud takový účet neexistuje, bližší označení vzniklého nároku pohledávky, z něhož níž úroky plynou,
- d) ~~informace týkající se výplaty úroků~~ informace týkající se výplaty úroků v souladu s odstavcem podle odstavce 2.

2. ~~V rámci informací v minimálním rozsahu, které se týkají výplaty úroků a jež mají být předloženy zprostředkovatelem plateb, musí být rozlišeny následující skupiny úroků a uvedeny~~ V rámci minimálního rozsahu informací, které se týkají výplaty úroků a které musí platební zprostředkovatel předložit, je nutné úroky rozlišit podle následujících kategorií a uvést následující údaje:

- a) ~~v případě výplaty úroků ve smyslu čl. 6. odst. 1 písm. a): výše~~ v případě výplaty úroků ve smyslu čl. 6. odst. 1 písm. a): výše vyšší vyplacených nebo připsaných zajištěných úroků;
- b) ~~v případě výplaty úroků ve smyslu čl. 6 odst. 1 písm. b) nebo d): výše~~ v případě výplaty úroků ve smyslu čl. 6 odst. 1 písm. b) nebo d): výše vyšší úroků nebo příjmů podle uvedených ve zmíněných odstavcích, nebo plná výše ustanovení nebo celkovou výši výnosů z prodeje, z náhrady zpětného odkupu nebo splacení;
- c) ~~v případě výplaty úroků ve smyslu čl. 6 odst. 1 písm. e): výše příjmů zmíněných~~ v případě výplaty úroků ve smyslu čl. 6 odst. 1 písm. e): výše příjmů zmíněných v uvedeném odstavci, nebo plná výše přidělených prostředků; ~~c): výši příjmů podle uvedeného ustanovení, nebo celkovou výši vyplacených prostředků;~~
- d) ~~v případě výplaty úroků ve smyslu čl. 6 odst. 4: výše úroků přidělená každému~~ v případě výplaty úroků ve smyslu čl. 6 odst. 4: výše úroků přidělená každému vyšší úroků připadající na každého z členů subjektu uvedeného v čl. 4 odst. 2, kteří splňují podmínky čl. 1 odst. 1 a čl. 2 odst. 1;
- e) ~~v případě, že členský stát uplatňuje možnost uvedenou v čl. 6 odst. 5: výše~~ v případě, že členský stát uplatňuje možnost uvedenou v čl. 6 odst. 5: výše anualizovaných úroků; ~~výši úroků přepočtených na roční základ.~~

Členské státy však mohou omezit minimální rozsah informací týkajících se výplaty úroků, které mají být předkládány zprostředkovatelem plateb, které má platební zprostředkovatel o výplatě úroků předkládat, na celkovou výši úroků nebo příjmů a na celkovou výši výnosů z prodeje, ze zpětného odkupu či splacení či z náhrady.

Článek 9

Automatická výměna informací

1. ~~Kompetentní úřad~~ Příslušný orgán členského státu platebního zprostředkovatele plateb předá informace ~~zmiňované uvedené v článku 8 kompetentnímu úřadu příslušnému orgánu členského státu, ve kterém má trvalé bydliště příjemce jehož je skutečný vlastník rezidentem.~~
2. Předání informací probíhá proběhne automaticky a je uskutečňováno uskuteční se nejméně jednou ročně, během do šesti měsíců následujících po skončení daňového roku členského státu v členském státě platebního zprostředkovatele plateb, a to ve vztahu ke všem výplatám pro všechny výplaty úroků provedeným během uskutečněné v průběhu daného roku.
3. ~~Ve vztahu k výměně~~ Pro výměnu informací podle této směrnice se použijí ustanovení použije směrnice 77/799/EHS za předpokladu, že, pokud nejsou ustanovení této směrnice se od nich neodchylují. Nani odchylná. Článek 8 směrnice 77/799/EHS se však nepoužije na informace, které mají být předány dle této kapitoly, se však nevztahuje článek 8 směrnice 77/799/EHS.

KAPITOLA III

PŘECHODNÁ USTANOVENÍ

Článek 10

Přechodné období

1. ~~Během přechodného období začínajícího dnem uvedeným v čl. 17 odst. 2 a 3 a v souladu s výjimkou čl. 13 odst. 1 nebude od Belgie, Lucemburska a Rakouska vyžadováno uplatňování ustanovení Kapitoly I nemusejí Belgie, Lucembursko a Rakousko používat ustanovení kapitoly II.~~

~~Těmto státům budou ovšem v souladu s Kapitolou II poskytovány informace ostatními členskými státy.~~

Těmto státům však ostatní členské státy poskytnou informace v souladu s kapitolou II.

V průběhu přechodného období bude je účelem této směrnice zajistit minimální efektivní účinné zdanění příjmů z úspor v podobě úroků ve formě příjmů úrokového charakteru vyplacených v jednom členském státě příjemcům, kteří jsou fyzickými osobami s trvalým pobytem nebo sídlem pro daňové účely v jiném členském státě skutečným vlastníkům – fyzickým osobám, které jsou daňovými rezidenty jiného členského státu.

2. Přechodné období končí na konci prvního úplného finančního celého daňového roku následujícího po ~~tem~~ pozdějším z následujících dat, které se vyskytne později:

– datumem, k němuž vstupuje v platnost dohoda mezi Evropským společenstvím, přijatá na základě jednomyslného rozhodnutí Rady, na straně jedné, a Švýcarskou konfederací, Knížectvím Lichtenštejnska, Republikou italskou z následujících států – Švýcarská konfederace, Lichtenštejnské knížectví, Republika San Marino, Knížectvím Monako, nebo Knížectvím Monacké knížectví, Knížectví Andory; v závislosti na tom, který z uvedených států tuto dohodu uzavře zmíněnou dohodou jako poslední, zajišťující na požádání výměnu informací dle vymezení ve Vzorové dohodě straně druhé, o výměně informací na základě žádosti, tak jak tuto dohodu vymezuje Modelová smlouva OECD o výměně informací týkajících se daňových záležitostí zveřejněné, zveřejněná dne 18. dubna 2002 (dále jen „vzorová dohoda“) modelová smlouva OECD⁽⁴⁾ ve spojitosti⁽⁵⁾, s výplatami ohledem na výplaty úroků, jak jsou vymezeny v této směrnici, provedenými vymezené touto směrnicí a prováděné platebními zprostředkovateli plateb úroků usazenými na územích příslušných států příjemcům s trvalým pobytem na území, příslušného státu ve prospěch skutečných vlastníků, kteří jsou rezidenty na které území, na něž se směrnice vztahuje, kromě současného tato směrnice, a s ohledem na současné uplatňování srážkové daně ve vztahu k uvedeným výplatám těmito zeměmi státy na tyto výplaty za použití sazby stanovené pro odpovídající příslušné období a uvedené podle čl. 11 odst. 1,

datum, k němuž Rada jednomyslně odsouhlasí skutečnost, že Spojené státy americké jsou povinny zajistit na požádání výměnu informací, jak je vymezena ve vzorové dohodě OECD, ve spojitosti s výplatami úroků, jak jsou vymezeny v této směrnici, provedenými zprostředkovateli plateb usazenými na jejich územích příjemcům s trvalým pobytem na území, na které se směrnice vztahuje.

– den, k němuž Rada jednomyslně odsouhlasí závazek Spojených států amerických k výměně informací na základě žádosti, v souladu s modelovou smlouvou OECD, s ohledem na výplaty úroků, jak je vymezuje tato směrnice, prováděné platebními zprostředkovateli usazenými na území Spojených států amerických ve prospěch skutečných vlastníků, kteří jsou rezidenty na území, na něž se vztahuje tato směrnice.

3. Na konci přechodného období bude odmusejí Belgie, Lucemburska a Rakouska vyžadováno používání Lucembursko a Rakousko používat ustanovení Kapitoly kapitoly II a tyto země ukončí uplatňování srážkové daně zároveň musejí přestat uplatňovat srážkovou daň i sdílení daňových výnosů uvedené v člancích podle článků 11 a 12. Pokud se během přechodného období Belgie, Lucembursko nebo Rakousko rozhodnou používat ustanovení Kapitoly kapitoly II v průběhu přechodného období, ukončí uplatňování srážkové daně a sdílení daňových výnosů uvedené v člancích podle článků 11 a 12.

Článek 11

Srážková daň

1. V průběhu přechodného období zmiňovaného v podle článku 10, kdy příjemce má trvalé bydliště nebo sídlo v členském státě odlišném odje skutečný vlastník rezidentem jiného členského státu než toho, v němž je usazen platební zprostředkovatel plateb, budou Belgie, Lucembursko a Rakousko vybírat srážkovou daň ve výši 15 % během prvních tří let

přechodného období, ve výši 20 % v následujících třech letech a v dalších letech pak ve výši 35 %.

2. ~~Zprostředkovatel plateb bude~~ Platební zprostředkovatel odvede srážkovou daň vybírat následujícím způsobem:

- a) v případě výplaty úroků ve smyslu čl. 6 odst. 1 písm. a): z výše vyplacených nebo připsaných úroků,
- b) v případě výplaty úroků ve smyslu čl. 6 odst. 1 písm. b) nebo d): z výše úroků nebo příjmů podle uvedených ve zmíněných odstavcích ustanovení, nebo formou dávky s podobným efektem, která bude hrazena rovnocenným dopadem, hrazené příjemcem v plné výši z celkové výše výnosů z prodeje, z náhrady zpětného odkupu nebo splacení,
- c) v případě výplaty úroků ve smyslu čl. 6 odst. 1 písm. c): z výše příjmů zmíněných v uvedeném odstavci ustanovení,
- d) v případě výplaty úroků ve smyslu čl. 6 odst. 4: z výše úroků přidělených každému případajících na každého z členů subjektu uvedeného v čl. 4 odst. 2, kteří splňují podmínky čl. 1 odst. 1 a čl. 2 odst. 1,
- e) v případě, že členský stát uplatňuje možnost uvedenou v čl. 6 odst. 5: z výše anualizovaných úroků přepočtených na roční základ.

3. Pro účely bodů písmen a) a b) odstavce 2 je srážková daň vyměřena poměrným způsobem ve vztahu k v poměrné části podle délky období držení vzniklých nároků příjemcem. V případech, kdy, během něhož skutečný vlastník svou pohledávku držel. Pokud není platební zprostředkovatel není schopen určit dobu držení držby na základě informací, které má k dispozici, bude mít za to, že příjemce, který nepředložil doklad o datu pořízení nároků, měl vzniklé nároky v držení skutečný vlastník držel pohledávku po celou dobu její existence, pokud skutečný vlastník nepředloží doklad o datu nabytí této pohledávky.

4. Povinnost odvádět srážkovou daň uložená Vyměření srážkové daně členským státem platebního zprostředkovatele plateb nebrání členskému státu, v němž má příjemce trvalé bydliště pro daňové účely, ve zdaňování jehož je skutečný vlastník daňovým rezidentem, ve zdanění příjmů v souladu s jeho vnitrostátními právními předpisy, pokud jsou v souladu se Smlouvou.

5. V průběhu přechodného období mohou členské státy vybírající srážkovou daň stanovit, že hospodářský subjekt provádějící nebo zajišťující výplatu úroků subjektu uvedenému v čl. 4 odst. 2 usazenému, jenž je usazen v jiném členském státě bude považován za zprostředkovatele plateb místo subjektu, a mohou vyměřit srážkovou daň jemuž je úrok vyplácen nebo zajišťován ve prospěch skutečného vlastníka podle čl. 4 odst. 2, bude namísto takového subjektu považován za platebního zprostředkovatele a členské státy z těchto úroků s výjimkou případu, kdy vyměří srážkovou daň, pokud subjekt poskytl, jemuž je úrok vyplácen nebo zajišťován ve prospěch skutečného vlastníka, neposkytne oficiální souhlas s tím k tomu, aby bylo v souladu s posledním pododstavcem čl. 4 odst. 2 zveřejněno sděleno jeho jméno, adresa a celková výše úroků jemu vyplacených nebo k vyplacení či zajištěných úroků.

Článek 12

Sdílení výnosů

1. Členské státy vybírající srážkovou daň v souladu s podle čl. 11 odst. 1 si ponechají 25 % svých těchto výnosů a 75 % výnosů převedou na členský stát, ve kterém má příjemce členskému státu, jehož je skutečný vlastník úroků trvalé bydliště rezidentem.
2. Členské státy vybírající srážkovou daň v souladu s podle čl. 11 odst. 5 si ponechají 25 % těchto výnosů a 75 % převedou na jiný členský stát úměrně k převodům provedeným v souladu s prvním odstavcem jiným členským státům v poměru stanoveném pro převody podle odstavce 1 tohoto článku.
3. Tyto převody proběhnou v případě odstavce 1 nejpozději během období do šesti měsíců následujících po skončení daňového roku členského státu v členském státě platebního zprostředkovatele plateb, nebo v případě odstavce 2 do šesti měsíců následujících po skončení daňového roku členského státu v členském státě hospodářského subjektu provádějícího nebo zajišťujícího výplatu úroků subjektu uvedenému v čl. 4 odst. 2.
4. Členské státy vybírající srážkovou daň příjmu opatření potřebná nezbytná k zajištění náležitého řádného fungování systému sdílení výnosů.

Článek 13

Výjimky při používání postupu výběru z uplatňování srážkové daně

1. Členské státy vybírající srážkovou daň v souladu s článkem 11 zajistí v zájmu zaručení toho, aby příjemci mohli požádat o nesrážení daně, používání následujících postupů nebo jednoho z nich: Členské státy vybírající srážkovou daň podle článku 11 ustanoví jeden či oba z následujících postupů, jimiž umožní skutečným vlastníkům žádat, aby u nich srážková daň nebyla uplatněna:
 - a) postup, který umožňuje příjemci skutečnému vlastníku umožní výslovně pověřit zmocnit platebního zprostředkovatele plateb předkládáním k předkládání informací v souladu s Kapitolou podle kapitoly II s tím, že se toto pověření zmocnění bude pokrývat vztahovat na veškeré úroky vyplacené příjemci tímto zprostředkovatelem plateb, které tomuto skutečnému vlastníku vyplatí tento platební zprostředkovatel; v takových případech se použijí ustanovení článku použije článek 9,
 - b) postup, který zajišťuje, aby srážková daň nebyla vybírána zaručující, že se srážková daň nevybere v případech, kdy příjemce skutečný vlastník předloží svému platebnímu zprostředkovateli plateb potvrzení vydané na své jméno příjemce kompetentním úřadem příslušným orgánem členského státu, v němž má příjemce trvalé bydliště pro daňové účely v souladu s odstavcem jehož je daňovým rezidentem, podle odstavce 2.

2. Na žádost příjemce skutečného vlastníka vystaví kompetentní úřad příslušný orgán členského státu, ve kterém má příjemce trvalé bydliště pro daňové účely jehož je skutečný vlastník daňovým rezidentem, potvrzení, v němž budou uvedeny které obsahuje následující údaje:

- a) jméno, adresa adresu a daňové či jiné identifikační číslo příjemce skutečného vlastníka; pokud žádné takové číslo není k dispozici, bude uvedeno datum a místo narození příjemce, skutečného vlastníka;
- b) jméno a adresa adresu platebního zprostředkovatele plateb;
- c) číslo účtu příjemce skutečného vlastníka nebo, pokud není číslo účtu k dispozici, popis zajištění označení cenného papíru.

Toto potvrzení je platné maximálně po dobu tří let. Potvrzení je vystaveno všem příjemcům skutečným vlastníkům, kteří o ně požádají, do dvou měsíců po předložení žádosti.

Článek 14

Zamezení dvojího zdanění

1. Členský stát, ve kterém má příjemce trvalý pobyt pro daňové účely jehož je skutečný vlastník daňovým rezidentem, zajistí, aby bylo zamezeno veškerému jakémukoliv dvojímu zdanění, kterék němuž by mohlo vyplýnout z vyměření srážkové daně zmíněného jít v důsledku uplatnění srážkové daně uvedené v článku 11, v souladu s ustanoveními a to podle odstavců 2 a 3.

2. Pokud úroky vyplacené příjemci přijaté skutečným vlastníkem podléhají v členském státě platebního zprostředkovatele plateb srážkové dani, poskytne započte členský stát, v němž má příjemce trvalý pobyt pro daňové účely, příjemci daňový kredit rovnající se jehož je skutečný vlastník daňovým rezidentem, skutečnému vlastníkovu daň ve výši daně sražené v souladu s vnitrostátními právními předpisy podle vnitrostátních právních předpisů tohoto členského státu. Pokud tato výše přesáhne hodnotu částku daně splatné splatnou v souladu s vnitrostátními právními předpisy tohoto členského státu, vyplatí členský stát, ve kterém má příjemce trvalý pobyt pro daňové účely, přesahující částku jehož je skutečný vlastník daňovým rezidentem, rozdíl mezi částkou sražené a splatné daně příjemci skutečnému vlastníkovu.

3. Pokud úroky vyplacené příjemci přijaté skutečným vlastníkem podléhají kromě srážkové daně uvedené v článku 11 také jakémukoli ještě jinému druhu srážkové daně a členský stát, v němž má příjemce trvalý pobyt pro daňové účely, poskytne v souvislosti s touto jehož je skutečný vlastník daňovým rezidentem, započte tuto jinou srážkovou daní daňový kredit daň v souladu se svými vnitrostátními právními předpisy nebo s úmluvou se smlouvami o zamezení dvojího zdanění, je započte se tato jiná srážková daň započítána před použitím uplatněním postupu uvedeného v odstavci podle odstavce 2.

4. Členský stát, ve kterém má příjemce trvalé bydliště pro daňové účely jehož je skutečný vlastník daňovým rezidentem, může nahradit mechanismus mechanismus daňového

kreditu zmíněný v odstavcích zápočtu podle odstavců 2 a 3 vrácením srážkové daně uvedeným v podle článku 11.

Článek 15

Převoditelné Obchodovatelné dluhové cenné papíry

1. Během přechodného období ~~popsaného~~ v podle článku 10, avšak nejpozději do 31. prosince 2010, nebudou domácí ani mezinárodní dluhopisy ani jiné převoditelné obchodovatelné dluhové cenné papíry, které byly poprvé vydány emitovány před 1. březnem 2001 nebo u kterých byly původní emisní prospekty schváleny prospekt schválen před uvedeným tímto datem kompetentními úřady příslušnými orgány ve smyslu směrnice Rady 80/390/EHS⁸ nebo odpovědnými úřady z příslušnými orgány třetích zemí, považovány za vzniklé nárok pohledávky ve smyslu čl. 6 odst. 1 písm. a) za předpokladu, že ke dni 1. března a), pokud k 1. březnu 2002 ani po tomto datu nebo později nedojde k žádnému dalšímu vydání žádné další emise těchto převoditelných obchodovatelných dluhových cenných papírů. Pokud však bude přechodné období zmíněné v podle článku 10 trvat i po 31. prosinci 2010, budou použity se ustanovení tohoto článku používána pouze ve vztahu k převoditelným obchodovatelným dluhovým cenným papírům:

s nimiž je spojena možnost zvýšení hodnoty a předčasného splacení a

- které obsahují doložku „gross-up“ nebo doložku předčasného splacení a
- u kterých je platební zprostředkovatel plateb definovaný v podle článku 4 usazen v členském státě uplatňujícím srážkovou daň uvedenou v podle článku 11 a provádí nebo zajišťuje výplatu úroků v přímý přímo ve prospěch příjemce, který má trvalý pobyt v jiném členském státě je rezidentem jiného členského státu.

Pokud dojde ke dni 1. března 2002 nebo po tomto datu k další emisi výše uvedeného převoditelného cenného papíru březnu 2002 nebo později dojde k další emisi některého z výše uvedených obchodovatelných cenných papírů vydaného vládou či příbuzným obdobným subjektem jednajícím jako orgán veřejné moci nebo subjektem, jehož úloha je uznána mezinárodní smlouvou, jak při čemž tento subjekt je uveden v příloze této směrnice, je celá emise takového cenného papíru skládající se z původní emise a ze všech dalších emisí pozdějších považována za vzniklý nárok pohledávku ve smyslu čl. 6 odst. 1 písm. a).

Pokud dojde ke dni 1. března březnu 2002 nebo po tomto datu později dojde k další emisi výše uvedeného převoditelného obchodovatelného cenného papíru vydaného jakýmkoli jiným emitentem, který nespadá pod definici uvedenou v není uveden ve druhém pododstavci, je považuje se tato další emise považována za vzniklý nárok za pohledávku ve smyslu čl. 6 odst. 1 písm. a).

⁸ Úř. věst. č.-L 100, 17.-4.-1980, s.-1. Směrnice zrušená směrnicí Evropského parlamentu a Rady 2001/34/ES (Úř. věst. č.-L 184, 6.-7.-2001, s. 1).

2. Žádná ze skutečností uvedených v tomto článku nebrání členským státům ve zdanění příjmů z převoditelných obchodovatelných dluhových cenných papírů uvedených v odstavci 1 v souladu s jejich vnitrostátními právními předpisy.

KAPITOLA IV

RŮZNÁ A ZÁVĚREČNÁ USTANOVENÍ

Článek 16

Ostatní srážkové daně

Tato směrnice nebrání členským státům ve výběru jiných druhů srážkové daně, než je srážková daň uvedená v článku 11, v souladu s jejich vnitrostátními právními předpisy nebo s úmluvami se smlouvami o zamezení dvojího zdanění.

Článek 17

Provedení

1. Členské státy do 1. ledna 2004 přijmou a zveřejní zákony, předpisy právní a správní předpisy potřebné k zajištění dodržování této směrnice. O jejich přijetí neprodleně informují nezbytně pro dosažení souladu s touto směrnicí. Neprodleně o nich uvědomí Komisi.

2. Členské státy použijí tato ustanovení ode dne od 1. ledna 2005 za předpokladu, že:

- i) Švýcarská konfederace, Lichtenštejnské knížectví, Lichtenštejnska, Republika San Marino, Knižectví Monako a Knižectví Andorry budou od tohoto data používat opatření podobná rovnocenná opatřením obsaženým v této směrnici, a to v souladu s dohodami, které tyto státy uzavřely s Evropským společenstvím, a na základě jednomyslně přijatého jednomyslného rozhodnutí Rady,
- ii) budou existovat veškeré dohody či jiná platná opatření, která zajišťují jiné předpisy, které zajistí, že všechna příslušná závislá nebo přidružená území (britské Normanské ostrovy, ostrov Man a karibská závislá nebo přidružená území) budou od stejného data provádět používat automatickou výměnu informací shodným způsobem, jaký který je popsán v kapitole kapitole II této směrnice (nebo budou během přechodného období vymezeného v podle článku 10 uplatňovat srážkovou daň za stejných podmínek, jaké jsou popsány uvedených v člácích 11 a 12).

3. Rada přijme nejméně šest měsíců před dnem 1. ledna 2005 jednomyslně přijme Rada jednomyslně rozhodnutí o tom, zda bude splněna podmínka stanovená v odstavci 2, s ohledem na to, kdy ve spojitosti s daty vstupu příslušných opatření

v třetích zemích a v závislých nebo přidružených územích, jichž se daná záležitost týká, vstoupí příslušná opatření v platnost. Jestliže Rada nerozhodne o tom, že je podmínka bude splněna, sehválí přijme jednomyslně na návrh Komise nové datum pro účely odstavce 2 ~~nové datum~~.

4. Opatření přijatá členskými státy ~~v zájmu zajištění dodržení této směrnice~~ pro dosažení souladu s touto směrnicí musí obsahovat odkaz na tuto směrnici nebo musí být takový odkaz učiněn při jejich úředním vyhlášení. Způsob odkazu si stanoví členské státy.

5. Členské státy o této skutečnosti neprodleně informují uvědomí Komisi a seznámí ji s hlavními ustanoveními sdělí jí znění hlavních ustanovení vnitrostátních právních předpisů, která kteřé přijmou v oblasti působnosti této směrnice, a seposkytnou srovnávací tabulku tabulku mezi touto směrnicí a sehválenými přijatými vnitrostátními ustanoveními předpisy.

Článek 18

Přezkum

Komise předloží každé tři roky Radě zprávu o fungování této směrnice. Na základě těchto zpráv navrhne Komise ~~ve vhodných případech~~ v případě potřeby Radě úpravy změny směrnice, které se ukáží být potřebné v zájmu jako nezbytné k zajištění efektivního zdaňování účinného zdanění příjmů z úspor a k odstranění nežádoucích překážek hospodářského soutěžení nežádoucího narušování hospodářské soutěže.

Článek 19

Vstup v platnost

Tato směrnice vstupuje v platnost dvacátým dnem po vyhlášení v *Úředním věstníku Evropského společenství* *Evropské unie*.

Článek 20

Určení

Tato směrnice je určena členskými státy.

V Lucemburku dne 3. června 2003.

Za Radu
předseda

N. CHRISTODOULAKIS

PŘÍLOHA

SEZNAM PŘÍBUZNÝCH OBDOBŇÝCH SUBJEKTŮ ZMÍNĚNÝCH NA NĚŽ SE ODKAZUJE V V
ČLÁNKU 15

Pro účely článku 15 budou za „příbuzný obdobný subjekt jednající jako orgán veřejné moci nebo subjekt, jehož úloha je uznána mezinárodní smlouvou“ považovány následující subjekty:

– subjekty v rámci Evropské unie:

Belgie	Vlaams Gewest (Vlámský region) Région wallonne (Valonský region) Région bruxelloise/Brussels Gewest (Bruselský region/Region města Bruselu) Communauté française (Francouzské společenství) Vlaamse Gemeenschap (Vlámské společenství) Deutschsprachige Gemeinschaft (Německé/Německy mluvící společenství)
Španělsko	Xunta de Galicia (Regionální—správa Galicie/Správa autonomní oblasti Galicie) Junta de Andalucía (Regionální—správa/Správa autonomní oblasti Andalusie) Junta de Extremadura (Regionální—správa/Správa autonomní oblasti Extremadury) Junta de Castilla-La Mancha (Regionální—správa Castilly/Správa autonomní oblasti Kastilie-La Mancha) Junta de Castilla-León (Regionální—správa Castilly/Správa autonomní oblasti Kastilie a León) Gobierno Foral de Navarra (Regionální—správa/Správa autonomní oblasti Navarry) Govern de les Illes Balears (Správa autonomní oblasti Baleárských ostrovů) Generalitat de Catalunya (Autonomní—správa/Správa autonomní oblasti Katalánska) Generalitat de Valencia (Autonomní—správa/Správa autonomní oblasti Valencie) Diputación General de Aragón (Regionální—rada/Správa autonomní oblasti Aragonie) Gobierno de las Islas Canarias (Správa autonomní oblasti Kanárských ostrovů.) Gobierno de Murcia (Správa autonomní oblasti Murcie) Gobierno de Madrid (Správa autonomní oblasti Madridu) Gobierno de la Comunidad Autónoma del País Vasco/Euzkadi (Správa autonomního společenství/autonomní oblasti Baskicka) Diputación Foral de Guipúzcoa (Regionální—rada/Rada provincie Guipúzcoa) Diputación Foral de Vizcaya/Bizkaia (Regionální—rada/Rada provincie Vizcaye) Diputación Foral de Alava (Regionální—rada Alavy/Rada provincie Alava) Ayuntamiento de Madrid (Městská—rada—Madridu/Město Madrid) Ayuntamiento de Barcelona (Městská—rada—Barcelony/Město Barcelona) Cabildo Insular de Gran Canaria (Ostrovní—rada/Rada ostrova Gran Canaria) Cabildo Insular de Tenerife (Ostrovní—rada/Rada ostrova Tenerife) Instituto de Crédito Oficial (Veřejná/Státní úvěrová instituce) Instituto Catalán de Finanzas (Finanční instituce Katalánska) Instituto Valenciano de Finanzas (Finanční instituce Valencie)
Řecko	Οργανισμός Τηλεπικοινωνιών Ελλάδος (Národní/Státní telekomunikační organizace/úřad) Οργανισμός Σιδηροδρόμων Ελλάδος (Národní železniční organizace/Řecké státní železnice) Δημόσια Επιχείρηση Ηλεκτρισμού (Veřejná/Státní elektrárenská společnost)
Francie	La Caisse d'amortissement de la dette sociale (CADES) (Fond pro umořování sociálního dluhu) L'Agence française de développement (AFD) (Francouzská rozvojová agentura)

Réseau Ferré de France (RFF) (Francouzská železniční síť)
Caisse Nationale des Autoroutes (CNA) (NárodníStátní dálniční fond)
Assistance publique Hôpitaux de Paris (APHP) (Veřejná asistence pařížských nemocnic)
Charbonnages de France (CDF) (Francouzský výbor pro uhlí)
Entreprise minière et chimique (EMC) (TěžařskéTěžařská a chemické společnostichemická společnost)

Itálie regiony
provincie
města a obce
Cassa Depositi e Prestiti (Fond vkladů a úvěrů)

Portugalsko Região Autónoma de Madeira (Autonomní region Madeiry)
Região Autónoma dos Açores (Autonomní region AeorAzor)
města a obce

– mezinárodní subjekty:

Evropská banka pro obnovu a rozvoj
Evropská investiční banka
Asijská rozvojová banka
Africká rozvojová banka
Světová banka/ Mezinárodní banka pro obnovu a rozvoj/ Mezinárodní měnový fond
Mezinárodní finanční korporace
Meziamerická rozvojová banka
Fond sociálního rozvoje Rady Evropy
Euratom
Evropské společenství
Corporación Andina de Fomento (CAF) (Andská rozvojová korporace)
Eurofima
Evropské společenství uhlí a oceli
Severská investiční banka
Karibská rozvojová banka

Ustanoveními článku 15 nejsou dotčeny žádné mezinárodní závazky, které mohly členskými státy vzniknout ve spojitosti s uzavřenými mezi členskými státy a výše zmíněnými uvedenými mezinárodními subjekty.

– subjekty ve třetích zemích:

subjekty, které splňují následující kritéria:

1. subjekt je dle vnitrostátních kritérií zcela jednoznačně považován za veřejnýveřejnoprávní subjekt;
2. tento veřejnýveřejnoprávní subjekt je netržním výrobcem, který spravuje a financuje skupinúsoubor činností, zejména poskytování netržního zboží a služeb, pro účely společenství; jež jsou ve prospěch veřejnosti, při čemž uvedené soubor činností je fakticky řízenyústřední vládou,řízen orgány veřejné správy;
3. tento veřejnýveřejnoprávní subjekt pravidelně vykazuje vysoké závazky,emituje značný objem dluhovýchci cenných papírů;
4. stát, jehož se záležitost týká, je schopen zaručit, že tento veřejnýveřejnoprávní subjekt neuplatní v případě ujednání o navýšenídoložky „gross-up“ možnost předčasného splacení.

SMĚRNICE RADY 2003/48/ES

ze dne 3. června 2003

o zdanění příjmů z úspor ve formě příjmů úrokového charakteru podobě úrokových plateb

RADA EVROPSKÉ UNIE,

s ohledem na Smlouvu o založení Evropského společenství, a zejména na článek 94 této smlouvy,

s ohledem na návrh Komise¹,

s ohledem na stanovisko Evropského parlamentu²,

s ohledem na stanovisko Hospodářského a sociálního výboru³,

vzhledem k těmto důvodům:

- (1) ~~články~~Články 56 až 60 Smlouvy zaručují volný pohyb kapitálu;
- (2) ~~příjmy~~Příjmy z úspor ~~ve formě příjmů úrokového charakteru v podobě úrokových plateb z pohledávek~~ představují u rezidentů všech členských států ~~zdanitelný příjem pro osoby, které v nich mají bydliště.~~
- (3) ~~podle~~Podle čl. 58 odst. 1 Smlouvy mají členské státy právo ~~uplatňovat~~ používat příslušná ustanovení svých daňových předpisů, která rozlišují mezi daňovými poplatníky podle místa bydliště nebo podle místa, kde je jejich kapitál investován, a učinit všechna opatření nezbytná k tomu, aby zabránily porušování vnitrostátních právních a správních předpisů, zejména v oblasti ~~zdanění~~ daňového práva.
- (4) ~~v~~V souladu s čl. 58 odst. 3 Smlouvy by daňové předpisy členských států zaměřené na boj proti daňovým únikům či zneužití daňových režimů neměly představovat ani prostředek svévolné diskriminace, ani zastřené omezování volného pohybu kapitálu a plateb podle článku 56 Smlouvy;
- (5) ~~pokud~~Pokud neexistuje koordinace vnitrostátních daňových systémů v oblasti zdanění ~~příjmů z úspor ve formě příjmů úrokového charakteru podobě úrokových plateb,~~ zejména ~~jde-li o zacházení s úroky získanými nerezidenty osobami nemajícími v daném státě bydliště,~~ mohou se rezident osoby s bydlištěm v členských státech v současné době často v členském státě, jehož jsou rezidenty v němž mají bydliště, vyhnout všem formám zdanění úroků, které získají v jiném členském státě.

¹ Úř. věst. C 270 E, 25.9.2001, s. 259.

² Úř. věst. C 47 E, 27.2.2003, s. 553.

³ Úř. věst. C 48, 21.2.2002, s. 55.

- (6) tento Tento stav vede k narušování pohybu kapitálu mezi členskými státy, což není slučitelné s vnitřním trhem;
- (7) tato Tato směrnice navazuje na dohodu, ~~kteří~~ konsens, kterého bylo dosaženo na zasedání Evropské rady v Santa Maria da Feira ve dnech 19. a 20. června 2000 a na následných jednáních Rady ve složení pro hospodářství a finance (ECOFIN), která se konala ve dnech 26. a 27. listopadu 2000, 13. prosince 2001 a 21. ledna 2003;
- (8) hlavním Konečným cílem této směrnice je umožnit, aby příjmy z úspor ve formě příjmů úrokového charakteru podobě úrokových plateb vyplacené v jednom členském státě jejich skutečným vlastníkům, kteří jsou fyzickými osobami s bydlištěm v jiném členském státě, podléhaly účinnému zdanění v souladu s právními předpisy uvedeného jiného členského státu;
- (9) cíle Cíle této směrnice lze nejlépe dosáhnout zaměřením se na vyplácení provádění nebo zajišťování úroků hospodářskými subjekty usazenými připisování úrokových plateb od hospodářských subjektů usazených v členských státech skutečným vlastníkům, kteří jsou fyzickými osobami s bydlištěm v jiném členském státě, nebo v jejich prospěch těchto subjektů.
- (10) jelikož Jelikož cíle této směrnice nemůže být z důvodu nedostatku koordinace vnitrostátních systémů zdanění příjmů z úspor uspokojivě dosaženo samotnými členskými státy, a lze ho tudíž lépe dosáhnout na úrovni Společenství, může Společenství přijmout opatření v souladu se zásadou subsidiarity podle článku 5 Smlouvy. V souladu se zásadou proporcionality stanovenou v uvedeném článku se tato směrnice omezuje pouze na minimální požadavky a nepřekračuje rámec toho, co je nezbytně nutné pro dosažení tohoto cíle;
- (11) platebním Platebním zprostředkovatelem je hospodářský subjekt, který vyplácí úroky provádí nebo zajišťuje výplatu úroků připisuje úrokovou platbu přímo ve prospěch jejich skutečného vlastníka;
- (12) při Při vymezení pojmu výplata úroků úroková platba a mechanismu platebního zprostředkovatele by měl být v náležitých případech uveden odkaz na směrnici Rady 85/611/EHS ze dne 20. prosince 1985 o koordinaci právních a správních předpisů týkajících se subjektů kolektivního investování do převoditelných cenných papírů (SKIPCP)⁴;⁵
- (13) oblast Oblast působnosti této směrnice by měla být omezena na zdanění příjmů z úspor ve formě příjmů úrokového charakteru podobě úrokových plateb z pohledávek, s výjimkou, mimo jiné, záležitostí spojených se zdaněním důchodů a pojistného plnění;
- (14) konečného Konečného cíle, kterým je zavedení účinného zdanění úroků v tom členském státě, jehož jev němž má skutečný vlastník daňovým rezidentem bydliště,

⁴ Úř. věst. L 375, 31.12.1985, s. 3. Směrnice naposledy pozměněná směrnicí Evropského parlamentu a Rady 2001/108/ES (Úř. věst. L 41, 13.2.2002, s. 35).

⁵ Úř. věst. L 375, 31.12.1985, s. 3. Směrnice naposledy pozměněná směrnicí Evropského parlamentu a Rady 2001/108/ES (Úř. věst. L 41, 13.2.2002, s. 35).

může být dosaženo pomocí výměny informací, které se týkají ~~výplat úroků úrokových plateb~~, mezi členskými státy;

- (15) ~~směrnice~~ Směrnice Rady 77/799/EHS ze dne 19. prosince 1977 o vzájemné pomoci mezi příslušnými orgány členských států v oblasti přímých a nepřímých daní⁶ již poskytuje členským státům základ pro výměnu informací k daňovým účelům o příjmech, na něž se vztahuje tato směrnice. Pokud se tato směrnice od uvedené směrnice neodchyluje, měla by se uvedená směrnice k takovému výměnám na takové výměny informací nadále používat společně s touto směrnicí;
- (16) ~~automatická~~ Automatická výměna informací mezi členskými státy o výplatách úroků úrokových platbách, na které se vztahuje tato směrnice, umožní účinné zdanění těchto výplat v tom členském státě, jehož ~~jev němž má~~ skutečný vlastník daňovým rezidentem bydlíště, a to v souladu s vnitrostátními právními předpisy tohoto členského státu. Je proto nezbytné ustanovit, že se členské státy, které si vyměňují informace v souladu s touto směrnicí, ~~nemohou dovolávat uplatnit~~ omezení výměny informací podle článku 8 směrnice 77/799/EHS;
- (17) ~~s ohledem na strukturální rozdíly~~ Vzhledem ke strukturálním rozdílům ~~nemohou~~ Rakousko, Belgie a Lucembursko provádět automatickou výměnu informací ve stejné době jako ostatní členské státy. Vzhledem k tomu, že srážková daň může zajistit minimální míru účinného zdanění, zejména při sazbě zvyšující se progresivně na 35 %, měly by během přechodného období tyto tři členské státy uplatňovat na příjmy z úspor podle této směrnice srážkovou daň;
- (18) ~~aby~~ Aby ~~nedocházelo k rozdílům v zacházení, neměly by~~ Rakousko, Belgie a Lucembursko mít povinnost provádět automatickou výměnu informací dříve, než Švýcarská konfederace, Knížectví Andorry, Lichtenštejnské knížectví, Monacké knížectví a Republika San Marino zajistí účinnou výměnu požadovaných informací o výplatách úroků úrokových platbách.
- (19) ~~tyto~~ Tyto ~~členské státy by měly převést větší část svých příjmů z této srážkové daně tomu členskému státu, jehož~~ jev němž má ~~skutečný vlastník úroků rezidentem;~~ bydlíště.
- (20) ~~tyto~~ Tyto ~~členské státy by měly ustanovit postup, jenž by skutečným vlastníkům, kteří jsou daňovými rezidenty jiného členského s bydlíštěm v jiném členském státu, umožňoval vyhnout se uplatnění této srážkové daně tím, že svého platebního zprostředkovatele zmocní k vykazování~~ výplat úroků úrokových plateb, nebo tím, že předloží osvědčení vystavené příslušným orgánem členského státu, jehož jsou v němž mají skuteční vlastníci daňovými rezidenty; ~~bydlíště.~~
- (21) ~~členský~~ Členský ~~stát, jehož~~ jev němž má ~~skutečný vlastník daňovým rezidentem;~~ bydlíště, by měl zajistit, aby nedocházelo ke dvojímu zdanění ~~výplat úroků úrokových plateb~~, které by mohlo být důsledkem uplatnění srážkové daně v souladu s postupy podle této směrnice. Měl by toho dosáhnout tím, že až do výše daně splatné na svém území provede zápočet daně ve výši srážkové daně a případnou částku, o kterou by srážková daň převyšovala daň splatnou na jeho území, vyplatí

⁶ Úř. věst. L 336, 27.12.1977, s. 15. Směrnice naposledy pozměněná aktem o přistoupení z roku 1994.

skutečnému vlastníkovi úroků. Členský stát však může místo použití této metody daňového zápočtu srážkovou daň skutečnému vlastníkovi vrátit;

- (22) ~~aby nedocházelo k~~ Aby se předešlo narušení trhu, neměla by se tato směrnice během přechodného období vztahovat na ~~výplaty úroků~~ úrokové platby z některých obchodovatelných dluhových cenných papírů;
- (23) ~~tato~~ Tato směrnice by neměla členským státům bránit ve výběru jiných druhů srážkové daně z úroků, které mají zdroj na jejich území, než srážkové daně uvedené v této směrnici;
- (24) ~~pokud~~ Pokud Spojené státy americké, Švýcarsko, Andorra, Lichtenštejnsko, Monako, San Marino a příslušná závislá nebo přidružená území členských států nebudou uplatňovat opatření, která jsou rovnocenná opatřením uvedeným v této směrnici nebo jsou s nimi shodná, mohly by úniky kapitálu do těchto zemí a na tato území ohrozit dosažení cílů této směrnice. Je tudíž nutné, aby byla tato směrnice používána od stejného data, k němuž takováto opatření začnou uplatňovat všechny tyto země a všechna tato území;
- (25) Komise by měla každé tři roky předložit Radě zprávu o fungování této směrnice a v případě potřeby Radě navrhnout změny, které se ukáží jako nutné k lepšímu zajištění účinného zdanění příjmů z úspor a k odstranění nežádoucího narušování hospodářské soutěže;
- (26) ~~tato~~ Tato směrnice respektuje základní práva a dodržuje zásady uznané zejména ~~Chartou~~ Chartě základních práv Evropské unie,

PŘIJALA TUTO SMĚRNICI:

KAPITOLA I

ÚVODNÍ USTANOVENÍ

Článek 1

Účel

1. Účelem směrnice je umožnit, aby příjmy z úspor ~~ve formě příjmů úrokového charakteru vyplacených podobě úrokových plateb vyplacených~~ v jednom členském státě jejich skutečným vlastníkům – fyzickým osobám, které jsou daňovými rezidenty jiného členského mají bydliště pro daňové účely v jiném členském státu –, podléhaly účinnému zdanění v souladu s právními předpisy uvedeného jiného členského státu.

2. Členské státy přijmou opatření nezbytná k zajištění toho, aby platební zprostředkovatelé usazení na jejich území splnili povinnosti nezbytné k provádění této směrnice, a to bez ohledu na místo usazení dlužníka, z jehož dluhu úroky plynou.

Článek 2

Definice skutečného vlastníka

1. Pro účely této směrnice se „skutečným vlastníkem“ rozumí fyzická osoba, která přijme výplatu úroků úrokovou platbu, nebo fyzická osoba, kterév jejíž prospěch je výplata úroků zajišťována úroková platba připsána, pokud neprokáže, že výplata úroků úroková platba nebyla provedena či zajištěna nebo připsána v její vlastní prospěch, a že tedy:

- a) tato osoba jedná jako platební zprostředkovatel ve smyslu čl. 4 odst. 1; nebo
- b) tato osoba jedná jménem právnické osoby, subjektu, jehož zisk je zdaněn v souladu s obecnou úpravou zdanění podnikatelské činnosti podniků, subjektu kolektivního investování do převoditelných cenných papírů (SKIPCP) povoleného podle směrnice 85/611/EHS nebo subjektu uvedeného v čl. 4 odst. 2 této směrnice, při čemž v posledně jmenovaném případě oznámí osoba jméno a adresu tohoto subjektu hospodářskému subjektu, který úroky vyplácí, a ten pak předá tyto informace příslušnému orgánu členského státu, v němž je sám usazen; nebo
- c) tato osoba jedná jménem jiné fyzické osoby, která je skutečným vlastníkem, a v souladu s čl. 3 odst. 2 informuje platebního zprostředkovatele o totožnosti tohoto skutečného vlastníka.

2. Pokud má platební zprostředkovatel informace naznačující, že fyzická osoba, které je úrok vyplácen která přijímá úrokovou platbu nebo zajišťován v jejíž prospěch je platba připsána, možná není skutečným vlastníkem a pokud se na tuto fyzickou osobu nevztahují ustanovení odst. 1 písm. a) ani b), přijme platební zprostředkovatel přiměřená opatření, aby zjistil totožnost skutečného vlastníka v souladu s čl. 3 odst. 2. Není-li platební zprostředkovatel schopen zjistit totožnost skutečného vlastníka, považuje za skutečného vlastníka danou fyzickou osobu.

Článek 3

Totožnost a bydliště skutečných vlastníků

1. Každý členský stát přijme postupy nezbytné k tomu, aby mohl platební zprostředkovatel zjistit pro účely článku 8 až 12 totožnost a bydliště skutečných vlastníků, a zajistí na svém území používání těchto postupů.

Tyto postupy musejí být v souladu s minimálními požadavky stanovenými v odstavcích 2 a 3.

2. Platební zprostředkovatel zjistí totožnost skutečného vlastníka na základě minimálních požadavků, které se liší podle data uzavření smluvního počátku vztahů mezi platebním zprostředkovatelem a skutečným vlastníkem:

- a) u smluvních vztahů uzavřených/vzniklých před 1. lednem 2004 zjistí platební zprostředkovatel totožnost skutečného vlastníka, která se skládá ze jména vyjádřenou jeho jménem a adresy skutečného vlastníka, adresou na základě informací, jež má k dispozici, a to zejména v souladu s předpisy platnými na základě předpisů platných v členském státě, v němž je platební zprostředkovatel usazen, a se směrnicí Rady 91/308/EHS ze dne 10. června 1991 o předcházení zneužití finančního systému k praní peněz⁷;
- b) u smluvních vztahů uzavřených/vzniklých k 1. lednu 2004 nebo později nebo u transakcí provedených v této době bez existence smluvního vztahu zjistí platební zprostředkovatel totožnost skutečného vlastníka, která se skládá ze jména vyjádřenou jeho jménem, adresou a adresy skutečného vlastníka a, pokud existuje, z jeho daňového identifikačního čísla, pokud bylo přiděleného členským státem, jehož jev němž má skutečný vlastník daňovým rezidentem, přiděleno bydliště. Tyto údaje se zjistí na základě cestovního pasu nebo úředního průkazu totožnosti předloženého skutečným vlastníkem. Pokud není adresa v cestovním pasu či na úředním průkazu totožnosti uvedena, je zjištěna na základě jiného průkazného dokladu předloženého skutečným vlastníkem. Není-li daňové identifikační číslo uvedeno v cestovním pasu, na úředním průkazu totožnosti, ani na jiném průkazném dokladu, včetně případného potvrzení o daňovém domě/ubytování/bydlišti, který skutečný vlastník předložil, jsou informace o totožnosti doplněny datem a místem narození skutečného vlastníka; tyto údaje se zjistí na základě jeho cestovního pasu či úředního průkazu totožnosti.
3. Platební zprostředkovatel zjistí bydliště skutečného vlastníka na základě minimálních požadavků, které se liší podle data uzavření smluvního počátku vztahů mezi platebním zprostředkovatelem a skutečným vlastníkem úroků. S výjimkou níže uvedených ustanovení platí, že se bydliště skutečného vlastníka nachází v té zemi, v níž má skutečný vlastník trvalé bydliště:
- a) u smluvních vztahů uzavřených/vzniklých před 1. lednem 2004 zjistí platební zprostředkovatel bydliště skutečného vlastníka na základě informací, které má k dispozici, zejména v souladu s předpisy platnými na základě předpisů platných v členském státě, v němž je usazen, a se směrnicí směrnice 91/308/EHS;
- b) u smluvních vztahů uzavřených/vzniklých k 1. lednu 2004 a později nebo u transakcí provedených v této době bez existence smluvního vztahu zjistí platební zprostředkovatel bydliště skutečného vlastníka na základě adresy uvedené v cestovním pasu, v úředním průkazu totožnosti nebo případně z jakéhokoli průkazného dokladu předloženého skutečným vlastníkem, a to podle následujícího postupu: u fyzických osob, které předkládají cestovní pas či úřední průkaz totožnosti vystavený členským státem a které jsou dle vlastního prohlášení rezidenty osobami s bydlištěm ve třetí země/zemi, se bydliště zjistí na základě potvrzení o daňovém domě/ubytování/bydlišti, které vydal příslušný orgán třetí země, již jev níž má daná fyzická osoba dle vlastního prohlášení rezidentem/bydliště. Pokud takové potvrzení není předloženo, má se za to, že se bydliště skutečného vlastníka nachází v členském státě, který vydal cestovní pas nebo jiný úřední doklad totožnosti.

⁷ Úř. věst. L 166, 28.6.1991, s. 77. Směrnice naposledy pozměněná směrnicí Evropského parlamentu a Rady 2001/97/ES (Úř. věst. L 344, 28.12.2001, s. 76).

Článek 4

Definice platebního zprostředkovatele

1. Pro účely této směrnice se „platebním zprostředkovatelem“ rozumí hospodářský subjekt, který provádí nebo zajišťuje ~~výplatu úroků~~ připisuje úrokovou platbu přímo ve prospěch skutečného vlastníka bez ohledu na to, zda je tento subjekt dlužníkem, z jehož dluhu úroky plynou, nebo subjektem, jenž byl dlužníkem nebo skutečným vlastníkem pověřen ~~výplatu úroků~~ úrokovou platbu provést nebo zajistit připsat.

2. Jakýkoli subjekt, který je usazen v členském státě a ~~kteřému je vyplácen~~ provádí nebo zajišťován ~~úrok~~ připisuje platbu úroku ve prospěch skutečného vlastníka, je v okamžiku této ~~výplaty~~ provedení ~~či zajištění~~ výplaty ~~připsání~~ této platby rovněž považován za platebního zprostředkovatele. Toto ustanovení se nepoužije, pokud má hospodářský subjekt provádějící ~~výplatu~~ či zajištění ~~výplaty~~ úroků ~~nebo připisující~~ úrokovou platbu důvod se na základě úředního dokladu předloženého druhým z uvedených subjektů domnívat, že:

- a) se jedná o právnickou osobu, s výjimkou právnických osob uvedených v odstavci 5; nebo
- b) zisky této osoby podléhají zdanění v souladu s obecnou úpravou zdanění podnikatelské činnosti podniků; nebo
- c) se jedná o subjekt ~~kolektivního investování do převoditelných cenných papírů (SKIPCP)~~ povolený podle směrnice 85/611/EHS.

Hospodářský subjekt provádějící ~~výplatu~~ či zajištění ~~výplaty~~ úroků ~~připisující~~ úrokovou platbu ve prospěch subjektu usazeného v jiném členském státě ~~usazenému subjektu~~, který je dle tohoto odstavce považován za platebního zprostředkovatele, sdělí jméno a adresu tohoto subjektu a celkovou výši ~~tomuto subjektu~~ vyplacených ~~či zajištěných~~ úroků úrokové platby prováděné nebo připisované v jeho prospěch příslušnému orgánu členského státu, v němž je sám usazen, a tento orgán pak informace předá příslušnému orgánu členského státu, v němž je usazen subjekt považovaný podle tohoto odstavce za platebního zprostředkovatele.

3. Subjekt považovaný za platebního zprostředkovatele podle odstavce 2 má však možnost být pro účely této směrnice považován za subjekt ~~kolektivního investování do převoditelných cenných papírů (SKIPCP)~~ uvedený v odstavci 22 písm. c). K využití této možnosti je nutné, aby členský stát, v němž je tento subjekt usazen, vydal potvrzení, které pak tento subjekt předloží hospodářskému subjektu, jenž provádí ~~výplatu~~ či zajištění ~~výplaty~~ úroků či připisuje úrokovou platbu.

Členské státy stanoví podrobná pravidla k uplatnění této možnosti subjekty usazenými na jejich území.

4. Jsou-li subjekt považovaný za platebního zprostředkovatele podle odstavce 2 i hospodářský subjekt provádějící ~~výplatu~~ či zajištění ~~výplaty~~ úroků ~~usazení~~ ve stejném členském státě, přijme tento členský stát opatření nezbytná k zajištění toho, že aby subjekt jednající jako platební zprostředkovatel splní dodržoval ustanovení této směrnice.

5. Právnickými osobami, na které se nevztahuje odst. 2 písm. a), jsou:

- a) ve Finsku: „avoin yhtiö (Ay)“ a „kommandiittiyhtiö (Ky)“/ „öppet bolag“ a „kommanditbolag“,
- b) ve Švédsku: „hadelsbolag (HB)“ a „kommanditbolag (KB)“.

Článek 5

Definice příslušného orgánu

Pro účely této směrnice se „příslušným orgánem“ rozumí:

- a) v případě členských států veškeré orgány, které členské státy oznámí Komisi,
- b) v případě třetích zemí příslušný orgán pro účely dvoustranných a mnohostranných daňových smluv nebo, pokud takovýto orgán neexistuje, jiný orgán, který je oprávněn vydávat potvrzení o daňovém domě ~~domě~~ bydlišti.

Článek 6

Definice výplaty úroků úrokové platby

1. Pro účely této směrnice se „výplatou úroků úrokové platbou“ rozumí:
 - a) vyplacené nebo na účet připsané úroky, které souvisejí s pohledávkami jakéhokoli druhu, ať zajištěných či nezajištěných zástavním právem na nemovitosti a majících či nemajících právo účasti na zisku dlužníka, a zvláště, příjmy z vládních cenných papírů a příjmy z obligací nebo dluhopisů, včetně prémie a výher, které se vážou k těmto cenným papírům, obligacím nebo dluhopisům; penále ukládané za pozdní platbu se za ~~výplatu úroků~~ úrokovou platbu ~~nepovažuje~~;
 - b) úroky vzniklé nebo kapitalizované při ~~prodeji~~ převodu, splacení nebo zpětném odkupu pohledávek uvedených v písmeni a);
 - c) příjmy plynoucí z výplaty úroků úrokové platby prováděné přímo či prostřednictvím subjektu uvedeného v čl. 4 odst. 2 a rozdělované:
 - i) subjektem ~~kolektivního investování do převoditelných cenných papírů (SKIPCP)~~ povoleným podle směrnice 85/611/EHS,
 - ii) subjekty, které mají právo využít možnosti uvedené v čl. 4 odst. 3,
 - iii) subjekty kolektivního investování usazenými mimo území uvedené v článku 7;
 - d) příjmy z ~~prodeje~~ převodu, splacení nebo zpětného odkupu akcií či podílů v následujících ~~podnicích a subjektech~~, pokud tyto ~~podniky a subjekty~~ investují přímo či nepřímo, prostřednictvím jiných subjektů kolektivního investování nebo

subjektů uvedených níže, více než 40 % svých aktiv do pohledávek uvedených v písmeni a):

- i) v subjektu ~~kolektivního investování do převoditelných cenných papírů~~ (SKIPCP) povoleném podle směrnice 85/611/EHS,
- ii) v subjektech, které mají právo využít možnosti uvedené v čl. 4 odst. 3,
- iii) v subjektech ~~kolektivního investování~~ usazených mimo území uvedené v článku 7.

Členské státy však mají možnost příjmy podle písmene d) do definice úroků úrokové platby zahrnout pouze v rozsahu, v jakém tyto příjmy odpovídají příjmům přímo nebo nepřímo plynoucím z výplat úroků úrokových plateb ve smyslu písmen a) a b).

2. Pokud jde o odst. 1 písm. c) a d), nemá-li platební zprostředkovatel žádné informace o podílu příjmů, který plyne z výplat úroků úrokových plateb, je za výplatu úroků úrokovou platbu považována celková výše úroků příjmu.

3. Pokud jde o odst. 1 písm. d), nemá-li platební zprostředkovatel žádné informace o podílu aktiv investovaných do pohledávek nebo do akcií či podílů vymezených v uvedeném odstavci, je tento podíl považován za vyšší než 40 %. V případě, že platební zprostředkovatel nemůže zjistit výši příjmů realizovaných skutečným vlastníkem, má se za to, že tyto příjmy odpovídají výnosům z prodeje převodu, splacení nebo zpětného odkupu akcií či podílů.

4. Jsou-li úroky vymezené v odstavci 1 vyplaceny subjektu uvedenému v čl. 4 odst. 2 nebo připsány na jeho účet a tento subjekt nemá právo využít možnosti podle čl. 4 odst. 3, jsou tyto úroky považovány za výplatu úroků úrokovou platbu provedenou tímto subjektem.

5. Pokud jde o odst. 1 písm. b) a d), členské státy mají možnost požadovat od platebních zprostředkovatelů na svém území, aby úroky za časové období ne delší než jeden rok přepočítali na roční základ, a takto přepočtené úroky mají možnost považovat za výplatu úroků úrokovou platbu i v případě, že během tohoto období nedojde k žádnému prodeji převodu, zpětnému odkupu ani splacení.

6. Odchylně od odst. 1 písm. c) a d) mají členské státy možnost vyloučit z definice výplaty úroků úrokové platby všechny příjmy ve smyslu uvedených ustanovení pocházející od podniků či subjektů usazených na jejich území, pokud investice těchto podniků a subjektů do pohledávek podle odst. 1 písm. a) nepřevyšší 15 % jejich aktiv těchto subjektů. Podobně mají členské státy odchylně od odstavce 4 možnost vyloučit z definice výplaty úroků úrokové platby v odstavci 1 úroky vyplacené či připsané na účet subjektu uvedenému v čl. 4 odst. 2, který nemá právo využít možnosti dle čl. 4 odst. 3 a je usazen na území příslušného členského státu, pokud investice takového subjektu do pohledávek ve smyslu odst. 1 písm. a) nepřesáhnou 15 % jeho aktiv.

Uplatnění této možnosti členskými státy je pro ostatní členské státy závazné.

7. Podíl uvedený v odst. 1 písm. d) a v odstavci 3 bude od 1. ledna 2011 činit 25 %.

8. Podíl uvedený v odst. 1 písm. d) a v odstavci 6 se stanoví na základě investiční politiky vymezené v předpisech či v zakládacích dokumentech těchto podniků či subjektů;

v případě neexistence těchto údajů se tento podíl stanoví na základě skutečného složení aktiv těchto podniků či subjektů.

Článek 7

Územní působnost

Tato směrnice se vztahuje na úroky vyplacené platebním zprostředkovatelem usazeným na území, na než se vztahuje Smlouva podle článku 299 Smlouvy.

KAPITOLA II

VÝMĚNA INFORMACÍ

Článek 8

Předkládání informací platebním zprostředkovatelem

1. Pokud je ma skutečný vlastník rezidentem jiného členského bydliště v jiném členském státu než toho tom, v němž je usazen platební zprostředkovatel, předkládá platební zprostředkovatel příslušnému orgánu členského státu, v němž je sám usazen, informace v následujícím minimálním rozsahu:

- a) totožnost a bydliště skutečného vlastníka zjištěné podle článku 3;
- b) jméno a adresa platebního zprostředkovatele;
- c) číslo účtu skutečného vlastníka nebo, pokud takový účet neexistuje není číslo účtu k dispozici, označení pohledávky, z níž úroky plynou;
- d) informace týkající se výplaty úroků úrokové platby podle odstavce 2.

2. V rámci minimálního rozsahu informací, které se týkají výplaty úroků úrokové platby a které musí platební zprostředkovatel předložit, je nutné úroky rozlišit podle následujících kategorií a uvést následující údaje:

- a) v případě výplaty úroků úrokové platby ve smyslu čl. 6. odst. 1 písm. a): výši vyplacených nebo zajištěných či připsaných úroků;
- b) v případě výplaty úroků úrokové platby ve smyslu čl. 6 odst. 1 písm. b) nebo d): výši úroků nebo příjmů podle uvedených ustanovení nebo celkovou výši výnosů z prodeje převodu, zpětného odkupu nebo splacení;

- c) v případě ~~výplaty úroků~~úrokové platby ve smyslu čl. 6 odst. 1 písm. c): výši příjmů podle uvedeného ustanovení, nebo celkovou výši vyplácených prostředků;
- d) v případě ~~výplaty úroků~~úrokové platby ve smyslu čl. 6 odst. 4: výši úroků připadající na každého z členů subjektu uvedeného v čl. 4 odst. 2, kteří splňují podmínky čl. 1 odst. 1 a čl. 2 odst. 1;
- e) v případě, že členský stát uplatňuje možnost uvedenou v čl. 6 odst. 5: výši úroků přepočtených na roční základ.

Členské státy však mohou omezit minimální rozsah informací, které má platební zprostředkovatel o ~~výplatě úroků~~úrokové platbě předkládat, na celkovou výši úroků nebo příjmů a na celkovou výši výnosů z ~~předejepřevodu~~, zpětného odkupu či splacení.

Článek 9

Automatická výměna informací

1. Příslušný orgán členského státu platebního zprostředkovatele předá informace uvedené v článku 8 příslušnému orgánu členského státu, ~~jehož-jev němž má skutečný vlastník rezidentem~~bydliště.
2. Předání informací proběhne automaticky a uskuteční se nejméně jednou ročně, do šesti měsíců po skončení daňového roku v členském státě platebního zprostředkovatele, a to pro všechny ~~výplaty úroků~~úrokové platby uskutečněné v průběhu daného roku.
3. Pro výměnu informací podle této směrnice se použije směrnice 77/799/EHS, pokud nejsou ustanovení této směrnice od ní odchylná. Článek 8 směrnice 77/799/EHS se však nepoužije na informace, které mají být předány podle této kapitoly.

KAPITOLA III

PŘECHODNÁ USTANOVENÍ

Článek 10

Přechodné období

1. Během přechodného období začínajícího dnem uvedeným v čl. 17 odst. 2 a 3 a s výjimkou čl. 13 odst. 1 nemusejí Belgie, Lucembursko a Rakousko používat ustanovení kapitoly II.

Těmto státům však ostatní členské státy poskytnou informace v souladu s kapitolou II.

V průběhu přechodného období je účelem této směrnice zajistit minimální účinné zdanění příjmů z úspor ve formě příjmů úrokového charakteru podobě úrokových plateb vyplacených v jednom členském státě skutečným vlastníkům – fyzickým osobám, které jsou daňovými rezidenty jiného členského s daňovým bydlištěm v jiném členském státu.

2. Přechodné období končí na konci prvního celého daňového roku následujícího po pozdějším z následujících dat:

- den, k němuž vstoupí v platnost dohoda mezi Evropským společenstvím, přijatá na základě jednomyslného rozhodnutí Rady, na straně jedné, a tím z následujících států – Švýcarská konfederace, Lichtenštejnské knížectví, Republika San Marino, Monacké knížectví, Knížectví Andory –, který tuto dohodu uzavře jako poslední, na straně druhé, o výměně informací na základě žádosti, tak jak tuto dohodu vymezuje Modelová Vzorová smlouva OECD o výměně informací týkajících se daňových záležitostí, zveřejněná dne 18. dubna 2002 (dále jen „modelová vzorová smlouva OECD“), s ohledem na výplaty úroků úrokové platby vymezené touto směrnicí a prováděné platebními zprostředkovateli úroků usazenými na území příslušného státu ve prospěch skutečných vlastníků, kteří jsou rezidenty s bydlištěm na území, na něž se vztahuje tato směrnice, a s ohledem na současné uplatňování srážkové daně těmito státy na tyto výplaty za použití sazby stanovené pro příslušné období podle čl. 11 odst. 1,
- den, k němuž Rada jednomyslně odsouhlasí závazek Spojených států amerických k výměně informací na základě žádosti, v souladu s modelovou se vzorovou smlouvou OECD, s ohledem na výplaty úroků úrokové platby, jak je vymezuje tato směrnice, prováděné platebními zprostředkovateli usazenými na území Spojených států amerických ve prospěch skutečných vlastníků, kteří jsou rezidenty s bydlištěm na území, na něž se vztahuje tato směrnice.

3. Na konci přechodného období musejí Belgie, Lucembursko a Rakousko používat ustanovení kapitoly II a zároveň musejí přestat uplatňovat srážkovou daň i sdílení daňových výnosů podle článků 11 a 12. Pokud se Belgie, Lucembursko nebo Rakousko rozhodnou používat ustanovení kapitoly II v průběhu přechodného období, ukončí uplatňování srážkové daně i sdílení daňových výnosů podle článků 11 a 12.

Článek 11

Srážková daň

1. V průběhu přechodného období podle článku 10, kdy je má skutečný vlastník rezidentem jiného členského bydliště v jiném členském státu než toho je ten, v němž je usazen platební zprostředkovatel, budou Belgie, Lucembursko a Rakousko vybírat srážkovou daň ve výši 15 % během prvních tří let přechodného období, ve výši 20 % v následujících třech letech a v dalších letech pak ve výši 35 %.

2. Platební zprostředkovatel odvede srážkovou daň následujícím způsobem:

- a) v případě výplaty úroků úrokové platby ve smyslu čl. 6. odst. 1 písm. a): z výše vyplacených nebo připsaných úroků;

- b) v případě výplaty ~~úroků~~úrokové platby ve smyslu čl. 6 odst. 1 písm. b) nebo d): z výše úroků nebo příjmů podle uvedených ustanovení, nebo ~~formou podobě~~ podobě dávky s rovnocenným ~~efektem účinkem~~, hrazené příjemcem z celkové výše výnosů z ~~prodeje převodu~~, zpětného odkupu nebo splacení;
- c) v případě výplaty ~~úroků~~úrokové platby ve smyslu čl. 6 odst. 1 písm. c): z výše příjmů zmíněných v uvedeném ustanovení;
- d) v případě výplaty ~~úroků~~úrokové platby ve smyslu čl. 6 odst. 4: z výše úroků připadajících na každého z členů subjektu uvedeného v čl. 4 odst. 2, kteří splňují podmínky čl. 1 odst. 1 a čl. 2 odst. 1;
- e) v případě, že členský stát uplatňuje možnost uvedenou v čl. 6 odst. 5: z výše úroků přepočtených na roční základ.

3. Pro účely písmen a) a b) odstavce 2 je srážková daň vyměřena v poměrné části podle délky období, během něhož skutečný vlastník svou pohledávku držel. Pokud není platební zprostředkovatel schopen určit dobu držby na základě informací, které má k dispozici, bude mít za to, že skutečný vlastník držel pohledávku po celou dobu její existence, pokud skutečný vlastník nepředloží doklad o datu nabytí této pohledávky.

4. Vyměření srážkové daně členským státem platebního zprostředkovatele nebrání členskému státu, jehož ~~jev němž~~ má skutečný vlastník daňovým ~~rezidentem~~bydliště, ve zdanění příjmů v souladu s jeho vnitrostátními právními předpisy, pokud jsou v souladu se Smlouvou.

5. V průběhu přechodného období mohou členské státy vybírající srážkovou daň stanovit, že hospodářský subjekt provádějící ~~nebo zajišťující~~ výplatu ~~úroků~~ či ~~připisující~~ úrokovou platbu ve prospěch subjektu, jenž je usazen v jiném členském státě a ~~jemuž je úrok vyplácen nebo zajišťována~~ jehož jméno je platba úroku prováděna či připisována ve prospěch skutečného vlastníka podle čl. 4 odst. 2, bude namísto takového subjektu považován za platebního zprostředkovatele a členské státy z těchto úroků vyměří srážkovou daň, pokud subjekt, jemuž je úrok vyplácen nebo zajišťována jehož jméno je platba úroku prováděna nebo připisována ve prospěch skutečného vlastníka, neposkytne oficiální souhlas k tomu, aby bylo v souladu s posledním pododstavcem čl. 4 odst. 2 sděleno jeho jméno, adresa a celková výše jemu vyplacených či zajištěných úroků ~~úrokové platby provedené či připsané v jeho prospěch.~~

Článek 12

Sdílení výnosů

1. Členské státy vybírající srážkovou daň podle čl. 11 odst. 1 si ponechají 25 % těchto výnosů a 75 % výnosů převedou členskému státu, jehož ~~jev němž~~ má skutečný vlastník úroků ~~rezidentem~~bydliště.

2. Členské státy vybírající srážkovou daň podle čl. 11 odst. 5 si ponechají 25 % těchto výnosů a 75 % převedou jiným členským státům v poměru stanoveném pro převody podle odstavce 1 tohoto článku.

3. Tyto převody proběhnou v případě odstavce 1 nejpozději do šesti měsíců následujících po skončení daňového roku v členském státě platebního zprostředkovatele, nebo v případě odstavce 2 do šesti měsíců následujících po skončení daňového roku v členském státě hospodářského subjektu provádějícího nebo zajišťujícího ~~výplatu úroků~~ připisujícího úrokovou platbu ve prospěch subjektu uvedenému uvedeného v čl. 4 odst. 2.

4. Členské státy vybírající srážkovou daň příjmu opatření nezbytná k zajištění řádného fungování systému sdílení výnosů.

Článek 13

Výjimky -z uplatňování srážkové daně

1. Členské státy vybírající srážkovou daň podle článku 11 ~~ustanoví~~ stanoví jeden či oba z následujících postupů, jimiž umožní skutečným vlastníkům žádat, aby u nich srážková daň nebyla uplatněna:

- a) postup, který skutečnému vlastníku umožní výslovně zmocnit platebního zprostředkovatele k předkládání informací podle kapitoly II s tím, že se toto zmocnění bude vztahovat na veškeré úroky, které tomuto skutečnému vlastníku vyplatí tento platební zprostředkovatel; v takových případech se použije článek 9,
- b) postup zaručující, že se srážková daň nevybere v případech, kdy skutečný vlastník předloží svému platebnímu zprostředkovateli potvrzení vydané na své jméno příslušným orgánem členského státu, jehož ~~je daňovým rezidentem~~ v němž má bydliště, podle odstavce 2.

2. Na žádost skutečného vlastníka vystaví příslušný orgán členského státu, jehož ~~je~~ je ~~v němž má skutečný vlastník daňovým rezidentem~~ bydliště, potvrzení, které obsahuje následující údaje:

- a) jméno, adresu a daňové či jiné identifikační číslo skutečného vlastníka; pokud takové číslo není k dispozici, uvede se datum a místo narození skutečného vlastníka;
- b) jméno a adresu platebního zprostředkovatele;
- c) číslo účtu skutečného vlastníka nebo, pokud není číslo účtu k dispozici, označení cenného papíru.

Toto potvrzení je platné maximálně po dobu tří let. Potvrzení je ~~vystaveno~~ vydáno všem skutečným vlastníkům, kteří o ně požádají, do dvou měsíců po předložení žádosti.

Článek 14

Zamezení dvojího zdanění

1. Členský stát, jehož ~~jev němž má~~ skutečný vlastník ~~daňovým rezidentem~~ daňové bydliště, zajistí, aby bylo zamezeno jakémukoliv dvojímu zdanění, k němuž by mohlo dojít v důsledku uplatnění srážkové daně uvedené v článku 11, a to podle odstavců 2 a 3.
2. Pokud úroky přijaté skutečným vlastníkem podléhají v členském státě platebního zprostředkovatele srážkové dani, započte členský stát, jehož ~~jev němž má~~ skutečný vlastník ~~daňovým rezidentem~~ bydliště, skutečnému vlastníkovi daň ve výši daně sražené podle vnitrostátních právních předpisů tohoto členského státu. Pokud tato výše přesáhne částku daně splatnou v souladu s vnitrostátními právními předpisy tohoto členského státu, vyplatí členský stát, jehož ~~jev němž má~~ skutečný vlastník ~~daňovým rezidentem~~ bydliště, rozdíl mezi částkou sražené a splatné daně skutečnému vlastníkovi.
3. Pokud úroky přijaté skutečným vlastníkem podléhají kromě srážkové daně uvedené v článku 11 ještě jinému druhu srážkové daně a členský stát, jehož ~~jev němž má~~ skutečný vlastník ~~daňovým rezidentem~~ bydliště, započte tuto jinou srážkovou daň v souladu se svými vnitrostátními právními předpisy nebo se smlouvami o zamezení dvojího zdanění, započte se tato jiná srážková daň před uplatněním postupu podle odstavce 2.
4. Členský stát, jehož ~~jev němž má~~ skutečný vlastník ~~daňovým rezidentem~~ bydliště, může nahradit mechanismus daňového zápočtu podle odstavců 2 a 3 vrácením srážkové daně podle článku 11.

Článek 15

Obchodovatelné dluhové cenné papíry

1. Během přechodného období podle článku 10, avšak ~~nejpozději~~ nejděle do 31. prosince 2010, nebudou domácí ani mezinárodní dluhopisy ani jiné obchodovatelné dluhové cenné papíry, které byly poprvé emitovány před 1. březnem 2001 nebo u kterých byl původní prospekt schválen před tímto datem příslušnými orgány ve smyslu směrnice Rady 80/390/EHS⁸ nebo příslušnými orgány třetích zemí, považovány za pohledávky ve smyslu čl. 6 odst. 1 písm. a), pokud k 1. březnu 2002 nebo později nedojde k žádné další emisi těchto obchodovatelných dluhových cenných papírů. Pokud však bude přechodné období podle článku 10 trvat i po 31. prosinci 2010, použijí se ustanovení tohoto článku pouze ve vztahu k obchodovatelným dluhovým cenným papírům:
 - které obsahují doložku „gross-up“ nebo doložku předčasného splacení a

⁸ Úř. věst. L 100, 17.4.1980, s. 1. Směrnice zrušená směrnicí Evropského parlamentu a Rady 2001/34/ES (Úř. věst. L 184, 6.7.2001, s. 1).

- u kterých je platební zprostředkovatel podle článku 4 usazen v členském státě uplatňujícím srážkovou daň podle článku 11 a ~~provádí nebo zajišťuje výplatu úroků~~ platí úroky přímo ve prospěch příjemce, který je rezidentem jiného členského ~~skutečného vlastníku, jenž má bydliště v jiném členském státu.~~

Pokud k 1. březnu 2002 nebo později dojde k další emisi některého z výše uvedených obchodovatelných cenných papírů vydaného vládou či obdobným subjektem jednajícím jako orgán veřejné moci nebo subjektem, jehož úloha je uznána mezinárodní smlouvou, při čemž tento subjekt je uveden v příloze této směrnice, je celá emise takového cenného papíru skládající se z původní emise a ze všech emisí pozdějších považována za pohledávku ve smyslu čl. 6 odst. 1 písm. a).

Pokud k 1. březnu 2002 nebo později dojde k další emisi výše uvedeného obchodovatelného cenného papíru vydaného jiným emitentem, který není uveden ve druhém pododstavci, považuje se tato další emise za pohledávku ve smyslu čl. 6 odst. 1 písm. a).

2. Žádná ze skutečností uvedených v tomto článku nebrání členským státům ve zdanění příjmů z obchodovatelných dluhových cenných papírů uvedených v odstavci 1 v souladu s jejich vnitrostátními právními předpisy.

KAPITOLA IV

RŮZNÁ A ZÁVĚREČNÁ USTANOVENÍ

Článek 16

Ostatní srážkové daně

Tato směrnice nebrání členským státům ve výběru jiných druhů srážkové daně, než je srážková daň uvedená v článku 11, v souladu s jejich vnitrostátními právními předpisy nebo se smlouvami o zamezení dvojího zdanění.

Článek 17

Provedení

1. Členské státy do 1. ledna 2004 přijmou a zveřejní právní a správní předpisy nezbytné pro dosažení souladu s touto směrnicí. Neprodleně o nich uvědomí Komisi.
2. Členské státy použijí ~~tato ustanovení~~ od tyto předpisy ode dne 1. ledna 2005 za předpokladu, že:
 - i) Švýcarská konfederace, Lichtenštejnské knížectví, Republika San Marino, Monacké knížectví a Knížectví Andorry budou od tohoto data používat opatření rovnocenná

opatřením obsaženým v této směrnici, a to v souladu s dohodami, které tyto státy uzavřely s Evropským společenstvím na základě jednomyslného rozhodnutí Rady,

ii) budou existovat veškeré dohody či jiné předpisy, které zajistí, že všechna příslušná závislá nebo přidružená území (britské Normanské ostrovy, ostrov Man a karibská závislá nebo přidružená území) budou od stejného data používat automatickou výměnu informací způsobem, který je popsán v kapitole II této směrnice (nebo budou během přechodného období podle článku 10 uplatňovat srážkovou daň za podmínek uvedených v člancích 11 a 12).

3. Nejméně šest měsíců před 1. lednem 2005 přijme Rada jednomyslně rozhodnutí o tom, zda bude splněna podmínka stanovená v odstavci 2, s ohledem na to, kdy ve třetích zemích a v závislých nebo přidružených územích, jichž se daná záležitost týká, vstoupí příslušná opatření v platnost. Jestliže Rada nerozhodne o tom, že je podmínka splněna, přijme jednomyslně na návrh Komise nové datum pro účely odstavce 2.

4. ~~Opatření přijatá~~Předpisy přijaté členskými státy pro dosažení souladu s touto směrnicí musí obsahovat odkaz na tuto směrnici nebo musí být takový odkaz učiněn při jejich úředním vyhlášení. Způsob odkazu si stanoví členské státy.

5. Členské státy o této skutečnosti neprodleně uvědomí Komisi a sdělí jí znění hlavních ustanovení vnitrostátních právních předpisů, které přijmou v oblasti působnosti této směrnice, a poskytnou srovnávací tabulku mezi touto směrnicí a přijatými vnitrostátními předpisy.

Článek 18

Přezkum

Komise předloží každé tři roky Radě zprávu o fungování této směrnice. Na základě těchto zpráv navrhne Komise v případě potřeby Radě změny směrnice, které se ukáží jako nezbytné k zajištění účinného zdanění příjmů z úspor a k odstranění nežádoucího narušování hospodářské soutěže.

Článek 19

Vstup v platnost

Tato směrnice vstupuje v platnost dvacátým dnem po vyhlášení v *Úředním věstníku Evropské unie*.

Článek 20

Určení

Příjemci

Tato směrnice je určena členskými státy.

V Lucemburku dne 3. června 2003.

*Za Radu
předseda*
N. CHRISTODOULAKIS

PŘÍLOHA

SEZNAM OBDOBNÝCH SUBJEKTŮ NA NĚŽ SE ODKAZUJE V ČLÁNKU 15

Pro účely článku 15 budou za „obdobný subjekt jednající jako orgán veřejné moci nebo subjekt, jehož úloha je uznána mezinárodní smlouvou“ považovány následující subjekty:

– subjekty v rámci Evropské unie:

Belgie	Vlaams Gewest (Vlámský region) Région wallonne (Valonský region) Région bruxelloise/Brussels Gewest (Region města Bruselu) Communauté française (Francouzské společenství) Vlaamse Gemeenschap (Vlámské společenství) Deutschsprachige Gemeinschaft (Německy mluvící společenství)
Španělsko	Xunta de Galicia (Správa autonomní oblasti Galicie) Junta de Andalucía (Správa autonomní oblasti Andalusie) Junta de Extremadura (Správa autonomní oblasti Extremadury) Junta de Castilla-La Mancha (Správa autonomní oblasti Kastilie-La Mancha) Junta de Castilla-León (Správa autonomní oblasti Kastilie a León) Gobierno Foral de Navarra (Správa autonomní oblasti Navarry) Govern de les Illes Balears (Správa autonomní oblasti Baleárských ostrovů) Generalitat de Catalunya (Správa autonomní oblasti Katalánska) Generalitat de Valencia (Správa autonomní oblasti Valencie) Diputación General de Aragón (Správa autonomní oblasti Aragonie) Gobierno de las Islas Canarias (Správa autonomní oblasti Kanárských ostrovů) Gobierno de Murcia (Správa autonomní oblasti Murcie) Gobierno de Madrid (Správa autonomní oblasti Madridu) Gobierno de la Comunidad Autónoma del País Vasco/Euzkadi (Správa autonomní oblasti Baskicka) Diputación Foral de Guipúzcoa (Rada provincie Guipúzcoa) Diputación Foral de Vizcaya/Bizkaia (Rada provincie Vizcaye) Diputación Foral de Alava (Rada provincie Alava) Ayuntamiento de Madrid (Město Madrid) Ayuntamiento de Barcelona (Město Barcelona) Cabildo Insular de Gran Canaria (Rada ostrova Gran Canaria) Cabildo Insular de Tenerife (Rada ostrova Tenerife) Instituto de Crédito Oficial (Státní úvěrová instituce) Instituto Catalán de Finanzas (Finanční instituce Katalánska) Instituto Valenciano de Finanzas (Finanční instituce Valencie)
Řecko	Οργανισμός Τηλεπικοινωνιών Ελλάδος (Státní telekomunikační úřad) Οργανισμός Σιδηροδρόμων Ελλάδος (Řecké státní železnice) Δημόσια Επιχείρηση Ηλεκτρισμού (Státní elektrárnská společnost)
Francie	La Caisse d'amortissement de la dette sociale (CADES) (Fond pro umořování sociálního dluhu) L'Agence française de développement (AFD) (Francouzská rozvojová agentura) Réseau Ferré de France (RFF) (Francouzská železniční síť) Caisse Nationale des Autoroutes (CNA) (Státní dálniční fond) Assistance publique Hôpitaux de Paris (APHP) (Veřejná asistence pařížských nemocnic) Charbonnages de France (CDF) (Francouzský výbor pro uhlí) Entreprise minière et chimique (EMC) (Těžařská a chemická společnost)

Itálie	regiony provincie města a obce Cassa Depositi e Prestiti (Fond vkladů a úvěrů)
Portugalsko	Região Autónoma de Madeira (Autonomní region Madeiry) Região Autónoma dos Açores (Autonomní region Azor) města a obce

– mezinárodní subjekty:

Evropská banka pro obnovu a rozvoj
Evropská investiční banka
Asijská rozvojová banka
Africká rozvojová banka
Světová banka/ Mezinárodní banka pro obnovu a rozvoj/ Mezinárodní měnový fond
Mezinárodní finanční korporace
Meziamerická rozvojová banka
Fond sociálního rozvoje Rady Evropy
Euratom
Evropské společenství
Corporación Andina de Fomento (CAF) (Andská rozvojová korporace)
Eurofima
Evropské společenství uhlí a oceli
Severská investiční banka
Karibská rozvojová banka

Ustanoveními článku 15 nejsou dotčeny žádné mezinárodní závazky uzavřené mezi členskými státy a výše uvedenými mezinárodními subjekty.

– subjekty ve třetích zemích:

subjekty, které splňují následující kritéria:

1. subjekt je dle vnitrostátních kritérií zcela jednoznačně považován za veřejnoprávní subjekt;
2. tento veřejnoprávní subjekt je netržním výrobceem/producentem, který spravuje a financuje soubor činností, zejména poskytování netržního zboží a služeb ve prospěch veřejnosti, při čemž uvedený soubor činností je fakticky řízen orgány veřejné správy;
3. tento veřejnoprávní subjekt pravidelně emituje značný objem dluhových cenných papírů;
4. stát, jehož se záležitost týká, je schopen zaručit, že tento veřejnoprávní subjekt neuplatní v případě doložky „gross-up“ možnost předčasného splacení.

Připomínky gestora k překladu směrnice 2003/48/ES::

- termín „plátce úroku“ nahradit termínem „platební zprostředkovatel“, přesněji i z hlediska zákonné úpravy v § 38na zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen ZDP), který tento termín používá
- „přiznat“ výplatu úroků nahradit termínem „zajistit“, u původní formulace by mohly vzniknout výkladové problémy
- „usazen“, v daňové právní terminologii se užívá termínu „sídlo“
- úprava názvu – je na zvážení užití názvu – „o zdaňování příjmů z úspor v podobě výplaty úroků“ nebo „o zdanění příjmů z úspor ve formě vyplácených úroků“ a s tím pak i provést související změny v textu směrnice
- obchodovatelné dlužné cenné papíry (nikoliv dluhové – není právní termín)

32003L0048

L 157/38

ÚŘEDNÍ VĚSTNÍK EVROPSKÉ UNIE

26.6.2003

SMĚRNICE RADY 2003/48/ES

ze dne 3. června 2003

o zdanění příjmů z úspor v podobě úrokových plateb

RADA EVROPSKÉ UNIE,

s ohledem na Smlouvu o založení Evropského společenství, a zejména na článek 94 této smlouvy,

s ohledem na návrh Komise ⁽¹⁾,

s ohledem na stanovisko Evropského parlamentu ⁽²⁾,

s ohledem na stanovisko Hospodářského a sociálního výboru ⁽³⁾,

vzhledem k těmto důvodům:

- (1) Články 56 až 60 Smlouvy zaručují volný pohyb kapitálu.
- (2) Příjmy z úspor v podobě úrokových plateb z pohledávek představují u všech členských států zdanitelný příjem pro osoby, které v nich mají bydliště.
- (3) Podle čl. 58 odst. 1 Smlouvy mají členské státy právo používat příslušná ustanovení svých daňových předpisů, která rozlišují mezi daňovými poplatníky podle místa bydliště nebo podle místa, kde je jejich kapitál investován, a učinit všechna opatření nezbytná k tomu, aby zabránily porušování vnitrostátních právních a správních předpisů, zejména v oblasti daňového práva.
- (4) V souladu s čl. 58 odst. 3 Smlouvy by daňové předpisy členských států zaměřené na boj proti daňovým únikům či zneužití daňových režimů neměly představovat ani prostředek svévolné diskriminace, ani zastřené omezování volného pohybu kapitálu a plateb podle článku 56 Smlouvy.
- (5) Pokud neexistuje koordinace vnitrostátních daňových systémů v oblasti zdanění příjmů z úspor v podobě úrokových plateb, zejména jde-li o zacházení s úroky získanými osobami nemajícími v daném státě bydliště, mohou se osoby s bydlištěm v členských státech v současné době často v členském státě, v němž mají bydliště, vyhnout všem formám zdanění úroků, které získají v jiném členském státě.
- (6) Tento stav vede k narušování pohybu kapitálu mezi členskými státy, což není slučitelné s vnitřním trhem.
- (7) Tato směrnice navazuje na konsens, kterého bylo dosaženo na zasedání Evropské rady v Santa Maria da Feira ve dnech 19. a 20. června 2000 a na následných jednáních Rady ve složení pro hospodářství a finance (ECOFIN), která

se konala ve dnech 26. a 27. listopadu 2000, 13. prosince 2001 a 21. ledna 2003.

- (8) Konečným cílem této směrnice je umožnit, aby příjmy z úspor v podobě úrokových plateb vyplacené v jednom členském státě jejich skutečným vlastníkům, kteří jsou fyzickými osobami s bydlištěm v jiném členském státě, podléhaly účinnému zdanění v souladu s právními předpisy uvedeného jiného členského státu.
- (9) Cíle této směrnice lze nejlépe dosáhnout zaměřením se na provádění nebo připsování úrokových plateb od hospodářských subjektů usazených v členských státech skutečným vlastníkům, kteří jsou fyzickými osobami s bydlištěm v jiném členském státě, nebo ve prospěch těchto subjektů.
- (10) Jelikož cíle této směrnice nemůže být z důvodu nedostatku koordinace vnitrostátních systémů zdanění příjmů z úspor uspokojivě dosaženo samotnými členskými státy, a lze ho tudíž lépe dosáhnout na úrovni Společenství, může Společenství přijmout opatření v souladu se zásadou subsidiarity podle článku 5 Smlouvy. V souladu se zásadou proporcionality stanovenou v uvedeném článku se tato směrnice omezuje pouze na minimální požadavky a nepřekračuje rámec toho, co je nezbytně nutné pro dosažení tohoto cíle.
- (11) Platebním zprostředkovatelem je hospodářský subjekt, který provádí nebo připsuje úrokovou platbu přímo ve prospěch jejich skutečného vlastníka.
- (12) Při vymezování pojmu úroková platba a mechanismu platebního zprostředkovatele by měl být v náležitých případech uveden odkaz na směrnici Rady 85/611/EHS ze dne 20. prosince 1985 o koordinaci právních a správních předpisů týkajících se subjektů kolektivního investování do převoditelných cenných papírů (SKIPCP) ⁽⁴⁾.
- (13) Oblast působnosti této směrnice by měla být omezena na zdanění příjmů z úspor v podobě úrokových plateb z pohledávek, s výjimkou, mimo jiné, záležitostí spojených se zdaněním důchodů a pojistného plnění.
- (14) Konečného cíle, kterým je zavedení účinného zdanění úroků v tom členském státě, v němž má skutečný vlastník bydliště, může být dosaženo pomocí výměny informací, které se týkají úrokových plateb, mezi členskými státy.

⁽¹⁾ Úř. věst. C 270 E, 25.9.2001, s. 259.

⁽²⁾ Úř. věst. C 47 E, 27.2.2003, s. 553.

⁽³⁾ Úř. věst. C 48, 21.2.2002, s. 55.

⁽⁴⁾ Úř. věst. L 375, 31.12.1985, s. 3. Směrnice naposledy pozměněná směrnicí Evropského parlamentu a Rady 2001/108/ES (Úř. věst. L 41, 13.2.2002, s. 35).

- (15) Směrnice Rady 77/799/EHS ze dne 19. prosince 1977 o vzájemné pomoci mezi příslušnými orgány členských států v oblasti přímých a nepřímých daní ⁽¹⁾ již poskytuje členským státům základ pro výměnu informací k daňovým účelům o příjmech, na něž se vztahuje tato směrnice. Pokud se tato směrnice od uvedené směrnice neodchyluje, měla by se uvedená směrnice na takové výměny informací nadále používat společně s touto směrnicí.
- (16) Automatická výměna informací mezi členskými státy o úrokových platbách, na které se vztahuje tato směrnice, umožní účinné zdanění těchto výplat v tom členském státě, v němž má skutečný vlastník bydliště, a to v souladu s vnitrostátními právními předpisy tohoto členského státu. Je proto nezbytné ustanovit, že se členské státy, které si vyměňují informace v souladu s touto směrnicí, nemohou uplatnit omezení výměny informací podle článku 8 směrnice 77/799/EHS.
- (17) Vzhledem ke strukturálním rozdílům nemohou Rakousko, Belgie a Lucembursko provádět automatickou výměnu informací ve stejné době jako ostatní členské státy. Vzhledem k tomu, že srážková daň může zajistit minimální míru účinného zdanění, zejména při sazbě zvyšující se progresivně na 35 %, měly by během přechodného období tyto tři členské státy uplatňovat na příjmy z úspor podle této směrnice srážkovou daň.
- (18) Aby nedocházelo k rozdílům v zacházení, neměly by Rakousko, Belgie a Lucembursko mít povinnost provádět automatickou výměnu informací dříve, než Švýcarská konfederace, Knížectví Andorry, Lichtenštejnské knížectví, Monácké knížectví a Republika San Marino zajistí účinnou výměnu požadovaných informací o úrokových platbách.
- (19) Tyto členské státy by měly převést větší část svých příjmů z této srážkové daně tomu členskému státu, v němž má skutečný vlastník úroků bydliště.
- (20) Tyto členské státy by měly stanovit postup, jenž by skutečným vlastníkům s bydlištěm v jiném členském státu umožňoval vyhnout se uplatnění této srážkové daně tím, že svého platebního zprostředkovatele zmocní k vykazování úrokových plateb, nebo tím, že předloží osvědčení vystavené příslušným orgánem členského státu, v němž mají skuteční vlastníci bydliště.
- (21) Členský stát, v němž má skutečný vlastník bydliště, by měl zajistit, aby nedocházelo ke dvojímu zdanění úrokových plateb, které by mohlo být důsledkem uplatnění srážkové daně v souladu s postupy podle této směrnice. Měl by toho dosáhnout tím, že až do výše daně splatné na svém území provede zápočet daně ve výši srážkové daně a případnou částku, o kterou by srážková daň převyšovala daň splatnou na jeho území, vyplatí skutečnému vlastníkovi úroků. Členský stát však může místo použití této metody daňového zápočtu srážkovou daň skutečnému vlastníkovi vrátit.
- (22) Aby se předešlo narušení trhu, neměla by se tato směrnice během přechodného období vztahovat na úrokové platby z některých obchodovatelných dluhových cenných papírů.
- (23) Tato směrnice by neměla členským státům bránit ve výběru jiných druhů srážkové daně z úroků, které mají zdroj na jejich území, než srážkové daně uvedené v této směrnicí.
- (24) Pokud Spojené státy americké, Švýcarsko, Andorra, Lichtenštejnsko, Monako, San Marino a příslušná závislá nebo přidružená území členských států nebudou uplatňovat opatření, která jsou rovnocenná opatřením uvedeným v této směrnicí nebo jsou s nimi shodná, mohly by úniky kapitálu do těchto zemí a na tato území ohrozit dosažení cílů této směrnice. Je tudíž nutné, aby byla tato směrnice používána od stejného data, k němuž taková opatření začnou uplatňovat všechny tyto země a všechna tato území.
- (25) Komise by měla každé tři roky předložit Radě zprávu o fungování této směrnice a v případě potřeby Radě navrhnout změny, které se ukáží jako nutné k lepšímu zajištění účinného zdanění příjmů z úspor a k odstranění nežádoucího narušování hospodářské soutěže.
- (26) Tato směrnice ctí základní práva a dodržuje zásady uznané zejména v Chartě základních práv Evropské unie,

PŘIJALA TUTO SMĚRNICI:

KAPITOLA I

ÚVODNÍ USTANOVENÍ

Článek 1

Účel

1. Účelem směrnice je umožnit, aby příjmy z úspor v podobě úrokových plateb vyplacených v jednom členském státě jejich skutečným vlastníkům – fyzickým osobám, které mají bydliště pro daňové účely v jiném členském státu – podléhaly účinnému zdanění v souladu s právními předpisy uvedeného jiného členského státu.

2. Členské státy přijmou opatření nezbytná k zajištění toho, aby platební zprostředkovatelé usazení na jejich území splnili povinnosti nezbytné k provádění této směrnice, a to bez ohledu na místo usazení dlužníka, z jehož dluhu úroky plynou.

⁽¹⁾ Úř. věst. L 336, 27.12.1977, s. 15. Směrnice naposledy pozměněná aktem o přistoupení z roku 1994.

Článek 2

Definice skutečného vlastníka

1. Pro účely této směrnice se „skutečným vlastníkem“ rozumí fyzická osoba, která přijme úrokovou platbu, nebo fyzická osoba, v jejíž prospěch je úroková platba připsána, pokud neprokáže, že úroková platba nebyla provedena nebo připsána v její prospěch, a že tedy:

- a) tato osoba jedná jako platební zprostředkovatel ve smyslu čl. 4 odst. 1 nebo
- b) tato osoba jedná jménem právnické osoby, subjektu, jehož zisk je zdaněn v souladu s obecnou úpravou zdanění podniků, subjektu kolektivního investování do převoditelných cenných papírů (SKIPCP) povoleného podle směrnice 85/611/EHS nebo subjektu uvedeného v čl. 4 odst. 2 této směrnice, při čemž v posledně jmenovaném případě oznámí osoba jméno a adresu tohoto subjektu hospodářskému subjektu, který úroky vyplácí, a ten pak předá tyto informace příslušnému orgánu členského státu, v němž je sám usazen nebo
- c) tato osoba jedná jménem jiné fyzické osoby, která je skutečným vlastníkem, a v souladu s čl. 3 odst. 2 informuje platebního zprostředkovatele o totožnosti tohoto skutečného vlastníka.

2. Pokud má platební zprostředkovatel informace naznačující, že fyzická osoba, která přijímá úrokovou platbu nebo v jejíž prospěch je platba připsána, možná není skutečným vlastníkem a pokud se na tuto fyzickou osobu nevztahují odst. 1 písm. a) ani b), přijme platební zprostředkovatel přiměřená opatření, aby zjistil totožnost skutečného vlastníka v souladu s čl. 3 odst. 2. Není-li platební zprostředkovatel schopen zjistit totožnost skutečného vlastníka, považuje za skutečného vlastníka danou fyzickou osobu.

Článek 3

Totožnost a bydliště skutečných vlastníků

1. Každý členský stát přijme postupy nezbytné k tomu, aby mohl platební zprostředkovatel zjistit pro účely článků 8 až 12 totožnost a bydliště skutečných vlastníků, a zajistí na svém území používání těchto postupů.

Tyto postupy musejí být v souladu s minimálními požadavky stanovenými v odstavcích 2 a 3.

2. Platební zprostředkovatel zjistí totožnost skutečného vlastníka na základě minimálních požadavků, které se liší podle počátku vztahů mezi platebním zprostředkovatelem a skutečným vlastníkem:

- a) u smluvních vztahů vzniklých před 1. lednem 2004 zjistí platební zprostředkovatel totožnost skutečného vlastníka vyjádřenou jeho jménem a adresou na základě informací, jež má k dispozici, a to zejména na základě předpisů platných v členském státě, v němž je platební zprostředkovatel usazen,

a se směrnicí Rady 91/308/EHS ze dne 10. června 1991 o předcházení zneužití finančního systému k praní peněz ⁽¹⁾;

- b) u smluvních vztahů vzniklých k 1. lednu 2004 nebo později nebo u transakcí provedených v této době bez existence smluvního vztahu zjistí platební zprostředkovatel totožnost skutečného vlastníka vyjádřenou jeho jménem, adresou a, pokud existuje, z jeho daňového identifikačního čísla přiděleného členským státem, v němž má skutečný vlastník bydliště. Tyto údaje se zjistí na základě cestovního pasu nebo úředního průkazu totožnosti předloženého skutečným vlastníkem. Pokud není adresa v cestovním pasu či na úředním průkazu totožnosti uvedena, je zjištěna na základě jiného průkazného dokladu předloženého skutečným vlastníkem. Není-li daňové identifikační číslo uvedeno v cestovním pasu, ani na jiném průkazném dokladu, včetně případného potvrzení o daňovém bydlišti, který skutečný vlastník předložil, jsou informace o totožnosti doplněny datem a místem narození skutečného vlastníka; tyto údaje se zjistí na základě jeho cestovního pasu či úředního průkazu totožnosti.

3. Platební zprostředkovatel zjistí bydliště skutečného vlastníka na základě minimálních požadavků, které se liší podle počátku vztahů mezi platebním zprostředkovatelem a skutečným vlastníkem úroků. S výjimkou níže uvedených ustanovení platí, že se bydliště skutečného vlastníka nachází v té zemi, v níž má skutečný vlastník trvalé bydliště:

- a) u smluvních vztahů vzniklých před 1. lednem 2004 zjistí platební zprostředkovatel bydliště skutečného vlastníka na základě informací, které má k dispozici, zejména na základě předpisů platných v členském státě, v němž je usazen, a směrnice 91/308/EHS;
- b) u smluvních vztahů vzniklých k 1. lednu 2004 a později nebo u transakcí provedených v této době bez existence smluvního vztahu zjistí platební zprostředkovatel bydliště skutečného vlastníka na základě adresy uvedené v cestovním pasu, v úředním průkazu totožnosti nebo případně z jakéhokoli průkazného dokladu předloženého skutečným vlastníkem, a to podle následujícího postupu: u fyzických osob, které předkládají cestovní pas či úřední průkaz totožnosti vystavený členským státem a které jsou dle vlastního prohlášení osobami s bydlištěm ve třetí zemi, se bydliště zjistí na základě potvrzení o daňovém bydlišti, které vydal příslušný orgán třetí země, v níž má daná fyzická osoba dle vlastního prohlášení bydliště. Pokud takové potvrzení není předloženo, má se za to, že se bydliště skutečného vlastníka nachází v členském státě, který vydal cestovní pas nebo jiný úřední doklad totožnosti.

Článek 4

Definice platebního zprostředkovatele

1. Pro účely této směrnice se „platebním zprostředkovatelem“ rozumí hospodářský subjekt, který provádí nebo připisuje úrokovou platbu přímo ve prospěch skutečného vlastníka bez ohledu na to, zda je tento subjekt dlužníkem, z jehož dluhu úroky plynou, nebo subjektem, jenž byl dlužníkem nebo skutečným vlastníkem pověřen úrokovou platbu provést nebo připsat.

⁽¹⁾ Úř. věst. L 166, 28.6.1991, s. 77. Směrnice naposledy pozměněná směrnicí Evropského parlamentu a Rady 2001/97/ES (Úř. věst. L 344, 28.12.2001, s. 76).

2. Jakýkoli subjekt, který je usazen v členském státě a provádí nebo přispívá k platbě úroku ve prospěch skutečného vlastníka, je v okamžiku provedení či připsání této platby rovněž považován za platebního zprostředkovatele. Toto ustanovení se nepoužije, pokud má hospodářský subjekt provádějící nebo přispívající úrokovou platbu důvod se na základě úředního dokladu předloženého druhým z uvedených subjektů domnívat, že:

- a) se jedná o právnickou osobu, s výjimkou právnických osob uvedených v odstavci 5 nebo
- b) zisky této osoby podléhají zdanění v souladu s obecnou úpravou zdanění podniků nebo
- c) se jedná o SKIPCP povolený podle směrnice 85/611/EHS.

Hospodářský subjekt provádějící či přispívající úrokovou platbu ve prospěch subjektu usazeného v jiném členském státě, který je dle tohoto odstavce považován za platebního zprostředkovatele, sdělí jméno a adresu tohoto subjektu a celkovou výši úrokové platby prováděné nebo připsované v jeho prospěch příslušnému orgánu členského státu, v němž je sám usazen, a tento orgán pak informace předá příslušnému orgánu členského státu, v němž je usazen subjekt považovaný podle tohoto odstavce za platebního zprostředkovatele.

3. Subjekt považovaný za platebního zprostředkovatele podle odstavce 2 má však možnost být pro účely této směrnice považován za SKIPCP uvedený v odst. 2 písm. c). K využití této možnosti je nutné, aby členský stát, v němž je tento subjekt usazen, vydal potvrzení, které pak tento subjekt předloží hospodářskému subjektu, jenž provádí či přispívá k úrokovou platbu.

Členské státy stanoví podrobná pravidla k uplatnění této možnosti subjekty usazenými na jejich území.

4. Jsou-li subjekt považovaný za platebního zprostředkovatele podle odstavce 2 i hospodářský subjekt usazení ve stejném členském státě, přijme tento členský stát opatření nezbytná k zajištění toho, aby subjekt jednající jako platební zprostředkovatel dodržoval ustanovení této směrnice.

5. Právními osobami, na které se nevztahuje odst. 2 písm. a), jsou:

- a) ve Finsku: „avoim yhtiö (Ay)“ a „kommandiittiyhtiö (Ky)“, „öppet bolag“ a „kommanditbolag“,
- b) ve Švédsku: „hadelsbolag (HB)“ a „kommanditbolag (KB)“.

Článek 5

Definice příslušného orgánu

Pro účely této směrnice se „příslušným orgánem“ rozumí:

- a) v případě členských států veškeré orgány, které členské státy oznámí Komisi;

- b) v případě třetích zemí příslušný orgán pro účely dvoustranných a mnohostranných daňových smluv nebo, pokud takový orgán neexistuje, jiný orgán, který je oprávněn vydávat potvrzení o daňovém bydlišti.

Článek 6

Definice úrokové platby

1. Pro účely této směrnice se „úrokovou platbou“ rozumí:

- a) vyplacené nebo na účet připsané úroky, které souvisejí s pohledávkami jakéhokoliv druhu, ať zajištěných či nezajištěných zástavním právem na nemovitosti a majících či nemajících právo účasti na zisku dlužníka, a zvláště, příjmy z vládních cenných papírů a příjmy z obligací nebo dluhopisů, včetně prémie a výher, které se vážou k těmto cenným papírům, obligacím nebo dluhopisům; penále ukládané za pozdní platbu se za úrokovou platbu nepovažuje;
- b) úroky vzniklé nebo kapitalizované při převodu, splacení nebo zpětném odkupu pohledávek uvedených v písmeni a);
- c) příjmy plynoucí z úrokové platby prováděné přímo či prostřednictvím subjektu uvedeného v čl. 4 odst. 2 a rozdělované:
 - i) SKIPCP povoleným podle směrnice 85/611/EHS,
 - ii) subjekty, které mají právo využít možnosti uvedené v čl. 4 odst. 3,
 - iii) subjekty kolektivního investování usazenými mimo území uvedené v článku 7;
- d) příjmy z převodu, splacení nebo zpětného odkupu akcií či podílů v následujících subjektech, pokud tyto subjekty investují přímo či nepřímo, prostřednictvím jiných subjektů kolektivního investování nebo subjektů uvedených níže, více než 40 % svých aktiv do pohledávek uvedených v písmeni a):
 - i) v SKIPCP povoleném podle směrnice 85/611/EHS,
 - ii) v subjektech, které mají právo využít možnosti uvedené v čl. 4 odst. 3,
 - iii) v subjektech kolektivního investování usazených mimo území uvedené v článku 7.

Členské státy však mají možnost příjmy podle písmene d) do definice úrokové platby zahrnout pouze v rozsahu, v jakém tyto příjmy odpovídají příjmům přímo nebo nepřímo plynoucím z úrokových plateb ve smyslu písmen a) a b).

2. Pokud jde o odst. 1 písm. c) a d), nemá-li platební zprostředkovatel žádné informace o podílu příjmů, který plyne z úrokových plateb, je za úrokovou platbu považována celková výše příjmu.

3. Pokud jde o odst. 1 písm. d), nemá-li platební zprostředkovatel žádné informace o podílu aktiv investovaných do pohledávek nebo do akcií či podílů vymezených v uvedeném odstavci, je tento podíl považován za vyšší než 40 %. V případě, že platební zprostředkovatel nemůže zjistit výši příjmů realizovaných skutečným vlastníkem, má se za to, že tyto příjmy odpovídají výnosům z převodu, splacení nebo zpětného odkupu akcií či podílů.

4. Jsou-li úroky vymezené v odstavci 1 vyplaceny subjektu uvedenému v čl. 4 odst. 2 nebo připsány na jeho účet a tento subjekt nemá právo využít možnosti podle čl. 4 odst. 3, jsou tyto úroky považovány za úrokovou platbu provedenou tímto subjektem.

5. Pokud jde o odst. 1 písm. b) a d), členské státy mají možnost požadovat od platebních zprostředkovatelů na svém území, aby úroky za období ne delší než jeden rok přepočítali na roční základ, a takto přepočtené úroky mají možnost považovat za úrokovou platbu i v případě, že během tohoto období nedojde k žádnému převodu, zpětnému odkupu ani splacení.

6. Odchylně od odst. 1 písm. c) a d) mají členské státy možnost vyloučit z definice úrokové platby všechny příjmy ve smyslu uvedených ustanovení pocházející od subjektů usazených na jejich území, pokud investice těchto subjektů do pohledávek podle odst. 1 písm. a) nepřevyší 15 % jejich aktiv. Podobně mají členské státy odchylně od odstavce 4 možnost vyloučit z definice úrokové platby v odstavci 1 úroky vyplacené či připsané na účet subjektu uvedenému v čl. 4 odst. 2, který nemá právo využít možnosti dle čl. 4 odst. 3 a je usazen na území příslušného členského státu, pokud investice takového subjektu do pohledávek ve smyslu odst. 1 písm. a) nepřesáhnou 15 % jeho aktiv.

Uplatnění této možnosti členskými státy je pro ostatní členské státy závazné.

7. Podíl uvedený v odst. 1 písm. d) a v odstavci 3 bude od 1. ledna 2011 činit 25 %.

8. Podíl uvedený v odst. 1 písm. d) a v odstavci 6 se stanoví na základě investiční politiky vymezené v předpisech či v základacích dokumentech těchto subjektů; v případě neexistence těchto údajů se tento podíl stanoví na základě skutečného složení aktiv těchto subjektů.

Článek 7

Územní působnost

Tato směrnice se vztahuje na úroky vyplacené platebním zprostředkovatelem usazeným na území, na než se vztahuje Smlouva podle článku 299 Smlouvy.

KAPITOLA II

VÝMĚNA INFORMACÍ

Článek 8

Předkládání informací platebním zprostředkovatelem

1. Pokud má skutečný vlastník bydliště v jiném členském státu než v tom, v němž je usazen platební zprostředkovatel, předkládá platební zprostředkovatel příslušnému orgánu členského státu, v němž je sám usazen, informace v následujícím minimálním rozsahu:

- totožnost a bydliště skutečného vlastníka zjištěné podle článku 3;
- jméno a adresa platebního zprostředkovatele;
- číslo účtu skutečného vlastníka nebo, pokud není číslo účtu k dispozici, označení pohledávky, z níž úroky plynou;
- informace týkající se úrokové platby podle odstavce 2.

2. V rámci minimálního rozsahu informací, které se týkají úrokové platby a které musí platební zprostředkovatel předložit, je nutné úroky rozlišit podle následujících kategorií a uvést následující údaje:

- v případě úrokové platby ve smyslu čl. 6 odst. 1 písm. a): vyšší vyplacených či připsaných úroků;
- v případě úrokové platby ve smyslu čl. 6 odst. 1 písm. b) nebo d): vyšší úroků nebo příjmů podle uvedených ustanovení nebo celkovou výši výnosů z převodu, zpětného odkupu nebo splacení;
- v případě úrokové platby ve smyslu čl. 6 odst. 1 písm. c): vyšší příjmů podle uvedeného ustanovení, nebo celkovou výši vyplacených prostředků;
- v případě úrokové platby ve smyslu čl. 6 odst. 4: vyšší úroků připadající na každého z členů subjektu uvedeného v čl. 4 odst. 2, kteří splňují podmínky čl. 1 odst. 1 a čl. 2 odst. 1;
- v případě, že členský stát uplatňuje možnost uvedenou v čl. 6 odst. 5: vyšší úroků přepočtených na roční základ.

Členské státy však mohou omezit minimální rozsah informací, které má platební zprostředkovatel o úrokové platbě předkládat, na celkovou výši úroků nebo příjmů a na celkovou výši výnosů z převodu, zpětného odkupu či splacení.

Článek 9

Automatická výměna informací

1. Příslušný orgán členského státu platebního zprostředkovatele předá informace uvedené v článku 8 příslušnému orgánu členského státu, v němž má skutečný vlastník bydliště.

2. Předání informací proběhne automaticky a skutečně se nejméně jednou ročně, do šesti měsíců po skončení daňového roku v členském státě platebního zprostředkovatele, a to pro všechny úrokové platby uskutečněné v průběhu daného roku.

3. Pro výměnu informací podle této směrnice se použije směrnice 77/799/EHS, pokud nejsou ustanovení této směrnice od ní odchýlná. Článek 8 směrnice 77/799/EHS se však nepoužije na informace, které mají být předány podle této kapitoly.

KAPITOLA III

PŘECHODNÁ USTANOVENÍ

Článek 10

Přechodné období

1. Během přechodného období začínajícího dnem uvedeným v čl. 17 odst. 2 a 3 a s výjimkou čl. 13 odst. 1 nemusejí Belgie, Lucembursko a Rakousko používat ustanovení kapitoly II.

Těmto státům však ostatní členské státy poskytnou informace v souladu s kapitolou II.

V průběhu přechodného období je účelem této směrnice zajistit minimální účinné zdanění příjmů z úspor v podobě úrokových plateb vyplacených v jednom členském státě skutečným vlastníkem – fyzickým osobám s daňovým bydlištěm v jiném členském státu.

2. Přechodné období končí na konci prvního celého daňového roku následujícího po pozdějším z následujících dat:

— den, k němuž vstoupí v platnost dohoda mezi Evropským společenstvím, přijatá na základě jednomyslného rozhodnutí Rady, na straně jedné, a tím z následujících států – Švýcarská konfederace, Lichtenštejnské knížectví, Republika San Marino, Monacké knížectví, Knížectví Andory –, který tuto dohodu uzavře jako poslední, na straně druhé, o výměně informací na základě žádosti, tak jak tuto dohodu vymezuje Vzorová smlouva OECD o výměně informací týkajících se daňových záležitostí, zveřejněná dne 18. dubna 2002 (dále jen „vzorová smlouva OECD“), s ohledem na úrokové platby vymezené touto směrnicí a prováděné platebními zprostředkovateli usazenými na území příslušného státu ve prospěch skutečných vlastníků s bydlištěm na území, na něž se vztahuje tato směrnice, a s ohledem na současné uplatňování srážkové daně těmito státy na tyto výplaty za použití sazby stanovené pro příslušné období podle čl. 11 odst. 1,

— den, k němuž Rada jednomyslně odsouhlasí závazek Spojených států amerických k výměně informací na základě žádosti, v souladu se vzorovou smlouvou OECD, s ohledem na úrokové platby, jak je vymezuje tato směrnice, prováděné platebními zprostředkovateli usazenými na území Spojených států amerických ve prospěch skutečných vlastníků s bydlištěm na území, na něž se vztahuje tato směrnice.

3. Na konci přechodného období musejí Belgie, Lucembursko a Rakousko používat ustanovení kapitoly II a zároveň musejí přestat uplatňovat srážkovou daň i sdílení daňových výnosů podle článků 11 a 12. Pokud se Belgie, Lucembursko nebo Rakousko rozhodnou používat ustanovení kapitoly II v průběhu přechodného období, ukončí uplatňování srážkové daně i sdílení daňových výnosů podle článků 11 a 12.

Článek 11

Srážková daň

1. V průběhu přechodného období podle článku 10, kdy má skutečný vlastník bydliště v jiném členském státu než je ten, v němž je usazen platební zprostředkovatel, budou Belgie, Lucembursko a Rakousko vybírat srážkovou daň ve výši 15 % během prvních tří let přechodného období, ve výši 20 % v následujících třech letech a v dalších letech pak ve výši 35 %.

2. Platební zprostředkovatel odvede srážkovou daň následujícím způsobem:

- a) v případě úrokové platby ve smyslu čl. 6. odst. 1 písm. a): z výše vyplacených nebo připsaných úroků;
- b) v případě úrokové platby ve smyslu čl. 6 odst. 1 písm. b) nebo d): z výše úroků nebo příjmů podle uvedených ustanovení, nebo v podobě dávky s rovnocenným účinkem, hrazené příjemcem z celkové výše výnosů z převodu, zpětného odkupu nebo splacení;
- c) v případě úrokové platby ve smyslu čl. 6 odst. 1 písm. c): z výše příjmů zmíněných v uvedeném ustanovení;
- d) v případě úrokové platby ve smyslu čl. 6 odst. 4: z výše úroků připadajících na každého z členů subjektu uvedeného v čl. 4 odst. 2, kteří splňují podmínky čl. 1 odst. 1 a čl. 2 odst. 1;
- e) v případě, že členský stát uplatňuje možnost uvedenou v čl. 6 odst. 5: z výše úroků přepočtených na roční základ.

3. Pro účely písmen a) a b) odstavce 2 je srážková daň vyměřena v poměrné části podle délky období, během něhož skutečný vlastník svou pohledávku držel. Pokud není platební zprostředkovatel schopen určit dobu držby na základě informací, které má k dispozici, bude mít za to, že skutečný vlastník držel pohledávku po celou dobu její existence, pokud skutečný vlastník nepředloží doklad o datu nabytí této pohledávky.

4. Vyměření srážkové daně členským státem platebního zprostředkovatele nebrání členskému státu, v němž má skutečný vlastník bydliště, ve zdanění příjmů v souladu s jeho vnitrostátními právními předpisy, pokud jsou v souladu se Smlouvou.

5. V průběhu přechodného období mohou členské státy vybírající srážkovou daň stanovit, že hospodářský subjekt provádějící či přispívající úrokovou platbu ve prospěch subjektu, jenž je usazen v jiném členském státě a na jehož jméno je platba úroku prováděna či připsována ve prospěch skutečného vlastníka podle čl. 4 odst. 2, bude namísto takového subjektu považován za platebního zprostředkovatele a členské státy z těchto úroků vyměří srážkovou daň, pokud subjekt, na jehož jméno je platba úroku prováděna nebo připsována ve prospěch skutečného vlastníka, neposkytne oficiální souhlas k tomu, aby bylo v souladu s posledním pododstavcem čl. 4 odst. 2 sděleno jeho jméno, adresa a celková výše úrokové platby provedené či připsané v jeho prospěch.

Článek 12

Sdílení výnosů

1. Členské státy vybírající srážkovou daň podle čl. 11 odst. 1 si ponechají 25 % těchto výnosů a 75 % výnosů převedou členskému státu, v němž má skutečný vlastník úroků bydliště.

2. Členské státy vybírající srážkovou daň podle čl. 11 odst. 5 si ponechají 25 % těchto výnosů a 75 % převedou jiným členským státům v poměru stanoveném pro převody podle odstavce 1 tohoto článku.

3. Tyto převody proběhnou v případě odstavce 1 nejpozději do šesti měsíců následujících po skončení daňového roku v členském státě platebního zprostředkovatele, nebo v případě odstavce 2 do šesti měsíců následujících po skončení daňového roku v členském státě hospodářského subjektu provádějícího nebo přispívajícího úrokovou platbu ve prospěch subjektu uvedeného v čl. 4 odst. 2.

4. Členské státy vybírající srážkovou daň přijmou opatření nezbytná k zajištění řádného fungování systému sdílení výnosů.

Článek 13

Výjimky z uplatňování srážkové daně

1. Členské státy vybírající srážkovou daň podle článku 11 stanoví jeden či oba z následujících postupů, jimiž umožní skutečným vlastníkům žádat, aby u nich srážková daň nebyla uplatněna:

a) postup, který skutečnému vlastníku umožní výslovně zmocnit platebního zprostředkovatele k předkládání informací podle kapitoly II s tím, že se toto zmocnění bude vztahovat na veškeré úroky, které tomuto skutečnému vlastníku vyplátí

tento platební zprostředkovatel; v takových případech se použije článek 9,

b) postup zaručující, že se srážková daň nevybere v případech, kdy skutečný vlastník předloží svému platebnímu zprostředkovateli potvrzení vydané na své jméno příslušným orgánem členského státu, v němž má bydliště, podle odstavce 2.

2. Na žádost skutečného vlastníka vystaví příslušný orgán členského státu, v němž má skutečný vlastník bydliště, potvrzení, které obsahuje následující údaje:

a) jméno, adresu a daňové či jiné identifikační číslo skutečného vlastníka; pokud takové číslo není k dispozici, uvede se datum a místo narození skutečného vlastníka;

b) jméno a adresu platebního zprostředkovatele;

c) číslo účtu skutečného vlastníka nebo, pokud není číslo účtu k dispozici, označení cenného papíru.

Toto potvrzení je platné maximálně po dobu tří let. Potvrzení je vydáno všem skutečným vlastníkům, kteří o ně požádají, do dvou měsíců po předložení žádosti.

Článek 14

Zamezení dvojího zdanění

1. Členský stát, v němž má skutečný vlastník daňové bydliště, zajistí, aby bylo zamezeno jakémukoliv dvojímu zdanění, k němuž by mohlo dojít v důsledku uplatnění srážkové daně uvedené v článku 11, a to podle odstavců 2 a 3.

2. Pokud úroky přijaté skutečným vlastníkem podléhají v členském státě platebního zprostředkovatele srážkové dani, započte členský stát, v němž má skutečný vlastník bydliště, skutečnému vlastníku daň ve výši daně sražené podle vnitrostátních právních předpisů tohoto členského státu. Pokud tato výše přesáhne částku daně splatnou v souladu s vnitrostátními právními předpisy tohoto členského státu, vyplatí členský stát, v němž má skutečný vlastník bydliště, rozdíl mezi částkou sražené a splatné daně skutečnému vlastníku.

3. Pokud úroky přijaté skutečným vlastníkem podléhají kromě srážkové daně uvedené v článku 11 ještě jinému druhu srážkové daně a členský stát, v němž má skutečný vlastník bydliště, započte tuto jinou srážkovou daň v souladu se svými vnitrostátními právními předpisy nebo se smlouvami o zamezení dvojího zdanění, započte se tato jiná srážková daň před uplatněním postupu podle odstavce 2.

4. Členský stát, v němž má skutečný vlastník bydliště, může nahradit mechanismus daňového zápočtu podle odstavců 2 a 3 vrácením srážkové daně podle článku 11.

Článek 15

Obchodovatelné dluhové cenné papíry

1. Během přechodného období podle článku 10, avšak nejdéle do 31. prosince 2010, nebudou domácí ani mezinárodní dluhopisy ani jiné obchodovatelné dluhové cenné papíry, které byly poprvé emitovány před 1. březnem 2001 nebo u kterých byl původní prospekt schválen před tímto datem příslušnými orgány ve smyslu směrnice Rady 80/390/EHS⁽¹⁾ nebo příslušnými orgány třetích zemí, považovány za pohledávky ve smyslu čl. 6 odst. 1 písm. a), pokud k 1. březnu 2002 nebo později nedojde k žádné další emisi těchto obchodovatelných dluhových cenných papírů. Pokud však bude přechodné období podle článku 10 trvat i po 31. prosinci 2010, použijí se ustanovení tohoto článku pouze ve vztahu k obchodovatelným dluhovým cenným papírům:

- které obsahují doložku „gross-up“ nebo doložku předčasného splacení a
- u kterých je platební zprostředkovatel podle článku 4 usazen v členském státě uplatňujícím srážkovou daň podle článku 11 a platí úroky přímo ve skutečnému vlastníku, jenž má bydliště v jiném členském státu.

Pokud k 1. březnu 2002 nebo později dojde k další emisi některého z výše uvedených obchodovatelných cenných papírů vydaného vládou či obdobným subjektem jednajícím jako orgán veřejné moci nebo subjektem, jehož úloha je uznána mezinárodní smlouvou, při čemž tento subjekt je uveden v příloze této směrnice, je celá emise takového cenného papíru skládající se z původní emise a ze všech emisí pozdějších považována za pohledávku ve smyslu čl. 6 odst. 1 písm. a).

Pokud k 1. březnu 2002 nebo později dojde k další emisi výše uvedeného obchodovatelného cenného papíru vydaného jiným emitentem, který není uveden ve druhém pododstavci, považuje se tato další emise za pohledávku ve smyslu čl. 6 odst. 1 písm. a).

2. Žádná ze skutečností uvedených v tomto článku nebrání členským státům ve zdanění příjmů z obchodovatelných dluhových cenných papírů uvedených v odstavci 1 v souladu s jejich vnitrostátními právními předpisy.

KAPITOLA IV

RŮZNÁ A ZÁVĚREČNÁ USTANOVENÍ

Článek 16

Ostatní srážkové daně

Tato směrnice nebrání členským státům ve výběru jiných druhů srážkové daně, než je srážková daň uvedená v článku 11, v souladu s jejich vnitrostátními právními předpisy nebo se smlouvami o zamezení dvojího zdanění.

(1) Úř. věst. L 100, 17.4.1980, s. 1. Směrnice zrušená směrnicí Evropského parlamentu a Rady 2001/34/ES (Úř. věst. L 184, 6.7.2001, s. 1).

Článek 17

Provedení

1. Členské státy do 1. ledna 2004 přijmou a zveřejní právní a správní předpisy nezbytné pro dosažení souladu s touto směrnicí. Neprodleně o nich uvědomí Komisi.

2. Členské státy použijí tyto předpisy ode dne 1. ledna 2005 za předpokladu, že:

- i) Švýcarská konfederace, Lichtenštejnské knížectví, Republika San Marino, Monacké knížectví a Knižectví Andorrry budou od tohoto data používat opatření rovnocenná opatřením obsaženým v této směrnici, a to v souladu s dohodami, které tyto státy uzavřely s Evropským společenstvím na základě jednomyslného rozhodnutí Rady,
- ii) budou existovat veškeré dohody či jiné předpisy, které zajistí, že všechna příslušná závislá nebo přidružená území (britské Normanské ostrovy, ostrov Man a karibská závislá nebo přidružená území) budou od stejného data používat automatickou výměnu informací způsobem, který je popsán v kapitole II této směrnice (nebo budou během přechodného období podle článku 10 uplatňovat srážkovou daň za podmínek uvedených v člancích 11 a 12).

3. Nejméně šest měsíců před 1. lednem 2005 přijme Rada jednomyslně rozhodnutí o tom, zda bude splněna podmínka stanovená v odstavci 2, s ohledem na to, kdy ve třetích zemích a v závislých nebo přidružených územích, jichž se daná záležitost týká, vstoupí příslušná opatření v platnost. Jestliže Rada nerozhodne o tom, že je podmínka splněna, přijme jednomyslně na návrh Komise nové datum pro účely odstavce 2.

4. Předpisy přijaté členskými státy pro dosažení souladu s touto směrnicí musí obsahovat odkaz na tuto směrnici nebo musí být takový odkaz učiněn při jejich úředním vyhlášení. Způsob odkazu si stanoví členské státy.

5. Členské státy o této skutečnosti neprodleně uvědomí Komisi a sdělí jí znění hlavních ustanovení vnitrostátních právních předpisů, které přijmou v oblasti působnosti této směrnice, a poskytnou srovnávací tabulku mezi touto směrnicí a přijatými vnitrostátními předpisy.

Článek 18

Přezkum

Komise předloží každé tři roky Radě zprávu o fungování této směrnice. Na základě těchto zpráv navrhne Komise v případě potřeby Radě změny směrnice, které se ukáží jako nezbytné k zajištění účinného zdanění příjmů z úspor a k odstranění nežádoucího narušování hospodářské soutěže.

Článek 19

Vstup v platnost

Tato směrnice vstupuje v platnost dvacátým dnem po vyhlášení v *Úředním věstníku Evropské unie*.

Článek 20

Určení

Tato směrnice je určena členskými státy.

V Lucemburku dne 3. června 2003.

Za Radu

předseda

N. CHRISTODOULAKIS

PŘÍLOHA

SEZNAM OBDOBNÝCH SUBJEKTŮ, NA NĚŽ SE ODKAZUJE V ČLÁNKU 15

Pro účely článku 15 budou za „obdobný subjekt jednající jako orgán veřejné moci nebo subjekt, jehož úloha je uznána mezinárodní smlouvou“ považovány následující subjekty:

— subjekty v rámci Evropské unie:

Belgie	Vlaams Gewest (Vlámský region) Région wallonne (Valonský region) Région bruxelloise/Brussels Gewest (Region města Bruselu) Communauté française (Francouzské společenství) Vlaamse Gemeenschap (Vlámské společenství) Deutschsprachige Gemeinschaft (Německy mluvící společenství)
Španělsko	Xunta de Galicia (Správa autonomní oblasti Galicie) Junta de Andalucía (Správa autonomní oblasti Andalusie) Junta de Extremadura (Správa autonomní oblasti Extremadury) Junta de Castilla-La Mancha (Správa autonomní oblasti Kastilie-La Mancha) Junta de Castilla-León (Správa autonomní oblasti Kastilie a León) Gobierno Foral de Navarra (Správa autonomní oblasti Navarry) Govern de les Illes Balears (Správa autonomní oblasti Baleárských ostrovů) Generalitat de Catalunya (Správa autonomní oblasti Katalánska) Generalitat de Valencia (Správa autonomní oblasti Valencie) Diputación General de Aragón (Správa autonomní oblasti Aragonie) Gobierno de las Islas Canarias (Správa autonomní oblasti Kanárských ostrovů) Gobierno de Murcia (Správa autonomní oblasti Murcie) Gobierno de Madrid (Správa autonomní oblasti Madridu) Gobierno de la Comunidad Autónoma del País Vasco/Euzkadi (Správa autonomní oblasti Baskicka) Diputación Foral de Guipúzcoa (Rada provincie Guipúzcoa) Diputación Foral de Vizcaya/Bizkaia (Rada provincie Vizcaye) Diputación Foral de Alava (Rada provincie Alava) Ayuntamiento de Madrid (Město Madrid) Ayuntamiento de Barcelona (Město Barcelona) Cabildo Insular de Gran Canaria (Rada ostrova Gran Canaria) Cabildo Insular de Tenerife (Rada ostrova Tenerife) Instituto de Crédito Oficial (Státní úvěrová instituce) Instituto Catalán de Finanzas (Finanční instituce Katalánska) Instituto Valenciano de Finanzas (Finanční instituce Valencie)
Řecko	Οργανισμός Τηλεπικοινωνιών Ελλάδος (Státní telekomunikační úřad) Οργανισμός Σιδηροδρόμων Ελλάδος (Řecké státní železnice) Δημόσια Επιχείρηση Ηλεκτρισμού (Státní elektrárnská společnost)
Francie	La Caisse d'amortissement de la dette sociale (CADES) (Fond pro umořování sociálního dluhu) L'Agence française de développement (AFD) (Francouzská rozvojová agentura) Réseau Ferré de France (RFF) (Francouzská železniční síť) Caisse Nationale des Autoroutes (CNA) (Státní dálniční fond) Assistance publique Hôpitaux de Paris (APHP) (Veřejná asistence pařížských nemocnic) Charbonnages de France (CDF) (Francouzský výbor pro uhlí) Entreprise minière et chimique (EMC) (Těžařská a chemická společnost)
Itálie	regiony provincie města a obce Cassa Depositi e Prestiti (Fond vkladů a úvěrů)
Portugalsko	Região Autónoma de Madeira (Autonomní region Madeiry) Região Autónoma dos Açores (Autonomní region Azor) města a obce

— mezinárodní subjekty:

Evropská banka pro obnovu a rozvoj

Evropská investiční banka

Asijská rozvojová banka

Africká rozvojová banka

Světová banka/Mezinárodní banka pro obnovu a rozvoj/Mezinárodní měnový fond

Mezinárodní finanční korporace

Meziamerická rozvojová banka

Fond sociálního rozvoje Rady Evropy

Euratom

Evropské společenství

Corporación Andina de Fomento (CAF) (Andská rozvojová korporace)

Eurofima

Evropské společenství uhlí a oceli

Severská investiční banka

Karibská rozvojová banka

Ustanoveními článku 15 nejsou dotčeny žádné mezinárodní závazky uzavřené mezi členskými státy a výše uvedenými mezinárodními subjekty.

— subjekty ve třetích zemích:

subjekty, které splňují následující kritéria:

1. subjekt je dle vnitrostátních kritérií zcela jednoznačně považován za veřejnoprávní subjekt;
2. tento veřejnoprávní subjekt je netržním producentem, který spravuje a financuje soubor činností, zejména poskytování netržního zboží a služeb ve prospěch veřejnosti, při čemž uvedený soubor činností je fakticky řízen orgány veřejné správy;
3. tento veřejnoprávní subjekt pravidelně emituje značný objem dluhových cenných papírů;
4. stát, jehož se záležitost týká, je schopen zaručit, že tento veřejnoprávní subjekt neuplatní v případě doložky „gross-up“ možnost předčasného splacení.

32000L0076

OPRAVA

směrnice Evropského parlamentu a Rady 2000/76/ES ze dne 4. prosince 2000 o spalování odpadů

(Zvláštní vydání Úředního věstníku Evropské unie v češtině, kapitola 15, svazek 5, strana 353)

1. Strana 362, čl. 11 odst. 11 první pododstavec

místo: „... (včetně doby uvádění do provozu a odstavování, jestliže není spalován žádný odpad)...“,

má být: „... (vyjma dobu uvádění do provozu a odstavování, jestliže není spalován žádný odpad)...“.

2. Strana 362, čl. 11 odst. 11 druhý pododstavec:

místo: „Za rok nesmí být zrušeno více než 10 % denních průměrných hodnot...“,

má být: „Za rok nesmí být zrušeno více než deset denních průměrných hodnot...“.

31997R0258

OPRAVA

nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 258/97 ze dne 27. ledna 1997 o nových potravinách a nových složkách potravin

(Zvláštní vydání Úředního věstníku Evropské unie v češtině, kapitola 13, svazek 18, strana 244)

Strana 248, čl. 8 odst. 1 písm. a) druhý pododstavec:

místo: „Nová potravina nebo složka potraviny se považuje za nadále rovnocennou...“,

má být: „Nová potravina nebo složka potraviny se považuje za nadále nerovnocennou...“.

Odbor kompatibility s právem ES Úřadu vlády ČR	I S A P Informační Systém pro Aplikaci Práva
Databáze KRC :	Přehled platné komunitární legislativy ES (dle TAiEX)

© Odbor kompatibility s právem ES, Úřadu vlády ČR - určeno pouze pro potřebu ministerstev a ostatních ústředních orgánů

Ano

Číslo (Kód): Typ Původní:	31977L0388 Main	Platnost dle Celexu:	31.12.9999
	Relevantní z hlediska revize		ano
Zařazeno v ProgressEditoru:	Ano	Priorita:	Ano do: 30.11.2003
Kapitola	9	Revize:	Radovan Pekar
Název:	Sixth Council Directive 77/388/EEC of 17 May 1977 on the harmonization of the laws of the Member States relating to turnover taxes - Common system of value added tax: uniform basis of assessment Corrected by.. 377L0388R(01)..... Corrected by.. 377L0388R(02)..... Corrected by.. 377L0388R(03)..... Corrected by.. 377L0388R(04)..... Derogated in.. 378L0583..... Derogation ART 1 DK. D.. F.. IRL Derogated in.. 378L0583..... Derogation ART 1 l. L. NL. Amended by.... 179HN01/06..... Completion ART 3.2 from 01/01/1981 Implemented by 179HN08/02..... Implementation ART 24.2 from 01/01/1981 Implemented by 179HN08/02..... Implementation ART 24.3 from 01/01/1981 Implemented by 179HN08/02..... Implementation ART 24.4 from 01/01/1981 Implemented by 179HN08/02..... Implementation ART 24.5 from 01/01/1981 Implemented by 179HN08/02..... Implementation ART 24.6 from 01/01/1981 Implemented by 179HN08/02..... Implementation ART 28.3.B from 01/01/1981 Amended by.... 380L0368.....		
Překlad názvu:	Šestá směrnice Rady ze dne 17. května 1977 o harmonizaci právních předpisů členských států týkajících se daní z obratu – Společný systém daně z přidané hodnoty: jednotný základ daně (77/388/EHS)		
Publikace:	Citace:OJ L 145 Datum: 13.06.77 Strana: 40 Počet stran: 40		
Analytická struktura (Regist):	09.30.10 Turnover tax/VAT		
Změny: Amendment	31980L0368; 31984L0386; 31989L0465; 31991L0680; 31992L0077; 31992L0111; 31994L0004; 31994L0005; 31994L0076; 31995L0007; 31996L0042; 31998L0080; 31999L0049; 31999L0059; 31999L0085; 32000L0017		
Poznámka:	cit. 31990D0176 JF, 31990D0177JF, 31990D0178JF, 31990D0180JF, 31990D0181JF, 31990D0182JF, 31990D0183JF, 31990D0184JF, 31990D0185JF, 31996D0564JF, 31996D0565JF, 31996D0566JF Příloha C konzultována s ministerstvem zemědělství; její úprava částečně závisí na tiskárně; citováno v 194n, 378L0583, 379L1072, 380L0368, 383L0181, 383L0182, 383L0183, 384L0386, 386D0356, 386L0560, 388D0498, 389L0465, 389L0604, 389R1553, 389R4059, 391L0680, 392L0012, 392L0077, 392L0111, 392R2454, 392R3046, 393R3118, 394L0004, 394L0005, 394L0075, 394L0076, 395L0007, 396L0042, 396L0095, 396L0099, 397D05511, 397R0860, 398L0080, 398R0012, 398R2121, 398R2846, 31999D0080RP, 31999D0081RP, 399L0049, 399L0059, 32000D0435RP, 32000D0746RP, 32000L0017, 32000L0031, 32001D0242RP, 32001D0243RP, 32001D0244RP, 32001D0741RP, 32001D0742RP, 32001L0084(A.N.), 31992D0614RP, 31992D0615RP, 31992D0616RP, 31992D0617RP, 31992D0618RP, 31992D0619RP, 31992D0620RP, 31992D0621RP, 31992D06164RP, 31995D0530RP, 32001L0115RP, 31996D0402RP, 31995D0435RP, 31997D0188RP, 31997D0189RP, Protokolu č. 3 Smlouvy o přistoupení(LP), 32002R0876 (LP), 32003L0092JH, 32003R1798JH, 32004L0007JH, 32003R2287 MA		
Gestor aproximace:	MF		
Uzamčený překlad názevu: ano	Dana Bymova		

Text dokumentu (český překlad) :	☐	Finalizován
----------------------------------	--------------------------	-------------

Odbor kompatibility s právem ES Úřad vlády ČR	I S A P Informační Systém pro Aproximaci Práva
Databáze č. 3a :	Evidence českých neúředních revidovaných překladů dokumentů ES

© Odbor kompatibility s právem ES, Úřad vlády ČR - určeno pouze pro potřebu ministerstev a ostatních ústředních orgánů

Identifikační list českého překladu dokumentu ES

Číslo :	31977L0388	Platnost podle celexu: 01.01.3000
Původní celex	Pro finalizaci: Ano	
Název - originál :	Sixth Council Directive of 17 May 1977 on the harmonization of the laws of the Member States relating to turnover taxes - Common system of value added tax: uniform basis of assessment (77/388/EEC)	
Název - překlad :	Šestá směrnice rady ze dne 17. května 1977 o harmonizaci právních předpisů členských států týkajících se daní z obrátu – Společný systém daně z přidané hodnoty: jednotný základ daně (77/388/EHS) KRC	
Autor překladu:		
Druh :	Směrnice	
Pramen (Úř.věst.):	Úř.věst.: L 145 Vydání Úř.věst.: 13.06.77 Str. : 1-40	
Gestor za terminologii :	Ministerstvo financí	Koordinátor : Ing. Škvařilová Drahomíra
Rozsah :	Počet stránek : 40 Velikost v kB : 1 873	
Úroveň překladu :	Neúřední revidované znění	
Úroveň překladu : (interní)	Revidovaný překlad schválený rezortem	
Poznámka :	Příloha C konzultována s ministerstvem zemědělství; její úprava částečně závisí na tiskárně; citováno v 194n, 378L0583, 379L1072, 380L0368, 383L0181, 383L0182, 383L0183, 384L0386, 386D0356, 386L0560, 388D0498, 389L0465, 389L0604, 389R1553, 389R4059, 391L0680, 392L0012, 392L0077, 392L0111, 392R2454, 392R3046, 393R3118, 394L0004, 394L0005, 394L0075, 394L0076, 395L0007, 396L0042, 396L0095, 396L0099, 397D05511, 397R0860, 398L0080, 398R0012, 398R2121, 398R2846, 31999D0080RP, 31999D0081RP, 399L0049, 399L0059, 32000D0435RP, 32000D0746RP, 32000L0017, 32000L0031, 32001D0242RP, 32001D0243RP, 32001D0244RP, 312001D0741RP, 32001D0742RP, 32001L0084(A.N.), 31992D0614RP, 31992D0615RP, 31992D0616RP, 31992D0617RP, 31992D0618RP, 31992D0619RP, 31992D0620RP, 31992D0621RP, 31992D0164RP, 31995D0530RP, 32001L0115RP, 31996D0402RP, 31995D0435RP, 31997D0188RP, 31997D0189RP, 31990D0176JF, 31990D0177JF, 31990D0178JF, 31990D0180JF, 31990D0181JF, 31990D0182JF, 31990D0183JF, 31990D0184JF, 31990D0185JF, 31996D0564JF, 31996D0565JF, 31996D0566JF, Protokolů č. 3 Smlouvy o přistoupení(LP), 32002R0876 (LP) Sladěno s aktuální verzí KN. Citováno v nařízení 32004R0638.	
Revize č.j.	Ano	

Schvalovací proces :

Datum odeslání překladu ke schválení	14.10.99
Předpis schválen resortem :	Ano Dne : 17.07.2001
Uzamčená verze: Jana Korousova	ano Taiiex: Finalised

Jméno zpracovatele : Radovan Pekar/ULVS_CR Datum zpracování : 20.04.99 17:45:40
 Jméno posl. editora : Jana Korousova/ULVS_CR Datum posl. editace : 20.07.2004 08:46:46

Ikona dokumentu (*.doc) :	Finalizovaná verze (*.doc, *.rtf)	Ikona dokumentu (*.pdf):
 31977L0388JF.doc	 31977L0388-CS.doc	

Český překlad dokumentu :

ŠESTÁ SMĚRNICE RADY

ŽÁDOST O PŘEKLAD DOKUMENTU

Název dokumentu: Commission Regulation (EC) No 1402/2003 of 1 August 2003 setting out a schedule of tables and laying down the definitions relating to basic statistical surveys of areas under vines

Číslo v celexu nebo v 32003R1402
registru :

(pod tímto číslem bude překlad odevzdán na disketě)

Ústřední orgán Ministerstvo zemědělství
státní správy:
(orgán je odpovědný za závazné termíny)

Koordinátor překladů: Ing. Vraštil Jiří

Telefon: 221 812 901

Překlad z angličtiny, francouzštiny, němčiny do češtiny

Stránky k přeložení: Official Journal L 199 , 07/08/2003 P. 0004 - 0011.
(kapitola apod.)

Celkový počet stran: 8

Požadavek vytvoření "translation memory": Ne Lhůta pro splnění do : 29.12.2003

Poznámka:

ODHADOVANÁ CENA:

Počet normostránek (odhad):
10

Cena za 1 stránku Kč:
494,55 (471 + 23,55 DPH)

Celková odhad.cena Kč:
4 945,5

SCHVÁLENÍ ŽÁDOSTI:

Za KRC:

Jméno: Mgr.Pavčina Obrová

Datum: 30.09.2003

Funkce: vedoucí KRC

Podpis: _____

SCHVÁLENÍ PŘEKLADU

KONEČNÁ CENA:

Počet normostránek:

Cena za 1 stránku Kč:
494,55 (471 + 23,55 DPH)

Skutečná cena Kč:

POTVRZENÍ KVALITY PŘEKLADU:

Výše uvedený překlad byl proveden v odpovídající kvalitě a ve výše uvedeném rozsahu:

Za odpovědný ústřední orgán státní správy:

Za KRC:

Jméno: _____

Jméno: Mgr.Pavčina Obrová

Datum: _____

Datum: _____

Funkce: _____

Funkce: vedoucí KRC

Podpis: _____

Podpis: _____

Datum převzetí

Datum převzetí

ŽÁDOST O PŘEKLAD DOKUMENTU

Název dokumentu: Zákon o cenných papírech
Zákon o dluhopisech

Číslo v celexu nebo v
registru :

(pod tímto číslem bude překlad odevzdán na disketě)

Ústřední orgán Ministerstvo financí
státní správy:
(orgán je odpovědný za závazné termíny)

Koordinátor překladů: Ing. Škvařilová Drahomíra

Telefon: 57042611

Překladi z češtiny do angličtiny

Stránky k přeložení:
(kapitola apod.)

Celkový počet stran: 140

Požadavek vytvoření "translation memory": Ne

Lhůta pro splnění do : 27.02.2001

Poznámka: Dodat do 4.12.2000 na MF

ODHADOVANÁ CENA:

Počet normostránek (odhad):
140

Cena za 1 stránku Kč:
494,60 (471 + 23,55 DPH)

Celková odhad.cena Kč:
69 244

SCHVÁLENÍ ŽÁDOSTI:

Za KRC:

Jméno: Mgr.Pavčina Obrová

Datum: 29.11.2000

Funkce: vedoucí KRC

Podpis: _____

SCHVÁLENÍ PŘEKLADU

KONEČNÁ CENA:

Počet normostránek:

Cena za 1 stránku Kč:
494,55 (471 + 23,55 DPH)

Skutečná cena Kč:

POTVRZENÍ KVALITY PŘEKLADU:

Výše uvedený překlad byl proveden v odpovídající kvalitě a ve výše uvedeném rozsahu:

Za odpovědný ústřední orgán státní správy:

Za KRC:

Jméno: _____

Jméno: Mgr.Pavčina Obrová

Datum: _____

Datum: _____

Funkce: _____

Funkce: vedoucí KRC

Podpis: _____

Podpis: _____

Datum převzetí

Datum převzetí

Úřad vlády České republiky

Odbor kompatibility - Koordinační a revizní centrum

**Vyjádření k revidovanému českému znění
právního předpisu Evropských společenství**

podle usnesení vlády ČR ze dne 15. září 1999 č.
946

k zajištění průběžného zveřejňování revidovaného
českého znění právních předpisů Evropských
společenství (bod III/4)

Ministerstvo nebo jiný

ústřední orgán státní

správy):

(gestor za terminologii)

Ministerstvo financí

Rezortní koordinátor:

(osoba, která byla jmenována
koordinátorem pro překlady za
příslušný rezort)

Ing. Renáta Kulhánková

32003L0048

Celexové číslo dokumentu:

**Anglický název
dokumentu:**

Council Directive 2003/48/EC of 3 June 2003 on taxation of savings income in the
form of interest payments

Český název dokumentu:

SMĚRNICE RADY 2003/48/ES ze dne 3. června 2003 o zdanění příjmů z úspor
v podobě úrokových plateb

Souhlasím s českým zněním tohoto právního předpisu Evropských společenství z hlediska použití terminologie v gesci výše uvedeného rezortu, za který jsem byl jmenován koordinátorem pro spolupráci při pořizování a revizi překladů. S tímto zněním jsem se seznámil v databázi revidovaných překladů v ISAP (Informační systém pro aproximaci práva). Souhlasím tímto i se zveřejněním dokumentu na Internetu, jak ukládá usnesení vlády ČR ze dne 15. září 1999 č. 946 k zajištění průběžného zveřejnění revidovaného českého znění právních předpisů Evropských společenství a rovněž souhlasím s případným předáním dokumentu v této podobě orgánům Evropské unie.

Datum :

7. 7. 2004

Podpis koordinátora:

Příloha č. 12 - Výstupy z terminologických databází

Odbor kompatibility s právem ES Úřad vlády ČR		I S A P Informační Systém pro Aproximaci Práva Databáze č. 4 : Terminologický slovník legislativy ES	
© Odbor kompatibility s právem ES, Úřad vlády ČR - určeno pouze pro potřebu ministerstev a ostatních ústředních orgánů			
Česky:	vytvořit databázi		
Anglicky:	create the database		
Francouzsky:	créer la base de données		
Německy:	schaffen die Datenbank		
Jméno zpracovatele :	Katerina Saicova/ULVS_CR	Datum zpracování :	21.03.2001 08:23:47
Výklad :			
Poznámka :	není totožné s termínem "pořídít databázi"		
Oblast použití-skupina :			
-podskupina :			
Zdroj (Celexová čísla):	31996L0009	Rezort:	MK
Druh termínu:	Závazný termín	Koordinátor:	Mgr. Zöllmann Benjamin
Celexová čísla píše ve správném tvaru a odděluje je čárkou bez mezery (32000L0012,31998R0152)			

Odbor kompatibility s právem ES
Úřad vlády ČR

I S A P
Informační Systém pro Aproximaci Práva
Databáze č. 4 : Terminologický slovník legislativy ES

© Odbor kompatibility s právem ES, Úřad vlády ČR - určeno pouze pro potřebu ministerstev a ostatních ústředních orgánů

Česky: doba životnosti, životnost

Anglicky: useful life

Francouzsky: durée d'utilisation

Německy: Nutzungsperiode

Jméno zpracovatele: Jiri Pelka/ULVS_CR

Datum zpracování: 15.12.2000 14:08:03

Výklad:

Poznámka: v případě angl. "Useful economic life" je používán termín "doba ekonomické životnosti" nebo "ekonomická životnost" (schvál. MF ČR)

Oblast použití-skupina: statistics

-podskupina: ST1 genera

Zdroj (Celexová čísla): 397R0058,398R2700

Rezort: ČSÚ

Druh termínu: Závazný termín

Koordinátor: Ing. Povolná Jarmila

Celexová čísla píše ve správném tvaru a odděluje je čárkou bez mezery (32000L0012,31998R0152)

Odbor kompatibility s právem ES
Úřad vlády ČR

I S A P
Informační Systém pro Aproximaci Práva
Databáze č. 4: Terminologický slovník legislativy ES

© Odbor kompatibility s právem ES, Úřad vlády ČR - určeno pouze pro potřebu ministerstev a ostatních ústředních orgánů

Česky: CIF (náklady, pojištění a přepravné)

Anglicky: CIF (cost, insurance and freight)

Francouzsky: CIF (Cout, assurance et fret) (CAF)

Německy: CIF (Kosten, Versicherung, Fracht)

Jméno zpracovatele: Marie Tumova/ULVS_CR

Datum zpracování: 30.06.2000 11:49:25

Výklad: "Náklady, pojištění a přepravné" znamená splnění povinnosti prodávajícího dodáním zboží přes zábradlí lodi. Prodávající je povinen zaplatit náklady a přepravné potřebné k přepravě zboží do ujednaného přístavu naložení. Ale nebezpečí poškození či ztráty zboží vzniklé po dodání zboží přechází z prodávajícího na kupujícího. Prodávající je povinen dále obstarat námořní pojištění kryjící kupujícího proti nebezpečí poškození zboží při přepravě, prodávající uzavírá pojišťovací smlouvu a platí pojistné (pouze pojištění s minimálním krytím). I tato doložka vyžaduje, aby prodávající odbavil zboží pro vývoz. Tato doložka může být používána pouze pro námořní a vnitrozemskou vodní dopravu.

Poznámka: Incoterms 2000

Oblast použití-skupina
-podskupina

Zdroj (Celexová čísla): 31972R1035,31999R1254,32000R1901 Rezort: Neurčeno

Druh termínu: Závazný termín Koordinátor:

Celexová čísla píše ve správném tvaru a odděluje je čárkou bez mezery (32000L0012,31998R0152)

Odbor kompatibility s právem ES
Úřad vlády ČR

Informační systém pro Aproximaci Práva
Databáze č. 4: Terminologický slovník legislativy ES

12/12/2004 13:27:08

© Odbor kompatibility s právem ES, Úřad vlády ČR - určeno pouze pro potřebu ministerstev a ostatních ústředních orgánů

Česky: Úřad pro výběr personálu Evropských společenství

Anglicky: European Communities Personnel Selection Office

Francouzsky: Office de sélection du personnel des communautés européennes

Německy: Amt für Personalauswahl der Europäischen Gemeinschaften

Jméno zpracovatele: Lenka Petanova/ULVS_CR

Datum zpracování: 25.02.2004 13:27:08

Výklad:

Poznámka

Oblast použití: skupina **Offices**

-podskupina **ATM** administrativní personál

Zdroj (Celexová čísla): **32002D0620,32002D0621**

Rezort: **MPSV**

Druh termínu: **Závazný termín**

Koordinátor: **JUDr. Váňa Vlastimil**

Celexová čísla pište ve správném tvaru a odděluje je čárkou bez mezery (32000L0012,31998R0152)

Odbor kompatibility s právem ES
Úřad vlády ČR

I S A P
Informační Systém pro Aproximaci Práva
Databáze č. 4: Terminologický slovník legislativy ES

© Odbor kompatibility s právem ES, Úřad vlády ČR - určeno pouze pro potřebu ministerstev a ostatních ústředních orgánů

Německy: Äquivalenzmethode, Equity-Methode

Česky: ekvivalenční metoda, metoda uvedení do ekvivalence

Anglicky: equity method

Francouzsky: méthode de mise en équivalence

Jméno zpracovatele: Radovan Pekar/ULVS_CR

Datum zpracování: 19.04.2000 10:12:15

Výklad: IAS: A method of accounting whereby the investment (an interest in a jointly controlled entity) is initially recorded at cost and adjusted thereafter for the post acquisition change in the investor's (the venturer's) share of net assets of the investee (the jointly controlled entity)

Poznámka: bankovníctví (něm. verze používá dvě varianty)

Oblast použití-skupina

-podskupina

Zdroj (Celexová čísla): 31992L0030,31978L0660

Rezort: ČNB

Druh termínu: Závazný termín

Koordinátor: JUDr. Němcová Hana

Celexová čísla pište ve správném tvaru a odděluje je čárkou bez mezery (32000L0012,31998R0152)

Odbor kompatibility s právem ES
Úřad vlády ČR

T S A P
Informační Systém pro Aproximaci Práva
Databáze č. 4 : Terminologický slovník legislativy ES

13.06.2000

© Odbor kompatibility s právem ES, Úřad vlády ČR - určeno pouze pro potřebu ministerstev a ostatních ústředních orgánů

Německy: teilweise gegorener Traubenmost

Česky: částečně zkvašený hroznový mošt

Anglicky: grape must in fermentation

Francouzsky: moût de raisins partiellement fermenté

Jméno zpracovatele: Petra Seidlova/ULVS_CR

Datum zpracování: 13.06.2000 15:04:53

Výklad: viz 399R1493 příloha I

Poznámka:

Oblast použití-skupina Food industry

-podskupina AG7 viticulture

Zdroj (Celexová čísla): 399R1493

Rezort: MZe

Druh termínu: Závazný termín

Koordinátor: JUDr. Ehlová Zdeňka

Celexová čísla pište ve správném tvaru a oddělujte je čárkou bez mezery (32000L0012,31998R0152)

Odbor kompatibility s právem ES Úřad vlády ČR	 Informační System pro Aproximaci Práva
Databáze č.	<u>Terminologický slovník chemický ÚNMZ</u>

Česky :	karfentrazon-ethyl (ISO) ethyl-(RS)-2-chlor-3-{2-chlor-5-[4-(difluormethyl)-3-methyl-5-oxo-4,5-dihydro-1H-1,2,4-triazol-1-yl]-4-fluorfenyl}propanoát
Anglicky :	carfentrazone (RS)-2-chloro-3-{2-chloro-5-[4-(difluoromethyl)-4,5-dihydro-3-methyl-5-oxo-1H-1,2,4-triazol-1-yl]-4-fluorophenyl}propionic acid

Jméno zpracovatele :

Datum zpracování :

17.03.2006 12:08:20

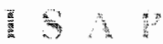
Odbor kompatibility s právem ES Úřad vlády ČR	I S A P Informační Systém pro Aproximaci Práva
Databáze č.	<u>Terminologický slovník chemický ÚNMZ</u>

Česky :	Vodilka kanadská, Hydrastis canadensis, ext. Výtažky a jejich fyzikálně modifikované deriváty, jako jsou tinktury, silice konkrétní (konkrety), silice absolutní, etherické oleje, olejoprskyřice, terpeny, deterpenované frakce, destiláty, rezidua atd., získané z Hydrastis canadensis, Ranunculaceae, vodilka kanadská, prskyřníkovité.
Anglicky :	Golden seal, Hydrastis canadensis, ext. Extractives and their physically modified derivatives such as tinctures, concretes, absolutes, essential oils, oleoresins, terpenes, terpene-free fractions, distillates, residues, etc., obtained from Hydrastis canadensis, Ranunculaceae.

Jméno zpracovatele :

Datum zpracování :

17.03.2006 12:09:38

Odbor kompatibility s právem ES Úřad vlády ČR	 ISAP Informační Systém pro Aproximaci Práva
Databáze č. 4 :	Terminologický slovník legislativy ES-technický

© Odbor kompatibility s právem ES, Úřad vlády ČR - určeno pouze pro potřebu ministerstev a ostatních ústředních orgánů

Anglicky :	abrasion test
Česky :	zkouška odolnosti proti oděru
Francouzsky:	essai d'abrasion m
Německy :	Abreibprüfung e

Jméno zpracovatele : Datum zpracování : 02.04.2003 17:38:56
 Jméno posl. editora : Karel Medek2/ULVS_CR Datum posl. editace : 03.04.2003 10:03:03

Definice :

Osobní poznámky:

Oblast použití-skupina
 podskupina

Zdroj (Celexová čísla): 31989L0173, AIIIA/8.1.3.1

Rezort:

Druh termínu: Pomocný termín

Koordinátor:

Hlavní termín:

Anglicky :	abrasion (2)
Česky :	odírání
Francouzsky:	abrasion f
Německy :	Abrieb r

Zdroj Celex : 31992L0022, AIIIO/2.2.7.1

Návrhy na změnu překladu pozměňovacích ustanovení v manuálu podle legislativních pravidel vlády.

Manuál, část 7.4

1. úvodní příklad : „Směrnice 00/000/EHS se mění tímto způsobem“

Návrh: „Směrnice 00/000/EHS se mění takto“ (legislativní pravidla, čl. 55 odst. 2)

2. čtvrtý příklad : „Článek 3 se mění tímto způsobem“

Návrh: „Článek 3 se mění takto“ (v českých předpisech se obdobná formulace nepoužívá, ale analogicky k poznámce číslo 1.)

3. čtvrtý příklad „Odstavce 2 a 3 se označí jako 3 a 4.“

Návrh: „Odstavce 2 a 3 se označují jako 3 a 4.“ (legislativní pravidla, čl. 56 odst. 2 písm. g), čl. 58 odst. 2 písm. c). Případně navrhuji doplnit o slovo „dosavadní“ na „Dosavadní odstavce 2 a 3 se označují jako 3 a 4.“ (s odvolání na tatáž ustanovení legislativních pravidel)

4. pátý příklad „Věta 4.2.1 se mění a zní“

Návrh: „Bod/položka 4.2.1 se nahrazuje tímto“, anebo nanejvýš „Bod/položka 4.2.1 zní“ (legislativní pravidla čl. 57 - fakticky se nejedná o nic odlišného od příkladů 1-3)

5. sedmý příklad „Vypouští se článek 5“

Návrh: „Článek 5 se zrušuje“ (legislativní pravidla čl. 56)

6. osmý příklad „Příloha se označí jako příloha I a následující body se připojí k odstavci 1“

Návrh: „Příloha se označuje jako příloha I a následující body se doplňují na konci odstavce 1“ (viz poznámku č. 3 a dále legislativní pravidla čl. 58 odst. 3, 4, 7 a 8)

7. devátý příklad „Zde přiložené přílohy II a III se připojí ke směrnici 00/000/EHS“

Návrh: „Připojené přílohy II a III se doplňují ke směrnici 00/000/EHS“ nebo „Směrnice 00/000/EHS se doplňuje o připojené přílohy II a III“ (viz ustanovení legislativních pravidel citovaná k předchozí poznámce). Dále by bylo vhodné vypustit „zde“, protože v českých předpisech se v tomto významu nevyskytuje, a změnit „přiložené přílohy“ na „připojené přílohy“ z důvodů stylistických.

8. desátý příklad „Zrušuje se článek 2“

Návrh: „Článek 2 se zrušuje“ (legislativní pravidla, čl. 56 odst. 2)

9. jedenáctý příklad „Připojí se nový bod 5, který zní“

Návrh: „Doplňuje se nový bod 5, který zní“ (legislativní pravidla čl. 58 odst. 3, 4)

KAPITOLY SEZNAMU PLATNÝCH PRÁVNÍCH PŘEDPISŮ (DIRECTORY)

01. Obecné, finanční a institucionální otázky

- 01.10 Zásady, cíle a poslání Smluv
- 01.20 Obecné předpisy
- 01.30 Oblast působnosti smluv
- 01.40 Institucionální předpisy
 - 01.40.10 Obecné předpisy
 - 01.40.20 Parlament
 - 01.40.30 Rada
 - 01.40.40 Komise
 - 01.40.50 Soudní dvůr
 - 01.40.60 Účetní dvůr
 - 01.40.65 Výbor regionů
 - 01.40.70 Hospodářský a sociální výbor
 - 01.40.75 Evropská centrální banka
 - 01.40.80 Evropská investiční banka
 - 01.40.85 Evropský měnový institut
 - 01.40.90 Poradní výbor ESUO
 - 01.40.95 Evropský systém centrálních bank
 - 01.50 Správa a služební a pracovní řády
 - 01.60 Finanční a rozpočtové předpisy
 - 01.60.10 Zúčtovací jednotka
 - 01.60.20 Rozpočet
 - 01.60.30 Vlastní zdroje
 - 01.60.40 Evropské společenství uhlí a oceli (ESUO)
 - 01.60.50 Jiné příjmy
 - 01.60.60 Finanční kontrola

02. Celní unie a volný pohyb zboží

- 02.05 Obecné předpisy
- 02.10 Obecné celní předpisy
 - 02.10.10 Společné celní území
 - 02.10.20 Předložení zboží k celnímu řízení a dočasná úschova
 - 02.10.30 Definice pojmu celního deklaranta
 - 02.10.40 Vznik, splatnost a zánik celního dluhu
 - 02.10.50 Odložení platby cla
 - 02.10.60 Vrácení nebo prominutí cla
 - 02.10.70 Výběr cla po proclení
 - 02.10.80 Informace závazné pro celní správu
 - 02.20 Základní celní nástroje
 - 02.20.10 Celní sazebníky
 - 02.20.10.10 Společný celní sazebník
 - 02.20.10.20 Jednotný sazebník ESUO
 - 02.20.10.30 Integrovaný sazebník Společenství (TARIC)
 - 02.20.20 Celní hodnota
 - 02.20.30 Původ zboží
 - 02.20.30.10 Společná definice používaná pro nepreferenční pohyb zboží
 - 02.20.30.20 Pravidla původu vymezená v rámci preferenčních ujednání
 - 02.20.30.21 Země ESVO
 - 02.20.30.22 Země Středomoří
 - 02.20.30.23 Země AKT a ZZÚ
 - 02.20.30.25 Země, na něž se vztahuje systém všeobecných celních preferencí
 - 02.30 Použití společného celního sazebníku
 - 02.30.10 Sazební zařazení zboží

Příloha č. 14

- 02.30.20 Zvláštní použití
- 02.30.30 Odchylná sazební opatření
 - 02.30.30.10 Pozastavení ukládání cel
 - 02.30.30.20 Sazební kvóty
 - 02.30.30.30 Sazební stropy
 - 02.30.30.40 Obnovení ukládání cel
- 02.30.40 Paušální proclení
- 02.30.50 Osvobození od cla
 - 02.30.50.10 Vracené zboží
 - 02.30.50.20 Pravidla pro zásobování
 - 02.30.50.30 Jiná osvobození od cla
- 02.40 Zvláštní celní předpisy
 - 02.40.10 Pohyb zboží
 - 02.40.10.10 Volný pohyb zboží
 - 02.40.10.11 Tranzit Společenství
 - 02.40.10.12 Jiné režimy volného pohybu zboží
 - 02.40.10.13 Turecko
 - 02.40.10.20 Obchod vně Společenství : dohody ESVO
 - 02.40.10.30 Postupy při vývozu zboží
 - 02.40.10.40 Odstraňování překážek při pohybu zboží
 - 02.40.20 Celní režimy s hospodářským účinkem
 - 02.40.20.10 Aktivní zušlechťovací styk
 - 02.40.20.20 Pasivní zušlechťovací styk a harmonizace standardních obchodních výměn
 - 02.40.20.30 Svobodná pásma, celní sklady, manipulace
 - 02.40.20.40 Jiné celní režimy s hospodářským účinkem
- 02.50 Vzájemná pomoc
 - 02.50.10 Při používání celních nebo zemědělských předpisů
 - 02.50.20 Při vymáhání pohledávek v oblasti celnictví a zemědělství
- 02.60 Procesní pravidla a sankce
 - 02.60.10 Urovnání celních sporů
 - 02.60.20 Postih porušení práva Společenství
- 02.70 Mezinárodní celní spolupráce

03. Zemědělství

- 03.05 Obecné předpisy
- 03.10 Základní předpisy
 - 03.10.10 Vnitrostátní podpory
 - 03.10.20 Mechanismy společné zemědělské politiky
 - 03.10.30 Přistoupení
- 03.20 Evropský zemědělský orientační a záruční fond (EZOZF)
 - 03.20.10 Obecné předpisy
 - 03.20.20 Orientační sekce EZOZF
 - 03.20.30 Záruční sekce EZOZF
- 03.30 Zemědělské struktury
 - 03.30.10 Společensko-strukturální opatření
 - 03.30.20 Zpracování zemědělských produktů a jejich uvádění na trh
 - 03.30.30 Síť účetních informací
 - 03.30.40 Zemědělské statistiky
 - 03.30.50 Agronomické výzkumy
 - 03.30.60 Lesy a lesnictví
- 03.40 Finanční opatření
 - 03.40.10 Stanovení vyrovnávacích částek
 - 03.40.20 Jiná finanční opatření
- 03.50 Sbližování práva a zdravotních opatření
 - 03.50.10 Krmiva
 - 03.50.20 Rostlinolékařství

Příloha č. 14

- 03.50.30 Veterinární lékařství a zootechnika
- 03.50.40 Osiva a sadba
- 03.60 Produkty, které jsou předmětem společné organizace trhů
- 03.60.05 Předpisy týkající se více společných organizací
- 03.60.51 Obiloviny
- 03.60.52 Vepřové maso
- 03.60.53 Vejce - drůbež
- 03.60.54 Ovoce a zelenina
- 03.60.55 Víno
- 03.60.56 Mléko a mléčné výrobky
- 03.60.57 Hovězí a telecí maso
- 03.60.58 Rýže
- 03.60.59 Oleje a tuky
- 03.60.60 Cukr
- 03.60.61 Květiny a okrasné rostliny
- 03.60.62 Sušená krmiva
- 03.60.63 Zpracované ovoce a zelenina
- 03.60.64 Tabák
- 03.60.65 Len a konopí
- 03.60.66 Chmel
- 03.60.67 Osiva
- 03.60.68 Skopové a kozí maso
- 03.60.69 Jiné zemědělské produkty
- 03.70 Produkty, které nejsou předmětem společné organizace trhů
- 03.70.10 Bourec morušový
- 03.70.20 Isoglukosa
- 03.70.30 Hrách, boby, pícninové boby
- 03.70.40 Albuminy
- 03.70.50 Produkty mimo přílohu II (nyní produkty mimo přílohu I)
- 03.70.60 Bavlna
- 03.70.70 Jiné zemědělské produkty
- 03.80 Smlouvy se třetími zeměmi

04. Rybolov

- 04.05 Obecné předpisy, zásobování a výzkum
- 04.10 Společná rybářská politika
- 04.10.10 Strukturální opatření
- 04.10.20 Organizace trhu
- 04.10.30 Zachování zdrojů
- 04.10.30.10 Kvóty úlovků a hospodaření s rybími populacemi
- 04.10.30.20 Jiná opatření v oblasti zachování zdrojů
- 04.10.40 Státní podpora
- 04.20 Vnější vztahy
- 04.20.10 Mnohostranné vztahy
- 04.20.20 Smlouvy se třetími zeměmi

05. Volný pohyb pracovníků a sociální politika

- 05.10 Volný pohyb pracovníků
- 05.20 Sociální politika
- 05.20.05 Obecné sociální předpisy
- 05.20.10 Evropský sociální fond (ESF)
- 05.20.10.10 Organizace a reforma ESF
- 05.20.10.20 Správa a financování ESF
- 05.20.10.30 Intervence ESF
- 05.20.20 Pracovní podmínky
- 05.20.20.10 Bezpečnost pracovníků

Příloha č. 14

- 05.20.20.20 Mzdy, odměny a pracovní doba
- 05.20.20.30 Pracovní vztahy
- 05.20.30 Nezaměstnanost a zaměstnanost
- 05.20.30.10 Programy a statistiky
- 05.20.30.20 Ochrana pracovníků
- 05.20.30.30 Podpora zaměstnanosti
- 05.20.40 Sociální zabezpečení
- 05.20.40.10 Zásady sociálního zabezpečení
- 05.20.40.20 Používání na migrující pracovníky
- 05.20.50 Sbližování některých sociálních předpisů

06. Právo usazování a volný pohyb služeb

- 06.10 Zásady a podmínky
- 06.20 Odvětvové použití
- 06.20.10 Výrobní a zpracovatelské činnosti
- 06.20.10.10 Zemědělství
- 06.20.10.20 Jiné výrobní a zpracovatelské činnosti
- 06.20.20 Služby
- 06.20.20.10 Pojišťovnictví
- 06.20.20.20 Bankovníctví
- 06.20.20.25 Burzy a jiné trhy cenných papírů
- 06.20.20.30 Doprava
- 06.20.20.40 Obchodování s nemovitostmi
- 06.20.20.50 Rekreační služby
- 06.20.20.60 Osobní služby
- 06.20.20.70 Služby poskytované podnikům
- 06.20.20.80 Jiné služby
- 06.20.30 Obchodní činnosti
- 06.20.40 Nezávislé činnosti
- 06.20.50 Lékařské a zdravotnické činnosti
- 06.20.60 Jiné činnosti
- 06.30 Veřejné zakázky
- 06.30.10 Obecné předpisy
- 06.30.20 Veřejné zakázky na stavební práce
- 06.30.30 Veřejné zakázky na dodávky
- 06.30.40 Veřejné zakázky na služby
- 06.30.50 Jiné veřejné zakázky

07. Dopravní politika

- 07.05 Obecné předpisy
- 07.10 Dopravní infrastruktura
- 07.10.10 Koordinace investic
- 07.10.20 Finanční podpora
- 07.10.30 Zpoplatnění používání infrastruktury
- 07.20 Pozemní doprava
- 07.20.10 Pravidla hospodářské soutěže
- 07.20.20 Státní intervence
- 07.20.30 Fungování trhu
- 07.20.30.10 Sledování trhu
- 07.20.30.20 Přístup na trh
- 07.20.30.30 Ceny a podmínky v dopravě
- 07.20.40 Sbližování struktur
- 07.20.40.10 Technické podmínky a bezpečnost
- 07.20.40.20 Sociální podmínky
- 07.20.40.30 Daňové podmínky
- 07.20.50 Kombinovaná doprava

Příloha č. 14

- 07.20.60 Předpisy ESUO
- 07.30 Námořní doprava
 - 07.30.10 Pravidla hospodářské soutěže
 - 07.30.20 Fungování trhu
 - 07.30.20.10 Sledování trhu
 - 07.30.20.20 Kodex jednání liniových konferencí
 - 07.30.20.30 Přístup na trh
 - 07.30.30 Bezpečnost v oblasti námořní dopravy
 - 07.30.40 Sbližování struktur
 - 07.30.40.10 Technické podmínky
 - 07.30.40.20 Sociální podmínky
 - 07.30.40.30 Daňové podmínky
 - 07.30.40.40 Vlajky, registrace plavidel
 - 07.30.50 Mezinárodní vztahy
 - 07.30.50.10 Konzultační postupy
 - 07.30.50.20 Smlouvy EHS se třetími zeměmi
- 07.40 Letecká doprava
 - 07.40.10 Pravidla hospodářské soutěže
 - 07.40.20 Fungování trhu
 - 07.40.20.10 Přístup na trh
 - 07.40.20.20 Rozdělení provozu
 - 07.40.20.30 Ceny a podmínky
 - 07.40.30 Bezpečnost letecké dopravy
 - 07.40.40 Sbližování struktur
 - 07.40.50 Mezinárodní vztahy
 - 07.40.50.10 Konzultační postupy
 - 07.40.50.20 Smlouvy se třetími zeměmi
- 08. Politika v oblasti hospodářské soutěže
 - 08.10 Zásady hospodářské soutěže
 - 08.20 Ujednání
 - 08.20.10 Zakázané dohody
 - 08.20.20 Povolené dohody, výjimky a zamítavé atesty
 - 08.20.30 Kontrolní postupy
 - 08.30 Dominantní postavení
 - 08.40 Spojování
 - 08.50 Použití pravidel hospodářské soutěže na veřejné podniky
 - 08.60 Státní podpory a jiné subvence
 - 08.70 Dumpingové praktiky uvnitř Společenství
 - 08.80 Povinnosti podniků
 - 08.90 Státní monopoly obchodního charakteru
- 09. Daně
 - 09.10 Obecné předpisy
 - 09.20 Přímé daně
 - 09.20.10 Daně z příjmů
 - 09.20.20 Daně ze zisku společností
 - 09.20.30 Odstranění dvojího zdanění
 - 09.30 Nepřímé daně
 - 09.30.10 Daň z obrátu/DPH
 - 09.30.20 Spotřební daně
 - 09.30.30 Daň z kapitálových vkladů a z operací s cennými papíry
 - 09.30.40 Osvobození fyzických osob od daní
 - 09.40 Jiné daně
 - 09.50 Boj proti daňovým únikům a vyhýbání se daňové povinnosti

Příloha č. 14

10. Hospodářská a měnová politika a volný pohyb kapitálu

- 10.10 Obecné předpisy
- 10.20 Měnová politika
 - 10.20.10 Institucionální měnové předpisy
 - 10.20.20 Přímé nástroje měnové politiky
 - 10.20.30 Nepřímé nástroje měnové politiky
- 10.30 Hospodářská politika
 - 10.30.10 Institucionální hospodářské předpisy
 - 10.30.20 Nástroje hospodářské politiky
 - 10.30.30 Hospodářská a měnová unie
- 10.40 Volný pohyb kapitálu

11. Vnější vztahy

- 11.10 Obecné předpisy
- 11.20 Evropská politická spolupráce
- 11.30 Mnohostranné vztahy
 - 11.30.10 Vztahy v rámci Všeobecné dohody o clech a obchodu (GATT)
 - 11.30.10.10 Základní normy
 - 11.30.10.20 Dvoustranné otázky
 - 11.30.20 Mezinárodní smlouvy o komoditách
 - 11.30.30 Mnohostranná celní spolupráce
 - 11.30.40 Spolupráce s mezinárodními organizacemi a s nevládními organizacemi
 - 11.30.50 Mnohostranná spolupráce v oblasti dopravy
 - 11.30.60 Mnohostranná spolupráce v oblasti ochrany životního prostředí, živočichů, rostlin a přírodních zdrojů
 - 11.30.70 Jiné oblasti mnohostranné spolupráce
 - 11.40 Dvoustranné smlouvy se třetími zeměmi
 - 11.40.10 Evropské země
 - 11.40.10.10 Země Evropského sdružení volného obchodu (ESVO)
 - 11.40.10.20 Země Středomoří
 - 11.40.10.30 Země v ekonomickém přechodu
 - 11.40.10.40 Jiné evropské země
 - 11.40.20 Země Blízkého a Středního východu
 - 11.40.30 Země Afriky, Karibiku a Tichomoří
 - 11.40.40 Země Severní Ameriky
 - 11.40.50 Země Střední a Latinské Ameriky
 - 11.40.60 Asijské země
 - 11.40.70 Země Oceánie
 - 11.50 Opatření ve prospěch zemí v ekonomickém přechodu
 - 11.50.10 Evropská banka pro obnovu a rozvoj
 - 11.50.20 Finanční a hospodářská pomoc
 - 11.50.30 Zvláštní opatření pro pomoc
 - 11.60 Obchodní politika
 - 11.60.10 Obecné předpisy
 - 11.60.20 Prodloužení nebo obnovení smluv členských států se třetími zeměmi
 - 11.60.30 Obchodní režimy
 - 11.60.30.10 Preferenční režimy
 - 11.60.30.20 Obecný režim dovozu
 - 11.60.30.30 Obecný režim vývozu
 - 11.60.30.40 Záruky a financování vývozu
 - 11.60.40 Ochrana obchodu
 - 11.60.40.10 Ochranná cla
 - 11.60.40.20 Antidumpingová cla
 - 11.60.40.30 Zvláštní opatření ESVO
 - 11.60.50 Jiná opatření obchodní politiky

Příloha č. 14

- 11.60.60 Statistika zahraničního obchodu (Nimexe)
- 11.70 Rozvojová politika
 - 11.70.10 Obecné předpisy
 - 11.70.20 Pomoc rozvojovým zemím
 - 11.70.20.10 Potravinová pomoc
 - 11.70.20.20 Evropský rozvojový fond (ERF)
 - 11.70.20.30 Pomoc nepřidruženým zemím
 - 11.70.30 Systémy všeobecných preferencí
 - 11.70.40 Přidružení
 - 11.70.40.10 Přidružení zámořských zemí a území (ZZÚ)
 - 11.70.40.20 Přidružení zemí Afriky, Karibiku a Tichomoří (AKT)

12. Energetika

- 12.10 Obecné zásady, programy
 - 12.10.10 Obecné předpisy
 - 12.10.20 Racionální využívání energií a úspory energií
- 12.20 Uhlí
 - 12.20.10 Podpora uhelného průmyslu
 - 12.20.20 Hospodářská soutěž: ceny a jiné podmínky prodeje
 - 12.20.30 Uhelné produkty
 - 12.20.40 Jiná opatření (uhlí)
- 12.30 Elektrická energie
- 12.40 Jaderná energie
 - 12.40.10 Zásobování palivy
 - 12.40.20 Elektrárny a společné podniky
 - 12.40.30 Bezpečnost
 - 12.40.40 Jaderný výzkum
 - 12.40.50 Jiná opatření v oblasti jaderné energie
- 12.50 Ropa a plyn
 - 12.50.10 Zásobování a udržování zásob
 - 12.50.20 Obchod v rámci Společenství
 - 12.50.30 Jiná opatření v oblasti ropy a plynu
- 12.60 Jiné zdroje energie

13. Průmyslová politika a vnitřní trh

- 13.10 Průmyslová politika: obecné předpisy, programy, statistiky a výzkum
 - 13.10.10 Obecné předpisy
 - 13.10.20 Programy a statistiky
 - 13.10.30 Výzkum a technologický rozvoj
 - 13.10.30.10 Obecné zásady
 - 13.10.30.20 Oblasti výzkumu
- 13.20 Průmyslová politika: intervence v jednotlivých odvětvích
 - 13.20.10 Průmysl výroby a zpracování železa a oceli
 - 13.20.10.10 Hospodářská soutěž: ceny a jiné podmínky prodeje
 - 13.20.10.20 Jiná opatření v oblasti průmyslu výroby a zpracování železa
 - 13.20.20 Loďařský průmysl
 - 13.20.30 Letecký průmysl
 - 13.20.40 Textil
 - 13.20.50 Kůže, kožešiny a obuv
 - 13.20.60 Informační technologie, telekomunikace a zpracování dat
 - 13.20.70 Jiná průmyslová odvětví
- 13.30 Vnitřní trh: sbližování právních předpisů
 - 13.30.05 Obecné předpisy a programy
 - 13.30.10 Motorová vozidla
 - 13.30.11 Zemědělské a lesnické traktory
 - 13.30.12 Metrologie

Příloha č. 14

- 13.30.13 Elektrický materiál
- 13.30.14 Potraviny
 - 13.30.14.10 Barviva
 - 13.30.14.20 Konzervační prostředky
 - 13.30.14.30 Jiné předpisy
- 13.30.15 Hromadně vyráběné léčivé přípravky
- 13.30.16 Kosmetika
- 13.30.17 Textil
- 13.30.18 Nebezpečné látky
- 13.30.19 Hnojiva
- 13.30.99 Jiné oblasti sbližování právních předpisů
- 13.40 Vnitřní trh: podniková politika
- 13.50 Různé
- 13.60 Transevropské sítě

- 14. Regionální politika a koordinace strukturálních nástrojů
 - 14.10 Obecné zásady, programy a statistiky
 - 14.20 Evropský fond pro regionální rozvoj (EFRR)
 - 14.30 Řízení a koordinace státní regionální pomoci
 - 14.40 Samostatná regionální opatření
 - 14.40.10 Intervence EFRR
 - 14.40.20 Pomoc postiženým regionům
 - 14.40.30 Úvěry Společenství
 - 14.50 Koordinace strukturálních nástrojů
 - 14.60 Fondy hospodářské a sociální soudržnosti

- 15. Životní prostředí, spotřebitelé a ochrana zdraví
 - 15.10 Životní prostředí
 - 15.10.10 Obecné předpisy a programy
 - 15.10.20 Znečištění a škodlivé vlivy
 - 15.10.20.10 Jaderná bezpečnost a radioaktivní odpad
 - 15.10.20.20 Ochrana vod a vodní hospodářství
 - 15.10.20.30 Kontrola znečištění ovzduší
 - 15.10.20.40 Prevence hluku
 - 15.10.20.50 Chemické látky, průmyslová rizika a biotechnologie
 - 15.10.30 Prostor, životní prostředí a přírodní zdroje
 - 15.10.30.10 Hospodaření s prostorem, životním prostředím a přírodními zdroji a jejich racionální využití
 - 15.10.30.20 Ochrana živočichů a rostlin
 - 15.10.30.30 Odpadové hospodářství a čisté technologie
 - 15.10.40 Mezinárodní spolupráce
 - 15.20 Spotřebitelé
 - 15.20.10 Obecné předpisy
 - 15.20.20 Informace, vzdělávání a zastupování spotřebitelů
 - 15.20.30 Ochrana zdraví a bezpečnost
 - 15.20.40 Ochrana hospodářských zájmů
 - 15.30 Ochrana zdraví
 - 15.40 Ochrana zvířat

- 16. Věda, informace, vzdělávání a kultura
 - 16.10 Věda
 - 16.10.10 Obecné zásady
 - 16.10.20 Oblasti výzkumu
 - 16.20 Šíření informací
 - 16.30 Výchova a vzdělávání

Příloha č. 14

16.40 Kultura

17. Právo podniků

17.10 Právo společností

17.20 Práva k duševnímu vlastnictví

17.30 Hospodářská a obchodní práva

17.30.10 Obchodní praxe

17.30.20 Jiná hospodářská a obchodní opatření

18. Společná zahraniční a bezpečnostní politika

19. Prostor svobody, bezpečnosti a práva

19.10 Volný pohyb osob

19.10.10 Odstranění kontrol na vnitřních hranicích

19.10.20 Překračování vnějších hranic

19.10.30 Azylová politika

19.10.30.10 Právo na azyl (uplatňování mezinárodních azylových pravidel v Evropské unii)

19.10.30.20 Práva uprchlíků a přesídlených osob (bez práva na azyl)

19.10.40 Přistěhovalectví a práva státních příslušníků třetích zemí

19.20 Soudní spolupráce v občanských věcech

19.30 Policejní spolupráce, soudní spolupráce v trestních věcech a celní spolupráce

19.30.10 Policejní spolupráce

19.30.20 Soudní spolupráce v trestních věcech

19.30.30 Celní spolupráce

19.40 Programy

19.50 Vnější vztahy

20. Evropa občanů

20.10 Volný pohyb osob

20.20 Evropské občanství

Shrnutí problematiky překladu výrazu *establish*

(stanovisko KRC)

Výraz *establish* a slova z něj odvozená se v legislativě ES/EU vyskytují v těchto základních kontextech:

- 1) **(person, undertaking...) established in ...** (fr. *étašli dans...*, něm. *in ... niederlassen*) pro vyjádření vztahu určitého subjektu k určitému místu,
- 2) **right of establishment / freedom of establishment** (fr. *droit d'établissement / liberté d'établissement*, něm. *Niederlassungsrecht / Niederlassungsfreiheit*) jako právo zahájit a vykonávat podnikatelskou činnost na určitém místě

„Podnikáním“ se zde přitom rozumí též každá samostatně výdělečná činnost (např. lékařů, architektů, advokátů, porodních asistentek). Rovněž použití slova „*established*“ obvykle implikuje podnikání subjektu, avšak nikoli výlučně (např. v celním kodexu se výrazem „*person established in the Community*“ rozumí i nepodnikající fyzická osoba, je-li potenciálním plátcem cla).

Pokud jde o význam č. 2), byl dříve překládán většinou jako „svoboda/právo podnikání“. Podle důkladných informací u právně-lingvistického odboru Rady EU není tento překlad vhodný, neboť nevystihuje podstatu tohoto práva. Podle Smlouvy ES „*right of establishment*“ každé osoby zahrnuje právo zahajovat a provozovat samostatnou výdělečnou činnost, jakož i zřizovat a řídit podniky v jiném členském státě Společenství, než v jejím vlastním. Důraz je kladen na mobilitu tohoto práva (je zařazeno v kapitole o volném pohybu) a zdůrazňuje se, že odstranění překážek má zdaleka největší dopad na zahajování podnikatelské činnosti (odstranění diskriminace při jejím úředním povolování). Pro tyto účely se „právo podnikání“ jedná jako příliš statické. Navíc tento termín neobsahuje vázanost k určitému místu, fyzickému „zakotvení“ podnikatele na území druhého členského státu ES, který je nezbytnou součástí pojmu. Na osobu prodávající zboží nebo poskytující služby přes hranice se ostatně toto právo nevztahuje, přestože na území druhého státu rovněž „podniká“ (tento druh podnikání je upraven opět jinými předpisy). Z těchto důvodů bylo doporučováno tuto variantu změnit přinejmenším na „právo zahájit podnikání“. Zároveň nám však bylo řečeno, že stejné slovo nebo slovní základ pro „*establish*“ ve významech č. 1) a 2) je nutností a současně praxí všech úředních jazyků Společenství, byť by to činilo lingvistické potíže. Řešení tohoto terminologického problému je proto třeba řešit souběžně s významem č. 1).

Pokud se týče výrazu „*established*“ ve významu č. 1, shodovaly se podané definice v tom, že se jedná o významově široký termín pokrývající různé typy vztahů mezi určitou osobou a určitým místem, a to spíše než vztahy ekonomické než právní. Místem, kde je určitá osoba „*established*“, je místo, kde má přirozené ústředí svých hospodářských a jiných relevantních zájmů.

V důsledku této široké definice se kontexty, v nichž je tento výraz používán, liší: buď zahrnuje některé právní svazky osoby a místa, nebo je jim stavěn do protikladu. Případné definice navíc mohou tento termín zužovat pro účely daného předpisu.

Např. podle definice v celním kodexu Společenství:

„Osobou „established“ ve Společenství“ se rozumí:

- *v případě fyzické osoby osoba, která má obvyklé bydliště ve Společenství,*
- *v případě právnické osoby nebo sdružení osob osoba, která má sídlo, řídicí ústředí nebo stálou provozovnu ve Společenství.“*

Lze upozornit, že na základě kontextu není nijak nezbytné, aby daná osoba byla podnikatelem nebo vyvíjela podnikatelskou neb jinou samostatně výdělečnou činnost.

Právní předpisy Společenství se výrazem „established“ snaží vystihnout faktický svazek mezi osobou a místem.

Aby byla právnická osoba (nebo sdružení) považována za „established“ v určitém členském státě, je třeba, aby tam na určitém místě svou činnost skutečně provozovala (měla tam „stálou provozovnu / permanent establishment“) nebo ji odtamtud řídila (měla tam „řídicí ústředí / central headquarters nebo central administration“). Nestačí ovšem méně intenzivní svazek, např. mít v daném státě pouze zastoupení (representation), anebo tento svazek vůbec nemít a vykonávat tuto činnost (např. prodávat zboží nebo poskytovat služby) přes hranice bez stálého místa ve druhém státě. Např. ve druhé bankovní směrnici se rozlišují úvěrové instituce „establishing themselves“ a „carrying on activities“ ve druhém státě.

Pojem „established“ zahrnuje sídlo (registered office, statutory office) jakožto vztah ryze právní pouze tehdy, je-li to výslovně stanoveno (např. v citovaném ustanovení celního kodexu). Jindy se tyto pojmy nekryjí, např. ve směrnici o investičních společnostech a fondech „Uschovatel musí mít buď sídlo (registered office) v témže členském státě jako řídicí společnost, nebo v něm musí být „established“, má-li sídlo v jiném členském státě“. Z toho plyne, že právnická osoba, která má určité zemi sídlo, v ní ještě nemusí být „established“. Zahrnutí „sídla“ jako vztahu právního do definice „established“ v celním kodexu je zřejmě rozšířením jeho významu (a tedy legislativní zkratkou).

Podle kontextu předpisů může být osoba „established“ pouze v jedné zemi. Zřídí-li však pobočky (branches, places of business), jsou tyto pobočky samy „established“ v určitém státě (druhá bankovní směrnice).

U fyzických osob je otázka povahy vztahu k určitému místu ještě složitější. Podle citované definice z celního kodexu zahrnuje pojem „established“ trvalé bydliště, bez ohledu na výkon jakékoli činnosti. Obvykle však předpisy (např. směrnice provádějící „right of establishment“ a svobodu poskytování služeb) požadují, aby osoba vykonávala určitou profesionální činnost na určitém místě. I zde je požadavkem, aby osoba, která je v daném státě „established“, v něm měla stálé místo, v němž nebo z nějž vykonává svou činnost. toto místo se však nemusí krýt s bydlištěm (residence).

Podmínka, aby určitá osoba byla „established“ ve Společenství, je podmínkou pro různé činnosti (např. pro daňové a celní zástupce, zástupce zahraničních výrobců pro účely bezpečnosti výrobků)

Dosavadní překlady navrhuji např. :

„osoba podnikající v...“ – proti tomu lze namítnout, že a) daná osoba nemusí podnikat, b) není vyjádřen vztah k určitému místu, který je podstatný.

„osoba s provozovnou/závodem v...“ – proti tomu lze namítnout, že a) se nemusí jednat o místo, v němž je činnost fyzicky provozována, b) zejména u fyzických osob (lékařů, advokátů) není slovo provozovna vhodné; navíc je přítom do textu vnášen samostatný termín („provozovna“) neobsažený v textu originálním.

„osoba zřízená v...“ – proti tomu lze namítnout, že a) jde o vyjádření nemožné u fyzických osob, b) hrozí záměna se „založená“ anebo neporozumění v tom smyslu, že by se u společnosti přesídlené z jednoho místa na druhé mohlo pod slovy „zřízená v...“ rozumět její první působiště.

„osoba působící v...“ – proti tomu lze namítnout, že a) výraz je příliš široký a neprůhledný, b) není vyjádřen vztah k určitému místu, který je podstatný.

„osoba etablovaná v...“ – proti tomu lze namítnout, že a) výraz již má v jazyce jiný, zaměnitelný smysl, a je stylisticky řazen do nespisovného žargonu b) je neprůhledný, nekonzistentní s terminologií a jazykovým stylem českých právních předpisů a protirečící jazykově-právním pravidlům pro překlady práva ES/EU.

„osoba se sídlem nebo bydlištěm v...“ – proti tomu lze namítnout, že se nemusí jednat o sídlo ani bydliště; obojí je navíc obsazeno jinými pojmy (person with registered office in.../ residing in...)

Dvoučlenné výrazy (obdobné poslednímu) jsou z praktického hlediska značně nevýhodné a nemají obdobu v jiných jazycích, avšak lze je přijmout, nebude-li možné najít společný výraz pro fyzické a právnické osoby.

Poznámky k řešení tohoto problému v úředních jazycích EU a ESVO:

Většina jazyků germánské a románské větve používají upravené podoby slova „établir“ (angličtina, dánština, francouzština, italština, norština, portugalština, španělština, švédština).

Ostatní jazyky mají vesměs výrazy, které lze volně opsat jako trvalé umístění nebo usídlení (finština, holandština, islandština, němčina, řečtina). Všechny jazyky mají jednoslovný výraz, a obdobný výraz používají i pro spojení „right of establishment“.

Podle vyjádření odborníků se ve všech jazycích jedná o výraz specifický pro právo EU. Jedná se o široký, v podstatě „neprávní“ pojem, který je do vnitrostátních právních řádů převáděn pomocí právních pojmů a kategorií jim vlastních.

Na základě již rok trvajících diskuzí k tomuto pojmu navrhuje výraz „usazovat“ (osoba usazená v... / svoboda usazování...), a to z těchto důvodů:

- 1) Nejedná se o výraz používaný v našem právním řádu, ani o výraz s některým takovým výrazem zaměnitelný.
- 2) Obsahuje prvek dynamický i statický, tj. jednak odkazuje na zakládající akt usazení, jednak implikuje určitou dlouhodobost.
- 3) Vystihuje vztah osoby k určitému místu, který však není vázán na určité právní podmínky, zejména nenavozuje nepatříčné aluze na „sídlo“ nebo „bydliště“.
- 4) Lze jej použít pro právnické i fyzické osoby.
- 5) Lze jej použít pro osoby podnikající i nepodnikající.
- 6) Implikuje, že osoba může být usazena pouze na jednom místě.
- 7) Jde o výraz spisovný a stylisticky neutrální, použitelný v podobě slovesa i podstatného jména a snadno zařaditelný do textu bez narušení plynulosti.

KAPITÁL JEDNOTLIVÝCH AKTÉRŮ
(klasifikace kapitálu podle Pierra Bourdieua)

	ekonomický	kulturní	sociální	symbolický	metakapitál
KRC	++	++	++	++	ANO
Překladatelská agentura			++		NE
Překladatel		++			NE
Gestor		++		+	NE
ÚNMZ	+	++	+	+	NE
Finalizátoři		++	++	+++	ANO
OPOCE	++	++	+	+	NE
TAIEX	++		+++	++	NE
Právní služby Rady a Komise	+	++	++	+++	ANO

SROVNÁVACÍ TABULKA ORGANIZACE PŘEKladU V JEDNOTLIVÝCH ZEMÍCH

	Estonsko	ČR	Maďarsko	Lotyšsko	Litva	Polsko	Slovensko	Slovinsko
Založení TCU	1995	1998	1997	1996	1997	1996	1997	1997
Zahájení překladu	1997	1999	1997	1997	1999	1996	1997	1997
Odpovědný orgán	Státní kancléřství, později min. spravedlnosti	Min. spravedlnosti, později Úřad vlády	Min. spravedlnosti	Úřad pro evropskou integraci	MZV, Úřad pro evr. záležitosti, Úřad premiéra	Úřad výboru pro evr. integraci	Úřad vlády	MZV, později Úřad pro evr. integraci
Počet zaměstnanců	20 - 75	15 - 25	7 - 65	50 - 100	6 - 30	> 15	10 - 20	35 - 50
Překladatelské pokyny a předloha	1998, Finsko	1999, Finsko, Švédsko	1998	2000, Kanada, Švédsko, Finsko				1998, Švédsko
Zveřejnění databázi	ANO	ANO	ANO	ANO		ANO		ANO
Rozhodování terminolog. sporů		TCU	Terminolog. výbor	Terminolog. komise AV				Společný term. výbor
Kritika Komise z hlediska kvality / kvantity překladů	NE / ANO	NE / ANO	NE / NE	ANO / NE	ANO / ANO	ANO / NE	ANO / ANO	ANO / ANO

Údaje v nevyplněných políčkách nejsou k dispozici.

PRE-ACCESSION TRANSLATION OF ES/EU LEGISLATION

Please answer the following questions. In the closed-format questions please tick all the answers which apply.

I. GENERAL QUESTIONS

I – 1. When did you start translating primary and secondary legislation of the EU in your country? 1999

I. – 2. How many OJ pages (approximately) were not finalised to the date of accession?

less than 1000 1000-5000 5001-10000 more than 10000

I. – 3. Which (at least three) EU languages¹ were mostly used as source languages for the translation?

en fr de es pt it da nl fi sv el

I. – 4. Was the translation done in-house, i.e. directly in your Translation and Coordination Unit (TCU) (or another government body), or was it outsourced to private translators and translating agencies?

in-house outsourced partly in-house, partly outsourced

If both methods were used, what was the proportion between in-house and outsourced translation (approximately)?

less than 10 % in-house
 10–50 % in-house
 more than 50 % in-house

I. – 5. Which other activities connected with the translation of the European legislation were outsourced?

terminological research
 terminological checks
 revision of translations
 editing/linguistic revision
 technical activities (i.e. creation and upgrades of databases, IT support, etc.)
 other activities (*please, specify*):

¹ Abbreviations of languages correspond to the abbreviations used in celex, Eur-lex, etc.

I. – 6. Did you draw up any Style Guide (or similar document) to be used by translators and revisers to ensure consistency of certain repeating provisions and formulations?

yes

no

If yes: I. – 6a: Did you use any Style Guide drawn up in another country as a model for your Style Guide?

yes, from Sweden, Finland (*please, specify the country(ies)*)

no

I. – 6b: When did your Style Guide start to be used? 1999

I. – 6c: Which EU languages were used in your Style Guide?

en fr de es pt it da nl fi sv el

I. – 7: How many corrigenda (approximately) to translated legislation did you propose until 1st May 2005?

less than 50

51-100

101-200

200-500

more than 500

II. TRANSLATION AND COORDINATION UNIT (TCU)

II. – 1. When was your TCU set up? 1998

II. – 2. Which government body (i.e. ministry, office, agency, etc.) has your TCU been part of? Ministry of Justice, 1999 - Office of the Government

II. – 3. Which were the principal activities of your TCU in the whole process?

translation

assigning translation to external translators and translating agencies

reception and approvals of external translations

quality control of translation

terminological research

revision of translations

terminological checks

editing/linguistic revision

creation and upgrading of databases

- arranging meetings with experts
- coordinating and managing activities
- other activities (*please specify*):

II. – 4. How many people were working in your TCU? (average number for the pre-accession period)

- less than 10 10-25 25-50 50-100 more than 100

II. – 5. Which professions were represented in your staff?

- translators lawyers economists linguists
- experts in other fields (*please, specify*):
- other professions (*please, specify*):

II. – 6. How many people of your staff had a specialised university degree or training as a translator?

- 0 % less than 10 % 10-50 % more than 50 %

II. – 7. Did your translators/revisers specialize in certain fields while translating/revising?

- yes no

II. – 8. Which procedures were used to resolve terminological problems (e.g. in cases of non-existent or non-established terminology in your language)?

- terminological research by a terminologist
- terminological research by a translator/reviser
- consultations with experts in government institutions
- consultations with experts from academic institutions
- consultations with experts from practice
- terminological discussions inside your TCU
- terminological discussions in your TCU with the participation of experts
- other procedures (*please specify*):

II. – 9. Which instance was the last to approve new terminological solutions?

- individual translators/revisers from your TCU

- terminologist or special terminological committee from your TCU**
 your TCU as a whole
 ministry or another relevant government body
 academic institution
 other entity (please, specify):

II. – 10. Did you regard your staffing adequate (in terms of numbers and skills)?

- yes**
 no

If not, please, state the most important reasons: Před rozšířením jsme se snažilo větší navýšení počtu zaměstnanců (revizorů), než bylo realizováno.

III. DATABASES AND IT SUPPORT

III. – 1. What internal databases did you use in the translation process:

- one big terminological database encompassing terms from different fields**
 glossaries for each field of specialization
 chemical terminology
 combined nomenclature (CN)
 database of titles of European acts and their official translations
 other databases (please specify): Revised translations + KRC database (originals

in English

III. – 2. Which languages were used in your terminological database?

- en**
 fr
 de
 es
 pt
 it
 da
 nl
 fi
 sv
 el

III. – 3. Were your terminological databases accessible to public?

- yes**
 no
 only to professionals (translators, lawyers, etc.)

III. – 4. Did you use any translation memory technology, such as Translator's Workbench, Trados, etc., in the process of translation or revision?

- yes**
 no

III. – 5. Did you use machine translation tools (such as Systran)?

yes no

OTHER ENTITIES INVOLVED IN THE TRANSLATION PROCESS

IV. – 1. What other institutions did participate in the translation and revision process (e.g. ministries, regulating bodies, government agencies, language institutes, research centres, academies of sciences, etc). Please name most important of them and describe briefly their role in the translation process.

a) Ministries and other central bodies - approval of terminology, approval of revised translations

b) Language institute - ÚJČ - consultations

c)

d)

e)

IV. – 2. Did you cooperate with any university institution?

yes no

If yes, what kind of institution was it and what was the cooperation focused on?

faculty of law; focus on konzultace platnosti a účinnosti a překladu termínu

"establish"

faculty of economics, focus on

department of translation studies, focus on

department of philology, focus on

faculty of agriculture, focus on

other academic bodies (please, specify):

IV. – 3. Have you signed any Cooperation Agreement with regard to translation of European legislation with another candidate country?

yes no

If yes, with which country and what was the cooperation focused on? Slovensko.

Výměna pracovních překladů pro účely aproximace práva.

IV. – 4. How would you evaluate the cooperation with European institutions as far as pre-accession translation is concerned:

	excellent	great	good	fair	not very good
Comission:	☐	☐	☒	☐	☐
Council:	☐	☐	☒	☐	☐
TAIEX:	☐	☐	☒	☐	☐

Any other comments connected with pre-accession translation or with this questionnaire, useful references to find more information:

Thank you very much for your answers.

PRE-ACCESSION TRANSLATION OF ES/EU LEGISLATION

Please answer the following questions. In the closed-format questions please tick all the answers which apply.

I. GENERAL QUESTIONS

I – 1. When did you start translating primary and secondary legislation of the EU in your country? 1997

I. – 2. How many OJ pages (approximately) were not finalised to the date of accession?

less than 1000 1000-5000 5001-10000 more than 10000

I. – 3. Which (at least three) EU languages¹ were mostly used as source languages for the translation?

en fr de es pt it da nl fi sv el

I. – 4. Was the translation done in-house, i.e. directly in your Translation and Coordination Unit (TCU) (or another government body), or was it outsourced to private translators and translating agencies?

in-house outsourced partly in-house, partly outsourced

If both methods were used, what was the proportion between in-house and outsourced translation (approximately)?

less than 10 % in-house
 10–50 % in-house
 more than 50 % in-house

I. – 5. Which other activities connected with the translation of the European legislation were outsourced?

- terminological research
- terminological checks
- revision of translations
- editing/linguistic revision
- technical activities (i.e. creation and upgrades of databases, IT support, etc.)
- other activities (*please, specify*):

Only translation was outsourced.

¹ Abbreviations of languages correspond to the abbreviations used in celex, Eur-lex, etc.

I. – 6. Did you draw up any Style Guide (or similar document) to be used by translators and revisers to ensure consistency of certain repeating provisions and formulations?

yes **no**

If yes: I. – 6a: Did you use any Style Guide drawn up in another country as a model for your Style Guide?

yes, from Canada, Sweden, Finland (*please, specify the country(ies)*)

no

I. – 6b: When did your Style Guide start to be used? 2000

I. – 6c: Which EU languages were used in your Style Guide?

en **fr** **de** **es** **pt** **it** **da** **nl** **fi** **sv** **el**

I. – 7: How many corrigenda (approximately) to translated legislation did you propose until 1st May 2005?

less than 50 **51-100** **101-200** **200-500** **more than 500**

II. TRANSLATION AND COORDINATION UNIT (TCU)

II. – 1. When was your TCU set up? 1996

II. – 2. Which government body (i.e. ministry, office, agency, etc.) has your TCU been part of? European Integration Bureau

II. – 3. Which were the principal activities of your TCU in the whole process?

- translation**
- assigning translation to external translators and translating agencies**
- reception and approvals of external translations**
- quality control of translation**
- terminological research**
- revision of translations**
- terminological checks**
- editing/linguistic revision**

- creation and upgrading of databases**
- arranging meetings with experts**
- coordinating and managing activities**
- other activities** (*please specify*): Consultations, participation in seminars

II. – 4. How many people were working in your TCU? (average number for the pre-accession period)

- less than 10** **10-25** **25-50** **50-100** **more than 100**

II. – 5. Which professions were represented in your staff?

- translators** **lawyers** **economists** **linguists**
 experts in other fields (*please, specify*): biology, chemistry, physics
 other professions (*please, specify*):

II. – 6. How many people of your staff had a specialised university degree or training as a translator?

- 0 %** **less than 10 %** **10-50 %** **more than 50 %**

II. – 7. Did your translators/revisers specialize in certain fields while translating/revising?

- yes** **no**

II. – 8. Which procedures were used to resolve terminological problems (e.g. in cases of non-existent or non-established terminology in your language)?

- terminological research by a terminologist**
- terminological research by a translator/reviser**
- consultations with experts in government institutions**
- consultations with experts from academic institutions**
- consultations with experts from practice**
- terminological discussions inside your TCU**
- terminological discussions in your TCU with the participation of experts**
- other procedures** (*please specify*): TTC organized work groups

II. – 9. Which instance was the last to approve new terminological solutions?

- individual translators/revisers from your TCU
- terminologist or special terminological committee from your TCU
- your TCU as a whole
- ministry or another relevant government body
- academic institution
- other entity (*please, specify*): Academy of Sciences Terminology Commission

II. – 10. Did you regard your staffing adequate (in terms of numbers and skills)?

- yes no

If not, please, state the most important reasons:

III. DATABASES AND IT SUPPORT

III. – 1. What internal databases did you use in the translation process:

- one big terminological database encompassing terms from different fields
- glossaries for each field of specialization
- chemical terminology
- combined nomenclature (CN)
- database of titles of European acts and their official translations
- other databases (*please specify*): Geographical names, Personal names, ECJ

terminology

III. – 2. Which languages were used in your terminological database?

- en fr de es pt it da nl fi sv el

III. – 3. Were your terminological databases accessible to public?

- yes no only to professionals (translators, lawyers, etc.)

III. – 4. Did you use any translation memory technology, such as Translator's Workbench, Trados, etc., in the process of translation or revision?

- yes no

III. – 5. Did you use machine translation tools (such as Systran)?

yes no

OTHER ENTITIES INVOLVED IN THE TRANSLATION PROCESS

IV. – 1. What other institutions did participate in the translation and revision process (e.g. ministries, regulating bodies, government agencies, language institutes, research centres, academies of sciences, etc). Please name most important of them and describe briefly their role in the translation process.

- a) all the ministries - checking the quality of translations, participating in the work groups
- b) Academy of Sciences Methodology Commission - approval of terminology
- c) Governmental agencies - participating in the work groups
- d) Universities, research centres - participating in the work groups
- e) Senior Officials Council - approval of the translation tasks, assessment of results

IV. – 2. Did you cooperate with any university institution?

yes no

If yes, what kind of institution was it and what was the cooperation focused on?

- faculty of law; focus on specific terms
- faculty of economics, focus on specific terms
- department of translation studies, focus on students' practice in the Centre
- department of philology, focus on students' practice in the Centre
- faculty of agriculture, focus on specific terms
- other academic bodies (*please, specify*): Academy of Sciences Methodology

Commission and subcommissions- approval of terminology

IV. – 3. Have you signed any Cooperation Agreement with regard to translation of European legislation with another candidate country?

yes no

If yes, with which country and what was the cooperation focused on?

IV. – 4. How would you evaluate the cooperation with European institutions as far as pre-accession translation is concerned:

	excellent	great	good	fair	not very good
Comission:	☐	☐	☐	☒	☐

Council:	☐	☐	☐	☒	☐
TAIEX:	☐	☐	☒	☐	☐

Any other comments connected with pre-accession translation or with this questionnaire, useful references to find more information: www.ttc.lv

Thank you very much for your answers.

PRE-ACCESSION TRANSLATION OF ES/EU LEGISLATION

Please answer the following questions. In the closed-format questions please tick all the answers which apply.

I. GENERAL QUESTIONS

I – 1. When did you start translating primary and secondary legislation of the EU in your country? 1997

I. – 2. How many OJ pages (approximately) were not finalised to the date of accession?

less than 1000 1000-5000 5001-10000 more than 10000

I. – 3. Which (at least three) EU languages¹ were mostly used as source languages for the translation?

en fr de es pt it da nl fi sv el

I. – 4. Was the translation done in-house, i.e. directly in your Translation and Coordination Unit (TCU) (or another government body), or was it outsourced to private translators and translating agencies?

in-house outsourced partly in-house, partly outsourced

If both methods were used, what was the proportion between in-house and outsourced translation (approximately)?

less than 10 % in-house
 10–50 % in-house
 more than 50 % in-house

I. – 5. Which other activities connected with the translation of the European legislation were outsourced?

terminological research
 terminological checks
 revision of translations
 editing/linguistic revision
 technical activities (i.e. creation and upgrades of databases, IT support, etc.)
 other activities (*please, specify*):

¹ Abbreviations of languages correspond to the abbreviations used in celex, Eur-lex, etc.

I. – 6. Did you draw up any Style Guide (or similar document) to be used by translators and revisers to ensure consistency of certain repeating provisions and formulations?

yes no

If yes: I. – 6a: Did you use any Style Guide drawn up in another country as a model for your Style Guide?

yes, from Sweden(*please, specify the country(ies)*) no

I. – 6b: When did your Style Guide start to be used? 1998

I. – 6c: Which EU languages were used in your Style Guide?

en fr de es pt it da nl fi sv el

I. – 7: How many corrigenda (approximately) to translated legislation did you propose until 1st May 2005?

less than 50 51-100 101-200 200-500 more than 500

II. TRANSLATION AND COORDINATION UNIT (TCU)

II. – 1. When was your TCU set up? 1997

II. – 2. Which government body (i.e. ministry, office, agency, etc.) has your TCU been part of? first Ministry of Foreign Affairs, then Government Office for European Affairs

II. – 3. Which were the principal activities of your TCU in the whole process?

- translation
- assigning translation to external translators and translating agencies
- reception and approvals of external translations
- quality control of translation
- terminological research
- revision of translations
- terminological checks
- editing/linguistic revision
- creation and upgrading of databases
- arranging meetings with experts

coordinating and managing activities

other activities (*please specify*):

II. – 4. How many people were working in your TCU? (average number for the pre-accession period)

less than 10 **10-25** **25-50** **50-100** **more than 100**

II. – 5. Which professions were represented in your staff?

translators **lawyers** **economists** **linguists**

experts in other fields (*please, specify*): IT

other professions (*please, specify*):

II. – 6. How many people of your staff had a specialised university degree or training as a translator?

0 % **less than 10 %** **10-50 %** **more than 50 %**

II. – 7. Did your translators/revisers specialize in certain fields while translating/revising?

yes **no**

II. – 8. Which procedures were used to resolve terminological problems (e.g. in cases of non-existent or non-established terminology in your language)?

terminological research by a terminologist

terminological research by a translator/reviser

consultations with experts in government institutions

consultations with experts from academic institutions

consultations with experts from practice

terminological discussions inside your TCU

terminological discussions in your TCU with the participation of experts

other procedures (*please specify*):

II. – 9. Which instance was the last to approve new terminological solutions?

individual translators/revisers from your TCU

terminologist or special terminological committee from your TCU

- your TCU as a whole**
 ministry or another relevant government body
 academic institution
 other entity (*please, specify*): joint committee of our office, Office for Legislation

and experts from line ministries

II. – 10. Did you regard your staffing adequate (in terms of numbers and skills)?

- yes** **no**

If not, please, state the most important reasons:

III. DATABASES AND IT SUPPORT

III. – 1. What internal databases did you use in the translation process:

- one big terminological database encompassing terms from different fields**
 glossaries for each field of specialization
 chemical terminology
 combined nomenclature (CN)
 database of titles of European acts and their official translations
 other databases (*please specify*): database of Slovenian legislation, EU

terminology databases

III. – 2. Which languages were used in your terminological database?

- en** **fr** **de** **es** **pt** **it** **da** **nl** **fi** **sv** **el**

III. – 3. Were your terminological databases accessible to public?

- yes** **no** **only to professionals (translators, lawyers, etc.)**

III. – 4. Did you use any translation memory technology, such as Translator's Workbench, Trados, etc., in the process of translation or revision?

- yes** **no**

III. – 5. Did you use machine translation tools (such as Systran)?

- yes** **no**

OTHER ENTITIES INVOLVED IN THE TRANSLATION PROCESS

IV. – 1. What other institutions did participate in the translation and revision process (e.g. ministries, regulating bodies, government agencies, language institutes, research centres, academies of sciences, etc). Please name most important of them and describe briefly their role in the translation process.

a) Government Office for Legislation: responsible for legal revision

b) line ministries: responsible for expert revision

c)

d)

e)

IV. – 2. Did you cooperate with any university institution?

yes no

If yes, what kind of institution was it and what was the cooperation focused on?

faculty of law; focus on

faculty of economics, focus on

department of translation studies, focus on

department of philology, focus on

faculty of agriculture, focus on

other academic bodies (*please, specify*):

IV. – 3. Have you signed any Cooperation Agreement with regard to translation of European legislation with another candidate country?

yes no

If yes, with which country and what was the cooperation focused on?

IV. – 4. How would you evaluate the cooperation with European institutions as far as pre-accession translation is concerned:

	excellent	great	good	fair	not very good
Comission:	☐	☒	☐	☐	☐
Council:	☐	☒	☐	☐	☐
TAIEX:	☒	☐	☐	☐	☐

Any other comments connected with pre-accession translation or with this questionnaire, useful references to find more information: our home-page:

<http://www2.gov.si/svez/svez.nsf/index.htm>; terminology: look for Evroterm and Evrokorpus

Thank you very much for your answers.